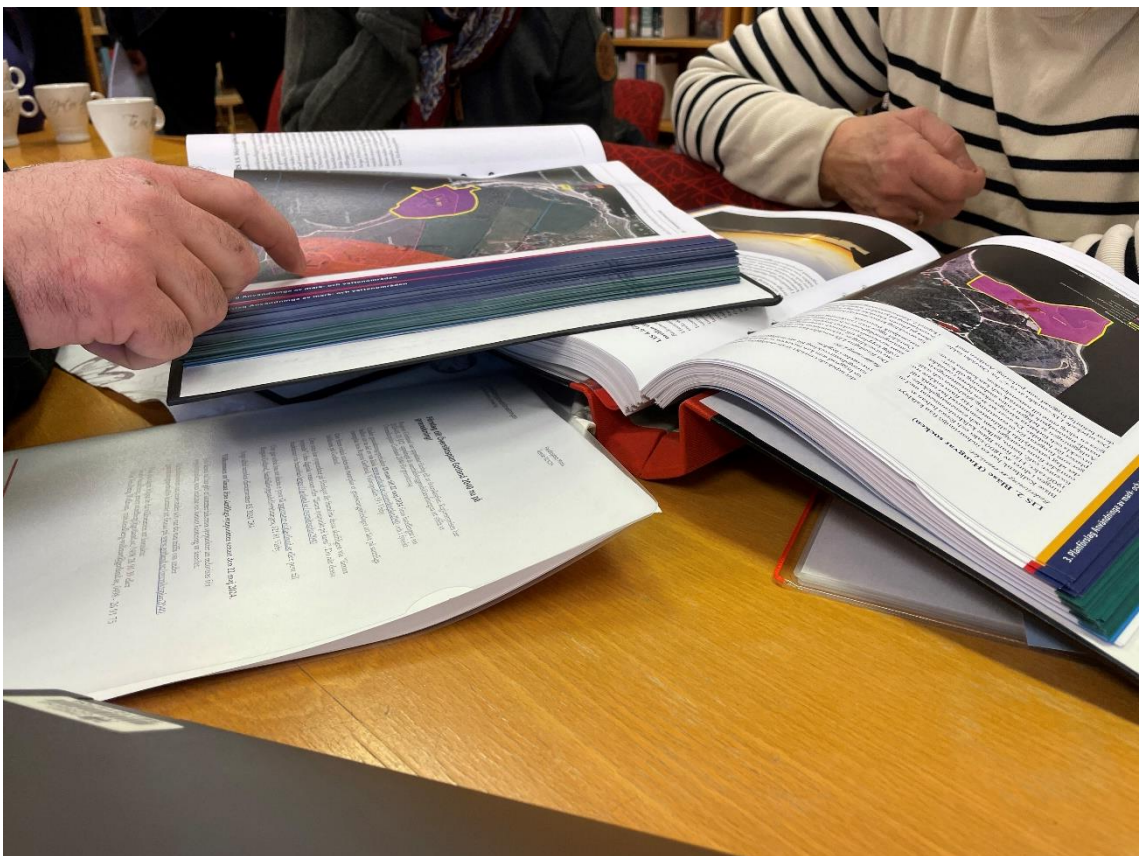

Översiktsplan Gotland 2040

Fastställd av regionstyrelsen
Framtagen av samhällsbyggnadsförvaltningen
Datum [Beslut/Publiceringsdatum]
Ärendenr RS 2024/284
Version [1.0]

Översiktsplan Gotland 2040

Innehållsförteckning

Översiktsplan Gotland 2040	1
Förteckning över inkomna granskningsyttranden.....	6
Inledning	9
Annonsering och informationsspridning	9
Aktiviteter	10
Öppna möten på biblioteken.....	10
Uppsala universitet campus Gotland	10
Digitala möten.....	10
Gruppmöten.....	10
Begäran om förlängd svarstid.....	11
Inkomna yttranden	12
Synpunkter inkomna via digitala synpunktskartan.....	12
Utvecklingsinriktningskartan	12
Nytt förslag.....	12
Natur och friluftsliv	12
Håller inte med!	13
Energiproduktion.....	13
Mark- och vattenanvändningskartan	15
Nytt förslag!.....	15
Bebyggelse.....	15
Natur- och friluftsliv	16
Verksamhet och industri	16
Håller inte med om förslaget!	17
Verksamhet och industri	17
Bebyggelse.....	17
Det här är ett bra förslag!	17
Bebyggelse.....	17
Synpunkter inkomna via e-mail, brev eller lämna synpunkt.....	17
#1 Gunilla Sterner	17
#2 Gabriella Sander	18
#3 Lars W Grönberg	18
#4 Anonym.....	19
#5 Lantmäteriet	19
#7 Sjöfartsverket.....	20
#9 Magnus Malm.....	24
#10 Per Tängerstad	25
#11 Kerstin Holm	26
#12 Per Tängerstad	26
#13 Linn Holm	28
#17 Christer Ahlquist	29
#18 Svenska kraftnät	30

#19 Region Gotland Socialnämnden	32
#25 Jesper Wolter	34
#26 Johanna Ronnestam Bergbom.....	35
#28 Tillväxt Gotland Roger Hammarström	37
#29 Vänsterpartiet Gotland	38
#31 Svenska byggnadsvårdsföreningen, Kristina Berglund	40
#32 Polismyndigheten Håkan Larsson.....	54
#33 Gotlands förenade besöksnäring, Erik Öhrn.....	54
#35 Stefan Lundgren	56
#36 Cykelfrämjandet.....	57
Mästermyr	59
#69 Martina och Mikael Wollbo.....	61
#59 Anonym.....	62
#63 Maud Gardell	63
#64 #66 Magnus Malm	63
#78 Magnus Malm	63
#72 #70 Henry Hammarström, Gotland Tech Development AB.....	66
#75 Maud Gardell.....	67
#79 Gotlandsbolaget, Karin Bill.....	68
#80 Fårösunds Marina, Karin Hurtig	71
#82 Hide samt Kännungs, Stengrinde och Solhagens samfällighetsförening.....	72
#83 Britt Marie Pettersson	76
#84 Henrik Liller.....	77
#96 Hyresgästföreningen Gotland	77
#98 Kerstin Teglöf Berg.....	78
#99 Barbro Teglöf	78
#101 Klas Hallberg	80
#102 Per Tängerstad	81
#103 #104 Stenkyrka-Lummelunda C-avdelning, Gabriella Hammaskjöld.....	82
#106 Helena Boberg Palm	84
#107 Gotländska Utvecklingsbolag i Samverkan – GUBIS.....	86
#113 Skogsstyrelsen, Amanda Overmark	92
#114 Gotlands Elnät AB, Sara Johansson	93
#115 Lars Herlin.....	99
#116 Joacim Andersson.....	100
#117 Helena Boberg Palm, Johan Boberg.....	104
#118 Dennis Ersöz.....	106
#119 Borgvik, Ellen och Björn Håkansson.....	108
#120 Rebecca Berg.....	109
#128 Rebecca Delgado Berg	109
#121 Anders Kjellström	111
#122 Åsa Svanäng.....	112
#123 Lokrume Centerkvinnor och Lokrume Centeravdelning, Eva Nypelius.....	115
#124 Naturskyddsföreningen Gotland, Gotlands Ornitologiska förening.....	116
#125 Maud Gardell	121
#126 Håkan Delebeck	122
#127 #131 Maria Haack, Sture Johansson.....	125
#131 Maria Haack och Sture Johansson	125

#129 Rone Utvecklingsbolag (RUAB)	127
#130 Familjerna Ahlström-Hellströmer	130
#134 & #137 VIF Gute Friidrott, Maria Larsson Östergren	131
#136 Eva Hellström	133
#139 Maud Gardell	134
#140 Eva Gahnström	135
#143 Arvid Svanborg	136
#144 Ragnar Gustavii.....	138
#145 Klintetraktens Framtid, Amanda Ringkvist	140
#146 Gotlands vindelsproducenter	144
#147 Fredrik Jonsson m fl.....	150
#148 Nygarn Utveckling AB m fl	152
#151 Centerpartiet på Gotland	168
#152 Helena Dahlgren	172
#154 Heidelberg Material.....	175
#160 Heidelberg Material.....	175
#155 Socialdemokraterna Gotland.....	178
#156 LRF Gotland.....	181
#157 Slite Utveckling AB.....	185
#158 LO-distriktet Gotland.....	191
#161 Marie och Lars Sahlsten.....	194
#162 Erik Ungman.....	194
#163 Karin Mårtensson	195
#164 Inger Rosén.....	197
#165 Eolus Vind	197
#166 Erik Ungman.....	201
#167 Sara Lundin	201
#168 Fredrik Stenberg	204
#169 Lädubro Utvecklingsbolag	207
#170 Harriet Borgman.....	208
#171 Eskelhem förskola och skolas föräldraförening	210
#172 Forsviden Vind AB	211
#173 Samarbetsföreningen för friidrott på Gotland, Friidrott Gotland.....	213
#174 SR Energy AB	214
#177 Trafikverket.....	216
#179 Gertrud Engström.....	223
#180 Carola och Leif Ulriksson.....	224
#182 #178 Birgitta Tordling Liller	225
#183 Helene Lindberg	226
#184 Karin Åström.....	227
#185 Roland Stenberg.....	228
#186 Annika Holmquist	232
#187 Lasse Ahlström.....	232
#188 Lars Jonsson.....	233
#189 Maria Sandgren.....	236
#190 Peter Salenius.....	238
#191 Hasse Rosengren.....	240
#192 Lars Jonsson.....	242

#193 Hälso- och sjukvårdsnämnden Region Gotland	248
#199 Gotlands Botaniska förening.....	251
#201 Bill Necander	267
#202 Henry Hammarström.....	267
#203 Tekniska nämnden, Region Gotland	268
#205 OX2.....	275
#206 Centerkvinnorna på Fårö	279
#207 och 176 Nordkalk AB.....	280
#208 Fårö Utveckling AB, Frans Brozén.....	288
#209 RF-SISU Gotland	289
#210 HSSL Gotland och Skolgruppen.....	291
#213 Länsstyrelsen Gotlands län.....	292
#213 Bilagor för kännedom.....	317
Försvarsmakten, daterat 2024-04-23	317
Luftfartsverket, daterat 2024-04-12.....	327
Post- och telestyrelsen, daterat 2024-04-09.....	327
Skogsstyrelsen, daterat 2024-04-03	329
Statens geotekniska institut, daterat 2024-04-25.....	330
Svenska kraftnät, daterat 2024-04-23.....	330
Trafikverket, daterat 2024-04-25	330
Energimyndigheten, daterat 2024-04-08	330
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, daterat 2024-04-19.....	331
Sveriges geologiska undersökning, daterat 2024-03-20 (inkommet)	335
Sjöfartsverket, daterat 2024-03-22.....	335
Tillväxtverket, daterat 2024-04-04.....	335
#229 Länsstyrelsen Gotlands län.....	336
#216 Simon Frid.....	338
#217 Ingvar Britse.....	338
#218 Carl och Marie Schnell.....	339
Utförda ändringar	343
Kap 1.....	343
Kap 2.....	343
Kap 3.....	344
Kap 4.....	346
Kap 5.....	347

Förteckning över inkomna granskningsyttranden

Inkomna yttranden	12
Synpunkter inkomna via digitala synpunktskartan.....	12
Utvecklingsinriktningskartan	12
Mark- och vattenanvändningskartan	15
Synpunkter inkomna via e-mail, brev eller lämna synpunkt.....	17
#1 Gunilla Sterner	17
#2 Gabriella Sander	18
#3 Lars W Grönberg	18
#4 Anonym.....	19
#5 Lantmäteriet	19
#7 Sjöfartsverket.....	20
#9 Magnus Malm.....	24
#10 Per Tängerstad	25
#11 Kerstin Holm	26
#12 Per Tängerstad	26
#13 Linn Holm	28
#17 Christer Ahlquist	29
#18 Svenska kraftnät	30
#19 Region Gotland Socialnämnden	32
#25 Jesper Wolter	34
#26 Johanna Ronnestam Bergbom.....	35
#28 Tillväxt Gotland Roger Hammarström	37
#29 Vänsterpartiet Gotland	38
#31 Svenska byggnadsvårdsföreningen, Kristina Berglund	40
#32 Polismyndigheten Håkan Larsson.....	54
#33 Gotlands förenade besöksnäring, Erik Öhrn.....	54
#35 Stefan Lundgren	56
#36 Cykelfrämjandet.....	57
Mästermyr	59
#69 Martina och Mikael Wollbo.....	61
#59 Anonym.....	62
#63 Maud Gardell	63
#64 #66 Magnus Malm	63
#78 Magnus Malm	63
#72 #70 Henry Hammarström, Gotland Tech Development AB.....	66
#75 Maud Gardell.....	67
#79 Gotlandsbolaget, Karin Bill.....	68
#80 Fårösunds Marina, Karin Hurtig	71
#82 Hide samt Kännungs, Stengrinde och Solhagens samfällighetsförening.....	72
#83 Britt Marie Pettersson	76
#84 Henrik Liller.....	77
#96 Hyresgästföreningen Gotland	77
#98 Kerstin Teglöf Berg.....	78
#99 Barbro Teglöf	78

#101 Klas Hallberg	80
#102 Per Tängerstad	81
#103 #104 Stenkyrka-Lummelunda C-avdelning, Gabriella Hammaskjöld	82
#106 Helena Boberg Palm	84
#107 Gotländska Utvecklingsbolag i Samverkan – GUBIS.....	86
#113 Skogsstyrelsen, Amanda Overmark	92
#114 Gotlands Elnät AB, Sara Johansson	93
#115 Lars Herlin.....	99
#116 Joacim Andersson.....	100
#117 Helena Boberg Palm, Johan Boberg.....	104
#118 Dennis Ersöz.....	106
#119 Borgvik, Ellen och Björn Håkansson.....	108
#120 Rebecca Berg.....	109
#128 Rebecca Delgado Berg	109
#121 Anders Kjellström	111
#122 Åsa Svanäng.....	112
#123 Lokrume Centerkvinnor och Lokrume Centeravdelning, Eva Nypelius.....	115
#124 Naturskyddsföreningen Gotland, Gotlands Ornitologiska förening.....	116
#125 Maud Gardell	121
#126 Håkan Delebeck	122
#127 #131 Maria Haack, Sture Johansson.....	125
#131 Maria Haack och Sture Johansson	125
#129 Rone Utvecklingsbolag (RUAB)	127
#130 Familjerna Ahlström-Hellströmer.....	130
#134 & #137 VIF Gute Friidrott, Maria Larsson Östergren	131
#136 Eva Hellström	133
#139 Maud Gardell	134
#140 Eva Gahnström	135
#143 Arvid Svanborg	136
#144 Ragnar Gustavii.....	138
#145 Klintetraktens Framtid, Amanda Ringkvist	140
#146 Gotlands vindelsproducenter	144
#147 Fredrik Jonsson m fl.....	150
#148 Nygarn Utveckling AB m fl	152
#151 Centerpartiet på Gotland	168
#152 Helena Dahlgren	172
#154 Heidelberg Material.....	175
#160 Heidelberg Material.....	175
#155 Socialdemokraterna Gotland.....	178
#156 LRF Gotland.....	181
#157 Slite Utveckling AB.....	185
#158 LO-distriktet Gotland.....	191
#161 Marie och Lars Sahlsten.....	194
#162 Erik Ungman.....	194
#163 Karin Mårtensson	195
#164 Inger Rosén.....	197
#165 Eolus Vind	197
#166 Erik Ungman.....	201

#167 Sara Lundin	201
#168 Fredrik Stenberg	204
#169 Lädubro Utvecklingsbolag	207
#170 Harriet Borgman.....	208
#171 Eskelhem förskola och skolas föräldraförening	210
#172 Forsviden Vind AB	211
#173 Samarbetsföreningen för friidrott på Gotland, Friidrott Gotland.....	213
#174 SR Energy AB	214
#177 Trafikverket	216
#179 Gertrud Engström.....	223
#180 Carola och Leif Ulriksson.....	224
#182 #178 Birgitta Tordling Liller	225
#183 Helene Lindberg	226
#184 Karin Åström.....	227
#185 Roland Stenberg.....	228
#186 Annika Holmquist	232
#187 Lasse Ahlström.....	232
#188 Lars Jonsson.....	233
#189 Maria Sandgren.....	236
#190 Peter Salenius.....	238
#191 Hasse Rosengren.....	240
#192 Lars Jonsson.....	242
#193 Hälsa- och sjukvårdsnämnden Region Gotland	248
#199 Gotlands Botaniska förening.....	251
#201 Bill Necander	267
#202 Henry Hammarström.....	267
#203 Tekniska nämnden, Region Gotland	268
#205 OX2.....	275
#206 Centerkvinnorna på Fårö	279
#207 och 176 Nordkalk AB.....	280
#208 Fårö Utveckling AB, Frans Brozén.....	288
#209 RF-SISU Gotland	289
#210 HSSL Gotland och Skolgruppen.....	291
#213 Länsstyrelsen Gotlands län.....	292
#213 Bilagor för kännedom.....	317
#229 Länsstyrelsen Gotlands län.....	336
#216 Simon Frid.....	338
#217 Ingvar Britse.....	338
#218 Carl och Marie Schnell.....	339

Inledning

Framtagandet av Region Gotlands översiktsplan 2040 bygger på en bred demokratisk process med dialog, engagemang och representation från olika aktörer såsom boende, besökare, företagare och organisationer. I processen ingår två längre perioder för dialog med medborgare: samråd och granskning. Samrådet ägde rum under våren 2022 och genererade omkring 500 yttranden. De förslag och synpunkter som kom in har hanterats och redovisats i samrådsredogörelsen.

Efter samrådet har handlingarna bearbetats och ett förslag till översiktsplan 2040 ställdes ut för granskning under perioden 13 mars till 22 maj 2024. Granskningen kungjordes den 9 mars på Region Gotlands anslagstavla i receptionen på Visborg, på Region Gotlands webbplats samt via annons i lokaltidningarna Gotlands allehanda och Gotlands tidningar. Granskningshandlingarna fanns under granskningsperioden tillgängliga i Region Gotlands reception på Visborg, på biblioteken samt på Region Gotlands webbplats. Det gick att lämna synpunkt i den digitala versionen, på digital karta, via e-post och post. Under granskningsperioden hölls ett flertal möten och öppna träffar för allmänheten, samtidigt som generell information om granskningen kommunicerades i fysiska och digitala kanaler.

Under granskningen inkom omkring 200 yttranden från myndigheter, organisationer, föreningar och privatpersoner. Efter granskning har förslaget reviderats ännu en gång baserat på inkomna yttranden, men också med anledning av nya förutsättningar exempelvis i form av uppdaterade riksintressen. Inkomna synpunkter har sammanställts i det här granskningsutlåtandet, där det också framgår hur de enskilda synpunkterna har tagits omhand.

I det här granskningsutlåtandet bemöter Region Gotland/Samhällsbyggnadsförvaltningen inkomna yttranden främst ur ett långsiktigt helhetsperspektiv, där fokus ligger på de allmänna intressena. Om olika allmänna intressen leder till konkurrens om samma markområden har en avvägning mellan dem skett på en övergripande nivå.

Vissa yttranden har en hög detaljeringsnivå med ett mer kortsiktigt perspektiv som inte kan hanteras inom den översiktliga planeringen. Yttranden av den typen har fördelats till relevanta funktioner/verksamheter inom Region Gotland för kännedom och vidare hantering. Arbetet med översiktsplan för Gotland 2040 är ett långsiktigt samverkans- och kommunikationsprojekt. Region Gotland avser att fortsätta arbeta med en kontinuerlig översiktsplanering i enlighet med gällande lagstiftning.

Annonsering och informationsspridning

Annonsering och informationsspridning om granskningen och granskningsaktiviteter har gjorts löpande under hela granskningsperioden i olika kanaler.

- På Region Gotlands webbplats har det funnits en landningssida med all information om granskningen, det har funnits en notis på startsidan och ett evenemang för varje fysiskt eller digitalt möte som har hållits. Landningssidan har haft 5 855 sidvisningar under granskningsperioden.
- Det har gjorts inlägg på Region Gotlands sociala medier och i sockengrupper. Sammanslagen räckvidd för inläggen på Region Gotland sociala kanaler uppgår till 28 500.

- Projektledningen har haft hand om två av Region Gotlands stafettkonton under granskningsperioden, medarbetarkontot *Vi är Region Gotland* (vid tillfället knappt 10 000 följare) och *Livet på ön* (vid tillfället cirka 8 600 följare).
- Informationsutskick har gått ut till lokalmedia och olika intressenter.
- Nyheter om granskningen har lagts ut på Region Gotlands webbplats och på Region Gotlands intranät.
- På monitorerna i kollektivtrafiken, på turistbyrån i Donnerska huset, i Destination Gotlands färjeterminal och på Visby flygplats har det funnits en film med information om granskningen.
- Vi har annonserat i lokaltidningarna om våra öppna möten och träffar.

Aktiviteter

Flera möten har hållits under granskningsperioden där totalt 350 personer deltog och bidrog med värdefull dialog. Mötena har hållits både dagtid och kvällstid, såväl fysiskt som digitalt och på olika platser på Gotland.

Öppna möten på biblioteken

Under hela granskningsperioden hade vi ett samarbete med biblioteken på Gotland. En utställning om översiktsplanen fanns uppställd på alla bibliotek tillsammans med ett fysiskt exemplar av granskningsförslaget.

Projektledningen var på plats på varje bibliotek vid ett tillfälle för ett öppet möte om översiktsplanen. Dessa tillfällen annonserades i förväg på regionens webbplats, regionens Facebookkonto och i lokaltidningen. I vissa fall annonserades mötena även i så kallade sockengrupper på Facebook. Biblioteken hjälpte även till att sprida information om våra besök i sina sociala medier.

Uppsala universitet campus Gotland

Projektledningen besökte Uppsala universitet Campus Gotland och studenterna på kandidatprogrammet i samhällsplanering för att berätta om översiktsplanen, den kommande granskningen och hur de kunde vara med och påverka.

Digitala möten

Ett digitalt invigningsmöte hölls på kvällen den 18 mars där politiker och representanter från Region Gotland deltog. Mötet fokuserade på hur granskningsprocessen skulle gå till, hur man kunde lämna synpunkt och olika möjligheter för att få mer information eller träffa Region Gotland.

Ett digitalt möte med fördjupning i energifrågorna hölls den 2 maj. Avsnittet *Gå före i klimat- och energiomställningen* i granskningsförslaget behandlades och det informerades även om det pågående arbetet med ny energiplan för Gotland.

Gruppmöten

På förfrågan hölls även gruppmöten för organisationer eller föreningar som ville fokusera särskilt på en viss fråga eller ett visst område.

- Östergarnslandet, digitalt
- Centerpartiet, Lokrume

- Centerpartiet, Roma
- Centerpartiet, Vamlingbo
- Fårö Utveckling AB och Centerkvinnorna, Fårö

Begäran om förlängd svarstid

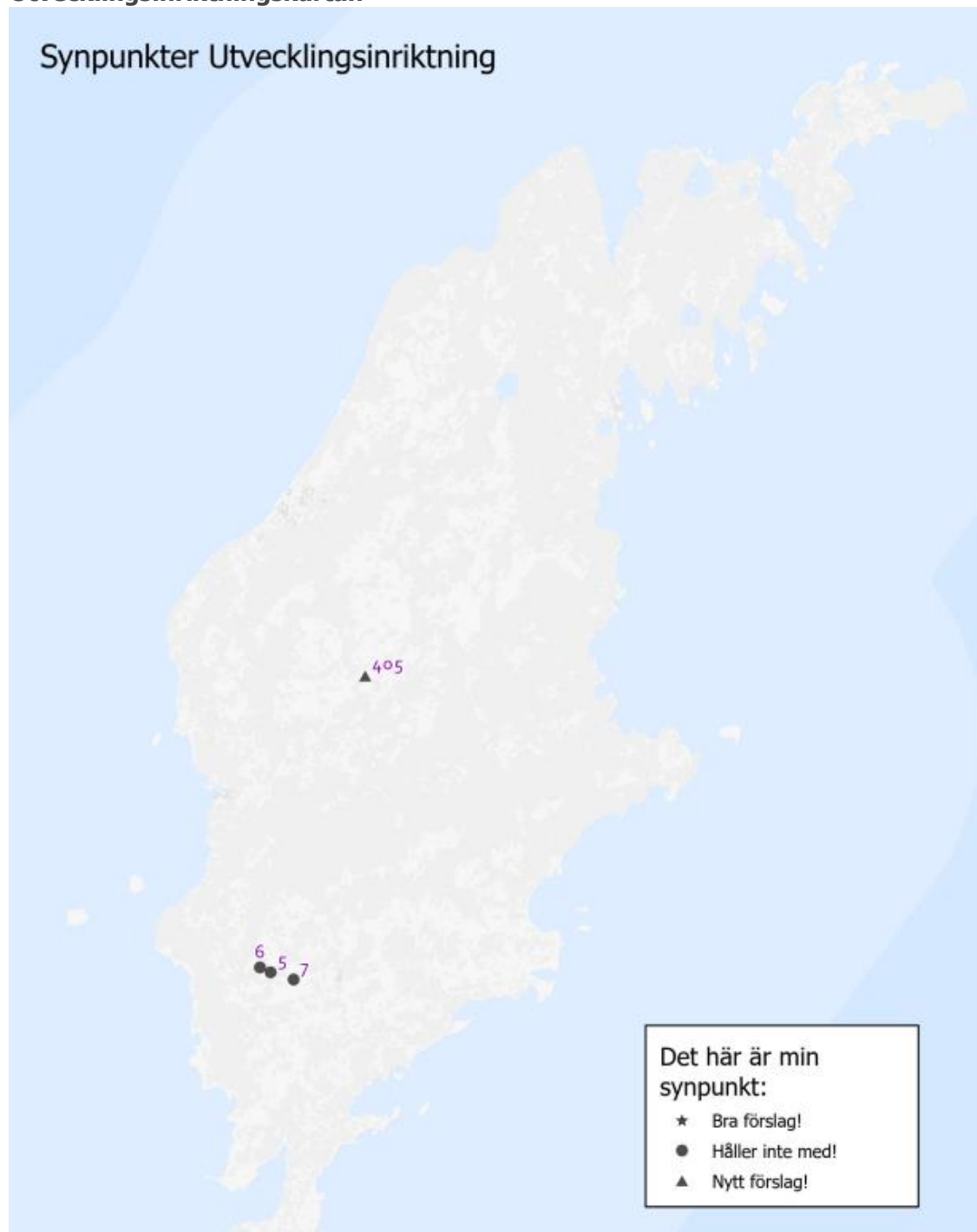
Följande privatpersoner, organisationer, föreningar och företag har av Region Gotland begärt förlängd svarstid och fått godkänt.

#8 Tekniska nämnden, till och med 29 maj. Datum: 2024-04-04 #21 svar
#30 Fårö utveckling AB, till och med 29 maj. Datum: 2024-05-12 #37 svar
#108 Pleioneran OX2, till och med 29 maj. Datum 2024-05-20 #109 svar
#110 RF-SISU Gotland, till och med 28 maj. Datum 2024-05-21 #112 svar
#30 Fårö utveckling AB, Till och med 29 maj. Datum: 2024-05-12 #37 svar
#108 Pleioneran OX2, Till och med 29 maj. Datum 2024-05-20 #109 svar
#110 RF-SISU Gotland, Till och med 28 maj. Datum 2024-05-21 #112 Svar
#111 Fårö Centerkvinnor och FUAB, Datum 2024-05-21. #149 svar
#150 Bill Necander, till och med 29 Maj. Datum 2024-05-22 #196 Svar
#153 Nordkalk AB, till och med 29 Maj. Datum 2024-05-22 #195 Svar
#159 Swedavia Visby Airport, till och med vecka 22. Datum 2024-05-22 #194 svar
#175, #181 Hela Sverige ska leva Till och med 29 Maj. Datum 2024-05-22 #197 Svar
#22 Länsstyrelsen Till och med 12 juni 2024. Datum 2024-04-26 #38 Svar

Inkomna yttranden

Synpunkter inkomna via digitala synpunktskartan

Utvecklingsinriktningskartan

Karta som visar plats för synpunkterna som inkommit via den digitala kartan, Utvecklingsinriktning.

Nytt förslag

Natur och friluftsliv

(405) Jag föreslår att införa ett nytt kategori i översiktsplanen: "Viktig funktion / betydande potential för kolinlagring". På detta sätt vore det möjligt att skydda skogsområden, åkermark och ängsmark från exploatering och därmed undvika koldioxidutsläppet som uppstår

när skogen röjs respektiv mull i marken oxideras efter markexploateringen. Utöver detta vore det möjligt att prioritera områden på Gotland där kolinlagringen ska ökas (till exempel genom nya skogplanteringar, ökningen av mullhalten i marken samt användning av biokol.). Jag föreslår att markplaneringen för kolinlagringen ingår i en övergripande strategi för kolinlagring på Gotland som utvecklas med målet att bidra genom kolinlagring till de mängder negativutsläpp som behövs för att Gotlands mål att blir klimatneutralt in 2040 kan nås med säkerhet. 36 - 45 år Man/Kille

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! En väldigt intressant idé men som inte funnits tid att utreda inom ramen för denna översiktsplan. Men vi tar med oss tanken vidare till kommande kontinuerliga översiktsplanearbete.

Håller inte med!

Energiproduktion

(5) Strider mot gällande lagstiftning 26 - 35 år Annat

(6) (7) Strider mot gällande lagstiftning. I svaret framgår det att regionen inte har läst och förstått rådande dom. Regionen menar att skyddsåtgärder är tillämpbara i framtiden med teknikutveckling. Domstolen har i dom m8344-11 tydligt klargjort att så inte är fallet. Platsen är inte lämplig för denna typ av verksamhet. Mark och milödomstolen menar att "Med hänsyn till Mästermyrs påtagliga betydelse som fågelokal och de risker för kungs- och havsörn som en etablering medför, finner Mark- och miljööverdomstolen att Vattenfall inte har visat att den valda platsen uppfyller kravet på en lämplig lokalisering enligt 2 kap. 6 § miljöbalken. Enligt Mark- och miljööverdomstolen är det inte heller möjligt att förena tillståndet med sådana villkor om försiktighetsåtgärder, t.ex. buffertzoner till boplatser, som innebär att lokaliseringen skulle kunna godtas. Det saknas därmed förutsättningar att meddela tillstånd till den sökta verksamheten.". 26 - 35 år Annat privatperson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsamt energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor. Som ni påpekar har området redan varit uppe för prövning i MÖD men här är det teknikutvecklingen som skulle kunna innebära nya förutsättningar för samexistens mellan naturvärden och vindbruk vid en framtida tillståndsprövning.

(8) Förslaget sänkades i underlaget som gått ut på remiss och bör därför styrkas. Oaktat det medför vindenergiproduktion i detta område en betydande störning för fågel- och djurlivet på och kring södra och sydvästra Gotland, inklusive det som ska skyddas inom Natura2000-nätverket. Det är tydligt att regionen saknar biologisk och juridisk kompetens som granskat förslagen. Så ett tips till nästa runda, införskaffa det.. 26 - 35 år *Annat Privatperson*

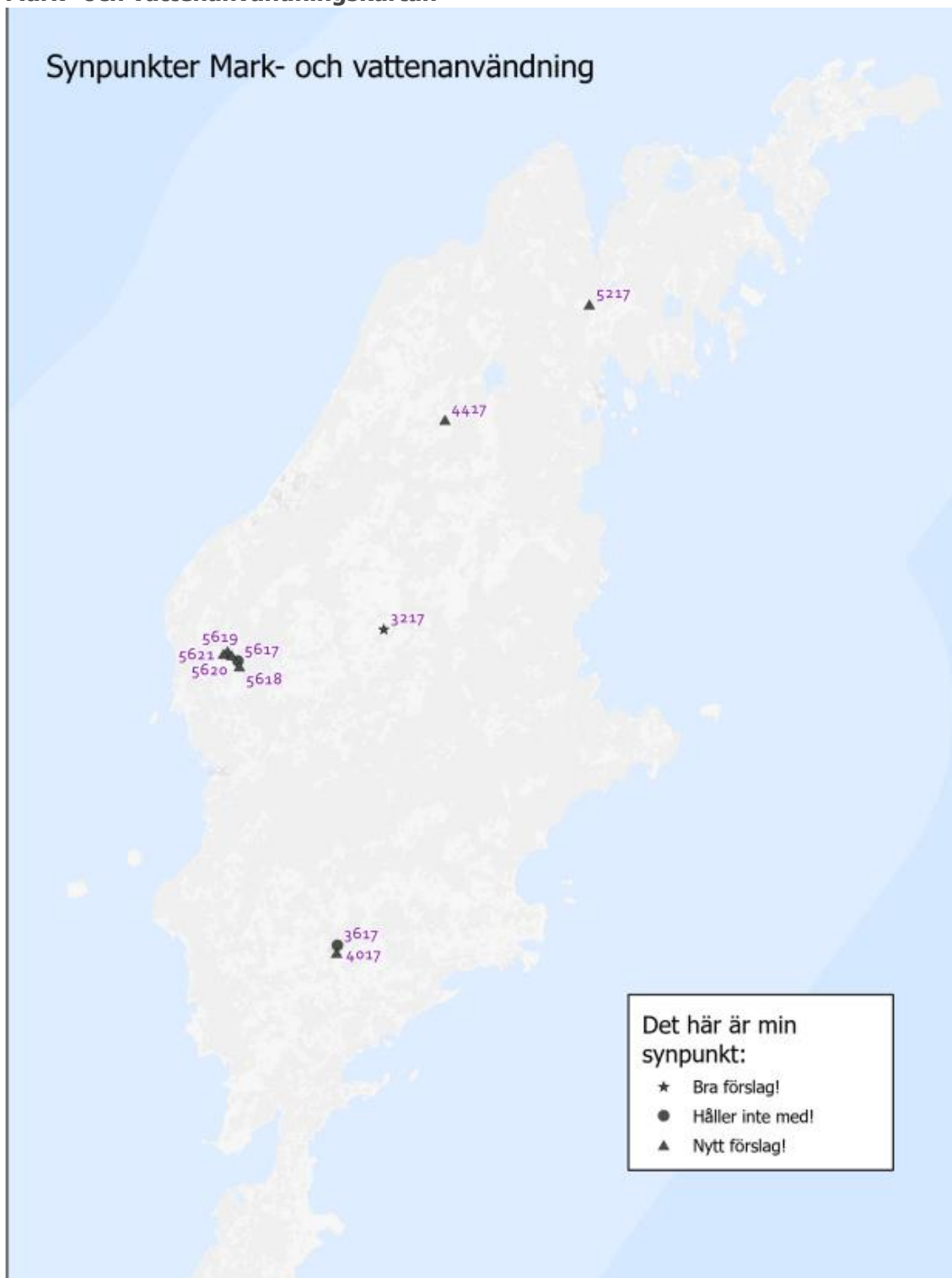
Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Området tillkom som du skriver mellan samråd och granskning, det är ett område som är utpekad i en rapport från Naturvårdsverket som Region Gotland därför anser vara intressant att pröva för etablering av vindbruk. Den politiska inriktningen är tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Karta som visar plats för synpunkterna som inkommit via den digitala kartan, Utvecklingsinriktning.

Mark- och vattenanvändningskartan

Karta som visar plats för synpunkterna som inkommit via den digitala kartan, Mark- och vattenanvändning.

Nytt förslag!

Bebyggelse

(4417) Förskolan Loket är en uppskattad förskola med Mulleinriktning. Skall man ha kvar utvecklingsområden med 3 km runt skolor bör även Lokrume finnas

med som skolområde. Det bästa vore dock att ta bort 3 km radien eftersom den känns mer som begränsning än möjlighet till utveckling. Detta diskuterades på mötet i Lokrume bygdegård och var en åsikt som delades av mötet. *Kvinna/Tjej, 46 - 55 år*

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Området syftar inte till att begränsa för landsbygdsutveckling utan snarare uppmuntra till lokalisering av ny bebyggelse i närheten av förskolor och skolor. Inriktningen i översiktsplanen kommer fortsatt vara att endast ha ytan runt de kommunala verksamheterna då förvaltningen inte fått något annat uppdrag.

(5618) I denna skog borde det finnas möjlighet till ny bebyggelse som passar bättre än gällande förslag norr om ån. *Eskelhem förskola och skolas föräldraförening*

(5619) I denna skogsridå bakom nuvarande bebyggelse borde 1-2 rader bebyggelse kunna utvecklas. *Eskelhem förskola och skolas föräldraförening*

(5620) I denna skogsdunge borde en förtätning av bebyggelse kunna ske. *Eskelhem förskola och skolas föräldraförening*

(5621) I denna skogsdunge borde bebyggelse kunna utvecklas *Eskelhem förskola och skolas föräldraförening*

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Se svar på yttrande #25 och #171.

Natur- och friluftsliv

(5217) En slinga på gångstråket är redan anlagt av Lädubro Utveckling. Från Forsavallen till Action Club gym. Sen har vi planerat fortsättning mot Vofflan och vidare upp till Grauns Klint och discgolfbanan. Kyrkan äger marken och är med på planerna. Hänsyn till Discgolfbannans sträckning måste göras så gångstråket blir säkert. *Lädubro utveckling*

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vad kul att läsa att ni redan har förverkligat idén om en slinga. Den ritades in schematiskt efter intervjuer med boende och föreningar i Lärbro. Tack för gott samarbete.

Verksamhet och industri

(4017) Längs Ronevägen och längs Färgerigatan på Hemse finns stora lager- samt industribyggnader som idag används endast i liten omfattning idag. Jag föreslår att Regionen ska föra en aktiv dialog med de nuvarande ägare av dessa fastigheter så att dessa byggnader kan användas så effektivt som möjligt. På så sätt kan det vara möjligt att minska behovet för att bryta ny jordbruksmark i området H1 för näringslivsutvecklingen. Detta skulle gynna Gotlands möjlighet att producera mat, minska resursanvändningen samt miljöpåverkan av nyetableringarna samt hjälpa att bevara Hemses karaktär som idyllisk tätort. Samtidigt kunde det minska kostnaderna för nyetableringar på Hemse. *36 - 45 år Man/Kille*

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Tyvärr är det inte en fråga som översiktsplanen har rådighet över men förvaltningen skickar synpunkten vidare till berörda förvaltningar.

Håller inte med om förslaget!

Verksamhet och industri

(3617) Bygga på jordbruksmark är inte något som ska prioriteras. På Hemse har vi annan mark som redan är icke jordbruksmark som går att bygga på och utveckla. Till boenden finns det mark mitt emot Vårdcentrum, bakom vårdcentrum och nere vid högbyäng. Till industrimark så behöver först och främst de tomma industrilokalerna utnyttjas och uppdateras till verksamhet innan ny mark tas i anspråk. Det finns många lokaler som redan står tomma, gamla Hemse modul till stor del och nu även där posten kommer att försvinna. 46 - 55 år, Kvinna/Tjej

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Vi tar med oss frågan till kommande markstrategi.

Bebyggelse

(5617) Området används aktivt för bete till intilliggande aktiva jordbruksföretag i norr och väster. 36 - 45 år, Man/Kille

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Det utpekade utvecklingsområdet benämnt Esk 1 kommer kvarstå i antagandehandlingen och möjliggör för en utveckling även utanför den befintliga strukturen. Det kan vara så att utpekade område inte är lämpligt att utveckla för bebyggelse men det får en framtida prövning utvisa.

Det här är ett bra förslag!

Bebyggelse

(3217) Det verkar vara ett bra förslag, det är inte precis där Romaskolan går sina promenader utan det är precis bredvid. Vilket är bra så att inte stigen där vi går förstörs. Kvinna/Tjej, 11 - 15 år

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt!

Synpunkter inkomna via e-mail, brev eller lämna synpunkt

#1 Gunilla Sterner

Datum: 2024-03-13

Synpunkt Översiktsplan energiutvinning

Är intresserad av att lämna synpunkter på översiktsplanen energiutvinning. Det är inte bara örn som finns vid plats E5 utan mängder av flyttfåglar häckar där vid Träskmyr vår och höst. Det vore en tragedi att bygga ny vindkraft just där!

Mvh Gunilla Sterner

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Energiomställningen är en av Region Gotlands prioriterade mål och av stor vikt för en hållbar utveckling. Samtidigt är självklart fågellivet också viktigt att ta hänsyn till. I det här området är Region Gotland fortsatt positiva till en prövning av området. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (bäckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvalsrapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk. Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågelokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbiflygning av örn diskvalificerar exempelvis inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet. Yttrandet föranleder inga ändringar

#2 Gabriella Sander

Datum: 2024-03-17

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Jag vill inte ha vindkraftsparker på Gotland generellt och absurt inte vid Alskog Och Stånga. I Alskog är området groteskt stort och skulle ha en stor negativ konsekvens för oss boende. Tänk om och om ni vill ha vindkraftsparken varför inte lägga den i närheten av Visby?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Energiomställningen är en av Region Gotlands prioriterade mål och av stor vikt för en hållbar utveckling. Gotland har goda vindförutsättningar för att etablera vindkraft och det är också fördel att ha elproduktion på eller i anslutning till ön med syfte att öka robustheten. I tidigare förslag fanns områden närmare Visby med men här lämnar Försvarmakten ett tydligt svar att det ej går att kombinera med deras verksamhet och då är inte ytorna längre framkomliga för prövning. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#3 Lars W Grönberg

Datum: 2024-03-19

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Hej, En par synpunkter på vissa detaljer i faktaunderlaget.

1. På sid 440 står det att Gotland är landets största glesbygdskommun mätt i antal invånare utanför tätorterna.

Det verkliga förhållandet är att Gotland är landets näst största glesbygdskommun.

Enligt SCB har nämligen Uppsala kommun 27361 inv utanför tätort och Gotland 21960 inv. I och för sig en speciell egenskap med så många i glesbygd, men rätt ska vara rätt.

2. På sid 457 sägs angående strandskydd inom äldre s k avstyckningsplaner att inget strandskydd gäller inom områden avsedda för bebyggelse.

Det finns anledning att uppmärksamma att Justitiekanslern i ett beslut 2014 (dnr 4182-12-22) angående denna tillämpning inom Gotland riktade allvarlig kritik mot länsstyrelsen i Gotlands län. Länsstyrelsen hade uppgett att det pågår ett arbete med att rätta till 1999 års beslut. JK var kritisk att denna insats ännu 2014 inte hade påbörjats. Enligt uppgift idag 18 mars, från enhetschefen på Länsstyrelsen, Anna-Lena Fritz avser man f n inte att fullfölja ett sådant arbete. Rättsläget hade tidigare klargjorts genom ett beslut i Mark- och miljööverdomstolen (2006:67), innebärande att strandskydd ska råda inom avstyckningsplaner.

Det finns anledning för regionen att efterhöra varför inte Länsstyrelsen verkställt den av JK med kraft efterlysta utredningen och fattat ett nytt beslut.

Beträffande pkt 2 kan jag upplysa om att jag som dåvarande strandskyddsexpert på samhällsbyggnadsförvaltningen deltog i möten med Länsstyrelsen om den aktuella tolkningen.

Med vänlig hälsning
Lars Grönberg f d stadsarkitekt

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för att du uppmärksammade oss på det felaktiga påståendet angående glesbygdskommun, det är nu ändrat. Vad gäller strandskyddet är vi medvetna om detta men vår uppfattning om anledningen till att detta inte omprövats har att göra med att det inte finns någon bestämmelse i miljöbalken idag som öppnar upp för en Länsstyrelse att ompröva den här typen av beslut som anser generella bestämmelser. Sedan länsstyrelsernas bemyndigande att meddela förordnanden upphävdes den 1 juli 2009, har länsstyrelserna inte längre möjlighet att upphäva sina äldre förordnanden om upphävt strandskydd. Yttrandet föranleder redaktionell ändring under rubriken Grunderna i Nationallandskapet Gotland 4 kap 2§ MB.

#4 Anonym

Datum: 2024-03-19

Synpunkter – Översiktsplan för Gotland 2040

Ang avstånd mellan djurstallar o bebyggelse:

Tillåt ombyggnad av t ex gamla ladugårdar trots närhet till djurhållning med liten påverkan. Tillåt nybyggnation i närhet av djurhållning. Låt byggherren bedöma om den vill bygga t ex invid en hästhage eller ett lammhus.

Tillåt byggnation invid åkermark. Minska avgift o krav vid ombyggnation/omvandling av byggnad till boende.

Underlätta för landsbygden att befolkas !

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. De riktlinjer som idag är gällande beslutades av miljö- och hälsoskyddsnämnden 2016. Under rubriken "Lokala förutsättningar som ska ge utrymme i bedömning" anges särskilda omständigheter som kan påverka bedömningen. I bakgrunden till beslutet går att läsa: "Det är lämpligt i det enskilda ärendet att göra åtskillnad på områden inom sammanhållen bebyggelse, där föreslagna avstånd bör gälla, och områden på landsbygd där lokala förutsättningar ska ges större hänsyn." Riktlinjerna har också skärpts angående avstånd mellan åkermark och vattentäkt. Skäl till detta är dels med risk för negativ påverkan på vattentäkten vid brukning av åker och dels för att inte riskera ytterligare restriktioner för näringsverksamhet. Angående avgifter och krav är det inte frågor som översiktsplanen reglerar. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#5 Lantmäteriet

Datum: 2024-03-20

Lantmäteriets yttrande över Granskning ang. Översiktsplan Gotland för 2040

Vid genomgång av planförslagets handlingar (daterade 2024-01-31) har följande noterats:

Lantmäteriets synpunkter

Lantmäteriet har av nedanstående skäl inte granskat den aktuella översiktsplanen och lämnar därför inga synpunkter. Lantmäterimyndigheten har ingen lagstadgad skyldighet att granska översiktsplaner och dessa berör normalt sett endast indirekt Lantmäteriets kommande arbete. Många av de ställningstaganden som beskrivs i översiktsplaner kommer i och för sig att innebära förändringar i fastighetsindelningen eller att fastighetsanknutna rättigheter (servitut, ledningsrätter, gemensamhetsanläggningar etcetera) kommer att bildas eller ombildas. Omfattningen av dessa behov kommer dock att konkretiseras i senare skeden, till exempel då områden detaljplanläggs. Lantmäteriet genomför däremot granskning i detaljplaneprocessen.

För Lantmäteriet

Elisabeth Blegen

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen tackar för yttrandet

#7 Sjöfartsverket

Datum: 2024-03-25

Svar 24-01617 - 401-1063-2024 Granskning - Översiktsplan för Gotland 2040

Sjöfartsverkets yttrande - Översiktsplan för Gotland 2040

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten. Verksamheten bedrivs med inriktning huvudsakligen på handelssjöfarten. Fritidsbåtstrafikens, fiskets och marinens intressen ska beaktas. Sjöfartsverket arbetar dessutom för hög transportkvalitet, god miljö, regional utveckling och ett jämställt transportsystem. I Sjöfartsverkets uppdrag ingår att bevaka sjöfartens transportleder och hamnterminaler inklusive dess anslutningar till landbaserad infrastruktur.

Sjöfartsverket har tagit del av rubricerad remiss angående granskning.

Region Gotland (Gotlands kommun) har översänt rubricerat planförslag Översiktsplan för Gotland 2040 till Länsstyrelsen för samråd enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Under granskningen ska Länsstyrelsen bl.a. särskilt ta tillvara och samordna statens intressen och önskar ert yttrande i ärendet.

Yttrande

Sjöfartsverket har följande synpunkter och förslag på eventuella justeringar, där synpunkter med tillhörande justeringar presenteras i samma ordning och under samma rubricering som de återfinns i planhandlingarna.

2.8.3 Fast förbindelse till Fårö

Det framgår under rubriceringen ”Riksintressen och andra värden” att vid en eventuell planering av fast förbindelse till Fårö kommer farlederna att beaktas.

Sjöfartsverket anser att ovanstående tydligt bör framgå i fortsatta planhandlingar eftersom en eventuell fast förbindelse till Fårö troligtvis kommer innebära viss påverkan på riksintresset för sjöfarten. Sjöfartsverket förutsätter att det vid eventuell planläggning av en fast förbindelse över Fårösund, sker samråd i tidigt skede med berörda parter, såsom Sjöfartsverket.

Samrådet bör inkludera förbindelsens utformning i syfte att minimera påverkan på sjöfarten i de allmänna Norra Gattet (nr. 385) och Södra Gattet (nr. 386), den senare av riksintresse.

2.9.2 Nationella och internationella trafiksystem Sjöfartsverket ser positivt på att det framgår att Gotland ska vara integrerad i de nationella och internationella trafiksystemen med fortsatt utveckling mot en stärkt tillgänglighet till andra regioner och länder.

2.9.3 Hamnar

Strategiska hamnar

Det framgår att Visby hamn, Klintehamns hamn och Slite hamn är strategiska och ska ses som en helhet som kompletterar varandra och tillsammans kan hantera Gotlands behov av hamnkapacitet.

Hamnar av riksintresse

Det framgår att Visby och Klintehamns hamnar är av riksintresse, men bör förtydligas i kommande planhandlingar.

Reservhamn till Visby hamn för linjetrafiken på Gotland

Det framgår att Länsstyrelsen på Gotland förespråkar Kappelshamns hamn som mest lämpad reservhamn.

Sjöfartsverket anser att det är av stor vikt att det finns en reservhamn för linjetrafiken till Gotland med tillhörande infrastruktur, för att förbindelserna med fastlandet ska kunna upprätthållas i händelse att hamnen i Visby av någon anledning inte kan användas.

Sjöfartsverket förutsätter att framtida planer inte kommer att påverka de hamnar som finns på Gotland eller dess tillgänglighet och att Sjöfartsverket medges möjlighet att yttra sig över planer som berör hamnar och områden i dess närhet.

2.12.5 Områden till havs

Vid upprättande av eventuella nya områden som omfattar farleder och vattenområden är det av största vikt att hänsyn tas till sjöfartens tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet, vilket också bör framgå i kommande planhandlingar.

2.12.6 Farleder

Farleder och sjötrafikstråk av riksintresse, allmänna farleder och övriga farleder Det framgår under rubriceringen "Riksintressen och andra värden" att vissa risker som kan utgöra en påtaglig skada för funktionen för riksintresse sjöfart har tagits med, såsom anpassning av bebyggelse, förändringar av infrastruktur på land och i farleder samt begränsningar såsom

områdesskydd. Sjöfartsverket anser att ovanstående tydligt bör framgå i fortsatta planhandlingar eftersom inga åtgärder bör vidtas eller restriktioner införas i farleder och vattenområdet som skulle förändra eller begränsa sjötrafikens framkomlighet, samt minska möjligheten till säker manövrering och sjösäkerhet.

Förslag på justeringar

Sjöfartsverket noterar att uppgifterna angående farleder av riksintresse och s.k. sjötrafikstråk har varit oklara och föreslår nedanstående justeringar.

Farleder

Ändra rubriceringen ”Inseglingsleder” till ”Farleder av riksintresse”.

Tillägg av:

- Inloppet till Fårösund, Södra Gattet (nr 386)

Sjötrafikstråk

Ändra rubriceringen ”Farleder” till ”Sjötrafikstråk”.

Ta bort:

- farleden ”Syd Gotland” (nr 307) sydost om Storsudret på södra Gotland, som ingår i Trafiksepareringssystem (TSS)
- Fårösund (nr 385 A från norr och nr 385 B från söder)

Tillägg av:

- Kalmar Sund – Stenkyrkehuk (36)

Farleder av riksintresse

375 Inloppet till Visby

376 Inloppet till Klintehamn

382 Inloppet till Slite

386 Inloppet till Fårösund (Södra Gattet)

387 Inloppet till Storugns (Kappelshamnsviken)

Sjötrafikstråk

28 Ölands södra udde – Finska viken

30 Ölands södra grund – Svenska Björn

33 Oskarshamn – Visby

34 Visby – Nynäshamn

35 Stenkyrkehuk - Ristna (Estland)

36 Kalmar Sund – Stenkyrkehuk

37 Landsort – Östersjön

80 Nynäshamn – Gdansk

81 Salorev – Slite

82 Nynäshamn – Klaipeda

Allmänna farleder

377 Inloppet till Burgsvik

378 Inloppet till Vändburg

379 Inloppet till Ronehamn (Norra leden)

380 Inloppet till Närshamn
381 Inloppet till Herrvik
385 Inloppet till Fårösund (Norra Gattet)

Övriga farleder

Det finns ytterligare farleder till hamnarna på Gotland.

Sjöfartsverket förutsätter att framtida planer inte kommer att försämra tillgängligheten i farlederna i Gotlands kommun och att Sjöfartsverket får möjlighet att yttra sig över planer som berör farleder samt vattenområden för sjötrafik för att säkerställa att sjötrafikens framkomlighet och säkerhet inte försämras.

2.13.5 Plats för vindbruk

Havsbaserad vindkraft

Det framgår under rubriceringen ”Riksintressen och andra värden” att verksamheter till havs kan påverka funktionen på sjöfartsstråk, såsom havsbaserad energiproduktion, såvida denna inte anpassas utifrån sjöfartens behov.

Sjöfartsverket anser att ovanstående tydligt bör framgå i fortsatta planhandlingar. Havsbaserad vindkraft kommer troligtvis medföra viss negativ påverkan på riksintresset för sjöfarten, varför planeringen av vindkraft i så stor utsträckning som möjligt bör lokaliseras till platser som inte kommer i konflikt med sjöfartens riksintressen.

Föreslagna områden för energiutvinning

Det framgår också under rubriceringen ”Riksintressen och andra värden” att energiutvinning (E18) föreslås för delar av sjötrafikstråket Nynäshamn – Gdansk (80). Det noteras även att vid en prövning av energiutvinning bör hänsyn tas till sjöfartens riksintresse, och vindkraftverk bör lokaliseras så att hänsyn tas till sjöfartens behov. Sjöfartsverket anser att det föreslagna området för energiutvinning (E18) bör utgå alternativt flyttas eller justeras så att det inte överlappar det riksintresseklassade sjötrafikstråket (80) för att på så sätt minska risken att påverka fartygstrafiken.

Sjöfartsverket anser att det tydligt bör framgå att vindkraftparkerna bör lokaliseras och utformas med hänsyn till sjöfarten även under rubriceringen ”2.13.5 Plats för vindbruk / Förslag till riktlinjer för havsbaserade anläggningar”.

Den havsbaserade vindkraften måste utredas innan etablering kan fastställas och vid lokalisering av vindkraftsparker är det avgörande att ta hänsyn till de riksintresseklassade farlederna och sjötrafikstråken samt också till de etablerade fartygsstråken till och från hamnarna och längst med kusten.

Samråd

Det framgår att det är viktigt att samråd behöver ske med flera myndigheter, däribland Sjöfartsverket, i samband med planering av vindkraftsetableringen. Detta är något Sjöfartsverket särskilt vill understryka vikten av.

Framtagandet av planerade lokaliseringar, placeringar, utformningar och säkerhetsavstånd, inklusive kabeldragningar, för vindkraftsparker, bör presenteras detaljerat på sjökortsunderlag i senare samråd. Där bör relationerna till farleder, sjötrafikstråk, befintliga trafikerade områden och hamnar tydligt framgå.

Radar- och radiokommunikationssystem samt säkerhetskommunikation

Det framgår också att begränsning av vindkraftverkens skala inte ska påverka väderradarssystem.

Sjöfartsverket anser att eventuella störningar på radar- och radiokommunikationssystem, samt infrastrukturnät för säkerhetskommunikation, också bör beaktas och hanteras i fortsatta planhandlingar.

Riksintressen och andra värden

Av underlaget framgår det att Gotland berörs av tre anläggningstyper av riksintresse relaterade till sjöfarten: sjötrafikstråk, farleder och hamnar.

Det är viktigt att notera att dessa anläggningar har en betydande roll för sjöfartens verksamhet och infrastruktur på Gotland och i regionen som helhet.

Förslag på justering

Uppgifter om de fem riksintresseklassade farlederna och tio sjötrafikstråken bör justeras enligt rubricering ”2.12.6 Farleder”.

Texten under kartan över riksintresse kommunikationer Visby hamn, ser inte ut att stämma och bör justeras.

Vattenverksamheter

Det framgår av översiktsplanen att det finns pågående detaljplaner samt planerade Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen (LIS-områden).

Sjöfartsverket har ansvar för tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet i svenska farleder och farvatten och vill understryka vikten av att planering av anläggningar vid och i vattenområden sker i samråd med Sjöfartsverket innan anmälan görs till länsstyrelsen eller tillstånd söks hos i mark- och miljödomstolen.

Ärendet har handlagts av Infrastruktursamordnare Maritim Samverkan och Utveckling, Jennifer Ferccaine i samråd med Sebastian Irons och Infrastrukturstrateg Henning Grauers.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande, se också svar under #213. Yttrandet föranleder till redaktionella ändringar under avsnitt 2.9 och tillägg av sjötrafikstråk nr 36 Kalmar Sund – Stenkyrkebuk i avsnitt 4.1.8.

#9 Magnus Malm

Datum: 2024-04-08

En kommentar rörande Gotlands kommande översiktsplan

Hej Översiktsplanerarna.

Jag heter Magnus Malm och arbetar som arkitekt. Jag hjälper bland annat ägarna till Fastighet Ardre Botvalde 2:1. I Ljugarn med olika projekt. Denna fastighet ligger i syd-västra Ljugarn och är idag, till stor del, detaljplanerad för industriändamål.

Både vi och denna fastighets tidigare ägare har gjort försök till att låta detaljplanera denna fastighet för småskalig bostadsbebyggelse. Detta bland annat då området omedelbart norr om denna fastighet, med mycket snarlika förutsättningar, (jordbruksmark och detaljplanerad industrimark i omedelbar anslutning till tätorten) under 2008 kunde detaljplaneras för ett sådant ändamål (Dnr 42015-21).

Våra förslag har dock avslagits och vi har blivit ombedda att vänta in den kommande översiktsplanen. Vi har följt arbetet med Gotlands nya översiktsplan och har sett att den här aktuella fastigheten, så som de angränsande fastigheterna, ingått i ett område för framtida sammanhängande bostadsbebyggelse. Detta som en naturlig expansion av Ljugarns tätort.

När vi sedan ser det senaste utkastet till Gotlands översiktsplan så har Ardre Botvalde 2.1 så som hela det angränsande området tagits bort som utvecklingsområde. Hur kommer det sig? Vi vore fortsatt angelägna om att i Gotlands framtida översiktsplan ges möjlighet att planera om den aktuella fastigheten till småskalig bostadsbebyggelse. Det samma gäller, vad jag förstår, för ägaren av den angränsande fastigheten Ardre Luritse 2:1.

Jag har läst samråds-kommentarerna rörande utvecklingen av Ljugarn och det här aktuella området. Det verkar som områdets grannar inte önskar någon ny bebyggelse eller någon ökad trafik i sin närhet. Vidare att Ljugarn behöver fler permanentboende snarare än sommarboende samt att man inte önskar en för tät fastighetsbildning då något sådant skulle vara främmande från Ljugarns historiska struktur.

Vi har utformat vårt planförslag helt efter platsens förutsättningar och efter Gotlands nuvarande översiktsplans kvalitativa önskemål bl.a. vad gäller vägar, fastighetsstorlek och utformning av byggnader. För vår fastighets del skulle det kunna innebära 8-10 fastigheter om mellan 1600-2000 m²/ styck med bostäder av permanentboende-klass. Vi har ingen önskan att störa grannar eller förringa Ljugarns historiska kvaliteter.

M.v.h. Magnus

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Området utgörs av jordbruksmark och ny bebyggelse ska enligt miljöbalken undvikas på brukningsvärd jordbruksmark. I översiktsplanen föreslås undantag från regeln för några utpekade utvecklingsområden. Ett utpekande förutsätter bland annat att det finns goda förutsättningar för permanent bostadsbebyggelse, att området ligger inom en ort där bostadsförsörjning inte kan tillgodoseas på annan plats och att den nya bebyggelsen är tät i relation till ortens karaktär (t.ex. flerbostadsbus). I dessa lägen föreslås bostadsförsörjning som allmänt intresse prioriteras före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse. Dessa förutsättningar saknas för det aktuella området och en exploatering av området bedöms inte utgöra ett allmänt intresse. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#10 Per Tängerstad

Datum: 2024-04-10

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284

ÖP skall inte i efterhand godkänna fel i hantering av pågående detaljplaneärenden Gällande detaljplan för Butrajvs 19 samt Botvalde 1:47. Ett positivt planbesked meddelades under 2021 men innehöll tydliga kommentarer om att en nödvändig naturinventering inte gjorts samt att sökanden redan undanröjt naturvärden. Sökanden svarade med att då utplåna en sumpskog inom allmän platsmark. Regionen är väl medveten om detta men har inte vidtagit några åtgärder. Nu är marken i ÖP inlagd för bebyggelse. Regionen uppmanar därmed att först skövla och sedan skövla. Att se bort när fel begås är inte förenligt med myndighetsutövning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Precis som du skriver finns det på platsen ett planuppdrag med syfte att möjliggöra för bostadsbebyggelse inom området. Av beslutet om planuppdrag framgår vikten av att värna platsens naturvärden. Att det finns ett planuppdrag innebär att platsen ses som lämplig att utreda för huruvida en exploatering är lämplig på platsen samt hur stor den i sådana fall kan bli. Planuppdraget innebär inte att platsen har utretts färdigt utan det är under detaljplaneprocessen som platsen kommer utredas. Utifrån utredningarna kommer sedan beslutas hur stort område som kan komma att exploateras, i vilken omfattning en exploatering kan komma att bli samt vilka delar som kommer bevaras. Översiktsplanens uppdrag är inte att ta ställning i hur frågor hanterats historiskt och utpekandet handlar inte om att godkänna redan utförda handlingar. Synpunkten föranleder att formen på det nya bebyggelseområdet ändras, för att tydliggöra att områdets avgränsning inte är bestämd. Vidare förtydligas hänsynstexten gällande att naturvärdena behöver utredas på platsen och att platsens möjliga exploatering ska grundas i denna utredning.

#11 Kerstin Holm

Datum: 2024-04-10

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284

Jag anser att Lj1 inte skall ingå i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! För det aktuella området finns ett planuppdrag med syfte att möjliggöra för bostadsbebyggelse inom området. Att det finns ett planuppdrag innebär att platsen ses som lämplig att utreda för huruvida en exploatering är lämplig på platsen samt hur stor den i sådana fall kan bli. Planuppdraget innebär inte att platsen har utretts färdigt utan det är under detaljplaneprocessen som platsen kommer utredas. Utifrån utredningarna kommer sedan beslutas hur stort område som kan komma att exploateras, i vilken omfattning en exploatering kan komma att bli samt vilka delar som kommer bevaras. Yttrandet föranleder ingen ändring.

#12 Per Tängerstad

Datum: 2024-04-10

Hej!

Tack för snabb respons. Det positiva planbeskedet från 2021 är synnerligen välformulerat och tydligt.

Dock har markägaren inte följt intentionen utan föregripit planprocessen. Ex vis står redan i texten i planbeskedet ” Naturvärdesstatusen på den skog i norra delen som nyligen är avverkad (tidigare grandominerad barrskog) är svår att bedöma i efterhand”. Det är knappast är en slump att det området avverkats mellan de olika ansökningarna gällande planbesked. Dessutom innehåller den senare ansökan om planbesked faktafel som inte tillkommit genom oaktsamhet.

Vidare hade jag under 2022-2023 en mailkorrespondens med Christoffer Ulfsparré gällande den föryngringsavverkning som markägaren utförde 2022 utan att upplysa Skogsvårdsstyrelsen om att ett planärende påbörjats. Markägaren angav i ansökan att återplantering skall ske samt att skyddsåtgärderskall vidtas mm. Skogsvårdsstyrelsens svar var även det tydligt att Botvalde 1:47 var allmän platsmark. Trots denna kunskap avverkades Botvalde 1:47 synnerligen kraftigt. Skyddsåtgärder vidtogs inte.

Om en markägare inte följer planprocessen skall det ha konsekvens för fortsatt handläggning. Området Lj1 bör undantas ur ÖP 2040.

Med vänlig hälsning
Per Tängerstad

Jag har noterat att i granskningsförslag för Översiktsplan 2040 finns utvecklingsområde Lj1. 3.4.8 Ljugarn och Alskog - Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284 - Region Gotland (seplan.se)

Jag vänder mig mot att detta utvecklingsområde ges utrymme i Öp givet hur markägaren valt att agera. I förlängningen undergräver detta rättssäkerheten i hela planprocessen. Nämnden har två gånger sagt nej till detaljplan för detta område. Markägaren har då valt att först mycket medvetet undanröja skyddsvärda intressen så som häckande havsörn, orkidéer, sumpskog och avverka äldre granskog på allmän platsmark detaljplanelagd som parkmark för att kunna driva en detaljplan. Sedan återkommer detta markområde i översiktsplanen för planerad bebyggelse. Detta trots att markägaren i avverkningsanmälan till Skogsvårdsstyrelsen 2022 intygat att han skall återplantera avverkad skog.

Jag kan inte tolka det som annat än att Regionen stillatigande accepterar att ett område skövlas innan planläggning för att på så sätt släppa fram en detaljplan. Region Gotland har ett stort ansvar att förvalta riksintressen och det aktuella agerandet för Lj1 undergräver rättssäkerhet och hur riksintressen fredas. Jag bifogar återigen den kartbild som jag skickade er redan 2020. Jag har ett stort bildmaterial om så önskas. Jag begär att Lj1 stryks ur Översiktsplan 2040

Ang rubricerat planärende så har sökanden återigen påbörjat avverkning av den aktuella marken. Denna gång söderifrån. Tidigare avverkning, norrifrån, skedde uppströms förra hösten. Då marken nu naturligt är torrare har avverkning fortsatt. Granar med betydande ålder, orkidéer mm förekommer i kantområdet. Sumpskogen centralt i området är som framgår nedan särskild skyddsvärd. Det faller sig självklart att om marken är avverkad finns det inte längre några miljövärden att värna. Detta område och i synnerhet Botvalde 1:47 som i detaljplan är parkmark har upprepade gånger av Byggnadsnämnden ansetts vara en viktig grön kil in i Ljugarns lokalsamhälle. Marken kännetecknas av vattenförande bäckar, vilka är ytterst få i närområdet. Samtidigt är det kommersiella värdet stort för exploatören.

Enligt Naturvärdeskartan <https://arcg.is/1SaK5v> kännetecknas området av;
Namn Naturlig skogsbäck Klassnings
Exploateringsmöjlighet ytterst begränsad
Bedömning Nyckelbiotoper bör undantas från all bebyggelse på grund av deras utpekade höga naturvärden. Beroende på typ av åtgärd ska samråd enligt 12:6 miljöbalken hållas med Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen.
Motivering Nyckelbiotoper är områden med mycket höga naturvärden utpekade av Skogsstyrelsen. De är mycket viktiga områden för bevarandet av hotade växter och djur..
Lag 12 kap 6 § Miljöbalken
Länk Mer information
Kontaktper Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen i Gotlands län
Källa Skogsstyrelsens nyckelbiotopinventering
Länk Mer information
Namn Vattendrag
Klassning Exploatering kräver hänsyn
Bedömning Eventuell exploatering kräver hänsyn till vattendraget och dess värden.
Bebyggelse vid vattendrag bör inte förhindra möjligheten att göra om eller skapa nya vattenmagasin. Åtgärder i eller i anslutning till vattendraget kan skada dess värden.
Motivering Ett mindre vattendrag som periodvis torkar ut helt.
Namn BUTRAJVS. Fuktskog, Barrskog, blandat eller ospec dominerar
Klassnings Exploateringsmöjlighet begränsad
Bedömning Området bör skyddas mot avverkning av träd och vattenflöden i området bör lämnas orörda.
Motivering Region Gotland har som mål att inga våtmarker ska skadas genom kommunala beslut. Att skydda sumpskogarnas värde kräver en fortsatt skuggning av träden samt en oförändrad hydrologi.
Lag
Länk Mer information
Kontaktper Skogsstyrelsen
Det är min förhoppning att markägaren erinras sitt ansvar.
Med vänlig hälsning
Per Tängerstad

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Se svar till yttrande #10

#13 Linn Holm

Datum: 2024-04-12

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284

Jag vill inte att Lj1 ska ingå i översiktsplanen. Jag vill att området ska för bli i sin helhet som det är idag och det oroar mig att ändamål och användning av området Lj1 skulle kunna komma ändras i framtiden i och med inkludering i översiktsplan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! För det aktuella området finns ett planuppdrag med syfte att möjliggöra för bostadsbebyggelse inom området. Att det finns ett planuppdrag innebär att platsen ses som lämplig att utreda för huruvida en exploatering är lämplig på platsen samt hur stor den i sådana fall kan bli. Planuppdraget innebär inte att platsen har utretts färdigt utan det är under detaljplaneprocessen som platsen kommer utredas. Utifrån utredningarna kommer sedan beslutas hur stort område som kan komma att exploateras, i vilken omfattning en exploatering kan komma att bli samt vilka delar som kommer bevaras. Yttrandet föranleder ingen ändring.

#17 Christer Ahlquist

Datum: 2024-04-19

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284

Yttrande avseende bebyggelse Lj1 Butrajvs (Butrajvs 1:9 och Botvalde 1:47)

Vi har ett antal viktiga punkter som vi vill ska beaktas i samband med utvecklingen av Ljugarn och främst Lj1 Butrajvs

1. Diken måste anläggas så att vatten kan rinna av.

En förändring av grundvattennivån har skett sedan avverkningen av skogen för område Butrajvs 1:9 och Botvalde 1:47 genomfördes i början av november 2022 av nuvarande markägare. Vi har redan sett konsekvenser som avverkningen av skogen inneburit både för oss personligen och för marken runt omkring. Vattennivån i marken har höjts avsevärt och sedan våren 2023 har vi haft problem med stor vattenansamling i vår kryppgrund där det tidigare var torrt och fint. Vi har även fått vattenansamlingar på vår tomt och det har bildats små sjöar av vatten på kalhygget utanför huset.

Vi anser att marken måste tas om hand omgående och att diken måste grävas så att vattnet kan rinna av naturligt. Detta är inget som kan väntas med till eventuell exploatering och påbörjan av nybyggnationer. Det behöver hanteras omgående då det redan påverkar och har påverkat nuvarande bebyggelse negativt. Ett dike bör grävas i anslutning till nuvarande bebyggelse. Detta måste göras oavsett om Lj1 Butrajvs kommer att bli detaljplanerat eller ej.

2. En helhetssyn är viktig vid planering av eventuella ny bebyggelse.

Nya tomter bör vara på minst 1500 kvm för att behålla den luftiga bebyggelse som karakteriserar Ljugarn. Buffertzoner med växtlighet bör planeras in dels mellan befintlig bebyggelse och eventuella nya områden samt även mellan fastigheter i ett eventuellt nyplanerat område. Det är även viktigt att den bebyggelse som sker liknar de hus som kan ses runt om i Ljugarn. Storlek på byggrätt och modeller på husen bör begränsas för att följa i möjligaste mån befintlig bebyggelse.

3. Trafiksituation måste beaktas.

Vägarna ner till stranden i Ljugarn är under sommarmånaderna redan belastade av mycket biltrafik som kör från Störvägen ner till Strandvägen. Vägnätet måste planeras så att inte trafiksituationen förvärras. Badvägen som exempel, är inte skyltad huvudväg ner till stranden, men många badsugna gäster använder ändå denna smala väg ner till stranden som första alternativ eftersom det är den första bilvägen ner till stranden via GPS när man kommer in i samhället.

Om det planeras nya tomter med bebyggelse bör det finnas bilväg ner till det nya området endast från Störvägen. Framkomligheten med bil från det nybyggda området bör inte sträcka sig till Badvägen, Holstvägen eller ner till Strandvägen. Detta för att reducera och minimera genomfartstrafik i områden som redan är utsatta för mycket trafik. Trafiksituationen på Badvägen är redan osäker som den är bland annat på grund av vägen är smal (ca 1,5 bilbredd bred) och har en skarp kurva mitt. Strandvägen är också väldigt ansträngd under högsäsong med mycket biltrafik. Många människor och framförallt många barn rör sig på cykel och till fots längs den befintliga smala Badvägen. Utöver ovan bör det anläggas trevliga promenadstigar och cykelpassager från eventuell ny bebyggelse till de södra delarna av Ljugarn.

Viktigt att friluftsområden bevaras även framöver och att man inte överexploaterar framtida områden som kan vara aktuella för bebyggelse. Det är viktigt att bevara Ljugarns unika attraktionskraft. Utveckling och ny bebyggelse är en naturlig del av Ljugarns framtid men det behöver göras med omsorg och beaktande av befintlig natur och dess förutsättningar. Bland annat är det viktigt som vi nämnt ovan att man tar hänsyn till befintliga markförutsättningarna (sumpmark och områden där marken har svårt att hantera vattenmängder på vår och höst) samt att man bevarar befintliga parkområden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! För det aktuella området finns ett planuppdrag med syfte att möjliggöra för bostadsbebyggelse inom området. Att det finns ett planuppdrag innebär att platsen ses som lämplig att utreda för huruvida en exploatering är lämplig på platsen samt hur stor den i sådana fall kan bli. Planuppdraget innebär inte att platsen har utretts färdigt utan det är under detaljplaneprocessen som platsen kommer utredas. Utifrån utredningarna kommer sedan beslutas hur stort område som kan komma att exploateras, i vilken omfattning en exploatering kan komma att bli samt vilka delar som kommer bevaras.

Under framtagandet av en detaljplan hanteras även sådana frågor som tomtstorlek, grönytor samt utformning och en del av planeringen utgör även att se till trafikpåverkan och dagvattenhantering. Yttrandet föranleder inga ändringar

#18 Svenska kraftnät

Datum: 2024-04-23

Yttrande angående granskning av Översiktsplan för Gotland 2040, länsstyrelsens dnr. 401-1063-2024

Yttrande angående granskning av förslag till översiktsplan för Gotlands kommun, Översiktsplan för Gotland 2040

Länsstyrelsens diarienummer: 401-1063-2024

Kommunens diarienummer: RS 2024/284

Svenska kraftnät har tagit del av handlingarna för rubricerat ärende och har följande synpunkter:

Sammanfattning

Svenska kraftnät kommer att bygga ut transmissionsnätet med två 220 kV-sjökablar för växelström till Gotland. Inom ramen för projektet anläggs även stationer och markkablar, både på fastlandet och på Gotland. Samråd om deras lokalisering är planerat att hållas under 2024.

Svenska kraftnäts utbyggnadsplaner

För att säkerställa Gotlands framtida elförsörjning kommer Svenska kraftnät att bygga ut transmissionsnätet med två 220 kV-sjökablar för växelström mellan ön och fastlandet. Projektet går under namnet Gotlandsförbindelsen.

Idag ansluts Gotlands elnät till fastlandet via regionnätet. Förutsättningarna på ön har förändrats markant de senaste åren och kraven på en robust, trygg och mer driftsäker elförsörjning har ökat. Omställningen till en koldioxidneutral industri på Gotland innebär en kraftigt ökad efterfrågan på el redan till i början av 2030-talet. Detta tillsammans med en utökad vindkraftsproduktion är viktiga drivkrafter bakom en ny transmissionsnätsförbindelse mellan Gotland och fastlandet.

Uppdraget att analysera elförsörjningen av Gotland på kort och lång sikt kommer från regleringsbrev som regeringen har gett Svenska kraftnät. Med anledning av detta har Svenska kraftnät, Vattenfall Eldistribution AB och Gotlands Elnät AB gemensamt utrett hur det ökade elbehovet till Gotland ska säkerställas. Den föreslagna lösningen kräver att alla tre parter vidtar åtgärder i sina respektive nät. Parternas åtaganden har överenskommit i ett samverkansavtal mellan Svenska kraftnät, Vattenfall Eldistribution AB och Gotlands Elnät AB.

Inom ramen för projektet Gotlandsförbindelsen planerar Svenska kraftnät att anlägga stationer och markkablar, både på fastlandet och på Gotland. Svenska kraftnät utreder olika alternativa lokaliseringar för anslutningen av kablarna. I dagsläget finns flera förslag och Svenska kraftnät arbetar vidare utifrån inkomna remissvar i myndighetsdialogen där också Region Gotland deltog. Sträckningen för kablarna bestäms först efter att samråd med myndigheter, fastighetsägare och närboende har genomförts. Samrådet är planerat att hållas under 2024. Svenska kraftnät värdesätter en fortsatt dialog med regionen i projektet.

För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för transmissionsnätet för el hänvisar vi till Nätutvecklingsplan 2024-2033 som finns publicerat på Svenska kraftnäts webbplats: Nätutvecklingsplan | Svenska kraftnät (svk.se). www.svk.se/om-oss/rapporter-och-remissvar/natutvecklingsplan-20242033

Samråd

Samråd ska hållas med Svenska kraftnät när åtgärder planeras inom 500 meter från transmissionsnätsledningar och stationer. Mer information om hur samråd med Svenska kraftnät går till finns på vår webbplats: Vid samhällsplanering | Svenska kraftnät (svk.se). www.svk.se/utveckling-av-kraftsystemet/samhallsplanering

Vid remittering till Svenska kraftnät önskar vi fullständigt material. Vi ser gärna att relevant lägesbunden data i form av shape-filer skickas till oss med information om vilket koordinatsystem de är skapade i. Samråd skickas till registrator@svk.se, alternativt till: Svenska kraftnät, Box 1200 172 24 Sundbyberg. Detta yttrande har signerats digitalt av enhetschef Per Enarsson efter föredragning av samhällsplanerare Frank Luthardt. I ärendets handläggning har även projektledare Kristina Sten och delprojektledare tillstånd Charlotta Lindqvist deltagit.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Yttrandet föranleder uppdaterad text.

#19 Region Gotland Socialnämnden

Datum: 2024-04-18

Yttrande remiss Översiktsplan 2040

SON § 78 Remiss. Översiktsplan Gotland 2040

Ärendenummer: SON 2024/179

Paragraf föregående instans: SON/AU § 60

Socialnämndens beslut

- Socialnämnden godkänner yttrandet avseende Remiss. Översiktsplan Gotland 2040 och skickar det vidare till regionstyrelsen som socialnämndens svar på remissen.

Sammanfattning

Under våren 2022 genomfördes ett samråd om förslag till ny översiktsplan där socialnämnden lämnade sitt svar på *Remiss – Samråd Översiktsplan 2040 Gotland*, sammanträdesdatum 2022-04-20, § 76. Förslaget på Översiktsplan 2040 har därefter justerats efter de synpunkter som kom in och översiktsplanen är ute på nytt som remiss.

Efter att ha läst det svar som samhällsbyggnadsförvaltningen lämnade avseende socialförvaltningen synpunkter på samrådet 2022 önskar socialförvaltningen trycka ytterligare på de synpunkter som då lämnades och ger även förslag på var i Översiktsplanen socialförvaltningen anser att det fortfarande saknas information.

Socialförvaltningen anser att samhällsbyggnadsförvaltningen i sitt svar valt att inte beakta det stora behov som finns av särskilda boenden för äldre, till följd av den demografiska utvecklingen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inte heller gett återkoppling på varför det i översiktsplanen ej nämns att det behövs bostäder för grupper som har svårt att komma in och även

står långt ifrån den reguljära bostadsmarknaden. Den gruppen bör jämte andra grupper även finnas med och omnämnas i planen.

Socialförvaltningen vill även återigen lyfta synpunkten att det i avsnittet som beskriver hur Översiktsplanen 2040 förhåller sig till andra planer och program saknas de boendeförsörjningsplaner som beskriver behovet av platser ur ett 10-årsperspektiv. Följande planer bör därför finnas med i översiktsplanen:

- *Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022-2031*
- *Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2022-2031*

Bedömning

Efter att ha läst det svar som samhällsbyggnadsförvaltningen lämnat avseende socialnämndens synpunkter på samrådet 2022 önskar Socialförvaltningen trycka ytterligare på de synpunkter som då lämnades och ger även förslag på var i Översiktsplanen socialförvaltningen anser att det fortfarande saknas information.

Socialförvaltningen anser att samhällsbyggnadsförvaltningen i sitt svar valt att inte beakta det stora behov som finns av särskilda boenden för äldre, till följd av den demografiska utvecklingen, i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen nämner i sitt svar (bilaga samrådsredogörelse): *att det finns ett övergripande mål att möjliggöra för fler bostäder nära service och kollektivtrafik, där det är särskilt lämpligt med exempelvis trygghets- och seniorboenden. Flera av de utpekade utvecklingsområdena är på regionägd mark där det kan finnas en högre grad av möjligheter att styra utvecklingen till att möta regionens behov av olika former av boenden för olika målgrupper.*

Det är mycket viktigt med trygghets- och seniorboenden för äldre men särskilda boenden för äldre och gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättningar är en lagstadgad insats där man inom tre månader från beviljande av insatsen skall erbjudas ett boende. Det behovet bör särskilt beaktas i översiktsplanen med tanke på att det per idag saknas mark som är detaljplanerad för särskilt boende. Det kan med fördel beskrivas i **Avsnittet 2.1 Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning**

Sidan 41 (utdrag nedan) är det enda stället i översiktsplanen som socialförvaltningen uppfattar att behovet av särskilt boende nämns och då sker det väldigt kort i en mening och därefter beskrivs behovet av bostäder generellt. I en övrigt så detaljrik översiktsplan om 460 sidor borde det kunna ges utrymme för att beskriva behovet av särskilda boenden och gruppboendestäder mer utförligt. Det ges en beskrivning över hur behovet ser ut avseende bostäder men ingenstans beskrivs att det behövs 280 nya särskilda boendeplatser fram till 2032.

Från sidan 41 i Översiktsplanen:

Det finns behov av särskilda boenden för äldre samt ytterligare gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättningar. Med utgångspunkt i Boverkets beräkningar för att möta den demografiska utvecklingen i länet, behöver byggtakten således fortsätta på nivån för 2022 där 279 nya bostäder färdigställdes. Region Gotland har ett ambitiöst mål att möjliggöra för 500 bostäder per år. Om takten på befolkningsökningen håller i sig så kan befolkningen nå ca 70 000 personer år 2040. Översiktsplanen möjliggör för ca 10 000 nya bostäder till år 2040 vilket ger förutsättningar för Gotlands befolkning att växa ytterligare.

Socialförvaltningen vill även återigen lyfta synpunkten att det i avsnittet som beskriver hur Översiktsplanen 2040 förhåller sig till andra planer och program saknas de boendeförsörjningsplaner som beskriver behovet av platser inom särskilt boende samt gruppboendestäder ur ett 10-årsperspektiv. Dessa dokument bör vara en viktig del att redovisa i samband med en översiktsplan varför socialförvaltningen påpekar vikten av dessa dokument på nytt. Planerna bör redovisas på sidan 20 i **avsnittet 1.4.2 Hur förhåller sig ÖP 2040 till andra planer och program.**

- ”Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022- 2031
- ”Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2022-2031

Samhällsbyggnadsförvaltningen har inte heller gett återkoppling på varför det i översiktsplanen ej nämns att det behövs bostäder för grupper som har svårt att komma in och även står långt ifrån den reguljära bostadsmarknaden. Den gruppen bör jämte andra grupper även finnas med och omnämnas i planen.

Ärendets behandling under mötet

Marica Gardell, socialdirektör, föredrar ärendet.

Ordförande yrkar att socialnämnden beslutar enligt arbetsutskottets förslag.

Ordförande finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, socialförvaltningen, daterad 2024-03-25

Yttrande SON, daterad 2024-03-27

Beslut SON 2022-04-20 § 76

Yttrande SON, daterad 2022-04-20

Tjänsteskrivelse socialförvaltningen, daterad 2022-03-14

Översiktsplan 2040 (inkl bilagor), inkom 2024-03-13

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Översiktsplanen möjliggör och redovisar övergripande för ytor för olika typer av bostadsbebyggelse och verksamhet. Tillsammans med riktlinjer för bostadsförsörjning och de två planerna som ni hänvisar till bildar de en viktig del av bostadsförsörjningsplaneringen. Riktlinjerna för bostadsförsörjning har en kortare tidshorisont där de närmaste fyra årens möjligheter, begränsningar och behov i bostadsbygandet beskrivs. I Riktlinjerna för bostadsförsörjning tas hänsyn till både demografi och de särskilda grupper ni nämner i yttrandet, samt de som står långt ifrån bostadsmarknaden genom särskilda förturer. Yttrandet föranleder redaktionell ändring i avsnitt 1.4.2.

#25 Jesper Wolter

Datum: 2024-04-26

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284

Tankar om planen för Eskelhem. Så roligt att ni ser Eskelhem som ett utvecklingsområde och ni håller helt med i den planen. Eskelhem har goda förutsättningar att växa. Här finns ett stort samhällsengagemang i en aktiv föräldraförening, bygdegårdsförening, kyrka med barnverksamhet, en idrottsförening, egen fiberföreningen med mera. Spontana tankar som dyker upp är att man i och med denna plan borde vänta med ”Klart vatten” om man utreder möjligheten till kommunalt vatten och avlopp så inte alla i socknen gjort nya avlopp när möjligheten kommer att ansluta till kommunalt.

Vi ställer oss lite tveksamma till placeringen av det tänkta nya bostadsområdet. Varför inte fortsätta tidigare idé från 80-talet att ha ett bostadsområde i regionens skog som ligger mellan kyrkan och korsningen vid Kvarne. Det finns redan infarter från huvudleden planerade

sedan tidigare mellan husen. Det utpekade området för nybyggnation tycker vi ligger för nära jordbruk, den vanligt förekommande vindriktning kommer innebära mycket lukt där, även buller från gården och vi tror inte markägaren är positivt till någon byggnation. Vi ser området norr om kyrkan som ett bättre alternativ. Eller området bakom skolan, det som är Svenska kyrkans skog, skogen mittemot skolan bakom lägenheterna eller runt idrottsplatsen exempelvis. Det känns också viktigt att skolan får vara kvar om man planerar bygga i området. Vi märker att Eskelhem är en attraktiv socken som många barnfamiljer letar hus runt.

Det hade även varit varit passande om regionen ville bygga seniorlägenheter då det finns många äldre i större hus och gårdar i socken, de äldre vill bo kvar i området och lämnar där med inte husen till nästa generation. Många äldre vill bo kvar på landet och inte hamna i stan men tycker egentligen att ett hus är förmycket att ta hand om. Många barnfamiljer hamnar i stan även om man vill bo utanför då det inte kommer ut så många hus i området. Seniorlägenheter i Eskelhem hade varit en lösning på detta problem. Lägenheterna som finns mittemot skolan är små och passar bra för ensamstående äldre eller ensamstående medelålders.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och ert engagemang i att hitta nya områden att bebygga! Det är glädjande att läsa att Eskelhem är en levande landsbygdsocken, en synpunkt som samhällsbyggnadsförvaltningen delar.

För områden, som i översiktsplanen är utpekade som sammanhängande bostadsbebyggelse (svagt gula), finns utvecklingsmöjligheter inom och i anslutning till befintlig struktur. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förbandsbesked eller bygglövs, alternativt genom detaljplaneläggning, om påverkan på omgivningen kräver att utredning sker i ett större sammanhang. Regionens mark mellan kyrkan och korsningen vid Kvarne som du nämmer bedöms kunna ingå i ytan för sammanhängande bostadsbebyggelse och kommer att justeras inför antagande.

Det utpekade utvecklingsområdet benämnt Esk 1 kommer kvarstå i antagandehandlingen och möjliggör för en utveckling även utanför den befintliga strukturen. Det kan vara så att utpekade område inte är lämpligt att utveckla för bebyggelse, men det får en framtida prövning utvisa.

I arbetet med att se över lämpliga utvecklingsområden för bostäder i Eskelhem har ingen ställning tagits till behovet av seniorbostäder. Dock föreslår översiktsplanen ett antal riktlinjer och målsättningar för att skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning som syftar till att främja en väl fungerande bostadsmarknad. Detta innebär bl.a. att främja ett varierat utbud av bostäder över hela ön, som möter olika individens behov. Se avsnitten under 2.1 Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning för mer information. Även sådana områden som är utpekade som sammanhängande bostadsbebyggelse ger plats och stöd för olika servicefunktioner där förutsättningar finns, exempelvis gällande seniorboenden. Därtill har efterföljande processer utanför översiktsplanen möjlighet att fånga upp eventuella behov av seniorbostäder.

I Klart Vattens arbete förs alltid dialog gentemot teknikförvaltningen (VA-avdelningen) inför utskick till nya socknar. I den dialogen tas områden upp där kommunal anslutning planeras. Ligger planerna i närtid så ställs inga krav på de enskilda anläggningar som berörs av anslutningen. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#26 Johanna Ronnestam Bergbom

Datum: 2024-04-28

Öster centrum - Trygghet och binda ihop med alla "Visbys entreér" samt Hållbar stadsutveckling på riktigt.

Stadens entreér påverkar bilden av staden från längre håll, både inifrån ön och från havet. Entréerna påverkar stadens identitet och är viktiga för rörelsen och orienteringen i staden står det i er översiktsplan. En viktig entré som är helt bortglömd är Öster Centrum. Det är den riktiga porten till Visby då många parkerar bilarna runt Öster Centrum och promenerar in i Visby centrum. Öster Centrum är extremt oplanerat och kan med enkla medel som mer gröna inslag, plats för umgänge (både för vuxna och barn) skapa en miljö som redan utanför portarna bjuder på ett vackert Visby. En plats för barn att leka, en plats att sitta ned och ta en fika, träd, buskar, växter som redan utanför porten bjuder på rosornas stad. Idag är det en död och otrygg plats som mest används för att transportera sig till butiker. Men det är inte ett Visby som ger en känsla av ett grönt, modernt eller kreativt Gotland. Dags att göra en revitalisering av Öster Centrum. I övrigt behöver ni också se över STADSUTVECKLINGEN. Det finns ingen röd tråd utanför murarna. Det saknas en plan för hur byggnader och miljö ska harmonisera och få ett enhetligt och fint intryck. Hur man blandar miljö, boenden och byggnader på ett fint sätt och får en fin harmoni. Nu byggs det ute på A7 osv men det finns ingen genuin och bra plan för helheten. Låt er inspireras av - Västra Hamnen i Malmö, Sverige - Även om det är en del av en större stad, är själva utvecklingsprojektet i Västra Hamnen (speciellt området kring Turning Torso) ganska kompakt. Det är internationellt erkänt för sin hållbara design och har en bra mix av bostäder, kontor, butiker och offentliga utrymmen, samt omfattande grönområden och vattenmiljöer. Norra Djurgårdsstaden i Stockholm, Sverige - Detta är ett bostadsområde som lyckats integrera hållbarhet i allt från energisystem till byggnadsmaterial och transporter. Detta projekt har också fokus på att skapa en blandning av bostäder, kommersiella och rekreativa utrymmen.

Aspern Seestadt i Wien, Österrike - Detta är ett nytt distrikt som planeras att vara en "stad inom staden" och inkluderar en stor mängd blandade användningsområden inklusive bostäder, skolor, affärer och parker runt en central sjö.

Ilot de l'Octroi i Rennes, Frankrike - Detta projekt innefattar skapandet av ett nytt bostadsområde som integrerar offentliga utrymmen och grönområden, vilket uppmuntrar social interaktion och gemenskap. Det har fått erkännande för sitt sätt att balansera privat och offentligt utrymme. SLUTLIGEN - Gör något av Visby Hamn. Ett fint bostadsområde likt Malmö där det blir restauranger, upplevelser, boenden och en levande stad. Idag har vi parkeringsplatser på Visbys vackraste markområde. Det hade varit en fantastisk plats för unga, vuxna att bo och leva på likt Hammarby Sjöstad.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt!

Utvecklingen av Östercentrum och det angränsande området utanför muren är en mycket viktig fråga. Östercentrum och området kring Gutavallen inrymmer en rad viktiga publika funktioner, handel, skola och kommunikationer. Området har med sin mångfunktionella karaktär en stor betydelse för en fortsatt hållbar utveckling av stadskärnan i Visby och hela Gotland, men saknar i dagsläget en övergripande och samordnande vision. Detta är ett behov som har identifierats och ett fortsatt arbete med att hantera utvecklingen på ett samlat sätt bör fortsätta efter att översiktsplanen har antagits av regionsfullmäktige.

I ett kommande stadsutvecklingsprojekt för Östercentrum planeras en blandning av verksamheter, service, bostäder, idrott och kultur. Utvecklingen bör inriktas mot att gynna ett välkommande och inkluderande

stadsliv med sammanhängande gatustråk. Fler människor som rör sig i området stärker känslan av trygghet och bidrar till att skapa stadsliv under dygnets alla timmar för alla som bor, verkar och besöker området. Region Gotlands Grönplan kommer utgöra ett viktigt underlag i planeringen för att säkerställa grönsstrukturens värden och funktioner inom området och i relation till andra intressen som möts på platsen.

I Visby hamn bedrivs en bred verksamhet som ger uppbav till olika former av omgivningspåverkande buller och vibrationer. Visby hamn är av riksintresse för sjöfarten, kommunikation samt yrkesfisket och är en strategiskt viktig hamn för Gotlands välfärd och utveckling. Hammens betydelse innebär att riksintresseområdet måste skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller nyttjande av hamnen. Den bullerpåverkan som kommer från hamnverksamheterna innebär i sin tur att det är direkt olämpligt att utveckla området i dess direkta närhet för bostadsändamål, bl.a. med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. Det finns planer för utveckling av inre hamnen som med dess attraktiva läge är en plats där en mängd olika intressen möter varandra. Planerna skulle kunna innebära att området prövas för kontor, hotell, service och universitetsrelaterade verksamheter med målbilden att det ska bli lättare och tryggare att gå och röra sig i området. Visionen är att utvecklingen av inre hamnen ska vara inkluderande och bidra till att hamnkaraktären bibehålls, eller rent av stärks upp. Dessa planer väntas påbörjas först efter att översiktsplanen är antagen av regionfullmäktige. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#28 Tillväxt Gotland Roger Hammarström

2024-05-06

RS 2024/284 – synpunkter på förslag till översiktsplan

Vi har tagit del av den uppdaterade och korrigerade översiktsplanen som Region Gotland nu skickat ut efter remissrundan. Vi ser positivt på den utvecklingsansats som planen har.

I sammanhanget vill vi lyfta några erfarenheter från Tillväxt Gotlands engagemang för platsutveckling. En förstudie genomfördes 2021, Platsutvecklingsstrategi – ett idédokument om framtidens kommersiella serviceutbud på Gotland, till det projekt som sedan blev Näringslivsdriven platsutveckling. Under det arbetet lyftes översiktsplanen och det samverkansarbete som föregår den, som viktig för utvecklingen.

Vi på Tillväxt Gotland ser vikten av att all samhällsplanering har ett fokus också på utvecklingen av handelsplatser och Gotlands mindre orter, våra serviceorter. Varje plats behöver utveckla sin position i det totala utbudet på ön. Det görs igenom ett fokus på etableringar, förtätning, utveckling av den fysiska miljön. Varje ort behöver tydliggöra sin uniktet och karaktär för att ännu bättre locka företagande, besökare, nyinflyttning och i förlängningen skapa fler jobb på landsbygden.

Viktiga punkter för den fortsatta utvecklingen är:

- Bygg vidare på platsernas unika identitet och utbud för att hela ön ska utvecklas. Positionera varje ort som en egen destination.
- Hitta balansen mellan utveckling och bevarande till gagn för både kulturmiljöer och naturvärden, likväl som handelsutbud, besöksnäring och näringsliv.
- Identifiera unika kvaliteter och upplevelser för att därigenom hitta nya utvecklingsmöjligheter tillsammans.

- Utveckla den fysiska miljön genom gestaltning, utsmyckning och kvalitativa förbättringar, inte minst i de mindre orterna.
- Prioritera strategier för etablering på de olika handelsplatserna och diskutera hur planprocesser kan förenklas genom dialog och samverkan.
- Skapa engagemang och delaktighet genom att fortsätta utveckla samarbeten inom de nätverk och samverkansorganisationer som redan idag finns på ön

I sammanhanget kan vi notera att både i förstudien och i arbetet i projektet Näringslivsdriven Platsutveckling så är samverkan ett nyckelord. Aktörer både från den privata och den offentliga sfären lyfter vikten av samverkan vid beslut inom utveckling av orter och platser. Ett lyckat samarbete är en framgångsfaktor, vilket också beskrivs i översiktsplanen.

Den samverkan som är önskvärd och efterfrågad behöver vara strukturerad och involvera och inkludera parterna tidigt i planprocesserna. En vanlig företeelse inom all samhällsbyggnad är annars att de privata aktörerna engageras sent i processen när besluten är tagna och de har då liten möjlighet att utforma genomförandet.

Vi vill sammanfattningsvis lyfta vikten av samverkan. För att få ett bättre engagemang och fler investeringar ser vi vikten av att aktörerna redan kommer in i processen i tidigt skede där de kan vara med och utforma gemensamma beslut som sedan gör den fortsatta planprocessen smidigare och som underlättar fler investeringar och byggnationer. Samverkan ska alltså föregå beslut, beslut bör inte tas innan samverkan, då haltar hela utvecklingsprocessen

Roger Hammarström Verksamhetsledare, Tillväxt Gotland
Tomas Kruth Projektledare platsutveckling, Tillväxt Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er yttrande! Förvaltningen delar era tankar om vikten av samverkan. Översiktsplanens process är lång av just en av dessa anledningar, nämligen utrymme för samverkan och dialog. Tack för goda inspel till kommande planering och vi hoppas att processen för översiktsplanen har skapat en bra grund för fortsatt samverkan för medskapande. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#29 Vänsterpartiet Gotland

Datum: 2024-05-06

Remissvar översiktsplan 6 maj 2024   Diarienummer RS 2024/283

Inledning

Vänsterpartiets mening är att den översiktsplan som presenterats är mycket grundlig och genomarbetad. I det hela ser vi den som ett gediget och väl underbyggt underlag för framtida politiska beslut. Några saker saknar vi dock och några saker vill vi särskilt lyfta:

Byggnad av bostäder

I enlighet med planen, ser Vänsterpartiet att bostadsbyggande i och kring våra serviceorter är det absolut mest lämpliga. Byggnad i dessa områden kommer att stärka och gynna både service och välfärd, såsom skolor, vårdcentraler, bibliotek etc. som finns på dessa orter.

Med det kommer flera positiva konsekvenser, till exempel minskar risken för nedläggning av skolor då elevunderlaget torde öka till följd av flera bostäder. Ett ökat antal boende leder också rimligtvis till flera arbetstillfällen på dessa platser. Kring serviceorterna finns också redan kollektivtrafik som även den kan stärkas med flera boende. Även det kommunala vattennätet är utbyggt i serviceorterna vilket givetvis underlättar vid uppförandet av nya bostäder. Därför är vi helt eniga med ÖPs slutsatserna kring lämpligheten i byggandet på dessa platser.

Att bygga på andra platser, där det inte finns skolor, vårdcentraler och annan service, kommer över tid att ställa högre krav på regionen när det gäller skolskjuts, färdtjänst, hemtjänst etc. vilket är en nackdel ur flera aspekter, bland annat ekonomiskt. Det finns också en överhängande risk att dessa bostäder överhuvudtaget kommer de fastboende till nytta.

Den brist på byggande av bostäder som kommer Gotlands fastboende till gagn är en mycket stor utmaning. Bostadssituationen i nuläget bromsar utvecklingen då den både stänger ute fastboende, inte minst unga, och hindrar inflyttning. Vi ser att befolkningsökningen på Gotland avstannat och till och med minskat jämfört med vad prognosen och förhoppningarna pekade på. Bostadsbristen är en av de främsta orsakerna till detta. Genom att bygga på serviceorterna och i deras omgivningar, gynnas fastboende. Det bekräftas av ÖP som visar att det som byggs utmed kusterna och i Visby i första hand köps upp av deltidsboende. Där har vi ytterligare ett incitament för att bygga på just serviceorterna.

Enda sättet att fullt ut säkerställa att de bostäder som byggs går till fastboende är att bygga hyreslägenheter, varför Vänsterpartiet anser att det är den boendeform som ska prioriteras framför andra längre fram i processerna. Med ett ökat bestånd av hyresrätter har vi ett verktyg både för att bibehålla fastboende, att öppna för att ungdomar kan ta steget in i vuxenlivet och att attrahera inflyttning. Något vi vet är absolut nödvändigt för regionens framtida utveckling.

Klimat och miljöåtgärder

Det Vänsterpartiet saknar i ÖP är anvisning av område som lämpar sig för innovativa satsningar för klimat och miljö. Vi hade gärna sett att till exempel lämpliga platser för att anlägga våtmarker hade pekats ut, liksom platser för återskapande av ängsmarker som gynnar biologisk mångfald mm. Vi vet att vi är beroende av nya satsningar och idéer och anser att det hade varit på sin plats att i ÖP även peka på områden som lämpar sig för detta. Helst både nya beprövade metoder och idéer som ännu inte sett dagens ljus, i syfte att återskapa och förnya för att säkerställa framtida vattenförsörjning och bevara och återskapa biologisk mångfald.

Pendelparkeringsplatser

Vi önskar också att ÖP ska anvisa lämpliga platser för parkering i anslutning till kollektivtrafiken. Det finns på några platser runt om på ön men saknas på flera ställen där de skulle kunna fylla en viktig funktion. Vi behöver öka det kollektiva åkandet och få ner antalet resor med bil. Då är det viktigt att skapa förutsättningar för det. Där är bra parkeringsplatser i anslutning till kollektivtrafiken en viktig del.

Ökat användande av drönare

En sista synpunkt gäller det ökande användandet av drönare. Enligt SKR kommer användandet av drönare att öka i mycket stor omfattning framöver. Det är något vi kommer be-

höva förbereda oss på att hantera. Regionen behöver bland annat tänka till kring var drönare ska starta och landa och hur buller ska hanteras etc. SKR uttrycker oro kring konsekvenserna om det inte regleras, varför Vänsterpartiet anser att detta vore bra att se över i ÖP redan nu. Så här står det på SKRs hemsida gällande drönare:

”Kommuner och regioner måste även börja planera och skapa förutsättningar för drönare i den fysiska planeringen och infrastrukturplaneringen. Det är viktigt att idag börja inkludera frågor kring drönare i kommunens översiktsplan och regionens utvecklingsplan och detta måste sen även kopplas ihop med planeringen av luftrummet”

Hälsningar
Vänsterpartiet Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Angående klimat- och miljöåtgärder detta fanns tyvärr inte utrymme till under denna process men det kan komma att bli uppdrag i den kontinuerliga översiktsplaneringen.

Pendelparkeringsplatser

Arbetet med pendelparkeringar pågår just nu i den regionbussutredning som genomförs.

Drönare

Tyvärr har inte heller detta funnits utrymme för under framtagande av den här översiktsplanen. Det är ett område vi får bevaka och se hur utveckling blir och vilken markanvändning som kommer att krävas i kommande planprocesser. En remiss från regeringen rörande En konkurrenskraftig drönarbransch i Sverige har inkommit till regionen under hösten.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#31 Svenska byggnadsvårdsföreningen, Kristina Berglund

Datum: 2024-05-12

Yttrande över förslag till översiktsplan Gotland 2040, granskning. Dnr: RS 2024/284.

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, har tagit del av planförslaget på granskning till 2024-05-22. SBF vill inledningsvis betona att föreningen inte är emot vindkraft som energilag och att denna fråga ju inte heller ligger inom föreningens verksamhetsområde. Däremot är det, vid sådana omfattande och ingripande etableringar som vindkraftsindustri, nödvändigt och ett lagkrav att en noggrann avvägning sker mot andra samhällsintressen, som exempelvis de intressen som ligger inom föreningens ändamål. SBF anför följande synpunkter med utgångspunkt från föreningens verksamhetsområde enligt stadgarna, att värna vårt kultur- och naturarv och skapa god kvalitet i nutida stadsplanering.

SBF anser att regionen, med hänvisning till miljömålen, genom en utbyggnad av vindkraftsindustri enligt översiktsplanen skulle försäkra en omfattande förvanskning av Gotlands världsunika kultur- och naturmiljö.

SAMMANFATTNING

• Gotland utgör en oersättlig resurs för hela landet för upplevelse av kultur- och naturvärden samt för rekreation och friluftsliv. Den omfattande utbyggnad av vindkraft som föreslås i översiktsplanen tycks dock vara en orubblig förutsättning, trots att Gotland inte

längre är utpekad som s.k. pilotkommun för energiomställningen och trots en kraftig kritik mot utbyggnaden under samrådskedet för planen. Översiktsplanens text är fylld av välmenande riktlinjer med innebörden att skydda öns stora kultur-, natur- och rekreationsvärden jämsides med omfattande exploatering för vindkraftsindustri, men riktlinjerna saknar substans eftersom dessa båda inriktningar är oförenliga.

- Vindkraftsutbyggnaden kommer att innebära ett kraftigt ingrepp i Gotlands unika kulturlandskap. SBF anser att den planerade utbyggnaden kommer att påverka landskapsbilden, natur- och kulturvärden och intresset av en god helhetsverkan på ett sätt som strider mot plan- och bygglagen (PBL 2 kap 6 § p 1). Upplevelsen av Gotlands medeltida kyrkomiljöer och andra områden av riksintresse för kulturmiljövården bedöms komma att påverkas negativt på ett sätt som medför påtaglig skada på riksintressena i strid med miljöbalkens krav (MB 3 kap 6 §).
- På grundval av Gotlands unika värden är hela ön särskilt namngiven i miljöbalken som ett riksintresse, nationallandskap för turism och rörligt friluftsliv. Den planerade utbyggnaden av vindkraft kommer dock begränsa möjligheterna för dessa ändamål genom negativ påverkan på kultur- och naturmiljöer. SBF bedömer att detta leder till påtaglig skada på riksintresset och planförslaget strider därmed mot miljöbalken (MB 4 kap 1 och 2 §§). Utbyggnaden innebär också att stora endast obetydligt påverkade områden kommer att påverkas av exploatering, vilket strider mot miljöbalken (MB 3 kap 2 §).
- Trots att Sverige ratificerat den europeiska landskapskonventionen saknas det helhetsperspektiv på konsekvenserna av planerad vindkraftsutbyggnad för de unika kulturoch naturvärdena i det gotländska landskapet, som det åligger regionen att beakta enligt konventionen.
- SBF har tidigare genom illustrationer av Richard Bernström Akustik HB konstaterat att exempelvis Lojsta-Ljugarnprojektet skulle synas över Visbys siluettlinje. SBF antar att det finns en risk att flera av de påtänkta projekten med landbaserad vindkraft på ön blir synliga över Visbys stadssiluett, vilket skulle kunna medföra att världsarvsnomineringen i slutänden av tillståndsprocesserna kan komma att upphävas av UNESCO:s Världsarvskommitté om projekten genomförs.
- Miljökonsekvensbeskrivningen är inte tillförlitlig eftersom den saknar en objektiv prövning av översiktsplanens miljöpåverkan enligt lagens avsikt. Den planerade utbyggnaden av vindkraft innebär en avsevärd negativ påverkan på viktiga miljöaspekter som kultur-, natur- och rekreationsvärden. SBF bedömer att följden blir påtaglig skada på riksintressen i motsats till vad som anförs i miljökonsekvensbeskrivningen. Ett jämförelsealternativ med kraftig begränsning av utbyggnaden av vindkraften borde därför också ha presenterats.
- De omfattande remisshandlingarna på över 500 sidor (över 1000 sidor inklusive samrådsredogörelsen) med långa texter och dubbelskrivningar leder till brist på överskådlighet, skapar oklarhet och försvårar tillgängligheten till materialet. Bristen på redigering av handlingarna minskar förutsättningarna för en meningsfull demokratisk process och kommer också att försvåra användningen av översiktsplanen som underlag för politiker och tjänstemän under kommande ärende- och beslutsprocesser.

- Med hänsyn till att SBF bedömer att översiktsplanen kommer att leda till påtaglig skada på Gotlands medeltida kyrkomiljöer och övriga riksintressen för kulturmiljövården yrkar föreningen att regionen remitterar förslaget till översiktsplan till Riksantikvarieämbetet samt till ICOMOS Sweden för yttrande.

MOTIVERING

Den planerade utbyggnaden av vindindustri hotar Gotlands medeltida kyrkomiljöer och övriga riksintressen för kulturmiljövården

Gotland har ett rikt småbrutet historiskt kulturlandskap med många fornlämningar som vittnar om rötterna i förhistorisk tid. Nära hundratalet gracila medeltida kyrktorn sticker upp i landskapsbilden. Koncentrationen av kyrkorna är troligen unik i världen med i genomsnitt mindre än sex kilometer till nästa kyrka. Nästan alla kyrkorna är synnerligen välbevarade i sitt medeltida uttryck både exteriört och interiört—ett resultat av god byggteknik under medeltiden, nedgång i konjunkturen och orostider efter medeltiden vilket förhindrade ombyggnader under många sekler samt varsamma restaureringar under 1900-talet. Kyrkorna ingår i välbevarade helhetsmiljöer av högt kulturhistoriskt värde med inhägnade kyrkogårdar, stigluckor, prästgårdar eller ruiner av prästgårdar, skolbyggnader, sockenmagasin och i flera fall kastaler eller kastalruiner.

De områden som pekats ut som riksintressen för kulturmiljövården på Gotland är 61 stycken, vilka sammanlagt upptar en yta på cirka 467 kvadratkilometer, det vill säga drygt 15 procent av Gotlands totala areal. De 92 medeltida kyrkorna är i det närmaste intakt bevarade med få tillägg från senare århundraden och utgör ett särskilt utpekad riksintresse. De bedöms som märkliga och är av mycket stor betydelse inte bara sett ut ett nationellt perspektiv utan även ur ett internationellt perspektiv. Till följd av detta enastående kulturarvsunicitet var frågan om eventuell världsarvsnominering för landskyrkorna aktuell 2009 då Gotlands Museum lade fram en förstudie (Gotlands medeltida kyrkor - en del av världsarvet?). Frågan fördes dock inte vidare.

Mot denna bakgrund bedömer SBF att det är synnerligen anmärkningsvärt att regionen tycks anse att det är närmast ett axiom att just denna ö med sina unika kulturvärden ska ”gå före i energiomställningen” och lanseras som ”energiön”. Enligt Genomförandeprogrammet för klimat, energi och miljö, fastställt av regionfullmäktige 2022, ska en sammanlagd installerad effekt från vindkraft på 1000 MW på Gotland uppnås till 2027; denna kraftiga satsning trots att regeringen genom Energimyndigheten inte längre pekar ut Gotland som pilot i energiomställningen. Ytanspråken för denna storskaliga satsning på vindkraft motsvarar sammanlagt cirka 160 kvadratkilometer (s 159-160). SBF uppskattar utifrån kartredovisningen att minst en tredjedel av kyrkorna kommer att ligga i omedelbar närhet, cirka 2-5 km, från vindkraftverk. Endast cirka en tredjedel bedöms komma att ligga mer än en mil från vindkraftverk, vilket dock inte hindrar att även dessa kyrktorn på längre avstånd kommer att få konkurrens i vyerna av de höga kraftverkstornen som syns milsvitt med vindsnurror som fångar blicken.

Vy mot Slite kyrka och Mästermyr (E20). Visualisering av Richard Bernström Akustik HB.

SBF anser att ”Vindkraftsparkerna” är en grovt missvisande benämning. Det är inte fråga om ”parker”. I stället handlar det om enorma industriområden över stora delar av ön som ockuperar det småskaliga landskapet och överflyglar kyrktornen med minst cirka sex gånger så höga kraftverk. Kyrkornas stora betydelse som materiella minnen av öns historia och symboler för sin bygd försvagas eller försvinner.

Hur ska då, enligt översiktsplanen, denna omfattande industriutbyggnad kunna ske utan att skada det unika gotländska kulturlandskapet? Under rubriken hänsynstagande till landskapsbild anges (s 163):

Varje etablering av vindkraftverk kommer att bedömas utifrån dess påverkan på landskapsbilden och anpassning till landskapsrummet. En omsorgsfull behandling av det enskilda projektet i förhållande till det avgränsade landskapet och landskapsrummet bidrar till en bättre och mer acceptabel helhetsverkan:

- Alla nya etableringar av vindbruk ska utformas och placeras i goda förhållanden till det existerande landskapsrummets karaktär.
- Alla nya etableringar av vindbruk ska föregås av en landskapsanalys. Landskapsanalysen ska visa hur planerade vindkraftverk förhåller sig till rådande topografi, vegetation och bebyggelse i allmänhet samt kyrkor och andra byggnadsverk eller anläggningar med anspråk på ett visst mått av status i det aktuella landskapsrummet i synnerhet.
- Vindkraftverkens placering i landskapet behöver studeras, för att säkerställa att siktlinjer, vyer och landskapsbildsvärden kring kyrkor, kvarnar eller andra värdefulla objekt i landskapet inte påtagligt skadas.
- För vindkraftverk som placeras i anslutning till kyrkor eller i ett öppet landskap kring en kyrka har höjden på vindkraftverket stor betydelse. Verken får inte påverka kyrktornens dominans i landskapsrummet.
- Nya etableringar av vindkraftverk bör placeras på ett sådant sätt att de inte i onödan bidrar till försvagning eller upplösning av existerande landskapsrum. Öppna landskapsrum och viktiga siktlinjer ska särskilt värnas.

Hur etableras stora grupper av 300 m höga vindkraftkraftverk ”omsorgsfullt” i landskapsrummet och i gott förhållande till dess karaktär? Vad kan en landskapsanalys göra för nytta

i sammanhanget? Hur undviks kraftiga negativa effekter på siktlinjer och vyer för att undvika påtaglig skada? Hur undviker man att påverka kyrktornens dominans i landskapsbilden med konkurrens av minst sex gånger högre kraftverk? Hur undviks försvagning och upplösning av existerande landskapsrum? Med andra ord försöker planförfattarna maskera det enorma hotet mot det gotländska kulturarvet med välmenande riktlinjer utan substans.

SBF konstaterar att de höga vindkraftverken med roterande snurror och blinkande ljus kommer att synas över i stort sett hela ön och därmed negativt påverka riksintressena för kulturmiljö i många avseenden. Ett minsta avstånd på 2000 meter mellan kraftverk och kyrkor är ett mycket kort avstånd i sammanhanget. Det torde vara omöjligt att tillgodose riktlinjerna att inte negativt påverka kyrkornas framtoning i landskapet eftersom vindbrukens skala är så dominerande i förhållande till kyrkomiljöerna. Grupper med vindkraftsverk lika höga som Eiffeltornet syns på miltals avstånd och går inte att trola bort i landskapsbilden hur man än bär sig åt. Det är ofrånkomligt att upplevelsen av kyrkomiljöerna påverkas kraftigt inte minst genom att kyrkornas monumentalitet i landskapsbilden försvinner. Det är helt enkelt omöjligt att anpassa 250-300 meter höga vindkraftverk till det småbrutna kulturlandskapet med dess kyrkomiljöer.

Vindkraftsutbyggnaden kommer således att innebära ett kraftigt ingrepp i Gotlands unika kulturlandskap. SBF bedömer att den planerade utbyggnaden kommer att påverka landskapsbilden, natur- och kulturvärden och intresset av en god helhetsverkan på ett sätt som strider mot plan- och bygglagen (PBL 2 kap 6 § p 1). Gotlands medeltida kyrkomiljöer och andra områden av riksintresse för kulturmiljövården kommer att negativt påverkas på ett sätt som medför påtaglig skada på riksintressena och därmed strider planförslaget mot miljöbalken (MB 3 kap 6 §).

Bristen på överensstämmelse mellan angivna riktlinjer för att skydda upplevelsen av kulturarvet och landskapsbilden och möjligheten att tillgodose dessa riktlinjer är alarmerande. Utbyggnaden skulle medföra irreversibel skada på kulturarvet och den historiska läsbarheten av kulturlandskapet och därmed innebära påtaglig skada på riksintressena för kulturmiljövården.

Den planerade utbyggnaden av vindindustri medför oåterkalleliga intrång i det gotländska nationallandskapet

Områden av riksintresse för kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv samt naturreservat och Natura 2000-områden ligger tätt över hela ön. I dag finns det 152 naturreservat och 143 Natura 2000-områden på Gotland. Gotland är så exklusivt att hela ön särskilt anges som skyddsvärd i miljöbalken och är utsedd som ett nationallandskap av riksintresse för turism och rörligt friluftsliv. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden (MB 4 kap 1 och 2 §§). I lagtexten anges att ”turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen [skall] särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön”.

Boverket anför att vid tillämpningen av bestämmelserna ska man inte bara utgå ifrån hur en viss åtgärd påverkar den närmaste omgivningen, utan utifrån ett helhetsperspektiv på vad som är en lämplig utveckling inom hela det geografiska området (jfr. MB prop. 1985/86:3 s 171). Det är konsekvenserna för de samlade natur- och kulturvärdena som bör bedömas. I det sammanhanget är påverkan på landskapsbilden en av de viktigaste parametrarna.

I beskrivningen av riksintresset tecknas grunderna för nationallandskapet som ”en enda av sitt slag sammansatt helhet av havet, berggrunden, stranden, ljuset, naturen, historien, jordbruket, bebyggelsen, levande landsbygd, Visby och gotlänningarna själva” (s 437). I planhandlingen anges att ”Gotlands landskap är unikt och saknar motstycke i Sverige när det kommer till både natur- och kulturarv” (s 127). Dessa värdenas betydelse för en framgångsrik turism beskrivs i planförslaget enligt följande:

Naturmiljön, kulturlandskapet och de vidsträckta stränderna bidrar tillsammans med en levande landsbygd till att göra Gotland till ett attraktivt resmål. Översiktsplanens intentioner möjliggör en hållbar långsiktig utveckling av turistnäringen på Gotland som inte undergräver de grundläggande värdena för natur- och kulturmiljöer och det rörliga friluftslivet (s 110).

Kultur och kulturarv har konstaterats vara viktiga resurser för såväl det turistiska företaget som den regionala utvecklingen i landet och kulturturismen bedöms ha fortsatt goda utvecklingsmöjligheter. Turism och upplevelseindustri gör landsbygden konkurrenskraftig som besöksmål. Historia och kulturarv är sannolikt faktorer som kommer att få ökad betydelse (s 111).

Inom det gotländska nationallandskapet bör återhållsamhet råda vid nyetablering och upplevelse, bevarande och skydd av pågående markanvändning prioriteras. Ärenden och exploateringar inom föreslaget område bör hanteras med hänsyn till riksintressets värde och innehåll (s 443).

Turismen är en stor näring på Gotland, med besökare både från det svenska fastlandet och från hela världen, och ger försörjning till många gotlänningar. Inte minst mot denna bakgrund är det synnerligen anmärkningsvärt att regionen planerar storskalig industri i detta nationallandskap. De välformulerade deklARATIONERNA, enligt exemplen ovan, har ingen relevans eftersom de inte torde kunna uppfyllas.

Eftersom vindkraften inte bör lokaliseras i bebyggelse hamnar den just i obebyggda områden med stor påverkan på värden för natur, kulturmiljö eller rekreation som följd. Höga kraftverk kommer att sönderdela och lämna spår i stora markområden, hindra tillgänglighet och förstöra upplevelsevärden genom att synas vida omkring och avge ljud och ljusblikingar på stora avstånd. Vindkraftsbuller kommer att störa tystnaden som är en förutsättning för en avkopplande vistelse i frilufts- och rekreationsområden där naturens ljud kan uppfattas. Jordbruksmark och naturområden kommer att täckas av stora fundament för vindkraftsverken, utbredda nät med ledningsgravar, uppställningsplatser och nya breda vägar för att få verken och vingarna på plats och för framtida transporter. Redan idag ser vi stora upplag på den gotländska landsbygden av uttjänta vindkraftsvingar som inte går att återvinna.

Gotland ligger tio landmil från fastlandet. Känslan att titta ut över havet beskrivs väl i planhandlingen: ”Mötet mellan hav och land har en särskild makt över sinnena.” De planerade utbyggnaderna av vindkraftsindustri till havs kommer dock att innebära att dessa lugnande synupplevelser störs genom att fokus förskjuts mot ”fransen” med roterande rotorblad vid horisonten från de planerade projekten med vindkraft till havs.

De samlade negativa konsekvenserna för det gotländska landskapet av denna omfattande exploatering är vid granskning uppenbara men förefaller inte ha beaktats av regionen. Utbyggnaden av vindkraftsområde efter vindkraftsområde leder till en allt större kumulativ negativ effekt som påverkar hela ön. SBF bedömer därför att den planerade utbyggnaden av vindkraft kommer att medföra påtaglig skada i nationallandskapet av riksintresse (MB 4 kap 1 och 2 §§). Utbyggnaden innebär också att stora av exploatering endast obetydligt påverkade områden kommer att påverkas på ett sätt som påtagligt ändrar områdets karaktär vilket strider mot miljöbalken (MB 3 kap 2 §).

Gotlands nationallandskap av riksintresse med dess kultur- och naturmiljöer är en förutsättning för turism och rörligt friluftsliv. Det är en orealistisk förhoppning att deklARATIONERNA i planhandlingen om varsamhet kommer att kunna infrias vid den planerade utbyggnaden av vindkraft. Det är därför ofrånkomligt att utbyggnaden kraftigt kommer att inkräkta på nationallandskapet med stor negativ påverkan på upplevelsevärde och förståelsen av det historiska landskapet som följd och därmed förorsaka påtaglig skada på riksintresset.

Den europeiska landskapskonventionen negligeras

Sverige ratificerade den europeiska landskapskonventionen 2011. Detta innebär ett åtagande att landet förbinder sig att skydda, förvalta och planera landskapet enligt konventionens intentioner, bland annat att Sverige ska

- öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i det civila samhället, i privata organisationer och hos offentliga myndigheter,
- främja delaktighet i beslut och processer som rör landskapet lokalt och regionalt,
- utveckla en helhetssyn på landskapets värden och hållbar förvaltning av dessa.

Boverket påtalar att landskapskonventionen innebär att Sverige ska tillämpa ett landskapsperspektiv i sin politik för regional utveckling, stadsplanering, kultur- och naturmiljövård m.m. I landskapskonventionen (artikel 1d) anges vad som avses med landskapskydd:

Åtgärder för att bevara och upprätthålla ett landskaps viktiga eller utmärkande karaktärsdrag när det är berättigat på grund av dess natur- och kulturmiljövärde som en följd av dess naturliga utformning och/eller av mänsklig verksamhet.

Landskapskonventionen omnämns kort i planhandlingen (s 452). Det saknas dock i översiktsplanen en helhetssyn och förståelse för den avsevärda negativa påverkan på det gotländska kulturlandskapet med höga naturvärden som planerad vindkraftsutbyggnad skulle medföra. Inte heller befrämjar den långa och svåröverskådliga planhandlingen delaktighet från medborgarna i beslutsprocessen. SBF anser därför inte att Sverige och regionen uppfyller sina åtaganden enligt konventionen i pågående process för ny översiktsplan för Gotland, vad gäller öns unika kultur- och kulturlandskap.

Trots att Sverige ratificerat den europeiska landskapskonventionen saknas det helhetsperspektiv på konsekvenser för det gotländska landskapet av planerad vindkraftsutbyggnad som åligger regionen enligt konventionen. Det är just i översiktsplanen som utveckling och förändringar i landskapet ska prövas i en demokratisk process utifrån konventionens intentioner.

Det finns risk att flera av de planerade vindkraftprojekten kan hota Visbys världsarv

I miljökonsekvensbeskrivningen anges att ”Påverkan från vindkraftverk som är högre än 100 m kan påverka världsarvets Outstanding Universal Value (OUV)” samt att ”Verk med en höjd på 250-300 m kan vara synliga från flera mils avstånd” (MKB s 24). I planhandlingen anges att ”Upplevelsen av den medeltida staden är sårbar för åtgärder även på långt håll om de påverkar intrycket när man närmar sig staden från land eller hav” (s 181).

SBF har tidigare påtalat detta i samverkan med Richard Bernström Akustik HB och anfört att exempelvis de planerade vindkraftverken mellan Lojsta och Ljugarn (E11 och E10 på kartan i planhandlingen) kommer att synas på stora avstånd. Visualiseringar visar att de kommer att kröna Visbys siluett, när man närmar sig Gotland med färja, trots att avståndet är så stort som 3-4 mil mellan vindkraftverken och Visby (se illustration s 8 i detta dokument/OBS ! får anges på annat sätt).

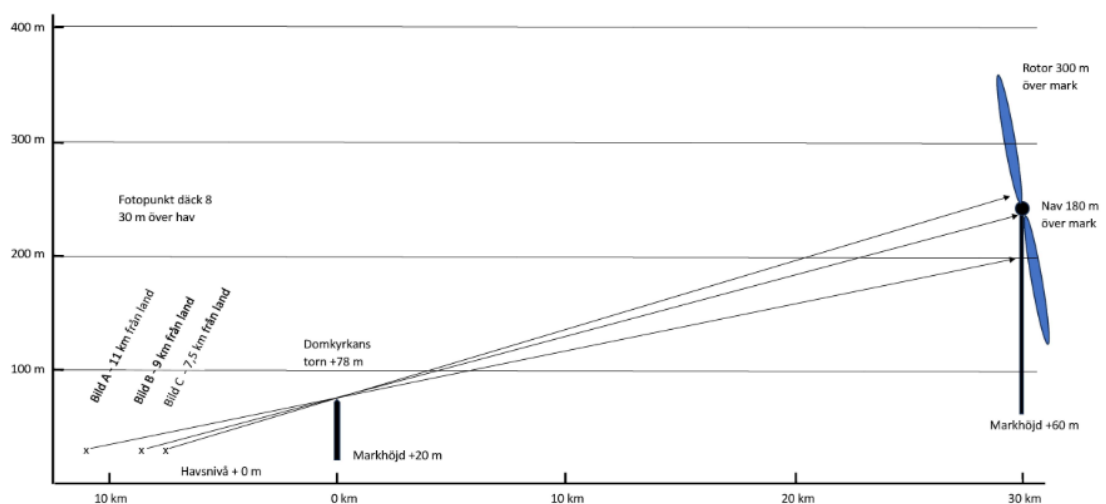
Vindsnurrorna ovanför stadens siluettlinje från exempelvis Lojsta-Ljugarnprojektet skulle enligt SBF:s bedömning innebära ett mycket störande element. Stadsbilden är ett av de värden som ligger till grund för världsarvsnomинeringen. Läsbarheten av den medeltida stadsbilden skulle påverkas negativt genom den stora skalförskjutningen och förvanskningen av siktlinjerna mot staden. Ett genomförande av vindkraftsprojektet skulle därmed strida mot att Sverige som nation förbundit sig att göra allt den förmår, så långt dess egna resurser räcker till, för att skydda sina världsarv. Bland annat mot denna bakgrund bör Lojsta-Ljugarnprojektet inte komma till stånd.

SBF antar att det finns en risk att flera av de påtänkta projekten med landbaserad vindkraft på ön, kommer att bli synliga över Visbys stadssiluett, vilket skulle kunna medföra att världsarvsnomинeringen i slutänden av tillståndsprocesserna kan komma att upphävas av UNESCO:s Världsarvskommitté.

Vy mot Gotland 11 km från land. De 300 meter höga kraftverken i Lojsta-Ljugarnområdet syns över Visbys siluettlinje. Visualisering av Richard Bernström Akustik HB.

Sektion från fotopunkt på färjan (däck 8) som visar hur stor del av verket / verken som syns ovanför domkyrkans torn i tre olika visualiseringar.

Risk att en stor del av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse förfaller

Översiktsplanen innehåller utmärkta riktlinjer för hur Region Gotlands Kulturmiljöprogram bör hanteras vid plan- och bygglovsärenden (s 124) och ger goda tips på hur förvanskningförbud och varsamhetskrav enligt plan- och bygglagen ska beaktas (s 453). På flera ställen i texten betonas vikten av samspel mellan nytt och gammalt och att bevara byggnadsverk i stället för att riva och bygga nytt (bland annat s 37 och 89). Det är SBF:s

förhoppning att dessa utmärkta riktlinjer också kommer att bli vägledande i den praktiska ärendehantering. Vindkraftsetableringen för dock med sig en rad störningar, som i och för sig ligger utanför SBF:s verksamhetsområde, men som kan innebära ett hot mot det byggda kulturarvet och som därför nämns kortfattat i det följande.

Som riktlinjer för avstånd mellan bostäder och vindkraftverk anges 1000 meter. Dock nämns även att Energimyndigheten bedömer att avstånd till bebyggelse ska vara mer än 800 meter. Vad innebär den uppgiften? Är det 1000 meter eller 800 meter som gäller? Det anges att den sammanlagda ljudnivån från planerade och existerande vindkraftverk aldrig bör överstiga 40 dB (A) vid några typer av bostadshus, en ljudnivå som dock innebär ett ständigt lågfrekvent svischande bakgrundsljud. Vidare anges att roterande skuggor vid bostad och på delar av tomten inte bör förekomma i större utsträckning än att den faktiska skuggtiden inte överstiger 8 timmar per år och 30 minuter om dagen, enligt nu gällande rättspraxis. Ett ytterligare störningsmoment är blinkande ljus.

Störningar till följd av det icke hörbara pulserande infraljudet nämns inte i översiktsplanen, trots att många exempel på fastlandet visar att människor som bor flera kilometer från vindbruk tvingas att flytta till följd av hälsoproblem förorsakade av infraljudet. Experter har konstaterat att vissa människor är påtagligt känsliga för ett pulserande infraljud från vindkraftverk som påverkar innerörat och centrala nervsystemet utan att skada själva hörseln. Detta kan leda till sömnstörningar, depression, yrsel, tinnitus, ljudöverkänslighet, huvudvärk m.m. Regelverket bör därför enligt experterna revideras med ett ökat säkerhetsavstånd till bebyggelse för att förhindra eller minska riskerna (Läkartidningen 2013-08-06). En appellationsdomstol i Toulouse i Frankrike har nyligen, i en banbrytande dom, för första gången konstaterat att vindkraftverk är skadliga för hälsan via lågfrekventa ljud och infraljud (dom 2021-11-18, artiklar om domen i Le Figaro 2021-11-07 och i France Bleu 2021-11-03).

En stor andel av Gotlands bebyggelse inom stora omland kring vindindustriområden kommer således att drabbas av störningar av olika slag till följd av fortsatt utbyggnad av vindkraft. Frågan om sjunkande fastighetsvärden berörs inte i översiktsplanen. Gotland har en rik förekomst av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, bland annat många för ön karaktäristiska kalkstensgårdar, och lär ha landets äldsta bostadsbestånd. KTH har i en ny rapport visat att fastighetsvärden påverkas uppenbart negativt av närhet till vindkraft (Hans Westlund och Mats Wilhelmsson, Valuating the negative externality of wind turbines: traditional hedonic and difference-in-difference approaches, 2022). Detta innebär i sin tur risk för brist på intresse att bebo och underhålla bland annat kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom stora områden, vilket är ytterligare en faktor som hotar kulturarvet.

Inte minst kalkstensgårdarna utgör en väsentlig del av Gotlands kulturarv. Med ständiga störningar från vindkraftverk inom flera kilometers avstånd från vindbruken genom hörbart buller, icke hörbart infraljud och blinkande ljus finns det en stor risk att boendemiljön blir så störd att benägenheten att bo i och underhålla byggnaderna minskar kraftigt. Detta innebär ett hot mot Gotlands välbevarade bebyggelsearv med höga kulturhistoriska värden.

Miljökonsekvensbeskrivningen skönmålar och saknar därför trovärdighet

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att det föreligger risk för negativa konsekvenser för alla studerade miljöaspekter förutom energi och klimatpåverkan samt vatten. Påverkan på natur-, kultur- och rekreationsvärden beskrivs bland annat enligt följande:

ÖP 2040s huvudsakliga positiva påverkan är att bidra till energiomställningen och reducera klimatpåverkan. [...] Dock finns det målkonflikter mellan en utbyggnad av vindkraft kontra friluftsliv och bevarande av natur- respektive kulturmiljöer (MKB s 13).

Byggnaderna av vindkraftsparker bedöms medföra en oundviklig påverkan på naturmiljön och förutsättningarna för djur. Själva anläggningarna i sig medför påverkan till följd av sitt markanspråk under både drift- och anläggningskedet. Utöver markanspråket så kan vindkraftsanläggningar även påverka naturmiljön till följd av att spridningsvägar, strövområden och flygvägar störs. Områdena där vindkraft anges som markanvändning överlappar med flera dokumenterade eller identifierade naturvärden (MKB s 15).

För utbyggnaden av vindkraftverk föreslås övergripande riktlinjer som begränsar utbyggnaden i värdefulla områden, bland annat områden av riksintresse för kulturmiljövärden, naturvärden och friluftslivet. Dock föreslås vissa undantag från begränsningarna, bland annat inom områden av riksintresse för energiproduktion och vid befintliga vindkraftverk (MKB s 23).

I miljöbedömningen konstateras således i och för sig att det finns målkonflikter kontra bevarande av kultur- natur- rekreationsvärden. När det gäller bedömningen av riksintressen, varav nationallandskapet omfattar hela ön, anges dock att ”ÖP 2040 bedöms tillgodose de riksintressen som ansetts relevant att bedöma” (MKB s 14). Detta är ett osant påstående mot bakgrund av bedömningen att det föreligger risk för kraftiga negativa konsekvenser genom de stora skador på kultur- och naturmiljö som faktiskt skulle förorsakas av planerad utbyggnad av vindkraft. Dessutom påstås i det tredje uttalandet att riksintresse för energiproduktion generellt ska anses ha företräde i förhållande till tidigare stadfästa andra riksintressen. Det finns inget stöd i lagen för ett sådant förhållningssätt. En avvägning mellan motstående riksintressen måste alltid ske i varje enskilt fall.

SBF vill här hänvisa till Naturvårdsverkets och Riksantikvarieämbetets tolkningar av begreppet påtaglig skada utifrån regeringens proposition vid införande av miljöbalken samt även direkt till propositionen:

Påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön kan uppstå om en åtgärd kan mer än obetydligt skada något eller några av de natur-, kultur- eller friluftsvärden som utgör grunden för riksintresset. [...] En negativ påverkan som är irreversibel med avseende på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på natur- eller kulturmiljön (NFS 2005:17).

Påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd mer än obetydligt skadar något eller några av de värden som utgör grunden för riksintresset samt om den negativa inverkan blir så stor att området i något avseende förlorar sitt värde som riksintresse (Kulturmiljövårdens riksintressen... Handbok, 2014, s. 53).

Bestämmelsen är vidare avsedd att skydda sådana kulturmiljöer som dokumenterar olika utvecklingsperioder i vårt lands historia (Miljöbalken Prop. 1997/98:45, del 2, punkt 5.13, 3 kap 6§, s. 33).

Dessa tolkningar visar att det är ett lagstridigt påstående att Översiktsplanen tillgodoser riksintressena. Det torde tvärtom vara helt klart att den planerade utbyggnaden medför betydligt mer än obetydlig skada på berörda riksintressen, främst nationallandskapet och kyrkomiljöerna. Det torde vidare vara klart att den negativa påverkan är irreversibel samt att riksintressena på Gotland i ovanligt hög grad handlar om att skydda olika utvecklingsperioder i vårt lands historia. SBF bedömer därför att påverkan av planerad vindkraftsutbyggnad inte kan bedömas som något annat än påtaglig skada, vilket innebär att utbyggnaden strider mot miljöbalken (MB 3 kap 6 § och 4 kap 1 och 2 §§).

Planförslaget anges uppfylla det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. En av preciseringarna i målet berörs dock överhuvudtaget inte i bedömningen, nämligen Kulturvärden i byggd miljö som anger att ”det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas”. Det torde enligt SBF:s bedömning vara helt klart, som tidigare framhållits, att en utbyggnad av planerad vindkraft såsom föreslås i planförslaget kommer att medföra en lagstridig negativ påverkan på bland annat de byggda miljöer som omfattar de medeltida kyrkorna. Det är därför felaktigt att påstå att miljö kvalitetsmålet är uppfyllt.

I miljöbalken föreskrivs att konsekvenserna för miljön ska analyseras när det föreligger risk att projekt orsakar betydande miljöpåverkan. Det fattas emellertid en objektiv redovisning av konsekvenserna av storskalig utbyggnad av vindkraft i Översiktsplan 2040. Därmed omöjliggörs en meningsfull demokratisk process, där medborgarna kan förstå och reagera på planförslaget och politikerna har möjlighet att göra strategiska val. När vindkraftsindustrin är på plats och man inser de negativa effekterna är det för sent. Eftersom utbyggnaden av vindkraft kommer att leda till en oåterkallelig negativ påverkan på Gotlands kultur-, natur- och rekreationsvärden borde MKB därför också redovisa ett jämförelsealternativ med avsevärt minskad utbyggnad av vindkraft för att ge ett allsidigt beslutsunderlag.

Miljökonsekvensbeskrivningen används således inte enligt syftet med lagen, d.v.s. att med en miljöbedömning integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande och överväga alternativ, så att en totalt sett hållbar utveckling främjas. I stället visar miljöbedömningen att väsentliga värden för en hållbar utveckling åsidosätts på grund av att en faktor – utbyggnad av vindkraft – ses som ett orubbligt axiom. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller därför inte kraven på en seriös miljöprövning utan blir i stället främst ett kvitto på att formalia följts.

Miljöbedömningen är inte tillförlitlig då den saknar en objektiv och allsidig prövning av översiktsplanens miljöpåverkan enligt lagens avsikt. Eftersom just vindkraft har en så negativ inverkan på många miljöaspekter borde ett jämförelsealternativ med radikalt minskad vindkraftsutbyggnad ha prövats. Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför enligt SBF:s uppfattning inte ligga till grund för översiktsplanen.

Avslutande kommentar

Förslaget till översiktsplan innehåller många vackra ord om att värna kultur-, natur- och rekreationsvärden, men utgår helt från inriktningen att eliminera alla hinder för fortsatt kraftig utbyggnad av vindkraft, trots att Gotland inte längre är s.k. pilot i energiomställningen. Vindkraft är en viktig del av vår energiförsörjning, men en objektiv avvägning mot andra allmänna intressen är ett lagkrav.

Trots att utbyggnad av vindbruk kan likställas med etablering av stora industriområden sker prövningsprocesserna främst av miljöprövningsdelegationerna på en nivå över kommunerna, efter tillstyrkan av kommunerna. Beslutsprocessen kommer därmed längre från medborgarna jämfört med vanliga detaljplaneprocesser. Eftersom det dessutom handlar om komplicerade frågor som är svåra att sätta sig in i kommer troligen reaktionerna från närboende först i samband med genomförandet, när man förstår vilken stor negativ förändring av livsmiljön det handlar om. Översiktsplanen är ett viktigt dokument för prövning i den demokratiska processen inte minst när det gäller frågor av sådan ingripande karaktär som utbyggnad av vindkraft. Översiktsplan 2040 för Gotland med sitt stora omfång, dubbelskrivningar, ibland motsägelsefulla uttalanden, riktlinjer som inte går att uppfylla och brist på grundlig och saklig analys av vindbrukens effekter underlättar dock inte tillgängligheten och förståelsen för medborgarna. Med andra ord saknas förutsättningarna för en meningsfull demokratisk process i en fråga som har synnerligen stor betydelse för människors livsmiljöer och Gotlands framtid.

Den inriktning för utbyggnaden av vindbruk som framgår av planen innebär ett allvarligt hot mot Gotlands unika kultur- och naturvärden. Vindkraft till varje pris tycks kunna legitima genomgripande åtgärder som kraftigt strider mot skyddet för vårt kultur- och naturarv i planoch bygglagen och miljöbalken. Vilken rätt har nuvarande generation att få förstöra öns nedärvda historiska kulturlandskap för kommande generationer? Stora misstag, som exempelvis rivningen av stadskärnorna på 1960-talet, visar hur viktigt det är att fråga sig "på vilket sätt tänker vi fel nu?"

Med anledning av ärendets principiella vikt för Gotlands unika och oersättliga kulturarv yrkar SBF att förslaget till översiktsplan remitteras för yttrande till landets högsta myndighet för kulturmiljövården, Riksantikvarieämbetet samt till nationalkommittén ICOMOS Sweden som främjar vård och bevarande av kulturmiljön.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Ulrika Lindh Antikvarie, ordförande

Kristina Berglund Arkitekt SAR/MSA Adjungerad styrelseledamot
Författare till boken Gotlands landskyrkor

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades i samband med byggnadsvårdsåret 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6500 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande.

Som ni beskriver finns det stora målkonflikter att hantera i det gotländska landskapet. Klimatförändringar som kräver insatser i det lokala landskapet för att lösa de globala frågorna där också Gotland behöver dra sitt strå till stacken. Vindkraften är en del av vår tids lösning på en ökad efterfrågan på el då de fossila alternativen påskyndar klimatförändringarna som i sig är ett hot mot flera av våra kulturmiljöer

och vårt världsarv. Det är också av vikt för Gotland att ha en egen elförsörjning utifrån det försämrade säkerhetspolitiska läget i Östersjöområdet. En lokal energiproduktion är en viktig del i att skapa denna robusthet.

Som ni skriver är en viktig del av tillämpningen av landskapskonventionen också delaktighet vid förändringar i landskapet. I processen för framtagande av översiktsplanen har flera möten med tema energi hållits. Det har också tagits upp på samtliga samråds- och granskningsmöten. Vi har haft många samtal och tagit emot och besvarat väldigt många yttranden angående vindkraft vilket också har lett till förändringar i kartan och riktlinjer fram till antagandehandling. Med avstamp i 4 kap Miljöbalken minskades ytorna för energiutvinning mellan samråd och granskning där ytor för riksintresse natur och kultur undantogs. Därmed delar vi inte föreningens åsikt att det inte är ett demokratiskt framtaget dokument utan processen bygger på dialog och medskapande där avvägningar mot intressen på en översiktlig har gjorts.

Det är mycket viktigt att bedömningar av miljöeffekter görs på ett så konsekvent, objektivt och opartiskt sätt som möjligt, samt att det ska vara transparent och tydligt för allmänheten hur bedömningen är gjord. Den första miljökonsekvensbeskrivningen till samrådet gjordes av en konsult och den andra till granskningen gjordes av Region Gotland. Bedömningsgrunder har redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen. Eftersom Region Gotland redan i uppstarten av arbetet med den andra miljökonsekvensbeskrivningen var medveten om att det skulle kunna ses som att bedömningen inte är tillräckligt objektiv, har det genom hela arbetet noggrant och aktivt arbetats utefter den vägledning som finns från myndigheter, samt den bedömningsmetod som beskrivs i miljökonsekvensbeskrivningen.

Lokalkännedom och kunskap som finns i den egna organisationen har setts som en tillgång och möjlighet att få en mer rättvis miljöbedömning av de oftast unika förutsättningar som förekommer på Gotland.

Granskningsförslaget var remitterat till Länsstyrelsen som har i uppdrag att samordna myndigheternas svar. Det är fritt att lämna synpunkter på en översiktsplan varför ICOMOS Sweden också har haft möjlighet att lämna synpunkter, däremot är de inte remitterade.

Gotland tar fortsatt ansvar för klimatförändringarna och gör det vi kan för att bidra till en förnybar energiförsörjning. Även om kommunen ej längre är utpekad som pilotkommun finns målen kvar i vår regionala utvecklingsstrategi och en skyndsam energi- och klimatomställning är också ett av fullmäktiges prioriterade mål för den här mandatperioden.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndsprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö, kyrkomiljö, och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndsprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden. Översiktsplanens utpekade ytor för vindbruk visar på en övergripande nivå vart Region Gotland anser att det är lämpligt att vidare utreda etableringar för vindbruk, i enlighet med den tillståndsprövning som sker enligt miljöbalken. Tillståndsprövningen för etableringen av vindbruk kan resultera i att de utpekade områdena kan komma att både öka eller minska i omfattning.

Det pågår ett projekt om framtida energisystem på Gotland som drivs av Länsstyrelsen som ska stärka energiplaneringen i länet syftet med projektet är att stärka energiplaneringen utifrån samhällets framtida behov av el. I projektet kommer målkonflikter kopplat till bland annat kulturmiljö undersökas och förhoppningsvis ge ett bra planeringsunderlag till framtida bedömningar för både lokal och kumulativ påverkan på kulturmiljöerna och landskapsbilden. I kommande tillståndsprocesser där det kan finnas en risk för påverkan på världsarvet kommer troligtvis även en konsekvensbedömning för världsarvet (HLA) även ingå i underlaget.

*Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser, fortsatt möjlighet för sakägare att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.
Yttrandet föranleder inga ändringar.*

#32 Polismyndigheten Håkan Larsson

Datum: 2024-05-10

Yttrande översiktsplan Gotland 2040

Polisområde Gotland har inga synpunkter kopplat till innehåll i Regions Gotlands översiktsplan Gotland 2040.

POLISMYNDIGHETEN

Håkan Larsson

Poliskommissarie

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert svar.

#33 Gotlands förenade besöksnäring, Erik Öhrn

Datum: 2024-05-12

Gotland Förenade Besöksnäring (GFB) vill härmed ta möjligheten att ge våra synpunkter på Översiktsplanen för Gotland 2040, RS2024/284.

Om föreningen

GFB är en förening med syftet att samla, utveckla och företräda besöksnäringen på Gotland. I dag har vi drygt 100 medlemsföretag som är anslutning till föreningen och vår vision är att Gotland ska vara norra Europas mest hållbara och attraktiva destination. För att nå denna vision anser vi att det krävs fortsatta satsningar både från Region Gotland och från näringslivet och därför har vi valt att svara på översiktsplanen.

LIS-områden

Efter att vi gått igenom översiktsplanen, specifikt avseende på de utpekade LIS-områdena, bedömer vi att det finns goda förutsättningar för utveckling fram till och med 2040.

Gotlands Förenade Besöksnäring vill särskilt lyfta fram vikten av att etableringar av nya och befintliga besöksnäringrelaterade verksamheter får möjlighet att utvecklas, med särskilt fokus på områden såsom mat och dryck, camping, cykelturism, kultur, naturturism samt spa och rekreation.

Gotland behöver satsningar som kan skapa nya reseanledningar som lyfter ön som en plats att besöka utanför högsäsong och där kan ovan nämnda områden även vara en motor för en positiv befolkningstillväxt framåt.

Viktigt med hållbara satsningar

Det är av stor vikt att både myndigheter och näringsliv gemensamt ger företag som vill satsa på ovan nämnda delar förutsättningar för att göra det. Då kan Gotland utvecklas för rörliga turister utanför högsäsong och därmed få en mindre påverkan på ön. Då ger vi även näringslivet större chans att utveckla nya verksamheter som kan generera hållbara besöksnäringsföretag året om.

Vår förening strävar efter att främja cirkulärt tänkande i samklang med naturen, och vi ser positivt på att kunna bidra till att stötta näringslivet och de regionala myndigheterna i arbetet med att bygga en framtid för Gotland som gynnar både invånare, besökare och förhoppningsvis nya gotlänningar.

GFB vill också understryka betydelsen av att skapa förutsättningar för en inkluderande och hållbar utveckling av besöksnäringen på Gotland. Det är av yttersta vikt att bevara och främja Gotlands unika kulturarv och naturmiljö samtidigt som vi strävar efter att skapa nya och innovativa upplevelser för besökare. Genom att arbeta tillsammans kan vi säkerställa att Gotland förblir en attraktiv destination för både nuvarande och framtida generationer.

Besöksnäringen en motor för näringslivet och platsutvecklingen

GFB vill också lyfta vikten av långsiktiga satsningar på besöksnäringen från Region Gotland. Om man från regionens är med och gör konkreta satsningar på reseanledningar till och från Gotland kommer vi gemensamt kunna marknadsföra ön som en plats att bo, leva och verka på och kunna få fler personer som bor på Gotland.

Det är viktigt att vi utöver de strategier och tillvägagångssätt som anges i översiktsplanen från regionalt håll är med och bidrar till olika satsningar, som exempelvis evenemang och möten, för att slutgiltigt kunna nå målen i den i regionala utvecklingsstrategin.

Om vi följer översiktsplanen kommer vi förhoppningsvis se en positiv utveckling på landsbygden och de områden som är utpekade som LIS-områden och då kan vi ha ett fortsatt positivt serviceutbud och befolkningstillväxt på de orterna.

Sammanfattning

Tillsammans vill vi vara med och fortsatt utveckla en hållbar turism som både är ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar och bidrar till en fortsatt fin naturmiljö och främjar de lokala kulturen, vilket vi redan i dag gör i olika projekt.

Gotlands Förenade Besöksnäring vill vara med och bidra till att Gotland är en kreativ och attraktiv plats för gotlänningar, deltidsboende, besökare som potentiella nya gotlänningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter!

Att Gotlands Förenade Besöksnäring anser att om vi följer översiktsplanen kommer vi förhoppningsvis se en positiv utveckling på landsbygden och de områden som är utpekade som LIS-områden och då kan vi ha ett fortsatt positivt serviceutbud och befolkningstillväxt på de orterna, känns mycket positivt. Då har Reg-

Region Gotland bekräftar i uppdraget att peka ut LIS-områden som har potential för besöksnäringen att utvecklas. Vi ser också fram emot ett fortsatt gott samarbete för en hållbar besöksnäring på Gotland. Yttrandet föranleder inga ändringar.

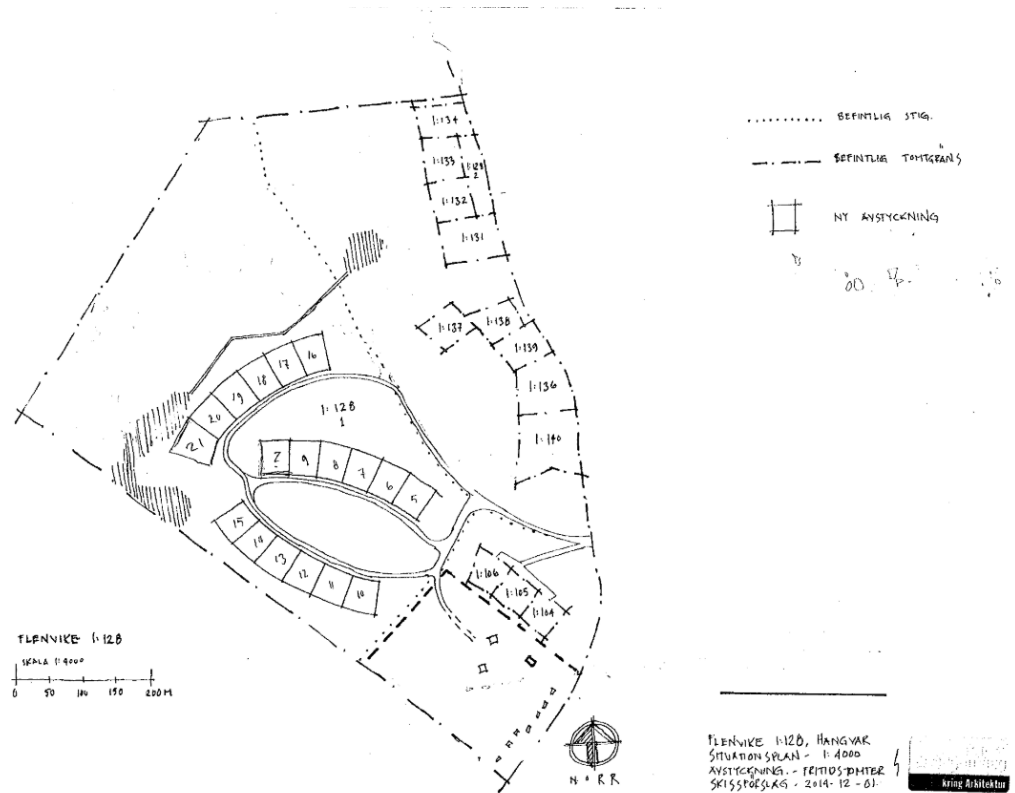
#35 Stefan Lundgren

Datum: 2024-05-14

Gällande utveckling av Hangvar Flenvike 1:128 norr om Kappelshamn.

Vi har haft samtal om detta område långt tillbaka i tiden, 2011 var det Ann-Sofie Lindskog som jobbade med planprogram för Hangvar, Kappelshamns västra sida. Där fanns detta område med och ritades in som lämplig utvecklingsplats, den var då dock placerad lite in på den biotopskyddade skogen öster om stigen. Vi hade möte med Monica Tingström mfl på Regionen 2014 11/12 där vi presenterade detta närmare och man var positiv samt att VA skulle inte vara något problem. Området är tänkt att ligga lite sydväst om tidigare markering enligt bifogad ritning, detta är bara en skiss då vi praktiskt vill följa naturens beskaffenhet för placering av tomter. Vi har en tanke på 13-16 tomter på ungefärliga 1500-2000kvm, dessa skall placeras på höjderna av grusåsar som slingrar sig genom området. Vår planering av området är grå-svarta enplanshus 70-100kvm med platta eller pulpettak, massiva träväggar på plint/stolpar detta för att gräva/röra marken minimalt. Givetvis ligger focus på minimal miljöpåverkan och nyttja nya energieffektiva lösningar. Väggar är som sagt massiva med inbyggda luftspalter (Isotimber, svensk tillverkare) isolering i tak och golv är av cellulosa. Uppvärmning sker i huvudsak med luftvärmepumpar. Naturen är mestadels grusåsar med planterad tall som fläckvis lyckas ta sig i dom halvtorra delarna. Området ägdes av Regionen tidigare och avverkades helt runt 1990, återhämtningen har gått väldigt sakta pga markförhållandena. Diket norr om planerade tomter är ett grävt dike och Länsstyrelsen har gett sitt yttrande att det inte föreligger strandskydd där. (gällande avstyckning 2024 på 1:141) Viktigt att lyfta fram är att vi har investerat stort i tilltagen dimensionering på VA till 1:128 från 1:118 vid Hall korset, detta då Regions krav vid köp av fastigheten (2005) var Exploatera! Så det är viktigt för oss att få fortsätta vår utvecklingsresa.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert förslag till nytt utvecklingsområde. Kapacitet för nya anslutningar till allmänt vatten och avlopp i Kappelshamn är mycket begränsad och kapaciteten beräknas inte kunna ökas i närtid. Området ligger inom riksintresse för friluftsliv och delar har höga naturvärden. En större exploatering bedöms inte vara lämpligt att peka ut i detta läge, men översiktsplanen stödjer mindre kompletteringar med bostäder längs med befintliga vägar där det finns förutsättningar. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#36 Cykelfrämjandet

Datum: 2024-05-14

Cykelfrämjandet Gotlands yttrande till Översiktsplan 2040 avseende den gotländska landsbygdens framtida cykelinfrastruktur.

Nedanstående citat från Dagens Industri (4 juni 2021) lyfter cyklingens betydelse på ett mycket påtagligt sätt och kan svårligen avfärdas som ovidkommande i dessa tider av utmaningar vad gäller klimat, hälsa och ekonomi:

Det finns miljarder kronor att spara varje år om fler personer valde att cykla. Med hjälp av ett verktyg från WHO har experter på teknikonsultföretaget Sweco räknat ut att enbart i Göteborg har den ökade cyklingen under pandemin genererat en samhällsekonomisk vinst på 130 miljoner kronor.

Vidare kan konstateras att Sverige genom Infrastrukturminister Andreas Carlson nyligen har skrivit under EU's Cykeldeklaration och därmed antagit en avsiktsförklaring vars syfte är att aktivt arbeta för att möjliggöra ökad säker cykling såväl på Gotland som i övriga delar av Europa. Denna deklaration lyfter fram cykeln som ett centralt transportslag för hållbar

omställning, folkhälsa och framkomlighet, och pekar på vikten av att på alla politiska nivåer frigöra medel till ökad cykling.

I Dagens Industri från 17 april 2024 står följande att läsa:

Deklarationen är oerhört konkret, med 36 åtaganden som Sverige nu ska uppfylla. Här är hur!

Varpå man listar 8 av åtagandena av vilka följande kan sägas vara mycket relevanta för Gotlands del:

1. Ta fram en cykelstrategi
2. Skapa sammanhängande och säker infrastruktur för cykling
3. Främja multimodala lösningar med hållbara färdslag
4. Frigöra medel till infrastrukturinvesteringar i cykling på alla nivåer
5. Uppmuntra företag, organisationer och institutioner att främja cykling
6. Öka cyklingen för att främja social inkludering

Då den gotländska geografin och topografin får anses vara gynnsam för cykling och mot bakgrund av att endast ca 50 km säker cykling utanför tätorterna finns skyltad anser Cykelfrämjandet Gotland att en mer genomtänkt cykelstrategi bör tas. Mer tillgänglig och säker cykling gynnar miljö, hälsa och ekonomi (både offentlig och privat d v s inte minst besöksindustrin). Motsatsen, d v s när den potentiella cyklisten (gotlänning och/eller besökare) upplever möjligheterna till säker cykling som bristfälliga, är något som missgynnar dessa delar av samhället.

Vår förening uppmanar därför Region Gotland att då en Regional Cykelplan tas fram, beakta vilka möjligheter som står till buds när det gäller att utveckla säker cykelinfrastruktur utanför tätorter.

Vi menar att Trafikverkets koncept "Cykelleder för Rekreation och Turism" utgör ett för potentiella ledhuvudmän mycket attraktivt och kostnadseffektivt stående erbjudande som rimligtvis bör beaktas och därmed inkluderas i den Regionala Cykelplanen. Nämnda myndighet har med avsikt försett dessa projektmedel med en "låg tröskel" för att få regioner och kommuner att nappa på detta erbjudande. Trafikverket bekostar därför ansökan, skyltar och skyltning. Dessutom förutsätts att ledhuvudmannen under ansökningsprocessen står i dialog med Trafikverket som sålunda kostnadsfritt består sökanden också med lämplig återkoppling. Utgångspunkten är att redan befintligt vägnät i hög grad utnyttjas för dessa leder och att ledhuvudmannen i förekommande fall kompletterar med "länkar" där sådana krävs för att knyta samman två sträckningar. Både asfalt och grus är godkända som beläggingsmaterial.

Några av Trafikverkets mål med detta erbjudande beskrivs bl a i följande citat från myndighetens hemsida:

"Förutom positiva effekter för hälsan och miljön har cykling för rekreation och turism en positiv betydelse för lokal och regional utveckling. Det finns även ett ökande intresse för cykling, och det svenska landskapet lämpar sig väl för cykelturism och rekreationscykling."

"Det är också en fördel om en cykelled för rekreation och turism även kan användas som pendlingsled för exempelvis människor på landsbygd."

Då anläggandet av cykelbanor, d v s separerad cykelinfrastruktur, vanligtvis är mycket kostsamt torde ovanstående erbjudande därför förefalla mer aptitligt för en region som trots ekonomiska utmaningar avser att långsiktigt verka för hållbar mobilitet och förbättrad hälsa. Redan etablerade och godkända leder finns för närvarande i ett tiotal regioner i landet och erfarenheter från dessa projekt torde vara tillgängliga för fler huvudmän/regioner.

Cykelfrämjandet Gotland menar vidare att ett sådant projekt på Gotland lämpligen borde kunna inkludera och aktivera organisationer och föreningar som skulle kunna bestå ledhuvudmannen med lokal rådata, t ex konkret information om specifika vägsträckningar etc.

Fakta:

Cykelfrämjandet Gotland är en av 18 kretsar i Cykelfrämjandet Sverige som under inte mindre än 90 år verkat för att cykeln och cyklingen ska bli naturliga delar i människors vardagsmobilitet.

Cykelfrämjandet Sverige är i sin tur medlem av den Europeiska Cyklistfederationen som bildades 1983 och som är en oberoende, ideell organisation med mer än 65 medlemsorganisationer i över 40 länder. Denna pan-europeiska organisation arbetar likt Cykelfrämjandet Sverige för ökade möjligheter till säker cykling i vardagen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er yttrande och för att ni engagerar er i denna viktiga fråga. I den regionala cykelplanen lyfter Region Gotland både att ambitionen är att peka ut en cykelturismled och vilket vägnät som bör prioriteras för att tillgängliggöras för cyklister. I översiktsplanens riktlinjer kopplas den regionala cykelplanen och översiktsplanen samman varför synpunkten anses vara omhändertagen. Yttrandet föranleder inga ändringar.

Mästermyr

Nedanstående inkomna yttranden har inkommit med samma skriftliga synpunkt.

Datum: 2024-05-14

42 Jessica Heed, # 43 Oskar Landén, # 44 Fredrik Petersson, # 45 Håkan Hejdström, # 46 Annika Dahlström, # 47 Johan Wulfcrona, # 48 Lou Thuman, # 49 Regina Lindborg, # 50 Ayla Sjökvist, # 51 Henrik Dagel, # 52 Mårten Hjerquist, # 53 Ananda Jakimow, # 54 Emil, # 55 Åsa Svanäng

Datum 2024-05-15

39 Anna Landén, # 40 Anna Kierkegaard, # 41 Pär Stolpe, # 56 Torgny Jakobsson, # 57 Leo Hjernquist, # 58 Lukas Hjernquist, # 60 Peter Jankert, # 61 Hedvig Hallberg, # 62 Christine Lindsjö, # 67 Line Skaraas,

Datum: 2024-05-16

65 Karl Hjernquist, # 68 Lise-Lotte Sellin, # 71 Rasmus Hansson, # 73 Mikael Wulfcrona, # 74 Jonas Jörnemark, # 76 Barbro Teglöf,

Datum: 2024-05-17

77 Agnes Hallberg, # 81 Agneta Ahlin, # 85 Glow L, # 86 Hedvig,

Datum: 2024-05-18

87 Irma Häggbom, # 88 Bill Olsson, # 89 Edvin Sundberg, # 90 Felix King, # 91 Bill Berkler, # 92 Frida, # 93 Eva Jacobsson, # 94 Gaia Ramstedt, # 95 Isak Olsson, # 97 Anna Berge, # 100 Linus Näsman,

Datum: 2024-05-20

105 Maria Haack

#132 Johnny Jakobsson

Datum: 2024-05-22

#133 Karsten Inde

Datum: 2024-05-22

#135 Carina Söderlund

Datum: 2024-05-21

#138 Dan Rasmusson

Datum: 2024-05-21

#141 Cilla Jackert

Datum: 2024-05-21

#142 Måns Åstedt

Datum: 2024-05-21

Datum: 2024-05-26

200 Annika Jörnemark

Yttrande översiktsplan Gotland 2040 - Nej till vindkraft på Mästermyr!

Nej till vindkraft på Mästermyr!

Jag är emot en etablering av vindkraft på Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden (moderna verk är 250-300 meter eller högre) och propellrarnas spännvidd kommer helt dominera landskapsbilden.
- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialisering av det öppna landskapet.
- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.
- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftig negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivningen.

Över hälften av yttrandena på översiktsplanen från privatpersoner under samrådet våren 2022 utgjorde klara ställningstaganden mot en vindkraftsexploatering av Mästermyr.

Starkt kritik mot storskaliga landbaserade vindkraftsparker på Gotland uttrycktes också från en stor mängd institutioner och organisationer. Beträffande Mästermyr har Mark och miljööverdomstolen redan tidigare i domslut konstaterat att Mästermyr är olämpligt för vindkraft.

Regionen har i det reviderade förslaget valt att helt bortse från den stora mängden yttranden, starka och sakliga kritiken samt tidigare domslut. Istället har man valt att ha kvar Mästermyr som område för storskalig vindkraft.

Regionstyrelsen måste nu besinna sitt ansvar och ta till sig de lämnade synpunkterna och avlägsna Mästermyr som område för storskalig vindkraftsexploatering. Om så inte sker måste samrådsprocessen betraktas som ett demokratiskt haveri!

#69 Martina och Mikael Wollbo

Datum: 2024-05-15

Nej till vindkraft på Mästermyr!

Jag är emot en etablering av vindkraft på Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden (moderna verk är 250-300 meter eller högre) och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden.
- Negativ påverkan på kulturmiljön och landskapsbilden
- Negativ påverkan på fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.
- Negativ inverkan på boendemiljön pga buller och rörliga skuggor

Över hälften av yttrandena på översiktsplanen från privatpersoner under samrådet våren 2022 utgjorde klara ställningstaganden mot en vindkraftsexploatering av Mästermyr. Stark kritik mot storskaliga landbaserade vindkraftsparker på Gotland uttrycktes också från en stor mängd institutioner och organisationer. Beträffande Mästermyr har Mark och miljööverdomstolen redan tidigare i domslut konstaterat att Mästermyr är olämpligt för vindkraft.

Regionen har i det reviderade förslaget valt att helt bortse från den stora mängden yttranden, starka och sakliga kritiken samt tidigare domslut. Istället har man valt att ha kvar Mästermyr som område för storskalig vindkraft.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era yttranden och för det stora engagemang ni har för Gotland och Mästermyr. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsam energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor. Som ni påpekar har området redan varit uppe för prövning i MÖD men här är det teknikutvecklingen som skulle kunna innebära nya förutsättningar för samexistens mellan naturvärden och vindbruk vid en framtida tillståndsprövning.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Det är som ni säger att många av de yttranden vi har mottagit under samråd och granskning som motsätter sig vindkraft på Gotland av olika skäl. Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#59 Anonym

Datum: 2024-05-15

Områdena Östercentrum och Bingeby är i behov av upprustning. Förslag på göra parkanläggning av koloniområdet vid N. Hansegatan.

Förslag bingeby: Riva ”bingebyhallen” och göra allmän park. Alternativt bygga aktivitets/kulturhus för alla åldersgrupper.

Bättre kommunikationer med buss. Stadstrafiken borde ha buss-avgångar efter 21.00 alla dagar. Gärna avgångar till midnatt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt!

Utvecklingen av Östercentrum och det angränsande området utanför murarna är en mycket viktig fråga. Östercentrum och området kring Gutavallen inrymmer en rad viktiga publika funktioner, handel, skola och kommunikationer. Området har med sin mångfunktionella karaktär en stor betydelse för en fortsatt hållbar utveckling av stadskärnan i Visby och hela Gotland, men saknar i dagsläget en övergripande och samordnande vision. Detta är ett behov som har identifierats och ett fortsatt arbete med att hantera utvecklingen på ett samlat sätt bör fortsätta efter att översiktsplanen har antagits av regionfullmäktige. I ett kommande stadsutvecklingsprojekt för Östercentrum planeras en blandning av verksamheter, service, bostäder,

idrott och kultur. Utvecklingen bör inriktas mot att gynna ett välkomnande och inkluderande stadsliv med sammanhängande gatustråk. Fler människor som rör sig i området stärker känslan av trygghet och bidrar till att skapa stadsliv under dygnets alla timmar för alla som bor, verkar och besöker området.

Området runt koloniträdgården vid Norra Hansegatan är i dagsläget planlagt som allmän plats. Dialog har först genom åren i ett försök att öppna upp området för allmänheten. Dock hanterar översiktsplanen strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen. Synpunkten lämnas därmed över till parkenbeten på teknikförvaltningen.

Region Gotland äger inte marken där Bingebyhallen ligger. Det finns idag ett planuppdrag för att bl.a. bygga ett särskilt boende för äldre (SÄBO) kompletterat med studentbostäder samt verksamhetsytor i gatuplan för exempelvis vårdcentral på platsen. Inom det projektet finns förslag på att ändra hur marken på torgytan norr om Bingebyhallen används för att skapa parkmark och därmed göra det till en del av Bingebyparken.

Region Gotland har nyligen antagit ett nytt stadsbusslinjenät med preliminär trafikstart 2027, där utbud och öppettider i stort bör stämma överens med de efterfrågade avgångarna.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#63 Maud Gardell

2024-05-15

Bostadsbyggande

I texten ang resurseffektiv bebyggelse är en av punkterna nedanstående. Jag tycker denna text ska tas bort då det finns en risk att nybyggnation på landsbygden försvåras. Samhällsbyggnadsförvaltningen kan tolka denna text till att neka bygglov och hänvisa till översiktsplanen. Ska alla Gotlands 92 socknar ha en möjlighet att utvecklas kan inte denna text finnas med.

"Ny bebyggelse bör i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och lokaliseras till de områden som i utvecklingsinriktningen är benämnda som regioncentra och utbyggnadsområden."

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Översiktsplanen hanterar allmänna intressen som t.ex. etableringar av nya bebyggelseområden. Översiktsplanen hindrar inte enskilda bygglov där det finns goda förutsättningar för kompletteringar med ny bebyggelse. Bebyggelse som lokaliseras resurseffektivt hushåller med mark och infrastruktur. Den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter, vilket stärker möjligheten att bibehålla och utveckla ett varierat servicutbud inom rimligt avstånd på hela ön. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#64 #66 Magnus Malm

Datum: 2024-05-15

#78 Magnus Malm

Datum: 2024-05-17

Kommentar rörande Gotlands översiktsplan 2040 med avseende på Ljugarn

Vi är en grupp som önskar kommentera förslaget till Gotlands Översiktsplan 2040. Vi äger och önskar utveckla fastighet Ardre Botvalde 2:1. i Ljugarn. Denna fastighet ligger i sydvästra Ljugarn och utgörs idag utav detaljplanerad industrimark och utav icke detaljplanerad åkermark.

Fråga 1. Om översiktsplan och om detaljplanering.

Både vi och denna fastighets tidigare ägare har försökt låta detaljplanera denna fastighet för småskalig bostadsbebyggelse. Dessa bland annat då området omedelbart norr om den aktuella fastigheten, med mycket snarlika förutsättningar (jordbruksmark och detaljplanerad industrimark i omedelbar anslutning till tätorten) under 2008 kunnat detaljplaneras för ett sådant ändamål (Dnr 42015-21).

Våra förslag har dock avslagits och vi har blivit ombedda att vänta in Gotlands kommande översiktsplan. Vi har följt arbetet med Gotlands nya översiktsplan och har sett att den här aktuella fastigheten, så som de angränsande fastigheterna, skulle komma att ingå i ett område för framtida sammanhängande bostadsbebyggelse. Dessa som en naturlig expansion av Ljugarns tätort.

Vid det senaste utkastet till Gotlands översiktsplan har dock Ardre Botvalde 2.1. så som hela det angränsande området, tagits bort som framtida utvecklingsområde.

Bild 2. Tidigare utkast till Gotlands Översiktsplan 2040.

Tidigare föreslaget utvecklingsområde inom ljus gul ram.

Aktuell fastighet inom blå ram.

Vi vore fortsatt angelägna om att i Gotlands nya översiktsplan ges möjlighet att utveckla denna fastighet för småskalig bostadsbebyggelse. Det är frustrerande att som utvecklare få förslag till nya detaljplaner avslagna, ombes vänta in en kommande översiktsplan som skulle göra dessa möjliga för att sedan se den nya översiktsplanen förändras framför ens ögon till att ta bort dessa möjligheter.

Fråga 2. Om fastighetens grannskap.

Vi har läst kommentarerna till samrådsförslaget till Gotlands nya översiktsplan 2040 rörande Ljugarn och det här aktuella området. Områdets grannar verkar vara oroliga för mer trafik på de angränsande vägarna, till att det här riskerar byggas sommarbostäder snarare än

permanentbostäder samt till att här riskerar ske en exploatering som inte rimmar med Ljugarns historiska struktur.

Hur ett eventuellt nytt bostadsområde utformas är till stor del upp till Gotlands kommuns planavdelning och till dess byggnadsnämnd. För att ett sådant nytt område ska kunna godkännas måste det vara väl anpassat till det omgivande grannskapet. Det skulle inte vara möjligt att här skapa ett nytt bostadsområde här som inte tar hänsyn till Ljugarn i stort och till den aktuella fastighetens omedelbara grannskap.

Vi har ingen önskan att störa fastighetens grannar eller på något sätt förringa Ljugarns många kvaliteter. Vår önskan är snarare att stödja och bygga vidare på dessa. Vårt ursprungliga förslag utgick ifrån Gotlands nuvarande översiktsplans önskemål om enbostadsfastigheter utanför stads kärnorna om ca. 2000 m²/st. Om man skulle önska ge området mer ekonomiska, fastigheter skulle man här kunna välja att skapa mindre parhusfastigheter eller än mindre radhusfastigheter.

Olika möjliga planeringar av Årde Botvalde 21 vid en förlängning av Burgvägen.

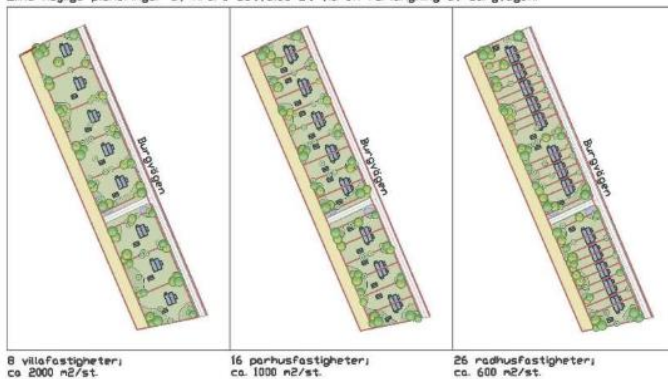

Bild 3. Olika möjliga planeringar av den aktuella fastigheten.

Den ej detaljplanerade åkermarken i öster sparas i alla dessa förslag.

Valet mellan bostadstyp är upp till vilken struktur som bäst stödjer Ljugarns utveckling och efter vilken typ av bostäder som efterfrågas lokalt, av Gotlands stadsbyggnadskontor och dess byggnadsnämnd för hela öns bästa.

Fråga 3. Om marken.

I dialog med stadsbyggnadskontoret har argumentet givits om varför man önskar exkludera denna fastighet som utvecklingsområde att man inte bör bebygga åkermark; att skyddet för sådan mark har blivit starkare. Den aktuella fastigheten består dock inte av åkermark; den utgörs av i huvudsak av detaljplanerad industrimark. De delar av fastigheten som utgörs av endas icke detaljplanerad åkermark har lämnats just som åkermark i alla våra detaljplaneförslag. Vi har bara föreslagit att utveckla den själva industrimarken.

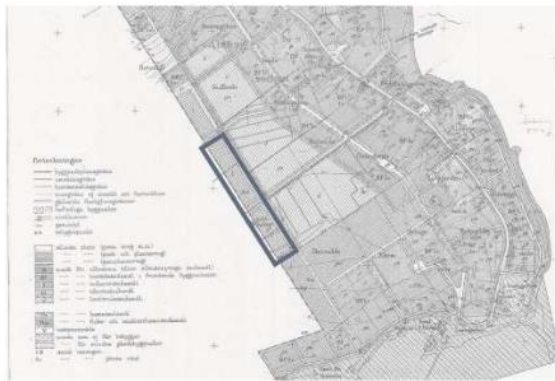

Bild 4. Rådande detaljplan för Ljugarn; dp 62A.

Aktuell fastighet inom blå ram.

Det skulle idag vara fullt möjligt att idag uppföra industribyggnader, lagerbyggnader, en solkraftspark eller liknande på den aktuella fastigheten. Vi tror att det vore bättre för Ljugarn att växa med nya bostäder snarare än med ny industri eller liknande. De grannarna till den aktuella fastigheten vi talat med har varit av samma åsikt.

För ett par år sedan sökte vi, och fick, bygglov för att uppföra en stor uppställningshall på den aktuella fastigheten. Dessa bygglov överklagades dock av många av fastighetens grannar. En av deras invändningar mot dessa bygglov var att det tyckte att det vore bättre att låta fastigheten bebyggas med bostäder än med en sådan hall. Dessa bygglov föll sedan på att dess infart lagts på fastighetens åkermarksdel i väster.

Som nämnt har området omedelbart norr om Ardre Botvalde 2:1., som också bestod av åkermark och av detaljplanerad industrimark, relativt nyligen kunnat detaljplaneras för småskalig bostadsbebyggelse. En sådan utveckling har historiskt varit möjlig.

Sammanfattning.

Vi skulle med dessa argument önska att Gotlands nya översiktsplan; ÖP 2040, justeras till att än en gång inkludera fastighet Ardre Botvalde 2:1 som utvecklingsområde för småskalig bostadsbebyggelse.

Magnus Malm; Arkitekt MSA
Erik Karlander; Serafim Fastigheter
2024-05-14

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Området utgörs av jordbruksmark och ny bebyggelse ska enligt miljöbalken undvikas på brukningsvärd jordbruksmark. I översiktsplanen föreslås undantag från regeln för några utpekade utvecklingsområden. Ett utpekande förutsätter bland annat att det finns goda förutsättningar för permanent bostadsbebyggelse, att området ligger inom en ort där bostadsförsörjning inte kan tillgodose på annan plats och att den nya bebyggelsen är tät i relation till ortens karaktär (t.ex. flerbostadsbus). I dessa lägen föreslås bostadsförsörjning som allmänt intresse prioriteras före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse. Dessa förutsättningar saknas för det aktuella området och en exploatering av området bedöms inte utgöra ett allmänt intresse. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#72 #70 Henry Hammarström, Gotland Tech Development AB

Datum: 2024-05-15 & 2024-05-16

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

Skickar här ett yttrande avseende Översiktsplan Gotland 2040. Föreslår och önskar att Kartan över Gotland för Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenområden samt Riksintressen, kompletteras med följande:

Energiproduktion i form av biogasproduktion vid den fastighet som är avsett att användas för projektet SuderGas.

Projektet är konkret och kan resultera i ökad biogasproduktion på Gotland i relativ närtid, exempelvis för uppfylla Genomförandeprogram 2027 som har som mål att ha minst 80 GWh ny biogasproduktion på plats till 2027.

Fastigheten är: Tjängdarve 1:29

Referens: <https://helagotland.se/nyheter/hemse/artikel/hemse-kan-fa-nasta-stora-fabrik-/lw7qxvwr>

Ser framemot att följa ert viktiga arbete samt att få ta del av slutresultatet.

Hälsningar,

Henry Hammarström

Project Manager & Energy Specialist

Gotland Tech Development AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Den ligger som du påpekar i linje med vårt genomförandeprogram dock lägger vi inte in ytan nu till antagande i plankartan då den inte varit med i samråd- eller granskningsversionen. Vi tar istället med oss frågan till eventuellt kommande tematiskt tillägg för energi. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#75 Maud Gardell

Datum: 2024-05-16

Nybyggnation

Denna text bör tas bort eftersom det hindrar all ev utveckling av socknar på landsbygden. Det är svårt, nästintill omöjligt att bygga på landsbygden intill ett vägsystem där offentlig service kan ordnas resurseffektivt. Många vägar ska numera skötas av socknen själva, regionen drar in på underhåll av fler och fler vägar. Går detta igenom utarmas landsbygden ännu fortare än idag.

Stryk detta.

"Utanför utpekade utvecklingsområden bör ny bebyggelse lokaliseras i anslutning till ett vägsystem där offentlig service kan ordnas resurseffektivt."

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt!

Översiktsplanens inriktningar kring resurseffektiv bebyggelse kretsar kring en utveckling där bebyggelse lokaliseras resurseffektivt innebär att vi bushåller med mark och infrastruktur. Inriktningarna kring att stärka förutsättningarna för att ordna offentlig service i anslutning till ett vägsystem handlar bl.a. om skol- skjutsverksamhet, kollektivtrafik mm. Dessa delar är viktiga att beakta när det kommer till bostadsutveckling på landsbygden, men skrivelserna ska också förstås utifrån översiktsplanens övergripande nivå. Det handlar inte om att avstyra bostadsutveckling om inte dessa förutsättningar kan uppnås, men att det är viktigt att beakta förutsättningarna att ordna med offentlig service och att främja en hållbar mobilitet när vi planerar och utvecklar våra landsbygder och tätorter. Naturligtvis skiljer sig förutsättningarna åt beroende på geografi och lösningar som kan passa i tätorter kommer inte nödvändigtvis fungera för landsbygderna. Planering och lösningar behöver utgå från sin lokala kontext och mycket av detta arbete ligger utanför översiktsplanens rådighet. Med det sagt avser inriktningarna främst områden där merparten av ny tillkommande bebyggelse sker. Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande och den bindar inte en utveckling på landsbygden genom kompletteringar eller enskilda bygglov där goda förutsättningar finns. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#79 Gotlandsbolaget, Karin Bill

Datum: 2024-05-17

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

Gotlandsbolaget har tagit del av Region Gotlands föreslagna Översiktsplan Gotland 2040 och lämnar härmed synpunkter på de avsnitt som är mest relevanta för vår verksamhet. Kommentarererna representerar även våra dotterbolag:

- Destination Gotland: driver sjötrafiken mellan Gotland och fastlandet på uppdrag av svenska staten, och på uppdrag av alla våra kunder och resenärer. Nuvarande avtal sträcker sig till och med januari 2027. Under 2023 transporterade Destination Gotland cirka 1,7 miljoner passagerare, 540 000 personbilar och 762 000 längdmeter gods. En av Gotlands största privata arbetsgivare.
- Gotlands Stuveri: dotterbolag till Destination Gotland. Ansvarar för lastning och lossning av gods, proviantering, bagagehantering samt dirigerering av persontrafik och och på färjorna i Visby och Nynäshamn. Utöver detta genomförs även stuveriarbete i Visby, Slite och Klin-tehamn.
- Gotland Hotels & Properties: äger, förvaltar och ansvarar för drift och utveckling av vårt hotell- och fastighetsbestånd. Äger idag ett 20-tal fastigheter på Gotland, inklusive hotellet Scandic Visby och boendeanläggningen Gustavsvik.

Övergripande

Översiktsplanen Gotland 2040 är ett gediget underlag med många hänsynstaganden. Vi stödjer det samlade näringslivets kommentarer så som formulerade av Tillväxt Gotland, men önskar belysa utvalda avsnitt med egna synpunkter.

Vår kanske viktigaste kommentar rör dock de långa planprocesser som följer beslutad Översiktsplan. På Gotland är mediantiden för en planprocess 7,2 år, medan mediantiden i Sverige är 2,5 år (uppgifter från Sveriges Kommuner och Regioners hemsida). Detta är helt oacceptabelt och utgör ett betydande hinder för Gotlands utveckling. Företags tillväxt hämmas, och Gotland riskerar att gå miste om stora investeringar.

Avsnitt 2.9.3 Hamnar I avsnittet syns följande: ”Hamnterminalen behöver moderniseras och byggas om för att hantera dagens stora mängd passagerare (2019: ca 1,8 milj pass) samt möjliggöra trafik av ett eventuellt ytterligare rederi.” och ”Visby hamn måste fortsatt ha tillräckliga logistikytor för att kunna hantera ökande mängd passagerare och gods”.

Relaterat till avsnittet, vill vi lyfta följande:

- Det krävs en långsiktighet i dimensioneringen av såväl terminal som logistikytor i Visby hamnområde. Att anpassa till dagens rese- och fraktvolymer räcker inte. Vid ökad kapacitet i Gotlandstrafiken och fortsatt långsiktig tillväxt av resenärer till och från Gotland kommer varken terminalbyggnaden eller logistikytor i anslutning till denna att räcka till.
- Nya drivmedel kommer att kräva utrymme för såväl lagring som logistikrörelser, vilket är viktigt att ha med i det vidare arbetet för att skapa förutsättningar för lägre klimatavtryck från färjetrafiken.
- Logistikflöden behöver ses över i sin helhet och effektiviseras. Enligt en genomförd åtgärdsvalsstudie (ÅVS) behövs bland annat mer logistikytor för ett bättre flöde. Ett exempel är flöden via färjeleden som idag är den stora flaskhalsen på sommaren.
- Det saknas idag möjlighet att hantera containerlaster på Gotland från fartyg till land och från land till fartyg. Idag finns inget dokumenterat behov av detta, med stor sannolikhet kommer detta att ändras i takt med att försvaret utökar sin verksamhet. Vår bedömning är att detta bäst skulle hanteras i Klintehamn eller Slite.

En avslutande kommentar på detta avsnitt, är att vi ser mycket positivt på en nära samverkan i utvecklingen, både genom möjligheten att ge kommentarer, men även delge våra erfarenheter och behovsanalyser. Inom ramen för vår verksamhet hanterar vi majoriteten av stuveriverksamheten i Visby, men också stor del av övriga laster i Klintehamn både genom Destination Gotland och Gotlands Stuveri.

Avsnitt 3.2.5

Detaljplan och byggnadsordning

Här nämns detaljplanen för Visby som antogs 2010, och att Region Gotland ”bör se över detaljplanens bestämmelser för att tydliggöra vad som gäller och underlätta för beslut”. Vi tycker detta är positivt, då detaljplanen för Visby innerstad är svårtydlig vilket försvårar såväl ansöknings- som beslutsprocess.

Avsnitt 3.2.8 Utvecklingsområden i Visby tätort

V6 Kopparsvik

Vi ser positivt på planförslagen, och särskilt att detta ses som ett utvecklingsområde för verksamheter och tekniska anläggningar. Vi stödjer att kopplingen till palissaderna och södra hållarna bör stärkas, för att skapa förutsättning till exploatering.

V20 Norra Kyrkogården

Det nämns särskilt i underlaget att Gustavsvik, Kneippbyn, Snäck och Norderstrand ska kvarstå som besöksanläggningar och att dessa är av stor info@gotlandsbolaget.se www.gotlandsbolaget.se 4 vikt för besöksnäringen, vilket är kommunicerat även sedan tidigare. För vår utveckling av Gustavsvik, finns en detaljplan att förhålla oss till.

V32. Inre hamnen

Området Inre hamnen anges som utvecklingsområde för centrumaktiviteter, kultur och inslag av tillfällig vistelse. Vi ser positivt på att det anges att området kan prövas för kontor, hotell, service och universitetsrelaterade verksamheter med målbild att det ska vara tryggare att gå och röra sig i området och att hamnkaraktärer ska bibehållas och förstärkas

Vid en framtida utredning av klimatanpassningsperspektiv, ser vi gärna att vi är involverade och/eller informerade, då vi äger ett antal fastigheter i området.

Avsnitt 3.4.8 Ljugarn och Alskog

A11. Besöksanläggning i Alskog

Synpunkter har lämnats tidigare under samrådet, och vi har inga ytterligare kommentarer.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt!

Gällande synpunkten kring långa planprocesser på Gotland så skiljer sig förutsättningarna för att ta fram detaljplaner åt i olika delar av landet, därmed tar det även olika lång tid. Det tar många år att ta fram en detaljplan i flera delar av landet. Ju fler värden, statliga intressen och klimatrelaterade utmaningar desto mer komplex blir planprocessen. Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra sina egna processer, bland annat genom tydligare prioriteringar och ökat samarbete inom samhällsbyggnadsprocessen.

Region Gotland anser att synpunkterna kring Avsnitt 2.9.3 Hamnar är viktiga konstateranden som delvis redan finns med i befintliga beskrivningar kring utvecklingen av Visby hamnområde. Översiktsplanen kompletteras med ett förtydligande kring hamnens framtida behov kopplat ökade rese- och fraktvolymer och vikten av en långsiktig planering.

Gällande logistikflöden via Färjeleden genomförde Trafikverket under 2021 en AVS för sträckan väg 142 Färjeleden – väg 148 Visbyleden, samt i området kring Visby hamn, där behov och brister kartlades.

Hanteringen av containerlastar är till stor del en fråga om utrustning och om behovet uppstår bör det lämpligen kunna hanteras i Klintebamn eller Slite. Dock är det marknaden som behöver stå för att täcka behovet av nödvändig utrustning för hantering av containerlastar på Gotland i den mån ett sådant behov uppstår i framtiden.

I takt med att Region Gotlands klimatanpassningsarbete fortskrider kommer samverkan med olika aktörer i samhället vara en central del i arbetet. Anpassningsåtgärder i och i anslutning till Visby hamn kommer beröra ett stort antal verksamheter och aktörer som kommer behöva involveras på olika sätt.

#80 Fårösunds Marina, Karin Hurtig

Datum: 2024-05-17

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

Synpunkter på Översiktsplan Gotland 2040, Granskningsförslag - Rörande Hangarplatsen 1:1 (f.d. Fårösunds Marina)

Detta är en sammanställning av de synpunkter som verksamheten Fårösunds Marina ägare till Hangarplatsen 1:1 har på den nya Översiktsplanen.

I översiktsplanen är fastigheten omnämnd som område ”Bng2”.

- Nuvarande och avsedd framtida användning är inte gästhamn, som det nu redovisas i förslaget till ny ÖP.

Förslag på skrivelse: Framtida användning är marin verksamhet.

- Allmänheten kommer, likt tidigare, inte ha fri tillgång till fastigheten, bl.a då detta är att betrakta som ett arbetsområde.

Förslag på skrivelse: Området kommer vara ett arbetsområde och allmänhetens tillträde kommer av säkerhetsskäl vara begränsat till särskilda tillfällen. Gällande detaljplan anger markanvändning ”J - Industri”.

Formuleringarna är nedan gulmarkerade i urklipp från pdf Översiktsplan Gotland 2040, Granskningsförslag Dnr 2024/284, sid. 228-229

Bng2. Bunge marinan

Beskrivning

I den tidigare fördjupade översiktsplanen Fårösundsområdet hade ytan användningen ”småindustri”, men är just nu en **gästhamn med ställplatser** i Fårösund finns ett antal hamnar där båtutrustning med tillhörande verksamheter kan utvecklas.

Ställningstagande

Utvecklingsområde för besöksintensiva verksamheter. Vatten och avlopp bör anslutas till det allmänna ledningsnätet.

Hänsyn

Området kommer på sikt att översvämmas på grund av stigande havsnivåer, området ligger under 2 meter ovan hav. Klimatanpassningsåtgärder krävs. **Allmänhetens tillträde till området behöver värnas i kommande plan- och bygglovhantering.**

Fig. 1 - Urklipp från sid. 229 i Översiktsplan Gotland 2040

Fig. 2 - Urklipp från sid. 228 i Översiktsplan Gotland 2040

Övriga konstateranden:

- Förslaget Fårösund Forskningsstation kommer att framtidssäkra anläggningen, bl.a. mot stigande havsnivåer, detta som en klimatanpassningåtgärd - i linje med förslaget i ny ÖP
- Förslaget inkräktar inte på de öppet tillgängliga riksintressen som finns utpekade av försvarsmakten.
- Förslaget ligger i linje med Översiktsplanens intentioner att främja högre utbildning och forskning för att öka Gotlands attraktivitet.

Karin Hurtig Sweco, ombud Fårösunds Marina, ägare till Hangarplatsen 1:1

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Det har föranlett följande ändring av förslaget: Området benämnt Bng2 tas bort som utvecklingsområde i översiktsplanen och redovisas istället som pågående markanvändning. Samhällsbyggnadsförvaltningen delar er mening om att allmänhetens tillgång till området inte kommer att kunna tillgodoseas p.g.a. verksamheten som planeras.

#82 Hide samt Kännungs, Stengrinde och Solhagens samfällighetsförening

Datum: 2024-05-17

Samfällighetsföreningarna i Hide lämnar förbättringsförslag till RSW 2024/284 – Översiktsplan 2040

Bakgrund

Samfälligheterna bakom denna skrivelse representerar omkring 160 fastigheter som finns i området. Av dessa är 94 representerade av Solhagens- Kännungs- och Stengrinde Samfällighetsföreningar vilka hanterar vatten och avloppsfrågor för medlemmarna. Teknikförvaltningen har utformat en Vattentjänstplan TN 2024/278 där ytterligare 26, totalt 120, fastigheter i Hide berörs. Fastigheterna omfattas av det område som i Vattentjänstplanen anges som Hellvi-Stengrinde.

Länsstyrelsen på Gotland klassade redan 2019 delar av Hide som ett paragraf 6 område, lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Då beslutades även att förelägga Region Gotland att åtgärda problemet till 2025. Även Mark- och Miljödomstolen har beslutat att Region Gotland senast 2028 ska komma till rätt med problemet.

Samfälligheterna för de registrerade dricksvattenanläggningarna konstaterar nu, efter införandet av det nya vattendirektivet i svensk lag Livsmedelsverkets förordning (LIVSFS 2022:12), att verksamheterna framgent inte kommer kunna uppfylla de kvalitetskrav som därmed gäller för verksamheten. Kvalitetsavvikelserna är av sådan art, att åtgärderna för att komma tillrätta med problemen i föreningarnas verksamhet inte kan klaras utan mycket stora och kostsamma investeringar.

Vid granskning av Översiktsplanen konstateras att den inte beaktar Länsstyrelsens föreläggande och inte heller Domstolsbeslutet. I en jämförelse av Översiktsplanens viktiga miljömål, framtidsvisionerna för den Blå ekonomin och skyddande av havsmiljöerna för Nordöstra Gotland.

Mot bakgrund av ovanstående, hemställer Samfälligheterna Region Gotland att omarbete föreslagen Översiktsplan i syfte att:

- Påskynda utbyggnad av allmän VA-anläggning till Hide (Stengrinde) samt
- Tillse att Vattentjänstplanen omarbetas för att uppfylla Översiktsplanens skrivningar om omledning av spillvatten från Valleviken, Kyllaj till Slite samt att Valleviken, Kyllaj åtgärdas med kompletterande vatten.

Hemställan om förbättring av Översiktsplan 2040

Dricksvatten

”Om resultatet av en undersökning visar att det finns avvikelser från gränsvärde angivet i bilaga 1 ska verksamhetsutövare som producerar dricksvatten eller tillhandahåller det från en distributionsanläggning eller tank omedelbart utreda orsaken till avvikelsen, bedöma om avvikelsen innebär en risk för människors hälsa så snart som möjligt vidta de åtgärder som är nödvändiga för att komma till rätta med avvikelsen”

28 § *Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2022:12) om dricksvatten.*

Styrelsernas utredning att åtgärda vattnets kvalitetsavvikelser kommer, vad vi kan förutse, medföra att föreningarna måste låta projektera och låta bygga ett avsaltningsverk. Det medför att ledningar troligen måste dras kilometervis ut i havet, rakt igenom Naturreseptatet Slite skärgård. Något som förmodligen blir en långdragen process där tillstånd sannolikt inte kommer ges.

I den av Teknikförvaltningen föreslagna Vattentjänstplanen, under 2027 – 2028, ska byggas allmän VA-anläggning i Hide. Mot bakgrund av det finner Styrelserna att byggande av ett avsaltningsverk är en orimlig åtgärd för att förse fastigheterna inom Hide med hälsosamt och rent dricksvatten som uppfyller gränsvärdena.

Samfälligheterna anser att den enda rimliga åtgärden för att kunna avhjälpa bristerna i vattenkvalitet samt uppfylla Länsstyrelsens föreläggande och Domstolsbeslut, är att Region Gotland tidigarelägger genomförandet av Hellvi-Stengrinde i såväl Översiktsplan 2040 som vattentjänstplanen.

Av Vattentjänstplanen framgår att avsikten är att avlopp respektive avloppsledningar ska dras till Hide för att uppfylla Länsstyrelsens föreläggande. Men där framgår inte att vatten- och avloppssituationen i Valleviken/Kyllaj kommer åtgärdas. Styrelserna ser i det en risk för att Vattentjänstplanen i nuvarande utformning kommer medföra problem med stillastående vatten. Det eftersom förslaget inte tar hänsyn till den låga vattenförbrukning som råder i området under vinterhalvåret. En lösning där vattenledningen går vidare till Valleviken skulle kraftigt förbättra möjligheten att undvika en framtida potentiellt problematisk vattensituation i Hide.

Avlopp

Av Regionens Översiktsplan framgår av avsnitt 3.3.7 Lärbro att ”Det finns begränsad kapacitet för anslutning till allmänt vatten, kapaciteten beräknas kunna förbättras tidigast 2030.”

Vidare i avsnitt 3.3.9 Slite anges ”För Slite är kapaciteten för allmänt vatten och avlopp, framförallt gällande dricksvatten, begränsad till och med 2029.

Styrelserna gör bedömningen att skrivningen i Översiktsplanen medför att ingen fastighet i Hide kommer att kunna anslutas till den allmänna VA anläggningen före 2030.

Styrelserna konstaterar att detta trotsar Mark- och Miljödomstolens beslut om att paragraf 6 problematiken i Hide ska vara åtgärdad senast 2028.

Förutom ett fåtal fastigheter inom Hide, är efter beslut av Klart Vatten 2017-10-12 de enskilda avloppsanläggningarna utdömda.

Klart Vatten återkom till fastighetsägarna 2019-08-18 med ”Information gällande ditt Klart Vatten-ärende”. Där framgår att: ”Region Gotland fick den 26 februari 2019 ett föreläggande från Länsstyrelsen att ”avgränsa och fastställa verksamhetsområde för allmänna vatten- och spillvattentjänster i Hidevikenområdet och senast år 2025 tillgodose behovet av vattentjänster för fastigheter inom verksamhetsområdet”. Detta innebär att Klart Vatten tillsvidare avvaktar med krav på att åtgärda enskilda avloppsanläggningar för berörda fastigheter tills den kommunala V/A – utbyggnaden i Hideviken är färdigställd.”

Styrelserna finner att de skrivningar som finns i Översiktsplanen om Lärbro respektive Slite mycket väl kan tvinga Klart Vatten att ompröva det öppna ärendet. Det eftersom avloppssituationen inom Hide bedömdes som så allvarlig att de underkända avloppsanläggningarna skulle åtgärdas senast 2019-10-12. När tiden för att uppfylla förelägandet och Domstolsbeslutet synes senareläggas i Översiktsplanen, tidigast 2030, finns en påtaglig risk att fastighetsägarna föreläggs att omgående åtgärda avloppen.

Av Översiktsplanen framgår att Nordöstra Gotland kommer att tillföra viktiga värden för den Blå ekonomin samt utgör värdefull resurs för fritid- och naturupplevelser i en unik och skyddad havsmiljö. Något som måste beaktas i den fysiska planeringen för exploatering av Nordöstra Gotland. Styrelserna vill därför framföra de möjligheter som här och nu finns, för att planera för en robust VA verksamhet som skyddar dessa värden och främjar fortsatt utveckling av Nordöstra Gotland med beaktande av Översiktsplanens viktiga miljömål.

I tidigare dialoger med VA avdelningen på Region Gotland har framförts en vilja av att snarast påbörja projektering och byggande av vatten- och avloppsledningsnät till Hide för att ansluta avlopp till fastigheterna. Styrelserna saknar denna viljeyttring i nuvarande förslag till Vattentjänstplan och vill påminna om tidigare diskuterad lösning på avloppsproblemet.

Det passar väl in i Översiktsplanen, där framgår att det enbart är dricksvatten som är en trång sektor inom Lärbro/Slite. Styrelserna uppmanar därför Region Gotland att omarbeta Vattentjänstplanen till att omgående påbörja arbetet med att ansluta fastigheterna i Hidevikenområdet till den allmänna avloppsanläggningen.

Av Översiktsplanen framgår av avsnitt 3.3.2 Vatten och avlopp (VA), under Planerade åtgärder enligt VA-plan, Spill följande: ”Omledning av spillvatten från Valleviken, Kyllaj till Slite” Samt under Vatten framgår ”Valleviken, Kyllaj åtgärdas med kompletterande vatten.”

I Vattentjänstplanen framgår inte att denna omledning ska göras, inte heller något om kompletterande vatten. Omledning samt komplettering utgör en del av tidigare utarbetade VA

strategier vilka VA avdelningen arbetat utifrån. Det har medfört att vatten- och avloppsledningarna mellan Slite avloppsverk samt Spillings vattenverk till Lärbro vattenverk, vid korsningen Hellvivägen och väg 147 är förberedd med nedlagda stick för anslutning till Hide och vidare till Valleviken. Det är också därför ledningarna mellan Valleviken till Malms är dimensionerade för att kunna vända på flödet. För att kunna leda spillvattnet till Slite och mata dricksvatten till Valleviken. När Hellvi-Stengrinde är utbyggt, återstår således endast en ledningssträcka om några kilometer för att i Malms ansluta Valleviken samhälle till det som benämns Norraslingan, för vatten och avlopp.

För att uppfylla Översiktsplanens målsättning för Vallevikens spill- och dricksvatten och för att kunna ta hem tidigare gjorda investeringar krävs att Vattentjänstplanen omarbetas.

Vattentjänstplanen måste inkludera byggande av vatten- och avloppsledning till Malms för att möjliggöra omledning Valleviken/Kyllaj och vidare till Slite-Lärbro, som förutsättning för en robust VA verksamhet och hållbar utveckling för Nordöstra Gotland.

Förbättringsförslaget till Översiktsplan 2040

Samfälligheterna i Hide hemställer Region Gotland om att Översiktsplanen omarbetas och kompletteras, genom att:

- Omarbota översiktsplanen till att uppfylla Länsstyrelsens föreläggande och Domstolsbeslut om åtgärder för § 6 området inom Hide.
- Tidigare lägga utbyggnad av en allmän VA-anläggning i Hellvi-Stengrinde.
- Förtydliga behovet av vatten- och avloppsledning till Malms för att möjliggöra omledning och komplettering för Valleviken/Kyllaj.

Hide- samt Kännungs-

Göran Skoog
Ordförande

Stengrinde-

Ann-Christine Falk
Ordförande

Solhagens Samfällighetsförening

Rolf Johansson
Ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Vi förstår er oro kring vatten- och avloppssituationen i området och har i svaret tagit hjälp av VA-avdelningen och Klart vatten. Länsstyrelsens beslut om att delar av Hide klassas som §6 område kvarstår, Region Gotland överklagade tiden till Mark- och Miljödomstolen med hänvisning till att åtgärdsplan finns i VA-planen. Mark- och Miljödomstolen ändrade Länsstyrelsens beslut till 2028 i enlighet med VA-planen. Projekteringsarbeten har påbörjats, åtgärderna tar lång tid men det bör vara möjligt att ansluta i slutet av 2028.

Klart Vatten meddelar att de inte kommer att ändra sitt beslut och driva ärendena vidare. De har ingen kännedom om ev. förseningar utan räknar med att allmänt VA finns framdraget till 2028 enligt gällande föreläggande.

Synpunkten om att omarbota vattentjänstplanen kan tyvärr inte hanteras inom översiktsplanens process, synpunkten har lämnats vidare till VA-avdelningen. De svarar att vattentjänstplanen inte har den tydligheten som efterfrågas, dock så kommer VA-planen med kvarvarande delplaner och åtgärdsplaner revideras och texterna synkas med Översiktsplanen och Vattentjänstplanen.

VA-avdelningen utreder nu under projekteringen lämplig lösning, det är inte fastslaget att Valleviken/Kyllaj kommer ansluta mot Slite men det är ett alternativ. Sedan det mobila reningsverket kommit igång i Valleviken så är inte vatten och avloppssituationen i Valleviken/Kyllaj längre akut utan ytterligare åtgärder kan komma senare även om de långsiktiga planerna är att koppla ihop mot Slite. För Hides del så finns det avbokad kapacitet i befintliga reningsverk och vattenverk för att säkerställa att detta inte ska bli ett problem.

Angående kommentaren om stillastående vatten i ledningsnätet så är detta ett känt problem på många av våra fritidsbusområden som VA-avdelningen arbetar med för att hitta lämpliga lösningar på.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#83 Britt Marie Pettersson

Datum: 2024-05-17

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

Jag har tagit del av rättelseblad ang område KH6 Katthammarsvik. Jag har tre synpunkter på den nya beskrivningen.

1. Områdesnamnet Vassmunds är inte optimalt. Jag föreslår namnet Hallvide.
2. Beskrivningen säger "välanvänt" gångstråk. Ordet välanvänt saknar förankring i verkligheten.
3. Anslutning till kommunalt VA är ej möjligt är en gammal skrivning. Tvärtom är det lämpligt och möjligt med anslutning till kommunalt VA efter utbyggnad av reningsverket.

Man kan också ifrågasätta om marken skall rubriceras som delvis jordbruksmark. Det var länge sedan i så fall någon kunde odla på den aktuella marken.

Jag vill också anmäla att vi känner ett spontant tryck på den strandnära marken för bilparkering vid besök av badet och för övernattnig i husbilar. Jag tycker att man för Katthammarsviks möjligheter till utveckling skall utreda om detta område kan utvecklas till camping/ställplats.

Katthammarsvik behöver regionens stöd för att inte dö sotsdöden. Samhället är på gränsen till ett fungerande tätort med viss service. Orten är nära att konkurreras ut av Romakloster och Ljugarn. All form av verksamhet borde välkomnas och uppmuntras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Yttrandet föranleder följande ändringar, namnet har justerats och texten för område KH6 har omarbetats. Angående utveckling av bilparkering och uppställningsplatser så finner du under rubriken Kattviken och småbåtshamnen en beskrivning om hur utpekade LIS-område kan möjliggöra för en expansion av befintliga verksamheter liksom för nya i första hand verksamheter kopplade till besöksnäring. En möjlighet är även att flytta parkeringen hit som kan kombineras med uppställning av husbilar.

#84 Henrik Liller

Datum: 2024-05-17

Ekeviken

Jag anser att det bör vara en detaljplan för hela Ekeviken, för att på så sätt harmonisera området. Det är inte rimligt att som idag ha flera detaljplaner för ett så litet område.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Den som önskar att ändra en detaljplan kan ansöka om planbesked. Miljö- och byggnämnden har som mål att möjliggöra många 500 bostäder per år, detaljplaner som ger ett större tillskott till bostadsförsörjningen är därför prioriterade i nuläget. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#96 Hyresgästföreningen Gotland

Datum: 2024-05-18

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

Hyresgästföreningen Gotland vill härmed avlämna följande yttrande över aktuella samråd.

2.1 Saknar text som påvisar att Bostad är en mänsklig rättighet (EU - Artikel 31 i den europeiska sociala stadgan)

2.1.1 Checklista är lokaliseringen resurseffektiv, saknar:

- Bidrar bebyggelsen till blandade boendeformer? (Detta ger bättre förutsättningar för integration)
- Finns möjlighet att bygga mer på höjden? (Då detta ger fler bostäder på en mindre yta ger det bättre resurseffektivitet. Samt bättre möjligheter att tillgodose bostäder med rimligare hyror.)

2.1.3 saknar stycke om den viktiga allmännyttan. Förslag på text:

Ett av de viktigaste instrumenten en kommun har är det allmännyttiga bostadsbolaget och det behövs tydliga ägardirektiv som styr mot kommunens bostadspolitiska mål. Det allmännyttiga bostadsbolaget ska bidra till långsiktigt hållbar regional utveckling där alla människor lever i goda behovsanpassade bostäder i trygga miljöer med rimliga hyresnivåer.

2.1.3 saknar koppling till Länsstyrelsens årliga rapport som behöver tas hänsyn till då den belyser de lokala förhållandena och vilka behov av bostäder som finns på Gotland. ”En stor grupp som inte har råd eller möjlighet att ta del av dessa bostäder och därmed exkluderas från bostadsmarknaden. En stor utmaning framåt är att bygga bostäder med rimlig prisnivå som är tillgängliga för den större delen av befolkningen.”

Utöver dessa synpunkter har vi inget att erinra mot förslaget

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter!

Förslaget till översiktsplan ÖP 2040 betonar bostadens vikt som en grundläggande del av välfärd och livskvalitet samt strävar efter en långsiktigt hållbar bostadsförsörjning för att möjliggöra goda boendemiljöer för

alla. Dessa målsättningar, som rör socialt hållbara samhällen och inkluderande boendemiljöer, är i linje med riktlinjerna för att skapa ett attraktivt Gotland där alla invånare, oavsett bakgrund och förutsättningar, kan hitta lämpliga bostäder. Under 1.4.2 redogörs för hur ÖP 2040 förhåller sig till andra planer och program, som nationella riktlinjer. Nationella riktlinjer och lagstiftning bygger i sin tur på internationella överenskommelser, som Europeiska sociala stadgan. Förvaltningen anser inte att detta kräver ytterligare förtydligande i texten.

Kapitel 2.1.3 inleder med riktlinje som syftar till vikten av att integrera olika boendeformer för att skapa attraktiva och varierade livsmiljöer, vilket kan stödja social integration och en mer hållbar samhällsutveckling. Frågan om blandade boendeformer handlar främst om sociala och integrativa aspekter, snarare än direkt om resurseffektivitet. Medan blandade boendeformer har betydande sociala fördelar, påverkar de inte nödvändigtvis lokaliserings resurseffektivitet, som fokuserar på att minska klimatpåverkan, transportbehov och infrastrukturella kostnader.

Ställningstaganden om bebyggelsens höjd kräver avvägningar med hänsyn till plats, kulturmiljö, stadsbild och landskapsbild. I bedömning av lämpligt våningsantal och höjd behöver även andra aspekter som utemiljö, omgivning, buller och solljusinfall vägas in i en helhetsutformning av bostadsmiljön. I ÖP 2040 behandlas möjligheten till högre bebyggelse specifikt i vissa utvecklingsområden, exempelvis Gråbo och Klintebamn, och ytterligare förutsättningar ges utifrån övergripande stadsbyggnadsprinciper och riktlinjer för bebyggelsen i Visby. Avväganden om bostadsbebyggelsens höjd bör göras utifrån varje plats eller utvecklingsområdes unika förutsättningar, och inte anges som en generell målsättning i översiktsplanen.

Det allmännyttiga bostadsbolagets roll och uppdrag framgår av Ägardirektiv för AB Gotlandsbem (2023-06-19) samt av "Riktlinjer för bostadsutformning" till vilken ÖP 2040 hänvisar. Förvaltningen anser inte att detta ytterligare behöver förtydligas i översiktsplanen.

ÖP 2040 hänvisar under 1.4.2 till Länsstyrelsens återkommande regionala bostadsanalys. Under punkten 2.1.3 beskrivs tydligt att kostnadsläget är en avgörande utmaning för flera samhällsgrupper, och att det är viktigt att bostadsplaneringen inkluderar bostäder för dessa grupper.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#98 Kerstin Teglöf Berg

Datum: 2024-05-18

#99 Barbro Teglöf

Datum: 2024-05-18

Till Region Gotland,

cc. Statssekreterare Daniel Westlén, Klimat- och näringslivsdepartementet
Sakkunnig Anna Simon-Karlsson, Klimat- och näringslivsdepartementet

Miljötänkande är viktigt, och än mer viktigt är att sätta in omsorgen om miljön i ett helhetsperspektiv. Region Gotland föreslår med RS 2024/284 att, en för Gotland, enorm vindkraftspark anläggs på en av öns mest känsliga lokaliteter, Mästermyr och dess omgivning.

Mästermyr dikades ut i början av 1900-talet, som vi alla vet blev 1900-talet ett katastrofalt sekel för hela världens miljö. Allt ansågs möjligt, och att det skulle få negativa konsekvenser var något som få var medvetna, eller ens brydde sig om då. Myren upptog tidigare närmare 27 kvadratkilometer våtmark och hade även öppna vattenytor. Mängder av sjöfågel och andra fåglar häckade där. Även idag häckar både kungs- och havsörn där.

Den Europeiska Unionen antog tidigare i år en ny lag* som innebär **att 30 % av till exempel våtmarker, ska återställas till 2030 (det är bara 6 år dit), 60 % ska återställas till 2040 och 90 % till 2050. Hur ska Region Gotland klara det?** Eller är planen att söka dispens, eftersom man redan tillåtit privata intressen att anlägga en stor vindkraftspark på ett område som till största delen är utdikad myrmark? Region Gotland har i sin egen översiktsplan för 2040 skrivit:

"Gotland har kulturvärden och kulturmiljöer som saknar motstycke i Sverige. De bidrar till att vår ö är attraktiv att bo på och besöka. Därför ska vi bevara, använda och utveckla dem på ett varsamt sätt. Vi ska också bruka skog, mark och vatten så att djur och växter inte skadas."

Utan att överdriva, kan man säga att förslaget om en megapark med 250 till 300 meter höga vindsnurror, knappas är ett sätt att utveckla ön på "ett varsamt" sätt, eller att se till att "bruka mark och vatten så att djur och växter inte skadas".

Att hävda att man tillför något till miljön, genom att samtidigt effektivt sabotera och förhindra ett återställande av Mästermyr, kan bara ses som dubbelmoral. **Att återställa våtmarker, är något alla miljöforskare är överens om, är ett av de mest effektiva sätten att hindra växthuseffektens framfart.****

Över hälften av yttrandena på översiktsplanen från privatpersoner under samrådet våren 2022 var klara ställningstaganden mot en vindkraftsexploatering av Mästermyr. Stark kritik mot storskaliga landbaserade vindkraftsparker på Gotland uttrycktes också från en stor mängd institutioner och organisationer.

Beträffande Mästermyr har Mark- och miljööverdomstolen redan tidigare i domslut konstaterat att Mästermyr är olämpligt för vindkraft.

Med vänliga hälsningar
Kerstin Teglöf Berg

(och Barbro Teglöf i #99) (i övrigt innehåll yttrandena samma text och har därför slagits ihop.)

Länkar:

*) <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240223IPR18078/nature-restoration-parliament-adopts-law-to-restore-20-of-eu-s-land-and-sea>

**) <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/vatmark/vatmarker-och-klimat/>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Som ni beskriver finns det stora målkonflikter att hantera i landskapet. Klimatförändringar som kräver insatser i det lokala landskapet för att lösa de globala frågorna där också Gotland behöver dra sitt strå till stacken. Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndsprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor. Som ni påpekar har området redan varit uppe för prövning i MÖD men här är det teknikutvecklingen som skulle kunna innebära nya förutsättningar för samexistens mellan naturvården och vindbruk vid en framtida tillståndsprövning. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#101 Klas Hallberg

Datum: 2024-05-18

Yttrande Översiktsplan 2040

Jag vill lämna några synpunkter på en tänkt vindkraftspark på Mästermyr. Jag vänder mig till dig som regionpolitiker.

Frågan är naturligtvis delikat. Du hamnar mellan kravet att få fram en handlingsväg som gynnar klimatet och att lyhört möta människorna som direkt påverkas av beslutet. Beslutet kommer naturligtvis att lämna sin påverkan in i framtiden. Därför bör så klart varsamhet och försiktighet gälla. Det gäller både gentemot naturen och mot människorna. Du som politiker blir förknippad med beslutet och får bära följderna av det in i framtiden.

Naturen representeras kanske påtagligast av de stora rovfåglarna där många redan möter sin död vid kontakt med vindkraftverk, även om dessa är glest placerade. Det gäller då att placera verken på platser som inte ingår i fåglarnas naturliga besöksområden. Nu är ju Mästermyr känt för besök inte bara av kungsörn och havsörn utan i allt högre grad även av glada med flera.

Naturen med dess representanter har lika stor rätt att hävda sina intressen som vi människor men den kan ju inte artikulera dem med samma tyngd ännu. Jag säger ännu för det är något som ju verkligen som du vet är på stark frammarsch genom att naturen, liksom delar av den, blir betraktade som en juridisk person. Det vore olyckligt om ett förhastat beslut idag blir upphunnet av framtida lagar; det gäller således att vara framsynt idag och låta försiktighetsprincipen gälla.

Människors synpunkter har redan lämnats men tycks inte ha beaktats. Det står fullständigt klart att en vindkraftspark ger en mycket massiv påverkan i landskapet. Propellerns ljud i luften och dess ljus/skuggblänk i rotationen och de höga verkens gestalter så främmande i ett gammalt kulturlandskap gör det svårt för människor att leva i deras närhet. Att uppmanas att lämna synpunkter på framtidsplaner måste självklart betyda att dessa synpunkter ska beaktas. Det är väl i en sådan region vi lever.

Klas Hallberg, fd Bjärges i Silte, nu tillfälligt i Klintehamn

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt. Som du skriver är det i slutändan ett politiskt beslut att anta planen. Här kommer dock förvaltningens svar på din synpunkt.

Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsam energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Det är som du säger att många av de yttranden vi har mottagit under samråd och granskning motsätter sig vindkraft på Gotland av olika skäl. Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#102 Per Tängestad

Datum: 2024-05-19

Respekt för planprocessen

Det arbete som översiktsplanen 2040 omfattar är gediget utfört och mycket väl genomarbetat. Med det följer att samtliga parter skall visa ömsesidig respekt och inte föregripa eller, ännu värre, omöjliggöra planprocessen genom att ex vis utplåna de värden som skall skyddas.

Jag lämnade inget yttrande i samrådsskedet då jag inte såg ett sådant behov.

I efterhand kan jag konstatera att ett yttrande som återfinns i samrådsyttrandet ensidigt argumenterar mot lämnade besked i ett pågående planärende. Sakägaren har sedan, med insikt om att både översiktsplanen och pågående planärende inte ligger i linje med hans egenintresse, efter att samrådsyttrandet lämnats, under hösten 2022 valt att föregripa planarbetet och undanröjt de naturvärden som planen avsåg att skydda.

Byggnadsnämnden har vid tre tillfällen prövat planbesked för aktuellt utvecklingsområde. Först vid tredje ansökan medgavs positivt planbesked men med mycket tydliga skrivningar gällande att bevara miljövärden och att inventering måste ske.

Med den kunskapen valde markägaren att skövla de aktuella naturvärden som skall skyddas. Skövlingen skedde efter samrådsredogörelsen och efter att oriktiga uppgifter lämnats till olika tjänstemän på både Skoggsvårdsstyrelsen och kommunen. Exempelvis lovade markägaren att återplantera 2.500 plantor/ha skog på mark som i ÖP2040 är angivet som utvecklingsområde.

Jag ser det som en fundamental principiell fråga att en enskild markägare inte skall vinna ekonomiska fördelar genom att förvrida planprocessen. Om respekten för planprocessen inte vidmakthålls spelar det ingen roll hur väl genomförda utredningar som görs. Ett ekonomiskt vite är sällan ens storleksmässigt i närheten av vad marknadsvärdet är på en attraktiv tomt varför det kommunala planmonopolet är det tydligaste redskapet för att vidmakthålla respekten för tjänstemännen och förtroendevaldas arbetet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för informationen och ditt engagemang. Se svar till yttrande #10

#103 #104 Stenkyrka-Lummelunda C-avdelning, Gabriella Hammaskjöld

Datum: 2024-05-19

Yttrande Översiktsplan 2040

C-avdelningen Stenkyrka-Lummelunda:s styrelse tackar för möjligheten att yttra sig i den pågående remissrundan för ÖP 2040. C-avdelningen har följande synpunkter att lämna om kapitlet som rör Stenkyrka respektive Lummelunda:

STENKYRKA

1). Synpunkter inledande texten om Stenkyrka.

För att ÖP2040 ska mena allvar med sina ambitioner i sina inledande skrivningar runt Stenkyrka att ”Bebyggelseutveckling föreslås i första hand ske genom en förtätning av Stenkyrka, samt nya utvecklingsområden i skolans närhet” så anser C-avdelningen att den efterföljande meningen: ”En utbyggnad av allmänt vatten och avlopp till Stenkyrka är lämpligt, men tidigast efter 2035” behöver förstärkas.

C-avdelningen föreslår att texten om VA ovan justeras till följande: ”En utbyggnad av allmänt vatten och avlopp till Stenkyrka är lämpligt och bör i möjligaste mån prioriteras att inledas redan i början av 2030-talet för att främja ÖP2040:s ambitioner med fler permanentboenden i syfte att stärka Stenkyrka som skolort.”

2) Synpunkter om området St1. Stenkyrka Norr:

C-avdelningen anser att de nuvarande föreslagna formuleringarna är helt i linje med C-avdelningens tidiga ambitioner och tankar i området och bedöms som väl förankrade hos de berörda markägarna. De nuvarande förslagen bedöms som mycket viktiga för lyckas främja en förtätning av Stenkyrka i skolans närområde. En detaljplanprocess behöver därför i möjligaste mån prioriteras.

3) Synpunkter om området St2. Stenkyrka Södra

C-avdelningen anser att de nuvarande föreslagna formuleringarna är helt i linje med C-avdelningens tidiga ambitioner och tankar i området och bedöms som väl förankrade hos de berörda markägarna. De nuvarande förslagen bedöms som mycket viktiga för lyckas främja en förtätning av Stenkyrka i skolans närområde. En detaljplaneprocess behöver därför i möjligaste mån prioriteras.

C-avdelningen tillstyrker också skrivningen om att prioritera bostäder före jordbruksmarken tvärs över vägen vid Stenkyrka skola i nära anslutning till Stenkyrka kyrka: ”Utvecklingsområde för bostäder i nära anslutning till skolan. Marken utgörs av jordbruksmark, inom detta område prioriteras bostadsförsörjning som allmänt intresse före jordbruk som allmänt intresse för att stötta den lokala servicen.” Detta eftersom denna jordbruksmark bedöms som knappt brukningsbar och som under lång tid därför har använts som en extra parkering vid fotbollsmatcher eller som en extra fotbollsplan i brist på dess brukningsvärdheten.

Rörande skrivningen enligt följande ”Enligt skyfallskartering riskerar delar av området att översvämmas, dagvattenutredning krävs” så anser C-avdelningen att den här frågan inte ska förstöras upp för mycket. Goda möjligheter bedöms finnas att koppla på de fuktigare inre markområdena med befintliga dikessystem som finns anlagda idag. Översvämningen i markområdet innanför det planerade bostadsområdet bedöms främst bero på bristande hävd och en sedan länge eftersatt dränering som inte bedöms som svår att hantera.

4) Synpunkter om området Lh1. Lickershamn Södra

I nuvarande skrivningar anges i slutet av rubriken följande skrivning: ”Inom området Austergårds finns några potentiellt förorenade områden. Området bedöms kunna vara lämpligt för bostäder men markundersökningar behöver utföras och vid behov åtgärd av påträffad markförorening innan planläggning färdigställs.”

C-avdelningen har tidigare skrivit om detta område i en tidigare remissrunda med ÖP2040. Denna skrivning framför därför C-avdelningen igen enligt följande:

”Stenkyrka Austergård 1:21. Fastigheten utgörs av skogsmark men är idag planlagd som parkmark med gångstråk. Exploatering föregås av en planändring. Fastighetens centrala läge i nära avstånd till livsmedelsbutik och kollektivtrafik gör den dock lämplig för t.ex. serviceboende, radhus eller flerfamiljshus samt enklare näringsverksamheter.”

Med anledning av att detta område enligt ovan skrivning bedöms som både viktig och betydelsefullt för att uppnå målet om att förtäta Stenkyrka och dess lämplighet med närheten av affären och skolan. Därför föreslår C-avdelningen att området ritas ut som ett potentiellt bostadsområde men med en egen färglegend som visar att området har en potential som byggbarmark men att provtagningar krävs. Detta så att markundersökningarna prioriteras och påskyndas och att området inte prioriteras bort.

LUMMELUNDA

C-avdelningen har i tidigare remissrundor tryckt på vikten av att i norra Lummelunda i området runt Kinnerstugan och Gotlands största orienteringsklubb Gotlands Bro OK:s verksamhet tydligt prioriteras och främjas jämte det allmänna friluftslivet. Det bedöms vara viktigt att detta område inte bebyggs för att behålla en samlingspunkt för att boende i Lummelunda med omgivande socknar ska ha en meningsfull gemenskap och fritid för både barn och ungdomar, vuxna samt pensionärer.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Under rubriken "hänsyn" redovisas plats-specifika hänsynstaganden. Det ger en indikation kring hur bebyggelsens användning, placering, exploateringsgrad och volym behöver anpassas till platsens specifika förutsättningar, i senare process behöver dessa aspekter avvägas med exempelvis behovet för bostäder.

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser positivt på en förtätning i Stenkyrka samhälle. Stenkyrka Austergårds 1:21 är i översiktsplanen (antagandeförslaget) utpekad som sammanhängande bostadsbebyggelse och kategorin anses vara tillräcklig för att ge möjlighet till utveckling av platsen. Delar av fastigheten utgörs dock av jordbruksmark. För områden, som i översiktsplanen är utpekade som sammanhängande bostadsbebyggelse, finns utvecklingsmöjligheter inom och i anslutning till befintlig struktur. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förhandsbesked eller bygglösa, alternativt genom detaljplaneläggning, om påverkan på omgivningen kräver att utredning sker i ett större sammanhang.

Angående förslaget om att prioritera om VA-utbyggnad, åtgärderna kan inte tidigareläggas i ÖP då VA-planen är satt till efter 2035. Vi har använt samma upplägg för alla orter att lägga in förstärkningsord i ÖP för att prioritera ort mot annan är olyckligt när planerna ligger i andra dokument.

Vi anser att det vore fel att inte lyfta känd problematik som kan uppstå om mark bebyggs. En dagvattenutredning ska komma fram till om det finns lämpliga lösningar för exploateringen. Och bör genomföras innan bygglösa beviljas. Om regionen förespråkar exploatering på mark som är känt att riskera översvämmas så kan regionen behöva betala stora skadestånd om detta inte är påtalat innan.

Förvaltningen delar er åsikt om att området runt Kinnerstugan är av vikt för friluftslivet området är utpekad som natur- och friluftslivområde i utvecklingsinriktningskartan.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#106 Helena Boberg Palm

Datum: 2024-05-20

Översiktsplan Mästermyr

Ja till fortsatt levande natur-och kulturliv - nej till vindkraft på Mästermyr!

Vi är emot en etablering av vindkraft i Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt vår uppfattning ha flera negativa konsekvenser. Den ofattbara höjden och propellrarnas spännvidd kommer att helt dominera landskapsbilden och rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar. Stora delar av Sudret kommer industrialiseras och förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.

Människor kommer få en mycket försämrad boendemiljö med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor. Dessutom med kraftigt negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivande områden. Enligt en etablerad mäklare kommer fastighetspriserna i vindparkernas närhet sjunka med mellan 25-50%. Vem ska stå för den kapitalförlusten? Varför ska några få markägare gynnas ekonomiskt medan andra ska förlora?

Vindkraft som elförsörjningskälla är ytterst osäker och eltillförseln är helt väderberoende. Ibland ingen el alls och ibland för mycket el så ledningar måste stängas ner på grund av för hög spänning. Det innebär stora påfrestningar på elnätet som kommer drabbas av många avbrott. I många länder föreslås nu stopp för utbyggnaden av vindkraft bl a på grund av detta. Vindkraft släpper inte ut växthusgaser vilken är positivt men den är inte miljövänlig! Övärderliga naturvärden går förlorade och vi bygger in oss i ett beroende från utländska aktörer med stora investeringskostnader och troligen betalningsskyldigheter när el inte kan produceras.

Förutom de ekologiska och ekonomiska aspekterna är den reella och psykologiska förlusten av inflytande i en demokrati ett stort hot och kommer att bidra till att politikerföraktet tyvärr gynnas. Vi små människor måste höras!

Som biolog är jag, Helena, ytterst medveten om klimatförändringarna och har i tidigt skede av forskningen, sedan början på 2000-talet, debatterat kring detta hot. En besinningslös utbyggnad av vindkraft är inte lösningen utan lösningen är många olika energikällor och färre transporter. Vi behöver fungerande ekosystem, hydrologi och artrikedom för att bemästra denna fråga. Att skapa nya miljöproblem löser inte klimatkrisen.

Gör inte södra Gotland till en enda stor vindkraftpark. Då biter sig regionen ordentligt i svansen då inkomster från turism och inflyttning kommer minska rejält.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsamt energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även

detta tas hänsyn till i tillståndsprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden.

Vi delar din åsikt om att vi behöver flera olika förnybara energislag där vind är en viktig del. Tillsammans med den nya satsningen på Gotlandskabeln mellan fastlandet och Gotland kommer det ge oss en tryggare elförsörjning i framtiden. Vi behöver också jobba på andra sätt för att minska vår resursförbrukning vilket vi har tagit ställning för i andra avsnitt.

Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra. Yttrandet föranleder inga ändringar

#107 Gotländska Utvecklingsbolag i Samverkan – GUBIS

Datum: 2024-05-20

Svarsytrande avseende ÖP 2040 avs. skolort Stenkyrka inklusive Tingstäde och Kappelshamn

Undertecknade parter tackar för möjligheten att inkomma med nya yttranden till ÖP 2040. Yttrandet avser socknarna längs Gotlands nordvästra kust och tätort Kappelshamn och skolort Stenkyrka. I dessa kommentarer ingår också synpunkter för tätorten Tingstäde. Vi lämnar också inledningsvis några generella kommentarer som är avser hela Gotland.

- Vi anser att befintliga formuleringar och utpekanden (och utevaron av nya utpekanden) i Granskningsförslaget riskerar att motverka det övergripande syftet för Översiktsplanen som helhet, vilket är att förmå fler personer att bosätta sig permanent på Gotland och då särskilt på landsbygden inom skolortens upptagningsområde.
- ÖP 2040 avsnitt 2.1.3 anges att kunna möjliggöra 10 000 nya bostäder till år 2040, vilket skulle innebära i genomsnitt över 600 bostäder/år. Vi anser att det inte är realistiskt om man inte förbättrar förutsättningarna för bostadsbyggande, rejält. Likaså gäller att VA-försörjningen måste lösas på ett långsiktigt sätt, i synnerhet för landsbygden och för Gotland i stort.
- Vi föreslår att målsättningen för byggande av nya bostäder ska avgränsas till att i första hand avse permanentbostäder, gärna med en fördelning på flerbostadshus, småhus och specialbostäder.
- I de områden som pekas ut för bostadsbebyggelse anser vi att det bör kunna etableras upp till fem småhustomter eller flerbostadshus för upp till tio lägenheter, **utan krav på detaljplan**. I dessa områden kan det vara rimligt att ställa vissa ytterligare krav vid ansökan om bygglov.
- Generellt anser vi också att texter kring schematiskt utpekade bebyggelseområden ska förtydligas. Dels kring att de är schematiskt utpekade och att avgränsningen därmed inte är definitiv utifrån kartan, utan att det ska vara de värden som återfinns inom respektive område

som pekats ut som värda att bevara och utveckla vilket ska styra utformning och struktur av bebyggelsen.

- Kravet på detaljplaner måste ses över. Både till när man ska kräva detaljplan och till detaljeringsnivå av densamma. Det måste vara bebyggelsens omfattning, utformning och utbredning som ska avgöra om plankrav ska råda, snarare än en fixerad formulering i ÖP.
- Vi efterfrågar en dialog och möte mellan näringsidkare och Regionen om den fortsatta utvecklingen av de två LIS-områdena i Tingstäde ska komma till stånd.

KAPPELSHAMN

Utifrån granskningsförslaget kan vi konstatera att Region Gotland fortsatt inte redovisar sitt eget markinnehav inom de områden som dessa kommentarer berör, vilket vi ställer oss mycket frågande till. För Kappelshamns del rör det särskilt fastigheten Flenvike 1:117 (1), strax norr om länsvägen. Fastigheten är planlagd för friliggande bostäder (09-HAN-356, laga kraft 1970) och angränsar till befintlig bebyggelse. Tomter skulle här planenligt kunna avstyckas och bebyggas tämligen omgående.

Alla områden med byggklara tomter (Flenvike 1:16 och 1:117) bör tydligt markeras på kartunderlaget. Om det av Region Gotland, oavsett anledning, bedömts som olämpligt att avyttra dessa möjliga tomter bör granskningsförslaget också kompletteras med ställningstagande kring detta.

Vi vidhåller att granskningsförslaget ska kompletteras med ställningstaganden för alla områden inom utpekade orter där kommunen själva äger mark. Det är endast inom regionägd mark kommunen har full rådighet att genomföra byggnation enligt de höga hållbarhetskrav som i övrigt anges i förslaget till översiktsplan. Om anledningen till att regionen idag inte bedömer t ex Flenvike 1:117 som lämplig att exploatera pga att den gamla byggnadsplanen inte reglerar bebyggelsen på ett önskvärt sätt bör detta tydligt kommuniceras. Det är tydlighet som efterfrågas!

Det är också bara genom exploatering på egen fastighet som regionen kan gå före och främja den bebyggelseutvecklings som önskas. Något som skulle kunna främja t ex flyttkedjor på orten.

Vi vill också påminna om regionfullmäktiges beslut RF § 176 (RS 2022/2051) från 23 oktober 2023 där fullmäktige beslutade att regionen, i syfte att få fram lämplig byggbar mark för byggande av småhus och flerfamiljshus, inom ramen för arbetet med ny översiktsplan ska genomföra markinventeringar i tätorterna och skolorterna för att underlätta bostadsbyggande genom att efter översiktsplanens antagande arbeta fram en regional markstrategi. Då de åtgärdsuppdrag som beslutet föreslår behöver ha stöd i en antagen Översiktsplan innebär detta att kommunens markinnehav också ska redovisas i den nya Översiktsplanen.

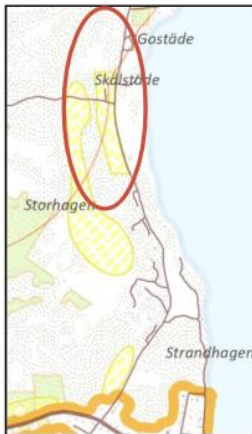
Figur 1 och 2. Flenvike 1:116 och 1:117

Då det inom gällande plan även finns obebyggda regionägda planlagda tomter på Flenvike 1:16, på den södra sidan av vägen i plan 09-HAN-603 som antogs 1995 men aldrig genomförts bör även dessa redovisas enligt ovan.

Kappelshamns hamn beslutas bli Gotlands reservhamn. Det kommer innebära ökade krav på infrastruktur i området inkl. VA och el-försörjning, och torde göra Kappelshamns samhälle till ett prioriterat område för den typen av investeringar.

De områden i Kappelshamn som av kommunen inte längre anses lämpliga för bostadsbebyggelse t ex Flenvike 1:128 bör därför återigen införlivas i kartunderlaget då utveckling här gynnar Kappelshamn som besöksort. Se figur 3.

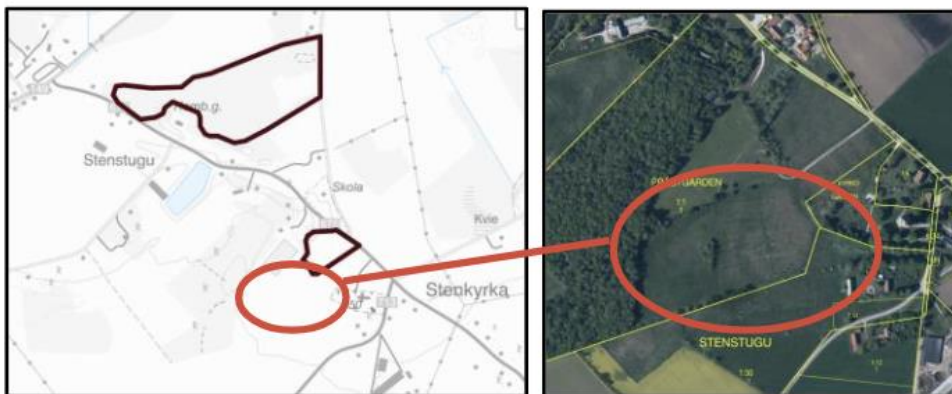

Figur 3 Flenvike 1:128

TINGSTÄDE

Även i Tingstade finns flera byggbara tomter med kommunalt V/A. Detta har lyckligtvis letat sig in i förslaget efter vårt samrådsyttrande. Dessa tomter är redan avstyckade och vi har med glädje noterat att de nu verkar redo att bjudas ut till försäljning.

STENKYRKA

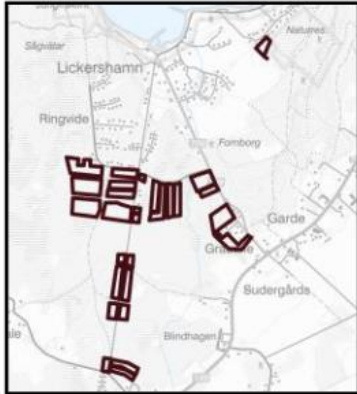
Figur 4. Prästgården 1:1

Det område som i samrådsförslaget angavs som område 6 - Prästgården 1:1 bör återigen införlivas i plankartan efter att ha plockats bort inför granskning. Se figur 4. Området har liknande förutsättningar som område 5 och områdena bör därför slås samman. Jordbruksmarken har ett mycket lågt brukningsvärde och består av extensiv sand- och grusmark som i huvudsak nyttjats som reservfotbollsplan av skola och idrottsföreningen på orten.

Här kan uppföras enfamiljshus, radhus och/eller flerfamiljshus vilket skulle förtäta och binda samman kyrkbyn med övriga samhället. Samt även lokaler för mindre näringsverksamheter. Läget är centralt nära skola och barnomsorg, kyrka, idrottsplats och övrig samhällsservice. Markägaren, Prästlönetillgångar i Visby stift, ställer sig mycket positiva till förslaget. Här finns ytterligare möjlighet till samverkan med Lustkustens Utvecklingsbolag kring t ex värme och VA. Grundvattenförutsättningarna är också mycket goda i det fall anslutning till kommunalt VA inte är möjligt.

LICKERSHAMN

För Lickershamn anges att gällande planprogram till stor del integrerats i Översiktsplanens föreslagna markanvändning vilket är positivt. Dock bör utbyggnaden av VA tidigareläggas än det angivna tidigast 2035 om programmets och översiktsplanens intentioner ska kunna genomföras.

Figur 5. Lickershamn

VA

Det anges att det finns begränsad kapacitet för anslutning till allmänt VA även i Kappelshamn och Tingstäde och att kapacitetsutbyggnad beräknas vara möjligt först efter 2035.

Då det redan nu finns byggbar mark i dessa orter anser vi att Region Gotland måste prioritera utbyggnaden av både Kappelshamns VV och ARV och Tingstäde ARV. Genom GUBIS arbete inom ramen för andra utvecklingsbolag på ön, bland annat Östergarn, tror vi att förhållandevis enkla investeringar i tekniska lösningar har potential att möjliggöra ytterligare utveckling på ett resurseffektivt sätt då kapacitetsbristen främst berör ett fåtal veckor sommartid.

Även utbyggnaden av allmänt VA till Stenkyrka bör då prioriteras i egenskap av flera utpekade bebyggelseområden i anslutning till skolan.

Likaså bör diskussionen och granskningsförslaget utvecklas kring de många tekniska enskilda (och gemensamma) lösningar som nu finns tillgängliga på marknaden. Både att effektivt tillvarata Figur 4. Prästgården 1:1 Figur 5. Lickershamn 1:128 5 nederbörd för användning i WC-anläggningar och därmed minska den enskilda vattenförbrukningen eller att genom att helt eller delvis rena dagvatten i mer eller mindre slutna system, vilket minskar belastning på, och behov av nya enskilda grundvattenupptag

För Lustkusten Utveckling AB g/M,
/Tommy Jakobsson och Eva Gustafsson
För GUBIS Platsutvecklingsprojekt -FRAMÅT, g/m /Patrik Hjert och Per-Henrik Sorby

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Bostadsplaneringen utgår ifrån att människor har olika bostadsbehov och att dessa varierar genom livet. Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för bostäder över hela ön, i anslutning till många små- och tätorter finns möjligheter att bygga flerbostadsbus och hyreshus. Genom att peka ut skolorter som områden med potential för utveckling snarare än attraktiva kuststräckor vill översiktsplanen underlätta boendesituationen för året-runt-gotlänningar.

Behovet av detaljplan styrs inte av en översiktsplan utan regleras i plan- och bygglagen, tillika hur detaljerad en detaljplan bör- eller får vara samt vilka frågor som får och måste prövas i ett bygglov. Plan- och bygglagen samt översiktsplanen möjliggör för enstaka komplettering, utan att detaljplan krävs, på platser som bedöms som lämpliga.

I stycke 3.1 beskrivs generellt kring de utpekade bebyggelseområdena. I texten anges att områdena är schematiskt utlagda och identifierade som möjliga för en utveckling, men där utredningar krävs för att säkerställa om och till vilken omfattning en utveckling är möjlig. Vidare anges att områdenas angränsning inte är exakta utan kan vid senare prövning komma att både förstöras eller förminska. Förtydliganden har även gjorts i fler avsnitt.

Generellt vad gäller VA så finns det skrivningar i översiktsplanen som uppmuntrar till innovativa lösningar så länge de busbällar med resurser och inte är i strid med lagar och regler.

Tillgången till dricksvatten i tillräcklig kvantitet och av godtagbar kvalitet är en av de allra viktigaste förutsättningarna för det gotländska sambället och för att kunna möjliggöra utveckling av verksamheter, bostäder och hela näringar. Samtidigt är det av stor vikt att såväl försörjningen av dricksvatten som omhändertagandet av spillvatten och dagvatten sker på ett hållbart sätt. VA-avdelningen arbetar kontinuerligt med att följa den antagna VA-plan 2018. VA-planen fastställer många områden inom vilka åtgärder och resurser behövs för att säkra den framtida VA-försörjningen. Takt med vilken VA-avdelningen kan arbeta enligt fastställda åtgärder är även beroende av tillgängliga resurser, såväl ekonomiska som personella. Om takt ska ökas ytterligare, utöver beslutade nivåer, kommer det krävas prioriteringar eller utökade resurser.

Kappelsbamn

Mark- och exploateringsverksambeten frambär att det inte alltid är lämpligt att Region Gotland ska särredovisa det egna markinnehavet. Vem som äger en fastighet är intecknat i fastighetsregistret och en allmänhandling som går att ta del av både fysiskt och digitalt via olika tjänster från den statliga lantmäterimyndigheten.

Den mark som Region Gotland äger och som är möjlig att utveckla och försälja hanteras löpande i takt med personella resurser och övriga sammanväga intressen av utveckling inom all mark som Region Gotland äger.

Vidare skulle en särredovisning av Region Gotlands markinnehav i t.ex. Översiktsplan snabbt bli daterad och missvisande då innehavet förändras löpande i takt med upplåtelse, försäljning eller förvärv av mark.

En utveckling av den mark i Kappelsbamn som är detaljplanerad för bostadsändamål förutsätter att det finns nödvändig infrastruktur så som vatten- och avlopp samt gata. Det finns inte kapacitet i det kommunala VA-ledningsnätet att området kan utvecklas och anslutas i dagsläget. Därför finns inte förutsättningarna att mark- och exploateringsverksambeten ska avsätta personella och ekonomiska resurser för ett genomförande av detaljplanen i den delen i och med att området inte kan byggas ut innan möjlighet för anslutning till VA finns.

Vidare behöver man skilja på Region Gotland så som fastighetsägare och som myndighet eller kommun. Det är det inte en fråga för översiktsplanen huruvida om eller när en enskild fastighetsägare väljer att realisera en detaljplan, detta regleras särskilt i detaljplanen och-/eller exploateringsavtal.

Region Gotland utvecklar egen mark för upplåtelse/försäljning eller för behov inom den egen verksamhet. De krav som Region Gotland kan ställa på en nyttjanderättsinnehavare av mark eller en köpare av en fastighet är reglerat i lag och inte i översiktsplanen.

Det finns inte utrymme i lagstiftning att en kommun så som fastighetsägare kan reglera t.ex. boende- eller upplåtelseform.

Stenkyrka Prästgården 1:1.

Sambhällsbyggnadsförvaltningen delar önskan om att bitta ytor för att möjliggöra en utveckling av Stenkyrka samhälle. Inkomna synpunkter föranleder vissa justeringar av ytor. Området benämnt St2 är i granskningsförslaget föreslagen som ett utvecklingsområde för bostäder trots att den utgörs av jordbruksmark. Bostadsförsörjning har i detta specifika område prioriterats som ett allmänt intresse, före jordbruk som ett allmänt intresse, för att stötta den lokala servicen. St2 föreslås att utökas något i söder mot ytan för fotbollsplan, dock ej i den omfattning som föreslås i yttrandet. Inkommet förslag för ny bebyggelseyta skulle innebära att ytterligare jordbruksmark tas i anspråk, vilket inte är önskvärt. Viktigt att ta i beaktande är även att området vid fotbollsplanen ligger lågt och indikerar på att översvämmas vid höga flöden. Fotbollsplanen anges i översiktsplanen som befintlig sammanhängande bostadsbebyggelse vilket innebär att det finns utvecklingsmöjligheter inom och i anslutning till befintlig struktur. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förbandsbesked eller bygglov, alternativt genom detaljplaneläggning, om påverkan på omgivningen kräver att utredning sker i ett större sammanhang.

Det är ett mycket bra förslag att samlas kring möjligheterna att utveckla LIS-områdena vid Tingstädeträsk efter att översiktsplanen vunnit laga kraft.

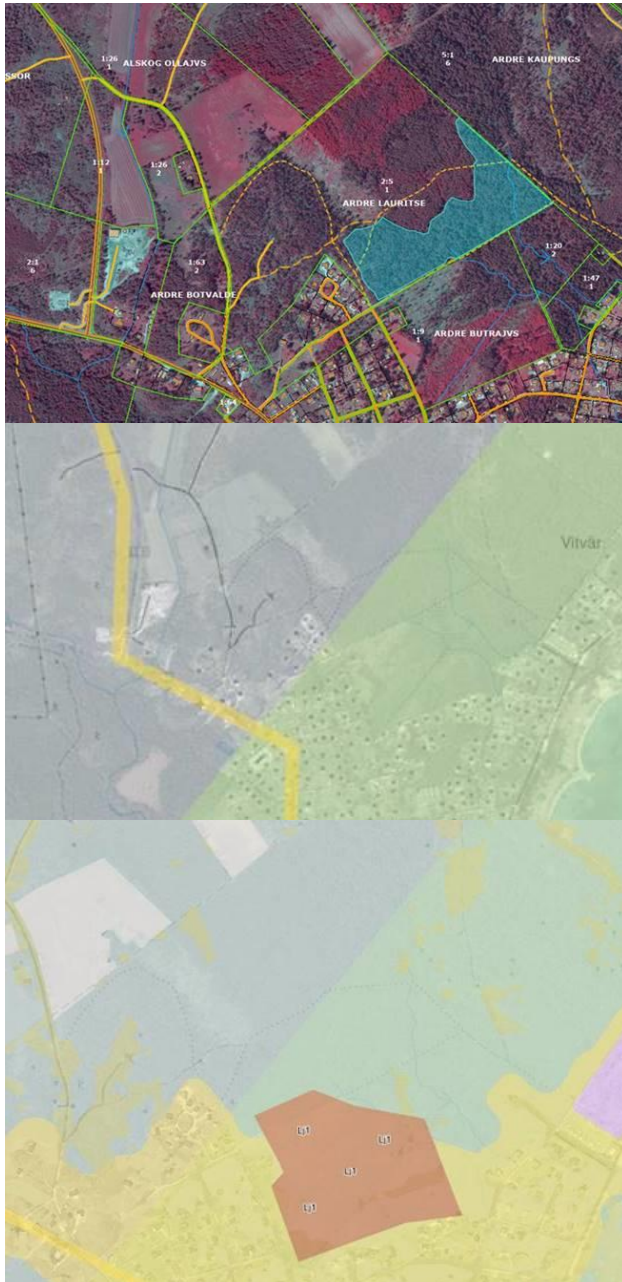
#113 Skogsstyrelsen, Amanda Overmark

Datum: 2024-03-27

Blivande biotopskydd i regionens Översiktsplan 2040

Skogsstyrelsen har ett pågående biotopskyddsärende på fastigheten Ardre Lauritse 2:5. Det aktuella området är blåmarkerat på kartan nedan. Området har höga naturvärden.

Jag har varit i kontakt med Johan Andersson, Regionekolog, angående detta och han har i sin tur haft en dialog med Sara Lindh om området.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Yttrandet föranleder följande ändringar: Området har reviderats enligt yttrandet.

#114 Gotlands Elnät AB, Sara Johansson

Datum: 2024-05-20

Yttrande Översiktsplan 2040

Remissvar ÖP 2040 RS 2019/1237

Granskningsförslag RS2024/284 markerade med gult.

Remissvar från Gotlands Elnät AB.

På ett övergripande plan ser vi det som oerhört viktigt att det som beskrivs i ÖP också har en förankring i övriga framtagna mål och riktlinjer för Gotland, att mål och planer är samstämmiga. Vi står alla inför en stor omställning i samhället för att nå uppsatta klimatmål och där energiomställningen kommer kräva helt nya nivåer avseende elbehov. Detta i sin tur kommer ställa krav på Gotlands centrala elnät, på överföringskapacitet samt högre andel förnyelsebar elproduktion. Allt detta kommer på något vis göra anspråk på markyta, ibland mer och ibland mindre. Dessa anläggningar kommer till viss del vara synliga för allmänheten och kanske ibland komma i konflikt med andra intressen. För att inte dessa intressekonflikter ska stoppa upp det viktiga arbetet gäller det att lyfta blicken och fokusera på de viktiga mål vi faktiskt har att arbeta mot, tillsammans, för Gotlands bästa.

Nedan följer kommentarer till de olika avsnitten med anvisning till respektive avsnitt.

2.2.3 Buller. Vissa av våra elnätsanläggningar kan ge upphov till buller, dock ligger det inom angivna gränsvärden.

2.2.5 Elektromagnetisk strålning. Det finns ett bidrag från elanläggningar, dvs luftburna elledningar, kabel i mark samt kraftstationer, vad gäller elektromagnetisk strålning. De uppmätta, samt vid nybyggnation beräknade, värdena uppgår till några tiondels μT . De värden som anges i texten, $0,2 \mu\text{T}$, var är de tagna ifrån och vad baseras detta värde på? Är det vanskligt att ange ett värde när det saknas riktlinjer för elektromagnetisk strålning?

Det nämns fortfarande värden på elektromagnetisk strålning, dock är värdet på $0,2 \mu\text{T}$ borta. Vi ser detta fortfarande som olyckligt när något gränsvärde inte finns. Det kan skapa onödig oro.

2.3.2 Särskilda objekt. Här nämns enbart Vattenfalls anläggningar. Är GEABs anläggningar inte medräknade eller kommer de i sekundär ordning?

Bra med förtydligande att det gäller anläggningar som lyder under Sevesolagstiftningen, vilket inte Gotlands elnäts anläggningar gör. Ok.

2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem. Väldigt viktigt att få till detta för att vi ska nå redan uppsatta klimatmål, tex 70 % minskade utsläpp av växthusgaser till 2030. Det är inte många år kvar och mycket behöver göras. Saknar mer tydlighet i vad RG vill i denna fråga. Kopplat till tex besöksnäringen så är det ännu svårt att tex hitta offentliga laddplatser för elbil, både i Visby men även över ön i stort. Hur väl harmoniserar detta med faktum att vi utsetts till pilotlän i energiomställningen? I öp finns även en önskan om utbyggd kollektivtrafik, men det i sig löser inte delar av problemet om inte kollektivtrafiken är fossilfri. Så återigen; hur ser en plan för detta ut? Vilka alternativa bränslen behövs och hur ska infrastrukturen för dessa se ut?

Kopplat till besöksnäringen och transporter så är kryssningskajen viktig men saknar idag möjlighet till landanslutning el, sk kajel. En landanslutning av kryssningsfartygen skulle minska både buller, sot och utsläpp.

Det saknas fortfarande en inriktning för färjor och fartyg att kunna ansluta till kajel. Detta gäller inte bara hamnen i Visby utan borde gälla alla de större hamnarna runt Gotland, samt kryssningskajen.

2.9.3 Hamnar. Fartyg som ligger förankrade vid kaj ska ha möjlighet att ansluta till landanslutningen el, sk kajel. Detta minskar utsläpp och bidrar till viktiga klimatmål. I dag är enbart Gotlandstrafikens fartyg anslutna till kajel i Visby hamn. Prioritering i anslutning borde vara den hamn som idag har mest utsläpp och där en anslutning till kajel kan ha störst effekt.

Det saknas fortfarande en inriktning för färjor och fartyg att kunna ansluta till kajel. Detta gäller inte bara hamnen i Visby utan borde gälla alla de större hamnarna runt Gotland. I detta kapitel om just hamnar nämns det inte över huvud taget.

2.10.1 Utpekande av ny industrimark. Kommer tillverkning av elektrobränsle kräva tillgång på industrimark och samtidigt vara belägen i närheten av förnyelsebar produktion?

En ny elkabel mellan Gotland och fastlandet kan komma att ansluta på annan plats än nuvarande förbindelse, vilket innebär nytt anspråk på mark för anslutningspunkten.

2.11 Säkerställ Gotlands tillgång på digital infrastruktur. En utbyggnad av 5G innebär fler master och även om dessa master kan placeras på platser som inte stör befolkningen så beskriver det ett acceptansdilemma väldigt väl. Dvs 5G ger oss något värdefullt och något som kan möjliggöra väldigt mycket gott för Gotland, samtidigt vill ingen ha en 5G-mast i närheten av sin bostad eller ens behöva se den. Detta dilemma återfinns hos vindkraften, utbyggnaden av elnät och utbyggnad av stora solcellsparker. Allt detta ger oss värdefull förnyelsebar energi och ett elnät som kan distribuera energin till Gotländska kunder, som möjliggör att vi når våra uppsatta klimatmål. Men ingen vill ha något av detta synligt i sin direkta närhet. Not In My Backyard. NIMBY. Den globala uppvärmningen väntar inte på att vi ska komma överens i frågan. Den globala uppvärmningen är alla vi som inte fattar rätt beslut, eller inte vågar fatta rätt beslut och helt enkelt inte är överens om vad som är rätt beslut. Elnätsbranschen ser acceptansfrågan som oerhört viktig för att kunna möjliggöra vår del i det viktiga energiomställningsarbetet vi står inför och acceptansfrågan berör som sagt fler branscher än just elnät.

Bra justering.

2.13.1 Areella näringar. Det går i dagsläget inte att utesluta att en ny anslutningspunkt för en ny elkabel mellan Gotland och fastlandet kan komma att placeras i ett område med bördig jordbruksmark.

2.14 Gå före i klimat- och energiomställningen. Att möjliggöra så att Gotland och därmed Sverige når uppsatta klimatmål är oerhört viktigt. Frågan är dock hur detta ska göras. Problemformuleringarna är i mångt och mycket klara och tydliga, men vägen framåt, hur vi når klimatmålen är oklart. Även hur vi på Gotland kan gå före är oklart. Detta behöver förtydligas och viktiga och ibland svåra beslut måste fattas i rätt riktning. Acceptansfrågan kommer även in i detta. Att ställa om är att arbeta i förändring, något som är oerhört arbetsamt och kräver tydlig ledning och mod att faktiskt gå före. Det finns en viss risk att Gotland lätt ses som en väl avgränsad och lämplig testplats för nya idéer och innovation. Detta är till viss del positivt men tendens finns också att det aldrig blir på riktigt och att vi efter testperioden ändå lämnas där vi började. Så vi behöver göra fler, utifrån Gotlands förutsättningar, välförankrade insatser som verkligen för oss framåt mot de välformulerade och tydliga mål som redan är tagna sedan tidigare.

För att möjliggöra en stabil elleverans för den förväntade elektrifieringen framförallt inom industrin och transportsektorn, men även inom flera andra sektorer, så behövs en tillräckligt dimensionerad fastlandsförbindelse. Att lösa detta förväntade behov med lokal elproduktion och energilager är inte möjligt. Dock skulle ett energilager kunna medverka till viss balansering men systemet kräver en stabil fastlandförbindelse i grunden. För arbetets fortskridande, för att kunna gå före i energiomställningen och för att nå våra viktiga klimatmål är det av yttersta vikt att inte fastna i denna diskussion utan verkligen utgå från Gotlands behov av en stabil fastlandförbindelse.

2.14.2 Plats för solenergi. Stora solcellsparker kommer göra anspråk på ganska stora markarealer. Elanslutning av dessa parker kräver samma elnätsinfrastruktur som likvärdig vindkraftspark. Solcellsparker kommer också behöva hantera acceptansfrågan även om parkerna inte kommer vara synliga på håll. Solcellsparker kommer även vara en bidragande faktor till målet i Energipilot Gotland om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis. ÖP hänvisar till anslutning av solceller där generationsväxling av vindkraft ej är möjlig, frågan blir då om det är höjden och/eller buller som påverkat detta beslut? För en anslutning av solceller på samma plats kräver som sagt samma typ av elnätsutbyggnad och eventuell förstärkning beroende på nätets ålder.

Frågorna om markanspråk kommer att behöva hanteras. Speciellt i kombination med målet om 150 MW sol till 2027. Då behöver det finnas plats att bygga detta samt en samplanering med anslutande elnät.

2.14.3 Plats för vindbruk. Många av de frågor som tas upp och ännu står obesvarade behöver redas ut. Om inte så finns stor risk att inga projekt vågar ta chansen att starta på grund av dels stor osäkerhet i framkomlighet och tillstånd men även för att vägen fram till erhållna tillstånd är så lång och i den bemärkelsen blir oerhört kostsam. Detta ger även en stor osäkerhet vad gäller behov av elnätsutbyggnad och hur utbyggnad av elnät ska prioriteras. Även elnät är beroende av erhållna tillstånd i olika bemärkelse och allt detta summerat ger oacceptabla långa ledtider. Ledtider som kostar pengar. En utebliven eller något förminskad utbyggnad av förnyelsebar elproduktion innebär också att vi inte kommer klara målet om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis.

Måtalet på 2,5 TWh räcker inte riktigt om elbehovet, som också nämns i ÖP, ökar till ca 3,1 TWh. Dessa mål behöver vara samstämmiga. Vad vill vi? Vilket mål är det vi strävar efter att nå? Här kan inte flera olika nivåer anges utan det behöver renodlas och förtydligas.

Frågan gällande området runt Ase väderstation påverkar även kommande elnätsutbyggnad och frågan hur detta ska lösas är av intresse även för oss.

Elbehovet 2040 ansågs 2019 ligga någonstans på 180 TWh, precis som anges i ÖP. Detta värde har dock kraftigt omarbetats och ligger nu någonstans runt 300 TWh/år. Stäm av denna siffra mot tex Färdplan el eller Svenska kraftnäts långsiktiga marknadsanalys LMA 2021, där betydligt högre värden anges för 2040.

Osäkerheten för nyetablering av vindkraft ses, utifrån det vi vet just nu, vara fortsatt väldigt hög. Dvs det ser väldigt mörkt ut för vindkraftsprojekt på land att få tillstånd. Kan vi inte ansluta mer elproduktion, samt planera för detta i framåt, kommer vi inte ha möjlighet att uppnå våra energi- och miljömål för Gotland. Detta är ytterst allvarligt främst ur ett beredskapsperspektiv men även att vi då inte kan uppnå våra mål. Anslutning av havsbaserad

vindkraft görs inte via lokalnätet. Dock kan det vara av intresse att ansluta en liten del av detta om möjlighet finns eller att en anslutning via Gotland (ej Gotlands elnät) ändå kan påverka Gotland positivt. Att ansluta stora havsbaserade vindkraftsparker till det gotländska elsystemet är inte möjligt.

2.14.4 Plats för energidistribution. Att ta med ett grenuttag som beskrivande bild på energidistribution är otroligt olyckligt, denna bild bör bytas ut till något som verkligen beskriver vad det handlar om. GEAB har flera bra bilder som säkert går bra att använda vid förfrågan. Sen är frågan om inte avsnittet borde ändras till **Plats för eldistribution**, eftersom el är det enda som behandlas i avsnittet.

När det gäller behovet av högre kapacitet av elöverföring än vad dagens kablar klarar av så drivs detta behov inte enbart av anslutning av förnyelsebar elproduktion eller industrins elektrifiering utan av elektrifiering i stort. Att lösa detta förväntade behov med lokal elproduktion och energilager är inte möjligt. Dock skulle ett energilager kunna medverka till viss balansering men systemet kräver en stabil fastlandförbindelse i grunden. För arbetets fortskridande, för att kunna gå före i energiomställningen och för att nå våra viktiga klimatmål är det av yttersta vikt att inte fastna i denna diskussion utan verkligen utgå från Gotlands behov av en stabil och rätt dimensionerad fastlandförbindelse.

Det centrala elnätet på Gotland står inför stora behov av ombyggnad, inte enbart på grund av mer förnyelsebar elproduktion utan även på grund av den elektrifiering i flera sektorer vi redan nu ser har påbörjats. Även det befintliga nätets ålder och spänningsnivå är faktorer som påverkar behovet av ombyggnad. Hur elnätet utformas och byggs beror väldigt mycket på våra kunders behov, dvs var på Gotland elanslutningar finns och kommer att finnas. När vi väljer ledningsdragningar så tas hänsyn till flera aspekter såsom kundbehov, ekonomi och natur och kulturvärden.

De stolpar vi använder vid ledningsdragningar är och kommer att vara dom som är bäst lämpade utifrån konstruktion och miljökrav. Våra stolpar behöver klara stora påfrestningar av tex väder och vind och behöver även vara långsiktigt tekniskt och ekonomiskt hållbara.

Vid utbyggnad av ett centralt elnät med högre spänning än dagens så kommer befintliga ledningsgator användas i den mån det är möjligt, detta bör underlätta framkomligheten och kan vara ett sätt att korta ner ledtider för nätutbyggnad.

Mycket bättre val av bild och tack för rubriksändringen, nu blev det mycket tydligare vad det handlar om. När det gäller behovet av förnyelse av elnätet så nämns elproduktion som den stora pådrivande orsaken till detta. Vi ser inte att så är fallet, utan det är våra konsumerande kunder som driver på detta behov samt att elnätet är i behov av förnyelse kopplat till ålder. Som vi nämnt tidigare så pekar inte våra prognoser på någon större utbyggnad av vindkraft kopplat till tillstånd.

4.1 Riksintressen enligt miljöbalken. Vi ser att många riksintressen står emot varandra och att riksintresse försvaret står över alla andra riksintressen. Frågetecken finns då hur detta kan komma att påverka framkomligheten och hur det i sin tur leder till längre ledtider istället för det önskvärda, kortare ledtider för elnätsutbyggnad.

4.6 Riksintresse energiproduktion. Riksintresse energiproduktion vindbruk står i intressekonflikt med flera andra riksintressen. Frågan blir då hur relevant eller ens möjligt det är

att uppnå målet om 100 % förnybar elproduktion på årsbasis om utbyggnaden inte går framåt. Återigen något som kostar dessa projekt både pengar och tid och försvårar planeringen för elnätsutbyggnad. Osäkerheten är för stor.

4.10 Anläggning för kommunikation. När det gäller riksintressen och kommunikation så bör elnät utpekade som ett viktigt riksintresse. Elnät kommer spela en stor och viktig roll i framtidens energisystem för alla som verkar och lever på, eller besöker, Gotland. Fartyg som ligger förankrade vid kaj ska ha möjlighet att ansluta till landanslutningen el, sk kajel. Detta minskar utsläpp och bidrar till viktiga klimatmål. I dag är enbart Gotlandstrafikens fartyg anslutna till kajel i Visby hamn. Prioritering i anslutning borde vara den hamn som idag har mest utsläpp och där en anslutning till kajel kan ha störst effekt.

4.11 Totalförsvaret. Riksintresse totalförsvaret står över alla andra riksintressen. Som tidigare beskrivits i 4.1 finns det risk att intressekonflikter medför längre ledtider för exempelvis elnätsbyggnad.

Energiförsörjningen, särskilt då elförsörjningen, utgör en del av totalförsvaret som en av MSBs utpekade kritiska samhällsfunktioner, vilket därmed innebär att vår verksamhet faller under riksintresset Totalförsvaret. Se ref. Regeringens proposition 2020/21:30 Totalförsvaret 2021–2025.

4.11.4 Militär vädertjänst. Frågan gällande området runt Ase väderstation påverkar även kommande elnätsutbyggnad och frågan hur detta ska lösas är av intresse även för elnätsverksamheten. Påverkar planering och prioritering.

När det gäller punkterna under ”Riksintressen” så kvarstår våra synpunkter. Svåra avvägningar mellan olika riksintressen är ett faktum.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och för bekräftelse att justeringarna som gjordes mellan samråd och granskning var bra.

Vad gäller elektromagnetisk strålning är nu skrivningen ändrad i kap 2.2.5 så att det refereras till Strålsäkerhetsmyndighetens referensvärden i stället för värdet 0,2 mikroT.

Förvaltningen delar er mening om att det är svåra avvägningar att göra mellan olika riksintressen. Här ser vi fram emot att projektet Framat kan leda till nytt planeringsunderlag och kunskap som i sig kan ge förutsättningar för ett nytt uppdrag om tematiskt tillägg för energi.

MSB har under 2024 beslutat för nytt riksintresse för totalförsvarets anläggningar och i detta skede är det transmissionsnätet och stationer som pekas ut. Det innefattar även nuvarande förbindelse mellan Gotland och fastlandet. Kapitel 4 har därför uppdaterats med nytt riksintresse och hur vi tillgodoser detta.

Vad gäller landanslutning till kryssningskajen så är detta också nu tillagt i antagandeförslaget.

Yttrandet har också lett till redaktionella ändringar i Kap 2 där vi uppdaterat med text vad gäller behovet av förnyelse av elnätet.

#115 Lars Herlin

Datum: 2024-05-20

Översiktsplanen handlar om hur vi ska utveckla hela Gotland med våra 92 socknar, anpassa oss till ett klimat i förändring och hur vi ska planera utvecklingen på ett bra sätt. Den är en guide till vår gemensamma framtid och hur vi ska leva på vår ö. Planen berör alla som bor, besöker eller verkar på Gotland och tas fram genom en demokratisk process där alla som vill får tycka till skriver regionen i sin programförklaring.

Vad har då vi gotlänningar fått livs? Jo, hundratals sidor som fallar in utvecklingen i detaljerade planer. Det är som att en korsett trätts över Gotland. Korsetten är tyvärr för hårt åtdragen på alldeles för många ställen och lämnar ingen plats för egna initiativ.

Där den släpps ut är det för turisternas skull eller för att släppa loss friluftslivet. Vi bofasta skall klumpas ihop i befolkningscentra. Det strider mot gotländska traditioner. Gotlänningar har historiskt inte bott koncentrerade i byar. Befolkningen på landet har alltid varit spridd.

Tjänstemännen har brottats med planen i flera år. Man undrar varför. Öns två grundproblem är uppenbart för alla gotlänningar.

Det finns för få Åretrunt jobb spridda över ön.

Det kommer hit för många turister som försvårar och fördyrar livet för bofasta som inte lever på turismen.

Turisterna trissar upp priserna på lägenheter och boende. Det är lönsammare att hyra ut via AirBnB än att ge bofasta en chans till rimligt boende. Vattnet tar slut och slitaget är stort

Skillnaden i ekonomisk utveckling mellan stad och land har aldrig varit större, fast det tas inte fram statistik över just detta, hur inkomstskillnader fördelas över ön. Det är ett känsligt kapitel om staden ställs mot landet. Men det är dags nu.

Gotland får 1.6 miljarder i skatteutjämningsbidrag. Det är en stor potential. Gotland borde börja föra en egen inom regional utjämningspolitik. Flytta ut offentliga jobb och släpp byggandet fritt på landsbygden. Använd pengarna direkt destinerat till områden med lägre inkomster på landet.

Visby ser ut att må extremt bra med en stark utveckling och borde ju inte vara i behov av kommunalt utjämningsbidrag från staten.

Regionens mastodonta högkvarter i Visby där tjänstemännen (kanske 700) tjafsar med varandra och politikerna om vilken landsbygdsskola man skall lägga ner ligger granne med börsnoterade Innovita skolans blomstrande anläggning. Det finns uppenbarligen utvecklingskraft alldeles omedelbart utanför regionens kontorsrevir.

Region Gotland hade styckats om det varit ett börsföretag. Det räcker inte att knoppa av sjukvården som de ledande politikerna nu föreslår. Den kommunala verksamheten är en koloss som knappt har styrfart vilket hanteringen av återvinningsanläggningarna på landsbygden nyligen mer än väl illustrerade.

Visborgsfältet skall få 4000 invånare, men vad får landsbygden?

Skönheten reserveras till turistområden. Åretrunt bosatta skall buntas ihop i befolkningskluster. Allt efter en modell som redan misslyckats.

Översiktsplanen vurmar om turistnäringen, som om öns politiker inte förstått hur opinionen på turistorter nu snabbt svänger med krav på restriktioner och avgifter.

Digital teknik gör att det funkar utmärkt att driva verksamhet decentraliserat. Sprid regionens jobb med andra ord och passa samtidigt på att dra ner antalet tjänstemän.

Flytta 50 jobb till Klintehamn respektive Hemse. Det vore en påtaglig vitamininjektion.

Lars Herlin

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men bör staka ut den politiska intentionen för den långsiktiga användningen av mark- och vattenområdena inom en kommun. Den behöver också, förutom till gällande lagstiftning i Plan- och Bygglagen och Miljöbalken, förhålla sig till både nationella och regionala relevanta planer, program och strategier. Enligt den av regionfullmäktige antagna regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040, ska den också vara dess fysiska uttryck. Region Gotland styrs av våra folkevalda politiker som formulerar tjänstepersonernas uppdrag. Inom ramen för den översiktliga planeringen hanteras inte frågor om hur regionen ska organiseras, och det har heller inte ingått i uppdraget som förvaltningen har fått att se över möjligheterna att utlokalisera regionens verksamheter över ön.

Som en attraktiv plats för besökare som Gotland utgör är det av vikt att balansera utvecklingen så att den rymms inom de ramar och resurser som Gotland besitter. Som du skriver finns det en rad baksidor och negativa effekter av besöksnäringen, på Gotland liksom på de flesta platser i världen där balansen inte är hållbar. För närvarande pågår revideringen av Region Gotlands Besöksnäringstrategi vilket är ett verktyg för att sätta inriktningar och prioriteringar för hur besöksnäringen bör utvecklas på ön. Här spelar också den fysiska planeringen en viktig roll, liksom de näringslivspolitiska inriktningarna som finns i regionen. Besöksnäringen är en av de prioriterade näringarna som regionen enligt den regionala utvecklingsstrategin ska bidra till att utveckla. Översiktsplanens ambitioner har varit att föreslå utvecklingsmöjligheter för besöksnäringen på ett så resurseffektivt sätt som möjligt. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#116 Joacim Andersson

Datum: 2024-05-20

Skrivelse och yttrande till planer på att uppföra vindkraftverk på fastigheterna Hablingbo Bosarve 1:17, Hägsarve 2:2 och Stjups 1:31

Jag äger sedan 2003 en fastighet i Hallbenarve i Hablingbo socken som är belägen nära (ca: 1058 m) ett av de utpekade aktuella för planerade vindkraftverk.

Mina framtidsplaner har länge varit att kunna bli permanentboende i fastigheten som hittills fungerat som fritidsbostad och där jag sedan 20 år tillbringat en stor del av mina ledigheter.

Jag både blev både överraskad och bestört och fick hjärtklappning när det kom till min kännedom om planerna för ännu flera nya och en större etablering av vindkraftsverk i närområdet. Efter att snabbt ha gått igenom ärendet pga av den korta tiden som finns för ett yttrande i frågan har jag kommit till slutsatsen att planerna på vindkraft i detta område på ett flertal punkter gör det mycket olämpligt för en etablering i allmänhet och i det aktuella området i synnerhet. (punkterna och skälen preciseras kortfattat mer i detalj nedan)

Jag anser i mitt yttrande och skrivelse att planerna därför bör skrinläggas och omprövas enligt de nya kunskaper och förutsättningar som nu råder och att den anmälan som gjorts bör dras tillbaka eftersom förutsättningarna i flera avseenden kommer att förstöra Gotland som en attraktiv boendemiljö, viktig plats för rekreation och den omfattande attraktionskraft Gotland nu har för turism och inte minst allt som berör art- och habitatskydd som om områdena exploateras och förstörs kommer skapa mycket negativa förändringar.

Detta finns numera belagt av forskare i form av nya kunskaper som har framkommit om vindanläggningarnas omfattande mycket skadliga påverkan på naturen. Man lyfter fram de hydrologiska samt stora negativa effekter och övergrepp på det för gotland viktiga art- och habitatskyddet vad gäller den på de aktuella platsernas rika men mycket störningskänsliga florans och faunan i området som t e den för Gotland fina och mycket värdefulla och unika kungsörnspopulationen. Vindkraft har visat sig vara slaktmaskiner som orsakar en omfattande fågeldöd på känsliga arter. Sålunda blir en storskalig ytbyggnad ett brott då EU:s mycket tydliga fågeldirektiv skall deras häckningsplatser, rastplatser och livsmiljöer både skyddas och bevaras. Framtidens dom blir hård så det är därför viktigt att politikerna har mod och förmåga att stå emot kortsiktiga politiska vindar och ekonomiska incitament för att blunda för verkligheten och människors vilja, hälsa och livskvalitet.

Såväl översiktsplanen som är fylld av motsägelser om ovan sagda orsakssamband som grovt tillyxade estimerade förutsättningar som helt saknar saklig grund gör att dessa planer bör läggas där de för alltid hör hemma; i papperskorgen.

I punkterna nedan sammanfattar jag de främsta skälen i mitt yttrande för att en etablering av vindkraft i området är olämplig och bör att planerna därför helt bör avbrytas.

☐ Att visa respekt och följa EU:s art- och habitatdirektiv artikel 17 som påtalar skyddet för känsliga arters reproduktion, livsmiljöer och som i det aktuella området som berör starka stammar av sårbara arter som kungsörn, havsörn, nattskär och den rika kärrfloran med ovärderliga våtmarker fyllda av ovanliga örter som exempelvis kärrnycklar.

☐ De hydrologiska förutsättningarna som påtagligt kommer förstöras och förändras som ger en starkt negativ påverkan på den för områdets unika känsliga fågel och flora där områdets känsliga ekosystem redan drabbats av hydrologiska förändringar. Stora skador kan därför med stor sannolikhet bli följden i och med etableringen av den nya infrastruktur som alltid följer med dessa etableringar t ex vägdragningar, kantdikning, betongingjutningar, kulverteringar, omgörning/ omdragning av vatten och även stora risker för ytterligare en uttorkning och nivåförändringar på stående grund- mark- och ytvatten till avvattande bäckar och diken och för rörledningar.

☐ Med ett område som redan har en överetablering på vindkraft är ytterligare hård exploateringssmocka sannolikt dödsstöten för södra gotlands attraktionskraft av inte minst turism av en kultur- och naturintresserad allmänhet men givetvis för såväl permanent boende som sommarboende i området. Man får även betänka den stora visuella skadliga påverkan som

skulle ske. För att se hur denna skada kommer att se ut om planerna inte skriläggs rekommenderas de välgjorda dataanimationer som finns att se på siten <http://www.mastermyr.se/>

Som en mycket skrämmande jämförelse som så kommer högsta höjden på varje planerat verks rotorblad vara i motsvarande höjd som Kaknästornet i Stockholm.

Om området nu behöva riskera att utsättas för ännu mer av denna förstörelse och starka förfulning av landskapet ger det mig som en mångårig närboende en mycket stark uppgivenhetskänsla och en aversion och stark känslomässig vämjelse. Alla dessa fina ord om när demokrati, vårt lands fina ”demokratiska spelregler” reduceras till tomma patetiska floskler

I mitt yttrande vill jag därför starkt framhålla att detta känsliga och redan mycket utsatta och överexponerade område inkl. nya regelverken kopplat till habitat och artskydd (inkl. Naturreservaten och Natura 2000 områden) inte tål en ännu och ytterligare större årlig störning och belastning och förstörelse.

Redan det som finns idag och med den utbyggnadstakt och förtätning som har varit har ett flertal nya närliggande verk tillkommit under de gångna åren och är därför på ett flertal viktiga punkter därför gjort området än mer utsatt och därmed också mycket olämpligt för att kunna klara av ännu mer av tung vindkraftsetablering än det som redan är byggt och att dessa planer därför bör omprövas och rivs upp.

Det kustnära området längs sträckan från Näs- Havdhem, Hablingbo- Silte är redan idag ett av Sveriges i särklass mest vindkraftsbelastade områden och är därför enligt mitt och många andras förmenande redan överfyllt och överetablerat och bör därför enbart på basis av det därför betraktas som redan övermättat på vindkraftsanläggningar.

Man måste även betänka att denna del av Sverige och av Gotland idag (hitintills varit) och är ett mycket uppskattat och frekventerat turist- natur- och rekreationsområde.

Man måste därför visa stor hänsyn till andra intressen och intressenter och också och till slut våga säga ifrån att det är nog och räcker nu och faktiskt därför till slut därför våga kunna sätta ner foten och inse att ett område faktiskt alltid har en övre smärtgräns och därför inte kan inte belastas hur mycket som helst utan att stora negativa konsekvenser sedan uppstår.

Meningen är ju att området även i framtiden skall kunna leva och fungera i en samklang och i ett balanserat förhållande med alla de olika särintressena representerade och respekterade.

Jag är själv sedan många år naturvän med ett stort intresse för såväl botanik som djurliv som kulturliv på ön och har valt ut denna vistelseort med omsorg speciellt utifrån dess fina grundförutsättningar vad gäller skönhet, estetiken i landskapet och den mycket speciella florans och faunan som detta område på södra Gotland erbjuder mig.

Jag anser att efter snart 20 års regelbunden vistelse i området därför både kunna ge en boendes perspektiv men även kunna komplettera och även kunna bidra med vissa relevanta uppgifter som kan stärka förståelsen för platsens värde men även kunna tillföra viss ny information som kanske inte till sin helhet fullt ut varit känt av er sedan tidigare så att det

därför skall kunna öka förståelsen för vilka stora förödande ingrepp som det kommer att ge och kunna ge en besinning kunna och påverka att en omvärdering sker.

Så att även om det nu finns planer för området, så bör viktiga perspektiv och ny information om förändrade förutsättningar ge en bättre bild och kunna göra att beslutsfattare även ser det olämpliga i att förstöra detta fina och känsliga område ännu mer än det som redan hittills har skett.

Risk för dödliga kollisioner för havsörnar och kungsörnar är ett allvarligt problem och utgör därmed även en ständigt överhängande risk för avbrutna och förstörda häckningar. Ungfåglar av kungs- och havsörn som båda årligen sedan många år häckar i närområdet skall i slutet av varje häckning genomföra sin viktiga flygträning och speciellt dessa har inte en flyg- och orienteringsförmåga i den omfattning som krävs för att undvika kollisioner med rotorbladen och gör därför det aktuella området mycket olämpligt sett ur EU:s regelverk kring habitat och häckningsdirektiv av känsliga sårbara arter vid etablering av vindkraftverk. Denna för Gotland stora problematik har konkret visat att Gotlands stora antal vindmøllor skördar den allra största delen av de örnar som hittas döda varje år och att även andra flygande arter som insekter och fladdermöss som också stryker med i ansevära antal.

Områdena längs Sproge, Silte, Havdhem, Hablingbo och Näs är enligt mitt förmenande alltså sammanfattningsvis redan överetablerade och övermättade av redan byggda verk och jag ställer mig därför då frågan varför just detta känsliga området då skall behöva belastas och förstöras ännu mer?

Det räcker mer än väl redan nu om man skall se det såväl ur ett natur- kultur- som rättviseperspektiv på områdets totala belastning

Det aktuella området hyser som redan är känt en tät population av såväl havs- som kungsörn och problemen med dödandet av örn har behandlats i ett antal mål och praxis är att vindkraftverk skall undvikas inom inom en sträcka på minst 2 km från närliggande häckande örn och örnbon.

Det bör även tilläggas att Länsstyrelsen redan sedan tidigare påtalat att verksamheter som utgör stor risk för att örnar i ett etablerade par förolyckas omfattas av Länsstyrelsen i Gotlands län Beslut 2019-06-19 Dnr 522-353-2019 3 förbuden i artskyddsförordningens 4 § pga att det kan ha en inverkan på möjligheten att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för kungsörn på Gotland.

Med vänliga hälsningar Joacim Andersson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Området som du hänvisar till i Hablingbo Stjups är ett pågående ärende som hanteras utanför översiktsplanprocessen. Precis som du skriver krävs det många utredningar för att slutligen avgöra om en plats är lämplig för vindkraftsetablering. Detta sker i tillståndsprocessen som styrs av miljöbalken vilket i det här området är en pågående process. Då det finns en detaljplan för vindkraftverk i området samt är ett utpekad riksintresseområde kvarstår det i förslag till översiktsplan 2040.

För de övriga områdena finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndsprocesser

som kommer att utreda om dessa områden är lämpliga platser för vindbruk. Utifrån de övergripande kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som platser där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om utpekade energitvinningsområden vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndsprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndsprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#117 Helena Boberg Palm, Johan Boberg

Datum: 2024-05-20

Yttrande på Översiktsplan 2040, gällande Hablingbo Stjups 1:27 vindkraftspark

MKB

Den miljökonsekvensbeskrivning som länsstyrelsen nyligen återigen godkände genom sitt beslut 2022-12-02, är snart 18 år gammal och inaktuell. I länsstyrelsens beslut står att ärendet prövats vid tre tidigare tillfällen med samma MKB utan synpunkter, därför bedömer länsstyrelsen att varken MKB eller beslutet behöver kungöras. Det är en anmärkningsvärd slutsats att dra. MKB:n är så gammal att det tillkommit nya fastighetsägare med rätt att yttra sig i. Dessutom har flera områdesförändringar tillkommit och därmed nya förutsättningar för natur och boende. Ett torrare klimat, sinande brunnar och Botwardsdammen, är några exempel på vad som förändrats sedan den gamla, redan då, bristfälliga MKB:n godkändes 2007. MKB:n bygger på litteraturreferenser i form av rapporter, utredningar och allmänna råd, där 7 av 14 referenser är från slutet av 1990-talet och resterande referenser från år 2000-2006. Iakttagelser av arter är gjorda 2000-2002 samt 2006.

Skyddade arter och artskyddsdispens

Krav på ny inventering av rödlistade eller hotade arter måste genomföras. Tidigare ”inventering” av örnar (som är att betrakta som en iakttagelse) är mycket gammal och dessutom bristfälligt utförd av konsult som är inriktad på att underlätta för vindkraftsetableringar, se vårt yttrande 2022-03-25. Vindshejkerna ska nu enligt det beslut som här överklagas själva ansvara för att bedöma om det finns behov av eventuell utredning eller förnyat beslut enligt artskyddsförordningen. Vindshejkerna har i sitt bemötande redan visat att de anser att ornfrågan är utagerad i och med att de fick artskyddsdispens för kungsörn 2019. Att ansvaret för bedömningen nu vilar på Vindshejkerna visar att länsstyrelsen/miljö- och byggnämnden/ inte har tagit frågan om hotade arter på allvar, trots att det påtalats under många år av Gotlands ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen på Gotland, vilka har mycket god kännedom om områdets arter. Inom 1 km från planerat verk finns ett havsörnsbo med lyckad häckning senaste året. Ingen artskyddsdispens är sökt för havsörn som häckar i området (se överklagande från Gotlands ornitologiska förening och Naturskyddsföreningen på Gotland). Länsstyrelsens roll kan inte vara att underlätta för vindkraften genom att på egen hand sänka kraven för artskyddsdispens på ovetenskapliga grunder.

Fladdermöss en ofta förbisedd djurgrupp. Bedömning av fladdermöss i vårt område skedde på distans från Göteborg i början av 2000-talet. Enligt en tysk studie av

Christian Voigt et al. ("Migratory bats are attracted by red light, but not by warm-white light: Implications for the protection of nocturnal migrants", Forschungsbund Berlin), dras de till det röda ljus som sitter på vindkraftverken med förödande konsekvenser som följd. Botvardsdammen, våtmarkerna och den närliggande strandskogen är utmärkta fladdermuslokaler där det troligen finns en mängd olika arter, eventuellt finns den rödlis-tade dammfladdermusen i området. Redan 2007 bedömdes det i MKB:n att det behövs en relativt omfattande fältstudie för att avgöra hur fladdermössens rörelsestråk sträcker sig i området. Ingen sådan är utförd.

De Natura 2000-skyddade kärnnycklarnas behov av årlig översvämning på våren kan redan ha påverkats av Botvardsdammen och de senaste torråren på Gotland. På Artdatabanken, SLU, står i klartext att exploatering av, eller utdikning nära, kvarvarande lokaler med kärnnycklar inte bör tillåtas. Regleringar som bryter den naturliga vattenregimen har visat sig katastrofala. Dikning av skogsmark är ett annat hot. Man skriver att arten bör övervakas av floraväktare.

Tre lokaler med rik förekomst av kärnnycklar ingår i nätverket Natura 2000 och dessa tre ligger i vårt område i Hablingbo. Vad säger Länsstyrelsen om det? I domen kring Nordkalks bergtäkt på norra Gotland, fastslår Högsta domstolen att unionsrätten innebär att det ska göras en fullständig, exakt och slutlig bedömning i samlad form, när en ansökan om tillstånd avser en verksamhet som kan påverka ett Natura 2000-område (ur Tillstånd till bergtäkt och vattenverksamhet på fastigheten Bunge Ducker. NJA 2013 s. 613). EU-rätten går före nationella tolkningar i osäkra lägen (EU-kommissionens vägledningsdokument "Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats directive").

Hydrologi

Vidare behöver en fullständig hydrologisk undersökning göras. Orsaken är att ingen hänsyn tagits till att Botvardsdammen har expanderat med flera ha och är nu ca 10 ha stor. Det bidrar till ytterligare osäkerhetsfaktorer gällande områdets kärnnycklar. I Nisse har ett antal grannar uppmärksammat att brunnar som används för bevattning av bl a odling av grönsaker för egen konsumtion, numera sinar tidigt på säsongen, bl a fastigheterna Hablingbo Nisse 1:7 samt Hablingbo Nisse 1:12.

Buller och visuell störning

Boverket skriver på sin hemsida att man i forskning som gjorts visar att buller från vindkraft är mer besvärande än annat buller vid motsvarande ljudnivåer. Vidare skriver Boverket att vindkraftsbuller kan ha andra hälsoeffekter, som sömnproblem och hjärt- och kärlpåverkan, men att det i nuläget saknas studier. Avstånd, mark och väder påverkar. Flertalet fastigheter i Hablingbo ligger inom 1,5 km från de planerade vindkraftsverken, vissa så nära som 1 km.

Ärendegången

Som samhällsmedborgare anser vi att Länsstyrelsen Gotland och Miljö- och byggnämnden (Mbn) måste bygga sina beslut och planerade Översiktsplanen 2040 på aktuell forskning och lokal kunskap samt öppenhet. Regionen har misskött ärendet vid flertal tillfällen. Inför vårt yttrande i ärendet (maj 2022) presenterade Mbn de dokument/beslut som fanns i ärendet på regionens hemsida. Efter ett par veckor upptäcktes att flera viktiga dokument saknades varför vi begärde en förlängd tid för yttrande. Vi upptäcker nu återigen att beslut som är av stor vikt för ärendet antingen inte varit tillgängliga på Regionens plattform för

ärendet (t ex Länsstyrelsens beslut från 2021-12-02) eller heltsaknas som Vindshejkernas svar till Miljö- och byggnämndens beslut 2021-07-07, med föreläggande om att komplettera anmälan och förbud mot att påbörja verksamheten.

Beslut har tagits ovanpå beslut där Mbn:s föreläggande inte besvarats av Vindshejkerna, vilket måste innebära att förbudet mot att påbörja verksamheten fortfarande kvarstår.

Miljö- och byggnämndens senaste beslut är taget på mycket osäkra grunder och formulerat av en tjänsteman som suttit kort tid på posten i ett ärende som spänner över 20 års tid. Beslutet grundas på inaktuell, gammal information. Det saknas tillräckligt underlag för exakta och slutliga bedömningar (se Högsta Domstolens resonemang i mål T3158-12 samt avgörande i EU-domstolen som refereras däri).

Vi vill att en ny miljökonsekvensbeskrivning genomförs. Anledning är ovanstående argument vad gäller

- inventering av skyddade arter samt artskyddsdispens,
- hydrologisk undersökning eftersom nya hydrologiska och klimatrelaterade förutsättningar gäller idag för den av EU skyddade arten kärnnycklar, samt att vi och grannar haft sinande brunnar,
- bullerutredning då nya riktlinjer om 35 dB gäller idag.

Det kan omöjligt vara så att ett vinstdrivande bolag (Vindshejkerna i Stjups AB) ska få avgöra viktiga natur- och miljöfrågor i Hablingbo, utan det måste göras av oberoende fackmän inom respektive område.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Det ni hänvisar till är ett pågående ärende som hanteras utanför översiktsplaneprocessen. Precis som ni skriver krävs det många utredningar för att slutligen avgöra om en plats är lämplig för vindkraftsetablering. Detta sker i tillståndsprocessen som styrs av miljöbalken vilket i det här området är en pågående process. Då det finns en detaljplan för vindkraftverk i området samt är ett utpekat riksintresseområde kvarstår det i förslag till översiktsplan 2040. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#118 Dennis Ersöz

Datum: 2024-05-20

Yttrande om Gotlands kommuns översiktsplan 2040 avseende satsning på vindkraft i allmänhet och avseende områdena E14, E13 och E20 i synnerhet.

Vi skriver detta yttrande för att uttrycka vår starka invändning mot den föreslagna satsningen på vindkraft i kommunens översiktsplan i allmänhet och för områdena E14, E13 och E20 i den digitala kartan i synnerhet. Efter noggrant övervägande och analys av olika aspekter vill vi framföra flera negativa och sakliga argument som grund för vårt motstånd.

1. Visuell påverkan och landskapsförstörelse: Vindkraftverk har en betydande visuell påverkan på landskapet. De höga tornen och stora rotorbladen dominerar horisonten och förstör natursköna områden som är viktiga för både boende och turism. Detta leder till minskat estetiskt värde och påverkar områdets attraktivitet.

2. Bullerstörningar: Vindkraftverk genererar ljud, både mekaniskt från maskineriet och aerodynamiskt från rotorbladen som rör sig genom luften. Detta orsakar bullerstörningar för närboende, vilket kan leda till stress, sömnstörningar och andra hälsoproblem.
3. Skuggflimmer: När solens ljus skiner genom rotorbladen kan det orsaka ett fenomen kallat skuggflimmer, vilket innebär att skuggor kastas på marken och omgivande byggnader. Detta är störande och potentiellt hälsofarligt för människor som bor nära vindkraftverk.
4. Negativ påverkan på djurliv och biodiversitet: Vindkraftverk har en negativ inverkan på lokala ekosystem. Fåglar och fladdermöss är särskilt utsatta för kollisioner med rotorbladen. Studier har visat att vindkraftverk kan orsaka dödlig utgång för många fågelarter, inklusive hotade arter, samt påverka deras migreringsmönster.
5. Markanvändningskonflikter: Stora områden krävs för installation av vindkraftverk, vilket leder till konflikter med annan markanvändning såsom jordbruk, skogsbruk och rekreationsområden. Detta begränsar lokala näringsverksamheter och leder till ekonomiska förluster för markägare och bönder.
6. Begränsad effektivitet och intermittens: Vindkraft är en intermittent energikälla, vilket innebär att energiproduktionen varierar beroende på vindförhållanden. Detta kräver komplement av andra energikällor eller investeringar i energilagring, vilket är kostsamt och komplicerat att implementera.
7. Hög initialkostnad och lång återbetalningstid: Byggandet av vindkraftverk innebär höga initiala kostnader, inklusive material, installation och infrastrukturutveckling. Återbetalningstiden är lång, och ekonomiska risker kopplade till förändringar i energipriser och politiska beslut påverkar lönsamheten negativt.
8. Påverkan på fastighetsvärden: Närvaron av vindkraftverk påverkar fastighetsvärden negativt. Forskning visar att fastigheter i närheten av vindkraftsanläggningar ofta minskar i värde på grund av de ovan nämnda störningarna, vilket leder till ekonomiska förluster för fastighetsägare.
9. Sociala och kulturella effekter: Lokalsamhället påverkas negativt av byggandet och drift av vindkraftverk. Detta leder till sociala spänningar, särskilt om beslut fattas utan tillräcklig kommunikation och medborgardialog. Traditionella och kulturella landskap kan också påverkas, vilket leder till förlust av kulturarv och lokal identitet.
10. Tekniska utmaningar och underhåll: Vindkraftverk kräver regelbundet underhåll och teknisk expertis för att säkerställa säker och effektiv drift. Detta innebär höga driftskostnader och tekniska utmaningar.

Vi anser att kommunen agerar ansvarslost och kortsiktigt genom denna översiktsplan där synen på vindkraft framstår som enögd, onyanserad, oreflekterad och otidsenligt positiv. Har den senaste årens nyanserade diskussioner och allmänhetens allt mer reflekterande och kritiska bild av detta kraftslags olika bieffekter möjligtvis undgått kommunens ledning?

Som praxis förordas normalt försiktighetsprincipen, detta gäller alldeles särskilt när inte samtliga konsekvenser eller negativa effekter av ett ingrepp, en åtgärd eller åverkan kan anses vara kända eller noggrant utredda. Denna princip borde med andra ord Gotlands kommun tillämpa oftare.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om platserna du nämner är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de övergripande kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa platser ut som områden där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om dessa områden vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Den politiska inriktningen är tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#119 Borgvik, Ellen och Björn Håkansson

Datum: 2024-05-20

Vi har tagit del av Översiktsplanen och har följande synpunkter på delar av den.

Rent allmänt är det oroande att läsa att all bebyggelse utanför markerade områdena skall mötas med restriktivitet, vilket kan betyda att landsbygden utanför utarmas. T.o.m. hela socknar kan förlora byggrätt och nyetableringar helt utebli. Inget önskat framtidsscenario för Gotlands landsbygd. Redan idag tolkar tjänstemän och byggnadsnämnd mycket snävt människors vilja till etablering på många platser.

När det gäller planen över Katthammarsvik råder stor oreda och virrighet i planeringen över Kh 6 Vassmunds. Namnet har absolut ingen anknytning till det nya området som kommit till. Kh 6 låg förut norr om Vassmundsgårdarna men har nu plötsligt flyttats västerut till Katthammars 1:17 (ej Katthamra) fast med samma beskrivning. Vi har begärt och fått en rättelse av RG men den innehåller ännu många felaktigheter och det märks att även planerarna är osäkra på området. Det nya området har kommit till på en förfrågan från markägaren/exploatören som också har gjort den markbeskrivning som finns i samrådsunderlaget och har plötsligt fått markering Kh 7. Till detta finns ett förslag till mycket tät exploatering som i stort tar bort de naturvärden som finns på området.

Platsen är en del av Hallviderum där Östergarns marknader startade 1863. Dessutom är det på dessa marker som Gotlands kalkverks linbana gick 1900-1920. Baser och fundament från linbanestolparna och den stora vinkelstationen finns ännu kvar. Detta är en del av

Katthammarsviks omistliga historia. Gotlands Kalkverk (Euroc) sökte på 1980-talet detaljplanering av fastigheten ungefär liknande det nuvarande förslaget. Byggnadsnämnden sade nej och Euroc beslutade då att området skulle få vara kvar oexploaterat för det rörliga friluftslivet.

Vi ifrågasätter även hur exploatering på denna fastighet med 21 föreslagna tomter skall kunna ske ”genom bygglovsprövning” som det står i planförslaget. Information om detta område är diffust och missledande. Allmänheten har ju inte fått möjlighet att sätta sig in i dessa planer som plötsligt inkommit under samrådet och tydligen sanktionerat underhand av planerarna. Det må vara en våt dröm hos exploitör och planerare att området kommer att bebyggas av bofasta, snarare blir det ett sommarstugeområde som inkräktar på det rörliga friluftslivet.

Vi föreslår att hela exploateringen på Katthammars 1:17 (Kh6 Vassmunds, Kh7 Vassmunds?) tas bort då exploateringen inte ”kan utgöra förlängning av Katthammarsviks samhälle” utan istället täpper till det andningshål och strövområde som används av folket här på orten. Förslaget att exploatera direkt både norr och söder om Grogarnsvägen (6 tomter) är förödande för natur och friluftsliv. Förslaget är inte gjort av RG:s tjänstemän utan har plötsligt dykt upp under samrådet. Då detta område inte är korrekt berett kan det inte ligga med som förslag i översiktsplanen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkter! De har föranlett ändring av förslaget.

Området benämnt Kh6 har omarbetas och omfattar den södra delen av tidigare angiven yta, utmed den nord/sydliga vägen. Den norra delen av området (Kh6), utefter Grogarnsvägen, har tagits bort och förblir en öppning i bebyggelsestrukturen utmed vägen. Möjligheten att bevara strövområdet mellan havet och grönområdet vid Katthamra kvarstår därmed. Området Kh6 har getts ett nytt namn, ”Östra Katthammarsvik”.

Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför centralorten.

Översiktsplanen stödjer utveckling kring skolorterna och tätorterna för att stödja den befintliga skolan och samhällsservice, men möjligheter till kompletteringar av ny bebyggelse finns även på landsbygden. Genom att peka ut skolorter som områden med potential för utveckling snarare än attraktiva kuststräckor vill översiktsplanen underlätta boendesituationen för året-runt-gotlänningar.

#120 Rebecca Berg

Datum: 2024-05-21

#128 Rebecca Delgado Berg

Datum: 2024-05-21

Jag vill härmed uttrycka mitt starka motstånd till eventuella vindkraftsverk på den torrlagda våtmarken Mästermyr. Orsakerna är enkla och tydliga; modern forskning påvisar tydligt att våtmarker akut behöver återställas, inte vidare exploateras och förstöras. Vetenskapen, regeringens och EU:s mål talar för sig själva. Vidare har platsen även ett stort kulturhistoriskt värde, se nedan. Precis som jag så tycker två utav tre svenskar att det är viktigt att återställa utdikade/torrlagda våtmarker, enligt en Kantar-Sifoundersökning från 2023. [Länk](#)

Fram till tidigt 1900-tal hade Mästermyr i tusentals år fått vara en pärla ifred; en vattenrik myr där djurliv, ekosystem och människor kunde frodas, på en ö där tillgång till vatten är av allra högsta vikt. Den s.k. Mästermyrskistan från vikingatiden som hittades 1936 av den första plogen som plöjde på myren ger en bild och en känsla av vad platsen så gott som alltid har varit historiskt sett, och vad den bör få återgå till att få vara. <https://www.gute-info.com/?id=614> och <https://populärhistoria.se/teknik/vektygen-i-mastermyr>

Det kulturhistoriska, arkeologiska och miljövårdande värdet av Mästermyr kan knappast understrykas nog. Man skulle kunna tänka sig att regionen själv håller med; i sin översiktsplan för 2040 skriver de nämligen: " Gotland har kulturvärden och kulturmiljöer som saknar motstycke i Sverige. De bidrar till att vår ö är attraktiv att bo på och besöka. Därför ska vi bevara, använda och utveckla dem på ett varsamt sätt. Vi ska också bruka skog, mark och vatten så att djur och växter inte skadas."

Nu vill Region Gotland bygga en vindkraftspark. På Mästermyr! Det här är samma kommun som 2016 ville tjäna 50 miljoner kronor genom att bjuda in Ryssland och Nord Stream till hamnen i Slite innan regeringen satte P för det <https://helagotland.se/samhalle/experten-problematiskt-med-nord-stream-i-slite-12558125.aspx>. That didn't age well, som man säger på engelska.

Visst kan alla göra misstag, men när all vetenskap, fakta och information talar övervägande för ett och samma argument (att det är dumt att bygga en vindkraftspark på en våtmark som torrlades för endast 100 år sedan och som ön (och vår planet) har allt att vinna på att återställa), så är det väl inte försvarbart att slå dövörat till och marschera framåt ändå?

Lite läsning i ämnet våtmarksforskning för de intresserade:

Naturvårdsverket: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/vatmark/vatmarker-i-sverige/>

Sveriges miljömål (även där Naturvårdsverket): <https://www.sverigemiljomal.se/miljomalen/myllrande-vatmarker/>

EU:s nya lag om återställande av viktiga naturområden: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20240223IPR18078/nature-restoration-parliament-adopts-law-to-restore-20-of-eu-s-land-and-sea>

Mästermyr är en stor gammal våtmark som om miljöhänsyn togs, skulle återställas efter att ha blivit utdikad i början av 1900-talet. På så sätt skulle den bidra till ökad vattenförsörjning på naturlig väg för ön som lider av vattenbrist, och bidra enormt positivt till djurlivet och biomiljön på ön. Att återställa våtmarker är något alla miljöforskare är överens om är en av de mest effektiva sätten att hindra växthuseffektens framfart (se bifogad studie), men det tycks inte regionen vara medveten om. Man kan alltså konstantera att det troligtvis inte är miljöhänsyn som ligger bakom planerna, utan det torde vara i rent vinstdrivande syften. Att föreslå en vindkraftspark belägen på en gammal våtmark är totalt ologiskt, om det nu är miljö man är ute efter att rädda.

Har Regionen presenterat eller gjort en vetenskaplig undersökning av Mästermyrs utsläpp av koldioxid och lustgas, och den beräknade effekten en återställd våtmark skulle ha på miljön? Den nationella ambitionen enligt regeringens Klimatpolitiska vägvalsutredning (SOU 2020:4), är att återväta betydande arealer av de dränerade torvmakerna fram till 2045.

Mer än 50% av yttrandena på översiktsplanen från privatpersoner under samrådet våren 2022 utgjorde tydliga ställningstaganden mot en vindkraftsexploateringen av Mästermyr. Starkt kritik mot storskaliga landbaserade vindkraftsparker på Gotland uttrycktes också från en stor mängd institutioner och organisationer. Beträffande Mästermyr har Mark och miljööverdomstolen redan tidigare i domslut konstaterat att Mästermyr är olämpligt för vindkraft.

Regionen har i det reviderade förslaget valt att helt bortse från den stora mängden yttrandena, starka och sakliga kritiken samt tidigare domslut. Istället har man valt att ha kvar Mästermyr som område för storskalig vindkraft. Vem har att vinna på det, kan man ju fråga sig?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsam energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndsprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor.

Det är som du skriver att många av de yttrandena vi har mottagit under samråd och granskning som motsätter sig vindkraft på Gotland av olika skäl. Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#121 Anders Kjellström

Datum: 2024-05-21

Efter projekten Effektsamverkan 1.0 och 2.0 har vi visat på potentialen att med modern digital teknik göra det möjligt att förflytta effektuttag i tiden. Genom att använda informationen från elnätscustomer så kallade kundport i de nya elmätarna som skall rullas ut i hela EU före 2025 kan en mycket kostnadseffektiv efterfrågeflexibilitet uppnås i det Gotländska energisystemet.

“Verkligheten är energispararens största fiende” och när mängden väderberoende elproduktion kommer över en viss nivå ökar systemkostnaderna för att balansera elsystemet markant. Detta medför att sol och vind medför ökande totala kostnader för elnätscustomer då avsaknaden av planerbar elproduktion blir mer dominerande.

Detta kan till exempel medföra att vid blåstigt väder uppstår negativa elpriser på grund av överskott av vindel och vid lugnt väder finns ingen vindel att sälja. Lika är det med sole, vid mycket sol uppstår negativa elpriser och vid molnigt väder finns inte lika mycket el att sälja.

Lagring av elenergi i batterier och vätgas är dyrt och för vätgas uppstår enorma verkningsgrad förluster.

För Gotland bör energisystemet planeras för energieffektivisering med värmepumpar, bättre isolering av framför allt villor samt bättre styrning av effektuttag med hjälp av så kallade “smarta hus”

Av lönsamhetsskäl kommer inte vindkraft till havs byggas och utveckling av framför allt batteridrivna fordon med dubbelriktad laddning (V2G, det vill säga möjlighet att stötta elnätet med batteri) kommer att utvecklas starkt.

Slutsatser: Region Gotland bör studera följande åtgärder.

- Fokusera på att öka kompetensen på smart styrning av elanvändning.
- Promota förbättringar av fastighetsbeståndets klimatskal.
- Pilotprojekt på batteridrivna fordon (traktorer, båtar, flyg, personbilar och lastbilar).
- Informera om nackdelarna/utmaningarna av väderberoende elproduktion.
- Skapa lokal lagring av el med batterier för drift av små laster, typ bredband och cirkulationspumpar.
- Verka för lagändring av ansvaret för elnätbolagen att lastbalansera lokalnäten

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande och intressanta inspel. Det är tyvärr inte frågor som behandlas i översiktsplanen men Region Gotland tar med sig dessa inspel till energicentrum samt arbetet med energiplanen. Yttrandet föranleder ingen ändring.

#122 Åsa Svanäng

Datum: 2024-05-21

Synpunkter på Förslag till Översiktsplan Gotland 2040

Mitt namn är Åsa Svanäng och jag bor i Buttle Socken. Jag och mina grannar på mellersta Gotland hotas av kraftigt utbyggd vindkraftsindustri med upp till 75 st enorma vindkraftverk på mellan 250-300 m. Politikerna på ön har utpekat området som möjlig för storskalig vindkraftsetablering trots att inte ön längre pekas ut som pilotprojekt i energiomställningen. Vi är också emot att Kyrkans stift (prästlönetillgångar) avser att tillåta vindkraftverk i sin skog i Lojsta- Guldrupe- Buttle.

Detta skulle innebära för oss landsbygdsbor;

- Risk för sämre hälsa med bla sömnstörning, huvudverk och ev psykisk ohälsa pga. ljud, skuggor och ljusföroreningar. Vi bor i en tyst och mörk miljö vilket gör att vindkraftverks industri totalt skulle förändra vår boendemiljö.
- Ökad risk för leukemi pga. kraftig utbyggnad av Kraftledning.
- Närboende har ingen rätt att säga Nej till att bli granne med Vindkraft vilket inte är demokratiskt. Vi erbjuds samråd där vi inte har någon som helst möjlighet att påverka, endast säga vår åsikt som sedan inte leder till något demokratiskt beslut. Detta upplevs mycket rättsosäkert.
- Förstörd rekreativmiljö i vår natur som vi vårdar och vistas i, i vår vardag.
- Större risk för torka på sommartid då det innebär en enorm avverkning av skog på mellersta Gotland och stor risk för skogsbränder. Avverkning både för platsen för vindkraftverkens placering samt vägar med en bredd på 30-40m. Minskad nederbörd pga. höga VKVs påverkan av luftströmmar.
- Vi anser att skogen ska värnas för sin möjlighet att binda koldioxid.
- Skogens värde för djur och dess biologiska mångfald. Djur trivs inte att bo nära vindkraft med sitt störande ljud och ljus som bla påverkar deras livsmönster. Gotlands fågelrika miljö dödar och skadar enorma mängder då fåglarna flyger in i vingarna. Insekter dör också tonvis då även de kommer i vägen för vingarna.
- Minskat eller obefintligt värde på våra fastigheter. En del bostäder blir omöjliga att sälja och många människor påverkas kraftigt negativt ekonomiskt.
- Vindkraft förorenar marken och grundvattnet enormt med bla PFAs som eroderar från vingarna och andra kemikalier som stabiliseringsmedel i grund fundamenten, vilket i sin tur påverkar både människor och djurs hälsa negativt.
- Vindkraftens negativa påverkan på Kulturlandskapet.
- Vindkraftens negativa påverkan för turistnäringen.
- Vindkraften har blivit en möjlighet för Greenwashing av företag då det finns mycket stora ekonomiska vinster i form av bla effektgarantier från EU vilket dessutom gynnar kriminell penningtvätt då detta sker från länder med banksekretess.
- Energicentrum på Gotland vars uppdrag är att hjälpa Gotlänningar i energiomställningen framför endast ensidig information om vindkraftens fördelar och är helt tysta om dess negativa konsekvenser för människor, djur och natur. De anser att några, i detta fall, landsbygdsbor måste offras. Energicentrum är inte transparenta i sin information till befolkningen.
- Vindkraftverkens vingar måste bytas ut vart 10-15år och går inte att återvinna. De läggs som deponi eller grävs ner i marken. Det är mycket svårt att få veta om de förvaras i Sverige eller annat land. Cementfundamenten tas heller inte bort efter ett uttjänat VKV. Detta är starkt förorenande för jorden.
- Vi vill värna Gotlands unika natur. Politikerna får inte offra Gotland till industrin.

Vi anser även att Översiktsplanen på över 1000 sidor är alldeles för svår att läsa. Dess långa texter och dubbelskrivningar är svåra att överskåda och skapar oklarhet i förståelse.

Hela frågan om vindkraft och elektrifieringen har stor negativ påverkan på allt liv och på jordens resurser. Det behandlas odemokratiskt mot framför allt landsbyggdbor och minoritetsbefolkning.

Bilaga; namnlista på landsbyggdbor som **absolut inte** vill ha några vindkraftverk i utpekade område Lojsta-Hejde-Guldrupe- Buttle-Eskelhem- Ala- Ljugarn (*Bilagan finns i ärendebeteckningssystemet, lista på namn nedan redovisas utan adresser och telefonnummer*)

Åsa Svanäng, Buttle
Irène Ungelheim, Buttle
Barbara Josefsson, Vänge
Marina Johansson, Vänge
Stefan Hagström, Vänge
Beatrice Bandergård, Buttle
Jan Eklund, Buttle
Birgit Persson, Buttle
Lennart Kotz, Buttle
Marlene Kotz
Johanna Kotz
Malin Sedersten Mangard, Buttle
Simon Sedersten Mangard, Buttle
Ingrid Külper, Buttle
Lina Külper,
Anna Eriksson, Garde
Sven Oscarsson, Buttle
Gillis Sätterstöm, Buttle
Maria Sjöberg, Buttle
Ann-Therése Törngård, Buttle

Karin Dreborg, Buttle
Britta Zetterlund, Buttle
Cecilia Stumle, Hejde
Rosita Brodin, Buttle
Mattias Segnestam, Hejde
Anne Segnestam, Hejde
Henrik Sörling, Hejde
Nanna Sörling, Hejde
Tommy Kotz,
Gunvor Österdahl, Buttle
Mikke Hägg, Buttle
Anette Dalefur, Vänge
Lena Grundström, Visby,
Ulf Fredriksson, Buttle
Johan Roque, Vänge
Jessica Roue Lindva, Vänge
Fredrik Willstrand, Buttle
Pernilla Willstrand, Buttle
Cornelia Willstrand, Visby,
Mats Thomsson, Hejde

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande och för det stora engagemang ni har för Gotland och ert närområde. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsamt energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Lojsta- Guldrupe- Buttle är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kultur-

områden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om dessa områden vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor samt elektromagnetisk strålning inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Den politiska inriktningen är tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#123 Lokrume Centerkvinnor och Lokrume Centeravdelning, Eva Nypelius

Datum: 2024-05-21

Vi i Lokrume Centerkvinnor och Lokrume Hejnum Centeravdelning vill lämna följande synpunkter och förslag angående förslaget till ny ÖP.

Under lång tid har det varit en diskussion i socknen om behovet av lägenheter för såväl äldre som yngre. Många vill ha ett mindre och mer tillgängligt boende men ändå bo kvar i sitt närområde. Med detta förslag ser vi att det i princip blir omöjligt med de begränsningar som finns i förslaget eftersom Lokrume såväl som bland annat grannsocknarna Bro och Hejnum klassas som landsbygdsområde.

Förslaget om att skolorter skall värnas är i grunden bra men genom att man nu drar en gräns med 3 km omkrets så blir det istället stora begränsningar för den övriga landsbygden. Vi föreslår att den gränstragningen på kartorna tas bort, upptagningsområdena för skolorna är ju betydligt större än så och vi vill att man fortsatt skall kunna bo och leva över hela ön med en levande landsbygd.

OM ”service nära landsbygd” runt skolorter blir kvar föreslår vi att även Lokrume skall klassas som skolort med förskola. Förskolan Loket har funnits sedan 1991 och är en attraktiv och uppskattade förskoleverksamhet med Mulleinriktning som drivs av föräldrakooperativet Loket. Vi förstår inte varför det skall vara skillnad på den och andra förskolor/skolor.

Lokrume är en socken som dessutom har nära till väg 148 med bra bussförbindelser så den delen kan inte vara något problem. Vad gäller vatten och avlopp är det också viktigt att se till de lokala förutsättningarna och också tillåta alternativa lösningar. I Träkumla planeras nu för bostäder inom vattenskyddsområde så de möjligheterna måste finnas i alla socknar.

Att satsa på cykel är bra såväl för miljön som för hälsan. Boende i Lokrume med omnejd har ett starkt önskemål om breddning alternativt cykelväg längs med väg 148 till Visby. Många skulle vilja kunna cykelpendla till och från jobb och skola men idag är det förenat med livsfara att cykla på den mycket trafikerade och smala länsväg 148.

Vi ser fram emot ett nytt förslag som verkligen ger möjlighet att fortsätta att utveckla Lokrume såväl som övriga socknar, tätorter och Visby det är på så sätt vi kan utveckla Gotland.

Lokrume 2024-05-21

Lena Jacobsson
Ordf Lokrume Centerkvinnor

Pär-Rune Nypelius
Ordf Lokrume Hejnum Centerpartiavdelning

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Översiktsplanen syftar till att stärka våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka resurseffektivt även utanför centralorten. Vi beklagar att ni uppfattar det som att det bara är cirkelarna runt skolorna som ska utvecklas, så är inte meningen att dessa ska tolkas utan översiktsplanen stödjer även en utveckling utanför dessa där förutsättningar finns.

Vad gäller lägenheter i Lokrume, Hejnum och Bro så har översiktsplanen ett antal riktlinjer och målsättningar för att skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning som syftar till att främja en väl fungerande bostadsmarknad. Detta innebär bl.a. att främja ett varierat utbud av bostäder över hela ön, som möter olika individers behov. Se avsnitten under 2.1 Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning för mer information. Även sådana områden som är utpekade som landsbygd ger plats för bostäder och verksamheter där förutsättningar finns.

Vad gäller att inkludera Lokrume skola som skolort så har förvaltningen fått i uppdrag att på olika sätt stärka orter med kommunala skolor och förskolor i det uppdraget har inte de privata motsvarigheterna ingått.

Väg 148 är utpekad i regional cykelplan men det är för tidigt att säga om breddning är aktuellt. Yttrandet föranleder inte någon ändring av handlingen eftersom det finns en riktlinje att prioritera ett cykelvägnät utifrån vad som framkommer i regional cykelplan.

Yttrandet föranleder redaktionella ändringar i kap 3 under rubriken landsbygd.

#124 Naturskyddsföreningen Gotland, Gotlands Ornitologiska förening

Datum: 2024-05-21

Naturskyddsföreningen Gotland och Gotlands Ornitologiska Förening (föreningarna) har tagit del av regionens förslag till översiktsplan Gotland 2040 och kommenterar nedan delar av förslaget.

Övergripande synpunkter

Föreningarna uppskattar att flera av våra tidigare redovisade synpunkter beaktats i det nya förslaget.

Föreningarna anser att förslaget är alltför mångordigt och delvis motstridigt vad gäller exempelvis riktlinjer för exploatering kontra bevarande av naturvärden. Översiktsplanen kan därför komma att tolkas på olika sätt och ger inom många områden ingen tydlig vägledning i konkreta ärenden. Kartorna är i många fall svårtolkade.

Hållbar utveckling

Redan i avsnitt 1.1 slås fast att en grundläggande förutsättning för allas vår framtid är att vi fortsätter resan mot ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart samhälle, att stabila ekosystem är en förutsättning för hållbara samhällen och att unika natur- och kulturarv ska förvaltas.

Naturvårdsverket skriver angående Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen att det inte går att uppnå bestående hållbarhet utan att ta hänsyn till de tre delar som hållbarhet består av - ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Inget mål kan nås på bekostnad av ett annat, och framgång krävs inom alla områden för att målen ska kunna uppnås.

Föreningarna vill därför betona att översiktsplanen inte får leda till en utveckling där exempelvis energi, klimat eller ekonomiska intressen väger tyngre än miljömässig och social hållbarhet. Som förslaget nu är formulerat ser föreningarna att det finns sådana risker, se nedan.

Synpunkter på enskilda avsnitt

2.1.1 och 2.1.3 Bebyggelseutveckling, bostäder, boendemiljöer

Föreningarna anser det viktigt att betona att valet av platsen måste utgå från ett säkerställande av hotade arters livsmiljö, där påverkan på habitatet inkluderar både ljus och ljud.

2.2.4 Buller och tysta områden

Föreningarna anser att förslaget har för snäv avgränsning. Buller från nöjesverksamheter, motorsport och skjutbanor nämns inte. Förslaget behandlar bara utomhusbuller. Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus och Regionens riktvärden för buller från nöjesverksamheter nämns inte. Buller från nöjesverksamheter behandlas inte trots att det framförallt under sommaren är ett stort problem på många platser.

Stycket ”Hälsoeffekter av samhällsbuller” gäller allt slags buller och bör stå under eget avsnitt.

Stycket ”Bestämmelser om riktvärden för buller utomhus” gäller enbart i planeringsfall och nybyggnad. Trafikverkets och Regionens riktvärden för befintlig bebyggelse nämns inte.

Enligt förslaget har en sociotopkartering pekat ut områden med kvaliteten lugn och ro. Det saknas resonemang om vilka slutsatser som dras av karteringen.

I förslaget anges att "Bullerstörningar kan även förekomma från fritidsverksamheter, till exempel motorsport och från olika typer av verksamheter. Sommartid är det vanligt med bullerstörningar från nöjesverksamheter." Inget sägs om hur störningarna ska beaktas eller åtgärdas.

Beträffande ljusföroreningar anges under 2.12.3 att "en strategi bör utarbetas för att öka kunskapen och ge regionens förvaltningar möjlighet att fundera på lämpliga anpassningar. Mörker såväl som ljus behöver planeras." Det saknas slutsatser och en analys av hur detta ska göras.

I avsnittet "Ökad biologisk mångfald" anges att den negativa trenden för biologisk mångfald vänder på Gotland. Detta motsägs av Länsstyrelsens rapport Miljökvalitetsmålen Gotland 2023 som anger att utvecklingen för målet Ett rikt växt- och djurliv är fortsatt negativ och att miljökvalitetsmålet till 2030 inte nås.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack.

2.5.1 Vatten och avlopp Föreningarna ser positivt på att regionen angående dagvatten skriver: "Lösningar där biologisk mångfald, värdeskapande utemiljöer för människor och en säker återförening av vatten till lämplig recipient bör stå i centrum". Vi föreslår att man i meningen om värdeskapande utemiljöer för människor, även lägger till växter och djur. Det ökade behovet av bostäder och fritidshus bör balanseras och begränsas så att inte värdefull natur kommer till skada, inte bara utifrån tillgången till vatten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Texten är justerad

2.10.4 Landsbygdsutvecklingsområden i strandnära lägen

Föreningarna stöder i huvudsak vad som anges i förslaget.

Vad gäller det föreslagna LIS-området Tofta strand instämmer vi med regionekologens utlåtande på sidorna 309-311. Det föreslagna LIS-området måste tas bort ur planen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Det är positivt att föreningen anser att de flesta föreslagna LIS-områdena är väl avvägda. Gällande föreslagna LIS-området på Tofta strand önskar regionstyrelsen fortsatt pröva möjligheterna om LIS-område. Yttrandet föranleder därför ingen ändring av förslaget.

2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

I avsnittet Stärk och utveckla näringslivet anges att kalkbrytningen ofta står i konflikt med vatten- och naturskyddsintressen. Föreningarna anser att redovisningen trots detta är ensidig med tonvikt på exploateringsintresset. Riskerna för påverkan på vatten och skyddade arter behandlas inte. Det saknas analys av konflikterna med vatten- och naturskyddsintressen och hur samexistens eventuellt skulle kunna vara möjlig

Att kalkindustrin ”av tradition” utgör en av Gotlands basnäringar är ett missvisande påstående eftersom kalkbrytningen i äldre tider skett i väsentligt mindre skala varför risken för påverkan på vatten och natur generellt varit mindre än idag. Att kalkbrytning har en lång tradition är dessutom inget skäl för att tillåta fortsatt verksamhet. En fortsatt verksamhet måste i varje enskilt fall prövas mot påverkan på naturvärden enligt gällande miljölagstiftning.

Föreningarna stöder att planförslaget säger nej till kalkbrytning i Buttleområdet. Vi menar samtidigt att området är olämpligt för vindbruk, se nedan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland beskriver i avsnitt 2.10.6, Kalkindustri och täktverksamhet, förslag till riktlinjer gentemot kommande täktverksamheter. Regionen kommer att förespråka att grundvattnet prioriteras högt. En närmare analys av konflikterna bedöms inte behövas i ÖPn. Risker med brytning ska prövas under respektive miljöprövning. I prövningar bevakar regionen i huvudsak grundvattenfrågan medan naturvård och artskydd bevakas av länsstyrelsen och andra expertmyndigheter.

Angående påverkan på vatten så är en av riktlinjerna att regionen inte accepterar nya täkter i områden med stor betydelse för grundvattenbildning, vilket ofta rör våtmarksområden

Förvaltningen har noterat beskrivningen och kommer att göra en viss justering. Självklart är det så att varje ny/ändrad verksamhet ska prövas enligt miljöbalken.

2.13 Gå före i klimat- och energiomställningen

Enligt förslaget utpekades ett nytt vindbruksområde E18 sydväst om Gotland som inte fanns med i tidigare förslag. Föreningarna kritiserar att ett så väsentligt tillägg gjorts utan remissförfarande. Lokaliseringen är synnerligen olämplig genom att det utgörs av ett mycket betydelsefullt område för fågel, dels som flyttväg för miljontals fåglar årligen, dels som födosöksområde för ett flertal arter under alla årstider. Det kan även nämnas att det dagligen passerar många tusentals alkor (sillgrissla och tordmule) under delar av året, inte minst under häckningsperioden för individer som pendlar mellan Karlsöarna och Hoburgs bank. Det föreslagna området E18 måste därför utgå. Beträffande område E16 och E17 se nedan.

I avsnitt 2.13.5 anges att till havs bör särskild hänsyn tas till marina reservat, Natura 2000 områden, SPA områden och områden med utpekade höga naturvärden i övrigt. Inget sägs om områden med viktiga flyttfågelsträck, vilket föreningarna anser är en allvarlig brist. Vidare saknas en analys av eventuella konflikter med andra intressen såsom sjöfart, yrkesfiske, kulturmiljöer och naturvärden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Angående område E18 så var ett uppdrag mellan samråd och granskning att bita fler områden där Regionen ställer sig positiv till prövning till havs. Som vi beskriver var det här ett område som i rapporten RAPPORT 7055 – Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön visar att enligt de kartanalyser och modelleringar som gjorts inom det uppdraget kan vara ett intressant område att pröva för vindbruk. Därmed inte sagt att det är utrett utan det är fortsatt stora osäkerheter med det området som behöver utredas i en eventuell tillståndsprövning. Redaktionella justeringar har gjorts.

2.13.1 Omställning av energisystemet, 2.13.5 Plats för vindbruk

Föreningarna kritiserar att samma områden för vindbruk pekas ut i förslaget som i nuvarande ÖP 2025, trots vägledande domar i MÖD och rättspraxis som förbjudit utbyggnad i flera av de utpekade områdena. Det framgår inte på vilka grunder som områdena pekats ut. Föreningarna anser att en översiktsplan omöjligt kan byggas på antaganden eller förhoppningar om en eventuell framtida ändrad miljölagstiftning. Det finns dessutom idag inga tecken på sådan ändrad lagstiftning och den måste anses vara osannolik. Föreningarna kritiserar att förslaget är alltför otydligt beträffande vindbruket. Det präglas av en vilja att bygga ut vindkraften, men bortser från hinder och motstående intressen och ger därmed ingen korrekt vägledning om möjligheterna till genomförande. Exploatörer kan vilseledas att tro att en utbyggnad är möjlig när den i själva verket inte är det.

Enligt förslaget har ”vindbrukets intressen med angivna undantag prioritet inom dessa utpekade områden.” Föreningarna anser att det saknas laglig grund för sådan prioritering och att frågorna istället måste avgöras i en tillståndsprövning. Vidare saknas en analys av hur olika intressen ska vägas mot varandra eller på vilka grunder.

Förslaget anger att ”Några av de utpekade områdena är även utpekade som områden av riksintresse för energiutvinning av Energimyndigheten, vilket ger dem särskild tyngd.” Påståendet är inte korrekt. Föreningarna påpekar att avvägningen mellan motstående intressen, inklusive riksintressen, avgörs först i tillståndsprövningen.

Föreningarna bedömer att en storskalig utbyggnad av landbaserad vindkraft enligt förslaget inte är möjlig med gällande miljölagstiftning och rättspraxis, med hänsyn till bland annat förekomsten av skyddade arter. En utbyggnad på land är oförenlig med det gotländska kulturlandskapet och de naturvärden som finns i utpekade områden. Se ovan beträffande kraven på hållbar utveckling.

Föreningarna bedömer vidare att en utbyggnad inom flera utpekade områden till havs inte är möjlig på grund av hotet mot sträckande, födosökande och övervintrande fåglar och andra skyddade arter, exempelvis östersjötumflare. Kunskapsläget är delvis bristfälligt men redan med befintlig kunskap är det enligt föreningarna tydligt att område E16 och E18 är olämpliga. Även E17 bedöms vara olämpligt men mer kunskap behövs.

Föreningarna kritiserar att förslaget saknar begränsning av vindkraftverkens maximala höjd.

I avsnittet Förslag till riktlinjer för etablering inom områden utpekade för energiutvinning, ny anges att ”i utpekade områden har vindbruket prioritet framför andra markintressen som inte är förenliga med vindbruket som kan komma att påverka möjlighet till prövning.” Samtidigt står det att ”vindbruksintresset ska vägas mot andra intressen.” Föreningarna anser att detta är en uppenbar motsägelse.

I avsnittet Förslag till riktlinjer för havsbaserade anläggningar anges att vindkraft till havs i första hand bör lokaliseras till områdena E16, E17 och E18, och att ju längre ut från land desto större parker bör vara möjliga. Föreningarna kritiserar att förslaget inte innehåller någon analys om påverkan på naturvärden och hot mot fågel och skyddade arter inom de nämnda områdena. Påståendet att större parker är möjliga längre ut från land är ogrundat och bortser helt från riskerna för sträckande fågel, fartygsolyckor och oljeutsläpp.

Avsnitten Förutsättningar för vindkraft och Hänsynstagande till skyddade arter borde ligga i inledningen av kapitel 2.13.5.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack ert yttrande. se svar under respektive rubrik ovan.

2.13.1 Omställning av energisystemet, 2.13.5 Plats för vindbruk

Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsam energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndsprocesser som kommer att utreda om dessa platser är lämpliga för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som platser där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Gotland har sedan några år tillbaka ett mål om att klara ö-drift i 90 dagar vilket också behöver räknas in när vi tänker omställning för Gotland och lokal elproduktion.

Mellan samråd och granskning gjordes en ny avvägning med fler kriterier till områden som ej bör pekas ut som områden för energiotvinning på en översiktlig nivå, dessa var områden med formella områdesskydd samt riksintresseområden för natur- och kultur.

Angående område E18 så var ett uppdrag mellan samråd och granskning att hitta fler områden där Regionen ställer sig positiv till prövning till havs. Som vi beskriver var det här ett område som i rapporten RAPPORT 7055 – Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön visar att enligt de kartanalyser och modelleringar som gjorts inom det uppdraget kan vara ett intressant område att pröva för vindbruk. Därmed inte sagt att det är utrett utan det är fortsatt stora osäkerheter med det området som behöver utredas i en eventuell tillståndsprövning. Redaktionella justeringar har gjorts.

Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser, fortsatt möjlighet för sakägare att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

#125 Maud Gardell

Datum: 2024-05-21

Eldistribution

I förslaget till riktlinje 2.13.6 anges att " ledningsstolpar bör så långt som möjligt utformas med hänsyn till de gotländska natur, kultur- och landskapsvärdena."

"Särskild hänsyn bör tas till hur ledningar dras i landskapet i allmänhet och i känsliga natur-, kultur och landskapsmiljöer i synnerhet."

"Enligt strålskyddsmyndigheten bör utformning och placering av nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar sträva efter att begränsa exponeringen för magnetfält."

Motsätter mig dessa formuleringar eftersom 1. det går inte att utforma ledningsstolpar som tar hänsyn till de gotländska natur-, kultur och landskapsvärdena.

2. Region Gotland har ännu aldrig tagit hänsyn till hur ledningar dras i landskapet i allmänhet eller i känsliga natur-, kultur och landskapsmiljöer. Geab kan dra luftledningar genom Natura 200 områden m m utan invändning från regionen.

3. Det finns inga vetenskapligt fastställda avstånd för magnetfält. Avstånd på 60m från luftledning till bostadshus är ett eget beslut från Geab.

Att magnetfält påverkar människor är bevisat. En forskningsrapport visar att barn som bor 100m från kraftledningar har 70% större risk att drabbas av Leukemi än de som bor 2000m ifrån. Källa British Medical Journal, june 2005. Det finns ett bra sätt att begränsa magnetfält på och det är markkabel. Då behåller vi natur-,kultur och landskapsmiljöerna intakta. Skogsgatorna som huggs ner för dragning av luftledningar behöver bevaras som upptag av koldioxid. Landsbygden ska ha samma rätt till markkabel som städer och samhällen. I andra länder ligger de steget före Sverige med markkabel, förmodligen har de mer kunskap och utbildning. Ut ett försvarsalternativ är markkabel också bättre sett ur säkerhetssynpunkt. Finns hur många argument som helst som förordar markkkabel. All teknik finns. Ta bort riktlinjerna för eldistribution och ersätt det med " Endast markkabel ska användas på Gotland".

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Vi förstår din oro för luftledningar och det nya omvärldsläget kan innebära att nya användningar behöver göras utifrån ett beredskapsperspektiv. Men mest troligt är att ett nytt elnät på Gotland, av ekonomiska och praktiska skäl, kommer att byggas ut med luftledningar. Därför förespråkar vi att befintliga ledningsgator ska användas då de redan är etablerade i landskapet och i bebyggelsemönstret. I översiktsplanen finns riktlinjer att i "I de fall det inte går att överbrygga känsliga passager med alternativa dragningar kan i vissa fall markkabel vara det enda alternativet." Det stämmer att det inte finns något rekommenderat avstånd utan där hänvisar vi till strålskyddsmyndighetens rekommendation av den anledningen. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#126 Håkan Delebeck

Datum: 2024-05-21

Se också mailkonversation #23, #24, och #34, finns i diariet.

Yttrande ang. Översiktsplanen 2040 LIS 25 Tofta Strand.

Vi inkommer härmed med mitt yttrande som Sommarboende Gotlänningar. Tofta Strand nyttjas årligen av tusentals såväl som av våra familjen i generationer.

Vi anser att området ifråga, d.v.s. strandfastigheterna Tofta S:7, S:10, S:4, S:21 samt S:22, ej bör lyftas bort från strandskyddet på grund av nedanstående skäl:

- Hela Stranden och områdets dynlandskap med tillhörande strandskog, träd och växtlighet är en sammanhängande biotop, som inte bör brytas.
- Området bevisligen höga naturvärden. Se bifogad yttrande Regionen 2019.
- Områdets stora betydelse för det rörliga friluftslivet.
- Områdets stora betydelse för landskapsbilden

- Området stora problem med sandflykt. Se vad som hände på Tofta S:7 då strandvallen skövlades av en oaktsam exploatör 2017.

Den tidigare ÖP Vision 2010 sa bla

- Den biologiska mångfalden ska bevaras och områden med stora naturvärden ska värnas.
- Gotland ska erbjuda goda möjligheter till friluftsliv.
- Kustområdena ska så långt som möjligt säkras det rörliga friluftslivet.
- Regionen avser skydda sådana områden mot åtgärder som påtagligt kan skada de riksintressanta värdena.

Kommentarer:

Friluftslivet Strandzonen är enligt ÖP av riksintresse för turism och det rörliga friluftslivet. Regionen anser, enligt nuvarande ÖP, att det rörliga friluftslivets intressen ska prioriteras framför exploatering av kusten.

Eftersom stora områden runt omkring i Tofta redan är exploaterade, samt med stora tillströmningar, som väntas öka, av sommarturism, att enkelt kunna ta sig till den oexploaterade stranden, kräver stranden fria ytor för friluftsliv och lek. Dynlandskapet används flitigt under högttryck för solande och strandlekar.

Ett uppförande av byggnader, med dess hemfridszoner, kommer bli förödande för landskapsbilden samt det rörliga friluftslivet.

Miljöbalken (MB)

Bestämmelser in MB syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ansvar att förvalta naturen rätt.

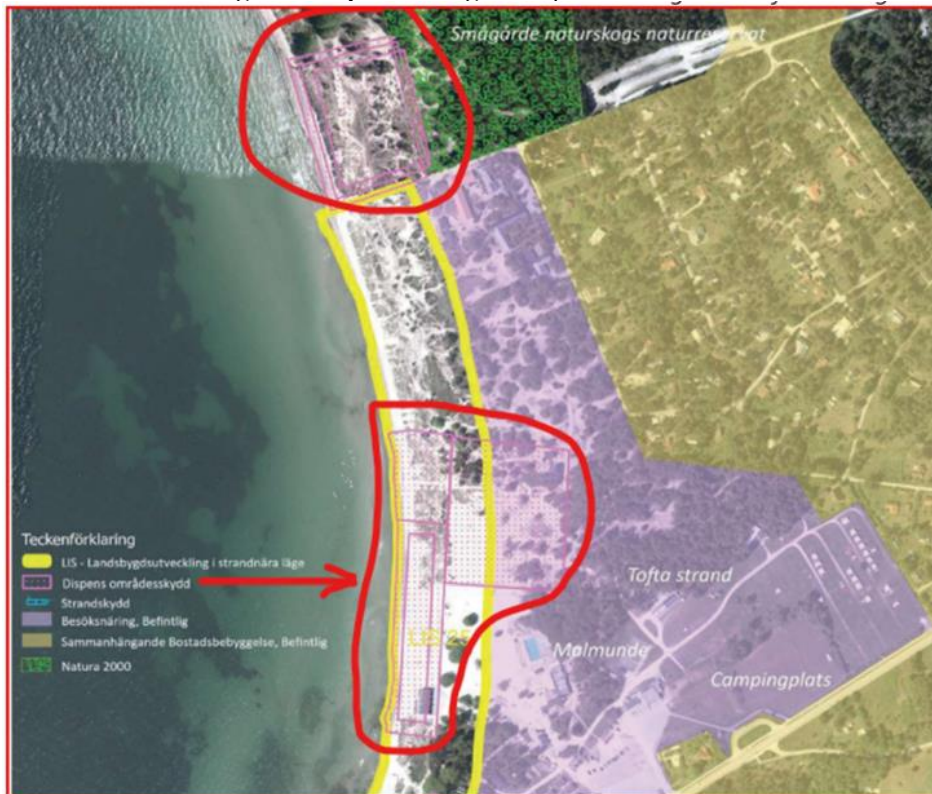
Miljöbalken ska tillämpas så att:

1. Människors hälsa och miljö skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan.
2. Värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. Tofta Strand rankas bland Sveriges finaste.
3. Den biologiska mångfalden bevaras.
4. Mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunktlångsiktigt tryggas.

Erosion och sandflykt: Hela området består av sandmark och är därmed ytterst känsligt och inte lämpat att bebygga.

Öppna sanddyner når långt upp mot stugområdet med fortsättning ända upp till bl.a vår(H Delebeck) fastighet på Malvavägen. Här har sedan länge rått sandflykt, och råder än idag. All vegetation som finns idag i området behövs för att binda sanden. Att lyfta strandskyddet och tillåta exploatering av stranden kan leda till skövling a strandvallen så som det skedde 2017 vilket fick till följd att stenar kommer fram då sanden blåser bort.

Kommentar till 3.5.4 LIS Tofta: Enligt bilden som delgavs i detta dokument står utmärkt ett antal områden som ska ha strandskyddsdispenser. Detta stämmer inte riktigt då man i bilden visar områden utanför strandskyddet. Området S:7 har dispens för att bedriva restaurangverksamhet innanför väggarna samt en ytterligare dispens att bygga en handikappanpassad ramp mot stranden. Området S:10, S:4, S:21 och S:22 har enbart terrängkörningsdispens att hålla stranden ren från släke. På de markerade områdena utanför dessa områden finns enligt Länsstyrelsen ingen dispens.

NOT:

Det vore ytterst olyckligt om Kommunfullmäktige ska fatta ett så viktigt beslut på osanna uppgifter.

Slutligen

Enligt ÖP Vision 2010 betonas hur viktigt det är att ta hänsyn till landskapsbilden och att värda den känsliga naturen. Detta är det viktigaste av allt, eftersom det är havet och den unika naturen som gör, och har gjort, Tofta Strand till ett attraktivt besöksmål. Om inte detta skyddas, kan hela målsättningen med att skapa en fortsatt vacker strandupplevelse för nuvarande och framtida generationer, gå om intet.

Håkan Delebeck, Ann Enström, Maria Sandgren,
Eva van Bennekom, Eva Lund

Här ligger inskannad bilaga yttrande MBN

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kommentar till 3.5.4 LIS Tofta

Tack för era synpunkter.

Kartorna över föreslagna LIS-områden som fanns med i granskningsförslaget var delvis missvisande och kunde upplevas svårlästa. Till antagande kommer samhällsbyggnadsförvaltningen att presentera mer lättlästa kartor över LIS-områdena. Ni har helt rätt i att de dispenser som redovisats på kartorna är för en

mer säsongsbetonad verksamhet och inte i någon större utsträckning (förutom Beach Club) påverkat strandskyddsvärdena negativt.

*Inom föreslaget LIS-område för Tofta är syftet inte ett uppförande av byggnader med hemfridszoner. Inte heller bostäder är möjligt att etablera inom LIS-området. Syftet är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning. Yttrandet har föranlett följande ändringar av förslaget:
Kartorna som redovisar LIS-områden renodlas för att bli mer lättlästa och korrekta.*

#127 #131 Maria Haack, Sture Johansson

Datum: 2024-05-21

#131 Maria Haack och Sture Johansson

Datum: 2024-03-13

Vi vänder oss emot etablering av vindbruk i Hablingbo **ny etablering markerad E14 på sidan 157** då frågan om etablering är under pågående tvist. Anledningen till frågans tvistighet är att härleda till att havsörn, kungsörn och fladdermus finns i närområdet. Vidare har närboende i omgångar framställt betänkligheter mot planerad etablering med hänsyn till påverkan på grundvatten, miljö och natur. Med anledning därav har entreprenören tillika ägarna till marken **Vindschejkerna vid Stjups AB** förelagts att ånyo söka tillstånd enligt 9 kap 6§ Miljöbalken i ett beslut av Region Gotland. Ett föreläggande som gavs i september 2023. Vindschejkerna fick tre veckor på sig att överklaga beslutet, men någon sådan överklagan har inte kommit till vår kännedom.

Det är vår uppfattning att planerad vindbrukspark på fastigheterna Hablingbo Bosarve 1:17, Hägsarve 2:2 och Stjups 1:31 kommer att medföra skada på natur, ekonomi för närboende och olägenhet för människor. Dessutom uppvisar utredande och beslutande organ stor osäkerhet över vad som är tillåtet varför processen måste blir föremål för en genomgång i allt från statsrådskontoret på Gotlands samrådsredogörelse från 2007 till det tagna beslutet av Miljö- och byggnadsnämnden. Primärt vill vi speciellt framföra nedan områden och dess konsekvenser som beveklaggrund för våra betänkligheter:

1. Hydrologi, fauna och fågelliv

Risk för påverkan på yt-och grundvattenflödena i området kan föreligga och bör utredas av en oberoende expert i syfte att genomföra en fördjupad MKB innan etablering av vindkraftverk görs. Redan nu märker vi av en minskad vattentillgång på våra fastigheter som ligger 1,5-2km från den planerade vindkraftsparken. Orsakerna kan härleda till miljöförändringarna de senaste 10-15 åren vilket bland annat påverkat grundvattnet. Förutom miljöförändringarna och dess påverkan på tillgången till vatten kan en tidigare etablering av en större damm öster om det tänkta vindkraftområdet ha påverkat miljö och vattentillgång negativt. Uppförande av de fundament som nu krävs för att bära dessa 150-meter höga vindkraftverk kan tillsammans med redan etablerad damm komma att negativt förändra vattenflöden till marker som ligger söder såväl som väster om etableringsområdet och därmed indirekt/direkt drabba bland annat våra fastigheter Hablingbo Nisse 1:7 respektive Hablingbo Nisse 3:2. Vidare har vi noterat att dispens givits för närvaron av Kungsörn i området. Dock inte för Havsörn som vi vet häckar inom 2km från det planerade vindbruket.

2. Ekonomiska värden hos närliggande fastigheter

Vi förvärvade Hablingbo Nisse 1:7 år 2007 respektive Hablingbo Nisse 3:2 den 15 oktober 2021. Innan förvärvet av fastigheten Nisse 3:2 förhörde vi oss om det fanns pågående planer om etablering av Vindkraft i området hos Gotlands Kommun och fick beskedet att inga planer förelåg. I början av 2022 får vi via omvägar information om långt gående planer om vindbruk i området varpå vi gjorde ett yttrande till Miljö- och Byggnadsnämnden den 23 mars 2022. Det skall beaktas att Grundlagens bestämmelser om skydd för egendomsrätten finns tydligt stipulerat i 2 kap. 18 § regeringsformen (RF) som bland annat innebär att om miljöbalkens regler för prövning av vindkraftverkens miljökonsekvenser leder till intrång i boendes mänskliga rättigheter och orsakande värdeminskning på deras fastigheter, svårigheter att bedriva sin näringsverksamhet osv, så innebär detta att grundlagen har åsidosatts! Det bör vidare understrykas att en ny studie från KTH visar att vindkraft sänker fastighetspriserna och att effekten ökat påtagligt mellan 2005 och 2018. Villaägarnas Riksförbund anser därför att studien kan ligga till grund för skadeståndskrav. Villaägarnas Riksförbund har därför gett professorerna Mats Wilhelmsson och Hans Westlund vid KTH i uppdrag att fastställa sambandet mellan fastighetspriser och etablering av vindkraft. Resultatet visar att fastighetspriserna inom 2 km från ett vindkraftverk var i genomsnitt 13,2 procent lägre under åren 2012–2018 och 10,9 procent lägre under 2005–2011 på grund av närhet till vindkraft.

3. Olägenhet för människor boende i området

Det är praktiskt taget omöjligt att i förväg beräkna bullernivåerna vid bostäderna till 40.49 dBA och efter idrifttagandet kunna uppmäta samma värde vid samma bostäder. Den konsult som är samvetslös har ett tjugotal möjligheter att manipulera mätningarna och beräkningarna av källjudet och mätningarna av ljudet vid bostäderna varmed följer att även beräkningarna av bullret inomhus blir vilseledande. Tillstånd att bedriva verkligt miljöfarlig vindkraftverksamhet kan således indirekt köpas för pengar och kan enligt vårt förmenande gjorts i detta fall. Det bör beaktas att dBA ger mätvärden som systematiskt undervärderar låga frekvenser som är det som påverkar människor mest. Dessa låga frekvenser ger dock inte utslag på ljudmätaren för infraljud – 0 till 20 Hz. dBA ekvivalentnivå (Leq) redovisat som medelvärde under en tidsperiod. Detta kan handla om många timmar och som då inte ger någon information om högsta ljudtryck eller hur frekvent trycket förekommit. Mätinstrumenten klarar helt enkelt inte av att registrera korta pulser av ljudtryck oavsett hur mycket energi som pulserna har innehållit. Förutom buller som kan komma att visa sig ligga över gränsvärdena kommer det dessutom förekomma infrarött ljus samt skuggeffekter som kommer att drabba boende i närområdet.

(MBN § 160 HABLINGBO STJUPS 1:31 m.fl. - Anmälan om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken, uppförande av sex vindkraftverk, finns som till yttrandet)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Området har en detaljplan för vindkraft som vann laga kraft 2009 och inom det området finns ett pågående tillståndsärende. Precis som ni skriver krävs det många utredningar för att slutligen avgöra om en plats är lämplig för vindkraftsetablering. Detta sker i tillståndsprocessen som styrs av miljöbalken vilket i det här området är en pågående process. Då det finns en detaljplan för vindkraftverk i området samt är ett utpekad riksintresseområde kvarstår det i förslag till översiktsplan 2040.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Region Gotland bevakar frågan om fastighetspriserna och ser fram emot att fler studier görs på detta och gärna i en Gotlandscontext.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#129 Rone Utvecklingsbolag (RUAB)

Datum: 2024-05-21

Yttrande över Översiktsplan 2040

Rone Utveckling AB (RUAB) har som viktigaste uppgift och mål att få till en inflyttning av människor till socknen, framför allt barnfamiljer och förvärvsarbetande. De sista 30 åren har befolkningen stadigt minskat med sammanlagt ca 32 %. **Hur ska vi kunna nå målet med ökad inflyttning?**

1. Vårt reningsverk i hamnen måste ges ökad kapacitet fortare än nuvarande Regionbesked, som angett tidigast 2030. Det skulle ge chansen för nya abonnenter att kunna inkopplas på vårt avloppssystem Och utgör egentligen den viktigaste faktorn för nyinflyttning till vår socken. Enligt+ färsk uppgift från VA-avd. i RG är det nu mkt nära ett totalstopp för nya abonnenter.

Även processen med enskild intressent, som är villig att ordna egen brunn och avlopp, måste aktivt underlättas av regionen. Andra metoder för avlopp som redan finns i bruk idag bör regionen kunna främja.

2. Det måste göras attraktivt och lättare, för nu befintliga markägare, att stycka av och sälja tomter, som är lämpliga för bostadsbyggande och infrastruktur. Då måste Region Gotland ge markägarna stöd genom att anvisa detta i en ny detaljplan. För övrigt anser vi att kravet på detaljplan ska ses över. Dels om det i alla fall ska krävas och dels angående detaljeringsnivån.

3. Detaljplanen föreslås att utvidgas på vardera sidan om befintlig bebyggelse längs huvudvägen genom Ronehamn i riktning mot Hemse. Då menar vi, utöver de områden som angivits i FÖP 1994, de områden enligt nedan, som utritats med linjer och siffror. Dessa områden ska ses som schematiska och inte definitiva utifrån kartan. Bebyggelsen typ och karaktär ska styras utifrån de värden som finns inom resp. område. Vad gäller oss i Ronehamn är vi första hand inriktade på permanentbostäder för yngre/barnfamiljer, men även behov av seniora boendalternativ ska beaktas.

Konsekvenser om ovanstående tre punkter inte uppfylls:

Socken fortsätter sin nedgång, föråldring och stagnation, vilket blir till ytterligare ett tecken på, att talet om en levande landsbygd, förblir en icke förpliktigande fras. Den blir en sorglig markering mot de yngre och arbetsföra människor som faktiskt önskar bo på landsbygden i Rone socken. Och underlag för lokalbutikens möjligheter att överleva minskar redan i realtid.

Beskrivning av de sex områdena som RUAB har föreslagit som tomtmark framgår av sida 2-3 nedan.

Patrik Hjert/ styrelseordförande i RUAB jämte Arbetsgruppen ”Bo i Rone” (BiR) med Mats Andersson/sammkallande, Urban Schwalbe/sekreterare och övriga i arbetsgruppen: Arne Pettersson, Per Gardell samt Alf Engström.

Beskrivning av de sex områdena som RUAB har föreslagit som tomtmark

Område 1

Areal ca 2,5 hektar. Området består av två olika ägoslag, den norra delen är skog, ca 1,5 hektar och den resterande delen är betesmark, ca 1,0 hektar. Skogsdelens trädskikt domineras av tall men inslag av enstaka lövträd. Skogsområdet har ingen lång trädkontinuitet, finns inga kända naturvärden. Betesmarken har tidigare varit åkermark med små åkertegar, men det är länge sedan de brukades som åker. Hela området betas. Hela området är intressant för omläggning till tomtmark.

Område 2

Areal ca 2,6 hektar. Det här området är redan med i översiktsplanen och RUAB har tidigare föreslagit området som tomtmark. Området är idag betesmark, i närheten finns en ladugård och under vinterhalvåret fungerar ladugården som ligghall för betesdjuren. Om betesdriften av någon anledning upphör, då är området lämpligt för bebyggelse.

Område 3

Areal ca 1,0 hektar. Området har tidigare klassats som grönområde. Nu har nya områden på Ronehamn blivit grönområden, bl.a. fastigheten Gullgårde 1:100. Tidigare har vissa delar av det här området varit fuktiga och vissa delar mindre fuktiga med träd. Nu finns inga träd kvar och området är öppet. Markfuktigheten har minskat, men i samband med snösmältning kan det fortfarande vara fuktigt. Området betas. I framtiden kan området bli lämpligt för bebyggelse.

Område 4 Areal ca 2,8 hektar De äldre flygbilderna informerar att området har tidigare varit trädbevuxet med enstaka gläntor. Nu är det kalmark och området nyttjas som betesmark. Hela området är lämpligt för bebyggelse.

Område 5 Areal ca 0,7 hektar. Området har tidigare varit åker men fyra smala åkertegar. Nu är det betesmark. Det här området har tidigare klassats som grönområde. Nu finns det nya grönområden och bedömningen blir att området är lämpligt för bebyggelse.

Område 6 Areal ca 0,4 hektar. Idag är området klassat som åker. Det är en liten åker och tveksamt om den blir brukad i framtiden. När åkerbruket upphör, då blir åkern lämplig som tomtmark

RIIABs förslag på områden för framtida tomtmarksexploatering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Tillgången till dricksvatten i tillräcklig kvantitet och av godtagbar kvalitet är en av de allra viktigaste förutsättningarna för det gotländska samhället och för att kunna möjliggöra utveckling av verksamheter, bostäder och hela näringar. Samtidigt är det av stor vikt att såväl försörjningen av dricksvatten som omhändertagandet av spillvatten och dagvatten sker på ett hållbart sätt. Det är i dagsläget inte anslutningsstopp i Ronehamn, men reningsverkets kapacitet är nära ett ansträngt läge. VA-avdelningen arbetar kontinuerligt med att följa den antagna VA-plan 2018. VA-planen fastställer många områden inom vilka åtgärder och resurser behövs för att säkra den framtida VA-försörjningen. Taktiken med

vilken VA-avdelningen kan arbeta enligt fastställda åtgärder är även beroende av tillgängliga resurser, såväl ekonomiska som personella. Om takten ska ökas ytterligare, utöver beslutade nivåer, kommer det krävas prioriteringar eller utökade resurser. Gällande synpunkten att se över alternativa metoder för avloppslösningar så uppmanar översiktsplanen till innovativa lösningar som sparar med vatten och resurser generellt.

Angående synpunkten gällande detaljplanekravet så styrs inte detta av en översiktsplan, utan det regleras i plan- och bygglagen. Även synpunkten om detaljplanernas detaljeringsnivå ligger utanför översiktsplanens rådgivet.

Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjliggöra till att bo och verka utanför centralorten. Den som önskar att ändra en detaljplan kan ansöka om planbesked. Miljö- och byggnämnden har som mål att möjliggöra för 500 bostäder per år, detaljplaner som ger ett större tillskott till bostadsförsörjningen är därför prioriterade i nuläget. Plan- och bygglagen samt översiktsplanen möjliggör även för enstaka komplettering, utan att detaljplan krävs, på platser där förutsättningar finns. Lokala förhållanden och landskapets förutsättningar avgör vilken typ av utveckling som är möjlig i ett senare skede utanför översiktsplanen.

Förslaget med nya områden för bebyggelse (1-6) utgörs till stor del av jordbruksmark, hävdad mark (betesmark med EU-stöd) och odlingslandskap och det har även under år 2022 beslutats om negativt planbesked på flertalet av föreslagna ytor (Beslut 2022-12-20 MBN § 306). Det negativa planbeskedet gavs bland annat på grund av att stora delar utgör jordbruksmark och att området är utpekad i Kulturmiljöprogram för Gotland som värdefullt odlingslandskap och beskrivs som ett av Gotlands största områden med fornläroar. Det finns en stor areal naturlig betesmark och kulturbistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer. Föreslagna områden inhyser även höga naturvärden vilket sammanslaget leder till att marken bedöms vara olämplig att peka ut som ny bebyggelseyta. Därav föranleder förslaget inga ändringar.

Översiktsplanen möjliggör för en komplettering av bebyggelse inom befintlig bebyggelsestruktur inom Ronehamn samhälle (benämnd som "sammanshängande bostadsbebyggelse, befintlig"). Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förhandsbesked eller bygglov, alternativt genom detaljplanläggning, om påverkan på omgivningen kräver att utredning sker i ett större sammanhang. Tillkommande bebyggelse begränsas av VA-kapaciteten i Ronehamn.

#130 Familjerna Ahlström-Hellströmer

Datum: 2024-05-21

Yttrande Översiktsplan 2040

Som del i demokratigruppen i "Hablingbo med omnejd" och som närmaste grannar ser vi med stor förvåning i dokumentet "Översiktsplan Gotland 2040" flera oroande förändringar som vi undrar över hur de kommit till.

Plötsligt är texten om att generationsskiftena inte ska ske i gamla vindkraftverk borttagen. Det är plötsligt tillåtet för spridda små vindkraftverk att byggas om och till. Något som förstör de öppna landskapen, som vi är så stolta över och marknadsför för turismen. Vindkraftverk som bara genererar pengar till enskilda vindkraftsägare och inte genererar få kronor tillbaka till Gotland.

Dessutom ser vi fortfarande Vindkraftsverksparken Stjups 1:31 i planen. **Utan** att man på något sätt tagit hänsyn till frågorna om hydrologi i ett känsligt område, den ovanliga floran och faunan i området, häckande kungs- & havsörnspar och fridlysta fladdermusarter. Dvs allt som lyfts i otaliga yttranden och överklaganden från människor som värnar Gotland och dess unika natur.

Och detta **trots att man från länsstyrelsen och regionen beslutat om att "Vindshejkerna på Stjups AB" måste göra nya utredningar** eftersom de utredningar de hänvisar till är för gamla och inte längre aktuella.

Vi har inte sett en enda ny utredning i detta särskilt utnämnda natura 2000-område som är särskilt känsligt och värdefullt.

Varför tar ni inte våra frågeställningar på allvar?

Gotland som region tjänar inte något på detta. Inte heller vår unika natur och kulturmiljö, vår fridlysta, värdefulla flora och vår fauna.

Här är ingen vinnare – förutom några få personers plånböcker och eventuell kinesisk eller norsk energiindustri som vill tvätta sin smutsiga energi till ett grönt alibi.

Stackars Gotland!

/familjerna Ahlström & Hellströmer

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Området vid Hablingbo Stjups har en detaljplan för vindkraft och är ett pågående tillståndsärende. Att ytorna där generationsväxling ej är tillåten är borttagna från granskningsversionen ska inte ses som att vi nu tillåter vindkraftverk på dessa platser. De riktlinjer som är uppställda om exempelvis 1000 meter hänsynsavstånd till bostäder gäller och då faller de flesta av dessa områden bort även om de inte är särskilt utpekade på kartan. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#134 & #137 VIF Gute Friidrott, Maria Larsson Östergren

Datum: 2024-05-21

Yttrande Översiktsplan 2040

Visby IF Gute Friidrottsklubb yttrar sig över förslaget benämnt V33 Gutavallens parkering sidan 197.

I översiktsplanen benämns området som Gutavallens parkering. I beskrivningen i översiktsplanen anges att området ligger invid Gutavallens idrottsplats.

Här vill VIF Gute Friidrott starkt tydliggöra att området är en del av Gutavallens idrottsplats och inte som felaktigt benämns en parkering. Både rubriksättning och beskrivning av området är felaktigt. På grusplanen bedrivs friidrott och är en del av Gutavallen. Planen används för bland annat släggkastning och träning av andra kastgrenar. Av olika skäl, framförallt av säkerhetsmässiga, har kastgrenen slägga förlagts utanför området med löparbanor.

Vid större idrottstävlingar används också grusplanen som uppvärmningsområdet eftersom tävlande då inte får beträda löparområdet annat än vid respektive grenstart.

Förslaget att möjliggöra bebyggelse på området vänder vi oss emot.

Om förslaget skulle bifallas och området får ett nytt ändamål, leder det till att Region Gotland måste ta nya beslut rörande friidrotten på Gutavallen. Innan området kan bebyggas måste Region Gotland ta fram ett nytt kastområde för spjut, diskus, kula och slägga i direkt anslutning till Gutavallen, alternativt bygga en helt ny friidrottsarena där friidrottens samtliga grenar kan utövas professionellt.

Bakgrund till våra synpunkter

Gotland har endast en godkänd friidrottsanläggning där friidrotten kan bedriva träning och tävling på högre nivåer.

Slägga är en av friidrottens grenar och genomförs vid en tävling tillsammans med alla andra av friidrottens grenar. Slägga är också en gren som kräver särskilt god säkerhet. Slägga ingår även i lagtävlingen Castorama som är en särskild friidrottsgren där alla under en tävling i turordning genomför kula, spjut, diskus och slägga. De senaste 15 åren har VIF Gute deltagit och placerat sig i topp 10-15 bland alla klubbar i landet.

Slägga är också en av grenarna i grenen kastmångkamp där de tävlande i tur och ordning kastar slägga, kula, diskus, spjut och vikt (tyngre slägga).

Med den informationen kan inte slägga ses som en separat gren som enkelt kan flyttas utan den är en del i friidrottens alla grenar.

Om grusplanen behövs för andra ändamål är det enklaste och mest ekonomiska att flytta in släggan på Gutavallens gräs. Den befintliga diskusburen kan ersättas med en kastbur med högre säkerhet, den större kastringen för diskus kan anpassas med en flyttbar metallring som läggs in när slägga ska kastas eftersom kastringen för slägga har en mindre diameter.

Om det av olika skäl inte skulle vara möjligt att kasta på gräset behöver friidrotten innan något arbete påbörjas på grusplanen ett helt nytt kastområde i direkt anslutning till Gutavallen där kula, diskus, spjut och slägga kan genomföras, alternativet är en helt ny anläggning för friidrott.

Grusplanen används även som nämnts ovan vid annan kastträning när många grupper tränar och som uppvärmningsområde i samband med större tävlingar.

Summering:

- Att området benämnt V33 Gutavallens parkering, som är en del av Gutavallens idrottsplats, fortsatt får vara en arena för friidrott.
- Om beslut fattas att området ska få ett nytt ändamål och bebyggas behöver Region Gotland ta fram ett nytt kastområde i direkt anslutning till Gutavallen, alternativt bygga en helt ny friidrottsarena inom stadsgränsen där friidrottens samtliga grenar kan utövas professionellt.

Styrelsen för Visby IF Gute Friidrottsklubb genom
Maria Larsson Östergren, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningens kommentar

Tack för er synpunkt!

Översiktsplanen kompletteras med en ny beskrivning av hur området i dagsläget används för olika typer av kastgrenar samt att grusytan på olika sätt aktiveras i samband med större idrottstävlingar. Även namnsättning av området ses över. I översiktsplanen hanteras strategiska frågor på en översiktlig nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen. Därmed kan inte översiktsplanen i detalj styra hur olika delar av Gutavallen nyttjas i samband med idrottsutövning eller friidrottens kastgrenar.

I dagsläget anger gällande detaljplan för Gutavallen "Kvartersmark för idrottsändamål", och det ställningstagande som görs i översiktsplanen är att området utgör ett Utvecklingsområde för skola eller idrott.

Regionstyrelsen beslutade den 5 september 2024 att Gutavallen, tillsammans med den västra delen av fastigheten Visby Artilleriet 1:38, ska ingå i en förstudie för en ny idrottsball i Visby (RS § 254, 2024-09-05). Syftet med förstudien är att utreda förutsättningarna för att bygga en fullstor idrottsball mellan Solbergaskolan och Alléskolan.

Med bakgrund av bl.a. regionstyrelsens beslut bedöms det fortsatt vara av vikt att området är utpekad som ett utvecklingsområde, vilket på sikt kan medföra ett behov av att ändra områdets användning. Om områdets användning förändras kommer friidrottens framtida behov behöva hanteras. Dock anses detta i nuläget vara utanför översiktsplanens rådighet, eftersom att det ännu inte finns något formellt politiskt beslut som föranleder en ändring av hur området används.

#136 Eva Hellström

Datum: 2024-05-21

Yttrande översiktsplan 2040

Med anledning av informationsmöte den 20 maj i bygdegården på Fårö avseende översiktsplan för Region Gotland 2040 Gransknings2024.

Jag har en synpunkter på cykelvägen.

Diverse frågor lyftes under mötet men min ståndpunkt är att det verkligen behövs en cykelväg från färjeläget i Broa via Kyrkviken upp till Ekeviken. För att stärka säkerheten bör cykelbanan även vara särskild från huvudvägen.

Fårö växer under sommaren allt mer år från år och det innebär att det blir mer bilister och cyklister.

Jag och min man har varit med om många tillbud, omkörningar i omöjliga situationer, här på Fårö då stressade bilister kör om cyklister trots att de får möte i motsatta riktningen. Det har bland annat varit klungor av unga cyklister, även cyklande barnfamiljer. Varje gång färjan kommer har dessutom bilisterna bråttom att hinna med färjan samt att det kommer en hel kö av bilar från färjan som ska upp på ön.

Med vänliga hälsningar Eva Hellström

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Vi delar din mening om att säkrare gång- och cykelmöjligheter behöver utvecklas på Fårö. Sträckan som du nämner finns med i antagandeförslaget som föreslagen gång- och cykelväg, dels i utvecklingsriktningen men också i mark- och vattenanvändningskartan. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#139 Maud Gardell

Datum: 2024-05-21

Yttrande Översiktsplan 2040 - Nej till vindkraft på Mästermyr!

Vindkraften på Näsudden har inte gjort något gott för socknen som socken. Tvärtom. Efter många år med bråk, gräl, slagsmål och t o m hus som brunnithar alka lagt på ett lock. Ingen pratar om vindkraft. Halva socknen får bra betalt från vindkraftsbolagen varje år. Andra halvan får sin närmiljö förstörd av elkablar. Skapar ingen gemenskap precis. Mkt pressad stämning i socknen. Förstör inte Gotland och innevanarnas sammanhållning med vindkraftverk.

Nej till vindkraft på Mästermyr!

Jag är emot en etablering av vindkraft på Mästermyr. Regionens förslag skulle enligt min uppfattning ha flera negativa konsekvenser.

- Den ofattbara höjden (moderna verk är 250-300 meter eller högre) och propellrarnas spännvidd kommer helt dominera landskapsbilden.
- Rasera kulturmiljön bestående av fornlämningar, medeltida kyrkor och kalkstensgårdar genom industrialisering av det öppna landskapet.
- Förstöra viktiga naturvärden kopplade till det rika fågellivet med rastande flyttfåglar och häckande skyddsvärda arter som kungs- och havsörn.
- Katastrofal inverkan på boendemiljön med ständig närvaro av buller och rörliga skuggor med kraftig negativ påverkan på fastighetspriserna i omgivningen.

Över hälften av yttrandena på översiktsplanen från privatpersoner under samrådet våren 2022 utgjorde klara ställningstaganden mot en vindkraftsexploatering av Mästermyr. Starkt kritik mot storskaliga landbaserade vindkraftsparker på Gotland uttrycktes också från en stor mängd institutioner och organisationer. Beträffande Mästermyr har Mark och miljööverdomstolen redan tidigare i domslut konstaterat att Mästermyr är olämpligt för vindkraft.

Regionen har i det reviderade förslaget valt att helt bortse från den stora mängden yttranden, starka och sakliga kritiken samt tidigare domslut. Istället har man valt att ha kvar Mästermyr som område för storskalig vindkraft.

Regionstyrelsen måste nu besinna sitt ansvar och ta till sig de lämnade synpunkterna och avlägsna Mästermyr som område för storskalig vindkraftsexploatering. Om så inte sker måste samrådsprocessen betraktas som ett demokratiskt haveri!

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsamt energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet sambälle för invånare och besökare, ett

Jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Mästermyr är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller Mästermyr ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor. Som ni påpekar har området redan varit uppe för prövning i MÖD men här är det teknikutvecklingen som skulle kunna innebära nya förutsättningar för samexistens mellan naturvärden och vindbruk vid en framtida tillståndsprövning.

Höjden för kommande verk är också något som kommer att utredas och fastställs i kommande tillståndprocesser. I översiktsplanen finns många hänsynsriktlinjer uppställda vad gäller exempelvis hänsyn till landskapsbild etc som kan komma att påverka höjden. Gällande kulturmiljö och naturmiljö behöver även detta tas hänsyn till i tillståndprocessen. Översiktsplanen har även flera hänsynsriktlinjer kopplade till båda dessa områden.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Det är som ni säger att många av de yttranden vi har mottagit under samråd och granskning som motsätter sig vindkraft på Gotland av olika skäl. Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#140 Eva Gahnström

Datum: 2024-05-21

Bro socken

Det behöver byggas fler bostäder, både enskilda och lite större planlagda områden, på Gotlands landsbygd. Gotlands utveckling försvåras om det endast är i samhällen och skolorter det får byggas bostäder. En socken, som ligger nära ett samhälle, men inte har en skola, ska tydligen inte få utvecklas. En fråga man kan ställa sig är varför inte äldreboenden räknas som samhällsservice. Ett äldreboende är en ganska stor arbetsplats med stort behov av personal. Då borde bostadsförsörjning vara prioriterad i socknar med äldreboenden. I Bro finns en lila plupp, som indikerar "utbyggnadsområde", men det finns inget markerat och numrerat område. Varför inte? Om det här förslaget till ÖP varit styrande 2018 när de 17 tomtarna på Ljungvägen bebyggdes hade det inte blivit några bostäder eftersom de ligger drygt 3km från Väskinde skola.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför centralorten.

Översiktsplanen stödjer service inom sammanhållen bostadsbebyggelse och en utveckling kring skolorna för att stödja den befintliga skolan, men möjligheter till kompletteringar med ny bebyggelse finns även utanför skolorna. Äldreboenden är också viktig samhällsservice och till skillnad från skolor som har lagts ned under de senaste decennierna, så byggs det fortfarande nya äldreboenden.

Punkten för utbyggnadsområdet som finns i Bro, i kartan för utvecklingsinriktning i kapitel 2, ska tydliggöra att det finns utvecklingspotential för bl.a. bostäder i området. Punkten i kartan ska inte ses som en exakt lokalisering, den ska läsas på en övergripande nivå. I kapitel 3, under mark- och vattenanvändning anger översiktsplanen att det finns ett område med sammanhängande bostadsbebyggelse i Bro, vilket innebär att det finns utvecklingsmöjligheter bl.a. för bostäder. Områden med markeringar och nummer, kallade utvecklingsområden, syftar till att möjliggöra en mer omfattande etablering av bostäder och som i första hand bör prövas genom en detaljplaneprocess. I arbetet med översiktsplanen har inget sådant område pekats ut i Bro. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#143 Arvid Svanborg

Datum: 2024-05-21

Angående översikts plan 2040 storsudret.

Jag tycker det är relevant att fråga sig i sammanhanget vad är utveckling ?

Vad skall utvecklas och för vem ?

De som vill sälja tomter ?

Som uppvuxen och permanentboende på Storsudret så tycker jag att man bör slå vakt om det som är unikt med Storsudret landskapet, naturen kultur och äldrebebyggelsetradition.

Innan varje nytt bygglov eller "utvecklingsområde" tycker jag att man skall tänka efter behövs verkligen det här huset vem kommer använda det ?

Vem gynnar det kortsiktigt och vad blir konsekvenserna långsiktigt.

Vi måste prioritera natur, miljö och klimat först!

Varje nybyggnation kräver resurser som belastar klimatet i form av byggmaterial exploatering av platsen både där huset byggs och från skogen eller bergtäkten där virke cement och sand och grus hämtas. All form av byggnation fragmenterar en redan ansträng miljö som gör att artrikedomen minskar. Fortsätter vi i den här takten att nyttja våra resurser på så ohållbart sätt leder det till mer konflikter och problem.

Många av de hus som byggts på Storsudret de senaste decennierna används endast som nöjesbostäder några få veckor per år. Det resursmässigt helt oacceptabelt att det kan fortsätta. Det är ingen mänsklig rättighet att äga ett hus bara för man gillar en plats.

Vi bör istället ta hand och förvalta det vi redan har byggt, och lära av historien att en ökad bebyggelse inte verkar leda till en ökad befolkning hur mycket vissa ändå verkar tro det.

Man tenderar även att glömma alldeles fort hur en plats var och såg ut och upplevdes innan en viss exploatering, och man vänjer sig med det nya även om det är en markant försämring för upplevelsevärde av en plats.

Jag tror att vissa riktade politiska beslut skulle gagna hållbar utveckling av vårt Gotland

utan massa nya lyx boenden och segregation.

På Storsudret ser jag en förtätning och viss utvidgning av Burgsvik söderut som det lämpligaste sättet om man vill uppnå en positiv befolkningsutveckling av permanentboende. Då bör regionen själva stå för utformningen då de allmänna är en markägare i området man kan även bygga och utforma området resurseffektivt.

Hmr 1 Vändburg bör vara kvar i regionens regi och inte bebyggas som nuvarande förslag området är alldeles för litet för allt detta som framgår i förslaget. En hamn bör vara främst en hamn. Om 20 år kanske småskaligt fiske är populärt igen eller annan marin verksamhet kan behövas.

Att då ha ändrat användning är inte hållbart.

Hmr 2

Är ett relativt fuktigt område där gamla stockvikeån förr gick, det är fina lövlundar med ornitologiskavärden men även blött ängar med orkideer som kärnnycklar och honungsblomster.

Hmr 3

Det är ett av de sista områden vägar som saknar bebyggelse vilket bör beaktas. Området är bra skogsmarkbitvis och är i vissa partier fuktigt växer än alskog i området.

En sån plats kan ju vara intressant i andra intressen än bostäder i framtiden tex anläggning av biogas el industri av nåt slag då den ligger avsides men nära bra vägar, fast långt från bebyggelse

Hmr 4 Är evetueellt lämpligt att förtäta, dock bör man inte bygga nåt i lövskogen som kyrkan äger.

Hmr 5 Är ett naturskönt område med lövlundar som har både ornitologiska och botaniska värden tex kalknipprot bör inte bebyggas.

I området finns redan tillräckligt med hus. Landskapsbilden är mätt.

Öja 11

Området ligger delvis lågt och består sumpartad skog med asp och sälg i området växer det rikligt med nästrot och pyrola samt vissa år har även korallot förekommit. Det är även ornitologist intressant.

Området tellar och vidare ut mot stockvike är del av att äldre lågtliggande myr jordbruksområde som känns väldigt genuint och bör inte bebyggas .

PA

Samhällsbyggnadsförvaltningen:

Tack för dina kloka tankar kring utveckling i stort samt de olika utpekade utvecklingsområdena på Sudret. Vi instämmer verkligen i att Storsudret är en speciell del av Gotland med dess unika natur- och kulturmiljöer. Intentionerna med den utveckling som översiktsplanen föreslår på Storsudret är i mångt och mycket hämtat från den fördjupade översiktsplanen för Storsudret och Burgsvik 2025. Ledorden i denna kretsade kring bevarandet och säkerställandet av Storsudrets unika värden tillsammans med ambitionen att skapa möjlighet och förutsättningar för utveckling av arbetstillfällen, bostäder, service och goda kommunikationer.

Översiktsplanens mål och inriktningar kring samhällsutveckling, byggnation och bevarande är kopplade till den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040, som anger att bebyggelsen behöver lokaliseras resurseffektivt för att hushålla med infrastruktur och energi. Det innebär att den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter och tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse för att inte bryta upp tidigare orörda områden. Översiktsplanen hanterar inte enskilda intressen och hindrar därmed inte enskilda bygglösa där det finns goda förutsättningar för kompletteringar med ny bebyggelse. Genom att peka ut skolorter som områden med potential för utveckling snarare än attraktiva kuststräckor vill översiktsplanen underlätta boendesituationen för året-runt-gotlänningar.

Översiktsplanen har ett antal övergripande riktlinjer i avsnitt 2.1, Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning, som syftar till att på olika sätt bidra till att skapa en väl fungerande bostadsmarknad. Detta handlar om mer än att enbart bygga bostäder, utan att bygga hållbara samhällen. En viktig del i denna utveckling handlar naturligtvis om att uppnå en balans mellan utveckling, byggnation och exploatering i förhållande till bevarande och att stärka våra viktiga natur- och kulturmiljöer som utgör en sådan viktig del i våra livsmiljöer.

Dock har Region Gotland mycket begränsade möjligheter att styra hur de bus och boenden som byggs runt om på Gotland används, men en viktig målsättning med den utveckling som föreslås i översiktsplanen kretsar kring att vi ska bli fler året-runt-gotlänningar. Detta är även en viktig målsättning som prioriteras av Region Gotlands politiska ledning.

Områdena benämnda Hmr 1-5 samt Öja11 är utpekade sedan tidigare i den fördjupade översiktsplanen för Storsudret och Burgsvik. De fördjupade översiktsplanerna är inarbetade i den nya översiktsplanen för Gotland vilket innebär att många områden fortsatt är utpekade som utvecklingsområden.

Vi har gjort en genomgång av de utpekade områdena och justeringar kommer att göras på de områden som benämns Hmr 2 och 4 då delar har prövats i begäran om planbesked och konstaterats ej lämpliga att bebygga. Det kan vara så att tidigare utpekade område som kommer kvarstå oförändrade i sin utbredning inte är lämpliga att utveckla för bebyggelse men det får framtida prövningar utvisa. Yttrandet föranleder minskning av områdena Hmr2 och Hmr4 utbredning.

#144 Ragnar Gustavii

Datum: 2024-05-21

Yttrande översiktsplan 2040

Synpunkter Översiktsplan 2040

1. Detaljgrad

Bra att flera planer såsom exempelvis FÖP Östergarnslandet inarbetats i nuvarande förslag. Detta skapar bättre översikt och lägre detaljeringsgrad. Fortfarande är planen till delar väl detaljerad såsom exempelvis checklisten på sid 55 samt ställningstagande vad gäller fasadmateriell för bebyggelseområde Ög9 Davide södra. Planen skulle vinna på att vara mer översiktlig och därmed bland annat underlätta kommande lagstadgade planeringsstrategi.

2. Servicenära landsbygd

Distansen för begreppet servicenära landsbygd anges till högst 3 km - det motsvarar en kvarts cykeltur med elcykel. Valet av avstånd tycks vara ur en stadsbos synvinkel. Många skulle nog anse att både 6 och 9 km till affär och restaurang är nära och kunna tänka sig att bo på landsbygden med ett sådant avstånd till service eller skola. Förslagsvis ändras avståndet till ca 6 km i planen.

3. Ög9 Davide södra

I Översiktsplanen 2040 anges att ”behovet av landsbygdsutveckling på Östergarnslandet är stort” samt att ”Östergarnslandets roll för den regionala tillväxten måste uppmärksammas”. I Regionens riktlinjer för bostadsförsörjning är ett av målen ”Ett offensivt byggande sker över hela Gotland”.

Det föreslagna ställningstagandet anger att Ög9:s kommande detaljplan ”bör följa samma principer gällande volym, placering samt utförande” som det angränsande fritidshusområdets detaljplan. Ställningstagandet riskerar medföra att enbart mindre fritidshus kan byggas och att ett modernt åretruntboende med god gestaltad livsmiljö för barnfamiljer som pendlar till exempelvis Visby eller arbetar på distans inte kan skapas. En sådan inskränkning skulle gå tvärt emot planens tydliga önskan rörande utvecklingen på Östergarnslandet och tydligt motverka ett ökat fastboende.

I ställningstagandet anges vidare ”träfasader i dova färger”. Det är väl detaljerat att i planen ange färg och material för byggnadernas fasader. Någon sådan detaljering görs inte för andra bebyggelseområden.

Förslag till nytt ställningstagande:

Villor i 1-1½ plan med möjlighet till källare för att skapa goda förutsättningar för åretruntboende, samtidigt som byggnadernas volymer ovan mark anpassas till det omgivande landskapet. Naturtomter med möjlighet att återställa marken från dagens likartade och rakstammade tallskog till de hävdade trädklädda betesmarker som rådde så sent som på 60-talet, innan marken nyplanterades med tall. Exploatering genom detaljplaneläggning. Planläggning är enbart möjligt om vatten och avlopp går att lösa via gemensamhetsanläggning. Bebyggelseområdet ingår i det område där fastigheter har möjlighet att ansluta sig till privat VA-aktör och samfällt VA-ledningsnät vilket innebär goda möjligheter att ansluta denna del till ett bärkraftigt vatten- och avloppssystem framöver.

Ragnar Gustavii

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Anledningen till att det är en annan detaljeringsgrad i dessa områden är att de kommer från en den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik 2025 som nu är implementerad i förslaget och kvarstår därmed. Översiktsplanen är dock inte juridiskt bindande utan endast vägledande.

Vad gäller servicenära landsbygd så utgår den från miljö- och byggnadsnämndens prioriteringsmodell som används för detaljplaner således utgår översiktsplanen från den avgränsningen. En utveckling av bostäder inom dessa områden bör främst syfta till att bidra till landsbygdsutveckling genom att bland annat stärka underlag till förskola och skola. Lokala förhållanden och landskapets förutsättningar avgör vilken

Typ av utveckling som är möjlig i ett senare skede utanför översiktsplanen. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

#145 Klintetraktens Framtid, Amanda Ringkvist

Datum: 2024-05-22

Synpunkter på granskningsversion av Översiktsplan för Gotland 2040

Den nu föreliggande granskningsversionen av Översiktsplan för Gotland 2040 är mycket ambitiös och volymmässigt omfattande. Våra synpunkter i det följande är främst koncentrerade till sådant som vi anser kommer att vara avgörande för att Klintehamn och den omgivande trakten ska kunna fortsätta att utvecklas på ett positivt sätt. Detta förutsätter förstås att även resten av ön utvecklas positivt, vilket i sin tur, enligt vår mening, kräver förstärkt fokus på möjligheterna att bo och verka utanför Visby.

Översiktsplanen har stor bredd och med ambition att i den integrera det väsentliga av andra gällande långsiktiga program- och planansatser. Vi noterar att avsikten är att planförslaget, när det vunnit laga kraft, i sig ska ersätta ett stort antal fördjupade översiktsplaner och program för olika områden på Gotland. För Klintehamn föreslås att utvecklingsområdena i Program Klintehamn 2030 integreras och blir en del i översiktsplanen men att programmet sedan fortsätter att utgöra planeringsunderlag till dess att det är genomfört. Detta menar vi är klokt, inte minst med hänsyn till programmets relativt höga detaljeringsnivå och det stora lokala engagemanget. Några utvecklingsytor i programmet har dock givits ändrade förutsättningar:

- området vid Varbosåns mynning, nära infarten till Varvsholm. redovisas inte i översiktsplanen på grund av dess sårbara läge vid havet,
- utvecklingsområdet för Varvsholms besöksnäring redovisas som ett befintligt område,
- inom Robbjäns industri- och verksamhetsområde föreslås nya företagsetableringar och nya arbetstillfällen prioriteras före jordbruk som allmänt intresse.

När Program Klintehamn 2030 beslutades var fortfarande osäkerheten stor kring om SMA hade för avsikt att fortsätta planera och arbeta för en kraftigt utökad kalkbrytning i anslutning till Klintehamn. Vi har upplevt att denna osäkerhet har inneburit att regionen har avvaktat med sina insatser i Klintehamn. I och med att SMA nu under våren har deklarerat att de inte längre ser kalkbrytning vid Klintehamn som intressant finns det antligen förutsättningar för att regionen med stor kraft kan vidta planläggningsåtgärder och andra insatser enligt programmet.

Hamnen och ytbehoven för hamnanknuten verksamhet

När det gäller Robbjäns industri- och verksamhetsområde så är det angeläget att planläggningsarbete påbörjas och vatten- och avloppsfrågorna löses så att det skapas utvecklingsmöjligheter för nya etableringar av företag på platsen. En betydande osäkerhetsfaktor är i vilken utsträckning det kommer att behövas ytor för långtidsförvaring knuten till hamnens in- och utskeppning.

Klintehamns hamn är ett ständigt levande planeringsproblem eftersom ingen uppenbarligen tycks kunna ha kontroll på helheten, omfattningen eller det relevanta tidsperspektivet. Hamnen har under många år successivt byggts ut och har nyligen av staten blivit klassad som ett riksintresse och av regionen utpekad som den hamn som ska hantera allt gods

från/till ön som har att göra med jord och skogsbruket men även kunna hantera andra godsslag. Vi har idag svårt att förutse de långsiktiga konsekvenserna för samhället men sannolikt kommer det för ett succesivt ökat transportbehov att behövas längre kajer, större djup i hamnen och farleden, kraftigt ökade iordningsställda upplagsytor. Frågan om framtida upplagsytor flaggas ju även för i översiktsplanen, dock utan att kunna preciseras. Kommer behovet att kunna tillgodoses längs förlängda kajer och genom marken vid Robbjäns industri- och handelsområde eller kommer det också att behövas ny utfyllnad i viken söder om hamnen?

I och med att hamnen har klassats som riksintresse så har Trafikverket nyligen beräknat en bullerzon som kommer att innebära vissa restriktioner för byggnation i en del av Klintehamn om det inte finns lösningar/teknik så att en del av bullret kan avskärmas. Som en följd effekt av att hamnen, liksom Visby hamn, har klassats som riksintresse har Trafikverket också klassat väg 140 mellan Visby och Klintehamn som av riksintresse. Vi instämmer därför i översiktsplanens slutsats att Trafikverket bör ta fram en Åtgärdsvalsstudie för att klargöra hur riksintresset avseende väg 140 kan tillgodoses. Den planerade rondellen (väg 140/Verkstadsgatan/Hamnvägen) och åtgärder på anslutande gator/vägar ligger passande nog redan med i planeringen. För samhällets angelägna och säkra kontakt med havet är det önskvärt att detta projekt genomförs med hög prioritet.

Verksamheten i godshamnen påverkar förstås också närliggande havsanknutna vistelseområden och verksamheter – bad, strövområden, naturreservatet Vivesholm, restauranger, pensionat, småbåts- och gästhamn, färjetrafik för besökare till Karlsöarna, etc. Även för dessa finns behov av förutsägbarhet inför val av satsningar, åtgärder, information och marknadsföring.

Havsmiljön i stort – och vikarna vid Klintehamn

Östersjöns havsmiljö är idag i mycket dåligt skick med allt större ytor med döda bottenar, krympande lek miljöer för fisken, dåligt reglerat storskaligt fiske, fiskbestånd på gränsen till kollaps. Det är dock fortfarande möjligt att med gott resultat handredskapsfiska framför allt havsöring längs den gotländska kusten vilket är en stark attraktionsfaktor för ön. Det är därför mycket viktigt att skydda reproduktionsmiljöerna i åar, åmyningar och skyddade vikar. Robbjänsån som rinner genom samhället är en av öns bästa reproduktionslokaler för havsöring.

När det första riktiga reningsverket i Klintehamn togs i drift 1977 i reningsverkets nuvarande läge var bottenarna i Klintehamnsvikens inre delar (Sandboviken, inre Klinteviken) friska med omvitnat goda fångster av fisk. Dessa vikar är idag övergödda och fiskfattiga vilket med största sannolikhet till stor del beror på utsläppen från reningsverket. För att en stor del av södra Gotlands avloppsvatten, tidigare renat i Burgsvik och Kvarnåkershamn, skulle kunna ledas till Klintehamn byggdes för några år sedan det nya reningsverket i samma läge som det gamla. För det nya reningsverket har den gamla utsläppsledningen och utsläppspunkten i Klintehamnsviken bibehållits trots ökade utsläppsvolymer. Reningstekniken har visserligen förbättrats mycket vad gäller kväve och fosfor men den totala påverkan har ändå ökat och dagens installerade teknik fångar inte upp till exempel läkemedelsrester som ses som allt farligare för den samlade havsmiljön. Den förhärskande vinden kommer även i framtiden att blåsa från sydväst och därmed pressa in avloppsresterna i de inre vikarna. En förutsättningslös studie behöver ske av hela problematiken med utsläppen, miljön i vikarna och möjliga restaureringsåtgärder.

Bostadsbristen m.m. från ett Klintehamnsperspektiv

Bostadsbristen på ön är omvittnat stor. Nya bostäder efterfrågas överallt på ön men samtidigt verkar det i princip bara vara i Visby som privata intressenter verkligen verkar våga satsa på permanentbostäder.

På sträckan från Tofta och ner till Klintehamn byggs ett stort antal nya fritidshus, nästan alltid med anslutning till kommunalt vatten och avlopp. En stor andel av dessa kan i framtiden dock förväntas komma att omvandlas till permanentbostäder, särskilt om inflyttningstrycket till ön består och det vanliga bostadsbyggandet i t.ex. Klintehamn inte matchar behovet. Även äldre fritidsbostäder kan förstås komma att omvandlas. En faktor som talar för fortsatt starkt intresse för bosättning längs sträckan mellan Visby och Klintehamn är den militära etableringen på norra Tofta som sannolikt kommer att fortsätta att öka. Dessutom är kollektivtrafiken mellan Visby och Klintehamn bra.

Program för Klintehamn 2030 inrymmer ett antal områden som identifierades som lämpliga för nya bostäder. Planläggning krävs för att byggnation ska kunna komma igång. Med tanke att översiktsplanen siktar på behoven fram till 2040 bör dock ytterligare möjlig bostadsmark i Klintehamn identifieras – kanske på norrsidan av Klintehamn med tanke på pendlingsbehovet mot Visby.

Andra viktiga frågor från Program Klintehamn 2030 när det gäller att förbättra strukturen i samhället och ortens attraktivitet är bland annat översyn av vägnätet inne i samhället så att det ska vara lätt och säkert att förflytta sig som fotgängare och cyklist. Vi tror att en koncentrerad satsning på åtgärder som bidrar till detta kan öka ortens attraktivitet. Miljön centralt i samhället, bland annat runt Konsum/återvinningen/busshållplatsen och säkerheten för elever till och vid skolan, behöver ses över. En fortsatt satsning på idrottsplatsen kan ytterligare förstärka den som en viktig aktivitetsoch mötespunkt i samhället. I anslutning till idrottsplatsen och skolan går mycket välanvända motionsspår genom ett i huvudsak regionägt skogsområde som är viktigt att kunna skydda från avverkning.

Även grönstrukturen med bland annat iordningsställande av vandringsled längs kusten och upprustning av Robbjänsån som dagsvattenrecipient, rekreativmiljö och reproduktionsmiljö för havsöring är viktiga för ortens attraktivitet och funktion.

Energiproblematik

Den nödvändiga omställningen av energisystemet till förnybar energi kräver genomtänkta och väl förankrade insatser, både små- och storskaliga, för att mer av energibehovet ska kunna tillgodoses genom produktion på ön. En utmaning kommer också att vara att vid strömavbrott kunna säkerställa att samhällskritiska verksamheter utan avbrott kan fortsätta att fungera. Vi har från föreningen inga färdiga förslag inom energiområdet men medverkar gärna i olika typer av samråd eller studier inför eventuella nya satsningar som på olika sätt kan beröra Klintetrakten.

De senaste åren har vi kunnat konstatera att vindkraftutbyggnad nästan alltid innebär konflikter mellan olika intressen, inte minst eftersom vindkraftbolagen av ekonomiska skäl vill bygga så höga verk som möjligt, vare sig det gäller på land eller till havs. Samhällets avväg-

ningar måste bland annat göras med hänsyn till risk för störningar för boende, fritidsintressen, jord- och skogsbruk, sjöfart, fiske, fågelliv, kulturmiljö och militära intressen. För många på Gotland är även det visuella intrycket mycket viktigt.

För vindkraft till havs finns möjligen nya intressanta lösningar under utveckling som möjliggör väsentligt lägre konstruktioner än de traditionella vindkraftverken, detta genom att ha verk med vertikala istället för horisontella axlar.

En än så länge föga utnyttjad resurs till havs är den energi som finns i havsvågorna vilka har mycket större energitäthet än vinden. Mycket forskning och förberedelser pågår idag kring konstruktion av hållbara lösningar för att effektivt utnyttja vågenergi. Sådana anläggningar blir låga och i princip osynliga redan på någon kilometers avstånd vilket för inte minst Gotlands del borde vara av stort framtida intresse och uppmärksammas i översiktsplaneringsarbetet.

Under programperioden till 2040 kommer i princip hela fordonsflottan för person- och lasttransporter att förnyas. För alla som bor eller arbetar runtom på Gotland och behöver egna fordon är det därför av stor vikt att veta vilka energislag som i framtiden kommer att stödjas i laddningsstrukturen när fossilberoendet ska brytas. Många kommer även i fortsättningen att bo på sådana platser på ön att kollektivtrafik, cykel och gång inte är möjliga vardagsalternativ.

För Klintetraktens framtid
Amanda Ringkvist, ordf
Göran Wahlqvist
Stefan Stenberg

Samhällsbyggnadsförvaltningens kommentar

Tack för era synpunkter!

Samhällsbyggnadsförvaltningen instämmer i vikten av att fortsatt arbeta utifrån Program Klintehamn 2030. Under arbetet med att ta fram programmet var det lokala engagemanget stort, vilket vi även har upplevt under granskningen av översiktsplanen. Klintehamn med dess strategiska läge har goda förutsättningar att växa och fortsätta utvecklas på ett positivt sätt, i enlighet med de värden och visioner som Klintehamnsborna själva har identifierat. Vi ställer oss fortsatt positiva till ett genomförande av programmet, bl.a. finns det ett antal positiva planbesked som har potential att vara en del i den fortsatta utvecklingen av Klintehamn. Som programmet anger kommer utfallet i praktiken bero på många olika faktorer, där ansvaret för genomförandet av många av åtgärderna ligger hos privata aktörer.

Gällande utvecklingen av hamnen och tillhörande logistikytor så anger översiktsplanen ett antal ställningstaganden som syftar till att tillgodose verksamheternas framtida behov. Det finns dock i dagsläget inga planer på en ny utfyllnad i viken söder om hamnen. Även om översiktsplanen på en övergripande nivå försöker skapa förutsättningar för verksamheternas framtida behov, är det svårt att i detalj redogöra för hur denna utveckling kommer te sig. Hamnen och dess tillhörande områden kommer fortsätta vara av stor vikt för Klintehamn och Gotland som helhet. Översiktsplanens ställningstaganden kring hamnens utveckling lyfter även frågan om den påverkan som hamnverksamheterna kan ha på det omgivande samhället, besöksnäringen mm. Även dessa aspekter blir fortsatt viktiga att hantera i takt med att både hamnen och samhället utvecklas framåt.

Sambällsbyggnadsförvaltningen instämmer i vikten av fortsatta åtgärder längs med väg 140. Inför granskningen av översiktsplanen tog vi fram nytt underlag, bl.a. i form av en klimatanpassningsplan. I samband med detta arbete identifierades ett antal klimatrelaterade risker, exempelvis i Klintehamn och längs väg 140. Trafikverket lyfter i sitt yttrande, #177, önskemål om samverkan kring identifierade risker och behov av åtgärder. Därmed ser vi goda förutsättningar för fortsatt samverkan kring åtgärder längs med väg 140.

Gällande Klintehamns reningsverk har det med tiden fått en mycket effektivare rening jämfört med det gamla reningsverket vid full tillståndspliktig drift. Utsläppspunkten ligger inte i viken utan på djupare vatten, detta innebär att vinden inte påverkar åt vilket håll vattnet rör sig. Snarare handlar det om hur de nedre vattenströmmarna rör sig. Om vinden blåser in ytligt vatten i viken bör vattenströmmarna leda ut från viken. Det finns dock vattendrag som leder ut i vilken som avvattnar åkermarker uppströms. På en generell nivå är åkermarker kända för att avge mycket kväve och fosfor, det innebär att utsläpp av näringsämnen kan härstamma från dessa källor som i sin tur når recipienten.

När det gäller rening av läkemedel så finns det i dagsläget inga krav på rening, även om det framöver kommer i EU:s avloppsdirektiv. Med detta sagt kvarstår det faktum att läkemedelsrester är ett problem, som dock har uppmärksammats i relativ närtid. Forskning kring förbättrade reningstekniker pågår på många håll runt om i världen. I samband med en framtida utbyggnad/ ombyggnad av Klintehamns reningsverk så kommer det med stor sannolikhet finnas krav på rening av läkemedelsrester.

Översiktsplanen har som ambition att skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling över hela ön. Översiktsplanens inriktningar kring bostadsbyggande utgår från den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, som anger att bebyggelse behöver lokaliseras resurseffektivt för att hushålla med infrastruktur och energi. Översiktsplanens inriktning innebär att den största delen av ny bebyggelse bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter, vilket även stärker möjligheten att både bibehålla och utveckla ett varierat servicentbud inom rimliga avstånd på hela ön. Förvaltningen har inom ramen för program Klintehamn 2030 identifierat ett område på norrsidan av Klintehamn, utöver de områden identifierade inom Klintehamn. Ytterligare utpekanden inom Klintehamnsområdet bedöms inte som aktuellt.

Vad gäller regionägda skogar, såsom i Klintehamn, så används främst alternativa skogsbruksmetoder. Det vill säga att ingen traktbuggning/ kalaverkning sker vilket medför att deras attraktionskraft byggs upp över tid och har möjlighet att hysa naturvärden. Region Gotland har antagit en Grönplan, som på olika sätt anger inriktningar för utveckling av grönstrukturer i våra samhällen. Grönplanen identifierar bl.a. brister och ger förslag på åtgärder, som tillsammans med tidigare identifierade åtgärder i Program Klintehamn 2030 ger en bra utgångspunkt för fortsatt arbete i efterföljande processer.

Vad gäller Gotlands energiförsörjning och vägkraft så är det inte ett alternativ för Östersjön runt Gotland idag men som ni skriver så går teknikutvecklingen framåt och det kan absolut vara ett möjligt energislut i framtiden. Vi ser att vi behöver ha en bredd av energislut för att få en robust energiförsörjning och ser med förhoppning fram emot nya sätt att utvinna energi på i framtiden. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

#146 Gotlands vindelsproducenter

Datum: 2024-05-22

Yttrande Översiktsplan 2040

GVPs synpunkter på granskningsversionen av vindkraftsdelen av Översiktsplan Gotland 2040

Vindkraften utgör ett överordnat samhällsintresse

Det står alltmer klart för allt fler att klimatkrisen kommer att drabba världen med större kraft och med större konsekvenser än vad som tidigare förväntats. Närmare hälften av IPCCs forskare tror nu att uppvärmningen av planeten kommer att överstiga 3 grader. Värmererekorden avlöser redan varandra i snabb takt.

Vindkraften är det energislag som i ett någorlunda kort perspektiv påtagligt kan ersätta fossilbaserad energi, vilket är nödvändigt för att styra utvecklingen mot en lägre grad av katastrof. Vindkraften som energislag växer med enorm kraft i hela världen och Gotland behöver vara en del av denna utveckling. Att i snabb takt få fram ny vindkraft bör betraktas som ett överordnat samhällsintresse. Utifrån Gotlands goda förutsättningar för produktion av vindkraft har vi som bor och verkar på ön ett särskilt ansvar för att arbeta för en utbyggnad av vindkraften. Den nya översiktsplanen är en viktig pusselbit och ett vägledande dokument i beslut för den omställning som krävs. Granskningsversionen uttrycker många goda intentioner och riktlinjer för utbyggnaden av vindkraft på ön. GVP noterar dock drastiska försämringar i förhållande till nu gällande översiktsplan och i förhållande till samrådsversionen av den nya översiktsplanen.

Många avslag innebär behov av många energiområden

GVP anser att målsättning om att uppnå 1 000 MW installerad effekt vindkraft som översiktsplanen återger är nödvändig om Gotland ska kunna uppnå ett elsystem med 100 % förnybar energi till år 2045.

Erfarenheten visar att en stor andel av de områden som prövas för vindkraft underkänns genom att ansökningar avslås. 2021 fick mindre än en fjärdedel av planerade vindkraftverk i Sverige tillstånd. På Gotland kan man också förvänta att endast en del av kommande vindkraftsansökningar blir beviljade. Eftersom en stor del av utpekade energiområden förmodligen inte kommer att bli godkända behöver många möjliga ytor med sammanlagt stor areal som kan prövas för vindkraft pekas ut. Troligen behöver minst tre gånger så stor yta pekas ut som områden möjliga för vindkraft jämfört med den areal som i slutändan behövs för den vindkraftsproduktion som behöver uppnås.

GVP har genomfört en sammanställning som visar att omkring hälften av den areal riksintresseområden för vindbruk som finns med som vindkraftsområden i nu gällande översiktsplan har försvunnit genom att områden strukits bort eller decimerats i granskningsversionen av översiktsplanen.

En viktig förutsättning för att ett område i ansökningsprocessen ska godkännas för vindkraft, och i förlängningen att något företag ska vilja lägga ner arbete på att förbereda en etablering och ta fram en ansökan, är att ett område är utpekat både som riksintresse för vindbruk och i vart fall att det är utpekat i regionens översiktsplan. Att Region Gotland visar att man har en tydlig ambition att förverkliga planerna med utbyggnaden av vindkraft på Gotland genom att utpeka tillräcklig areal och är positiv till den utvecklingen av vindkraft är nyckeln till att projektörerna satsar sina utvecklingsresurser just här.

Granskningsversionens decimering av energiområdena innebär därmed ett drastiskt bakslag för möjligheterna att försörja Gotland med förnybar energi i framtiden.

Fel att prioritera riksintresse natur och kultur framför energiutvinning

I förslag till riktlinjer på sidan 154 anges att ”Varje område lämpligt för vindbruk bör utnyttjas så optimalt som möjligt.” Detta tycker GVP är en bra riktlinje. På flera punkter är granskningsversionen dock inte utformad i överensstämmelse med denna riktlinje.

Ett flertal av de riksintresseområden för vindbruk som fastställts av Energimyndigheten har bara delvis angetts som områden för energiutvinning i granskningsversionen. I de fall det finns riksintressen för naturvård eller friluftsliv som överlappar riksintresset för vindbruk har man i granskningsversionen bestämt att riksintresset för vindbruk ska prioriteras lägre än riksintressen för natur respektive kultur. I vissa fall har hela eller stora delar av riksintresseområden för vindbruk som var utpekade som områden för vindbruk i den nu gällande översiktsplanen utgått eller decimerats starkt. I förslag till riktlinjer på sid. 47 skrivs även följande: ”Områden där riksintresse för naturvård och riksintresse friluftsliv enligt 3 kap 6 § MB överlappar bevaras tillgängliga för friluftslivet. Friluftslivs-, natur- och kulturvärden ska ha företräde inom dessa områden.” GVP antar att detta förfarande bygger på uppfattningen att vindbruk är oförenligt med riksintresse för naturvård respektive kultur- miljövärd och att dessa riksintressen alltid ska ha företräde. GVP anser att förfarandet bör vara att man i den enskilda tillståndsprocessen överväger och kommer fram till om överlappande riksintressen är förenliga eller om en avvägning mellan olika riksintressen behövs till fördel för det ena intresset. Detta förfarande är det som anges i miljöbalkens 3 kap. 10 §.

Område E5, där arbetet för en förnyad ansökan om vindkraft pågår, utgör ett exempel på ett område som decimerats starkt i granskningsversionen, dels i förhållande till riksintresset för vindbruk i området, dels i förhållande till nu gällande översiktsplan liksom även till samrådsversionen av översiktsplanen. En tidigare ansökan om vindkraft i detta område avslogs av mark- och miljödomstolen utifrån förekomst av örnar inom området. Mark- och miljödomstolens valde att inte pröva övriga miljöaspekter eftersom man ansåg att risken för örnarna var utslagsgivande. Mark- och miljödomstolens prövning föregicks dock av en dom i miljöprövningsdelegationen för samma ansökan. I denna dom prövades alla relevanta miljöaspekter. Miljöprövningsdelegationen ansåg att riksintresset för vindbruk var förenligt med riksintresset för naturvård och gav därför tillstånd till en vindkraftpark i området. Miljöprövningsdelegationens beslut bekräftar GVPs uppfattning att vindbruk i stor utsträckning är förenligt med höga naturvärden.

Den drastiska krympningen av område E5 ger inte förutsättningar för en prövning av om fågelskyddssystem kan ge acceptans för att etablera vindkraft i områden där det förekommer örnar, så som granskningsversionen av översiktsplanen anger skulle vara positivt (3.3.4). Reduceringen av området ligger inte heller i linje med den riktlinje som initialt i översiktsplanen (2.13.5) anger att varje område för vindbruk bör utnyttjas så optimalt som möjligt.

Förutsättningarna för samexistens mellan vindbruk och olika typer av höga naturvärden, är enligt GVPs bedömning goda under förutsättning att vindkraftparkerna planeras och etableras med stor hänsyn till förekommande naturvärden. Vid en vindkraftsetablering kan på-

verkan på betesmarker, våtmarker och områden med gammal skog exempelvis undvikas genom god planering. I stor utsträckning är det möjligt att lägga ytor för kranplatser och vägar inom områden som redan är starkt påverkade, i skogsmark som det ofta handlar om, kan man utnyttja kalhyggen och skogsplanteringar. Vindkraft står därför inte i någon stor utsträckning i konflikt med behovet av att säkerställa och förstärka biologisk mångfald. I stället är det fullt möjligt att öka den biologisk mångfalden i de skogsområden som nyttjas för vindkraft, parallellt med att vindkraften etableras. Detta kan ske exempelvis genom att utdikade våtmarker restaureras och att skogen sköts på ett mer naturnära sätt. Möjligheterna för att öka den biologisk mångfalden genom att ställa krav på sådana åtgärder vid en vindkraftsetablering bör enligt GVP lyftas fram i översiktsplanen.

Kartan över utvecklingsinriktning är inkonsekvent

I plankartan som anger utvecklingsinriktning finns områden för energiproduktion angivna. Näsudden med sitt riksintresseområde för vindbruk och område E15 i översiktsplanen tycks dock vara bortglömt i denna karta. Detsamma gäller kartan i 2.13 (sid 147) där Näsudden också saknas. Detta blir inkonsekvent och missvisande för regionens ambitioner för generationsväxling av Näsudden och utgör ett hinder för framtida generationsväxling.

Forskning och teknisk utveckling utvecklar kunskap och teknik för hänsyn till skyddade arter

Vindkraftens förutsättningar att med tekniska hjälpmedel ta hänsyn till skyddade arter utvecklas snabbt över tiden. Varje mer detaljerad beskrivning av skyddssystemens förmåga riskerar därmed att efter kort tid vara föråldrad.

På sidan 162 beskrivs skyddssystem för fåglar och fladdermöss på ett sätt som GVP inte uppfattar som uppdaterat. När det gäller fladdermöss finns det i dagsläget inga entydiga resultat om att stoppreglering, bat mode, inte är en tillräcklig skyddsåtgärd vid hög aktivitet och stort antal arter. Studier från andra länder visar motsatsen och i Sverige pågår för närvarande ett forskningsprojekt inom ramen för Naturvårdsverkets forskningsprogram Vindval som utreder stoppregleringens effektivitet. Det är olyckligt att man i en översiktsplan föregår forskningen och drar alltför långtgående slutsatser om förhållanden som ännu inte är klarlagda.

När det gäller fågelskyddssystem har GVP låtit genomföra en sammanställning av tillgängliga system och hur dessa tillämpas inom Europa. Sammanställningen visar att det finns ett flertal exempel inom länder som tillhör EU, och som därmed har jämförbar lagstiftning, på att fågelskyddssystem legat till grund för tillstånd till vindkraftsparker inom områden där skyddade fågelarter förekommer. Fågelskyddssystemens effektivitet är numera väl dokumenterad och har ändrat förutsättningarna för vindkraft bland annat på Gotland.

Det finns enligt GVPs uppfattning därmed anledning att uttrycka förutsättningarna för samexistens mellan vindkraft och skyddade arter mer positivt. Dessutom är det först vid den enskilda tillståndsprövningen som den senaste kunskapen sammanfattas och blir viktig.

Förtydliganden kring riktlinjer för plats för vindbruk

För att möjliggöra att varje område lämpligt för vindbruk utnyttjas optimalt anser GVP att ett förtydligande och tillägg till de övergripande riktlinjerna i avsnitt 2.13.5 behöver göras

med följande text: Befintliga vindkraftsområden för vindbruk bör så långt som möjligt och med hänsyn till andra intressen nyttjas för generationsväxling.

På sidan 155 i samma avsnitt (2.13.5) anges att ”Vid prövning och planering av vindbruk ska ett hänsynsavstånd på 1 000 meter mellan vindkraftverk och befintliga och planerade bostadshus eftersträvas.” Riktlinjen anger en viss flexibilitet, men under rubriken ”Avgränsning av områden för energiutvinning – vindkraft” sid. 161 framgår det att man vid avgränsningen av utpekade områden för energiutvinning strikt har använt kriterierna 2 000 m till kyrkor, 3 000 m mellan olika vindkraftetableringar, 2 000 m till samlad bebyggelse samt 1 000 m till bostadshus. GVP vill här och i enlighet med vårt tidigare samrådsyttrande påpeka att det är olyckligt med riktlinjer i form av generella och exakta avståndsangivelser i en översiktsplan. Det kan leda till en begränsande konsekvens på möjligheterna till en effektiv utbyggnad av vindkraften och ett optimalt utnyttjande av ett område med goda vindresurser. Förhållanden som exempelvis skymmande skog bör kunna tillåta en flexibilitet i det enskilda fallet. Om en etablering behöver delas upp i mindre delområden med hänsyn till motstående intressen kan en avståndangivelse i översiktsplanen bli begränsande utan att det finns ett behov.

GVP anser också att det i översiktsplanens riktlinjer för vindkraftsetablering bör förtydligas att avsteg från riktlinjerna är möjligt i områden för generationsväxling och om påverkan blir mindre än tidigare. Detta står visserligen under de specifika riktlinjerna för ”områden utpekade för befintlig energiutvinning” på sidan 158, men bör även förtydligas i de inledande riktlinjerna.

Svårt eller omöjligt att beskriva elanslutningen i miljökonsekvensbeskrivningen

I förslag till riktlinje för eldistribution (2.13.6) anges att anslutningen till elnätet redovisas som en självklar del av projektets miljökonsekvensbeskrivning. GVP vill påpeka att anslutningsledningen hanteras i en separat tillståndsprocess enligt ellagen. Det är därför kanske inte möjligt att ens översiktligt beskriva anslutningsledningens lokalisering i ansökan för vindkraftsparken. GVP ser gärna en justerad skrivning på denna punkt. Generellt anser vi också att översiktsplanen inte bör ge anvisningar för innehållet i ansökningshandlingar eftersom detta avgörs av miljölagstiftningen.

Tydliga definitioner kring fortsatt vindkraftproduktion

När det gäller fortsatt vindkraftproduktion på en plats som redan nyttjas för vindkraft kan en sådan ske på tre olika sätt - genom livstidsförlängning, uppgradering (repowering) eller genom generationsväxling. Dessa sätt har olika innebörd och utgör därför tre olika begrepp. Det är önskvärt att begreppen ges en tydlig definition så att alla är överens om vad det är man diskuterar. GVP saknar definitioner av dessa begrepp i översiktsplanen. Vi föreslår att följande definitioner anges.

Livstidsförlängning: Vindkraftverkets slitna delar förnyas men maskinen bibehåller ursprungliga fysiska mått och egenskaper.

Uppgradering Vindkraftverket uppgraderas, exempelvis genom helt ny nacelle, modernare styrsystem, eller genom ändrad effekt och annan rotor. Den bärande strukturen, torn och fundament, vägar och elanslutning bibehålls.

Generationsväxling

Flera mindre vindkraftverk ersätts av färre och större verk.

Höjdbegränsningar i MSA-områden ofta flexibla

MSA-område anges på många platser i översiktsplanen som en begränsande faktor för etablering av vindkraft. Generellt är detta självklart riktigt och viktigt att beakta. Erfarenhet från arbete med vindkraftsetableringar visar dock att det efter en enkel utredning ofta är möjligt att höja den generella begränsningshöjd som meddelats och att samexistens är möjlig. MSA är därmed ofta inte ett stort problem.

Om angivna MSA-höjder varit begränsande för vilka områden som avgränsats för energiutvinning i översiktsplanen kan detta ha medfört att områden med stor potential för vindkraft valts bort i onödan.

styrelsen för Gotlands Vindelproducenter
Josefin Knudsen, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Tyvärr sammanföll två av riksintresseområdena för energiproduktion med områden där Försvaret varit tydliga i sitt svar att vindkraft ej är möjligt som då helt bar utgått. För övriga områden där en avvägning har gjorts har det skett för att anpassa planen till hur lagstiftningen ser ut och var det visat sig framkomligt och inte med vindkraft. Vissa prioriteringar är redan gjorda på riksdagsnivå när det gäller riksintressena eftersom kap 4 i MB står över kap 3. Så även om Region Gotland står bakom en utbyggnad av vindkraft så har man även nationellt pekat ut områden för riksintressen där målkonflikterna är komplexa och utifrån givna förutsättningar är det här vår övergripande avvägning i översiktsplan 2040.

Riksintresseprövningarna sker inom ramen för tillståndprocessen, men detta är en anpassning till 4 kap. 1 § miljöbalken, där avvägningarna redan är gjorda. Så även om GVP bedömer att det är felaktigt så är det här Region Gotlands tolkning.

Möjligheterna för att öka den biologiska mångfalden genom att ställa krav på sådana åtgärder vid en vindkraftsetablering bör enligt GVP lyftas fram i översiktsplanen. Detta förslag ligger utom Region Gotlands handlingsområde då det inte är Regionen som prövar dessa tillstånd.

Efter samrådet fanns en stark önskan om att decimera ytorna på land och peka ut mer till havs och till havs finns nu stora ytor för prövning i förslaget.

Tack för att ni uppmärksammade att kartan för utvecklingsinriktningen och mark- och vattenanvändning inte var konsekvent. Det är ändrat till antagandehandlingen. Det ska inte vara någon skillnad i de båda kartornas utbredning av områden.

Text är justerad under avsnitt 2.13.5 gällande rubriken hänsynstagande till natur, kultur och friluftslivsmiljöer, under sjätte punkten angående riksintresse naturvård och kulturmiljövård enligt kap 3 MB.

Att undvika att etablera vindkraftverk på platser med höga risker för fåglar, är det främsta sättet att minska negativ påverkan på fåglar från vindkraft. Det är dock viktigt att vi följer utvecklingen för att se hur de här systemen kan få verkan. Men tekniska lösningar kan alltid riskera att falla så det bästa är

att nyttja områden med så få konflikter som möjligt för vindbruk. Att undvika etablering i områden med täta koncentrationer av t.ex. örnar, minskar riskerna att de oavsiktligt dödas.

Angående krav i MKB på elanslutning så föranleder det en justerad skrivning.

Vad gäller tydliga definitioner så tar vi med oss frågan till ett eventuellt kommande tematiskt tillägg för energi.

Yttrandet föranleder redaktionella justeringar.

#147 Fredrik Jonsson m fl

Datum: 2024-05-22

Yttrande Översiktsplan Gotland 2040

I april 2022 skickade vi in yttrande gällande gällande era synnerligen långtgående planer för att förlägga vindkraftsparker över stora delar av vår hembygd i Norrlanda. Föga förvånande visar nu ert granskningsförslag till översiktsplan¹ som presenterades i mars att ni inte brytt er ett skvatt gällande våra protester och att ni avser att köra hårt mot hårt med era exploateringsplaner av stora delar av den gotländska landsbygden till förmån för landbaserade vindkraftsparker.

I översiktsplanen är förslaget generellt att *”Öka vindenergiutvinningen på Gotland, på land och till havs, för att höja självförsörjningsgraden och för att stärka robustheten i energisystemet”*, dock undviker Region Gotland noga att nämna att ett system som alltmer baseras på vindkraft samtidigt för med sig stora svårigheter att hålla balans i systemet i och med avsaknad av svängmassa.² Ordet ”svängmassa” saknas för övrigt helt och hållet i granskningsförslaget, som med avseende på den föreslagna kraftigt utbyggda vindkraften som ”autonom” får betraktas som ett slags utopiskt fluff som inte är verklighetsförankrat.

För att inte tappa fokus i allt som med svepande ord presenteras i större delen av översiktsplanen, låt oss citera översiktsplanens egna ord gällande syftet med denna:

”Syftet med översiktsplanens utpekande av områden för vindkraft är att vindbrukets utbyggnad ska styras till dessa områden.”

Samt vidare

”I utpekade områden har vindbruket prioritet framför andra markintressen som inte är förenliga med vindbruket som kan komma att påverka möjlighet till prövning.”

Detta innebär förutom kraftigt sänkta fastighetsvärden för kringliggande fastigheter även att möjligheten till nybyggnad och naturliv försämras, hur mycket än granskningsförslaget försöker släta över detta. Lydelsen ovan skulle dessutom ge Region Gotland ett effektivt veto över all framtida utveckling i de utpekade områdena, genom att man enkelt skulle kunna hänvisa till den synnerligen flytande lydelsen *”(....) som kan komma att påverka möjlighet till prövning.”*

I princip all utveckling kan genom denna lydelse effektivt stoppas av aktivistiskt lagda tjänstemän, med hänsyn till just framtida eventuella vindkraftsprojekt som per automatik skall

ges prioritet över allt som kan inkräkta på en framtida vindkraftspark. Typiskt talar vi här om att lägga en våt filt över alla möjligheter till exempelvis bygglov eller förändrat jordbruk inom de utpekade områdena.

En annan sak som inte tas upp är hur uttjänta vindkraftverk och den exploaterade marken skall tas om hand efter en utrangering, och vem som blir stående med svarte petter i händelse av en konkurs där inte längre någon har ansvaret för sanering och återställande. Den ständigt dåliga lönsamheten som liksom alltid skyfflas över på skattebetalarna³ är ingen nyhet⁴, och som ett färskt exempel kan nämnas sveriges största vindkraftspark Markbygden, som bara nu i dagarna begärts i konkurs.⁵

Värt att notera är även att området Norrlanda-Gothem av Region Gotland tycks anses som landsbygd som utan problem kan offras för att traditionellt turisttäta områden som Visby, Fårö, Sudret och Östergarnslandet skall få slippa den förfulande vindkraften. Om man med passare drar cirkelbågar med 20 km radie ifrån dessa områden så ser man att Region Gotlands översiktsplan med kirurgisk precision ser till att hålla rent från vindkraft inom dessa sektorer.

Möjligen kan det även handla om att tjänstemännen som dragit upp riktlinjerna för de presenterade planerna för landsbaserad vindkraft sannolikt är bosatta långt ifrån de områden som Region Gotland avser att offra.⁶

Liksom vi poängterat tidigare, i april 2022, rörande vindkraftsparker på Gotland, så finns inga som helst skäl att lägga dessa på land. Om inte den kortsiktiga kalkylen för investmentbolag och riskkapitalister inte går ihop med havsbaserad vindkraft⁷, så är det definitivt fel väg av Region Gotland att platt lägga sig och förespråka förstörelse av natur och fastigheter för oss boende ute på landsbygden. Att Region Gotland i och med förslaget till Översiktsplan 2040 önska lägga över en avsevärd börda på mark- och fastighetsägare på landsbygden genom försämrad livskvalitet, kombinerat med ett kraftigt försämrat fastighetsvärde, är inget som vi kommer att låta passera utan strid.

Vi protesterar härmed - återigen – bestämt mot förslaget till Översiktsplan 2040 i nuvarande form och deklarerar härmed - återigen - vår avsikt att ta strid för att få bort de planerade vindkraftsparkerna nära inpå oss.

---

1 *Översiktsplan Gotland2040*, Regionstyrelseförvaltningen/Samhällsbyggnadsförvaltningen (2024), Granskningsförslag, Diarienummer 2024/284

2 *Svingmassa i elsystemet – En underlagsstudie*, Kungl Ingenjörsvetenskapsakademien (2016), IVA-projektet Vägval el. [LÄNK](#)

3 Peter Wennblad, *Vindkraften är på väg att bli en muthärva*, Svenska Dagbladet den 22 april 2022; [LÄNK](#)

4 Peter Wennblad, *Solen går ner för vindkraften*, Svenska Dagbladet den 17 november 2023, [LÄNK](#)

5 *Miljardförluster för konkursbotade vindkraftsparken Markbygden*, Vindkraftsnyheter, 14 maj 2024. [LÄNK](#)

6 Susanne Nyström, *Ös på med vindkraft utanför Stockholms skärgård*, Dagens Nyheter den 24 april 2022; [LÄNK](#)

7 Per-Olof Eriksson, Peter Mellberg, Karl-David Sundberg och Leif Östling, *Vindkraft en garanterad förlustaffär*, Svenska Dagbladet den 21 november 2023; [LÄNK](#)

Fredrik och Åsa Jonsson, Norrlanda Liste, Rolf och Ann-Kristin Olsson, Norrlanda Butrajvs, Markus Olsson, Norrlanda Butrajvs, Stefan Sundkvist, Norrlanda Liste, Lennart och Karin Lindman, Norrlanda Munkebos, Gunnar och Jenny Olsson, Norrlanda Liste, Henric och Anna von Bergen, Norrlanda Petsarve, Sara Asteborg, Norrlanda Burs, Per-Åke och Maria Södergren, Norrlanda Butrajvs, Ulf Larsson, Norrlanda Björke, Torbjörn och Fiffi Lindström, Norrlanda Ekeskogs, Patrik Lindström och Ida Andersson, Norrlanda Ekeskogs, Victor, Anette, Bertil Bergström och Evie Seitz, Norrlanda Broe, Johan Svensson och Maria Koch, Norrlanda Hammars, Jimmy och Lina Lindman, Norrlanda Burs

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsam energi- och klimatomställning. Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om Norrlanda är en lämplig plats för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som en plats där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Försvaret har dock inte uttalat sig om området vilket också fortfarande är en mycket osäker faktor.

Vi har tagit era synpunkter under beaktande och mellan samråd och granskning gjordes justeringar i områdena som undantog riksintressen för natur- och kulturmiljö. Som vi svarade i samrådet så handlar bortfallet av vindkraft runt Visby om flygplatsens belägenhet och de hinder den sätter för vindkraft. Östergarn, Fårö och Storsudret är särskilt utpekade i miljöbalken varför kommunen redan i den tidigare översiktsplanen tog ställning för att de skulle undantas från vindkraftsetablering. Det är som ni säger att många av de yttranden vi har mottagit under samråd och granskning som motsätter sig vindkraft på Gotland av olika skäl. Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen på platsen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för närboende att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#148 Nygarn Utveckling AB m fl

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

SAMMANFATTNING

Undertecknade parter tackar för möjligheten att inkomma med nya yttranden till ÖP 2040. Vi har i huvudsak fokuserat vårt yttrande på det som berör Östergarnslandet, men lämnar också inledningsvis några kommentarer som är generellt giltiga för hela Gotland.

- Vi ser risker för att befintliga formuleringar och utpekanden (och frånvaron av nya utpekanden) i granskningsförslaget riskerar att motverka det övergripande syftet för översiktsplanen som helhet, vilket är att förmå fler människor att bosätta sig permanent på Gotland och då särskilt på landsbygden inom skolorternas upptagningsområden.
- ÖP 2040 anges i avsnitt 2.1.3 kunna möjliggöra 10 000 nya bostäder till år 2024, vilket skulle innebära i genomsnitt över 650 bostäder per år. Det bedöms inte vara realistiskt om man inte radikalt förbättrar förutsättningarna för bostadsbyggande. Det är för Östergarnslandet i synnerhet, men också för många andra delar av Gotland angeläget att VA-försörjningen löses på ett långsiktigt sätt.
- Vi vill föreslå att målsättningen för byggande av nya bostäder för bostadsförsörjning avgränsas till att i första hand avse permanentbostäder, gärna med en fördelning på flerbostadshus, småhus och specialbostäder.
- Vi tycker det är anmärkningsvärt att inte Kräklingbo nämns i den uppräkningslista av skolorter som finns i avsnitt 3.4.1, då även Kräklingbo långsiktigt är en skolort. Vi anser att även Katthammarsvik ska utpekats som servicenod precis som Roma.
- I de områden som pekas ut för bostadsbebyggelse anser vi att det bör kunna etableras upp till fem småhustomter eller flerbostadshus för upp till 10 lägenheter utan krav på detaljplan. I dessa områden kan det vara rimligt att ställa vissa ytterligare krav vid ansökan om bygglov.
- Generellt anser vi också att texter kring schematiskt utpekade bebyggelseområden ska förtydligas kring att de dels är schematiskt utpekade och att avgränsningen därmed inte är definitiv utifrån kartan, utan att det ska vara de värden som återfinns inom respektive område som pekats ut värda att bevara och utveckla som ska styra bebyggelsens utformning och struktur.
- Kravet på detaljplaner bör ses över, både till när man ska kräva detaljplan och till detaljplanens detaljeringsnivå.
- Vi efterfrågar ett dialogmöte mellan näringsidkare och regionen om den fortsatta utvecklingen av de två LIS-områdena för att en utveckling där ska komma till stånd.
- Vår huvudväg 631 från Visby till Katthammarsvik och Herrvik via Dalhem och Kräklingbo finns inte markerad på kartorna på sidorna 29, 32, 48, 55, 58, 63, 69, 103, 120 m. fl. Vi anser att vägnätet borde finnas med även på övriga kartor för att inte Östergarnslandet ska hamna i periferin.

- Vi anser att skillnaderna mellan redan gällande FÖP för Östergarnslandet och Katthammarsvik och den nya översiktsplanen borde ha förtydligats redan inför samrådet. Ur ett demokratiskt perspektiv är det oerhört viktigt att de regionmedlemmar som berörs av det nya förslaget förstår hur de kan komma att påverkas när den nya planen antas. Det gäller särskilt för de markägare vars fastigheter pekats ut som lämpliga förtätnings- eller exploateringsytor.
- Vi anser att Region Gotland måste prioritera diskussionen med Nyhagen VA (som är dotterbolag till Nygarn Utveckling) och Herrviks Reningsanläggningar kring hur investeringar i befintligt bräckvattenverk, ledningssystem och reservoarer har potential att möjliggöra ytterligare utveckling på Östergarnslandet på ett mycket resurseffektivt sätt.
- Vi anser att regionen mer aktivt ska använda sitt eget markinnehav för att stimulera bostadsbyggande.
- Det är angeläget att regionen etablerar en väl fungerande dialog med Försvarsmakten om hur totalförsvarets riksintresse kan tillvaratas utan att det går ut över möjligheterna till ny bebyggelse och nödvändig klimatomställning.
- En plan för vilka vägar som måste breddas eller avlastas med gång- och cykelleder är både i kort och långt perspektiv viktig för Östergarnslandet.
- Det saknas en djupare diskussion om hur lokalsamhällets tillväxt (såväl besökare som fast- och deltidsboende) balanseras mot bevarandet av Gotlands unika kulturarv.

YTTRANDE ÖVERSIKTSPLAN 2040 – DETALJERAT

Som företrädare för utvecklingsbolaget Nygarn Utveckling AB, GUBIS – Gotländska utvecklingsbolag i samverkan - Platsutvecklingsprojektet, Östergarn – Gammelgarns Hembygdsförening, Östergarn IK, Austerland Energi ek för. och Äppellunden Fastighets AB lämnas nedan gemensamt kommentarer på hur granskningsförslaget till ny Översiktsplan för Gotland fram till år 2040 föreslås utformas för Östergarnslandet. Nygarn Utveckling AB (svb) är ett av Gotlands första utvecklingsbolag och omfattar Östergarnslandet som inkluderar Katthammarsvik och skolorten Kräklingbo.

Vi har i huvudsak fokuserat vårt yttrande på det som berör Östergarnslandet, men lämnar också inledningsvis några kommentarer som är generellt giltiga för hela Gotland. Vad gäller Östergarnslandet i sig har vi en hel del synpunkter som framförs mer i detalj i vårt yttrande nedan. Att beakta är att den tidigare fördjupade översiktsplanen inte fångats upp i alla stycken, och i den mån områden för bostadsbyggande tagits bort har man inte motiverat det tydligt i det föreliggande förslaget till översiktsplan.

Den nya översiktsplanen, om än ej juridiskt bindande, kommer att vara styrande för på vilket sätt Östergarn och dess omnejd kan utvecklas under tidsperioden. Förslaget reglerar var ny bebyggelse föreslås och på vilket sätt den nya bebyggelsen ska kunna möjliggöras.

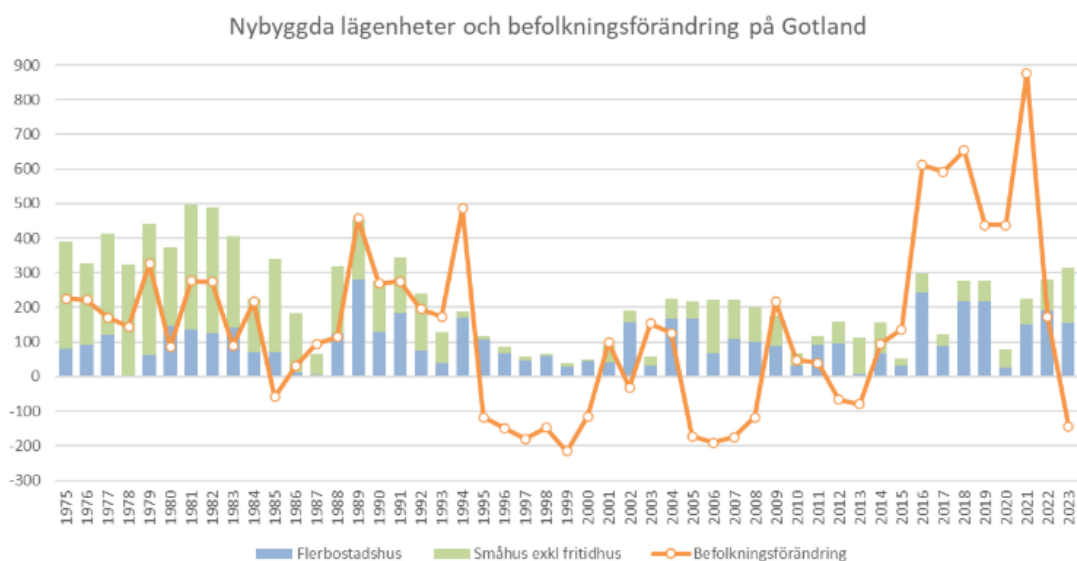
Det är som helhet positivt att Region Gotland tagit till sig av många av de synpunkter vi skickade in i samband med samrådet för ÖP 2040 under 2022. Då den nu gällande FÖP som fastställdes 2017 nu ska ersättas av den nya planen är det också positivt att regionen tagit steg mot att förtydliga och utveckla de ställningstaganden som gjordes 2017 när FÖP

Östergårnslandet och Katthammarsvik antogs. Vi ser dock risker för att befintliga formuleringar och utpekanden (och frånvaron av nya utpekanden) i granskningsförslaget riskerar att motverka det övergripande syftet för översiktsplanen som helhet, vilket är att förmå fler människor att bosätta sig permanent på Gotland och då särskilt på landsbygden inom skolorternas upptagningsområden.

Vi har noterat att granskningsförslaget för översiktsplanen enbart gått ut som digitalt dokument. Vi ifrågasätter om det är det bästa sättet att få in konstruktiva synpunkter från alla som kan ha sådana. Att hantera ett 460 sidor långt digitalt dokument – bläddra, gå tillbaka, markera, kontrollera etc – kräver mer digital kompetens (och kanske rådande digitala verktyg) än de flesta besitter. Vi förstår att man sparar kostnader för tryck och distribution, men menar att det görs på bekostnad av öppen tillgänglighet till dokumentet. Hänvisningar nedan till text görs till sidnummer i översiktsplanens PDF-version.

Målsättning med bostadsbyggande

Regionen har och har länge haft ambitiösa mål för befolkningstillväxten, mål som synes gemensamma för alla partier som är representerade i regionfullmäktige. Men befolkningstillväxt kräver också tillgång till såväl arbetsplatser som bostäder. I figur nedan redovisas statistik över bostadsbyggande och befolkningsförändringar för Gotland 1975 till 2023, en period på nära 50 år. Befolkningen minskade 2023 på Gotland liksom i 2/3 av landets kommuner. Samtidigt har förutsättningarna för bostadsbyggande radikalt förändrats genom högre ränta, högre byggkostnader och svagare betalningsvilja hos konsumenterna. Regionen har länge haft ambitiösa planer att stimulera byggandet av bostäder, men verkligheten visar att man endast 1981/1982 lyckats få till stånd byggande av 500 bostäder per år. Oftast har man legat på 100 till 200 nya bostäder per år. På sidan 41 anges att målsättningen är att framöver bygga 500 nya bostäder per år, men den ambitionsnivån verkar i det historiska perspektivet inte vara fullt realistisk.

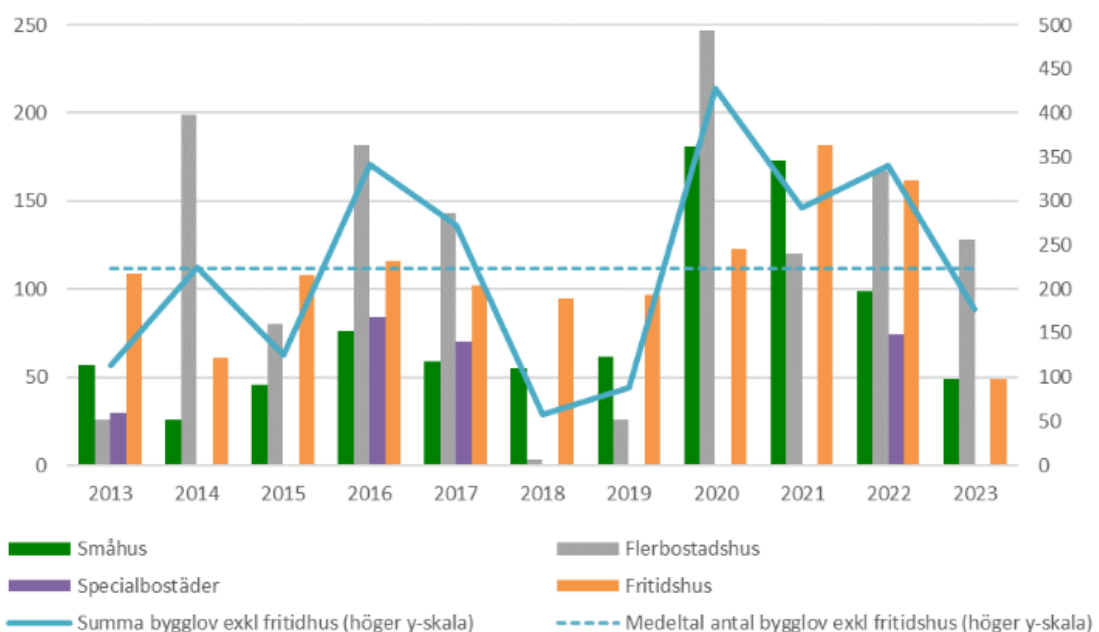
Källa: Egen sammanställning från SCB. Y-skalan -300 till +900 avser både antalet nybyggda lägenheter och befolkningsförändring.

ÖP 2040 anger på sidan 39 att kunna möjliggöra 10 000 nya bostäder till år 2040, vilket skulle innebära i genomsnitt över 650 bostäder per år. Det bedöms inte vara möjligt om

man inte radikalt förbättrar förutsättningarna för bostadsbyggande. Det är för Östergarnslandet i synnerhet, men också för många andra delar av Gotland angeläget att VA-försörjningen löses på ett långsiktigt sätt. Det går knappast att räkna med en utbyggnadstakt av mer än 650 bostäder per år utan att man samtidigt behöver göra långsiktiga kompletteringsinvesteringar i VA-system.

När det gäller bebyggelseområden i ÖP 2040 saknas en diskussion om vilken typ av bostäder som ska byggas. Det visas i en figur på sidan 41 statistik över bygglov, där det framstår som om det huvudsakligen byggs fritidshus på Gotland. Det beror på att statistiken som sammanställts där avser bygglov (byggnader) och inte antal lägenheter, varför flerbostadshusen blir få. När det gäller bostadsförsörjning räknas heller inte fritidshus till bostäder och bör därför inte räknas in i målsättningen, som på sidan 41 kan antas gälla mål för bostadsförsörjning. Den figur nedan, som visar antalet bostäder som beviljats bygglov, ger en bättre beskrivning av antalet bygglov för bostäder. Det har för Gotland i genomsnitt beviljats 224 bygglov för bostäder (exkl. fritidshus) årligen sedan 2013, se streckad linje i figuren nedan.

Bygglov för nybyggnad på Gotland - antal lägenheter

Källa: Egen sammanställning från SCB

Frågan vi ställer oss är hur många och vilka typer av bostäder, nybyggnad av fritidshus oräknat, som översiktsplanen är tänkt att möjliggöra. Vi är medvetna om att skillnaden i standard mellan fritidshus och småhus för permanent ändamål har minskat och att många fritidshus är ett andrahem som bebos stora delar av året. Men det finns skillnader i krav när det gäller bl.a. energieffektivitet och tillgänglighet som styr vid bygglov. Flertalet av de bebyggelseområden som pekas ut på Östergarnslandet torde, mot bakgrund av vad som byggts under senare år, troligtvis även dessa komma att bebyggas med, eller i vart fall användas, som fritidshus. Man kan dock inte detaljstyra hur människor vill bo, och byggandet av fritidshus har i sig medfört ett ökat behov av hantverkare av olika kategorier, hantverkare som i sig behöver permanentboende. Det är också att notera att många arbetsgivare

redan idag har svårt att anställa nya inflyttade medarbetare, eftersom det är svårt att hitta bostäder. Inte minst försvarets svårigheter att rekrytera personal har kanske ett mer konkret samband med detta än vad som hittills observerats.

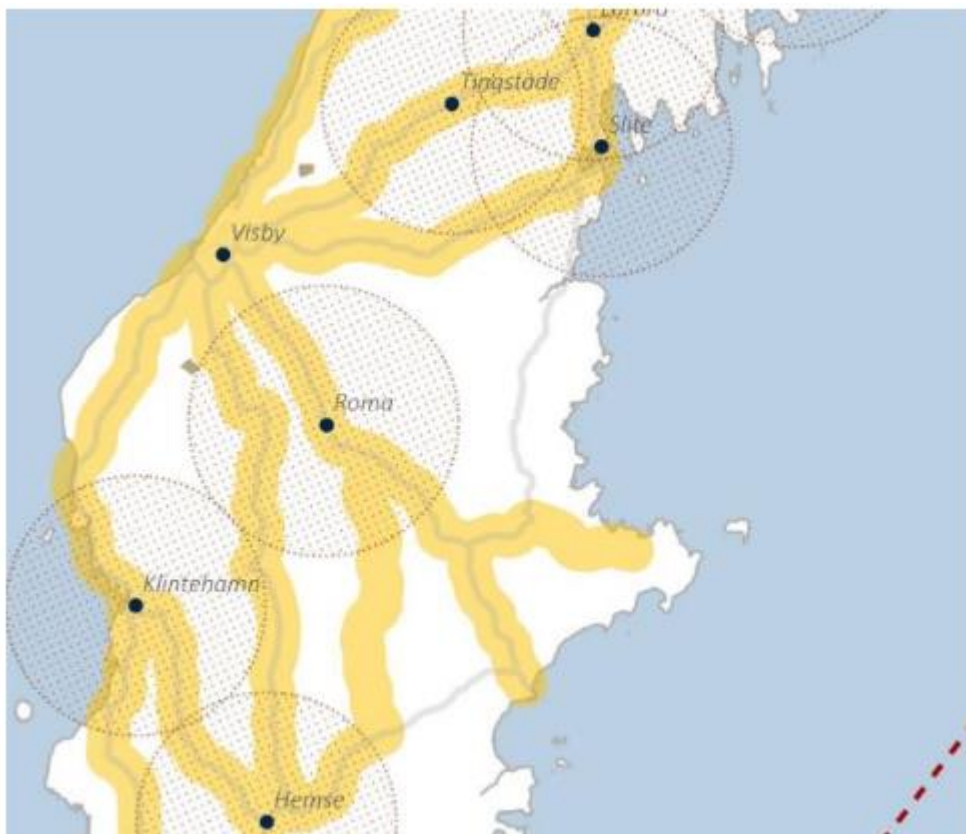
Vi vill föreslå att målsättningen för byggande av nya bostäder för bostadsförsörjning avgränsas till att i första hand avse permanentbostäder, gärna med en fördelning på flerbostadshus, småhus och specialbostäder.

Skolornten Kräklingbo

På sidan 265 utpekas Roma som servicenod och sägs att grundskola finns i Garde, Vänge, Dalhem och Roma. Landsbygden kring dessa skolorter kategoriseras som servicenära landsbygd. **Vi tycker det är anmärkningsvärt att inte Kräklingbo nämns i den meningen, då även Kräklingbo långsiktigt är en skolort. Vi anser att även Katthammarsvik ska utpekas som servicenod precis som Roma.**

Vägsystem på kartor i ÖP 2040

Vår huvudväg 631 från Visby till Katthammarsvik och Herrvik via Dalhem och Kräklingbo finns inte markerad på kartorna på sidorna 29, 32, 48, 55, 58, 63, 69, 103, 120 m. fl. Men på sidan 92 om kommunikation och infrastruktur - vägnät har vi dock fått en markerad förbindelse till vårt område, vilket är tacknämligt. Vi anser att vägnätet borde finnas med även på övriga kartor för att inte Östergarnslandet ska hamna i periferin. På kartorna över bebyggelseområden, t.ex. på sidan 293, är många enskilda vägar starkt markerade men inte huvudvägarna, vilket är förvirrande.

Karta sida 92.

Förtydliga skillnader mellan FÖP och granskningsförslaget ÖP 2040

Vi anser att skillnaderna mellan redan gällande FÖP för Östergarnslandet och Katthammarvik och den nya översiktsplanen borde ha förtydligats redan inför samrådet. Ur ett demokratiskt perspektiv är det oerhört viktigt att de regionmedlemmar som berörs av det nya förslaget förstår hur de kan komma att påverkas när den nya planen antas. Det gäller särskilt för de markägare vars fastigheter pekats ut som lämpliga förtätnings- eller exploateringsytor.

Eftersom Region Gotland nu i samrådsskedet föreslår att FÖP ska lyftas in i den nya översiktsplanen med smärre förändringar anser vi att vi nu ligger "ett halvt steg efter" övriga socknar och områden. Först nu i det slutliga granskningskedet får våra berörda invånare chans att bekanta sig med översiktsplanens nya kartor och texter. Att översiktsplaneprocessen numera följer en nationell standard till skillnad från hur kartor och text presenterades i FÖP, anser vi också har kraftigt bidragit till otydligheten i hur samrådsförslaget vi nu tagit del av skiljer sig från gällande fördjupade översiktsplaner.

Några skillnader som vi observerat mellan FÖP 2025 och granskningsförslaget ÖP 2040 är följande:

- Ett misstag torde väl vara att Anga Baju Ag1 och Gammelgarn Tjockhagen Ög6, som område för ny bebyggelse i FÖP har fallit bort på kartorna på sidan 292 eller 293, men finns dock kvar oförändrade i texten. Dessa områden finns dock med på en plankarta i webbversion.
- Kompletteringsområde VI Vassmunds i FÖP (kartan nedan från FÖP sidan 63) har tagits bort i ÖP 2040 (se vänstra kartan nedan), vilket har inte kommenterats särskilt. Nu är hela området vid Vassmunds markerat med rosa färg, se högra kartan nedan som återfinns på sidan 287 i ÖP 2040. Vad denna förändring innebär har inte förklarats.

FÖP 2025

ÖP 2040 - Rutan markerar kartbilden till vänster

- Texten om område VI Vassmunds finns däremot kvar i ÖP 2040, men hänvisar nu till ett helt nytt bebyggelseområde benämnt Kh6. Detta nya Kh6 benämns missvisande för

Vassmunds. Det nya området Kh6 kanske borde heta Katthammars då det är fastighetsbe-
teckningen. Texten med beskrivning av Kh6 på sidan 290 har inte på något sätt anpassats
för det nytillkommande området.

Detaljplanekrav för föreslagna bebyggelseområden

En av våra synpunkter från det tidigare samrådet var att många av de bebyggelseområden
som pekats ut i FÖP måste revideras, kompletteras och genomlysas ytterligare för att stärka
möjligheten till genomförande. De bebyggelseområden som blivit genomförda sedan 2017
har uteslutande avsett planläggning för fritidshusbebyggelse i särskilt attraktiva lägen, me-
dan områden med en tydligare prägel för boenden av permanent karaktär haft svårare att
nå ett genomförande. Detta stärker vår tes om att något måste göras för att möjliggöra byg-
gande på landsbygden. Att det finns en levande landsbygd, att någon bor där permanent, är
grundläggande för att landskapet ska behålla sin karaktär och fortsätta vara av riksintresse
för naturvård, kulturmiljövård och rörligt friluftsliv. Det förutsätter att markanvändningen
inte förändras och bl.a. att färbete fortsätter (ÖP sidan 386). Vi har flera fastighetsägare
som uttryckt vilja att tillskapa tomter till rimliga priser för gotlänningar eller den som avser
bosätta sig permanent på bygden, men som avskräcks av de orimligt långa handläggningsti-
der och kostnader som en planläggning medför.

Generellt anser vi att översiktsplanens beskrivande texter för hur bebyggelse ska möjliggö-
ras inom bebyggelseområden - särskilt de inom skolupptagningsområdet och som är be-
lägna vid befintlig skolskjuts (vilket också är något som bör visas i förslaget) - bör komplet-
teras med ett ställningstagande från Region Gotland att detaljplanläggning inte ska vara ett
krav för ett fåtal tomter. **I de områden som pekats ut för bostadsbebyggelse anser vi
att det bör kunna etableras upp till fem småhustomter eller flerbostadshus för upp
till 10 lägenheter utan krav på detaljplan.**

De som vill bosätta sig permanent i området föredrar ofta att bo utanför detaljplanerat om-
råde eftersom det underlättar att kombinera boende och arbete, genom att de kan odla sin
mat, ha husdjur, bygga verkstad, ha utrymme för fordon och maskiner etc. Vi påminner om
att det övergripande ändamålet med översiktsplanen bland annat är att möjliggöra för be-
folkningsökning och inflyttning av fastboende gotlänningar som oftast har avsevärt sämre
ekonomiska förutsättningar än fastlänningar från t.ex. Mälardalen. För att lyckas med detta
menar vi att det är orimligt att tvinga in markägare/exploatörer i kostsamma planprocesser
(som med rådande väntetider på upp emot tre år hos regionens planenhet först kan startas
efter flera år sedan planbesked erhållits) för enstaka avstyckningar inom utpekade bebyggel-
seområden. Själva planprocessen tar därefter minst två år vilket medför en genomförande-
tid på närmare sex till åtta år till inflyttning.

Beträffande nya utvecklingsområden står det generellt på sidan 168: ”En utveckling bör i
första hand ske genom prövning i en detaljplaneprocess. Enstaka kompletteringar är möj-
liga att pröva genom förhandsbesked eller bygglov under förutsättning att omfattningen,
lokaliseringen eller exploateringen påverkan på omgivningen inte kräver att utredning sker
i ett större sammanhang.” Men denna text är inte sedan införd i beskrivningen av de olika
bebyggelseområdena, där man i stället generellt skriver att krav på detaljplan gäller i samt-
liga områden utom i Kh6, oklart varför. Det måste därför vara bebyggelsens omfattning,
utformning och utbredning i det enskilda fallet som ska avgöra ifall plankrav ska råda snar-
rare än en fixerad kravformulering i översiktsplanen. Den ägosplittring (dvs. flera markä-

gare) som finns i flera av de utpekade bebyggelseområdena innebär att samarbeten i kostsamma planprocesser blir föga realistiska. Avsatta bebyggelseområden där inte markägarna är intresserade av att exploatera innebär ju att inget kommer att hända där.

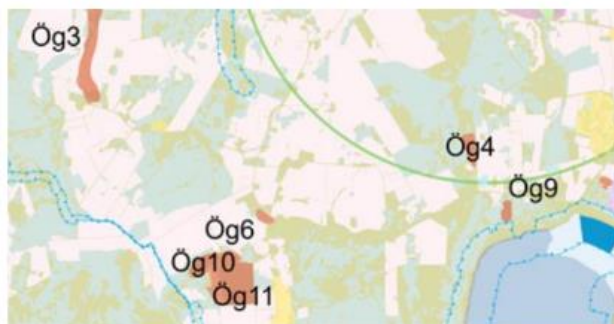
Generellt anser vi också att texter kring schematiskt utpekade bebyggelseområden ska förtydligas kring att de är schematiskt utpekade och att avgränsningen därmed inte är en definitiv gräns utifrån kartan, utan att det ska vara de värden som återfinns inom respektive område som pekats ut som värda att bevara och utveckla som ska styra bebyggelsens utformning och struktur. Även om det vid bygglov och planläggning inte går att juridiskt binda en önskvärd specifik markanvändning måste regionen visa förtroende för lokala markägares omsorg och hänsyn till sin hembygd utan detaljstyrning från regionens tjänstemän.

Det kan emellertid vara rimligt att ställa vissa ytterligare krav på bygglovsansökan inom de utpekade områdena. Som ett alternativ till kravet på detaljplan, bör det vara möjligt att ställa krav på att ansökan mer utförligt analyserar hur bebyggelsen kan påverka natur-, kulturmiljö och fornminnen samt hur bebyggelsen ger underlag för en servicenära landsbygd och en effektiv markanvändning. I Visby innerstad finns en särskild byggnadsordning fastställd och för bygglov krävs där att antikvarisk expertis anlitas. Den modellen skulle möjligtvis kunna användas som förlaga.

Kravet på detaljplaner bör ses över, både till när man ska kräva detaljplan och till detaljplanens detaljeringsnivå. Ofta blir detaljplaner så detaljerade att de styr utformning och detaljer (t.ex. fasadmateriäl och ”prickmark”) i en omfattning som begränsar friheten att detaljutforma i samband med bygglov, ett skede då betydligt fler förutsättningar är klarlagda än i det tidiga detaljplaneskedet.

Inom utvecklingsbolaget har vi både i samband med framtagande av FÖP och genom de energi- och hållbarhetsprojekt som bedrivs inom ramen för bygdens utveckling, för att inte nämna utbyggnaden av Nyhagens VA, mer än nog visat att vi har både kompetens och vilja att med ett långsiktigt perspektiv värna bygdens utveckling.

Vi vill peka på några bebyggelseområdena som vi anser har avgränsats alltför snävt, vilket främst gäller Ög4 och Ög 6 i Gammeln, [se karta](#) nedan som hämtats ur ÖP 2040 plankarta i webbversion. Vi anser också att Gryngeområdet i samma område kan vara lämpligt för utökad fritidshusbebyggelse. När det gäller kompletteringsområden i FÖP saknas nu flexibilitet då avgränsningen av områdena varit så starkt styrande att tomter inte fått sträckas ut ens ett fåtal meter utanför det markerade kompletteringsområdet.

LIS-områden i Herrvik och Katthammarsvik

I FÖP för Östergarnslandet och Katthammarsvik utpekades de två hamnområdena i Katthammarsvik respektive Herrvik som LIS-områden, dvs områden för landsbygdsutveckling i strandnära läge. Båda dessa finns med som LIS-områden även i ÖP 2040, men texten om Katthammarsvik är där mycket kortfattad. Under de sju år som gått sedan det beslutet togs har dock ingen sådan utveckling kommit till stånd. Den utveckling som kunde ha skett förhindras av långdragna och kostsamma planprocesser som medför att fastighetsägarna tvekar om det blir lönsamt att investera. I Katthammarsvik gavs planbesked 2019 för nya uthyrningsstugor för Borgvik, men något planarbete har ännu inte påbörjats inom regionen. Regionen har sålt mark i Katthammarsviks hamnområde till Rökeriet.

Genom Östkustleden har friluftslivet fått ökad tillgänglighet på Östergarnslandet och tydligare gångstråk har också tillskapats i Herrvik. Några ställplatser och att öppna befintliga gästhamnstoletter även för besökare vore relativt enkelt att få till stånd i Herrvik, men där saknas intresse hos den dominerande fastighetsägaren som är regionen via Hamnavdelningen. Regionen borde kanske ompröva riktlinjerna för hur befintliga fiskebodar får utnyttjas för att ge möjligheter till småskalig uthyrning, som ett alternativ till att nya liknande boenden etableras vid vattnet enligt illustration nedan från sidan 270 i ÖP 2040.:

Vi efterfrågar ett dialogmöte mellan näringsidkare och regionen om den fortsatta utvecklingen av de två LIS-områdena för att en utveckling där ska komma till stånd. Nygarn åtar sig gärna att arrangera detta.

Mark för energiprojekt

Östergarnslandet står liksom resten av landet inför en stor energiomställning där fossila drivmedel ska ersättas av förnyelsebara. Genom projektet Austerland energigemenskap planerar vi att med ny teknik och smart styrning producera och nyttja solenergi på ett klimatsmart sätt. Flera olika lokaliseringar har utretts och elnätets kapacitet har varit en avgörande när projektet slutligen valt att förlägga solcellsparken i närheten av Geabs station i Kräklingbo, se blå ring i karta till höger. Vi föreslår därför att detta område markeras som ett område för Energiproduktion.

VA är en förutsättning för utbyggnad

I planen anges att för exploatering utöver föreslagna utvecklingsområden saknas kapacitet för anslutning till allmänt VA och att storskaliga investeringar beräknas vara möjligt först efter 2040. Nyhagen VA AB (svb) och Herrviksområdets Reningsanläggningar ek. för. distribuerar kommunalt dricksvatten och har kapacitet i ledningssystem och avloppsreningsverk för att ansluta fler fastigheter inom sina verksamhetsområden. Det är dock redan idag problem att lösa dricksvattenfrågan genom att regionens bräckvattenverk i Herrviks hamn för närvarande ligger nära sin toppkapacitet och att reservoarvolymerna är begränsade. Många fastighetsägare kan därför tvingas att borra egna brunnar, vilket är olyckligt med hänsyn till grundvattensituationen och risker för saltvatteninträngning.

Vi anser därför att Region Gotland måste prioritera diskussionen med Nyhagen VA och Herrviks Reningsanläggningar kring hur investeringar i befintligt bräckvattenverk, ledningsnät och nya reservoarer har potential att möjliggöra ytterligare utveckling på Östergarnslandet på ett mycket resurseffektivt sätt.

Många av de angivna exploateringsbara bebyggelseområdena förutsätter att man hittar lösningar för VA utan att egentligen veta om detta är möjligt. Kompletterande utredningar kring detta måste vara en viktig faktor för att bedöma realismen vad gäller byggande.

Likåsa bör diskussionen och granskningsförslaget utvecklas kring de tekniska enskilda (och gemensamma) lösningar som finns tillgängliga på marknaden, för att begränsa användningen av dricksvatten främst till ändamål där livsmedelskvalitet är nödvändig. Det kan exempelvis handla om att effektivt tillvarata nederbörd för användning i WC-anläggningar och minska den enskilda vattenförbrukningen och därmed minska belastningen på bräckvattenverket och behovet av nya grundvattenuttag. Erfarenheterna visar också att vattenanvändningen per capita tycks vara på väg nedåt, vilket ska tas hänsyn till vid dimensionering av dricksvattenbehovet och nödvändig avloppsreningskapacitet.

Det anges i ÖP på sidan 285 att planförslaget för Katthammarsvik innefattar flerfamiljshus, radhus, men även friliggande villor om sammanlagt ca 80 nya bostadsenheter. Regionen har redan idag bristande kapacitet när det gäller att ansluta nya bostäder till kommunalt vatten på Östergarnslandet via de privata aktörerna när det gäller bostäder belägna utanför regionens eget VA-område i Katthammarsvik. Vi vill därför ställa frågan om dessa 80 nya bostäder i Katthammarsvik kommer att behandlas med förtur när det gäller vattenanslutning.

Regionens stora markinnehav är strategiska för utvecklingen

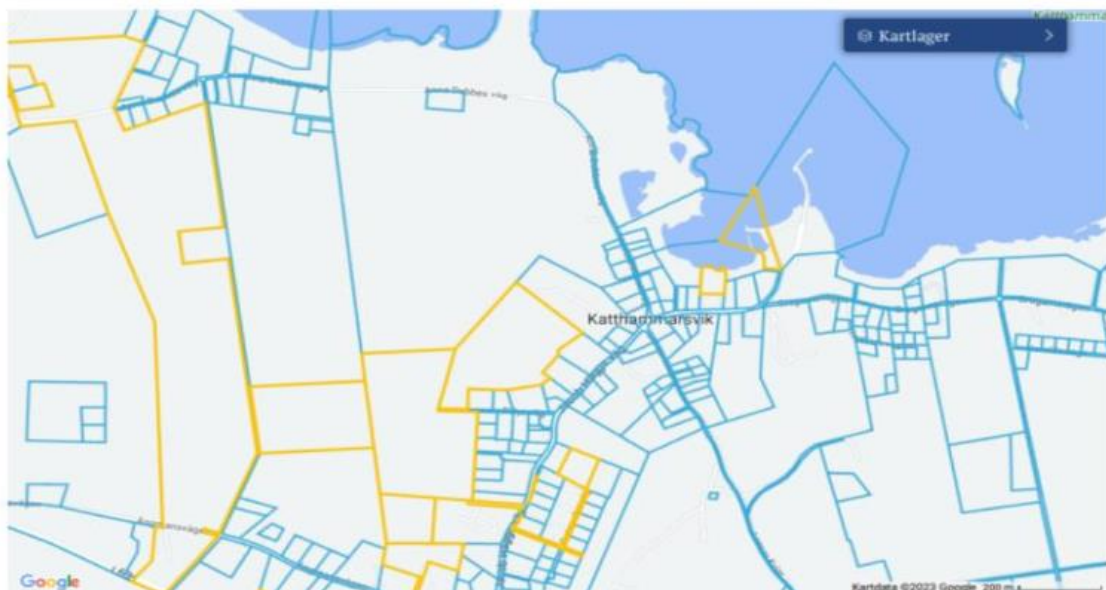
Utifrån granskningsförslaget kan vi också konstatera att Region Gotland fortsatt inte redovisar sitt eget markinnehav inom det område som dessa kommentarer berör, vilket vi ställer oss mycket frågande till. Särskilt gäller det de fastigheter som angränsar till befintlig bebyggelse och som skulle kunna vara lämpliga som förtätningsytor. Oavsett lämplighet bör granskningsförslaget kompletteras med vilka områden man äger och vilka ställningstaganden man gör kring dessa.

Det är endast inom regionägd mark regionen har full rådighet att genomföra byggnation enligt de höga hållbarhetskrav som i övrigt anges i förslaget till översiktsplan. Det är också genom exploatering på egen fastighet som regionen kan gå före och på sätt och vis främja den bebyggelseutveckling som önskas i t.ex. Katthammarsvik.

Vi vill påminna om regionfullmäktiges beslut RF § 176 (RS 2022/2051) från 23 oktober 2023 där fullmäktige beslutade att regionen, i syfte att få fram lämplig byggbar mark för byggande av småhus och flerfamiljshus, inom ramen för arbetet med ny översiktsplan ska genomföra markinventeringar i tätorterna och skolorterna för att underlätta bostadsbyggande genom att efter översiktsplanens antagande arbeta fram en regional markstrategi.

Då de åtgärdsupdrag som beslutet föreslår behöver ha stöd i en antagen översiktsplan innebär detta att regionens markinnehav också borde redovisas i den nya översiktsplanen. **Vi anser att regionen mer aktivt ska använda sitt eget markinnehav för att stimulera bostadsbyggande.**

Nedan finner ni en sammanställning av regionens omfattande markinnehav i Katthammarsviksområdet (gulmarkerade fastigheter) som en illustration till våra synpunkter ovan. Inga bostäder har byggts där på överskådlig tid.

Källa för kartan: Värderingsdata – VD Pro

Riksintresse - Totalförsvaret

Inom markerat ”påverkansområde övrigt” på karta från sidan 435 som återges till vänster nedan, behöver enligt ÖP 2040 samtliga icke planenliga åtgärder, övriga lovärenden samt alla planer remitteras till Försvarsmakten. Det står vidare att ”områdena i sig inte omfattas av sekretess, men det gör däremot uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs på platsen samt det specifika geografiska området som är av riksintresse eller område av betydelse. Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset eller området av betydelse kan inte anges på förhand med hänsyn till den sekretess som råder för dessa intressen. Det är därmed endast Försvarsmakten som kan bedöma möjliga konflikter eller synergier med annan markanvändning inom områdena.”

Denna nya text innebär således en skärpning jämfört med den text som nu finns på Regionens hemsida om ”Områden undantagna från bygglovsbefrielse” (se karta till höger nedan)

ÖP 2040 sid 435

Områden undantagna från bygglovsbefrielse

geo.gotland.se/portal/apps/webappviewer/index.html?id=d809fe5742834f3993febca10fd16f01

Områden undantagna från bygglovsbefrielse

Byggnad eller gårdsmiljö av särskilt värde

Bebyggelsemiljö av särskilt värde

Försvarsmaktens övriga påverkansområden

Inom försvarsmaktens övriga påverkansområden krävs det bygglov för montering av solpaneler på byggnad, om fastigheten ligger inom detaljplanlagt område. *Detaljplanekartan* visar om din fastighet omfattas av detaljplan. Du behöver bara veta om din fastighet omfattas av detaljplan eller inte, ingen tolkning av detaljplanen krävs för att bedöma bygglovsplikten.

Inom rosa markerade områden i kartan till höger ovan krävs idag bygglov för Attefallshus (komplementbyggnad eller komplementbostadshus), för att inreda ytterligare en bostad eller göra en tillbyggnad på max 15 kvm eller två takkupor. Inom detaljplanlagt område krävs bygglov för montering av solpaneler på byggnad.

Texten ovan om bygglov för bl.a. solpaneler inom detaljplanlagt område skärps nu i ÖP 2040 för Försvarsmaktens nya övriga påverkansområde. I ÖP 2040 står det att inom markerat område behöver samtliga icke planenliga åtgärder, övriga lovärenden samt alla planer remitteras Försvarsmakten. Detta är en stor förändring som här smygs in och som i hög

grad kommer att påverka möjligheten till att installera solceller utanför detaljplanelagt område. Försvarets inställning i lovärenden har ju visat sig vara väldigt oförutsägbar och kan därför bli ett hinder för nya bostäder och den nödvändiga gröna omställningen.

Mycket pekar mot att försvarets intressen kommer väga tungt under de kommande åren. Sveriges medlemskap i NATO kommer också bidra till att det kommer att behöva ske stora investeringar på Gotland. Det är angeläget att regionen etablerar en väl fungerande dialog med Försvarmakten om hur detta riksintresse kan tillvaratas utan att det går ut över möjligheterna till ny bebyggelse. En fungerande bostadsförsörjning på Gotland kommer att vara ännu mer angelägen i denna nya situation.

Parkeringsplatser och väginfrastruktur

Under sommaren råder parkeringskaos vid attraktiva badstränder som Sandviken i Östergarn och räddningstjänsten riskerar att inte kunna komma fram vid akutfall. Parkeringsutrymmen och även toaletter vid badstränder och övriga välbesökta besöksplatser måste tas med i planeringen. Även övriga vägar i området kan utgöra hinder och därmed anses farliga pga. den stora trafiktäthet som gäller på sommarhalvåret. En plan är viktig, både i kort och långt perspektiv, för vilka vägar som måste breddas eller avlastas med gång- och cykelleder.

Konflikt mellan lokalsamhällets tillväxt och bevarande av kulturarvet

Avslutningsvis vill vi peka på att i region Gotlands arbete med ÖP 2040 saknas en djupare diskussion om hur lokalsamhällets tillväxt (såväl besökare som fast- och deltidsboende) balanseras mot bevarandet av Gotlands unika kulturarv (särskilt i landsbygdssocknarna). En välbevarad miljö, både naturligt skapad och formad av mänsklig hand, som vårdats under långa tider ter sig ofta attraktiv att flytta till och bosätta sig i. Men inflyttningen i sig kan utgöra ett hot mot detta natur- och kulturarv och på sikt utarma det som gjorde just denna miljö attraktiv. Inom akademien betecknas detta ofta ”rural gentrification” eller gentrifiering av landsbygden. Det här borde diskuteras inom ramarna för den långsiktiga samhällsplaneringen i allmänhet, och för Östergarnslandet i synnerhet. Frågan har ventilerats bland annat inom Hela Sverige ska leva, Tillväxt Gotland och Uppsala universitet. Ur ett internationellt perspektiv är debatten livlig kring många regioner i Europa som upplevs erbjuda en attraktiv och välbevarad natur och kultur och detta har uppmärksammats inte minst av UNESCO.

För Nygarn Utveckling AB (svb)
Irene Wennemo, ordförande
Christina Gustafsson, vice ordförande

För GUBIS-Gotländska utvecklingsbolag i samverkan
Patrik Hjert, vice ordförande
Eva Engström, styrelseledamot

För Östergarns IK
Fredrik Pettersson, ordförande

För Östergarns-Gammelgarns Hembygdsförening
Gunilla Dahlin, vice ordförande

För Austerland Energi ek för.
PG Ekbo, ordförande

För Äppellunden Fastighets AB
PG Ekbo, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter! Bostadsplaneringen utgår ifrån att människor har olika bostadsbehov och att dessa varierar genom livet. Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för bostäder över hela ön, i anslutning till många små- och tätorter finns möjligheter att bygga flerbostadsbus och hyresbus. Genom att peka ut skolorter som områden med potential för utveckling snarare än attraktiva kuststräckor vill översiktsplanen underlätta boendesituationen för året-runt-gotlänningar.

Vi har uppdaterat listan över de orter som har skola, så att Kräklingbo nu ingår i denna. Behovet av detaljplan styrs inte av en översiktsplan utan regleras i plan- och bygglagen, tillika hur detaljerad en detaljplan bör- eller får vara samt vilka frågor som får och måste prövas i ett bygglov. Plan- och bygglagen samt översiktsplanen möjliggör för enstaka komplettering, utan att detaljplan krävs, på platser som bedöms som lämpliga vid en prövning av förhandsbesked eller bygglov.

I stycke 3.1 beskrivs generellt de utpekade bebyggelseområdena. I texten anges att områdena är schematiskt utlagda och identifierade som möjliga för en utveckling, men där utredningar krävs för att säkerställa om och till vilken omfattning en utveckling är möjlig. Vidare anges att områdenas angränsning inte är exakta utan kan vid senare prövning komma att både förstöras eller förminska. Texten har förtydligats.

I den regionala utvecklingsstrategin anges att bebyggelsen behöver lokaliseras resurseffektivt för att husbålla med infrastruktur och energi. Det innebär att den största delen av den nya bebyggelsen bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter och tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse för att inte bryta upp tidigare orörda områden. Detta avser i huvudsak en utveckling som förutsätter olika typer av offentliga resurser, initiativ eller samverkan. Översiktsplanen hanterar inte enskilda intressen och hindrar därmed inte enskilda bygglov där det finns goda förutsättningar för kompletteringar med ny bebyggelse.

Anseende riksintresset för totalförsvaret vill förvaltningen förtydliga att skrivelsen på sidan 435 gällande Försvarsmaktens riksintresse med påverkansområde övrigt och den skrivelsen som ni hänvisar till gällande undantag från bygglovbefrielse handlar om olika saker. Den text som ni hänvisar till på regionens hemsida avser åtgärder som enligt plan- och bygglagen har undantagits bygglovsplikten, där solceller inom detaljplan eller s.k. attefallshus utgör några av dessa åtgärder. Enligt plan- och bygglagen är inte sådana undantag tillämpliga inom vissa områden, där försvarsmaktens utpekade riksintresseområden samt kulturhistoriskt värdefull bebyggelse utgör exempel på sådana områden. Skrivelsen i översiktsplanen handlar däremot om åtgärder med bygglovsplikten, såsom nybyggnation, ändrad användning etc. där försvarsmakten alltid ska höras inom dessa områden, under förutsättning att åtgärden inte vidtas inom detaljplan och är planenlig. Skrivelsen i översiktsplanen innebär alltså inte en skärpning. Samhällsbyggnadsförvaltningen vill även framhålla att Region Gotland ständigt för dialog med Försvarsmakten för att bita vägar framåt där försvarsmaktens intressen tas tillvara utan att det går ut över möjligheterna till utveckling och klimatomställning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen vill även tacka för föreslagen utökning av bebyggelseområde Ög4, området utgör delvis skyddsvärd natur och angränsar till jordbruksmark varför området inte anses lämpligt att utöka ytterligare, områdena är endast schematiskt utlagda på kartan och huruvida det skulle vara framkomligt med en utveckling utanför de utpekade områdena kan prövas genom detaljplaneläggning, förhandsbesked eller bygglov. Att peka ut ett nytt område för utveckling i Gryneområdet bedöms inte vara lämpligt.

Gryngeområdet utgörs till stora delar av detaljplanelagt område. Övriga Gryngeområdet hyser höga naturvärden som bör skyddas från exploatering. Att området inte pekats ut hindrar inte en prövning av enstaka komplettering genom förhandsbesked eller bygglov.

Område Ög6 är justerat att även inkludera ett mindre område på andra sidan vägen. Det är dock delvis problematik med markvatten och även i utkanten av riksintresse för naturvård. Områdena är endast schematiskt utlagda och kommer dess lämplighet kan först avgöras i eventuellt kommande prövningar.

LIS-områden i Herrvik och Kattbammarsvik

Utvecklingsbolaget anser att regionen kanske borde ompröva riktlinjerna för hur befintliga fiskebodas får utnyttjas för att ge möjligheter till småskalig uthyrning, som ett alternativ till att nya liknande boenden etableras vid vattnet enligt illustration nedan från sidan 270 i ÖP 2040. Inom ramen för kulturmiljöprogrammet har riktlinjer för de gotländska fiskelägena tagits fram. Riktlinjer för fiskelägena antogs 2013 av dåvarande Byggnadsnämnden (§251) som rör bygglovspliktiga åtgärder och underhåll av de gotländska fiskelägena. I dagsläget finns inget uppdrag att revidera dessa. Länsstyrelsen har även gjort en översyn av riksintresset för de gotländska fiskelägena och inväntar beslut från riksantikvarieämbetet. Huruvida det finns möjligheter att utveckla befintliga fiskebodas behöver prövas i kommande plan- eller lovprocesser och kan inte avgöras i en översiktsplan.

Utvecklingsbolaget efterfrågar ett dialogmöte mellan näringsidkare och regionen om den fortsatta utvecklingen av de två LIS-områdena för att en utveckling där ska komma till stånd. Nygarn åtar sig gärna att arrangera detta. Förvaltningen ser mycket positivt på detta initiativ.

Vatten och anlopp

Nygarn utveckling AB m.fl anser att Region Gotland måste prioritera diskussionen med Nyhagen VA (som är dotterbolag till Nygarn Utveckling) och Herrviks Reningsanläggningar kring hur investeringar i befintligt bräckvattenverk, ledningssystem och reservoarer har potential att möjliggöra ytterligare utveckling på Östergarnslandet på ett mycket resurseffektivt sätt. VA-avdelningen har god kommunikation med Nyhagen VA och Herrviks reningsanläggningar. Åtgärder på de anläggningsdelar som VA-avdelningen ansvarar för sker i enlighet med den politiskt antagna tidsplanen i VA-planen. VA-planen har en prioriteringsordning som VA-avdelningen har att följa och som är baserad på en rad olika faktorer. Idéer för att minska vattenanvändningen är välkomna och ligger väl i linje med tekniska nämndens mål med att minska vattenförbrukningen med 20 procent i hushållen mellan år 2024-2027. Detta är således ett område som kommer att prioriteras de närmaste åren med en rad åtgärder inom exempelvis teknikutveckling och kommunikation. Det finns idag exempel på abonnenter som är anslutna till kommunalt VA som använder regnvatten framförallt till WC.

Cykel och infrastruktur

Nygarn utveckling AB m.fl uttrycker att en plan för vilka vägar som måste breddas eller avlastas med gång- och cykelleder är både i kort och långt perspektiv viktig för Östergarnslandet. Det är en viktig fråga för hela Gotland. I förslag till Regional Cykelplan för Gotland som är under framtagande finns inte Östergarnslandet med som ett prioriterat område denna gång, men kan komma att omfattas i det arbete som kan ske kopplat till arbetet med regional cykelturismled. En utredning om bad- och besöksplatser har genomförts under våren 2024. I övrigt hanteras vägnätet i samband med framtagande av detaljplan och det är vägghållaren som ansvarar för vägen.

Konflikt mellan lokalsambällets tillväxt och bevarande av kulturarvet

Bevarandet av det gotländska landskapet kan vara en del av en hållbar utveckling och bör inte ses som ett hinder utan en möjlighet för lokalsambällets tillväxt.

Det långvariga brukandet har format de attraktiva landskapen på Gotland, men utvecklingen mot ett mer storskaligt jordbruk och alltför stort fokus på turism kan leda till "rural gentrification" som innebär att lokalbefolkningen trängs undan och att landskapen förändras. För att säkerställa en hållbar framtid är det avgörande att stödja det småskaliga jordbruket och skapa förutsättningar för fast boende att etablera sig och leva av landskapets resurser.

Det skulle kunna handla om att arbeta för stödinsatser till småskaligt jordbruk både ekonomiskt och socialt för att uppmuntra lokal produktion, förbättra förutsättningarna för fast boende, till exempel genom att utveckla service och infrastruktur och begränsa antalet nya fritidshus och säkerställa att permanent boende prioriteras.

För att bemöta utmaningarna krävs att lokalsamhället, såsom boende, jordbrukare, företagare och fastighetsägare samverkar. Många av utmaningarna kan inte hanteras i ÖP 2040 utan kräver större politiska förändringar både på nationell nivå och på EU-nivå.

Angående mark för energiproduktion så förvaltningen inte möjlighet att nu i skedet mellan granskning och antagande peka ut ett område för energiproduktion då närboende inte får möjlighet att inkomma med synpunkter och det är ett område som vi i generella riktlinjer säger är ett område som ej tillåter vindkraft. Ytor för solenergiutvinning har vi inte tagit ställning till i denna översiktsplan utan istället valt att ha riktlinjer för där vi anser det vara lämpligt. Vi tar dock med oss inspelet till eventuellt kommande uppdrag för tematiskt tillägg energi.

Yttrandet föranleder följande ändringar av förslaget:

Kräklingbo har lagts till som grundskola i texten, område Ög6 har utökats något och förtydliganden och redaktionella ändringar har gjorts rörande områdenas schematiska karaktär.

#151 Centerpartiet på Gotland

Datum: 2024-05-22

Inledning - Centerpartiet vill göra det möjligt att bygga i alla 92 socknar

Översiktsplanen ska ge vägledning om mark- och vattenanvändning för Gotland. Den ska också främja och ta hänsyn till allmänna intressen. Man kan säga att översiktsplanen är den regionala utvecklingsstrategins fysiska avtryck.

För Centerpartiet är det viktigt att planen främjar ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart samhälle. Lika viktigt är det att planen bidrar till möjligheten att bo och verka över hela Gotland - i alla 92 socknar.

Kopplingar till målen i den regionala utvecklingsstrategin behöver stärkas

På många sätt kommer översiktsplanen att bidra till den utveckling som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin. Centerpartiets bedömning är att planen väl tillgodoser ambitionerna gällande energi- och klimatomställning. Den bidrar delvis till ambitionerna gällande trygghet och inkludering samt tillväxt och utvecklingskraft, men begränsningar i planen gör att det blir svårt att fullt ut nå målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Resurseffektiv bebyggelseutveckling får inte stoppa utveckling

Starkare skrivningar behövs för att tydliggöra vikten av att möjliggöra utveckling och bebyggelse över hela Gotland, inte bara i tätorter eller de specifikt utpekade utvecklingsområdena. För närvarande finns det flera skrivningar som verkar i motsatt riktning, d.v.s. riskerar att förhindra utveckling över hela Gotland. Ett av många exempel på den typen av skrivningar är under 2.1.1. Resurseffektiv bebyggelseutveckling där följande text anges som en riktlinje ”Ny bebyggelse bör i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och lokaliseras till de områden som i utvecklingsinriktningen är benämnda som regioncentra och utbyggnadsområden.” En sådan skrivning riskerar att stoppa utvecklingsprojekt i många av de socknar som i planen inte har ”regioncentra” eller ”utbyggnadsområden”.

Det skrivs också mycket om att förhindra fragmentisering, vilket hotar att stoppa bebyggelse i många socknar. Under avsnitt 2.1.1. finner man följande skrivning ”Den regionala utvecklingsstrategin anger att bebyggelseutveckling ska ske resurseffektivt, det innebär att bebyggelse bör tillkomma i närhet till befintlig bebyggelse och infrastruktur. Alternativa lokaliseringar utanför orterna innebär att ny bebyggelse blir mer spridd, vilket delar upp (fragmentiserar) landskapet och ger sämre förutsättningar för att bibehålla och utveckla service och kollektivtrafik på landsbygden.” En sådan här skrivning kan förhindra i princip all bebyggelse som inte placeras i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och på så vis motverka målen i utvecklingsstrategin. Centerpartiet instämmer i att bebyggelse behöver ske resurseffektivt, men vi instämmer inte i översiktsplanens tolkning av resurseffektivitet, som hotar utveckling på stora delar av Gotland.

Översiktsplanen genomsyras av en syn på resurseffektiv bebyggelseutveckling som inte rimmar med de utvecklingsambitioner som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin. Generellt är det en stor utmaning att få till nya permanentbostäder utanför Visby, framför allt i de områden som inte är lika attraktiva för turism. Det finns dock exploitörer som är villiga att bygga på egen mark, till exempel i syfte att utveckla sin hemsocken, eller för att möjliggöra generationsskifte. Oavsett om det rör sig om enstaka hus eller betydligt fler får detta inte hindras av en för strikt tolkning av vad resurseffektiv bebyggelse innebär. Det finns också ett önskemål hos många att bosätta sig i ett mer småskaligt sammanhang än vad tätorten innebär, vilket inte heller får hindras.

Utbyggnadsområden får inte bli ett hinder för att bygga på andra platser

Idén om att på utbyggnadsområden som pekas ut på förhand ska styra kommande bebyggelse är vanskligt, då det är omöjligt att förutse vem av Gotlands tiotusentals markägare som vill utveckla sin mark framöver. Människor vill bo på olika sätt, med olika avstånd till grannar och service. Det är människors vilja att bo på en viss plats som gör att bostadsbyggandet blir verklighet. Här behövs generellt skrivningar som tjänar som möjliggörare snarare än hinder. Man kan mycket väl peka ut mark som är lämplig för ny bebyggelse, men då bör det inte finnas med skrivningar som samtidigt exkluderar annan mark, och som i slutändan medför att utvecklingskraft runt om på Gotland går till spillo. I översiktsplanen finns många skrivningar som pekar ut utbyggnadsområden och samtidigt exkluderar andra områden. Dessa skrivningar måste tas bort eller mjukas upp.

En balans mellan pågående markanvändning och utveckling av bostäder på jordbruksmark

Centerpartiet ser generellt att byggande på god jordbruksmark ska undvikas, men att det ibland kan vara rimligt att göra avvägningar mellan behovet av nya bostäder och behovet av livsmedelsproduktion. Det finns också mark som inte brukas på grund av olönsamma förhållanden, vilken kan vara lämplig att bebyggas. Här finns behov av att mjuka upp skrivningarna i översiktsplanen för att ge byggnadsnämnden möjlighet att göra dessa avvägningar.

Kollektivtrafiken måste anpassas efter vart människor vill bo, inte tvärtom

De skrivningar som finns om att ny bebyggelse behöver placeras nära befintlig kollektivtrafik riskerar att förhindra bebyggelse på många platser. Även om det kan tyckas vara mer effektivt att placera bebyggelse i anslutning till befintliga kollektivtrafikstråk, och hållplatser så riskerar det att lägga en död hand över många platser om en sådan strategi tillämpas för bokstavligt. Kollektivtrafiken måste anpassas efter vart människor vill bo, inte tvärtom.

Utveckling måste kunna ske även utanför skolorterna

Den skillnad i synen på bebyggelse som finns mellan den mark som benämns ”servicenära landsbygd” (områden som ligger inom 3 km från skolorter) och den mark som benämns ”landsbygd” är problematisk sett till behovet att skapa förutsättningar för utveckling i alla 92 socknar. I servicenära landsbygd beskrivs en utveckling av bostäder som positivt, medan landsbygd beskrivs som mark där pågående markanvändning ska bevaras. ”Landsbygd” bör jämföras med ”servicenära landsbygd”, så att en positiv syn på utveckling av bostäder råder över hela Gotland. Att skolorter med omnejd behöver stärkas råder ingen tvekan om, men att göra det genom att begränsa möjligheterna på andra platser är inte rätt väg att skapa utveckling på hela Gotland. Om begreppen landsbygd och servicenära landsbygd måste kvarstå så bör även orter med privata skolor eller förskolor ingå i definitionen av servicenära landsbygd.

Slutord

Centerpartiet ser att en omarbetning av översiktsplanen behöver göras med avseende på de brister som lyfts ovan för att leva upp till ambitionerna i den regionala utvecklingsplanen som handlar om trygghet och inkludering samt tillväxt och utvecklingskraft. Stora delar av Gotland riskerar att hamna utanför den tillväxt och utveckling som beskrivs i den regionala utvecklingsstrategin, och bostadsbristen riskerar att förvärras när mark runt om på Gotland som skulle vara lämplig för bebyggelse inte kommer att bebyggas.

Även om översiktsplanen inte är ett juridiskt bindande dokument ska dess påverkan på framtida utveckling inte underskattas, då den tjänar som ett riktmärke för prioriteringar, och ambitioner för all mark- och vattenanvändning på Gotland många år framöver. Översiktsplanen är i praktiken väldigt styrande för bedömningen av förhandsbesked och bygglov även utanför detaljplan.

Låt översiktsplanen bli ett verktyg för att uppfylla visionen att Gotland ska vara fyllt av livskraft och kreativitet där människor och verksamheter kan utvecklas och bidra till en bättre värld.

Centerpartiet på Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. I den regionala utvecklingsstrategin anges att "För att hushålla med infrastruktur och energi behöver bebyggelsen lokaliseras resurseffektivt." I översiktsplanen konkretiseras begreppet resurseffektiv bebyggelse utifrån Gotlands förutsättningar, något som delvis redan funnits med från det tidigare regionala utvecklingsprogrammet och Bygg Gotland då en samlad bebyggelse var ledord. Skrivningen "Ny bebyggelse bör i första hand tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelse och lokaliseras till de områden som i utvecklingsinriktningen är benämnda som regioncentra och utbyggnadsområden" ska ses som den övergripande strategin för hur vi i det stora uppnår resurseffektiv bebyggelse. Översiktsplanens inriktningar kring resurseffektiv bebyggelse kretsar kring en utveckling där bebyggelse lokaliseras resurseffektivt med innebörden att vi hushåller med mark och infrastruktur. Det minskar behovet av persontransporter och utsläppen av växthusgaser. Det minskar också belastningen på grundvattentillgångarna och våra ekosystem genom gemensamma vatten- och avloppslösningar. Inriktningen om att undvika en fragmentisering av landskapet och en resurseffektiv bebyggelse handlar inte i sig om att stoppa en utveckling av bostäder där goda förutsättningar finns på landsbygden utan snarare om att värna de känsliga natur- och kulturmiljöerna och inte minst ge plats i landskapet för energitvinning och matproduktion.

Förvaltningen instämmer att landsbygderna är viktiga ur många perspektiv. Att lokalisera huvuddelen av den nya bebyggelsen till orter med skola har fler fördelar än att stärka upptagningsområdet för skolan, det attraherar även permanent bebyggelse, medan spridd bebyggelse vid kusterna snarare attraherar fritidshus. Samlad bebyggelse är också mer resurseffektivt, vilket innebär att det blir enklare att använda befintliga vägar och ledningar samt bidrar till att mark som kan användas för annat som exempelvis matproduktion, inte splittras upp.

Vi förstår er mening om att det inte är kollektivtrafikens linjesystem som ska styra lokaliseringen av bebyggelse. Det vi menar är att vi måste skapa goda förutsättningar för ett kollektivt resande, det gör vi genom att främja bebyggelse i närheten av annan bebyggelse. Kollektivtrafiken kommer dock inte att kunna tillgodose allas behov. De som inte har rimligt avstånd till god kollektivtrafik erbjuds Närtrafik, Gotlands produktnamn för den anropstyrda trafiken. Den har idag sin begränsning i att den inte passar för exempelvis arbetspendling då den endast trafikeras under lågtrafiktider då det finns fordonskapacitet ledig. Om bebyggelsen blir alltför utspridd med enstaka bus med långa avstånd från varandra, kommer vi förmodligen inte att kunna kollektivtrafikförsörja dessa om de inte ligger längs med våra busslinjers sträckningar eller i ett större sammanhang. Dessa aspekter är viktiga sett till kollektivtrafikens förutsättningar, men vid planering av bostadsbebyggelse så finns det många fler saker att ta hänsyn till för att argöra huruvida bebyggelsen är lämplig, utöver just kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken är en av många viktiga delar i hur vi kan planera för hållbara samhällen runtom på Gotland.

Inriktningarna kring att stärka förutsättningarna för att ordna offentlig service i anslutning till ett vägsystem handlar bl.a. om skolskjutsverksamhet, kollektivtrafik mm. Dessa delar är viktiga att beakta när det kommer till bostadsutveckling på landsbygden, men skrivelserna ska också förstås utifrån översiktsplanens övergripande nivå. Det handlar inte om att avstyra bostadsutveckling om inte dessa förutsättningar kan uppnås, men att det är viktigt att beakta förutsättningarna att ordna med offentlig service och att främja en hållbar mobilitet när vi planerar och utvecklingar våra samhällen, vare sig det gäller landsbygden eller våra tätorter. Naturligtvis skiljer sig förutsättningarna åt beroende på geografi och lösningar som kan passa i tätorter kommer inte nödvändigtvis fungera för landsbygderna. Planering och lösningar behöver utgå från sin lokala kontext och mycket av detta arbete ligger utanför översiktsplanens rådgivet. Med det sagt avser inriktningarna främst områden där merparten av ny tillkommande bebyggelse sker. Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande och den hindrar inte en utveckling i landsbygderna genom kompletteringar eller enskilda bygglov där goda förutsättningar finns.

Brukningsvärd åkermark får enligt 3 kap. 4 § miljöbalken endast bebyggas för att tillgodose väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. För att underlätta en utveckling pekar översiktsplanen ut flera områden där bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse.

Förvaltningen anser inte att översiktsplanen hindrar ett byggande i alla 92 socknar, översiktsplanen ger dock förutsättningar för utveckling på fler sätt än bara byggande. I vissa socknar kommer energiutvinning vara mer framträdande och i andra jord- och skogsbruket vilket också ger viktiga förutsättningar för att kunna bo och verka på landsbygderna.

Förtydliganden och justeringar kring resurseffektivbebyggelse har skett i löptext.

#152 Helena Dahlgren

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Översiktsplanen (ÖP) är väldigt omfattande och SÅ mycket text att det blir svårtillgänglig. Trots försök till samråd och diskussioner är det konstigt att så få gotlänningar vet om dess existens och möjligheten att ha synpunkter. Remisstiden är därmed alldeles för KORT och olyckligt att bästa sommarvädret konkurrerar i den årstid då de flesta har fullt upp, i lantbruk, trädgårdar, skolor etc.

Generellt är det svårt att få god upplösning på kartor samt att det är svårt att orientera sig utifrån olika skalor. Se även exempel där Teckenförklaringar inte överensstämmer med bild. Kommentarer allra sist i dokument *.

ÖP-Målen borde vara klara och koncisa. Skrivningar på de tre övergripande målen, de tolv effektmål (samt tio prioriteringar) verkar på ytan väldigt bra och meningsfulla men utan att kopplas till mätbarhet och uppföljningsstrategi riskerar att bli tomma ord. (Den digital versionen innehåller väldigt många stavfel -t.ex. i hälften av effektmålen. Lyckligtvis inte i pdfversionen (sidhänvisning sker till den)- men riskerar förtroendet att innehållet är det samma)

Det finns också mycket motstridiga skrivningar i materialet och därmed oklart vad regionen egentligen avser och kommer att ta ställning för eller emot.

Vi har stort intresse för hela Gotlands framtid och har skogs- och lantfastigheter på andra ställen men synpunkterna nedan koncentreras till frågan om LIS och Tofta strand.

Tofta strand pekas ut som en av Sveriges finaste stränder (sid 308, 311). Utifrån sitt höga värde som naturmiljö, rekreation och friluftsliv samt kulturmiljö och landskapsbild** måste jag starkt ifrågasätta varför Tofta Strand inte har den minsta rödfärgning i den s.k. heatmap (sid 385, 386). Hur denna analys har tagits fram är oklart.

**landskapsbild har bitvis radikalt ändrats när korsvirkeshus som flyttades från Tofta skjutfält tidigt 1930-tal har rivits, fast hade ett kulturvärde som borde ha K-märkts, och sanddyner har olovligen schaktats bort och gett plats för småsten och sly. Bild 2024-05-11 kl.15

Det ytterst speciella med Tofta strand är dess vilda natur och dess föränderlighet av vågor, havsnivå och vind. Det är det som ligger i attraktiviteten och skyddsvärdet. Tanken att ”skydda oexploaterade stränder” genom att peka ut ”redan exploaterade” för t.ex. LIS byggs på dålig lokalkännedom. Mellan gamla släketäktsvägen och fram till strandpensionatet finns INGEN bebyggelse- fränsett livräddarnas intill väg. Området kan därför betraktas som Oexploaterat, där strandgäster, tältare och natur har levt i symbios med naturen. LIS 25-förslaget verkar ha halkat in i sista minuten och bara det gör att borde inte ha tagits med utan omfattande samråd. Inte ens närmaste berörda- t.ex. arrendator av Krokstade samfällighet S:4 (4) har blivit kontaktad.

Södra delen dvs. nuv. surflogiet verkar vara ett föremål för hela (dolda?) avsikten med LIS-område. Avser det (bostads)byggnation är det är i sig märkligt när ägaren tidigare uttalat att verksamheten ska vara naturnära och inte ge bestående fotavtryck den dagen verksamheten läggs ned. Ändå står här etablering av BYGGNAD som kan inrymma verksamhet med fokus på att stötta näringslivsutveckling i bygden! Detta är mycket luddigt formulerat och knappast den utveckling som behövs för att skapa en kreativ ö med plats för hela livet. Sistnämnda kräver en större kreativitet och långsiktighet för att skapa permanenta jobb än att t.e.x. bygga ett strandnära hotell. Det står inte heller var gränsen går mellan södra och norra delen av det utpekade LIS-området på 10 ha.

Utifrån den nu befintliga strandrestaurangen och asfaltsväg/varutransportväg som också kompletteras i dagarna med en handikappramp- kan konstateras att tillgänglighet (ej definierat ord) har ökat. Det behövs därmed ingen LIS-klassning för det har redan hänt!

Om tillgänglighet däremot syftar på allmänhetens möjlighet att kunna komma till stranden och njuta av badliv eller vandringar/rullstolspromenader utan påverkan av andra hinder än solstolar, badlakan och strandleksaker- så är ytterligare etablering av servicebyggnader ett hot mot detta.

Glasskiosker etc. utanför strandskyddsområdet på 100 meter fungerar bättre för att hålla stranden fri från skräp. De år då kommunen Gotland direkt eller indirekt hade soptunnor och omklädningshytter på stranden blev det helt motsatt effekt. Skräp spreds över området, hytterna blev sanitära olägenheter för att besökare använde som toaletter. Getingar och trutar attackerade bad- och strandgäster.

Diskussion om regionens ansvar för turismen och dess baksidor har ju varit ett ständigt spörsmål/diskussion, inte minst på Tofta. Hänvisning till att stranden sköts av det lokala förenings- och näringslivet är ett understatement. Som en av många fritidshusägare vet vi

att allt som tas ned till stranden ska bäras hem igen och dessutom alltid massa extra skräp - för att hålla Tofta rent. I maj ägnade jag många timmar för att ta bort spridda kolbitar från en (eller flera) jättstor lägereld/ar som anlagts i strandgrop med lä vid havet. Vild camping förekommer också på strandskyddsområdet. ”Vi hade ingen aning- står inga skyltar”. Att få förståelse för den känsliga naturen av personer som tyvärr behöver upplysas om att Allemansrätt – inte innebär att ha rätt att förstöra kommer att bli väldigt svårt om ”service??” tillåts enligt LIS-bedömningen.

Regionekologens uttalande borde vara skäl nog att stryka Tofta strand som ett LIS-område, utifrån EU-prioritering med grå dyner, habitatdirektiv, fridlysta och rödlistade arter och dess UNIKA läge med sydvästliga vindar. Miljökonsekvensbeskrivningen RS 2019/1237 2024-02-01 punkt 5.2 Naturmiljö- sista stycket under rubrik Förslag till åtgärder sid 18 (51), styrker också att stryka LIS-förslag

Ur friluftslivssynpunkt ligger ett stort skönhetsvärde i en kontinuerlig strandremsa. Rikt- märke med livräddartorn o Gnisvärdsudde ger karaktärsdrag åt norr. Mot söder har Strand- restaurangen tagit bort en välkänd profil. Många besökare känner inte igen sig- och frågar oss vad har hänt?

Bild Tofta strand mot Gnisvärd 2024-05-12 16.35 – i en vinkel där Beach house skymms

Som friluftsområde är det inte bara bad - morgon, middag, kväll och natt som gäller. Många använder strandremsan för jogging, motions- och spelaktiviteter. Möjligheten att se solen gå ned i havet lockar besökare på kvällskvisten. Stranden lockar och behöver inte LIS!

Att påstå att LIS behövs för att öka attraktiviteten för området är märkligt. Utifrån att pri- vatisering skett med t.ex. bostadsrättsbyggnader istället för mingolfbana- har exploatering snarare bidragit till sänkt attraktivitet.

Närheten till Visby och relativt goda bussförbindelser gör att stranden har en stor betydelse som rekreation för regioncentrator. Viktigt för Gotlands framtid är att turister betraktas som värdeskapande och inte utarmande på permanentboendes bekostnad.

För det lokala intresset, Riksintresset och framförallt för den UNIKA NATURMILJÖN, sätt inte det på spel. **Ta bort LIS 25 förslaget och behåll restriktivt strandskydd på**

TOFTA strand, som i jämförelse med Sudersand borde ha utökats mer än standard 100 meter. Därför viktigt att även zon 1 -respektavstånd (sid 112) beaktas.

//Undertecknat av Helena Dahlgren i samråd med syskon Henrik Dahlgren, Hanna Ahlström o Harriet Borgman samt make/son Anders Bernhardsson, Arn Bernhardsson (samtliga fastighetsägare på Gotland)

*Kommentar till Karta. LIS 25 Tofta sid 308. Otydlig och missvisande! Strandskyddet finns inte utritat bara med i teckenförklaring. Lila område -besöksnäring -befintlig kan ge intryck av att bebyggt fast stora områden är naturmiljö. Bostadsrättsförening (Bringsarve 1:20) borde vara gulmärkt som sammanhängande bostadsbebyggelse. Dispens områdesskydd förklaras inte. Enligt länsstyrelsen betyder att det någonstans inom den ytan har givits en dispens från områdesskyddet. Dock innebär det inte att hela ytan har givits dispens.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter!

Ni uttrycker en god kännedom om platsen och har lämnat synpunkter som förvaltningen har tagit till sig. Kartorna som redovisar föreslagna LIS-områden har till antagandet förenklats då det har varit missvisande och svårtolkade när tidigare dispenser från strandskyddet också varit med på kartorna. Förvaltningen har också sett över skrivningarna om LIS i kap 2 och kartan redovisas inte. Heatmapen är missvisande överlag eftersom den visar så mycket som inte egentligen rör strandskyddsområdet och alla underlag vi har haft med i bedömningen inte finns med.

Angående tillgänglighetsanpassade åtgärder för att kunna nå och använda stranden så krävs, precis som ni påtalar, inte något LIS-område för att åstadkomma detta. Dispens för detta ryms inom andra delar av strandskyddslagstiftningen. Förvaltningen har ingen kännedom om dolda agendor från någon verksamhetsutövare eller fastighetsägare varför den synpunkten inte kan bemötas.

Syftet med att föreslå ett LIS-område för Tofta är så som beskrivs i handlingen. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheterna om LIS-område. Yttrandet föranleder därför ingen ytterligare ändring av förslaget.

Översiktsplanen är ett komplext dokument där slutprodukten utgör en sammanvägning av alla de faktorer som påverkar den framtida planeringen av Gotlands mark- och vattenområden. Dokumentet blir därför omfattande och många gånger tekniskt till sin natur. För att öka läsbarheten har redaktionella ändringar och förtydliganden gjorts.

#154 Heidelberg Material

Datum: 2024-05-22

#160 Heidelberg Material

Datum: 2024-05-22 (Bilaga finns att begära ut från W3D3)

Yttrande översiktsplan 2040

Heidelberg Materials Cement Sverige AB lämnade synpunkter på samrådsförslaget till ny översiktsplanen 25 april 2022, se bilaga. Vissa av synpunkterna som bolaget framförde har

beaktats men inte andra. Heidelberg Materials vidhåller samtliga tidigare inlämnade synpunkter och vill framförallt understryka att bolaget anser att den nationella betydelsen av cementproduktionen och kalkstensfyndigheten File hajdar bör belysas ytterligare, särskilt med avseende på hur de utpekade riksintressena ska tillgodoses (3 kap. 4 § plan- och bygglagen).

Sedan samrådsyttrandet lämnades har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) beslutat att Västra brottet, File hajdar-täkten, transportvägen mellan bergtäkterna samt bolagets anläggning i Slite utgör ett område som har betydelse för totalförsvarets civila del, enligt 3 kap. 9 § första stycket miljöbalken.¹ Området ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. MSB utreder för närvarande om det är aktuellt att peka ut kalkstensbrytningen och cementproduktionen som riksintresseområde för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken **1 upphöjd**. Därtill har SGU nyligen remitterat ett förslag till utökning av riksintresseområdet File hajdar. **2 upphöjd**

Utöver de synpunkter som tidigare har lämnats anför Heidelberg Materials följande.

I avsnitt 4.1.6 (Riksintresse fyndigheter av ämnen eller material 3 kap 7 § MB) i granskningsförslaget anges att:

Med anledning av regionens ställningstaganden och kunskap som framkommit i den pågående processen för utökat tillstånd av befintlig täkt i Filehajdarområdet, gör regionen ställningstagandet att områdets yta bör revideras. Att ta nya områden för brytning inom riksintresseområdet väster om befintlig täkt riskerar att påverka grundvattnet i området negativt, och specifikt kunna utgöra stor negativ påverkan på en av Gotlands viktigaste grundvattentäkter. Grundvattentäkten är även en del av utpekat riksintresse för dricksvattenanläggningar.

Region Gotland anser därför att en justering av områdets utbredning bör göras av SGU.

Påståendet är felaktigt. Heidelberg Materials har sedan länge mycket god kunskap om täktverksamhetens påverkan på grundvattenförhållandena. Inför den ansökan om fortsatt täkt-tillstånd som bolaget lämnade in i december 2023 har bolaget ytterligare noggrant undersökt och redogjort för hur grundvattnet riskerar att påverkas av den ansökta verksamheten, vilken innebär att File hajdar-täkten utvidgas västerut och norrut. Sammanfattningsvis bedöms inga negativa konsekvenser för

Nedan noter till 1 och 2 enl ovan

1 (upphöjd) Beslut den 13 december 2022, dnr MSB 2022-15563.

2 (upphöjd) SGU Förslag till revidering av detaljsavgränsning för riksintresset Filehajdar enligt 3 kap. 7 § miljöbalken, 2024-04-29.

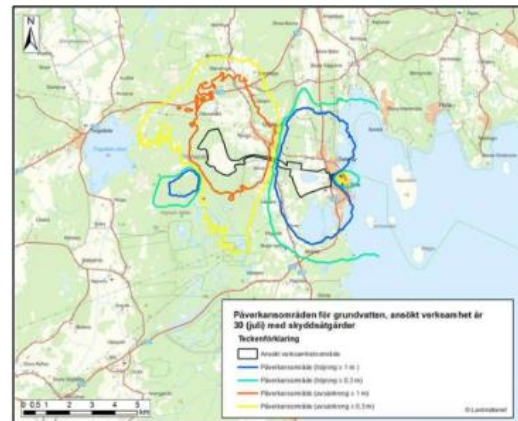
dricksvattenintresset uppstå, tvärtom kommer Region Gotland tack vare bolagets skyddsåtgärder och åtaganden få tillgång till mer dricksvatten än i dagsläget.

Havs- och vattenmyndigheten har pekat ut ett område om 140 hektar som riksintresse för anläggningar för vattenförsörjningen. **upphöjd 3** Av Figur 1 och 2 nedan framgår riksintresset för vattenförsörjning samt den nu ansökta verksamhetens maximala påverkan på grundvattnet, vid en konservativ bedömning och när täkten har nått sin fulla utbredning. Figur 2 redovisar en avsänkning av grundvattennivån om 0,3 meter. I praktiken är det omöjligt att särskilja en så liten förändring från den naturliga variationen i området. Den ansökta verksamheten har inga förutsättningar att påverka grundvattenförhållandena inom riksintresset.

Figur 1. Riksintresse vattenförsörjning. Intresseområdet utformades av säkerhetsskäl så att det inte avslöjar riksintresseobjektens verkliga geografiska läge och kan även innehålla områden utanför det utpekade riksintresset.

Figur 2. Maximalt påverkansområde för grundvatten (med skyddsåtgärder).

Figur 1. Riksintresse vattenförsörjning. Intresseområdet utformades av säkerhetsskäl så att det inte avslöjar riksintresseobjektens verkliga geografiska läge och kan även innehålla områden utanför det utpekade riksintresset.

Figur 2. Maximalt påverkansområde för grundvatten (med skyddsåtgärder).

Vid utpekande av riksintresseområden ska den ansvariga myndigheten se till de värden som respektive riksintresse avser att skydda. Det innebär att SGU vid utpekande av områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse endast tar hänsyn till geologisk information. Att det finns andra, potentiellt motstående, intressen i ett område får beaktas vid prövning av förändrad markanvändning och inte i bedömningen av riksintressets utbredning. Uttalandet i granskningsförslaget är därför märkligt.

Heidelberg Materials finner också skrivningen mycket förvånande mot bakgrund av regionens yttrande över ansökan till mark- och miljödomstolen den 6 mars 2024. Regionen anlätade hydrogeologisk expertis inför upprättandet av yttrandet. Av yttrandet framgår bland annat att regionen bedömer att bolaget har genomfört erforderliga undersökningar och på ett tydligt sätt redovisat risk för påverkan och påverkansområdets utbredning (s. 2). Bolagets undersökningar visar inte på någon som helst risk för riksintresset Visbys dricksvattenanläggningar eller de grundvattentäkter som ligger inom vattenskyddsområdet. Det kan nämnas att det inte heller blir någon påverkan på ytvattentäkten Tingstäde träsk. Påverkan på grundvattentäkten Dyhagen är liten och kommer med god marginal att

Nedan not 3 upphöjd

3 Beslut den 16 september 2016 angående Visbys dricksvattenanläggningar, dnr HaV 2836-2016. kompenseras genom nyttiggörande av länshållningsvatten och ett nytt vattenverk

som Heidelberg Materials bekostar. Även i dessa delar ger regionens yttrande inte uttryck för annat än att regionens bild av den ansökta verksamhetens påverkan överensstämmer med bolagets. Yttrandet bifogas.

Skrivningen i översiktsplanen är sammanfattningsvis direkt felaktig och bör utgå.

Heidelberg Materials Cement Sverige AB
Matilda Hoffstedt
Fabrikschef Slite

OBS! Finns en ej inlagd bilaga till yttrandet, se även # 160

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Förvaltningen instämmer i att texten behöver revideras. Under 2024 har SGU arbetat med en översyn av detaljgränssningen för riksintresseanspråket Filebajdar och beslutat om en knapp 50 procentig ökning av riksintresseområdet. Region Gotland fick tillfälle att yttra sig under remisstiden och avstyrkte då föreslagen utvidgning av riksintresset i de delar som kan komma i konflikt med vattenskyddsområdet för Tingstädeträsk (RS § 221 drnr RS2024/1434). Riksintresset bör snarare minska inom Tingstäde vattenskyddsområde eftersom Visbys dricksvattenanläggningar, som är riksintresse för vattenförsörjning, är beroende av att Tingstäde träsk fortsatt har god kvalitet och tillräckligt stor kapacitet. Tingstäde vattenskyddsområde omfattar i princip hela Tingstäde träsk avrinningsområde. En brytning inom vattenskyddsområdet skulle därmed innebära att tillrinningen till Tingstädeträsk riskerar att minska. Vidare kan föreskrifterna för Tingstäde träsk vattenskyddsområde innebära en begränsning i möjligheten att nyttja riksintresseanspråket för kalkstensbrytning.

Region Gotland vidhåller sitt ställningstagande rörande riksintresseområdets utbredning.

Yttrandet har föranlett ovan revidering av texten i kap 4.1.6 Filebajdar.

#155 Socialdemokraterna Gotland

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Socialdemokraternas remissvar Översiktsplan 2040

Arbetet med översiktsplanen har pågått under en lång tid. Flera förslag har varit uppe hos politikerna som kunna komma med många inspel. Resultatet ser vi nu i ett bra och genomtänkt förslag.

Socialdemokraternas viktigaste frågor som vi haft med oss under processens gång har varit resurseffektiv bebyggelse. Vi ser att en samlad bebyggelse stärker underlaget för befintlig samhällsservice som skolor, affärer och vårdcentraler. Vi tycker det är viktigt att man tar den regionala utvecklingsstrategins fysiska uttryck i åtanke. Vi ser dock att komplexiteten med de många riksintressena försvårar byggande och utveckling på Gotland.

Förutsättningen för att gå före i klimat och energiomställningen för ett hållbart och växande Gotland är en viktig fråga som lyfts fram i översiktsplanen.

Synpunkter som vi vill skicka med:

- Vatten och avlopp måste prioriteras för att kunna öka boendet och byggandet på Gotland. Vi måste bygga för att klara kompetensförsörjningen framåt.
- Mer utveckling av park och grönområden som är tillgängliga för alla i serviceorterna.
- Den förhärskande vindriktningen i Slite. Går den åt norr eller sydväst ut mot havet?
- Det finns fortsatt önskemål om promenadstråk från campingen runt vattnet och till centrum i Slite.
- Önskan om större lekplatser inne i serviceorterna exempelvis i Slite och Lärbro.
- Buffertzonen för Visbys världsarv riskerar att lägga en våt filt över Visbys fortsatta utveckling.
- Solpaneler även inom utpekade områden som ska skyddas från förvanskning bör ytterligare underlättas.
- Den väl tilltagna föreslagna buffertzonen för Visbys världsarv, med ökade utredningskrav som följd, riskerar att lägga en våt filt över Visbys fortsatta utveckling.
- Vi vill se resurseffektiv bebyggelse med fokus på service- och skolorterna för att öka attraktiviteten och förbättra möjligheten att bo, leva och verka på hela ön.

Samhällsbyggnadsförvaltning

Tack för er synpunkt!

Tillgången till dricksvatten i tillräcklig kvantitet och av godtagbar kvalitet är en av de allra viktigaste förutsättningarna för det gotländska samhället och för att kunna möjliggöra utveckling av verksamheter, bostäder och hela näringar. Samtidigt är det av stor vikt att såväl försörjningen av dricksvatten som omhändertagandet av spillvatten och dagvatten sker på ett hållbart sätt. VA-avdelningen arbetar kontinuerligt med att följa den antagna VA-plan 2018. VA-planen fastställer många områden inom vilka åtgärder och resurser behövs för att säkra den framtida VA-försörjningen. Taktens med vilken VA-avdelningen kan arbeta enligt fastställda åtgärder är även beroende av tillgängliga resurser, såväl ekonomiska som personella. Om taktens ska ökas ytterligare, utöver beslutade nivåer, kommer det krävas prioriteringar eller utökade resurser.

Gällande en fortsatt utveckling av Gotlands park och grönområden i samtliga serviceorter innehåller vår Grönplan flera förslag som syftar till just detta. En viktig förutsättning för att arbetet ska kunna genomföras är tillgången till adekvata medel för investering och drift.

Den förhärskande vindriktningen i Slite är väst-sydväst. Det vill säga att vinden kommer från väst-sydväst och blåser mot ost-nordost. Avsnitt 3.3.9, Slite uppdateras med denna information, tidigare angavs att den förhärskande vindriktningen var åt norr.

Grönplanen lyfter vikten av att skapa förutsättningar för människor ska kunna vistas och röra sig i landskapet, bl.a. genom olika typer av leder och promenadslingsor. Vidare lyfts vikten av att knyta ihop leder så att de kan ingå i ett större nätverk. I Slite nämns exempelvis att det finns flera befintliga rekreativslingsor som kopplar till Slites centrala delar samt en befintlig vandringsled som i stor utsträckning går längs med vattnet. En fortsatt utveckling av promenadstråk i Slite omfattas till delar av Grönplanens strategier. Gällande önskemål om större lekplatser i Slite har parkenbeten ett pågående uppdrag att bygga en ny, större temalekplats i Slite. Arbetet är för tillfället pausat då förordningar har hittats i marken. I Slite anger Grönplanen även att ett fokusområde är upprustning av befintlig grönstruktur, där även Skateparken omnämns som ett område som skulle kunna utvecklas. Enligt Riktlinjer för lekplatser och utegym planeras det inte att byggas en större lekplats/temalekplats i Lärbro. Däremot finns det med i Handlingsplanen för lekplatser och utegym att lekplatsen ska kompletteras med vissa nya inslag.

Gällande en buffertzon för Visby världsarv så bör det förtydligas att Världsarvskommittén uppmanar medlemsländer/städer att hantera och begränsa negativ påverkan på det särskilt stora universella värdet även utanför det utpekade världsarvet, genom en så kallad buffertzon. En sådan buffertzon saknas i dagsläget för Visby världsarv. Dock kräver en fastställd buffertzon ett beslut av UNESCOs världsarvskommitté och en ansökan ska gå via regeringen som delegerar till berörda myndigheter. Se kapitel 3.2.5 Kulturmiljö, Världsarvet Hansestaden Visby för mer information.

I arbetet med översiktsplanens delar som berör utveckling i Visby har ett behov av en samordnande och övergripande vision identifierats, särskilt gällande de utvecklingsområden som ligger i nära anslutning till världsarvet och riksintresset för Visby innerstad. Ett fortsatt arbete bör därför ta vid efter att översiktsplanen har antagits av regionfullmäktige, med syfte att bl.a. nå en helhetsplanering och ta tillvara utvecklingsmöjligheterna i området. Synpunkten har även föranlett ett antal ändringar i översiktsplanen, bl.a. i avsnitten.

Kapitel 3, Visbyområdet, Kulturmiljö:

- Riktlinjer och beskrivande text uppdateras
- Kartbilden som visade befintliga siktlinjer och vyer mot ringmuren, domkyrkan och havet samt zon där särskild hänsyn bör tas till världsarvets värden har tagits bort från handlingen för att undvika missförstånd. Istället beskrivs den hänsyn som behöver tas till världsarvet i efterföljande processer i löptext, något som Region Gotland redan arbetar med när så behövs.

Kapitel 3, Visbyområdet, Utvecklingsområden i Visby tätort:

- Relevanta utvecklingsområden i nära anslutning till världsarvet och riksintresset för Visby innerstad har uppdaterats med hänvisning till ovan nämnda helhetsplanering samt kommande arbete med en fördjupad siktlinjeanalys

Angående solpaneler så har det i översiktsplanen inte gjorts några ändringar. Det pågår dock internt arbete och ett projekt på science park Gotland som kan beskrivas som en bro mellan gårdagens arv och morgondagens hållbarhet som utforskar tekniska och regulatoriska lösningar för att möjliggöra användningen av solcellsteknik på takpannor. En omarbetning av riktlinjerna skulle kunna ingå i eventuellt nytt uppdrag för tematiskt tillägg för energi.

Översiktsplanens inriktningar kring bostadsbyggande utgår från den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, som anger att bebyggelse behöver lokaliseras resurseffektivt för att hushålla med infrastruktur och energi. Översiktsplanens inriktning innebär att den största delen av ny bebyggelse bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter, vilket även stärker möjligheten att både bibehålla

och utveckla ett varierat servicentbud inom rimliga avstånd på hela ön. Översiktsplanen vill stärka våra levande landsbygder och den mångfald av socknar vi har bl.a. genom möjligheten att bo och verka utanför centralorter.

#156 LRF Gotland

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

LRF är en medlemsorganisation med ca 140 000 medlemmar som företräder de gröna näringarna och är indelad i 17 regioner. LRF Gotland är en av regionerna och har ca 3 500 medlemmar. LRFs synpunkter beskrivs ur ett jord- och skogsbruksperspektiv där vikten av hållbarhet, framtida livsmedelsproduktion och landsbygdsutveckling står för grunden.

LRF Gotland, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på ny översiktsplan 2040 för Gotland och önskar lämna följande kommentarer.

Vi ser positivt till att Regionen är medveten om många av de värden som jordbruket och de areella näringarna medför men även dess utmaningar. Som det skrivs på sidan 11 "Jord- och skogsbruket och livsmedelsförädlingen är, tillsammans med besöksnäringen, huvudnäringar på Gotland och måste ges förutsättningar att utvecklas hållbart ur alla aspekter samtidigt som unika natur och kulturarv ska förvaltas", det är en bra formulering som vi hoppas att Regionen fortsätter att arbeta efter. Vi önskar dock belysa ett antal aspekter för att Gotland framåt inte bara ska fortsätta få vara en stark jord- och skogsbygd utan även utvecklas ytterligare.

Planförslag och utvecklingsinriktning

I juni 2017 antog riksdagen den nationella livsmedelsstrategin - *En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet*. Med koppling till denna har också en regional plan tagits fram. Det övergripande målet för den nationella livsmedelsstrategin är en ökad svensk livsmedelsproduktion, tillväxt i hela landet, en ökad självförsörjningsgrad och minskad sårbarhet i livsmedelskedjan. I den nationella livsmedelsstrategin anges bl.a. att den fysiska planeringen behöver ta hänsyn till jordbruksproduktionen jämte andra samhällsintressen och att tillgången till produktiva mark- och vattenresurser är en förutsättning för en ökad livsmedelsproduktion i Sverige.

I ÖP 2040 (s. 33) lyfter regionen fram att det behöver tas hänsyn till jordbruksmarken och att den endast får bebyggas i specifikt utpekade utvecklingsområden och att infrastruktur som dras på den måste vara samhällsviktig. Vi vill här förtydliga att enligt Miljöbalken måste även bostäder och annan bebyggelse vara samhällsviktiga för att få exploateras på jordbruksmark. Det innebär ofta att det finns synergieffekter med exempelvis förskolor, sjukhus eller andra samhällsfunktioner. Vi skulle också önska ett tydligt ställningstagande att detaljplanering inte får ske på privatägd mark, utan ett aktivt ja från markägaren.

Att Regionen vill lägga utbyggnad vid befintliga större vägar och ett antal huvudorter kan tyckas naturligt. Vi ser dock en stor fara i detta. Gotland har idag en spridd bebyggelse och det är viktigt att därför värna om hela ön. Det måste ges förutsättningar att få behålla en livskraftig landsbygd även utanför huvudorterna. En viktig del i det är att tillåta nybyggnation, även på jordbruksmark, utanför utpekade utvecklingsområden. Det är inte bara viktigt

för landsbygden utan kan vara avgörande för lantbruksföretags fortlevnad. Det kan röra sig om generationsboenden, personalbostäder eller avstyckning av en tomt som kompensation till syskon i samband med generationsskifte. Alla dessa typer av bebyggelse kan avgöra möjligheten att driva lantbruket vidare men bidrar också positivt till landsbygden. Vi skulle därför önska att det i ÖPn tydligt uttalas att ett stöd för dessa typer av åtgärder och bebyggelse. Detta även om det görs på jordbruksmark.

Ambitionen med grönytestruktur och energiproduktion även i bebyggelse och stadsmiljö är en bra ingång. Här vill vi ytterligare trycka på vikten av förtätning. Inte minst att byggande i flera våningar ska gälla även industri, lager med mera. Om vi blickar ut mot Europa finns många goda exempel på hur det går att kombinera gröna städer med ett historiskt värdefullt centrum med förtätning och grönytor. Arbetet med att sanera förorenad mark, s.56-57 är också ett mycket viktigt instrument i detta.

Under utveckling av natur- och friluftsmark s.47 lyfts vikten av tillgång till strövområden och attraktiva miljöer. Det är bra men det är också viktigt i sammanhanget att tänka på den belastning det kan medföra på mindre vägar och brukade marker. I information mot friluftsliv och turister bör det därför tydligt framgå att inte påverka pågående markanvändning och även säkerställas att trafik och transporter kan ske utan olägenhet för brukande eller påverkan av hemfridszoner. Till exempel lyfts att friluftslivet ska beaktas vid planering av kollektivtrafik och infrastruktur men det måste också finnas en hållbarhet i att inte belasta vissa områden för hårt.

Vattenfrågan är en mycket stor utmaning för det gotländska samhället och jordbruket. Vi är därför glada att problematiken uppmärksammas som ex på s. 79 och att behovet framåt finns med som grund i beslut, planer och policys som fattas. Vi ser dock också större risker med en ökad byråkrati kring att vattenuttag för lantbruk kan påverka konkurrenskraften och lägga ner produktion inom en av Region Gotland prioriterade näringar. Vad gäller exempelvis arbeten med vattenskyddsområden och andra regler som begränsar brukandet eller ökar byråkratin, önskar vi att region Gotland är tydliga med att man kommer ersätta berörda markägare och producenter.

Vad gäller infrastruktur och trafik finns ett stort fokus på att utveckla kommunikationerna mellan större orter och utvecklingsområden och möjligheten att ta sig ut till natur och friluftsliv. Dock saknar vi fokus på det omvända, att ta sig från landsbygd till Visby eller andra serviceorter. I detta sammanhang handlar det ofta om att få ihop sin vardag och nödvändig service. Vid dessa resor är cykel ofta inte ett alternativ, som det kan vara vid fritidsresande från staden ut till landet. Vidare saknar vi en viktig del avseende vägnätet. På s. 101 lyfts förvisso ämnet tunga transporter och utbyggnad av bärighetsklass 4 samt trafiksäkerhetsmiljön vilket är mycket viktigt. Dock saknar vi det finmaskiga vägnätet och framkomlighet i detta avseende.

Som tidigare beskrivits så är de gröna näringarna en av de viktigaste verksamheterna på Gotland. För såväl jord- som skogsbruk är man beroende av transporter från gårdarna och dess marker till industri, såväl inom som utanför ön. Det handlar om timmer- och mjölkbilar, djurtransporter men också leverans av insatsvaror till gården. Allt detta är beroende av väl underhållna vägar av god standard och då inte bara i huvudstråken. Som nämns ökar kraven för denna typ av transporter och kan på sikt bli handelshinder.

Ytterligare en aspekt av vägfrågan är framkomlighet för jordbruksmaskiner och redskap. Här vill vi uppmana till kontakt med LRF vid byggnation, för att säkerställa att exempelvis refuger, broar, räcken med mera inte blir hinder. En god framkomlighet för denna typ av maskiner är positiv inte bara för lantbruket utan för alla trafikanter. Som nämns på s. 106, ”De gotländska näringarna är starkt beroende av goda kommunikationer. Att kommunikationen säkerställs och utvecklas med hållbara och fossilfria transportsystem är en viktig del i att öka attraktionskraften för boende, besökare och företag, nationellt som internationellt”. Det gäller även i det lilla och lokala. Här ser vi att långsiktiga hållbara lösningar för det enskilda vägnätet på ön behöver uppmärksammas mer. Kombinationen av ett starkt jord- och skogsbruk samt besöksnäring på ön ställer större krav på samhällets ansvar, för denna del av vägnätet, än på många andra håll i landet. Många vägföreningar är förtvinande idag på grund av att regionen över tog skötselansvaret på 70-talet.

LIS-områden och att nyttja den omfattande kust som Gotland har är en fantastisk möjlighet. Vi ser dock inte att det endast behöver fokusera på turism, utan i huvudsak för att utveckla landsbygden. Att erbjuda permanentboenden i strandnära lägen är en mycket attraktiv resurs som skulle kunna nyttjas i än högre grad. Som omnämns sker en mycket stor andel av nybyggnation för fritidsboende. Genom att öka möjligheterna för strandnära lägen hos markägare, skulle som nämnts ovan, generationsboenden eller syskonboende i natursköna lägen göra att fastboende befolkning på landsbygden väljer att bo kvar. Vi ser inte heller att denna småskaliga bebyggelse på egen mark innebär mer än marginell påverkan på allmänhetens tillgång till strand och hav. Den absoluta merparten av markägarna önskar inte heller exploatera några större områden. En förenkling och utvidgning av möjligheterna till byggnation i strandnäraområden vore därför positivt.

Gällande kapitlet om de areella näringarna är det återigen positivt att deras betydelse för Gotland lyfts fram. Både i form av en viktig näring men också att produktionen i sig är en viktig del i hållbarhetsarbetet. Likaså att naturvärden i de flesta fall skapats genom ett aktivt brukande. Vi vill därför vara tydliga med att frivillighet och dialog är de bästa arbetssätten för att bevara naturvärden men också skapa nya.

Energidistribution och stabilt elnät är en viktig fråga och här har LRF idag en dialog med exempelvis GEAB, om utbyggnation och intrång. Eftersom frågan lyfts i planen vill vi även här lyfta fram ett antal viktiga punkter i utbyggnaden. LRF förordar i första hand markförlagd ledning då det minskar intrånget och underlättar fortsatt brukande av jord och skog. I de fall luftledning byggs är det extra viktigt med markägardialog, för att kunna placera stolpar på platser med minsta möjliga påverkan. Även ersättningsfrågan för intrång är central. Det är inte enskilda markägare som ska stå för kostnaden av ett tryggt elnät utan samhället.

För LRF Gotland 2024-05-16
Andreas Nypelius
Ordförande LRF Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande.

Brukningens värde åkermark får enligt 3 kap. 4 § miljöbalken endast bebyggas för att tillgodose väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. För att underlätta en utveckling pekar översiktsplanen ut flera områden där bostadsförsörjning prioriteras som allmänt

intresse före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse. Utvecklingsområdena ligger många gånger på privat mark och en utveckling är en möjlighet för markägaren.

På privat mark är praxis att markägaren söker om planbesked och är en drivande part i arbetet med att ta fram en detaljplan på sin mark. Detaljplanering kan ske på privat mark utan markägarens samtycke enligt plan och bygglagen, men det betyder inte att markägaren blir av med sin äganderätt till marken, detta sker i praktiken endast när marken måste användas för ett allmänt ändamål.

Vad gäller ersättning vid exempelvis införande av vattenskyddsområde lämnar Region Gotland ersättningar i enlighet med gällande lagstiftning.

Utifrån resurseffektiv bebyggelseutveckling, samt främst klimatanpassningsaspekter har frågan rörande att tillåta bostäder inom LIS-områden utretts inför samrådet, men visat sig ej möjlig att genomföra. Därför föreslås inga bostäder inom de föreslagna LIS-områdena. Så som strandskyddslagstiftningen ser ut idag tillsammans med de förutsättningar som råder på Gotland, är det länsstyrelsen som beviljar dispens från strandskyddet längs kusten. I nuvarande lagstiftning finns ingen möjlighet att skilja på fritidsbus och permanentbostäder när det kommer till lokaliseringsprövning (dock undantag inom 4:4 MB då fritidsbus ska hanteras särskilt) och det finns i dagsläget ingen möjlighet för regionen att sätta sådana villkor vid en bygglovsansökan. Region Gotland har ingen möjlighet att följa upp huruvida en bostad nyttjas som permanentbostad eller fritidsbus över tid. Trenden över var fritidsbus och bostäder för permanent boende har byggts de senaste åren visar att det är de kustnära områdena som bebyggs med fritidsbus i mycket högre utsträckning. Översiktsplanens ambition att ge förutsättningar för skolorter, serviceorter och inlandssocknar att växa kan bidra till att de blir mer populära för permanentboende än för fritidsbus.

Inriktningarna kring att stärka förutsättningarna för att ordna offentlig service i anslutning till ett vägsystem handlar bl.a. om skolskjutsverksamhet, kollektivtrafik mm. Dessa delar är viktiga att beakta när det kommer till bostadsutveckling på landsbygden, men skrivelserna ska också förstås utifrån översiktsplanens övergripande nivå. Det handlar inte om att avstyra bostadsutveckling om inte dessa förutsättningar kan uppnås, men att det är viktigt att beakta förutsättningarna att ordna med offentlig service och att främja en hållbar mobilitet när vi planerar och utvecklingar våra samhällen, vare sig det gäller landsbygden eller våra tätorter.

Naturligtvis skiljer sig förutsättningarna åt beroende på geografi och lösningar som kan passa i tätorter kommer inte nödvändigtvis fungera för landsbygderna. Planering och lösningar behöver utgå från sin lokala kontext och mycket av detta arbete ligger utanför översiktsplanens rådighet. Med det sagt avser inriktningarna främst områden där merparten av ny tillkommande bebyggelse sker. Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande och den hindrar inte en utveckling i landsbygderna genom kompletteringar eller enskilda bygglov där goda förutsättningar finns.

Mest troligt är att ett nytt elnät på Gotland, av ekonomiska och praktiska skäl, kommer att byggas ut med luftledning. Därför förespråkar översiktsplanens riktlinjer att befintliga ledningsgator ska användas då de redan är etablerade i landskapet och i bebyggelsemönstret. I översiktsplanen finns riktlinjer att i "I de fall det inte går att överbygga känsliga passager med alternativa dragningar kan i vissa fall markkabel vara det enda alternativet."

Vad gäller utveckling av natur- och friluftsliv och belastning på mindre vägar, på många platser går det att förlänga en vandringsled så att den ansluter till en hållplats, istället för att kollektivtrafiken ska köra om vägar för att komma till en led eller strövområde. Så planeras det exempelvis just nu för Bästeträsk nationalpark.

Angående frågan om framkomlighet i det finmaskiga vägnätet är detta en fråga som ligger utanför översiktsplanens rådighet.

Gällande synpunkten om att utveckla kommunikationerna från landsbygderna in till Visby delar förvaltningen er mening och det är positivt att stärka det kollektiva resandet. De som inte har rimligt avstånd till god kollektivtrafik erbjuds Närtrafik, Gotlands produktnamn för den anropsstyrda trafiken. Den har idag sin begränsning i att den inte passar för exempelvis arbetspendling då den endast trafikeras under lågtrafik-tider då det finns fordonskapacitet ledig. Trafikförsörjningsprogrammet har med att Närtrafiken (Gotlands On-demand) ska utvecklas. Det kommer innebära ökade öppettider och fler resmöjligheter inom dessa öppettider. Utredningen kring Närtrafiken ska genomföras under 2025. Närtrafiken kommer att ansluta till närmaste hållplats där man med den allmänna kollektivtrafiken tar sig vidare till exempelvis Visby. Region Gotland har även i projektet mobilitetsspillet tagit fram en metod för hållbar mobilitet på landsbygden som kan användas av exempelvis sockengrupper eller byalag för att jobba med mobilitetsfrågor i respektive socken.

Förtydliganden och justeringar kring resurseffektivbebyggelse har skett i löptext.

#157 Slite Utveckling AB

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Vi har tagit del av översiktsplanen och önskar lämna följande synpunkter från Slite Utveckling ABs (svb) sida. Vi driver samhällsbyggnadsfrågor som representant för civilsamhället. Våra synpunkter är baserade på den Lokala Utvecklingsplanen som Slite Utveckling tillsammans med Slite Intresseförening har genomfört. Planen är finansierad av Region Gotland.

2.5.2 Allmänt vatten och avlopp

Förslag till riktlinje

I granskningsförslaget så är Slite för närvarande listat i Utvecklingsblock 2. Vi vill att Slite flyttas till Utvecklingsblock 1 direkt under Visby. Detta med anledning av att:

1. Den största industriella satsningen på Gotland (Heidelberg Materials klimatomställningsprojekt) avses att göras 2027-2030 i Slite. Det är redan skriande brist på bostäder och inga nya detaljplaner för bostäder kan startas innan vattenfrågan är löst.
2. Slite är en serviceort.
3. Gotlandshem VD Joakim Martell har uttryckt stort intresse av att bygga flerbostadsfastigheter i Slite om Heidelberg Materials investering verkligen görs. Det finns mycket attraktiv havsnära mark tillgänglig men detaljplanerna kan ej startas utan att vattenfrågan blir löst.
4. Det finns mark, avloppskapacitet och allt annat som behövs för att möjliggöra ytterligare expansion av bostäder. Det som inte är löst vattenfrågan.
5. Regionens kapacitet att lösa paragraf 6 domar avseende vattenförsörjning till små orter kan ej tas som ursäkt för att ej lösa vattenfrågan för serviceorterna när allt annat finns på plats för en positiv samhällsutveckling.

2.1.5 Planer och program

Förslag på tillägg:

Vi har noterat att Region Gotland har en kapacitetsbrist när det gäller att svara upp till samhällsutvecklingen med nya detaljplaner. Vi föreslår att Regionen börjar använda Områdesbestämmelser, som ett komplement till Detaljplaner. Detta för att möjliggöra viss samhällsutveckling där det är möjligt. Vi har förstått att flera svenska kommuner har anammat detta sätt att arbeta då detaljplaner är oerhört arbetskrävande, dyra och långdragna. Detta bör också kompletteras i texten.

2.11.1 Utpekade områden i Kulturmiljöprogrammet

Förslag på förändring:

Kulturmiljöprogrammet är idag ett stort hinder i utvecklingen av Gotland och Slite. Detta har vi fått till oss av arkitekter, jurister, fastighetsutvecklare, Gotlandshem och individuella fastighetsägare.

Det finns fel i kulturvärdeskartan som Regionen, trots flera påpekanden, inte rättat till. Det är en hämsko för utveckling. Det finns flera exempel på tycke och smak istället för önskvärd regelrätt faktabaserad myndighetsutövning.

Vi föreslår att hela sektionen skrivs om

- och där mindre kostnader läggs på fastighetsägare,
- där kulturvärdeskartan ej används som rättesnöre då den har felaktigheter och det verkar mycket svårt att få den rättad.
- Där varje fastighet eller miljö som pekas ut skall bedömas av två av varandra oberoende experter (på regionens bekostnad). Detta för att det verkligen fortfarande skall vara behov att ta extra steg med byggnadsantikvarisk undersökning osv. Dvs bevisbördan flyttas till Regionen och gamla utvärderingar från Gotlands Museer eller individuella tjänstepersoner.
- Regionens tjänstepersoner måste kunna klart dokumentera anledningen till att ett objekt skall skyddas och vad utgör det specifika kulturvärdet som skall bevaras. Idag skyddas objekt bara för att det står "Speciellt skyddsvärd" men inga argument ges.
- Det bör finnas en mekanism för intern Regional överprövning av ställningstaganden vad gäller kulturvärdesskyddet innan ett ärende når byggnadsnämnden.
- Det bör även framgå att det finns ett sätt att få kulturvärdeskartan rättad då den innehåller felaktigheter och på samma sätt att fastighetsägare kan få skydd borttaget där det ej är relevant.

Sammanfattningsvis

- Det är mycket viktigt att Kulturmiljöprogrammet begränsas och slutar att vara en hämsko som idag i många fall är extremt fördröjande. Vi anser att det i dagsläget är ett fördröjande program som arbetar emot Gotlands utveckling. Självklart ska kulturmiljön ha ett skydd men det ska vara ett balanserat skydd som är underbyggt.

3.3.9 Slite

Nuvarande skrivning:

- För Slite är kapaciteten för allmänt vatten och avlopp, framförallt gällande dricksvatten, begränsad till och med 2029.

Bör ändras till:

- För Slite är kapaciteten för allmänt vatten och avlopp, framförallt gällande dricksvatten, begränsad till och med 2027, för det fall att Heidelberg Materials tillstånd.

Varför:

- Heidelberg Materials har i sin ansökan om framtida täktillstånd ett åtande om att förstärka dricksvattenssituationen i Slite under 2027.
- Se vår argumentation i 2.5.2 för att Slite placeras i efter Visby i utvecklingsblock 1 för vatten.

Utvecklingsområden sid 237

Nuvarande skrivning

- Ett nytt område S2 anges i rött på plankartan.

Bör ändras till:

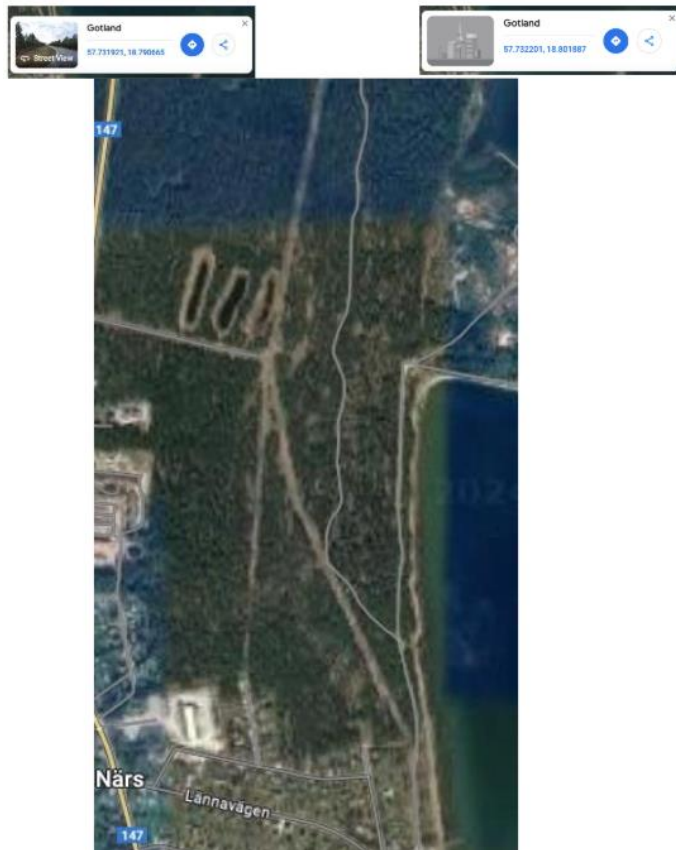
- Vi föreslår att området S2 utökas ordentligt norrut och västerut på kartan. Så att den går förbi avlagningsjöarna (tre korvarna) och upp delvis mot fritidshusområdet norr om området.

Varför:

- Marken ägs av Heidelberg Materials och i det klimatomställningsprojekt företaget gör finns det behov av nyanställningar och därmed också behov av attraktiva bostäder till dem som söker sig till Slite.
- Heidelberg Materials har ställt sig positiva till att diskutera möjligheten att deras fastighet norr om tätorten bli begydd av bostäder.
- Detta är en lämplig plats för ett ålderdomshem Säbo på 90 platser också.
- Gotlandshem har indikerat intresse av att utveckla hyresrätter i området som skulle kunna vara ett ordentligt tillskott för att ta hand om bostadsbristen på hela norra Gotland.
- Alla egnahemstomter i Slite är avstyckade och sålda och regionen har inget kvar att sälja.
- Begränsningen för ytterleigare boende i Slite pga brist på dricksvatten kommer att bli löst i och med den förstärkning (dubbling) av tillgången på vatten som blir möjlig genom Heidelberg Materials åtgärder inom ramen för det långsiktiga tillståndet.
  - Vi köper inte argumentet att detta område skulle vara delat av avlagningsjöarna. Slite är redan idag ett delat samhälle i tre delar. Några avlagningsjöar skulle inte utgöra något problem när folk får bygga bostäder vid havet.
  - Delar av Slite speciellt Sju Strömmar och andra havsnära boenden kommer att vara utsatta vid höjning av havsnivån. Detta område är tillräckligt högt över havet för att vara ett bra alternativ vid behov av omlokalisering.

Beskrivning av det föreslagna området

- Begränsning väster ut Väg 147 samt där Slite samhälle redan finns
- Begränsningar norr ut Enligt de två koordinatpunkterna som bifogas
- Begränsning öster ut 100 meter strandskydd från vattnet
- Begränsningar söder ut Nuvarande Slite samhälle

Ny verksamhet – industrimark, karta S1

Positivt att Region Gotland vill använda marken till utveckling av näringslivet.

S2 Nuvarande text:

"Idag finns en småbåtshamn, Lännahamnen, med 10 gästplatser och en industrihamn som är under utveckling, med målet att koncentrera Gotlands utskeppning av industriprodukter från kalkindustrin samt statens maritima verksamhet hit."

Förslag till reviderad text:

"Idag finns en småbåtshamn norr om Heidelberg Materials, Lännahamnen, där Slite Båtklubb tillhandahåller båtplatser för sina medlemmar samt arrangerar seglarskola. Region Gotland äger industrihamnen söder om fabriken som också inkluderar permanenta båtplatser samt ett 15-tal gästplatser inklusive service för dessa. Industrihamnen har återfått ro-ro-rampen vilket möjliggör utveckling och att säkra kapaciteten för hamnens framtida behov för såväl kalk som annan industri. En del av hamnen hyr idag marinen."

Gröna ytor/friluftsliv – vandra och cykla

Gotland Bike Park är en markerad led på 220 km som berör socknarna Boge, Othem, Lärbro, Hejnum dvs mer än runt Bogeviden. Vandring på 10 km i Slite går utmärkt att genomföra, men idag är den inte skyltad. För att säkra för gångtrafikanter, cyklister och bilister vore det en stor fördel om att prioritera en bredare asfaltkant utanför de vita strecken. Direkt utanför tätorten upphör asfaltkanten vid de vita kantstrecken. Istället för att satsa på cykelleder skulle fler få glädje av breddade vägar, speciellt under vinterhalvåret när det är mörkt är det lätt att glida ner av gruset i diket.

Lekplatser Slite

De lekplatser som finns bör ej tas bort. Ny avancerad lekplats är projekterad i Hotellparken. Synpunkter har blivit inlämnade att det kan vara olämpligt att bygga oskyddad lekplats intill väg med tung trafik och hamnverksamhet.

Offentliga toaletter

Det bör kunna vara möjligt att tillgängliggöra mer än en offentlig toalett året runt i den norra serviceorten.

Med vänliga hälsningar

SLITE UTVECKLING AB
Peter Patomella, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Gällande synpunkten om att flytta Slite till utvecklings block 1 för vatten så bör det förtydligas att denna grupp främst omfattar sådana områden som har befintlig kapacitet för allmänt VA. Det pågår aktivt arbete med att förstärka VA-kapaciteten i Slite och detta bör enligt gällande tidplaner vara färdigt under 2029. Det är ett omfattande och komplext arbete som kan påverkas av många externa faktorer gällande ledningsdragningar, tillstånd, uppbyggnad av vattenverk mm. Det pågår parallella diskussioner gentemot Heidelberg Materials AB om att förstärka dricksvattensituationen i Slite, vilket eventuellt kan påskynda processen. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande och skrivelserna i översiktsplanen bör inte utgöra något hinder om processerna kan lösas tidigare.

Det stämmer att områdesbestämmelser inte är vanligt förekommande på Gotland. Att ta fram områdesbestämmelser kräver resurser samtidigt som reglering med områdesbestämmelser ger inte någon garanterad byggrätt. Reglering med områdesbestämmelser skulle kunna vara lämpligt i vissa lägen, men ska inte jämföras med, eller göras i stället för detaljplan. Gällande arbetet med detaljplaner så skiljer sig förutsättningarna för att ta fram detaljplaner åt i olika delar av landet, därmed tar det även olika lång tid. Ju fler värden, statliga intressen och klimatrelaterade utmaningar desto mer komplex blir planprocessen. Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra sina egna processer, bland annat genom tydligare prioriteringar och ökat samarbete inom samhällsbyggnadsprocessen.

Angående synpunkterna kring kulturmiljöprogrammet och hur det tillämpas bör följande förtydligas: Det äldre inventeringsunderlag som användes vid framtagandet av kulturmiljöprogrammet är till viss del förlegade och de ligger därför inte tillsammans med kulturvärdeskartan på Region Gotlands hemsida. När programmet antogs 2013 gjordes ett ställningstagande genom kulturvärdeskartan vilka områden och objekt som kan antas ha särskilt höga kulturbeskyddade värden. Slite utgör p.g.a. sin tillkomst av och utveckling med kalkindustri, skärgård och köping en sådan kulturbeskyddad intressant helhetsmiljö – att det motiverar ett utpekande av i stort sett hela tätorten. Det innebär inte att samtliga byggnader är särskilt värdefulla isig, utan att de utgör en del av en sådan miljö. Ett sådant utpekande är inte juridiskt bindande tills det har prövats i miljö- och byggnämnden och vidare hos överprövande myndighet eller domstol. Det är till dess ett antagande och vid varje föreslagen åtgärd, exempelvis i samband med en bygglövsansökan, som Region Gotland behöver ta ställning till huruvida åtgärden berör en fastighet som kan anses vara särskilt värdefull ur kulturbeskyddad synpunkt (se plan- och bygglagen 8 kap. § 13). Även bebyggelse som inte ligger ut- anför utpekade områden kan ha höga kulturbeskyddade värden och därför är det viktigt att påpeka att kulturvärdeskartan inte är heltäckande. De äldre kunskapsunderlagen är fortfarande en värdefull källa till kunskap, även om de kulturbeskyddade värderingarna skulle behöva uppdateras. Synen på kulturvärden och vad som kan anses värdefullt ur historisk, kulturbeskyddad, miljömässig eller konstnärlig synpunkt är

något som ständigt förändras. Boverket ger dock en bra redovisning och vägledning i vad som bör kvalificeras som värdefullt på sin hemsida. Bedömningar av ärenden som berör kulturmiljöer görs på sambällsbyggnadsförvaltningen av en grupp utbildade antikvarier. Deras utlåtanden blir vägledande för hanteringen av exempelvis ett bygglövsärende. Ett viktigt verktyg som används för att säkerställa skyddet av kulturvärden är antikvariska förundersökning och sakkunnig kontroll i enlighet med den process som beskrivs på Boverkets hemsida. Det är byggherrens ansvar att bekosta en sådan, men det är inte meningen att en antikvarisk förundersökning ska utgöra en betydande del av kostnaden för hela det tänkta projektet.

Det finns precis som uttrycks i yttrandet behov av att både uppdatera och fördjupa kulturmiljöprogrammet för att det ska bli mer användbart och tillgängligt. Ett sådant projekt pågår just nu hos Gotlands museum där fokus ligger på 1900-talets bebyggelse och specifikt allmännyttan på Gotland. Under rubriken Kulturmiljöprogram för Gotland i ÖP lyfts behovet av att både fördjupa, gallra och förtydliga bland de utpekade miljöerna och kulturvärdeskartan. Detta arbete ska naturligtvis, precis som när programmet togs fram 2010-13 genomföras i samråd med alla intressenter.

När möjligheten till bygglövsbefriade åtgärder togs fram 2014 s.k. Attefallåtgärder, införde lagstiftarna även ett undantag för områden med särskilt höga kulturhistoriska värden. Då ett utpekande i sig inte bindande behöver regionen i varje enskilt fall bekräfta att åtgärden berör en sådan byggnad eller anläggning som avses i PBL 8:13 (förvanskingsförbudet). I samband med en sådan prövning, ifall det går hen emot, har sökande möjlighet att få saksfrågan omprövad hos i första hand länsstyrelsen och vidare i mark- och miljödomstolen och sen mark- och miljööverdomstolen. Det är först vid ett sådant avgörande som man med säkerhet kan säga att det rör sig om en särskilt värdefull byggnad eller miljö och att detta därmed bekräftas eller dementeras.

Området S2 är ett väl tilltaget område, som möjliggör för ett stort tillskott av bostäder för Slite samhälle. I översiktsplanen pekar kommunen, på ett översiktligt plan, ut områden där bebyggelse skulle kunna utvecklas. Områdenas utbredningar är alltså schematiska vilket innebär att en utveckling ytterligare norrut skulle kunna prövas, vid behov. Dock kan lakvattendammarna för Slite deponi kräva visst skyddsavstånd, vilket då får prövas i efterföljande planprocesser. Området utökas således inte i detta skede av översiktsplanen. Översiktsplanen pekar inte ut något särskilt område för ett SÄBO i Slite, men det finns förutsättningar inom Slite samhälle. Det har även genomförts en förstudie om SÄBO i Slite, dock på annan plats än inom området S2.

Tack för synpunkten angående justering av hammarnas beskrivning, redaktionella ändringar görs i översiktsplanen.

Angående borttagning av befintliga lekplatser i Slite så sker detta enligt Region Gotlands riktlinjer för lekplatser och utgeym och dess tillhörande handlingsplan inom ramen för projektet. Frågan om lämplighet i relation till hammverksambet och tung trafik hanteras inom teknikförvaltningens ordinarie verksamhet och är utanför översiktsplanens rådighet. Frågan om att tillskapa fler offentliga toaletter i Slite ligger inte inom översiktsplanens rådighet.

Det pågår just nu ett arbete med en regional cykelplan och vägen mellan Slite och Lärbro finns med som prioriterat objekt. Yttrandet föranleder inte någon ändring av handlingen eftersom det finns en riktlinje att prioritera ett cykelvägnät utifrån vad som framkommer i regional cykelplan.

¹ Boverket. (2023, a): *Förvanskingsförbudet*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/krav-pa-byggnadsverk-och-tomter/forvanskingsforbudet/>

² Boverket. (2023, b): *Kontroll av kulturvärden*. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/kulturvarden/kulturvarden-i-plan---och-bygglagen/lov-byggande-och-kulturvarden/kontroll-av-kulturvarden/>

#158 LO-distriktet Gotland

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

LO-distriktet i Sydöstra Sveriges remissvar Översiktsplan 2040

Vi vill inledningsvis tacka för möjligheten att inkomma med synpunkter på översiktsplanen och tacka för ett bra arbete och dokument så här långt i processen. LO-distriktet i Sydöstra Sverige lämnar följande remissvar på Översiktsplan 2040.

Sammanfattning

Vi ser att en samlad bebyggelse stärker underlaget för befintlig samhällsservice som skolor, affärer och vårdcentraler. Därtill bör behovet av en starkare arbetsmarknad på Gotland läggas. Det är viktigt att den regionala utvecklingsstrategin följs upp och utvecklas. Men vi ser också komplexiteten med de många riksintressena som försvårar byggande och utveckling på Gotland.

Vi vill också påtala att det är i upphandlingsförfaranden som många nödvändiga frågor avgörs. Därför vill vi särskilt lyfta fram den garanti för schysta villkor som kollektivavtalen utgör. Kollektivavtalen är inte bara en garant för löntagarna utan också för att företagen ska kunna konkurrera på lika villkor. När det gäller upphandlingar inom regionen bör också den allt större arbetslivskriminaliteten tillföras som bevakningsområde. Vi vill vara tydliga med att detta inte enbart gäller byggbranschen utan är ett växande samhällsproblem.

Förutsättningarna för att gå före i klimat och energiomställningen för ett hållbart och växande Gotland är bra belyst i översiktsplanen – något som vi ser som nödvändigt för att möta framtid.

Synpunkter som vi vill skicka med:

- Det är avgörande att vatten och avlopp prioriteras. Dels för att öka boendet, få i gång byggandet på Gotland, dels för att klara kompetensförsörjningen i framtiden; vilket är centralt för att Gotland ska klara av att ha en hållbar arbetsmarknad. Vi ser detta som nödvändigt för att Gotland ska kunna vara attraktivt i det investeringsfrämjande arbetet.
- Vi ser att det behöver bli betydligt snabbare processer och avstämningar när det finns olika intressen mellan den regionala nivån och riksintressen. Vi har flera historiska exempel på detta på Gotland. Processerna behöver snabbas upp, överklagningsprocesserna behöver stramas upp och tydliggöras för att undvika mångåriga ärendeprocesser och i de värre fallen också förlust av arbetstillfällen.
- Stimulering av nybyggande måste prioriteras. Detaljplanerna måste ha en relevant planeringshorisont för att inte bromsa den nödvändiga utvecklingen.
- Vi vill se resurseffektiv bebyggelse med fokus på service- och skolorter för att öka attraktiviteten och förbättra möjligheten att bo, leva och verka på hela ön.
- Det är oerhört brådskande att utse områden för industrimark. En förutsättning för att få en fungerande arbetsmarknad är att företag vill och kan etablera sig.
- Det finns en stor brist på studentlägenheter i Visby. Detaljplaner för att komma till rätta med detta glapp måste fram skyndsamt.

- Buffertzonen för Visbys världsarv riskerar att lägga en våt filt över Visbys fortsatta utveckling. Vi är starkt emot dessa zoner.
- Etableringen av solpaneler på Gotland måste underlättas ytterligare.

Med vänliga hälsningar
LO-distriktet i Sydöstra Sverige

/genom
Linus Gränsmark
Ombudsman

Samhällsbyggnadsförvaltningens kommentar

Tack för er synpunkt!

Tillgången till dricksvatten i tillräcklig kvantitet och av godtagbar kvalitet är en av de allra viktigaste förutsättningarna för det gotländska samhället och för att kunna möjliggöra utveckling av verksamheter, bostäder och hela näringar. Samtidigt är det av stor vikt att såväl försörjningen av dricksvatten som ombändertagandet av spillvatten och dagvatten sker på ett hållbart sätt. VA-avdelningen arbetar kontinuerligt med att följa den antagna VA-plan 2018 och förnyelsetakten för våra vattenverk och avloppsreningsverk är hög. VA-planen fastställer många områden inom vilka åtgärder och resurser behövs för att säkra den framtida VA-försörjningen. Takten med vilken VA-avdelningen kan arbeta enligt fastställda åtgärder är även beroende av tillgängliga resurser, såväl ekonomiska som personella. Om takten ska ökas ytterligare, utöver beslutade nivåer, kommer det krävas prioriteringar eller utökade resurser.

Förvaltningen instämmer i att skulle vara önskvärt att göra processerna enklare och snabbare på nationell nivå. I många fall handlar det dock om lagstiftning på nationell nivå som reglerar processerna, vilket i sin tur påverkar hur Region Gotland måste förhålla sig till nationella intressen och statliga myndigheter. På samma sätt förhåller det sig kring olika överklagandeprocesser, där nationell lagstiftning är styrande för vilka beslut som kan överklagas och på vilket sätt detta kan ske.

Gällande stimulering av nybyggnation och detaljplaner så arbetar förvaltningen kontinuerligt med att förbättra sina egna processer bland annat genom tydligare prioriteringar och ökat samarbete inom samhällsbyggnadsprocessen.

Översiktsplanens inriktningar kring bostadsbyggande utgår från den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, som anger att bebyggelse behöver lokaliseras resurseffektivt för att hushålla med infrastruktur och energi. Översiktsplanens inriktning innebär att den största delen av ny bebyggelse bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter, vilket även stärker möjligheten att både bibehålla och utveckla ett varierat servicentbud inom rimliga avstånd på hela ön. Översiktsplanen vill stärka våra levande landsbygder och den mångfald av socknar vi har bl.a. genom möjligheten att bo och verka utanför centralorter.

Förvaltningen instämmer i att det är av vikt att säkerställa tillgången till områden för industrimark. Översiktsplanen anger att det är angeläget att ha en god planberedskap för industri- och verksamhetsändamål, både på kort och lång sikt för näringslivets utveckling. Utöver den befintliga mark som finns tillgänglig för ändamålet bör fortsatta kartläggningar göras för nya möjliga markområden för företagsetablering. Dock skiljer sig förutsättningarna åt runt om i orterna på Gotland gällande möjligheten till industrietableringar, vilket beskrivs mer ingående i avsnitt 2.10 Stärk och utveckla näringslivet, Industrimark. I översiktspla-

nen har en översiktlig behovsinventering av planlagd, samt möjlig mark, för framtida planläggning för industri- och verksamhetsändamål gjorts i de olika serviceorterna, vilket finns redovisat i de relevanta delarna av Kapitel 3. Planförslag – Användning av mark- och vattenområden.

Utöver det arbete som har gjorts i översiktsplanen gällande mark för industri- och verksamhetsändamål sker även arbete inom mark- och exploateringsverksamheten genom t.ex. förstudier och utveckling av regionens egen mark. Medel och prioriteringar till förstudier regleras i exploateringsplan och budget som beslutas av regionstyrelsen. Vidare syftar kommande markstrategi till att stärka och möjliggöra kommunens framtida utveckling genom ett strategiskt och långsiktigt arbete med kommunens markäggande. Markstrategin kan visa den långsiktiga inriktningen för det kommunala markinnehavet och säkerställa att kommunen har tillräckligt med mark för att kunna växa och utvecklas.

Studentbostäder har länge varit en brist, men på senare år har det blivit bättre balans och det pågår nya projekt för studentbostäder i Visby.

Gällande en buffertzon för Visby världsarv så bör det förtydligas att Världsarvskommittén uppmanar medlemsländer/ städer att hantera och begränsa negativ påverkan på det särskilt stora universella värdet även utanför det utpekade världsarvet, genom en så kallad buffertzon. En sådan buffertzon saknas i dagsläget för Visby världsarv. Dock kräver en fastställd buffertzon ett beslut av UNESCOs världsarvskommitté och en ansökan ska gå via regeringen som delegerar till berörda myndigheter. Se kapitel 3.2.5 Kulturmiljö, Världsarvet Hansestaden Visby för mer information.

I arbetet med översiktsplanens delar som berör utveckling i Visby har ett behov av en samordnande och övergripande vision identifierats, särskilt gällande de utvecklingsområden som ligger i nära anslutning till världsarvet och riksintresset för Visby innerstad. Ett fortsatt arbete bör därför ta vid efter att översiktsplanen har antagits av regionfullmäktige, med syfte att bl.a. nå en helhetsplanering och ta tillvara utvecklingsmöjligheterna i området. Synpunkten har även föranlett ett antal ändringar i översiktsplanen, bl.a. i avsnitten:

Kapitel 3, Visbyområdet, Kulturmiljö:

- Riktlinjer och beskrivande text uppdateras
- Kartbilden som visade befintliga siktlinjer och vyer mot ringmuren, domkyrkan och havet samt zon där särskild hänsyn bör tas till världsarvets värden har tagits bort från handlingen för att undvika missförstånd. Istället beskrivs den hänsyn som behöver tas till världsarvet i efterföljande processer i löptext, något som Region Gotland redan arbetar med när så behövs.

Kapitel 3, Visbyområdet, Utvecklingsområden i Visby tätort:

- Relevanta utvecklingsområden i nära anslutning till världsarvet och riksintresset för Visby innerstad har uppdaterats med hänvisning till ovan nämnda helhetsplanering samt kommande arbete med en fördjupad siktlinjeanalys

Angående solpaneler så har det i översiktsplanen inte gjorts några ändringar. Det pågår dock internt arbete och ett projekt på science park Gotland som kan beskrivas som en bro mellan gårdagens arv och morgondagens hållbarhet som utforskar tekniska och regulatoriska lösningar för att möjliggöra användningen av solcellsteknik på takpannor. En omarbetning av riktlinjerna skulle kunna ingå i eventuellt nytt uppdrag för tematiskt tillägg för energi.

#161 Marie och Lars Sahlsten

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

#288

Vi vidhåller vad vi skrivit i vårt tidigare inlägg #288 då svaret som vi har fått av samhällsbyggnadsförvaltningen visar att man negligerar de problem som vi har beskrivit. Man skriver bland annat om skyddsavstånd till närmaste bostäder så att störningar i form av buller, lukt och luftutsläpp inte ska inträffa. Område K9 är begränsat till en ganska liten yta som gränsar till vår fastighet och i omedelbar närhet till vår bostad. Att då kunna ha ett sådant skyddsavstånd som man beskriver faller på sin egen orimlighet då buller, lukt och luftföroreningar kan spridas över större områden. Vi har i vår tidigare skrivelse förklarat hur hårt ansatta vi redan idag är av buller och lukt, att då avsätta område K9 för ytterligare industri verksamhet är högst olämpligt.

Klinte Svarvare 1:3 är en jordbruksfastighet som fortfarande brukas. Gårdens placering är i Foodmarks omedelbara närhet. Gården har funnits i släktens ägo i många århundraden. Familjen växer och vi är i behov av att kunna iordningställa fler bostäder. Programplan Klintehamn 2030 och Översiktsplan 2040 förordar nu att det inte ska få byggas fler bostäder i Foodmarks närhet. Att på detta sätt lägga ”en våt filt” över vår fastighet är orimligt och fullkomligen absurt. Vilka områden avser man med skrivningen ”matindustrins närhet”? Hela vår fastighet??

Vi kan av samhällsbyggnadsförvaltningens svar inte utröna om svaret även omfattar det vi tidigare anfört om de långtgående inskränkningarna t.ex. att inte få bygga bostad på Klinte Svarvare 1:3 skifte 2 (Klinteberget), då i stort sett hela skiftet görs till utvecklingsområde för rekreation och natur.

Marie Sahlsten och Lars Sahlsten
Klinte Svarvare 1:3

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Planprogrammet för Klintehamn har bedömts vara aktuellt och detta, samt de utpekanden som görs i programmet gäller som planeringsunderlag både innan och efter översiktsplanens antagande.

Det finns ingen given rättighet att ändra markanvändning, utan det sker alltid en prövning mot allmänna intressen, t.ex. utpekade riksintressen. En översiktsplan har ingen juridisk status och delger ett nulägestillstånd och en riktledning för utvecklingen inom kommunen, så den gör inte lagkraven svarare vid en lokaliseringsprövning enligt plan- och bygglagen.

Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

#162 Erik Ungman

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Ämne: 3.5.8 - Gränsdragning för sammanhängande bostadsbebyggelse.

Den bifogade kartan med lagret innehållande "sammanhängande bostadsbebyggelse" innefattar ca 15 ha brukad åkermark mellan kroks och smågårde. Om denna gränsdragning i ÖP har effekt på framtida beslut om var bebyggelse skal läggas bör detta tas i åtanke

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Tätorterna är markerad som sammanhållen bebyggelse av karttekniska skäl. Översiktsplanen anger också att ny bebyggelse ska undvikas på brukningsvärd jordbruksmark. Undantag görs endast för några utpekade utvecklingsområden där ny bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse, här finns inga sådana särskilda skäl och jordbruksmarken ska därför även fortsättningsvis prioriteras. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#163 Karin Mårtensson

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Översiktsplan 2040, Region Gotland, maj 2024

Hejnum

Hejnum, är en socken med stor utvecklingspotential, den sträcker sig från södra delen av Tingstäde trask och cirka fem kilometer söderut. Angränsande socknar är Tingstäde, Boge, Bäl, Fole och Lokrume. Hejnum har lagom pendlingsavstånd på både cykel och bil till Visby och Slite.

År 2023 var Hejnum en av Gotlands socknar, med störst inflyttning.

Hejnum socken har:

- En stark och drivande bygdegårdsförening som anordnar många aktiviteter bl a natur- och kulturvandringar samt fester och månatliga luncher i bygdegården, under året.
- Uthyrningsverksamhet av bygdegården.
- Ett engagerat sockenråd.
- Högmässa eller gudstjänst kl 11.00 varje söndag.
- Aftonsång i kyrkan första lördagen i varje månad.
- Firande av kung Olavs besök hos Ormika vid Kyrkebys i Hejnum, år 1029, den 29 juli varje år samt ett pågående reseprojekt om att besöka Trondheim i Norge 2029!
- Ett flertal våtmarker vilka gynnar den biologiska mångfalden, skapar en ”asylplats” för bl a rödlistade flytt- och stannfåglar i de omkringliggande jordbruksmarkerna, samt sparar grundvatten med mera.
- Hejnum Ekonomisk Förening som bedriver djurbete på bl a Hejnum Höllar.
- Det stora skogsområdet Hejnum Höllar, File hajdar och Bäls Alvre erbjuder rekreation och friluftsliv. Tyvärr så har tiotusentals träd torkat där förmodligen pga grundvattensavsänkningen vilken skett lite efterhand, under de sista 15 åren ca.
- Den välbesökta guckuskon vilken blommar i slutet av maj och i början av juni och växer långt nere i skogen nära Boge. Nuförtiden behövs inga gummistövlar för att ta sig dit. Detta var en regel utan undantag för ca 15 år sedan och mera. Marken har torkat betänkligt.
- Södra delen av Tingstäde träsk är beläget på hejnumsidan. Där erbjuds skridskoåkning på vintern, utflykter till Durö, bad samt fiske för de som har fiskerätt.
- Byggnadshyttan Gotland arrenderar kalkugnen vid Rings. Där produceras kalk till de gotländska medeltida kyrkorna. Tjära bränns vid behov.
- En nyinvidd sten och informationstavla till minne av hejnumkällingarna.
- Ett flertal biodlare.
- Ett flertal fårgårdar.
- En stor mjölkgård.
- Människor som jobbar på Regionen, Länsstyrelsen och inom privat företagsamhet tex musikkonsulent, bulhusbyggare, gintillverkare, ölbryggare, träkonservator, kantor, veterinär, jurist, folkmusiker, sågverksarbetare, byggnadssnickare, smeder, gruvarbetare i stentäkt, mekaniker, arbetsterapeut, arkeologer, geologer, kemist, keramiker, (fiskerikonsulent), pedagoger, byggnadsvårdsantikvarie, solcellsarbetare, lantbrukare, en biskop emeritus, flera fritidsboende läkare, en advokat, polis med mera.

Hejnum är en inflyttningssocken och ett flertal generationsskiften är på gång. Här måste folk få möjlighet att bygga bostäder. Det finns ett hot mot en levande landsbygd på grund av Natura 2000!

Hejnum ska vara och förbli en levande landsbygdssocken, i samklang med höga kultur- och natur/miljövärden. I landsbygdssocken Hejnum behövs det fler bostäder för att främja en fortsatt positiv utveckling och bevarandet av en god livsmiljö, på lång sikt.

// Karin Mårtensson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Det är glädjande att läsa om Hejnum och att det är en levande landsbygdssocken. Översiktsplanen har inte pekat ut några större utvecklingsområden i socknen, men stödjer en utveckling med tillskott av ny bebyggelse där förutsättningar finns. Natura-2000 områdens utpekanden har tyvärr inte översiktsplanen någon rådighet över utan Region Gotland har att förhålla sig till efter var Natura 2000-områden pekas ut. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#164 Inger Rosén

Datum: 2024-05-22

Yttrande Översiktsplan 2040

Hej Jenny, min synpunkt gäller de röda ringarna ni satt ut runt skolor och service som affär o dyligt att det är där det skall satsas.

Vad gällande Fole är det upptagningsområde från Bäl, Gothem Vallstena, Hejnum, Lokrume finns även barn från Bro och Tingstäde och Ekeby.

I dagens läge skulle jag säga att de flesta barnen som går där på förskola och skola inte bor i Fole. Här i Lokrume finns ett föräldrakooperativ i bygdegården för barn upp till 5 år.

Jag tycker att hela Gotlands landsbygd skall kunna få byggas på.

Sedan är väg 148 starkt trafikerad och det behövs om inte en cykelbana så bredda vägen så man får ca 1 m att kunna cykla på utan att riskera livet

Mvh Inger Rosén

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande! Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka orterna i våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka utanför centralorten. Vi beklagar att du uppfattar det som att det bara är cirklarna som ska utvecklas, så är inte meningen att dessa ska tolkas utan översiktsplanen stödjer även en utveckling utanför dessa där förutsättningar finns. Översiktsplanen stödjer en utveckling kring skolorterna för att stödja den befintliga skolan, men möjligheter till kompletteringar med ny bebyggelse finns även utanför skolorterna. Lokala förhållanden och landskapets förutsättningar avgör vilken typ av utveckling som är möjlig i ett senare skede utanför översiktsplanen.

Väg 148 är utpekad i regional cykelplan men det är för tidigt att säga om breddning är aktuellt. Yttrandet föranleder inte någon ändring av handlingen eftersom det finns en riktlinje att prioritera ett cykelvägnät utifrån vad som framkommer i regional cykelplan.

#165 Eolus Vind

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Eolus tackar för möjligheten att svara på Region Gotlands samråd om Översiktsplan 2040.

Övergripande synpunkter

Eolus ser positivt på Översiktsplanens utvecklingsinriktning om att gå före i klimat- och energiomställningen och nå målet om att inte ha några nettoutsläpp av klimatpåverkande

gaser till atmosfären redan år 2040. Här ser Eolus att våra havsbaserade projekt (se mer information nedan) som är lokaliserade runt Gotland kan bidra i måluppfyllandet samt arbetet med att ställa om till ett hållbart och robust energisystem baserat på förnybar energi.

Eolus håller med om ÖPns riktlinje kring att maximala höjder på vindkraftverk i varje enskilt fall ska avvägas mot platsens förutsättningar, den potentiella visuella påverkan på omgivningen, och möjligheterna att utnyttja vindresursen på den aktuella platsen. Här kan flytande vindkraft vara en del av lösningen för att minimera påverkan på landskapsbilden, luftfarten och totalförsvarets intressen, se mer om detta under ”Flytande vindkraft” längre ner. Eolus ser dock gärna att ÖPn lyfter möjliga vägar för att uppnå samexistens mellan havsbaserade vindkraftsparker och Försvarmakten. Exempel på detta finns i FOI-rapporten och stöd skulle möjligtvis kunna hämtas från andra NATO-länder.

Eolus ser även positivt på en samordnad planering av vindkraftsparker till havs och att utpekade områden för energiutvinning i ÖPn även samordnas med utpekade områden för energiutvinning i havsplanerna. I framtaget förslag till nya havsplaner finns det två utpekade områden för energiutvinning som överlappar med de projekt som Eolus utvecklar utanför Gotland, se mer om dessa längre ner i föreliggande dokument.

Gällande riktlinjen kring hamnkapacitet ser Eolus också ett behov av tillgång till hamnar och ytor, både under anläggnings- och driftsfasen för en havsbaserad vindkraftspark. Det kan röra sig om väldigt stora ytor som behövs under anläggningsfasen. Utöver ytor på land krävs även att djupet till och inom hamnområdet motsvarar behoven, vilket de inte bedöms göra i dagsläget. Här finns därmed ett behov av samordning mellan Region Gotland, hamnarna och oss projektutvecklare.

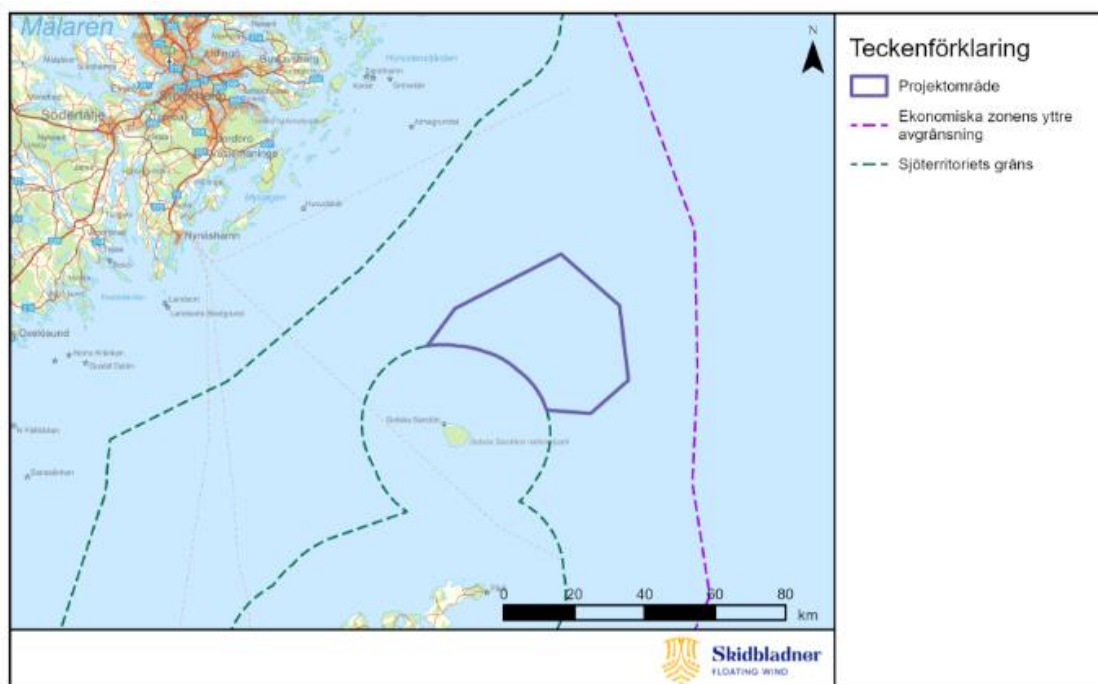
Flytande vindkraft

Eolus skulle vilja se att planförslaget lyfte de positiva aspekterna med flytande vindkraft. Flytande fundament för havsbaserad vindkraft används på djupa vatten där fasta fundament inte längre är tekniskt eller ekonomiskt genomförbara. WindEurope uppskattar att 80 procent av vindresursen i Europa ligger i vatten som är djupare än 60 meter. Därför kommer flytande vindkraft att spela en nyckelroll i utvecklingen av havsbaserad vindkraft i många länder, inklusive Sverige.

Ytterligare en fördel med flytande vindkraft är att vindkraftsparkerna kan placeras längre utanför kusten där vindförhållandena i de flesta fall är bättre, störningarna på sjöfart är mindre, miljöpåverkan är lägre och den visuella störningen är minimal. Dessa områden med låg nivå av intressekonflikter kommer att vara avgörande för att kunna möta det behov av elektricitet som en elektrifiering och omställning till ett fossilfritt samhälle kräver.

Eolus havsbaserade projekt utanför Gotland

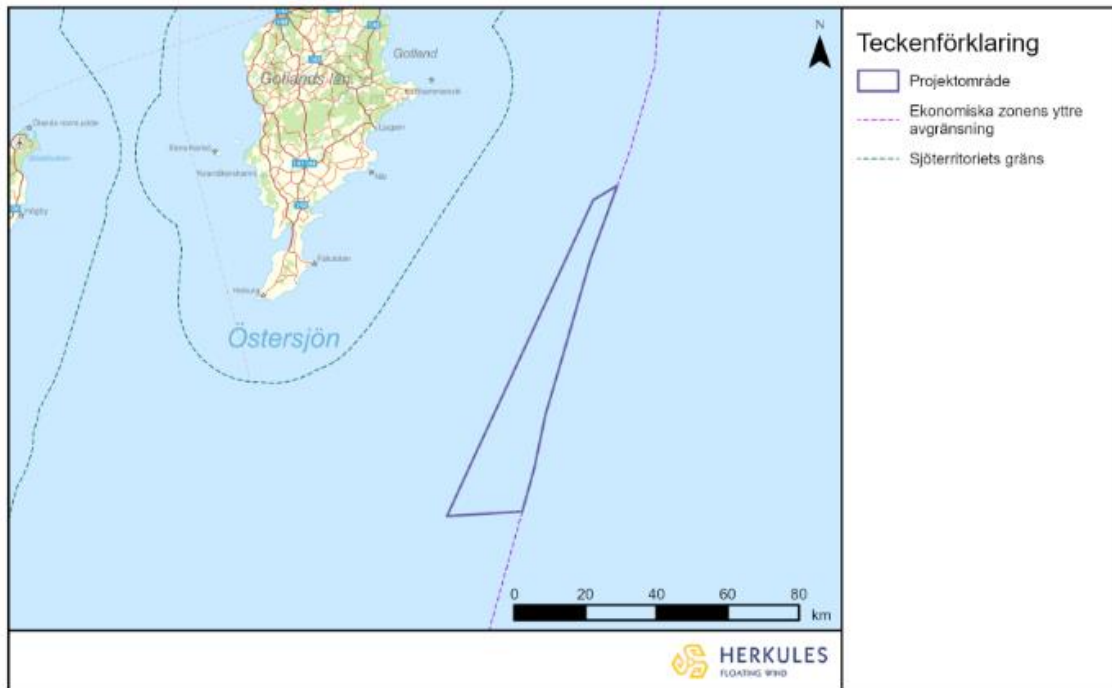
Eolus har för närvarande två havsbaserade projekt utanför Gotland och inom svensk ekonomisk zon, som vi presenterar nedan. De är utvalda med omsorg för att ha goda förutsättningar att realiseras. Skidbladner ligger i Östersjön, cirka 60 km norr om Gotland och cirka 22 km norr om Gotska Sandön. Motstående intressen är få, och området har mycket goda förutsättningar att på sikt byggas med flytande teknik.

Figur 1 Lokalisering av Skidbladners projektområde.

Figur 1 Lokalisering av Skidbladners projektområde.

Herkules ligger i Östersjön, cirka 60 km öster om Gotland. Motstående intressen är mycket få, och området har goda förutsättningar att på sikt byggas med flytande teknik. Vattendjupet på 100–200 m gör att bottenfaunan är begränsad och botteninstallationerna har en väldigt liten påverkan på djurlivet.

Figur 2 Lokalisering av Herkules projektområde.

Figur 2 Lokalisering av Herkules projektområde.

Projekten är väl lokaliserade för att förse kommande elintensiv industri på Gotland med ren energi och möjliggöra en nyindustrialisering och bidra med arbetstillfällen inom flera olika sektorer. Båda projekten ligger även där vi genom en lokaliseringstudie har gjort bedömningen att det är lämpligt att bygga havsbaserad vindkraft. Projektområdenas storlek möjliggör vindkraftsparker i större skala med, enligt dagens uppskattning, cirka 2,4 GW i installerad effekt. Vindkraftsparkernas projektområden är även lokaliserade mer än 10 kilometer från land, vilket går i linje med Region Gotlands planförslag.

Med vänliga hälsningar,

Cornelia Hartman
Projektledare Skidbladner

Joanna Moberg Projektledare Herkules

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter!

Angående samexistens så startade Länsstyrelsens 2024 ett projekt med fokus att undersöka Gotlands framtida behov av energi och hur den energin kan fås fram för att minska fossilberoendet och öka robustheten. För att kunna möta elbehovet i närtid ska projektet även jobba fördjupat med två målkonflikter för produktion av förnybar el. Den ena är att identifiera möjligheter och förutsättningar för samexistens med Försvarmaktens verksamhet. Den andra är att ta fram vägledning till aktörer och myndigheter när det gäller påverkan på kulturmiljö och landskapsbilden. Projektet heter "Framat – Framtida energisystem utifrån samhällets behov". Det genomförs i samverkan mellan Länsstyrelsen, Försvarmakten, Energimyndigheten, Region Gotland, Gotlands Elnät AB och Uppsala universitet Campus Gotland. Viktiga dialoger kommer även föras framförallt med Myndigheten för samhälls skydd och beredskap, Svenska kraftnät,

stora energianvändare och energiproducenter. Flera av aktörerna ingår i nybildade samverkans-forumet Gaist, som kommer vara ett viktigt dialogforum för projektet. Projektet finansieras av Energimyndigheten. Region Gotland är mycket positiva till det här samverkansprojektet och hoppas att det kan leda till att vi kommer närmare en samexistens.

Vi delar er mening om att det är viktigt med samordning. Om hamnarna behöver muddras, byggas ut etc. för att klara av anläggningsarbetet för havsbaserad vindkraft bör hamnavdelningen kontaktas i tidigt skede. Större förändringar kan kräva omprövning av hamnens miljötillstånd och detta är en process som bör påbörjas i ett tidigt skede då detta prövas hos Miljöprövningsdelegationen och/ eller hos Mark- och miljödomstolen. Det är dock viktigt att det finns tydliga behov för att en sådan samordning kan inledas, Region Gotland påbörjar inte en sådan process utan att tydligt behov finns. Regionen är alltid beredd att föra diskussioner om framtida behov av hamnkapacitet och vilka möjligheter som finns. I översiktsplanen förespråkas att industri- och upplagsytor i tätorterna med hamnar prioriteras för verksamhet kopplad till hamnverksamhet.

Yttrandet föranleder följande ändringar i handlingen, information om projektet "Framat – Framtida energisystem utifrån samhällets behov" läggs till i handlingen.

#166 Erik Ungman

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Ämne: 3.5.4 LIS25 Tofta Strand

Precis som regioneologen skriver består stranden i stort av naturtypen grå dyner som är prioriterade att bevara inom EU och har väldigt höga naturvärden.

Besökare på stranden håller den öppen till en viss gräns men som beskrivet kan för högt tryck gå över den tröskeln med resultatet att de habitat som i dagsläget finns försvinner.

Vissa delar av stranden i den södra änden ser redan effekten av detta och om ytterligare byggnationer uppförs i området ökar trycket ytterligare och med en risk att större områden av stranden utsätts för ett för högt tryck.

Naturreseptatet Gotlandskusten är på denna plats 100 m och det finns gott om plats utanför naturreseptatet att anlägga serviceställen för strandbesökare. Ett utpekande av Tofta Strand som LIS område påverkar enbart strandbesökare under ca 2 månaders tid på sommaren och har ingen större effekt på övriga friluftsintrassen och man kan då argumentera att skadan blir större än den eventuella vinsten för byggden. Det finns gott om sandstränder på Gotland som lämpar sig bättre som LIS område där samma unika kombination av grå dyner och värme ej existerar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Syftet med LIS-området är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt bänksyn till förekommande naturvärden kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning.

#167 Sara Lundin

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Hej, Mitt namn är Sara Lundin, jag är boende i Lokrume socken sedan 2014 och förmedlar härmed mina synpunkter hur jag vill att Gotland och vår socken ska utvecklas enligt översiktsplan för Gotland 2040. Jag skriver i egenskap av sockeninwånare, men även i egenskap av ordförande för föräldrakooperativet Förskolan Loket i Lokrume, en förskola som har bedrivits sedan år 1991.

Jag deltog på mötet som centerpartiet anordnade i Lokrume Bygdegård den 23 april 2024, vilket var oerhört givande då jag fick möjlighet att framföra mina åsikter. Här kommer de således även i skriftlig form.

Till att börja med, jag anser att översiktsplanen behöver ses utifrån ett större demografiskt perspektiv och inte begränsas till cirklarna inom 3 kilometer från de orter som ni i översiktsplanen avser ha möjlighet till att utvecklas. Jag vill betona och understryka att översiktsplanen bör betrakta dessa ”zoner” i termer av kluster istället, och se till vilket upptagningsområde skolan i ”zonen” har, i det här fallet Fole Skola. Det är ett ganska stort upptagningsområde med flertalet socknar (Hejnum, Lokrume, Källunge, Bäl, Vallstena och Gothem utöver Fole) som alla har stor utvecklingspotential.

För att nämna Lokrume, som är en fantastisk socken att bo i, 20 minuter i från Visby, med både havet i öst och väst inom 25 minuter, med fina naturområden och en fantastisk förskola som i senaste granskningen från region Gotland fick toppbetyg. Förskolan Loket har som sagt varit funnits sedan 1991 och drivs som ett föräldrakooperativ. Vi har i dagsläget 23 barn som går i verksamheten, men en maxkapacitet på 25 barn. Upptagningsområdet är långt utanför Lokrume och vi har barn från både Hejnum, Tingstäde, Fole, Bro och Otthem. Vi värnar en hög personaltäthet med utbildade pedagoger och förskolan bedrivs som en mulleförskola utifrån Friluftsförbundet Mullepedagogik vilket förser barnen med utvistelse större delen av dagen och av året. Det är små barngrupper vilket skapar en oerhörd trygghet för barnen och främjar således en bättre psykisk hälsa längre fram i livet. Sedan vi flyttade hit 2014 har flertalet barnfamiljer flyttat in efter oss och i takt med att ett generationsskifte sker i socknen flyttar allt fler barnfamiljer in i husen som säljs. Det finns dock flertalet fastigheter som är sommarbostäder i vår socken, vilket jag inte anser är en eftersträvanvärd väg att gå. Det finns nu två fastigheter i socknen som ligger ute till försäljning och jag hoppas innerligt att dessa fastigheter säljs till barnfamiljer som bosätter sig här permanent så att Lokrume får vara en levande socken. Gentrifieringen av Gotland är det framtidsscenario jag ser framför mig om översiktsplanen går igenom, Gotland med dess 92 socknar blir en mörk ö som bara är levande ett fåtal månader om året, med undantag för dessa ”utvecklingssocknar” och tätorter såsom Visby, Slite, Hemse, Klintehamn och Roma. Jag vill bo i en levande socken året om, där det lyser i alla husen. Om översiktsplanen går igenom, är jag rädd att det läggs en ”våt hand” över Lokrume när det kommer till möjligheter att utveckla socknen, få bygglov och liknande, då vi inte är inom ”cirkeln”.

Vidare vill jag belysa region Gotlands mål om att vara Sveriges mest hållbar destination 2040. Jag har en Masterexamen vid Uppsala Universitet inom hållbar destinationsutveckling och jag kan se att vi har en lång väg att gå för att nå dit. I termer av hållbarhet krävs det att vi ska kunna ha mer miljövänliga transportmedel, därför vill jag understryka och betona vikten av att utveckla kollektivtrafiken. Jag föreslår att ni undersöker möjligheten till ”Buss on-demand” som de har i landsbygdsområden i Västra Götaland. Där invånarna i socknarna kan ”beställa” buss när det behövs. Min vision är att det ska gå en pendlarbuss till

och från kyrkan i Lokrume, varje vardag in till Visby och stanna på strategiska platser som har nära till de arbetsplatser där många arbetar (Norra Visby med Svenska Spel, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och promenadavstånd till Visby Lasarett, Busstationen med alla arbetsplatser i centrala Visby för att sedan gå vidare mot Visborg och Region Gotland och Länsstyrelsen). I dagsläget går det oräkneligt många bilar in vid 07:30 och även om vi sockeninwånare gör tappra försök att samåka, så fallerar det då alla åker hem vid olika tider. Om en pendlarbuss skulle gå från Lokrume Kyrka vid 07:20 varje morgon och sedan hem både 16:30 och 17:30 tror jag fler skulle välja det alternativet framför att ta bilen. Visst, vi har ”bara” 2,5 km till busshållplatsen från kyrkan, men det är en för stor ”uppoffring” att ta sig de 2,5 km varje morgon när det gäller att få barnen till förskola och skola. Skolbussen plockar upp barnen klockan 07:25 vid kyrkan, bussen in till stan, för att hinna vara på jobbet till klockan 08:00, går vid klockan 07:20 från väg 148.

Vidare, för att vi ska kunna nå målet att vara Sveriges mest hållbara destination 2040 krävs att våra besökare, och även vi fastboende, kan finna alternativa färdmedel som tar en runt till alla fantastiska platser som Gotland har att erbjuda. Jag har därför en önskan att det byggs en cykelväg från Visby till Färösund, längs med 148, så att vi som verkar i Visby kan välja att cykla in till jobbet och hem, likaväl som våra besökare kan ta sig fram på ett hållbart och tryggt sätt. Idag cyklar både vi fastboende och turister med livet som insats, vilket varken är speciellt hållbart eller tryggt.

Det är viktigt att bevara och värna känslan av tillhörighet och sammanhållning i alla 92 socknar på Gotland för att uppnå visionen om Sveriges mest hållbara destination till år 2040. Känslan av framtidstro måste råda och vi måste se till att alla socknar inkluderas i planeringsprocessen för att skapa en ö där det är möjligt att bo och verkar på året om. Annars kommer Gotland bokstavig talat att bli en ”mörk” fläck kartan.

En hållbar destination handlar inte bara om de som besöker Gotland sett till ett turistperspektiv, en hållbar destination innebär att Gotland ska vara en plats där det är möjligt att verka och bo på året om. Då måste översiktsplanen se till hela ön och inte enbart till dessa ”cirklar”.

Jag hoppas att ni tar mina synpunkter i beaktande när ni fortsätter arbete med översiktsplanen för Gotland 2040. Tack för er uppmärksamhet.

Med vänliga hälsningar,
Sara Lundin

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka även utanför Visby. Vi beklagar att du uppfattar det som att det bara är cirkelarna som ska utvecklas, så är inte meningen att dessa ska tolkas utan översiktsplanen stödjer även en utveckling utanför dessa där förutsättningar finns.

Översiktsplanen stödjer en utveckling kring skolorterna för att stödja den befintliga skolan, men möjligheter till kompletteringar med ny bebyggelse finns även utanför skolorterna. Vad gäller att inkludera Lokrume skola som skolort så har förvaltningen fått i uppdrag att på olika sätt stärka orter med kommunala skolor och förskolor i det uppdraget har inte de privata motsvarigheterna ingått.

Trafikförsörjningsprogrammet har med att Närtrafiken (Gotlands On-demand) ska utvecklas. Det kommer innebära ökade öppettider och fler resmöjligheter inom dessa öppettider. Utredningen kring Närtrafiken ska genomföras under 2025. Men den kommer sannolikt inte att utformas enligt denna beskrivna vision. Närtrafiken kommer att ansluta till närmaste hållplats där man med den allmänna kollektivtrafiken tar sig vidare till exempelvis Visby.

Väg 148 är utpekad i regional cykelplan men det är för tidigt att säga om breddning är aktuellt. Yttrandet föranleder inte någon ändring av handlingen eftersom det finns en riktlinje att prioritera ett cykelvägnät utifrån vad som framkommer i regional cykelplan

#168 Fredrik Stenberg

Datum: 2024-05-22

Synpunkter på Granskningsförslag på Översiktsplan Gotland 2040 – för Ljugarn

- ÖP anger att: "För att ge Ljugarns samhälle möjlighet att växa föreslås att ny bostadsbebyggelse prövas i skogsområdet i norra delen av samhället i anslutning till befintlig bebyggelse."
- Som ägare till aktuella fastigheter vill vi påpeka att uppdrag finns, genom positivt planbesked, att utreda förutsättningarna på ett större område än det som pekas ut i granskningsförslaget. Därför önskar vi se att kartunderlaget för Ljugarn kompletteras, i enlighet med planuppdraget (MBN §179 21-09-16). **För föreslagen disponering av fastigheterna i planansökan se bilaga 1.**
- Därtill anger granskningsförslagets färgkoder för Butrajvs 1:9 "Sammanhängande Bostadsbebyggelse, Ny" och för Botvalde 1:47 "Sammanhängande Bostadsbebyggelse, Befintlig". Det får förstås (efter videomöte med Regionen) som att ny gatustruktur möjliggörs inom Butrajvs 1:9 men dock inte inom Botvalde 1:47.
- Det får då påpekas att planprocessen siktar på att pröva ny genomfartsväg till Ljugarns Camping samt Vitvär/Folhammar, för att avlasta det tidvis hårt belastade vägnätet (från framförallt husbilar och husvagnar). Såväl Ljusa Udden, politiker, Trafikverket och Regionen har varit positiva till sådan prövning så att kan sägas utgöra ett allmänt intresse. En vägsträckning till campingen behöver gå över Botvalde 1:47 varför färgkoderna i ÖP 2040 rimligen bör harmoniseras så att sådan prövning möjliggörs. **Se bilaga 2**
- ÖP anger att "Exploatering bör ske restriktivt då området har många naturvärden att ta hänsyn till. Naturvärdes-inventering krävs. Områden ligger inom riksintresse för naturvård. Inom området finns sumpskog och vattendrag"
- Denna riktlinje om restriktivitet anser vi på förhand vara allt för styrande. Dels eftersom ÖP i sin kartangivelse inkluderar sumpskog som är olämplig för exploatering och som exkluderats i planansökan och bör utgå ur ÖP och dels eftersom planerna redan anpassats efter Regioneologens utlåtande efter dennes fältbesök (så att sumpskog, surdrag, vattendrag undantas exploatering). Marken är därtill avverkad (förutom sumpmarken och intill bäckar och surdrag där skog av hänsyn sparas). Men framförallt eftersom det omfattande planarbetet, med sina erforderliga utredningar (bl.a Naturvärdesinventering enligt SIS-Standard) under hand kommer visa på bästa lämpliga disponering av området där hänsyn tas till samtliga värden enligt god planeringssed.
- Under arbetet med ÖP har andra områden dessutom utgått och aktuellt område är den enda kvarvarande och exploaterbara marken i anslutning till Ljugarns samhälle under överskådlig framtid. Rimligen bör denna sista tillgängliga mark därför prövas

för exploatering utan föregripande begränsningar som en utgångspunkt om restriktivitet skulle utgöra. Dessutom har Regionen på senare år gjort stora investeringar i Ljugarns reningsverk och det är svårt att se att en generell restriktivitet (med minskande VA-intäkter till Regionen) skulle vara motiverad eller ligga i politikernas eller allmänhetens intresse ur ett perspektiv av resursutnyttjande, hållbarhetstänk och trafiklösningsperspektiv.

- Slutligen får det understrykas att området ligger i direkt anslutning till betydande skogsområden norrut där etablerade vandringsleder (långa leden etc) genom gammelskog finns. Dessa områden är inte aktuella för någon ytterligare exploatering ens på sikt. Närheten till skogsupplevelser kommer i själva verket förbättras genom planläggningen tack vare ökad tillgänglighet tillskapad genom nya passager, stigar och vägar som öppnar upp det idag slyiga och tätt igenvuxna och ogenomträngliga kalhygget.

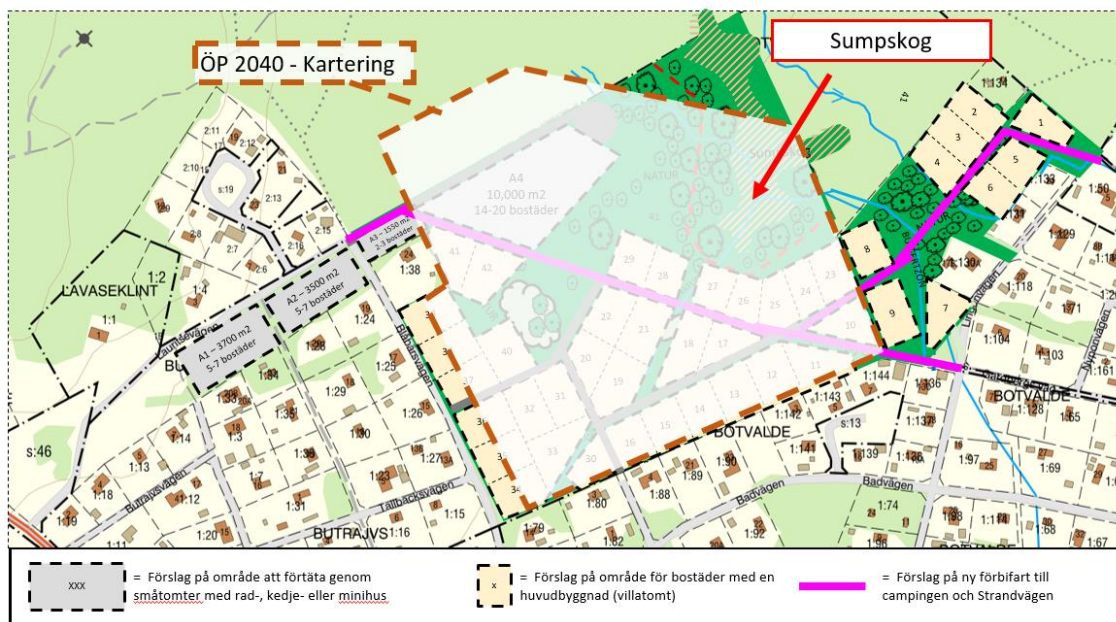
Yrkande på ändringar av förslag på Översiktsplan

1. Till följd av ovan yrkar vi på att förslaget till ÖP 2040 justeras så att kartunderlaget återspeglar Region Gotlands tidigare beslut enligt MBN §179 21-09-16, och att såväl Ardre Butrajvs 1:9 såväl som Ardre Botvalde 1:47 klassas som "Sammanhängande Bostadsbebyggelse, Ny".
2. Vi yrkar därtill på att förslaget till ÖP 2040 justeras/flyttas så att kartunderlaget inte längre inkluderar sumpskogen inom Butrajvs 1:9 och att skrivelsen om restriktivitet utgår så att planprocessen för övriga områden tillåts utföras utan ingångsvärde / grannförväntan om restriktivitet, utan att god planeringssed istället tillåts utgöra grunden för pågående planprocess

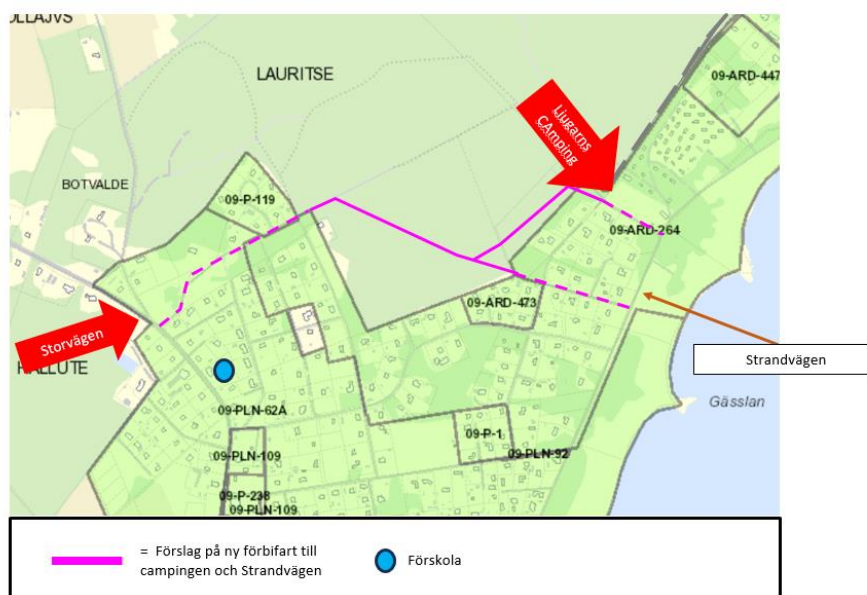
Utvecklingsområden

Bilaga 1- Översiktsplanens område "missar målet" i väster + öster där väg och flerbostadshus kan möjliggöras, men inkluderar istället sumpskogen (som är olämplig för exploatering)

Bilaga 2- Potentiell ny genomfartsväg från Störvägen till campingen och Strandvägen mot Vitvär och Folhammar utan att köra genom samhället.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! I översiktsplanen pekar kommunen, på ett översiktligt plan, ut områden där Gotlands bebyggelse skulle kunna utvecklas. För det aktuella området finns, som du skriver, ett planuppdrag med syfte att möjliggöra för bostadsbebyggelse inom området. Att det finns ett planuppdrag innebär att platsen ses som lämplig att utreda för huruvida en exploatering är lämplig på platsen samt hur stor den i sådana fall kan bli. Varken översiktsplanen eller beslutet om planuppdrag tar ställning till exploaterings omfattning och utbredning. Planuppdraget innebär inte att platsen har utretts färdigt utan det är under detaljplaneprocessen som platsen kommer utredas. Utifrån utredningarna kommer sedan beslutas hur stort område som kan komma att exploateras, i vilken omfattning en exploatering kan komma att bli samt vilka delar som kommer bevaras. Under arbetet med detaljplanen utreds platsens förutsättningar grundligt.

anseende naturvärden, dagvatten, vägdragningar etc. För att tydliggöra att översiktsplanen inte tar ställning till exploateringsens utbredning har det utpekade området justerats. Områdets angränsning har reviderats då andra yttranden har påpekat att vissa delar är olämpliga att peka ut (se #113).

#169 Lädubro Utvecklingsbolag

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Från Lädubro Utvecklingsbolag

Vi tycker i stort att delen om Lärbro ser bra ut och innehåller utvecklingstankar.

Gångstråk

Vi har redan påbörjat att hjälpa till för att förverkliga översiktsplanen då vi anlagt ett gångstråk från Forsavallen till Action Club gym under förra året. Vi har också börjat planera för en fortsättning från gymmet till väg 149 och sen vidare in i skogen mellan restaurang Gotlandsvåfflan och Lärbro in i skogen och upp mot Grauns Klint och Discgolfbanan. Vi har snart ett avtal med Kyrkan och andra markägare så att vi kan staka ut och börja röja under hösten 2024. Viss hänsyn efter hur discgolfbanans sträckning går måste tas så att gångstråket blir säkert. Övriga delar av den föreslagna gång och cykelstråk tycker vi ser bra ut. Har skickat in befintligt och planerat på kartan men kommer en liten bild nedan

Förslag på ändringar i texten

På sida 230 i vänstra spalten nästan längst ner tycker vi texten ” Delar av markerna norr om centrum sköts traditionellt med hävd.” kan strykas.

På samma sida i högra spalten så tycker vi texten ” I Lärbro ligger många bostäder idag längs återvändsgator, vilket låser in boende i ett bilberoende även för korta sträckor” Kan strykas

Utvecklingsområdena

Här ser vi positivt på om det skulle ge större chans till byggande på orten.

Lärbro 21 maj 2024

Jan Wahlén
Ordförande Lädubro Utvecklingsbolag

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Vad fint att läsa att ni redan har börjat förverkliga några av de planer som finns utpekade, bra jobbat!

#170 Harriet Borgman

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Ang. LIS Tofta Strand

Granskningsynpunkt Gotland ÖP 2040 (RS 2024/284)

Gotland och Tofta Strand behöver ha kvar strandskydd!

LIS vid Tofta Strand är direkt olämpligt. Förslag till åtgärd är att helt avstå LIS vid Tofta strand

Varför?

OM än inte uttömmande så finns tillräckliga skäl angivna inom planens granskningsförslag, i synnerhet Miljökonsekvensbeskrivning för Översiktsplan för Gotland 2040, avsnitt 5.2

”Utpekandet av Tofta Strand som LIS-område i den omfattning som finns i nuvarande förslag till ÖP 2040 bedöms inte vara i enlighet med de kriterier och den begränsning som gäller för Gotland. Det föreslagna LIS-området riskerar att strandskyddets syften inte kan tillgodoses på lång sikt samt att området som helhet har så pass höga värden ur strandskydds-synpunkt både vad gäller allemansrättslig tillgång och bevarandet av goda livsvillkor för växt- och djurlivet att förslaget inte är lämpligt enligt gällande kriterier för utpekande.”

Regionekologens uttalande (kap 3.5.4 LIS Tofta granskningsförslag ÖP 2040) sammanfattar stora risker med ett utpekat LIS-område Tofta strand:

”Risken med förslaget är att det unika flygsanddynsområdet permanent exploateras och därmed låser in markanvändningen på ett sätt som gör att en framtida skötsel och förvaltning som positivt skulle gynna områdets naturvärden och friluftsvärden försvåras eller omöjliggörs.”

Samt avsnitt 5.8

Klimatanpassning

”Konsekvenser av ÖP 2040

Både befintlig och ny bebyggelse påverkas av ett förändrat klimat. Bebyggelse finns och planeras inom områden med risk för översvämning och stranderosion från en havsnivåhöjning med 2 respektive 3 meter. ...

Varaktiga anläggningar som ett LIS-område längs hela Tofta strand bedöms dock innebära förväntade negativa konsekvenser i delområdet, då möjlighet till anpassning av de höga naturvärdena bedöms minska.”

”Den första etableringen i ett ofragmenterat landskap sätter ramarna för bebyggelse som tillkommer i senare skede. Exempelvis att lucktomter tas i anspråk en efter en och till slut finns ingen fri passage till stranden eller andra rekreatiomsområden.”

Avsnitt 5.10

”...

Kustnära bebyggelse innebär även att effekterna av erosion kan förstärkas eftersom jordens känslighet för erosion påverkas av om den skyddas av exempelvis täckande markvegetation. Speciellt finkorniga jordarter är mer erosionsbenägna. Erosion av berggrund går långsamt men för sedimentära bergarter så som på Gotland kan det gå fort. Förändrade nederbördsmönster med intensiva regn tillsammans med högre havsvattenstånd och vågor förstärker effekterna.”

Ur Planförslag Användning av mark och vattenområden:

”Området närmast stranden bör beaktas särskilt när det gäller erosionsrisk och havsnivåhöjning och riktlinjer för klimatanpassning i kap 2 bör följas.”

Tillkommer argument som är kopplade till försvarsintressen kring Tofta: ”

Tofta Detaljplanering och bygglov för bostäder bör anpassas efter de begräsningar som finns med hänsyn till påverkansområdet för skjutbullen. I områden med detaljplan som innehåller bygggrätter för bostadsbebyggelse föreslås pågående markanvändning. En utveckling med tillfällig övernattning istället för bostäder bör undvikas inom påverkansområdena, med undantag för befintliga turistanläggningar. ... Även Visby vattenskyddsområde bör beaktas vid en eventuell etablering.

Inom granskningsförslaget finns alltså tillräckliga skäl att helt avstå från LIS område vid Tofta strand och exploatering, och istället värna, eller rentav utöka strandskyddet i enlighet med Svenskt riksintresse!

//Harriet Borgman m fam

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter.

Syftet med utpekande av LIS-område för Tofta strand är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden och risk för översvämning och erosion kommer att fortsatt be-
höva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Syftet är inte att möjliggöra för bostadsbebyggelse eller för tillfällig vistelse/ hotell/ övernattningsmöjligheter inom föreslaget LIS-område. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning.

Regionen hanterar strandskyddsdispenser inom strandskyddsområdet men fattar inget beslut om uppbä-
vande eller utvidgning/ minskning av strandskyddsområdet. Länsstyrelsen kan enligt 7 kap. 14 § pkt 2 miljöbalken utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter om det behövs för att säkerställa strand-
skyddets syften. Sannolikt har detta inte gjorts för Tofta när övriga delar sågs över för att bebyggelseexpans-
ionen började tidigt i området och det skulle vara svårt att göra en angränsning som anpassas och inte in-
skränker på befintliga tomter.

Det är nationella myndigheter som kan peka ut riksintressen utifrån sitt sektorsansvar enligt 3 kap MB, eller regeringen enligt 4 kap MB. Region Gotland har inte dessa möjligheter. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#171 Eskelhem förskola och skolas föräldraförening

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Synpunkter på ÖP2040 från Eskelhem förskola och skolas föräldraförening

Hej och tack för givande möte ikväll

Av bifogad karta framgår de lokala synpunkter föreningen kan ge input till. Avseende det i förslaget utpekade utvecklingsområdet kan föreningen konstatera att aktuell mark används för bete till djuren på de två aktiva jordbruk (Simonarve och Baticke) som finns i irekt anslutning norr om och väster om området.

Istället bedömer föreningen följande områden som utvecklingsbara.

I direkt anslutning öster om skolan och den skolskog som används samt norr om idrottsplatsen finns ett mindre skogsområde för ca 4 fastigheter.

Norr om skolan inom nuvarande bebyggelse finns en skogsdunge som inte används och skulle kunna förtätas med ca 2-4 fastigheter.

Söder om utpekad utvecklingsområde finns skogsmark där utökning av befintligt bebyggelsemönster kan utökas både österut och norrut.

Nordväst om kyrkan utmed befintligt bebyggelsemönster finns möjligheter att utöka befintligt kvarter med ytterligare 1-2 rader av bebyggelse av ca 20-40 fastigheter.

Sydväst om Eskelhem city finns en skogsdunge insprängt bland åkermark som nyligen gallras och betas av boskap. Om förutsättningar för VA kan ordnas kan detta bli ett helt nytt kvarter av ca 30-50 fastigheter.

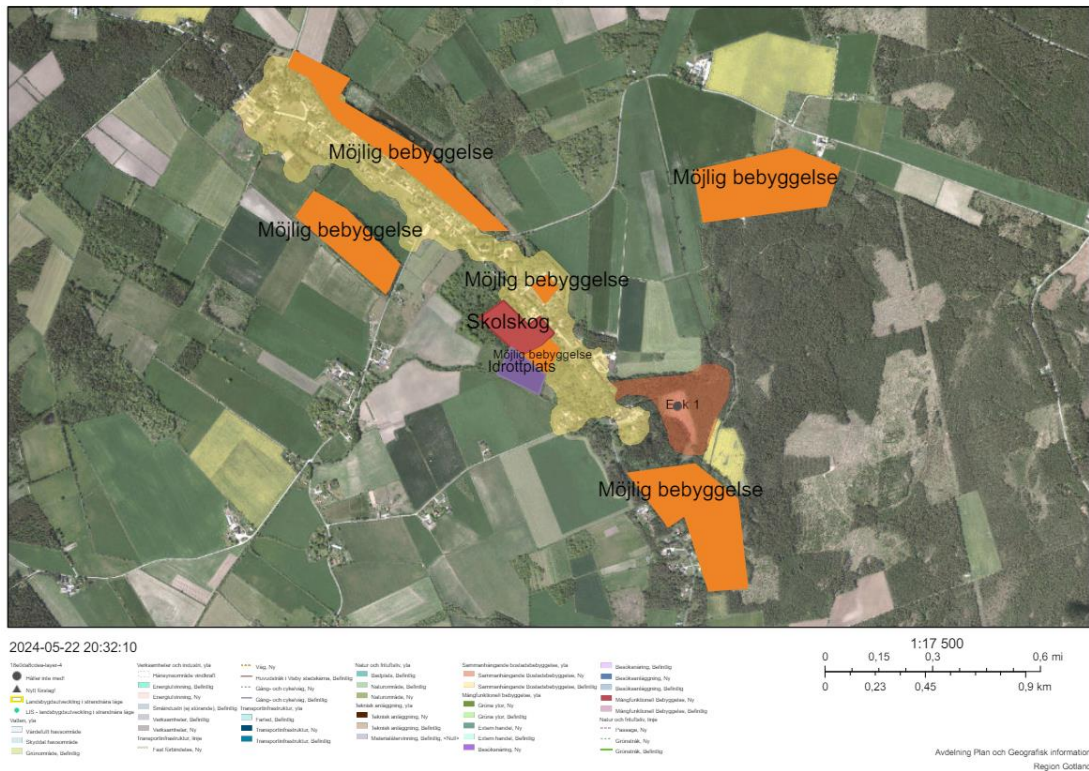
Norr om Eskelhem city utmed vägen mot Hogrän/Mästerby finns skogsområde som skulle kunna utvecklas till bostäder.

Med vänlig hälsning

Brent Key för

Eskelhem förskola och skolas föräldraförening.

EFSF Synpunkter

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter och ert engagemang i att bitta nya områden att bebygga!

För områden, som i översiktsplanen är utpekade som sammanhängande bostadsbebyggelse, finns utvecklingsmöjligheter inom och i anslutning till befintlig struktur. Enstaka kompletteringar är möjliga att pröva genom förhandsbesked eller bygglov, alternativt genom detaljplaneläggning, om påverkan på omgivningen kräver att utredning sker i ett större sammanhang. Regionens mark mellan kyrkan och korsningen vid Kvarne, område 5 på er karta bedöms delvis kunna ingå i ytan för sammanhängande bostadsbebyggelse och kommer att justeras inför antagande.

Övriga föreslagna ytor bedöms mindre lämpliga för utveckling, bland annat på grund av strandskydd till rattendrag, försvarsmaktens påverkansområde för buller eller annan risk samt i vissa fall höga naturvärden och tecken på låga och blöta områden.

Det utpekade utvecklingsområdet benämnt Esk 1 kommer kvarstå i antagandehandlingen och möjliggör för en utveckling även utanför den befintliga strukturen. Det kan vara så att utpekat område inte är lämpligt att utveckla för bebyggelse men det får en framtida prövning utvisa.

#172 Forsviden Vind AB

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Forsviden Vind AB har sedan snart 15 år arbetat för att etablera en vindkraftpark inom riksintresset för vindbruk på Forsviden. Efter att vi år 2020 fick avslag för vår ansökan i mark- och miljödomstolen har vi under 2024 inlett samråd om en förnyad ansökan.

Med förfäran har vi tagit del av Region Gotlands granskningsversion av Översiktsplan 2040. Vi konstaterar att granskningsversionens avgränsning av området för energiutvinning (område E5) innebär drastiskt försämrade förutsättningar för att få tillstånd för en vindkraftpark på Forsviden.

År 2020 avtog mark- och miljödomstolen Forsviden Vinds ansökan om en vindkraftpark på Forsviden. Mark- och miljödomstolen ansåg att det fanns en icke försumbar risk för att örnar skulle kunna dödas eller skadas. Man bedömde att risken för örnar var en tillräcklig anledning för avslag och prövade därför inte övriga aspekter.

Avslaget i mark- och miljödomstolen föregicks av ett positivt beslut i miljöprövningsdelegationen år 2018. Miljöprövningsdelegationen gav tillstånd till 11 vindkraftverk efter att ha vägt samman vindkraftsparkens påverkan på samtliga relevanta miljöaspekter.

Den vindkraftpark vi sökte tillstånd för och vars utformning fortfarande är aktuell planerades med stor noggrannhet för att undvika påverkan på områdets naturvärden i form av värdefulla partier av äldre skog, våtmarker och hållmarker. Detta anser vi lyckades väl och vi bedömer att detta faktum låg till grund för miljöprövningsdelegationens positiva beslut. Delegationen bedömde att en vindkraftpark kunde accepteras trots att stora delar av den planerade parken utgörs av ett riksintresseområde för naturvård.

Regionens kraftiga minskning av vindkraftområdet som omfattar Forsviden (område för energiutvinning, E5) grundar sig, så vitt vi uppfattar, på antagandet att riksintresse vindbruk och riksintresse naturvård inte är förenliga. Mot bakgrund av det arbete som Forsviden vind genomfört och miljöprövningsdelegationens positiva inställning efter att de noggrant övervägt påverkan på naturmiljön anser vi att regionens antagande är felaktigt. Vi har visat att med vår utformning är de båda riksintressena förenliga.

De senaste åren har tekniken för fågelskyddssystem utvecklats väsentligt. Med hjälp av kameror som känner igen örnar och som saktar ner vindkraftsverkens rotation när örnar närmar sig, är det möjligt att högst väsentligt minska risken för att örnar kolliderar med vindkraftverk. Ett antal andra åtgärder som minskar risken för örnar diskuteras och provas och kommer att utvärderas, bland annat att måla rotorblad svarta och att anlägga boplatzformar för örnar i lämpliga lägen.

Eftersom mark- och miljödomstolens avslag grundade sig enbart på bedömningen av risken för örnar har det varit Forsviden vinds förhoppning att en ny ansökan som inkluderar användandet av ett fågelskyddssystem kan innebära att domstolen ger tillstånd. Region Gotland har också i granskningsversionen uttalat sig positiv till att denna tekniska lösning provas för just detta område.

Mot bakgrund av ovanstående ber vi regionen att i översiktsplanen ändra energiområde E5 så att dess gränser sammanfaller med riksintresset för vindbruk.

Med vänlig hälsning

Berndt Röcklinger Styrelseordförande, Forsviden Vind AB
Jens-Henrik Kloth Styrelseledamot, Forsviden Vind AB

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Som ni skriver så gjordes en ny övergripande avvägning mellan samråd och granskning där också riksintresse natur- och kulturmiljö blev ett av kriterierna för vad som på en översiktlig nivå inte anses lämpligt att peka ut som områden för energiutvinning. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande utan endast vägledande. Dessa områden är endast riksintresseanspråk och det är i kommande tillståndsprövning att visa att dessa riksvärden inte påtagligt skadas.

Den politiska inriktningen är tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser och en stark politisk vilja kommer vi att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#173 Samarbetsföreningen för friidrott på Gotland, Friidrott Gotland

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Samarbetsföreningen för friidrott på Gotland, Friidrott Gotland, är en sammanslutning av f.n sju gotländska idrottsklubbar som har friidrott på sitt program. Gutavallen är vår enda arena för tävlingar på högre nivå. Vad som planeras på Gutavallen är därför av stort intresse för medlemsföreningarna.

Friidrott Gotland yttrar sig över förslaget V33 benämnt Gutavallens parkering, s 197, med följande synpunkter.

Området som har beteckningen V33 är en del av idrottsplatsen Gutavallen även om det tidvis används till parkering. På området finns en släggkastningsring som används både för tävling och för träning. I samband med större friidrottstävlingar kan tävlande i andra grenar än slägga hänvisas till denna plats för uppvärmning. Vi vänder oss alltså emot att man kallar området Gutavallens parkering och rubriken i beskrivningen bör alltså ändras till Gutavallens kastplan.

Av ställningstagandet till framtida användning av området kan man utläsa att området kan komma att bebyggas för skola och idrott. Det framgår inte vilken bebyggelse som kan komma ifråga. Varje bebyggelse kommer dock att hindra den nuvarande användningen. Gutavallen kommer då inte vara en fullständig arena för friidrott, vilket kan leda till att en helt ny friidrottsanläggning måste byggas. Detta blir konsekvens av förslaget i V33 varför översiktsplanen också bör omfatta alternativa områden för en ny friidrottsanläggning.

Visby IF Gute Friidrottsklubb har i sitt yttrande närmare beskrivit dagens användning och konsekvenserna av bebyggelse på kastplanen. Friidrott Gotland hänvisar till denna redogörelse.

Samarbetsföreningen för friidrott på Gotland, Friidrott Gotland

Torsten Bäckstrand

Ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningens kommentar

Tack för er synpunkt!

Översiktsplanen kompletteras med en ny beskrivning av hur området i dagsläget används för olika typer av kastgrenar samt att grusytan på olika sätt aktiveras i samband med större idrottstävlingar. Även namnsättning av området ses över.

I dagsläget anger gällande detaljplan för Gutavallen "Kvartersmark för idrottsändamål", och det ställningstagande som görs i översiktsplanen är att området utgör ett Utvecklingsområde för skola eller idrott. Det finns i nuläget inte mer konkreta besked än så att lämna gällande vilken typ av bebyggelse som skulle kunna tillkomma på platsen, utöver det som anges i gällande detaljplan.

Regionstyrelsen beslutade den 5 september 2024 att Gutavallen, tillsammans med den västra delen av fastigheten Visby Artilleriet 1:38, ska ingå i en förstudie för en ny idrottshall i Visby (RS § 254, 2024-09-05). Syftet med förstudien är att utreda förutsättningarna för att bygga en fullstor idrottshall mellan Solbergaskolan och Alléskolan.

Med bakgrund av bl.a. regionstyrelsens beslut bedöms det fortsatt vara av vikt att området är utpekad som ett utvecklingsområde, vilket på sikt kan medföra ett behov av att ändra områdets användning. Om områdets användning förändras kommer fridrottens framtida behov behöva hanteras. Dock anses detta i nuläget vara utanför översiktsplanens rådighet, eftersom att det ännu inte finns något formellt politiskt beslut som föranleder en ändring av hur området används.

#174 SR Energy AB

Datum: 2024-05-22

Yttrandeöversiktsplan 2040

SR Energy är Sveriges största vindkraftsproducent. Vi projekterar, bygger och förvaltar effektiva vindparker för ett långsiktigt ägande. Genom att fokusera på södra Sverige, bidrar vi där behovet av energi är som störst. Våra drygt 200 vindkraftverk producerar varje år 2 TWh el. Under byggnation har vi ytterligare 0,7 TWh. SR Energy grundades 2005 och har idag ett 30-tal medarbetare på huvudkontoret i centrala Göteborg. Bolaget ägs av AMF, Alecta, KLP och Stena Adactum.

SR Energy har sedan 2022 drivit projektet Vindpark Gotland, som ligger i området Lojsta Hed på södra Gotland vilket sammanfaller väl med område E10 och E11 i plankartan. Vindpark Gotland bedöms maximalt kunna rymma 50 vindkraftverk. Överenskommelse har slutits med berörda fastighetsägare för området och avtalsskrivning planeras vara färdigställt under hösten 2024. Ett första samråd med regionen och länsstyrelsen bedöms kunna hållas under 2024 eller tidigt 2025.

SR Energy vill inledningsvis poängtera att det är positivt att Region Gotland har en strategi för vindkraftsutbyggnaden som omfattar landbaserad vindkraft. Vi uppfattar de riktlinjer för vindkraftsutbyggnaden som ställs upp i planen i stort som väl avvägda.

Enligt våra erfarenheter av projektering, byggnation och drift av ett flertal vindparker är den underliggande kommunala och regionala planeringen av stor vikt för vilka möjligheter

som ges att etablera en vindpark. Vi vill därför framföra några för oss viktiga kommentarer och önskemål kring granskningsversionen av Översiktsplan Gotland 2040.

Riktlinjer för plats för vindbruk

För att kunna bygga en vindpark på ett samhällsekonomiskt och effektivt sätt, samtidigt som hänsyn tas till motstående intressen, är det av stor vikt att den kommunala planen inte har varit allt för snäv i avgränsningen av möjliga områden för vindkraft. Enligt riktlinjerna i avsnitt 2.13.5 i planen har bostadshus använts som avgränsning och tagits bort från möjliga vindbruksområden med ett avstånd om 1 000 m till bostadshus.

I tidiga samtal med markägare inom område E10 kan vi se att Regionen tagit bort områden för hus som inte används som bostad enligt markägaren. SR Energy förstår att en avgränsning måste göras i den geografiska datan för att få fram ett konkret underlag. Att göra en sådan strikt avgränsning bör dock inte göras inom den regionala planeringen, eftersom sådant underlag i vissa fall avgränsar bort områden som skulle kunna vara lämpliga för vindkraft. Detaljerad hänsyn till enskilda bostäder bör istället ligga inom ramen för miljöprövningen och det är upp till verksamhetsutövaren att visa att rimlig och tillräcklig hänsyn har vidtagits till de faktiska förutsättningarna på platsen. Detta gäller även övriga värden som finns inom och kring aktuella områden. De inventeringar som genomförs inom ramen för tillåtlighetsprövningen bör vara vägledande.

SR Energy önskar en förtydligande skrivning i översiktsplanen som medger viss flexibilitet kring framförallt bostäder, avseende möjligheten att visa i detaljprojekteringen att gränserna för de utpekade områdena kan revideras om projektören kan visa att det är lämpligt i motiverade fall. Detta för att möjliggöra ett optimalt nyttjande av områden för vindkraft. Det skulle ligga i linje med översiktsplanens förslag till riktlinjer i avsnitt 2.13.5 Plats för vindbruk, som säger att ”Varje område lämpligt för vindbruk bör utnyttjas så optimalt som möjligt”.

Grönstråk – friluftsliv sammanhängande område för natur och friluftsliv

Delar av de områden som SR Energy utreder för möjlig vindkraftetablering sammanfaller med utpekade områden för ”sammanhängande område för natur och friluftsliv” enligt plankartan. I planen beskrivs riktlinjerna för dessa som ”Områden där riksintresse för naturvård och riksintresse friluftsliv enligt 3 kap 6§ MB överlappar bevaras tillgängliga för friluftslivet. Friluftslivs-, natur- och kulturvärden ska ha företräde inom dessa områden”. Denna formulering är olycklig enligt SR Energys mening, då vindbruk till stora delar går att förena med natur- och kulturvård samt friluftsliv. Vi har stor erfarenhet av att driva vindparker, där vi i ett antal fall har arbetat med natur- och kulturvärden och främjat friluftslivet i och kring våra vindparker. Nya forskningsstudier genom forskningsprogrammet VindVal visar bl.a. att vindkraft är förenligt med friluftsliv, och att långt ifrån alla friluftsutövare motsätter sig vindkraft.

I SR Energys mening behöver ett överlappande intresse mellan vindkraft, friluftsliv, naturvård och kulturmiljövård inte vara motstående varandra. Som exempel kan nämnas att branschen driver ett arbete inom biologisk mångfald, där vi, SR Energy, också har ett antal pilotprojekt inom ramen för vårt hållbarhetsarbete i våra byggprojekt.

I fråga om friluftsliv kan exempelvis nämnas att SR Energy sedan 2006 driver Vindpark Saxberget i Ludvika kommun. Inom området där vindkraftverken är placerade bedrivs aktivt friluftsliv i form av motionsspår under hela året, med längdskidåkning vintertid (Ljungåsens friluftsanläggning). Vindkraftverkens närvaro är positiv för dem som nyttjar området då SR Energy står för underhåll och plogning av vägar för att alltid kunna underhålla vindkraftverken.

Andra exempel är aktiviteter som jakt och mountainbike, att vägar nyttjas för att träna travhästar, rastplatser med vindskydd och grillplatser med mera.

SR Energy arbetar gärna med åtgärder inom friluftsfrämjande, naturvård och kulturmiljövård i och kring våra vindparker utifrån lokala förutsättningar och behov.

Övrigt

I sammanhanget kan också nämnas den s.k. ”Incitamentsutredningen”, vars syfte är att skapa acceptans hos närboende för den påverkan som vindkraften innebär. SR Energy följer utvecklingen i frågan och ställer sig positiva till införande av sådana incitament som föreslås. SR Energy anser att införande av Incitamentsutredningen skulle vara positivt för alla som berörs av en vindpark - närboende, samhälle och regionen i stort.

I övrigt ställer SR Energy sig bakom Gotlands Vindkraftsproducenters yttrande, som även bifogas här.

Med vänlig hälsning

SR Energy AB
Sebastian Zartmann

Obs ! de har bifogat Gotlands vindkraftproducenters yttrande, finns under # 146

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Precis som ni skriver har vi endast gjort en översiktlig avgränsning utifrån flera uppställda kriterier och ytorna är endast schematiska. Det är som ni skriver i kommande tillståndsprövning exakt avgränsning görs. Med hänsyn till att verken i framtiden förväntas bli bögre än de som idag finns på Gotland ser vi inte någon möjlighet att ha generella riktlinjer för att tillämpa avstånd till bostäder mer flexibelt än vad som redan står i riktlinjerna idag.

Förvaltningen ser det som positivt att ni har erfarenhet av att verka i områden med friluftslivsvärden och att ni tar ansvar för de områden och värden som finns i de områden ni utvinner energi ifrån. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#177 Trafikverket

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan Gotland 2040

Trafikverket har tagit del av granskningsförslaget för översiktsplan för Region Gotland. Trafikverket yttrar sig i egenskap som ansvarig för transportslagsövergripande och långsiktig planering av det samlade transportsystemet i regionen och som ansvarig för den statliga

infrastrukturen. Trafikverket ansvarar även för att peka ut riksintresse för kommunikationer och önskar lyfta fram följande.

Riksintressen för kommunikationer

Vägar av riksintresse

Översiktsplanen redovisar utpekade vägar av riksintresse på Gotland på ett tydligt sätt. Trafikverket planerar för en åtgärdsvalsstudie för väg 140 mellan Västerhejde och Tofta i syfte att identifiera trafiksäkerhetshöjande åtgärder (se mer under rubriken Trafiksäkerhet). Trafikverket har även en pågående utredning tillsammans med Fortifikationsverket med anledning av den expanderade verksamheten vid regemente P 18. Syftet är att identifiera åtgärder för att förbättra både framkomligheten och trafiksäkerheten gällande transporter till och från regementet samt för förbipasserande trafikanter på väg 140.

Visby flygplats

V2 Annelund

Översiktsplanen föreslår nya utvecklingsområden för verksamheter och industri. V2 Annelund är placerat inom flygplatsens markanspåk. Trafikverket anser att man ska vara försiktig med nya etableringar inom detta område. Det behöver tydligare framgå i översiktsplanen att de nya verksamheterna inom markanspråket för flygplatsen ska vara luftfartsanknuten verksamhet. Det bör vara verksamheter som stärker flygplatsens funktion och ändamål så som en hangar, verkstäder, nya anläggningar för drivmedel eller hotell. För att säkerställa att flygplatsens tekniska utrustning inte påverkas negativt rekommenderar Trafikverket att översiktsplanen kompletteras med information om att CNS-analys och flyghinderanalys bör genomföras tidigt i planeringen av verksamheter intill flygplatsen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Under samrådet av översiktsplanen pågick ett detaljplanearbete för Annelund. Detta arbete är inte aktuellt längre med hänsyn till flera statliga myndigheters intressen och texten för utvecklingsområdet har reviderats. Översiktsplanen kompletteras med information gällande vilken typ av kommunal eller statlig verksamhet som skulle kunna vara möjlig att utveckla inom området, med hänsyn till förekommande riksintressens anspråk.

Vsk9 Norr om flygplatsen

Vsk9 är utpekad som ett möjligt utvecklingsområde för infrastruktur i översiktsplanen. Området är placerat inom markanspråket för Visby flygplats. Syftet med detta område bör förtydligas. Rubriken Hänsyn behöver kompletteras med information om riksintresset för kommunikationer.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Utvecklingsområdet Vsk9 kvarstår som ett möjligt utvecklingsområde för infrastruktur, dock är det inte dagsläget möjligt att i detalj redogöra för hur området kan komma att utvecklas. Området skulle exempelvis kunna utvecklas för vissa kommunala verksamheter om behov uppstår av ytor för infrastrukturändamål. Rubriken Hänsyn kompletteras med information om riksintresset för kommunikationer.

Föreslagna områden för energiutvinning

Det finns ett antal E-områden som även berörs av MSA-ytan från det civila flyget (riksintresse för kommunikationer, ej enbart riksintresset för totalförsvaret). Detta bör kompletteras under rubriken Hänsyn.

Farleder och sjötrafikstråk

Farleder av riksintresse

- o 375 Inloppet till Visby
- o 376 Inloppet till Klintehamn
- o 382 Inloppet till Slite
- o 386 Inloppet till Fårösund (Södra Gattet)
- o 387 Inloppet till Storugns (Kappelshamnsviken)

Sjötrafikstråk av riksintresse

- o 28 Ölands södra udde – Finska viken
- o 30 Ölands södra grund – Svenska Björn
- o 33 Oskarshamn – Visby
- o 34 Visby – Nynäshamn
- o 35 Stenkyrkehus - Ristna (Estland)
- o 37 Landsort – Östersjön
- o 80 Nynäshamn – Gdansk
- o 81 Salvorev – Slite
- o 82 Nynäshamn – Klaipeda

Översiktsplanen behöver kompletteras med farled 386 Inloppet till Fårösund (Södra Gattet) då den inte redovisas i planen. Den beskrivs felaktigt som sjötrafikstråk Fårösund (nummer 385 A från norr och nummer 385 B från söder). Sjötrafikstråket behöver därför även strykas i översiktsplanen.

Föreslagna områden för energiutvinning

Trafikverket delar Sjöfartsverket bedömning att det föreslagna området för energiutvinning (E18) bör utgå, alternativt flyttas eller justeras, så att det inte överlappar det riksintresseklassade sjötrafikstråket (80) för att på så sätt minska risken att påverka fartygstrafiken. Vidare bör det tydligt framgå att vindkraftparkerna bör lokaliseras och utformas med hänsyn till sjöfarten även under rubriceringen "2.13.5 Plats för vindbruk / Förslag till riktlinjer för havsbaserade anläggningar". Den havsbaserade vindkraften utredas innan etablering kan fastställas och vid lokalisering av vindkraftsparker är det avgörande att ta hänsyn till de riksintresseklassade farlederna och sjötrafikstråken samt också till de etablerade fartygsstråken till och från hamnarna och längst med kusten.

Ankarplatser av riksintresse

Översiktsplanen behöver kompletteras med att redovisa följande ankarplatser som är av riksintresse:

- o Ankarplats 3 Visby – Nynäshamn
- o Ankarplats 2 Visby – Nynäshamn

Hamnar av riksintresse

Visby hamn och Klintehamns hamn

Det är positivt att Regionen har använt riksintressepreciseringarna för Visby hamn och Klintehamns hamn som underlag till översiktsplanen. Vidare är Trafikverket positiva till att Regionen har utvecklat hur hamnarna ska tillgodoseas i den kommunala planeringen genom användandet av ”Boverkets allmänna råd om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär” samt bilaga 1, Bullerutredning för riksintressepreciseringarna för Visby hamn och Klintehamn. Förslag till zonindelning är i linje med Boverkets och Naturvårdsverkets riktvärden för ekvivalenta nivåer vid exponerad fasad.

Trafikverket vill upplysa om att enligt Boverkets allmänna råd så kan det finnas behov av buller Anpassning av bostadsbyggnader i enlighet med zon B, även om ekvivalenta nivåer för zon A uppfylls, om maximala ljudnivåer regelbundet överskrider natttid (LFmax över 55 dBA natttid klockan 22–06) vid exponerad sida inom zon A. Trafikverkets bedömning är dock att de maximala ljudnivåerna i normalfallet inte överstiger 55 dBA i zon A.

Reservhamn

Region Gotland framför i översiktsplanen att tillkomsten av en reservhamn är högst angelägen. Trafikverket har i uppdrag att tillsammans med Sjöfartsverket, Forsvarsmakten och Fortifikationsverket inleda förberedande utredningar och undersökningar för att en framtida reservhamn för Visby hamn ska kunna tillskapas snarast möjligt i Kappelshamn på Gotland. Trafikverket ska senast den 25 juni 2024 lämna en redovisning av kostnadsberäkningar för bedömda åtgärder i farled och hamnområde till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet. Därutöver ska Trafikverket lämna en slutredovisning av uppdraget senast den 15 november 2024 till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet.

Övrigt

Text om riksintressepreciseringen för Visby flygplats står under rubriken Sjöfart i granskningsförslaget.

Lokaliseringsprinciper för effektiva transporter

I kapitel 2.1.1 beskriver Regionen riktlinjer för resurseffektiv bebyggelseutveckling. Här lyfts vikten av att ny bebyggelse ska ansluta till ett vägsystem där offentlig service kan ordnas resurseffektivt. Principer för effektiva lokaliseringar presenteras på ett tydligt sätt i en checklista. Trafikverket delar synen om att det är viktigt att tillkommande bebyggelse i första hand placeras där det finns goda förutsättningar att gå och cykla till målpunkter samt där det finns tillgång till kollektivtrafik.

Klimatanpassning

Trafikverket ser positivt på kommunens ambitiösa hantering av klimatanpassningsfrågor i översiktsplanen. Som nämnt i samrådsyttrandet ser vi framöver särskilt utmaningar för infrastrukturen i strandnära lägen, så som i Klintehamn, Kappelshamn och Slite. Nya underlag sedan samrådet bekräftar dessa risker. Trafikverket kommer på sikt att utreda den infrastruktur där störst risker kopplat till ett förändrat klimat identifierats. Trafikverket och Region Gotland kan komma att behöva samverka kring mer omfattande åtgärder, inte minst i Klintehamn där preliminära bedömningar pekar på behov av åtgärder utanför befintligt vägområde på väg 140. Trafikverket ser gärna att klimatanpassningsbehov för väginfrastrukturen lyfts i översiktsplanen som ett utvecklingsområde.

På sida 235 beskriver Regionen behov av att Trafikverket utför klimatanpassningsåtgärder i Slite vid Sjuströmmar. I en regional klimat- och sårbarhetsanalys identifierade Trafikverket också väg 147 förbi Sjuströmmar som en prioriterad plats. Därefter har geotekniker besökt bron över Sjuströmmar och bedömer att riskerna är begränsade. Däremot förekommer större risker på samma vägsträcka närmare Slite. Samverkan med Regionen bör ske kring identifierade risker.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vad roligt att ni anser att klimatanpassning överlag har hanterats väl i översiktsplanen. Gällande synpunkten om att översiktsplanen kan kompletteras med klimatanpassningsbehov för väginfrastruktur som ett utvecklingsområde så har vi ännu inte helt landat i vilken utsträckning klimatanpassningsfrågor ska hanteras i översiktsplanen jämfört med en fortsättning på arbetet med klimatanpassningsplanen. Region Gotland håller även på att sätta en organisation för hur själva klimatanpassningsarbetet ska genomföras framåt. Även om inte alla identifierade klimatrisker finns redovisade i översiktsplanen finns det goda möjligheter för samverkan mellan Region Gotland och andra aktörer och statliga myndigheter, såsom Trafikverket, gällande åtgärder kring identifierade risker. Det finns även möjligheter i framtiden att arbeta vidare med klimatanpassningsfrågor i översiktsplanen genom ett särskilt tillägg för klimatanpassning där frågorna kan behandlas i mer detalj än vad vi hittills har gjort i översiktsplanen.

Region Gotland antog sin första klimatanpassningsplan i oktober 2023, som bl.a. identifierar klimatrelaterade risker kopplade till översvämningar från skyfall och havsnivåhöjning samt erosion förekommer runt om på Gotland. Planen identifierar risker och föreslår ett antal övergripande och generella åtgärder, samt anger att Region Gotland behöver fortsätta arbeta vidare och utöka planen. I den tillhörande åtgärdslistan, under avsnittet Åtgärder inom samhällsfunktion Blåljus och framkomlighet, anges att det föreligger ett behov av åtgärder längs väg 140 i Klintehamn och i delar av södra Slite där samverkan behöver ske mellan

Region Gotland, Trafikverket och Länsstyrelsen. I takt med att Region Gotlands klimatanpassningsarbete fortskrider kommer samverkan med olika aktörer i samhället vara en central del i arbetet. Synpunkten skickas även till berörda delar av teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen som arbetar med klimatanpassning inför ett framtida samarbete gällande klimatanpassningsåtgärder i bl.a. Klintehamn och Slite.

Trafiksäkerhet

I Översiktsplanen skriver Region Gotland att för att höja trafiksäkerheten och att undvika ytterligare hastighetssänkningar ska nödvändiga breddningar och uträtningar av länsvägar prioriteras. Regionen bör driva denna fråga gentemot Trafikverket. Trafikverket vidhåller att de viktigaste åtgärderna för de som åker i motorfordon inte handlar om breddningar och kurvuträtningar. Dessa åtgärder har mycket liten trafiksäkerhetseffekt. De viktigaste åtgärderna för att höja trafiksäkerheten på 90-vägar är mötteseparering och att säkra sidoområden genom vägräcken eller borttagning av fasta föremål nära vägen. Kan inte detta åstadkommas inom en rimlig kostnad behöver hastighetsgränserna anpassas utifrån vägarnas trafiksäkerhetsstandard. Utöver detta behöver vissa korsningar bli säkrare, precis som anges i översiktsplanen.

Då Regionen har framfört önskemål om bibehållen hastighet på 90-sträckorna kommer Trafikverket att utreda alternativa trafiksäkerhetshöjande åtgärder som har potential att utgöra ett alternativ till sänkt hastighet. Under 2024 planerar Trafikverket att påbörja utredningar för väg 140 mellan Västerhejde och Tofta samt på väg 143 mellan Visby och Roma. Intentionen är att åtgärderna ska ha minsta möjliga inverkan på framkomligheten. Trafikverket vill dock vara tydliga med att oavsett typ av trafiksäkerhetsåtgärd, exempelvis breddning, kurvuträtning eller mötteseparering, så innebär de med stor sannolikhet betydande kostnader även för en kortare vägsträcka. Risken är stor att åtgärderna blir svåra eller omöjliga att inrymma inom befintliga ramar för trafiksäkerhetsåtgärder i länstransportplanen för Gotland.

Länstransportplanen omfattar samtliga investeringar i statliga vägar som inte ingår i stamvägnätet. Planen innehåller även medel till statlig medfinansiering till den regionala kollektivtrafikmyndigheten samt till kommuner för bland annat miljö-, cykel-, gång- och trafiksäkerhetsåtgärder i kommunalt vägnät. I egenskap av länsplaneupprättare har Region Gotland rådighet över att prioritera inriktning och att sätta nivåer för åtgärdsområden i länsplanen. Trafikverket bistår Regionen när länsplanen upprättas och trafiksäkerhet ingår i underlag som bland annat anger inriktningsmål inom respektive trafikslag samt vilka särskilda regionala aspekter som bör beaktas.

Utifrån ovanstående resonemang rekommenderar Trafikverket Region Gotland att korrigera skrivningen om att det är specifikt är breddningar och uträtningar av länsvägar som krävs för att höja trafiksäkerheten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Skrivningen som avser breddning och uträtning av länsvägar har delvis justerats, dock kvarstår Region Gotlands ställningstagande om att undvika ytterligare hastighetssänkningar utifrån den politiskt beslutade länstransportplanen.

Fåröförbindelsen

Trafikverket anser att beskrivningen kring fortsatt arbete för en fast förbindelse till Fårö (sida 101) bör revideras så att den stämmer överens med Region Gotland och Trafikverkets avsiktsförklaring från 2021-06-08 (RS 2020/1988, TRV 2013/74299). Avsiktsförklaringen upprättades i syfte att klargöra hur parterna avser att arbeta vidare med frågan om en utvecklad förbindelse till Fårö med utgångspunkt i dels Trafikverkets inriktningsbeslut 2019-06-20 (TRV 2019/73115), dels regionfullmäktiges beslut 2021-02-22 (RS 2020/1988).

Parterna ska tillsammans arbeta för att förbättra färjetrafiken genom ett uppstartat mötesforum för utveckling av färjetrafiken. Med ett utökat antal turer med färjan kommer trafiken att öka på Fårö. Därför har Trafikverket tillsammans med Region Gotland tagit fram en utredning med förslag på trafiksäkerhetshöjande åtgärder på Fårö. Slutligen beskriver även avsiktsförklaringen att frågan om en broförbindelse drivs vidare inom Region Gotland.

Cykel

Det är positivt att översiktsplanen tydligt föreslår att nya pendlingsstråken för cykel ska prioriteras utefter vad som framgår i den kommande cykelplanen. Region Gotland och Trafikverket har ett gott samarbete i framtagandet av den regionala cykelplanen för Gotland.

Bebyggelse invid statlig väg

Trafikverket är positiva till att rubriken skyddsavstånd till statlig väg (2.2.3) har kompletterats sedan samrådet med ytterligare faktorer som kan påverka behovet av ett byggnadsfritt avstånd invid statlig väg.

Lärbro

På sida 230 beskrivs Trafikverkets investeringsprojekt i Lärbro för väg 148. Vi önskar att texten uppdateras. Förslag till förändringar och tillägg är understrukna nedan:

- Åtgärden syftar till att förbättra vägmiljön och trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter.
- Förbättra kvaliteten på vattenskyddet vid Lärbros vattenskyddsområde.
- Produktion beräknas påbörjas 2028 och vara klar under 2029.

Fortsatt arbete och genomförande

Trafikverket ser fram emot det fortsatta samarbetet med Region Gotland. Både med den regiontäckande översiktsplanen och kommande detaljplaner, men även inom de infrastrukturprojekt som pågår i regionen. Trafikverket välkomnar samtidigt en tidig dialog med Region Gotland kring de ärenden och åtgärder som kan ha inverkan på statlig infrastruktur.

Trafikverket Region Stockholm

Paula Kviman
Samhällsplanerare

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Texten har uppdaterats i avsnitt 3.3.7 Lärbro. Se också svar under #213.

#179 Gertrud Engström

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Ämne: trafiksituationen på väg 148, vatten och avloppsfrågan på Fårö, levande stadsmiljö i Visby.

Sommartid är det förenat med livsfara att cykla och gå på väg 148, flera har åkt i diket när stora lastbilar och bussar kör för nära och för fort. Det har varit så i flera år och det är hög prioritet på breddning av vägen eller cykelbana. Det är en av Gotlands mest trafikerade vägar .

Vatten och avloppsfrågan på Fårö och särskilt i Sudersandsområdet måste prioriteras och åtgärdas snabbt innan nya bygglov beviljas. Som det ser ut idag beviljas bygglov och det är ett virrvarr av vattentäkter och infiltrations anläggningar.

Ska Visby behålla sin dragningskraft som en levande och vacker stad, är det dags att ni fun-derar på hur det ska lösas. Det är skrämmande att fler o fler fastigheter ägs av personer som inte bor här permanent. Det blir även minskade skatteintäkter till regionen och bo-stadspriserna blir höga så unga har inte råd att köpa bostad och stanna på Gotland

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt!

För åtgärder som syftar till att förbättra trafiksäkerheten längs med väg 148 för gående och cyklister så anger översiktsplanen att prioriteringar för utveckling av pendlingsstråk bör ske utefter vad som framgår i vår kommande regionala cykelplan, som planeras vara antagen under 2024. Se avsnitt 2.7.2 Cykel för mer information. Trafikverket har även pågående projekt som syftar till att förbättra framkomligheten och öka säkerheten för gående och cyklister längs med delar av väg 148, bl.a. i Bro och Lärbo. På Trafikver-kets hemsida, under fliken Aktuellt i länet – Gotland, går det att läsa mer om de aktuella projekten.

Gällande vatten och avloppsfrågan på Fårö så anger översiktsplanen ett antal inriktningar som syftar till att främja en hållbar försörjning av dricksvatten såväl som ombändertagande av spillvatten och dagvatten. Delvis sker detta arbete utifrån VA-avdelningens arbete med den antagna VA-plan 2018. VA-planen fastställer många områden inom vilka åtgärder och resurser behövs för att säkra den framtida VA-försörj-ningen. Taktén med vilken VA-avdelningen kan arbeta enligt fastställda åtgärder är även beroende av till-gängliga resurser, såväl ekonomiska som personella. För utvecklingen av allmänt vatten och avlopp på Fårö hanterar vår kommande vattentjänstplan ett antal områden, och då särskilt områden med befintliga bebyg-gelsen som kan ha behov av en förändrad VA-lösning. Planen väntas antas av regionfullmäktige under 2025. Översiktsplanen redogör även för hur enskilda VA-lösningar kan tillämpas i områden som i dags-läget saknar tillgång till allmänt VA. Se avsnitt 2.5.3 Enskilt vatten och avlopp för mer information.

Region Gotland har mycket begränsade möjligheter att styra hur olika typer av bostäder och fastigheter an-vänds och hurvida någon folkbokför sig på adressen, vare sig det handlar om Visby eller någon annan del av Gotland. Gällande bostadspriserna är även detta en fråga som i mångt och mycket ligger utanför Region Gotlands rådighet. Dock föreslår översiktsplanen ett antal riktlinjer och målsättningar för att skapa förut-sättningar för byggande och bostadsförsörjning som syftar till att främja en väl fungerande bostadsmarknad, vilket i sin tur är en förutsättning för att skapa ett attraktivt och långsiktigt hållbart Gotland. Se avsnit-ten under 2.1 Skapa förutsättningar för byggande och bostadsförsörjning för mer information. Vidare har

regionfullmäktige beslutat om ett antal prioriteringar och mål som ska gälla inom Region Gotland från 2024 och framåt. Bl.a. gällande prioriteringen av ett hållbart växande Gotland, som kretsar kring att öka antalet invånare på Gotland och att främja ett varierat utbud av bostäder över hela ön som även möter olika individers behov. Yttrandet föranleder ingen ändring.

#180 Carola och Leif Ulriksson

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan 2040

Yttrande betr Hablingbo Stjups 1:31 m.fl (Vindschejkerna på Stjups)

Boendemiljön.

Vår fastighet Hablingbo Hallbenarve 1:14 i Havdhem ligger betydligt närmare de tänkta vindkraftverken än vad Region Gotland angett som riktvärde i er fördjupade översiktsplan för vindkraft på södra Gotland. Vår fastighet ligger enligt de mätningar som finns att tillgå inom 35 db området. I dag har vi det helt tyst utan något bakgrundsljud, skillnaden blir enorm.

Att uppföra 150 m höga vindkraftverk skulle helt förstöra vår närmiljö. Det får stor påverkan på vår idag tysta miljö med avskilt läge som vi valt att bosätta oss på i Hablingbo. Vi skulle bli oerhört störda av ett konstant buller dygnet runt, det visuella när vingarna klipper ljust och den fasta belysning som är högst påtaglig.

Vindkraftsprojektet berör två riksintressen för kulturmiljövården, dels Petesgårdens gårdsmiljö, dels odlingslandskapet i Hablingbo och Silte, med gårdsmiljöer, kyrkomiljöer och medeltida slingrande vägmiljö. De fyra gigantiska 150 meters vindkraftverken kommer att utgöra ett synnerligen störande inslag i detta småskaliga välbevarade historiska kulturlandskap.

Enligt miljöbalken ska område av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada dessa värden. Sverige har ratificerat den europeiska landskapskonventionen vilket innebär att ett landskapsperspektiv ska tillämpas i politiken för regional utveckling, kultur och naturmiljövård med mera.

De föreslagna vindkraftverken i Hablingbo strider därmed både mot miljöbalken och landskapskonventionen. Att det finns en gällande detaljplan som ger bygg rätt är inget argument eftersom den tioåriga så kallade genomförandetiden har gått ut. (planen vann laga kraft 2009)

Naturmiljön.

Vi blir pensionärer inom kort och har för avsikt att vara än mera på Gotland för friluftsliv och rekreation. Vi tycker om att cykla omkring och njuter av de i sen tid fint iordninggjorda naturreservaten Sävvät och Krakvät med bl. a. fridlysta orkidéer samt ett rikt fågelliv. Från vår fastighet ser vi såväl Kungsörn som havsörn sväva över området där verken är planerade och vet att bon finns inom och i närheten av området. Fladdermöss har vi hos oss, d.v.s ca 1000 meter från närmaste planerade verk.

Det är för oss obegripligt att man väljer att uppföra verken i direkt anslutning till ett Natura 2000 område, byggnationen med de oerhörda mängder material och massor som ska transporteras fram och tillbaka kommer att efterlämna enorma sår i den känsliga naturen. Vattentillgången och vattenavrinningen kommer att påverkas, vattengenomsläppningen kommer att minska betydligt, all åverkan på naturen påverkar vattentillgången i fastigheterna i närområdet.

Länsstyrelsens dispensbeslut för vindkraftsprojektet gäller enbart kungsörn. Dispens har ej sökts för havsörn ej heller andra skyddade / rödlistade fågelarter eller fladdermöss.

Vi instämmer helt och hållet i Naturskyddsföreningen Gotlands yttrande daterat 2022-03-03 samt Gotlands ornitologiska förenings yttrande daterat 2022-02-24.

Hållbar Ekonomi.

Vår fastighets värde skulle sjunka betydligt om vindkraftverken byggs, det gäller ju inte bara vår fastighet, samtliga fastigheter i bygden skulle bli drabbade av en markant värdeminskning. Det finns både en emotionell sida av projektet och en ekonomisk som handlar om mer än 100 mnkr. om vi räknar in omkringliggande fastigheter. Det är inte ekonomiskt hållbart som en konsekvens för en byggd. En fastighet ska ha ett långsiktigt och hållbart värde. Det skulle bli oerhört svårt att avyttra fastigheten med vindkraftverken brummande dygnet runt.

Carola och Leif Ulriksson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Området har en detaljplan för vindkraft som vann laga kraft 2009 och inom det området finns ett pågående tillståndsärende. Precis som ni skriver krävs det många utredningar för att slutligen avgöra om en plats är lämplig för vindkraftsetablering. Detta sker i tillståndsprocessen som styrs av miljöbalken vilket i det här området är en pågående process. Då det finns en detaljplan för vindkraftverk i området samt är ett utpekad riksintresseområde kvarstår det i förslag till översiktsplan 2040.

Översiktsplanen har riktlinjer för att buller och rörliga skuggor inte ska drabba närboende det finns också lagstiftning kring detta och det behöver de som söker tillstånden ta hänsyn till i kommande processer.

Region Gotland bevakar frågan om fastighetspriserna och ser fram emot att fler studier görs på detta och gärna i en Gotlandskontext.

Yttrandet föranleder inga ändringar.

#182 #178 Birgitta Tordling Liller

Datum: 2024-05-22

Yttrande översiktsplan Gotland 2040

Ämne: Yttrande till översiktsplanen för Gotland 2040 ärendenummer RS 2024/284

> Idag finns det sex detaljplaner för Ekeviken, ett mindre område på

- > Fårö, som är väl känt även utanför Gotland.
- > Jag deltog på mötet i Fårö bygdegård måndagen den 20 maj 2024, när representanter från Region Gotland informerade schematiskt om översiktsplanen för Gotland 2040.
- > Jag tog upp mina synpunkter på att det är hög tid, att uppdatera området Ekeviken vad avser de nuvarande sex detaljplanerna. Regionens representanter hänvisade mig till att lämna ett yttrande.
- > Politiker och myndigheter ska eftersträva att detta fina område naturmässigt, som gränsar till naturreservatet Ulla Hau och med ett särskilt strandskydd ska sträva efter en likvärdighet och en enhetlighet i ett så begränsat område. Idag byggs det hej vilt med attefallshus, 1-planshus, 1,5-planshus, 2-planshus, från 30 kvm till 100 kvm. Ibland fem små hus på tomter under 1300 kvm.
- > Vid ansökan om bygglov i raden närmast utmed vägen och strandlinjen hänvisar byggnämnden i vissa fall att en fastighet inom en viss detaljplan skulle påverka rörelsen på vägen och stranden och därför lämnar avslag. Vid motsvarande bygglovsansökan på annan detaljplan intill den detaljplan som fick avslag utmed vägen och strandlinjen lämnas ett godkännande.
- > Det bör göras en översyn, så att äldre och senare detaljplaner anpassas till varandra och det ska göras ändringar, som eftersträvar enhetlighet och likvärdighet.
- >
- > Tillgängligheten till toaletter på Fårö är också en angelägen fråga,
- > men där behöver åtgärder skyndsamt sättas in. 508 personer är idag skrivna på Fårö och under sommar- månaderna besöker 100.000-tals turister Fårö. Toaletten vid Broa i anslutning till färjan stängdes för flera år sedan. Färjetoaletten är sedan minst ett par år tillbaka också stängd.
- > Fler parkeringsplatser byggs och de behöver kompletteras med toaletter.
- > Fler toaletter behövs under turistsäsongen och tiderna närmast före och efter säsong.
- > Fårö den 22 maj 2024
- > Birgitta Tordling Liller

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Den som önskar att ändra en detaljplan kan ansöka om planbesked. Miljö- och byggnämnden har som mål att möjliggöra många 500 bostäder per år, detaljplaner som ger ett större tillskott till bostadsförsörjningen är därför prioriterade i nuläget. Översiktsplanen hanterar tyvärr inte frågan om offentliga toaletter och kan inte tillgodoses. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#183 Helene Lindberg

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Hej,

Här kommer några synpunkter vad gäller översiktsplan Gotland 2040.

-Jag som mark och skogsägare på Gotlands landsbygd önskar bygga utifrån min egen vilja även om jag inte bor nära en serviceort.

-Jag har framför mig ett generationsskifte med en vilja kunna bygga mig ett hus på lämplig plats på min mark.

- Jag anser att 3 km från servicenära landsbygd är ett för kort avstånd om man ser till en skola. Jag bor i Lokrume och det skulle innebära att vi inte är nära serviceorten. Upptagningsområdet för Fole skola är Vallstena, Gothem, Bäl, Hejnum och

Lokrume. För att kunna bibehålla skolan borde det rimligtvis inbegripa dessa socknar för att säkerställa skolans fortlevnad.

- Vi måste ha en levande landsbygd.

- Alla kan eller vill inte bo i stan, det blir för trångt där. Utveckla hela ön och gör det inte för krångligt.

- Värna jord- och skogsmarken, men med utvecklingsmöjligheter för livskraftiga lantbruksföretag.

- Ta hänsyn till och ta till sig synpunkter från lantbruket när det kommer till framkomlighet för jordbruksmaskiner vid trafiksäkerhetsåtgärder.

- Lyft blicken och se till nya innovationer vad gäller vatten och avlopp. Ta lärdom av andra kommuner i Sverige.

Med vänliga hälsningar
Heléne Lindberg

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Översiktsplanen hanterar allmänna intressen, som t.ex. etablering av nya bebyggelseområden, men hanterar inte enskilda intressen och hindrar därmed inte enskilda bygglov på platser med goda förutsättningar för komplettering med ny bebyggelse. Gotland har levande landsbygder med en mångfald av socknar och orter. Översiktsplanen vill stärka våra landsbygder och möjligheten till att bo och verka även utanför Visby. Det är inte meningen att översiktsplanen ska tolkas som att det enbart är inom de utpekade områdena för servicenära landsbygd som utveckling ska kunna ske, utan översiktsplanen stödjer även en utveckling utanför dessa där förutsättningar finns. Lokala förhållanden och landskapets förutsättningar avgör vilken typ av utveckling som är möjlig i ett senare skede utanför översiktsplanen. Vad gäller servicenära landsbygd så utgår den från miljö- och byggnadsnämndens prioriteringsmodell som används för detaljplaner således utgår översiktsplanen från den avgränsningen.

Gällande möjligheten att bygga på jordbruksmark för att stödja lantbruksföretagen så får brukningsvärd åkermark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken endast bebyggas för att tillgodose väsentliga samhällsintressen om detta behov inte kan tillgodoses genom att annan mark tas i anspråk. För att underlätta en utveckling pekar översiktsplanen ut flera områden där bostadsförsörjning prioriteras som allmänt intresse före brukningsvärd jordbruksmark som allmänt intresse.

Angående frågan om framkomlighet för jordbruksmaskiner är detta en fråga som i mångt och mycket ligger utanför översiktsplanens rådgivet, då det framförallt berör områden med enskilda vägar.

Gällande att främja innovativa lösningar för vatten och avlopp så är detta något som översiktsplanen uppmuntrar till för att spara vatten och resurser generellt. Yttrandet föranleder ingen ändring av förslaget.

#184 Karin Åström

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag

Ämne: Vindkraft i område E10 Etelhem

Hej. Angående placering av vindkraft i området E 10 vill jag påpeka att såväl havsörn som kungsörn rör sig inom området och ses vintertid flera gånger i veckan beträffande havsörnar och varje vecka gällande kungsörn över/strax över vår fastighet. Stora flockar vitkindade gäss med mindre inslag av andra gåsararter (bläs- och säd-) passerar också fastigheten under vår och höst. Dels under själva flyttsträcket, dels för födosök under längre perioder av rastning då de pendlar mellan väst- och östkust. I övrigt anser jag, som generellt är för vindkraftsutbyggnad, att det vore extremt störande om i stort sett hela vår by omringades – förutom söderut – av så otroligt höga verk på upp mot 250 meter som sannolikt skulle byggas i området. Lägre torn så som dagens i När eller på Näsudden skulle vara betydligt mer acceptabla för oss som lever här. Med vänliga hälsningar, Karin Åström, biolog och ornitolog

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Energiomställningen är en av Region Gotlands prioriterade mål och av stor vikt för en hållbar utveckling. Samtidigt är självklart fågellivet också viktigt att ta hänsyn till. I det här området är Region Gotland fortsatt positiva till en prövning av området. Om det visar sig att det finns artskyddade fåglar (häckande, födosökande eller som annars uppehåller sig på platsen) som enligt Vindvals rapport 6467 är känsliga för vindkraftverk och de eller deras livsmiljöer kan skadas så kan platsen vara otillåten för vindkraftverk. Det ska alltid göras en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal som även den kan leda till att platsen är otillåten. Om underlaget visar att arterna inte finns eller inte påverkas eller skadas kan vindkraftverken tillåtas. Bara förbiflygning av örn diskvalificerar exempelvis inte en plats. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet.

Vi förstår din oro kring höjder och teknikutvecklingen tyder på högre verk än de vi har på Gotland idag. Översiktsplanen anger hänsynsriktlinjer för exempelvis landskap och kulturmiljöer som behöver tas hänsyn till i eventuellt kommande tillståndsprocess. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#185 Roland Stenberg

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Ang plan Gotland 2040

Regionen har att följa kommunallagen, som kräver att förvaltning gör ansvarsgullt och som anger att skola och omsorg är nödvändiga verksamheter. I egenskap av region har man även tagit på sig vård och kommunikationsansvar.

Kommunallagen, 11 kap, 1§: Mål för den ekonomiska förvaltningen

Kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom sådana juridiska personer som avses i 10 kap.2-6

§§./.../

Kravet att ha en god ekonomisk förvaltning fordrar att i första hand verksamheter enligt 2 kap 1§ genomförs korrekt och lagenligt för medlemmarnas bästa. I den mån det även föreligger ett överskott kan även lägre prioriteter enligt 2 kap 3§ övervägas.

Kommunallagen, 2 kap, 1§: Allmänna befogenheter och lokaliseringsprincipen Kommuner och regioner får själva ha hand om angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens eller regionens område eller deras medlemmar.

Av allmänt intresse i detta hänseende är skola (i enlighet med skollagen), vård (i enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen) och omsorg centrala. Trafiksäkerhet inom detaljplanerade områden bör också anses vara av allmänt intresse.

Kommunallagen, 2 kap, 3§: Likställighetsprincipen
Kommuner och regioner ska behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Det finns inte sakliga skäl att prioritera någon specifik grupps idrottsintressen framför andra, exempelvis simklubbar och andra föreningar, som önskar billiga arenor för sina egna sporter.

Kommunallagen, 2 kap, 6§: Självkostnadsprincipen
Kommuner och regioner får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller. Kostnadsnivån är beroende av i vad mån den kommunala verksamheten är rationellt organiserad. Mot bakgrund av att Region Gotlands ekonomi är hårt pressad, kan man inte acceptera att lägre avgifter än självkostnader debiteras. Detta gäller i högsta grad för verksamheter i enlighet med 7§ nedan.

Kommunallagen, 2 kap, 7§ Kommunal näringsverksamhet
Kommuner och regioner får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och syftar till att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna.

Näringsverksamhet – vilket innebär att man tar ut avgifter för varor och tjänster man tillhandahåller, förutsätter att de allmännyttiga anläggningarna och tjänsterna är sådana att alla medlemmarna/invånarna har tillgång till dem. Att skapa resurser som anpassas specifikt för vissa grupper av medlemmar bryter mot denna paragraf.

Exempelvis kan konstateras att ishallar och badhus, utrustade över basnivå och placerade så att bara ett urval av medlemmarna når dem, bryter mot kravet på allmännyttighet. Mot bakgrund av att många personer är känsliga för och kan få brännsår av klorerat badvatten, kan endast badhus på basnivå, utrustad med klorfri vattenhygienisering, anses vara allmännyttiga.

Verksamhetsförslag:

Prioritera skolverksamhet i enlighet med Skollagen: Renovering och iordningställande av hela, tillräckliga och funktionella skolbyggnader, i första steget på högstadieskolorterna och i andra steget på låg- och mellanstadieskolorter där långsiktig skolverksamhet ej kan utslutas. Som del av skollokalerna ingår enkla simbad för grundläggande simträning. Notera skollagens krav på simkunnighet för erhållande av godkänt betyg i idrott. Exempel: Elever i Klintehamn som behöver simundervisning hänvisas en till två gånger per termin till badhus i Hemse. Detta är långt ifrån tillräckligt för att lösa skolans undervisningsansvar. Skollokalerna har börjat renoveras efter cirka 60 år men renoveringen är partiell. Skollokalerna är också för begränsade för att kunna härbergera verksamheten väl.

Omfattande omsorgsverksamhet, även innefattande olika former av uppmaningar till mer hälsosamt leverne och säkertällande att naturmiljöer kring i första hand centralorterna är kända och lätt åtkomliga för medlemmarna, boende på dessa orter och i deras närhet.

Exempel: Dragningar av vägnät och uppsättning av vindkraftverk i Klintehamnstrakten har minskat tillgången till strandnära områden. En motionsrunda i skog är det enda på något sätt iordningställda området. Senaste arbetet med hamnen för fritidsbåtar har grovt försvårat användningen av mindre båtar genom att man resolut höjde kajen.

Exempel: För att stärka ett allmänt hälsosamt leverne bör strandnära områden göras till tillgängliga friluftsområden genom att bromsa avstyckning och nybyggen i dessa områden. Om nödvändigt bör Region Gotland fordra ändrad lagstiftning i dessa avseenden. Fritids- och byggnation styrs aktivt mot områden inne på ön i anslutning till befintliga bebyggelsekoncentrationer.

Exempel: Skapande av uppställningsplatser på passande ställen kompletteras med att polis och länsstyrelse påminner om att lagen om terrängkörning gäller även sommartid i populära vildcampingområden.

Förstärkning av sjukvårdsverksamheten över hela ön.

Exempel: Vårdcentraler koncentreras till Visby. Vårdsituationen för landsbygdsboende har på detta sätt försämrats.

Skapande av säkra färdvägar för skolelever till och från skola och förskola. Detta innebär inventering av och upprättande av sammanhängande trottoarer i de olika skolorterna. Gränslinjer längs gator för att identifiera vad som är körbanor och vad som är trottoarer. Planering och iordningställande (inklusive skyltning) av trottoarer för enbart gående och trottoarer för gående och cyklister i kombination. Fortsatt utbyggnad av cykelbanor mellan flera orter på ön. Exempel: Skolgatan, gatan framför Klinteskolan; är nu gjord till genomfartsgata för tyngre trafik genom samhället. Det finns ingen markering eller trottoar som skapar relativ säkerhet för elever till och från skolan. Tyngre trafik inklusive bussar i linjetrafik bör i möjligaste mån tilldelas restriktioner och nya rutter, baserade på korsningen mellan väg 140 och Hamnvägen/Verkstadsgatan. Exempel: Det finns en servering vid Verkstadsgatan (strax öster om korsningen med Norra Kustvägen) och en kiosk vid samma korsning. Många bilar väljer att parkera längs vägens sidor på sådant sätt att fotgängare tvingas gå mitt ute i gatan eftersom sidorna är blockerade. Exempel: Cykelbana söder om Klintehamn, dels mot Nedre (västra, kustnära) Fröjel och Eksta, dels mot Klinte (området kring kyrkan och Klinteberget) och Hemse efterfrågas återkommande av boende (och turister).

För att säkra personalförsörjningen inom skola, vård och omsorg, krävs att kompetenshöjning för skolpersonal, omvårdnads- och sjukvårdspersonal genomförs samt att medvetna lönehöjningar för dessa personalkategorier prioriteras.

Samhällsbyggnadsförvaltningens kommentar

Tack för dina synpunkter!

Det stämmer att Sveriges kommuner och regioner har att följa kommunallagen och annan relevant lagstiftning i dess olika verksamheter. Detta gäller naturligtvis även för Region Gotland. Innehållet i en översiktsplan regleras dock huvudsakligen i plan- och bygglagen samt miljöbalken. Mot denna bakgrund kommer svaret på synpunkterna inriktas på sådant som en översiktsplan har att bantera.

Ambitionen med översiktsplanen är att den, inom nu gällande lagstiftning, ska bidra till att Gotland utvecklas i enlighet med visionen och inriktningen som pekats ut i den regionala utvecklingsstrategin, Vårt Gotland 2040. En översiktsplan ska på en övergripande nivå redovisa hur mark- och vattenområden och den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Därtill hanterar översiktsplanen inriktningar inom vissa områden som är av särskild betydelse för den fysiska planeringen. Bland annat framgår detta i 3 kap. 3,4 och 5 §§ plan- och bygglagen. Översiktsplanen hanterar därmed strategiska frågor på en övergripande nivå, frågor som är på en mer detaljerad nivå hanteras inte i översiktsplanen.

Exempelvis hanterar inte översiktsplanen frågor gällande trafiksäkerhet inom detaljplanerade områden, då regleringen av vilka åtgärder som bör genomföras sker i detaljplanen. Däremot anger översiktsplanen ett antal riktlinjer och målsättningar som på en övergripande nivå syftar till att förbättra trafiksäkerheten och öka framkomligheten på Gotlands vägar. Se avsnitt 2.8 för mer information.

Gällande verksamhetsförslagen om skick och funktion av skolbyggnaderna är även detta en fråga som ligger utanför översiktsplanens rädighet, även om det är viktiga synpunkter. Översiktsplanen har flertalet inriktningar och målsättningar som på olika sätt syftar till att stärka skolorna inom ramen för den fysiska planeringen. Förvaltning och underhåll av Region Gotlands bebyggda fastigheter ligger inom ramen för teknikförvaltningens ansvar, under fastighetsförvaltningsavdelningen. Gällande tillgång till badbus har översiktsplanen att förhålla sig till gällande strategi, Ett långsiktigt hållbart service utbud på Gotland 2019-2030. Denna anger bl.a. att badbus utgör en platsbuden service för fritidsändamål. Strategin har en indelning av Gotland i tre serviceområden och anger vilken typ av serviceverksamhet som finns inom respektive område, exempelvis badbus.

Gällande synpunkten om arbetet med hamnen i Klintehamn och att höjningen av kajen har försvarat användningen av mindre båtar har medborgarförslag inkommit till Region Gotland gällande detta. Arbetet pågår med att finna en lämplig lösning.

Gällande hur Gotlands kustnära områden utvecklas har översiktsplanen ett antal riktlinjer och målsättningar kring resurseffektiv bebyggelse, som bl.a. syftar till att främja en mer samlad bebyggelse och att värna viktiga natur- och rekreationsområden. Genom att översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för bostäder i anslutning till små och tätorter samt skolor, över hela ön, snarare än attraktiva kuststräckor vill översiktsplanen underlätta boendesituationen för året-runt-gotlänningar. Detta leder även till bevarandet av flera kuststräckor som är värdefulla för friluftslivet.

Region Gotland kan inte, inom ramen för översiktsplanen, avgöra hur andra statliga myndigheter ska utföra deras myndighetsuppdrag. Även lokaliseringen av vårdcentraler är i mångt och mycket en fråga som hanteras utanför översiktsplanen. I de fall som hälso- och sjukvårdsförvaltningen har lyft fram behov kring markanspråk för att utveckla sin verksamhet har översiktsplanen försökt förhålla sig till detta.

Avseende skapandet av säkra färdvägar för skolor har Trafikverket pågående projekt, under benämningen Säkrare skolvägar på Gotland, som syftar till att öka trafiksäkerheten vid ett antal kolor längs med det statliga vägnätet. Där Region Gotland är vägbärgare för det kommunala gatunätet arbetar teknikförvaltningen med uppdrag som även dessa syftar till att öka tillgängligheten och trafiksäkerheten för skolor på Gotland. För trafikåtgärder i Klintehamn finns identifierade åtgärder i Program Klintehamn 2030 som kretsar kring en utveckling av trafik och infrastruktur. I programmet framgår även vilka aktörer, utöver Region Gotland, som är ansvariga för genomförandet av programmets olika delar.

En fortsatt planering och utbyggnad av fler cykelbanor mellan orterna runt om på Gotland kommer ske utifrån den kommande regionala cykelplanen. Översiktsplanen har ett antal riktlinjer som handlar om att förbättra möjligheten att välja cykeln som färdmedel. Se avsnitt 2.7.2 Cykel för mer information.

Personalförsörjning inom skola och vård- och omsorg är en mycket viktig fråga. Dock är åtgärder kring kompetenshöjning samt lönesättning ingenting som översiktsplanen kan påverka. Översiktsplanen har dock att förhålla sig till kompetensförsörjningsfrågan på en övergripande nivå, vilket bl.a. innebär att genom riktlinjer och olika målsättningar försöka främja en varierad bostadsmarknad som kan möta olika individers behov. Därtill syftar översiktsplanen på den övergripande nivån att verka för att skapa attraktiva miljöer som kan bidra till att fler människor väljer att flytta till Gotland, vilket är i linje med flertalet av regionfullmäktiges mål och prioriteringar för 2024 och framåt, bl.a. gällande kompetensförsörjning. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#186 Annika Holmquist

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Ämne: Tofta strand

Vi är mycket oroliga över vad som ska hända med Tofta strand och området innanför Tofta strand.

Vi protesterar mot Region Gotlands nya översiktsplan 2040 som pekar ut Tofta strand som ett potentiellt LIS område.

Vi protesterar mot att ta bort strandskyddet från Tofta strand och/eller ge dispens från strandskyddet.

Tofta strand får inte privatiseras eller bebyggas. Dess unika natur med sanddynor, tallskog, växter och djur måste bevaras. Det gäller inte bara själva stranden utan även området innanför stranden; strandvallen och bakomliggande sanddynor och talldungar.

Hälsningar

Annika Holmquist och Robert Jansson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för era synpunkter. Syftet är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning.

#187 Lasse Ahlström

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Jag vill framföra synpunkten på att göra Tofta strand till ett LIS-område.

Avsikten att ...

“möjliggöra etablering av byggnad som kan inrymma verksamhet med fokus på att stötta näringslivsutveckling i bygden och befintliga verksamheter”, samt att badplatsen kan bli mer attraktiv genom “ytterligare etablering av olika typer av servicebyggnader för servering, utbildnings- och uthyrningsaktiviteter liksom att genom åtgärder tillgängligheten passa fler delar av stranden”

Det kommer att innebära att det planerade gigantiska spa-hotellet, bungalows, och andra stora stugor/ byggnationer som restauranger, caféer, etc helt kommer att dominera såväl strand som plats. Natur med skyddsvärda och rödlistade arter kommer att försvinna. Det populära strand- och folklivet får svårigheter att rymmas på de ytor som är kvar när alla byggnationer är klara. De flesta besökare kommer ju trots allt till Tofta strand över dagen och kommer inte att bo på något hotell, det kommer där att bli mycket trångt.

Jag tycker att det är märkligt att göra Tofta strand till ett LIS-område. Tofta med sin relativa närhet till Visby, gör att det är Visby man pendlar till för arbete, skola, affärer, social service etc. Betydelsen Landsbygdsutveckling i strandnära läge, tjänar då mer att främja de entreprenörer som vill skapa en turistanläggning än att se till hela Tofta som en ort.

Jag ifrågasätter LIS-områdets utstakning alldeles vid strandkanten längs Tofta strand, det som idag regleras av regler för gällande strandskydd. Flytta gränsen 200 meter upp från strandkanten så att skyddsvärda och rödlistade arter, flygsand och sanddyner kan finnas kvar och inte trängas undan av div byggnationer.

Dessutom bör framtida havsnivåer tas i beaktande och därmed reglera hur nära man bygger

Med vänliga hälsningar

Lasse Ahlström

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Ett s.k. LIS-område kan pekas ut inom strandskyddat område för att ge möjligheter till ytterligare ett särskilt skäl för att pröva strandskyddsdispens. Därav behöver områden ligga innanför strandskyddets avgränsning. Syftet är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Trots sin relativa närhet till Visby kan en landsbygdsutveckling i området förväntas påverka befolkningsutveckling, ekonomisk tillväxt (nya företag och arbetstillfällen), tillgång till service och infrastruktur, samt social sammanhållning och livskvalitet för de som bor där. Alltså inte bara ge effekter för ett specifikt företag eller en entreprenör. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden och risk för översvämning och erosion kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning.

#188 Lars Jonsson

Datum: 2024-05-23

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Granskningsyttrande

Lars Jonsson

Regionens översiktsplan 2040 är på många sätt ett gigantiskt arbete med att försöka skapa en ordning och översikt i planeringen under de närmsta 15 åren. De stora och omfattande behoven av att skapa en bra bebyggelsestruktur, service för innevånarna och möjlighet att stärka de olika näringsgrenarna som skapar jobb och liv på Gotland. Det är en svår och tålmodsprövande uppgift och hatten av för alla som engagerar sig på olika sätt. Jag har personligen enbart haft möjlighet att skapa mig en bild av hur regionen tänker när det gäller synen på konflikten mellan vindkraft och bevarande av naturen och landskapets betydelse för Gotland som plats av bo på och besöka. Det är uppenbart att regionen i sin ambition att gå före i klimatomställningen sitter fast i en förställning att vägen dit skall ske genom mer vindkraft både på land och till havs. Jag misstänker att det finns en vision präglad av första generationens vindkraftverk som initierats av markägare och som ägdes av lokala vindkraftkollektiv. Miljöpartiet i sitt samrådsyttrande påpekar att tiden har sprungit ifrån den småskaliga vindkraften på land, och föreslår mer vindkraft till havs. Tyvärr ligger inte lösningen i havsbaserad vindkraft i känsliga marina områden heller. Det är dags för regionen att vakna och verkligen försöka förstå vad Gotlands starka varumärke innebär och hur den kan förstärkas och vidareutvecklas. Om vi vill utveckla Gotlands unika kvalitéer som i det långa perspektivet utgör en stark dragningskraft för människor så måste vi värna om vår natur, vår kultur, vår historia och vårt kulturlandskap. Jag ser att jordbruket, djurhållningen, matproduktion, betesmarkerna, den oexploaterade kusten, det unika landskapet är vår framtid. Det blåser mycket på andra platser, till havs och till lands och Gotland kanske inte är en ö som måste exploateras för vindkraft.

Jag ser en fara i att regionen först bjuder in till omfattande samråd kring en 460 sidor lång ÖP som många engagerar sig i och sedan skickar ut en reviderad upplaga på 402 sidor samt en bilaga med 564 sidor där inkomna yttranden redovisas och sedan förväntar sig att vi skall se hur regionen tagit emot våra synpunkter och inlemmat dessa i granskningsförslaget.

Om man ser till de samråd som kommit in, dvs de reaktioner och kommentarer som uttryckts från olika aktörer så dominerar bebyggelse och vindkraft. Vad gäller vindkraft så verkar det finnas ett starkt motstånd från en majoritet av medborgare som blir berörda av regionens planer. Många är lokalt engagerade (exempelvis Mästermyr) medan andra har en mer generell rädsla för att vindkraften kommer att påverka naturen negativt. Det kan var enkelt för regionen att avfärda kritiken som organiserad av ett fåtal mycket engagerade, som jag själv, men om det inkommer förslag där 95% är negativa och de positiva främst är markägare eller företag eller föreningar med eget ekonomiskt intresse i frågan så bör regionen lyssna. Det föreliggande ÖP 2040 präglas av en tondövhet inför de problem som en storskalig exploatering av vindkraft innebär.

Jag tycker inte heller att regionen på ett tydligt sätt redovisar vilka förändringar man gjort och redovisar skälen. Regionens redovisar i sin sammanfattning följande större förändringar i text respektive karta vad gäller energi/vindkraft avsnitt 1.7

Text:

*Avsnitt 2.13 har reviderats och omstrukturerats.
Föreslagna områden för energitvinning
redovisas i kapitel 3 under respektive delområde,
har indexerats och redovisas på mark- och
vattenanvändningskartan.*

Karta:

Energiproduktion har reviderats utifrån förslaget i kapitel 3.

Ytor för energiutvinning (energiproduktion) har reviderats. På land har ytor minskats ned inom skyddade områden. Ytor till havs har lagts till. Tidigare område 6, ej generationsväxling har tagits bort från kartan.

Det är bra att regionen använt en tydligare färg för nya föreslagna områden. En del mindre verk som tidigare rubricerats som att de inte bör generationsväxlas har tagits bort från kartan vilket ger en känsla av att kartan har färre områden som har vindkraftverk. Andra verk som de i södra Grötlingbo och andra på norra Gotland nämns inte i översikten och bör ha behandlats i ÖP 2040, vad händer med dessa? Området Kullen har t.ex. helt enkelt strukits från kartan fast de står där. Jag konstaterar att av de tidigare områden som föreslagits och nu tagits bort är det de som ligger närmast Visby och Tofta skjutfält, dvs militären. Området kring Martebo myr och i socknarna kring Norrlanda, Kräklingbo och Ala har tagits bort. Det är välkommet med anledningen till detta har inte redovisats annat än som ovan.

Detta skapar en känsla av att vindkraften skall läggas i en cirkel så långt ut från Visby som möjligt, men inte på Östergarnslandet som råkar vara en populärt bostadsområde för Visbypendlare, eller på Fårö och Storsudret.

Den stora förändringen från samrådsversionen är förutom de områden som tagits bort är tillägget av ett stort område utanför Storsudrets hela västra kust benämnt E 18. Detta område dubbelt så stort som hela Storsudret 10 km ut från kusten är inte mindre än härresande. Det tycks ha lagts dit ad hoc utan att det diskuterats eller motiverats. Att föreslå ett område med en så pass stor påverkan mot bakgrunden av de landskapsanalyser som Kalmar Läns Museum presenterat för södra Gotland, och mot bakgrund av den pågående behandlingen av Aurora och Kultje, Natura 2000 bedömningar etc. är inte mindre än ansvarslöst av regionen. OX2 har nyligen föreslagit att minska den nordligaste utbredningen av Aurora (22 km ut från kusten) av hänsyn till den visuella påverkan och den starka kritik som framkommit. Då föreslår regionen en park i samma riktning 10 km närmast kusten. Samhällsbyggnadsförvaltningen skriver vad gäller detta område, i allmänna ordalag att:

*Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. **De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk.** Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. En upplysning om att samråd behöver ske med flera myndigheter i samband med planering av vindkraftsetablering har lagts till i kapitel 2.*

Regionen skriver att den kan prövas, dvs vi tar inte ansvar för förslaget utan det kan prövas. Jag skräms över den nonchalans eller brist på förståelse som uttrycks i detta förslag. Min mildaste tolkning är att regionen tänker att OK, vi tar bort lite på land och så lägger vi till ett tre gånger så stort område till havs nånstans långt borta i periferin. Detta är en Översiktsplan för de kommande 15 åren, förslag bör vara väl behandlade av någon kunnig handläggare och väl motiverade.

S

Jag kräver att den eller de som är ansvarig för detta specifika tillägg/förslag redovisar bakgrunden. Man kan inte föreslå ett område för vindkraft i en granskningsversion utan att berätta om bakgrunden och vad som föregått beslutet. Regionen beskriver området på sid 331

Område föreslaget för nyetablering av vindkraft. Utpekad med stöd av rapporten Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön.

Utpekad av vem och av vilka exakta själ?

Jag tycker att ansvariga politiker skulle ta fasta på rapporten Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad ER2021:2 där Gotland tar sitt nationella ansvar och utgår från ambitionen att uppnå en energiutvinning på 1 TWh årligen. Ett alternativ vore att utreda ytterligare 1,5 TWh för att tillgodose ett möjligt framtida behov av Heidelberg materials energibehov. Om "Cementa" får ett fortsatt brytningstillstånd vilket trots allt är osäkert så borde det vara möjligt att skapa en havsbaserad vindkraftpark som tillgodoser deras behov.

Att som nu sker lägga ut mattor av möjliga områden som skall prövas skapar en osäkerhet och bäddar för långvariga konflikter och splittring på landsbygden. Jag tror inte att regionen har gotlänningarna med sig på detta förslag.

Länsstyrelsen har i sin sammanfattning sagt att:

*Gotland har naturligt goda vindförhållanden och el från vindkraft utgör en betydelsefull del i Sveriges energisystem. Länsstyrelsen anser att vindkraftutbyggnaden är en viktig del i klimatomställningen till förnybar energi på Gotland och i Sverige. **Länsstyrelsen vill lyfta fram den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad som gör en regional fördelning av behovet med 1 TWh vindkraft på land på Gotland och att detta kan ses som ett första mål.** Länsstyrelsen konstaterar dock att det finns motstående intressen som behöver hanteras. Flera vindkraftsområden i översiktsplanen berör natur- och kulturvärden, landskapsbild, totalförsvaret m.m. Det är tydligt att flera av de större områdena för vindkraftsetablering omfattar områden med höga naturvärden. **Länsstyrelsen erinrar om att flera av de miljöaspekter som har betydelse vid tillståndsprövning av vindkraftverk fortfarande är outredda i de områden som pekats ut som lämpliga.** Länsstyrelsen tar inte ställning till något enskilt område, men bedömer att det troligtvis i dagsläget skulle vara svårt att få tillstånd på flera av de utpekade områdena.*

I regionens ÖP 2040 tycks dessa konfliktytor viftas bort och skriver overseende att de behöver hantera olika målkonflikter

Med vänlig hälsning

Lars Jonsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Se svar under #192

#189 Maria Sandgren

Datum: 2024-05-22

Yttrande ang. Översiktsplanen 2040 LIS 25 Tofta Strand.

Jag inkommer härmed med mitt yttrande som sommargotlänning sedan 1985, fastighetsägare i Tofta socken sedan 2011, permanent boende 2015-2022 och mamma till två pojkar, som vuxit upp med Tofta strand som som lekplats året runt, samt med förhoppning om att området ska bevaras för kommande generationer.

Jag anser att området ifråga, d.v.s. strandfastigheterna Tofta S:7, S:10, S:4, S:21 samt S:22, ej bör lyftas bort från strandskyddet på grund av nedanstående skäl:

- Områdets höga naturvärden.
- Områdets stora betydelse för det rörliga friluftslivet.
- Områdets stora betydelse för landskapsbilden.

Ökningen av artificiellt ljus i världen (som kallas för ljusföroreningar) har en negativ inverkan för såväl människor som natur. Andelen av jordens yta som är täckt av artificiellt ljus ökar i snitt med 2,2 procent per år. Människor och djur har en förmåga att kunna anpassa sig till naturligt ljus, som exempelvis månsken och norrsken. Det artificiella ljuset är ett hot mot djurriket eftersom det påverkar dygnsrytmen för många djur. Även människor påverkas negativt av ljusföroreningarna. Forskning visar att en onaturlig dygnsrytm kan ge upphov till diabetes, fetma och psykisk ohälsa.

Ljusföroreningar är vad det låter som – nedsmutsning med ljus. För mycket ljus, för starkt ljus, ljus på fel plats – allt artificiellt ljus som riskerar att påverka djur- och naturliv. Allt levande är utvecklat i en värld där dag och natt följer på varandra, där ljus och mörker samspelar. När natten belyses som vore den dag sätts våra inre klockor ur spel.

Det finns idag få platser i världen där vi kan uppleva en mörk natthimmel, knappt en femtedel av jordens befolkning kan se Vintergatan. Ökande artificiellt ljus är ett miljöproblem i jämförelse med global uppvärmning och avskogning.

<https://catalog.lansstyrelsen.se/store/13/resource/2713>

Tofta strand är unik med dess storlek och än så länge relativt obebyggd och orörd. För mig personligen ger orördheten en känsla av frihet som jag annars bara upplever ute på havet eller i fjällen. Strandens läge från Visby och fastlandet är unikt. Det går fort att få uppleva detta. Tofta har en särställning för allmänhetens (fast boende, sommarboende eller turisterna) rekreation.

Dessutom har stranden skyddsvärda flygsanddynerna i olika stadier med en mångfald av fridlysta och rödlistade arter.

De senaste åren har Tofta strand med dess omgivning blivit mer upplyst. Strandrestaurang (Tofta Beachhouse), livräddartorn, padelbanan och fler småhus i brf Tofta Resort. Se bifogad bild.

Den biologiska mångfalden ska bevaras och områden med stora naturvärden ska värnas. Målen i Agenda 2030 ska uppnås. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-15-ekosystem-och-biologisk-mangfald/>

En exploatering med bebyggelser på Tofta strand innebär ljusföroreningar från fasad- och vägbelysning, året runt, trots att turistsäsongen och besökarna till bebyggelserna är få från

oktober till april. Ljuset påverkar upplevelsen av stjärnhimlen, som är unik, på kvällspromenaden med månen som ledljus och vågornas brus som musik. Dessutom påverkar ljusföroreningarna djurlivet på stranden på ett sätt vi än inte vet svaret på.

Maria Sandgren

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter. Syftet är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden och risk för översvämning och erosion kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning.

På s. 137 i granskningsförslaget finns en text om ljusföroreningar och dess problematik. Det anges också att: "För att minska ljusförorening bör en strategi utarbetas för att öka kunskapen och ge regionens förvaltningar möjlighet att fundera på lämpliga anpassningar. Mörker såväl som ljus behöver planeras." Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

#190 Peter Salenius

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Jag, Peter Salenius, vill härmed framföra mina synpunkter på förslaget om att utpeka området vid Tofta strand som ett LIS-område.

Skäl för mina synpunkter:

Höga naturvärden:

Naturvärdesinventeringen för Tofta strand visar att området har mycket höga naturvärden med ett stort antal rödlistade och fridlysta arter. De utvecklade sanddynsområdena uppfyller dessutom kriterierna för Natura 2000-habitaten Vita dyner, Grå dyner och Dynvåtmarker, vilka är prioriterade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet.

Juridiskt skydd:

Enligt Miljöbalken och EU:s Art- och habitatdirektiv är dessa områden starkt skyddade, och varje förändring som kan hota deras bevarande strider mot dessa lagar och direktiv. Natura 2000-statusen innebär ett särskilt ansvar för att bevara områdets unika ekologiska värden.

Riksintresse för det rörliga friluftslivet:

Tofta strand är av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Stranden och dess omgivningar är viktiga för allmänhetens rekreation och har en särställning som en av Gotlands mest populära bad- och rekreationsplatser.

Skyddsvärda flygsanddyner:

Området innehåller skyddsvärda flygsanddyner i olika stadier, vilket bidrar till en mångfald av fridlysta och rödlistade arter. Dessa unika ekologiska strukturer är känsliga för störningar och bör därför bevaras intakta.

Flygsanden i Tofta Strand

I regionens naturvårdshandläggare yttrande i bygglovet för restaurangen påpekas att Tofta Strand området ligger inom riksintresse för flygsandsområde. I yttrandet nämns bl.a. ”Länsstyrelsen uttalat sig angående naturreservat Gotlandskusten och strandskydd och det som kan nämnas utöver är att man vid byggnation gör så liten åverkan som möjligt på sanddynerna/stranden och dess naturmiljö”.

I regionens fördjupning av ÖP nämns följande om flygsandsområden:

Ungefär halva arealen flygsanddynor på fasta Gotland har exploaterats med fritidshusbyggnad.

En restriktivitet bör verka för att inga ytterligare orörda sammanhängande flygsandsområden fragmenteras av spridd bebyggelse. Riksintressets värden påverkas negativt bland annat av dikningar, olämplig skogsavverkning och olämplig fritidsbebyggelse. Flygsanddynor har en liten areell utbredning i landskapet samtidigt som de hyser många specifika arter.

Flygsandsområden, täcker flygsand ca 1 % av Gotlands areal. Och detta vill de bygga sönder och exploatera inom Tofta strands hela område. Är det ens möjligt när detta område ligger inom riksintresse för flygsandsområde? Förutom friluftsliv och naturreservat.

Finns inte andra markområden som är mer lämpliga?

Sveriges geologiska undersökning har upprättat dokumentet, SGU K4:

Beskrivning till jordartskartan Gotland, Sven-I. Svantesson

<https://resource.sgu.se/dokument/publikation/k/k4beskrivning/k4-beskrivning.pdf>

”Flygsand förekommer på åtskilliga andra ställen på Gotland, men bildar inte tillnärmelsevis så stora områden som på Avanäs. Tämmligen stora områden med flygsand har kartlagts bl.a. väster om Stenstugu i Bunge (7J 3 h), Irevik i Hangvar (7J 3 d), nordväst om Garde i Stenkyrka (7J 2 c), mellan Mos i Stenkyrka och Tingstäde (7J 1 d), vid Åminne (6J 8 f) och Tofta strand (6I 5 h), Gyllauen i Ardre (6J 2 f), längs vägen mellan Alskog och Garde (6J 1 d), vid Hörte i När (5J 9 d), Lauritse i Rone (5J 8 b), nordost om Sigsarve i Grötlingbo (5J 7 a) och vid Holmhällar i Hamra (5I 2 j till 5J 2 a). Enligt kartdatabasen täcker flygsand ca 1 % av Gotlands areal.”

Riksintresse för kulturlandskap:

Tofta är utpekad som riksintresse för kulturlandskap. Detta innebär att området har särskilda kulturella och historiska värden som behöver bevaras och skyddas mot förändringar som kan skada dess integritet och unika karaktär.

Olämpligt val av LIS-område:

Gotland är ett av de län som pekar ut LIS-områden med stor försiktighet. Att välja ett av öns mest populära turistområden nära Visby för ett LIS-område ifrågasätter om det verkligen stödjer landsbygdens utveckling, vilket är LIS-verktygets syfte. Ett sådant val kan istället hota att försämra områdets attraktionskraft och dess befintliga värden.

Värdefull kuststräcka enligt länsstyrelsens dokument:

Enligt länsstyrelsens dokument om kulturvärde: "Denna kuststräcka utgör tillsammans med klintarna vid Ireviken och Lickershamn den mest magnifika kustnaturen på Gotland. Om möjligt finner man här fler individuellt utformade partier. Att denna kust är av största värde för landskapets struktur kan inte nog poängteras. Stora delar av dessa enastående naturvärden ligger inom militärt område. Detta försvarar emellertid inte att landskapets morfologi förstörs."

Negativ miljöpåverkan:

Utpekandet av ett LIS-område vid Tofta strand riskerar att skada de värdefulla sanddyns-områdena och de skyddade arter som lever där. Denna påverkan skulle vara en irreversibel förlust för den biologiska mångfalden och strider mot målet att bevara dessa prioriterade naturtyper.

Alternativa lösningar:

Det finns alternativa områden som kan utvecklas utan att påverka dessa skyddade naturvärden. Jag föreslår att sådana områden utreds och beaktas som ett alternativ till det föreslagna LIS-området vid Tofta strand.

Bilagor:

Naturvärdesyttrande Tofta Strand (#56 Yttrande naturvärden.pdf)

GNF yttrande detaljplan Tofta strand 30 okt 2022.pdf

SIG - yttrande till detaljplansförslaget.pdf

NVI Tofta strand.pdf

Dokumentet från 1993 har tagits för att skydda hela Gotlands kust.png

Länsstyrelsens dokument om kulturvärde.png

Detta dokumentet från 1993 har tagits för att skydda hela Gotlands kust. Här framgår tydligt att Tofta strand ingår i det stora skyddet för naturen på hela ön.

Gå in på "skyddad natur naturvårdsverket.se"

Jag ber er att ompröva beslutet och avslå förslaget om att utpeka området vid Tofta strand som ett LIS-område för att säkerställa att de höga naturvärdena och kulturlandskapet bevaras för framtida generationer.

Med vänlig hälsning,
Peter Salenius

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter.

Syftet är att möjliggöra för enklare service under delar av året samt att utföra tillgänglighetsanpassade åtgärder. Allmänhetens tillgänglighet längs med stranden samt hänsyn till förekommande naturvärden och risk för översvämning och erosion kommer att fortsatt behöva hanteras vid en eventuell ansökan om strandskyddsdispens inom det föreslagna LIS-området. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva möjligheten om LIS-område på Tofta varför inga ändringar görs för områdets föreslagna utbredning. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

#191 Hasse Rosengren

Datum: 2024-05-22

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Hej, Insänder synpunkter på Översiktsplan 2040. Jag är Ordf i Fårö Bygderåd , sekr i Fårö LRFavd. Jag har stöd i flera av mina synpunkter i föreningarna men står själv för skrivningen eftersom diskussionerna efter mötet på Fårö inte kunde sammanfattas inom resp förening.

Synpunkter på Översiktsplan 2040 avseende Fårö

Vatten och avlopp

Det är viktigt att vidmakthålla storleken på fastigheter till minst 2000 kvm för att undvika störningar med avlopp. I områden som detaljplaneras kan mindre storlek antas men då skall gemensamhetsanläggningar säkerställa att områden inta blir överbelastat. Avatäkten bör tas i bruk och ge vatten till det nya LIS-området Sudersand. Tidigare har angetts att vattenverket måste byggas till och detta är ju möjligt i skogspartiet vid EBBAS men annars har Reginen mark strax öster om förslaget till LISområdet Sudersand.

Lisområden

Det är glädjande att Sudersand tas upp som LISområde. Det borde ge möjligheter att fortsätta den utveckling som tidigare föreslagits att Sudersand behandlas särskilt. Detta innebär inte att vi ser det fritt fram för allt. Områdena i Kyrkviken kan utvecklas om vi går samman och ser möjligheterna som nämns i planen. Avseende Klintsbro som nämns som tidigare skyddsområde så anser vi att naturvärdena är stora och att endast den del som varit skyddsobjekt och stenbrottet bör nyttjas. Däremot så ser vi gärna byggnation längs nedfarten och framförallt reparation och underhåll av gamla byggnader.

Byggnation av Få 15

Eftersom vi med Trafikverket och Region Gotland tagit upp trafiken längs väg 702 Ekekorser mor Ekeviken som hård belastning med stora trafikstörningar vill vi begränsa byggandet längs vägen med nya utfarter. Viktigast är att förbättra nuvarande trafiksituation och därför förordas byggande längs vägarna som redan finns mot Ajkesträsk. Detta borde ske genom att följa ert förslag i skogsbrynskanter varvid åker- och betesmark blir orörda och en tillgång för miljön

Ekeviken

Här måste det ske en begränsning av fastigheter om inte vatten och avlopp åtgärdas. Trafiksituationen under sommaren måste styras upp avseende hastigheter och parkeringsplatser.

Husbilar

Vi måste stödja husbilsägare att kunna parkera genom fickot längs vägarna. Längs ett flertal strandvägar borde vi också kunna medge parkeringar. Husbilsägarna borde också kunna tömma sina tankar vid någon plats på Fårö

Hasse Rosengren

Fårö

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för dina synpunkter!

Gällande synpunkten om minsta tillåtna storlek på fastigheter så är detta något som du skriver kan tillämpas i processer utanför översiktsplanen, såsom bestämmelser i en detaljplan. För enskilda fastigheter utanför detaljplanelagt område regleras möjligheten till enskilda VA-lösningar som en del i prövningen av bygglov eller förhandsbesked. Riktlinjen angående minsta storlek på tomter är borttagen från översiktsplanen då den inte gick att tillämpa som en generell riktlinje utan det är viktigt att platsens lokala förutsättningar får avgöra omfattningen.

För utvecklingen av allmänt vatten och avlopp på Fårö hanterar vår kommande vattentjänstplan ett antal områden, och då särskilt områden med befintliga bebyggelsen som kan ha behov av en förändrad VA-lösning. Planen väntas antas av regionfullmäktige under 2025. Översiktsplanen redogör även för hur enskilda VA-lösningar kan tillämpas i områden som i dagsläget saknar tillgång till allmänt VA. Se avsnitt 2.5.3 Enskilt vatten och avlopp

Efter granskningen och Länsstyrelsens yttrande rörande LIS Sudersand har förvaltningen bearbetat förslaget. LIS-området föreslås minska ned för att kunna ge bättre förutsättningar för genomförbarhet. Regionen begärde även ett nytt yttrande av Länsstyrelsen för denna del av översiktsplanen.

Vid en eventuell utveckling av Klintsbrovik kommer särskild hänsyn behöva tas till förekommande natur- och kulturvärden. Föreslaget området är inte att betrakta som en exakt avgränsning utan vid en exploatering behöver flera avvägningar göras för att hitta platsen med de rätta förutsättningarna för en utveckling.

Förvaltningen delar uppfattningen att nya utfarter bör undvikas så långt som möjligt på vältrafikerade vägar och detta behöver avvägas mot andra miljöaspekter. Synpunkten föranleder inga ändringar.

#192 Lars Jonsson

Datum: 2024-05-23

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Granskningsyttrande

OBS Ny delvis omarbetad version 2024-05-23

Lars Jonsson
Vamlingbo Prästgård

Regionens översiktsplan 2040 är på många sätt ett gigantiskt arbete med att försöka skapa en ordning och översikt i planeringen under de närmsta 15 åren. De stora och omfattande behoven av att skapa en bra bebyggelsestruktur, service för innevånarna och möjlighet att stärka de olika näringsgrenarna som skapar jobb och liv på Gotland. Det är en svår och tålamodsprövande uppgift och hatten av för alla som engagerar sig på olika sätt. Jag har personligen enbart haft möjlighet att skapa mig en bild av hur regionen tänker när det gäller synen på konflikten mellan vindkraft och bevarande av naturen och landskapets betydelse för Gotland som plats av bo på och besöka. Det är uppenbart att regionen i sin ambition att gå före i klimatomställningen sitter fast i en förställning att vägen dit skall ske genom mer vindkraft både på land och till havs. Jag misstänker att det finns en vision präglad av första generationens vindkraftverk som initierats av markägare och som ägdes av lokala vindkraftkollektiv.

Om man läser de yttrande till samrådet som våra politiska partier avgett får jag ingen stark känsla av att regionens planer är speciellt väl förankrade bland politiker heller. Moderaterna skriver t.ex. att:

Den omfattande utbyggnaden av vindbruk som föreslås i remisversionen för översiktsplan är orealistisk och inte önskvärd.

Socialdemokraterna i sitt yttrande tycks ha fångat upp att många är motståndare men begränsar sig till att konstatera att:

Sen är det viktigt att hitta platser för vindkraft som kan accepteras. Risk finns för stort motstånd och därmed svårighet att bygga ut vindkraften om vi inte hittar det.

Centerpartiet som traditionellt varit mycket pådrivande lämnar konfliktfrågan helt och drar en lans för vertikala vindkraftverk med mindre påverkan på landskap och miljö som ett möjligt komplement till solpaneler på ladugårdar etc.

Miljöpartiet i sitt samrådsyttrande påpekar att tiden har sprungit ifrån *den småskaliga vindkraften på land, och föreslår mer vindkraft till havs*. En del av lösningen kan vara havsbaserad vindkraft men inte i känsliga marina områden.

Det är dags för regionen att vakna och verkligen försöka förstå vad Gotlands starka varumärke innebär och hur den kan förstärkas och vidareutvecklas. Om vi vill utveckla Gotlands unika kvalitéer som i det långa perspektivet utgör en stark dragningskraft för människor så måste vi värna om vår natur, vår kultur, vår historia och vårt kulturlandskap. Jag ser att jordbruket, djurhållningen, matproduktion, betesmarkerna, den oexploaterade kusten, det unika landskapet, den biologiska mångfalden är bär öns framtid. Det blåser mycket på andra platser, till havs och till lands och Gotland kanske inte är en ö som måste exploateras för vindkraft. Det finns andra lösningar.

Vad gäller hela förfarandet ser jag en fara i att regionen först bjuder in till omfattande samråd kring en 460 sidor lång ÖP som många engagerar sig i och sedan skickar ut en reviderad upplaga på 402 sidor samt en bilaga med 564 sidor där inkomna yttranden redovisas och sedan förväntar sig att vi skall se hur regionen tagit emot våra synpunkter och inlemmat dessa i granskningsförslaget. Få orkar sätta sig in i de olika delarna.

Om man ser till de samråd som kommit in, dvs de reaktioner och kommentarer som uttryckts från olika aktörer så dominerar bebyggelse och vindkraft. Vad gäller vindkraft så verkar det finnas ett starkt motstånd från en majoritet av medborgare som blir berörda av regionens planer. Många är lokalt engagerade (exempelvis Mästermyr) medan andra har en mer generell rädsla för att vindkraften kommer att påverka naturen negativt. Det kan var enkelt för regionen att avfärda kritiken som organiserad av ett fåtal mycket engagerade, som jag själv, men om det inkommer förslag där 95% är negativa och de positiva främst är markägare eller företag som Vattenfall eller intresseföreningar med eget ekonomiskt intresse i frågan så bör regionen lyssna mera. Det föreliggande ÖP 2040 präglas av en tonhövdhet inför de problem som en storskalig exploatering av vindkraft innebär. Regionen tror att man kan äta och behålla kakan samtidigt.

Jag tycker inte heller att regionen på ett tydligt sätt redovisar vilka förändringar man gjort och skälen. Regionen redovisar i sin sammanfattning följande större förändringar i text respektive karta vad gäller energi/vindkraft avsnitt 1.7, hur klok blir man på detta:

Text:

Avsnitt 2.13 har reviderats och omstrukturerats. Föreslagna områden för energiutvinning redovisas i kapitel 3 under respektive delområde, har indexerats och redovisas på mark- och vattenanvändningskartan.

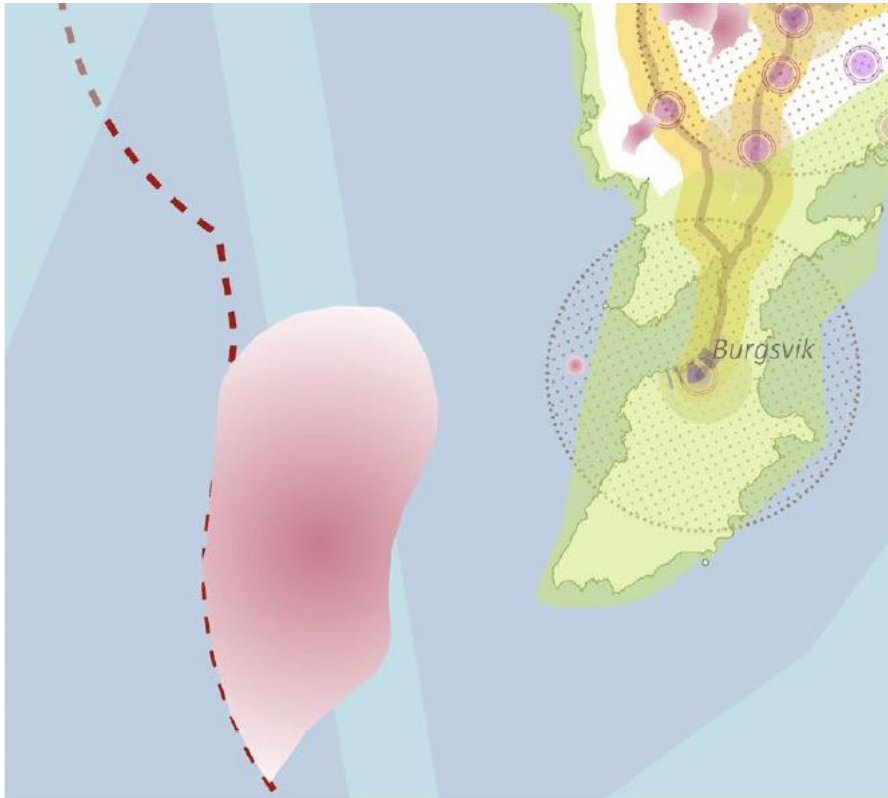
Karta:

Energiproduktion har reviderats utifrån förslaget i kapitel 3. Ytor för energiutvinning (energiproduktion) har reviderats. På land har ytor minskats ned inom skyddade områden. Ytor till havs har lagts till. Tidigare område 6, ej generationsväxling har tagits bort från kartan.

Det är bra att regionen använt en tydligare färg för nya föreslagna områden, istället för en ljus gul. En del mindre verk som tidigare rubricerats som att de inte bör generationsväxlas har tagits bort från kartan vilket ger en känsla av att kartan har färre områden som har vindkraftverk. Andra verk som de i södra Grötlingbo och andra på norra Gotland nämns inte i översikten eller pekats ut och bör ha behandlats i ÖP 2040, vad händer med dessa? Området Kullen på Näs har t.ex. helt enkelt strukits från kartan fast de står där. Innebär detta att de skall på sikt tas bort? När sker detta och vem betalar? Att direkt se skillnaderna från föreliggande förslag och det föregående är inte lätt när färg är inte helt lätt. Jag konstaterar att av de tidigare områden som föreslagits och nu tagits bort är det de som ligger närmast Visby och Tofta skjutfält, dvs militären. Området kring Martebo myr har förmodligen strukits på grund av restriktioner kring Visby flygplats. Området väster om Östergarnslandet, i kring socknarna Ala och Ganthem har tagits bort. Gotlands botaniska förening förordade att alla föreslagna områden på mellersta Gotland på karta sid 216 skulle tas bort. I den nya versionen är delar borta men vi får ingen detaljerad redogörelse för av vilka skäl detta görs, skäl som kan bedömas och ställas mot andra områden som kvarstår. Det är välkommet att området minskats på östra mellersta Gotland med anledningen till detta har inte redovisats annat än som ovan.

Detta skapar en känsla av att vindkraften skall läggas i en cirkel så långt ut från Visby som möjligt, men inte på Östergarnslandet eller på vägen dit, ett område som råkar vara ett populärt bostadsområde för Visbypendlare, eller på Fårö och Storsudret.

Den stora förändringen från samrådsversionen är förutom de områden som tagits bort är tillägget av ett stort område utanför Storsudrets hela västra kust benämnt E18. Detta område dubbelt så stort som hela Storsudret 10 km ut från kusten är närmast ett hån. Det tycks ha lagts dit ad hoc utan att det diskuterats eller motiverats. Att föreslå ett område med en så pass stor påverkan mot bakgrunden av de landskapsanalyser som Kalmar Läns Museum presenterat för södra Gotland, och mot bakgrund av den pågående behandlingen av Aurora och Kultje, Natura 2000 bedömningar, havsplanernas utredningar om påverkan på nederbörd och temperatur etc. etc. är inte mindre än ansvarslöst av regionen. OX2 har nyligen föreslagit att minska den nordligaste utbredningen av Aurora (22 km ut från kusten) av hänsyn till den visuella påverkan och den starka kritik som framkommit. Då föreslår regionen en park i samma riktning 12 km närmare Sundre.

Samhällsbyggnadsförvaltningen skriver vad gäller detta område, i allmänna ordalag (min rödfärgning) att:

Efter samrådet har en omarbetning av områden för energiutvinning gjorts. En första avvägning mellan natur-, kultur och landskapsbildsvärden har gjorts, liksom gentemot andra riksintressen. De områden som nu finns föreslagna är områden som regionen anser vara lämpliga att pröva för vindbruk. Efterföljande prövningar får utvisa huruvida områdena kan komma att bli utbyggda. De områden som föreslås till havs är mer schematiskt utpekade för vidare prövning. En upplysning om att samråd behöver ske med flera myndigheter i samband med planering av vindkraftsetablering har lagts till i kapitel 2.

I redogörelsen för södra Gotland står helt kort avseende område E18:

Beskrivning

Område föreslaget för nyetablering av vindkraft. Utpekad med stöd av rapporten Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön.

Ställningstagande

Inga kända värden finns utpekade inom området idag. Vid etablering undersöks platsens förutsättningar närmare. Delar av området överensstämmer med utredningsområde för Energi i havsplanen för Östersjön. Se även riktlinjer under kap 2.13.5. Plats för Vindbruk.

Regionen skriver att det utpekats med stöd av rapport 7055 (2022). Utpekad av vem och av vilka exakta själ? Området har inget specifikt stöd i rapporten som är mycket allmänt hållen och i den inledande sammanfattningen skriver författarna till att:

Alla dessa analyser är beroende av tillförlitligheten i de underliggande kartorna och att dessa kartunderlag är kompletta för de bedömningar som skall utföras.

samt att:

Den mest uppenbara bristen i kartunderlagen är att kartor för flyttande fågel och fladdermöss saknas vilket medför att resultaten måste tolkas med hänsyn till denna brist.

Vad menas med att inga kända värden finns utpekade inom området idag. Var finner regionen stöd för detta? Har regionen frågat naturvårdsenheten på länsstyrelsen om påståendet är riktigt? och inkluderas inte påverkan på Storsudrets landskapsbild?

Regionen skriver att den kan prövas, dvs vi tar inte ansvar för förslaget utan det kan prövas. Jag skräms över den nonchalans eller brist på förståelse som uttrycks i detta förslag. Min mildaste tolkning är att regionen tänker att OK, vi tar bort lite på land och så lägger vi till ett tre gånger så stort område till havs nästan långt borta i periferin. Det finns förvisso i samrådsredogörelsen flera uttalanden i riktning mot att bygg inte på land utan långt ute till havs, vilket kan utgöra grunden för det nya förslaget. Detta är dock en ÖVERSIKTSPLAN för de kommande 15 åren, nya förslag av denna omfattning bör vara väl genomarbetade och väl motiverade. Vi borde ha sett en omfattande motivering till det nya förslaget väster om Storsudret. Det kan ses som en direkt inbjudan till olika vindkraftsbolag att söka tillstånd och sätta igång ytterligare en långdragen och konfliktfylld process.

Jag kräver att den eller de som är ansvarig för detta specifika tillägg/förslag (E18) noggrant redovisar bakgrunden. Man kan inte föreslå ett område för vindkraft i en granskningsversion utan att berätta om bakgrunden och vad som föregått beslutet.

Vad bör regionen göra?

Jag tycker att ansvariga politiker skulle ta fasta på rapporten Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad ER2021:02 där Gotland tar sitt nationella ansvar och utgår från ambitionen att uppnå en energiutvinning på 1 TWh årligen, både Länsstyrelsen (se nedan) och Energimyndigheten pekar på denna rapport. Ett alternativ vore att utreda ytterligare 1,5 TWh för att tillgodose ett möjligt framtida behov av Heidelberg materials energibehov. Om ”Cementa” får ett fortsatt brytningstillstånd vilket trots allt är osäkert så borde det vara möjligt att skapa en havsbaserad vindkraftspark som tillgodoser deras behov. Regionens uttalar att de siktar på en installerad effekt av 1000 MW vilket möjligen skulle innebära en total produktion på kanske 3 TWh, men föreslår platser som motsvarar betydligt mer än så, med möjlighet att ta bort områden. Enbart projektet RAN som motsvarar E17 skulle enligt bolagets beräkningar producera 8 TWh el. Eftersom energifrågan och vindkraften är en stor ”målkonflikt” som berör många borde inte regionen utarbeta flera olika strategier, med olika nivåer där 1 TWh bör vara en medelväg och hur detta kan uppnås genom ett antal olika lösningar, vindkraft, solenergi, biodrivmedel, SMR (för Cementa) etc. Sedan bör regionen presentera dessa förslag och låta gotlänningarna diskutera och ta ställning till de olika alternativen. I delar av planen tycks den stora utbyggnaden av havsbaserad vindkraft kring Gotland som ett faktum och att olika kablar med elöverföring, vätgas etc och även nya kraftledningar som ytterligare trasor sönder kulturlandskapet. Även om regionen i sina skrivningar pekar på att hänsyn, anpassningar och undvikande i värdefulla områden bäd- dar regionen för en perfekt storm. När regionen skriver (sid 163):

Varje etablering av vindkraftverk kommer att bedömas utifrån dess påverkan på landskapsbilden och anpassning till landskapsrummet. En omsorgsfull behandling av det enskilda projektet i förhållande till det avgränsade landskapet och landskapsrummet bidrar till en bättre och mer acceptabel helhetsverkan.

Hur anpassar man 250 eller 350 meter höga vindkraftverk till landskapet, det är helt enkelt omöjligt. Den massiva utbyggnad som regionen tycks förespråka medför även ett utbyggt system för överföring, dvs höga kraftledningsstolpar som ytterligare trasar sönder landskapet.

Det framgår även att Länsstyrelsen delar åsikten att regionens planer är orealistiska, även om de uttrycker stöd för vindkraften. De har i sin sammanfattning i samrådsförfarandet uttryckt (mina rödfärgningar) följande:

*Gotland har naturligt goda vindförhållanden och el från vindkraft utgör en betydelsefull del i Sveriges energisystem. Länsstyrelsen anser att vindkraftutbyggnaden är en viktig del i klimatomställningen till förnybar energi på Gotland och i Sverige. **Länsstyrelsen vill lyfta fram den nationella strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad som gör en regional fördelning av behovet med 1 TWh vindkraft på land på Gotland och att detta kan ses som ett första mål. Länsstyrelsen konstaterar dock att det finns motstående intressen som behöver hanteras. Flera vindkraftsområden i översiktsplanen berör natur- och kulturvärden, landskapsbild, totalförsvaret m.m. Det är tydligt att flera av de större områdena för vindkraftsetablering omfattar områden med höga naturvärden. Länsstyrelsen erinrar om att flera av de miljöspekter som har betydelse vid tillståndsprövning av vindkraftverk fortfarande är outredda i de områden som pekats ut som lämpliga. Länsstyrelsen tar inte ställning till något enskilt område, men bedömer att det troligtvis i dagsläget skulle vara svårt att få tillstånd på flera av de utpekade områdena.***

Att som nu sker lägga ut mattor av möjliga områden, många som avslagits av MÖD och som renderat betydande lokalt motstånd och som skall prövas skapar en osäkerhet och bäddar för långvariga konflikter och splittring på landsbygden. Jag tror inte att regionen har gotlänningarna med sig på detta förslag, eller ens förstår vad som kan hända. I regionens ÖP 2040 tycks de konfliktytor som vindkraften skapar viftas bort och standardsvaret är att ”regionen har att hantera ett antal målkonflikter”.

För närvarande ägs 90% av den gotländska vindkraften av Orrön AB, ett bolag ägt av familjen Lundin och kontrollerat från sitt Luxemburgbaserade holdingbolag. Bolaget som tidigare hette Lundin Energy sålde sina tillgångar i fossil energi i Nordsjön till norska stor-koncernen Aker för att förvandlas till ett ”grönt” energibolag. Samtidigt äger de en stor aktiepost i Aker från sitt holdingbolag, dvs de har delvis sålt till sig själva. Det finns tyvärr inget grönt eller hållbart i den gotländska vindkraften utan den exploaterar en resurs som i slutändan minskar möjligheten att skapa en långsiktig bra utveckling för Gotland.

Gotland som en bra plats att leva och bo på måste inte inkludera en massiv utbyggnad av vindkraften. Att gå före i klimatomställningen är i regionens översiktsplan likställt med att montera ner Gotlands varumärke, en kvalité som byggts upp genom mycket lång men som går snabbt att radera.

Med vänlig hälsning

Lars Jonsson

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Gotland ska vara en kreativ ö med plats för hela livet. I den regionala utvecklingsstrategin finns mål om att Gotland är en förebild i energi- och klimatomställningen och ett av regionfullmäktiges prioriterade mål under den här mandatperioden är en skyndsamt energi- och klimatomställning.

Samtidigt finns målbilden om att Gotland är ett tryggt och öppet samhälle för invånare och besökare, ett jämlikt och jämställt samhälle där vi lever ett gott liv med god hälsa. Gotland präglas av mångfald. Vi känner tillit och förtroende för samhället och varandra och deltar i samhällsutvecklingen. Gotland har trygga och attraktiva livsmiljöer, rika fritidsmöjligheter, ett dynamiskt kulturliv, en god välfärd och service samt goda möjligheter till livslångt lärande och egen försörjning. Det gotländska samhället tål påfrestningar, är anpassningsbart och förändringsbenäget.

Här finns såklart utmaningar men för att kunna ställa om krävs ytor för förnyelsebar energi på Gotland. En översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndprocesser som kommer att utreda om dessa platser är lämpliga för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som platser där det finns möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Du skriver att det finns andra lösningar men redovisar inte vilka du ser att det är. Gotland har sedan några år tillbaka ett mål om att klara ö-drift i 90 dagar vilket också behöver räknas in när vi tänker omställning för Gotland.

Mellan samråd och granskning gjordes en ny avvägning med fler kriterier till områden som ej bör pekas ut som områden för energutvinning på en översiktlig nivå, dessa var områden med formella områdesskydd samt riksintresseområden för natur- och kultur.

Angående område E18 så var ett uppdrag mellan samråd och granskning att hitta fler områden där Regionen ställer sig positiv till prövning till havs. Som vi beskriver var det här ett område som i rapporten RAPPORT 7055 – Ekologiskt hållbar vindkraft i Östersjön visar att enligt de kartanalyser och modelleringar som gjorts inom det uppdraget kan vara ett intressant område att pröva för vindbruk. Därmed inte sagt att det är utrett utan det är fortsatt stora osäkerheter med det området som behöver utredas i en eventuell tillståndsprövning. Redaktionella justeringar har gjorts.

Det pågår ett projekt om framtida energisystem på Gotland som drivs av Länsstyrelsen som ska stärka energiplaneringen i länet. Syftet med projektet är att stärka energiplaneringen utifrån samhällets framtida behov av el. I projektet kommer målkonflikter kopplat till bland annat kulturmiljö undersökas och förhoppningsvis ge ett bra planeringsunderlag till framtida bedömningar för både lokal och kumulativ påverkan på kulturmiljöerna och landskapsbilden.

Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen. Men med tilltro till kommande tillståndprocesser, fortsatt möjlighet för sakägare att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

#193 Hälsa- och sjukvårdsnämnden Region Gotland

Datum: 2024-05-23

HSN-AU § 61 Remiss. Översiktsplan Gotland 2040

HSN-AU § 61 Remiss. Översiktsplan Gotland 2040

Ärendenummer: HSN 2024/275

Arbetsutskottets beslut

- Hälsa- och sjukvårdsnämndens arbetsutskott beslutar att godkänna remissvaret på översiktsplan och överlämna det till regionstyrelsen som sitt eget.

Sammanfattning

Hälso- och sjukvårdsnämnden har mottagit remissen "Översiktsplan Gotland 2040". Remissvar ska vara inlämnat till regionstyrelsen senast 2024-05-22. Hälso- och sjukvårdsnämnden sammanträder under våren 2024-04-17 och 2024-06-20. För att ge förvaltningen en möjlighet att arbeta fram ett väl genomarbetat remissvar är det inte möjligt att vara färdiga till sammanträdet i april. Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade därför på sitt sammanträde 2024-04-17 (HSN § 42) att delegera till sitt arbetsutskott att besluta om remissyttrandet.

Hälso- och sjukvårdsnämnden ser positivt på den föreslagna inriktningen att öka hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Visby lasarett är i behov av utbyggnad på befintlig plats eller nybyggnation på ny plats, vilket också nämns i planen. Beroende på ett eventuellt inriktningsbeslut gällande fortsatt utredning av ett "nytt" Visby lasarett, kan detta komma att ge påverkan på och påverkas av föreslagna utvecklingsområden i Visby.

Samtliga vårdcentraler inom egenregi är i behov av lokalanpassningar. I dagsläget är fokus på de två vårdcentralerna i Visby och intilliggande primärvårdsverksamhet på Korpenområdet. Förvaltningen har också ett uppdrag att genomföra en förstudie av ytterligare en vårdcentral, i mindre storlek i Visby.

För Hemse vårdcentral finns även ett behov av att utreda lokalfrågan. Med tanke på den demografiska utvecklingen med fler äldre torde det vara en bra möjlighet att bibehålla området väster om Hemse vårdcentral som möjligt att fortsätta bygga vård/omsorgslokaler på, istället för att som i planens förslag avsätta till utvecklingsområde för bostäder. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår därmed att utvecklingsområde H4 antingen stryks alternativt omdefinieras till utvecklingsområde för vård och omsorg.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att översiktsplanen till liten del omfattar hälso- och sjukvårdsnämndens verksamheter. Hälso- och sjukvårdens stora behov av om- och tillbyggnation av Visby lasarett och vårdcentraler kan påverkas av planens utformning.

Ärendets behandling under mötet

Yvonne Skovshoved, beställarchef, berättar kort om ärendet.

Yrkande

Ordföranden Filip Reinbag (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut. Ordföranden finner bifall till yrkandet.

Beslutsunderlag

Remiss. Översiktsplan Gotland 2040

Tjänsteskrivelse hälso- och sjukvårdsförvaltningen daterad 2024-05-02

Yttrande daterat 2024-05-15

Remiss. Översiktsplan Gotland 2040

Sammanfattning

Hälso- och sjukvårdsnämnden ser positivt på den föreslagna inriktningen att öka hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Visby lasarett är i behov av utbyggnad på befintlig plats eller nybyggnation på ny plats, vilket också nämns i planen. Beroende på ett eventuellt inriktningsbeslut gällande fortsatt utredning av ett ”nytt” Visby lasarett, kan detta komma att ge påverkan på och påverkas av föreslagna utvecklingsområden i Visby.

Samtliga vårdcentraler inom egenregi är i behov av lokalanpassningar. I dagsläget är fokus på de två vårdcentralerna i Visby och intilliggande primärvårdsverksamhet på Korpenområdet. Förvaltningen har också ett uppdrag att genomföra en förstudie av ytterligare en vårdcentral, i mindre storlek i Visby.

För Hemse vårdcentral finns även ett behov av att utreda lokalfrågan. Med tanke på den demografiska utvecklingen med fler äldre torde det vara en bra möjlighet att bibehålla området väster om Hemse vårdcentral som möjligt att fortsätta bygga vård/omsorgslokaler på, istället för att som i planens förslag avsätta till utvecklingsområde för bostäder. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår därmed att utvecklingsområde H4 antingen stryks alternativt omdefinieras till utvecklingsområde för vård och omsorg.

Yttrande

Anvisning: Här skrivs yttrandet i sin helhet.

Den föreslagna översiktsplanen fram till 2040 är väl beskriven ur flera perspektiv. Planen anger att om befolkningsökningen håller i kan Gotlands befolkning vara cirka 70 000 personer år 2040.

I kapitel 2 beskrivs de föreslagna övergripande utvecklingsinriktningarna för Gotland. En av planens övergripande utvecklingsinriktning som anges i kapitel 2.2 är att öka hälsofrämjande och förebyggande insatser. Avsnittet pekar bland annat på insatser som ökar alla gotlänningars möjligheter att röra på sig och ger barn och unga större möjlighet till daglig rörelse, vilket ger effekt på både den fysiska och psykiska hälsan hos individer och bidrar till en bättre folkhälsa. Detta tillsammans med kapitel 2.7, utveckla hållbara och fossilfria transportsystem, där det beskrivs hur gång och cykeltrafik ska utvecklas är enligt hälso- och sjukvårdsnämnden två positiva delkapitel och nämnden instämmer i de förslag till riktlinjer som anges. Hälso- och sjukvården instämmer stort i att översiktsplanen för Gotland har en sådan utvecklingsinriktning. Förändrade levnadsvanor, bland annat avseende rörelse, har stor potential i att minska sjukvårdsbehov vilket skulle säkerställa att vården finns tillgänglig för den med vårdbehov.

Hälso- och sjukvården ser dessa utvecklingsinriktningar som komplement till den hälsofrämjande målbild som anges i färdplanen för Hälsa genom hela livet/God och Nära vård. Färdplanen är avgränsad bland annat till att inte omfatta infrastrukturen runt om på Gotland avseende det hälsofrämjande arbetet. Hälso- och sjukvården anser att färdplanen för Hälsa genom hela livet/God och Nära vård borde varit en del av de planer som anges i kapitel 1.4.2, det vill säga en av de planer som funnits med som bakgrund till den föreslagna planen.

Hälso- och sjukvården har verksamhet i Visby, Slite, Roma och Hemse. I Visby finns både Visby lasarett och 4 vårdcentraler (varav två i privat regi). I Slite och Hemse är tandvårdsklinik och vårdcentral belägen och i Roma endast en tandvårdsklinik. Utöver detta finns så kallade primärvårdspunkter, tidigare trygghetspunkter, i Klintehamn, Katthammarsvik, Fårösund, Burgsvik och i Roma. Alla utom den i Klintehamn är samlokaliserade med ett äldreboende.

En relativt liten del av det som översiktsplanen behandlar, omfattar Region Gotlands kärnverksamheter. Detta trots att just dessa verksamheter är viktiga och ibland avgörande verksamheter genom livets olika stadier.

Visby lasarett är i behov av utbyggnad på befintlig plats eller nybyggnation på ny plats, vilket också nämns i planen. Hälso- och sjukvården inväntar i dagsläget inriktningsbeslut på fortsatt utredning av frågan, med utgångsläge från den fastighetsutvecklingsplan och den behovsanalys som är genomförd och presenterad för nämnden och vidareförd till regionstyrelsen. Baserat på vad ett inriktningsbeslut kring eventuell fortsatt utredning kan komma att innebära, kommer ett sådant beslut både påverkas av och ge påverkan på, de föreslagna utvecklingsområdena i Visby.

Samtliga vårdcentraler inom egenregi är i behov av lokalanpassningar. I dagsläget är fokus på de två vårdcentralerna i Visby och intilliggande primärvårdsverksamhet på Korpenområdet. Förvaltningen har också ett uppdrag att genomföra en förstudie av ytterligare en vårdcentral, i mindre storlek i Visby.

För Hemse vårdcentral finns även ett behov av att utreda lokalfrågan. Detta kommer att göras efter förstudien på vårdcentralerna i Visby. Med tanke på den demografiska utvecklingen med fler äldre torde det vara en bra möjlighet att bibehålla området väster om Hemse vårdcentral som möjligt att fortsätta bygga vård/omsorgslokaler på, istället för att som i planens förslag avsätta till utvecklingsområde för bostäder. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår därmed att utvecklingsområde H4 antingen stryks alternativt omdefinieras till utvecklingsområde för vård och omsorg.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Filip Reinhag
Ordförande hälso-och sjukvårdsnämnden

Marie Loob
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt! Samhällsbyggnadsförvaltningen delar synpunkten att bibehålla området väster om Hemse Vårdcentral. Utvecklingsområdet omdefinieras till att utgöra ett utvecklingsområde för vård och omsorg i enlighet med synpunkten.

Gällande Visby lasarets behov av utbyggnad eller nybyggnation på annan plats så uppdateras översiktsplanen med information om ett kommande inriktningsbeslut. Samhällsbyggnadsförvaltningen har ännu inte fått i uppdrag att i översiktsplanen reservera ett markområde för ett eventuell nytt sjukhus. Detta innebär att inga avvägningar har kunnat göras mellan den påverkan som en eventuell nybyggnation kan medföra på föreslagna utvecklingsområden, eller hur dessa i sin tur kan påverka valet av lokalisering.

#199 Gotlands Botaniska förening

Datum: 2024-05-24

Yttrande över Översiktsplan Gotland 2040

Gotlands Botaniska Förening har tagit del av de delar av underlagsmaterialet vilka kan påverka Gotlands naturvärden. Föreningen anser att Översiktsplanen inte tar tillräcklig hänsyn till Gotlands unika naturvärden. GBF bedömer att ÖP40 riskerar att på ett genomgripande sätt leda till att nu intakta naturområden försvinner från Gotland.

Omfattningen av texterna iv ÖP40 är dock så stor att GBF som ideell förening inte har kunnat analysera planens konsekvenser fullt ut.

Förkortningar i den följande redovisningen:

AHD = EU:s Art- och habitatdirektiv (Livsmiljödirektivet)

CR = Rödlistad Akut hotad 2020

EN = Rödlistad Starkt hotad 2020

F = Fridlyst i Sverige enligt den svenska Artskyddsförordningen

GBF = Gotlands Botaniska Förening

FD = EU:s Fågeldirektiv

MKB = Miljökonsekvensbeskrivning

NT = Rödlistad Nära hotad 2020

VU = Rödlistad Sårbar 2020

Liksom SWECO i äldre MKB framför anser GBF att Region Gotland inte lever upp till miljömålet för Biologisk mångfald. Klar brist på hänsyn i Översiktsplanen gäller även för arter och miljöer upptagna i EU:s FD samt AHD. Flera av de miljöer som är prioriterade i AHD har en icke gynnsam bevarandestatus i Boreal region (dit Gotland hör) enligt Sveriges rapport till EU (senast år 2019). Detta gäller särskilt 6280 Alvar och 9010 Taiga (kalkbarrskogar) som är unika för Gotland nationellt och även i ett internationellt perspektiv.

Även i Region Gotlands egen MKB inför denna slutprocess bedöms planen få negativa konsekvenser för öns naturvärden. På sidan 14 och framåt beskrivs den påverkan som ÖP40 ger. MKB-författarna anser att i första hand tätortsnära bebyggelseutveckling och utbyggnad av vindkraftsanläggningar kommer leda till en negativ påverkan på naturmiljön. GBF anser därför att ÖP40 inte har tagit tillräcklig hänsyn till Gotlands unika naturvärden, som är en förutsättning för ett långsiktigt bevarande av dessa naturvärden men också för ett långsiktigt tillvaratagande av markernas resurser för turism, rekreation, ett hållbart skogsbruk och lantbruk i form av t.ex. extensivt bete.

GBF anser att följande **områden skall undantas från exploatering/störning** (i ungefärlig prioriteringsordning):

Nationalparker inklusive den kommande runt Bästeträsk.

Områden avsatta som områden för Natura 2000.

Områden avsatta som naturreservat, inklusive Gotlandskusten.

Områden med miljötyper upptagna i EU:s AHD.

Områden med Riksintresse för Naturvärden.

Områden med förekomster av arter upptagna i EU:s FD och AHD.

Områden med arter upptagna i IUCN:s globala rödlista.

Områden med förekomster av ett flertal fridlysta och/eller rödlistade arter, särskilt arter inom hotkategorierna VU, EN och CR.

Skogliga områden med skydd som nyckelbiotoper.

Strandskyddsområden.
Viktiga grundvattenförekomster.
Områden med Riksintresse för friluftslivet.

Riksintresse för Naturvården skall enligt GBF:s mening alltid prioriteras före andra Riksintressen eftersom dessa områden till stor del består av områden som innehåller habitat enligt AHD.

I ÖP40 grundläggande del anges ungefär samma avgränsningar som styrande, men i senare delar av planen med mer konkreta planer tycks dessa viktiga naturområden ha nedvärderats och anses kunna exploateras för vissa syften.

Några kommentarer från GBF på ÖP40

Sidan 11.

12. Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden. Stabila ekosystem är en förutsättning för hållbara samhällen. De gröna näringarna är starka och livskraftiga på Gotland medan de blå är under utveckling. Jord- och skogsbruket och livsmedelsförädlingen är, tillsammans med besöksnäringen, huvudnäringar på Gotland och måste ges förutsättningar att utvecklas hållbart ur alla aspekter samtidigt som unika natur- och kulturarv ska förvaltas.

GBF anser att långsiktighet är av yttersta vikt för framtiden, vilket inte ÖP40 helt ansluter sig till annat än ni dessa portalskrivningar.

Sidan 30.

Vid lokalisering av ny bebyggelse eftersträvas att negativ påverkan på natur- och kulturvården undviks eller minimeras. Hanteringen av negativa effekter av en exploatering följer skadelindringshierarkin.

Ny bebyggelse lokaliseras så att uppdelning (fragmentisering) av äldre sammanhängande skogsområden undviks.

GBF anser att ambitionen är bra. Vad menas med sammanhängande?

Sidan 34.

De kvarvarande skogsområdena i en jordbruksort är ofta viktiga rekreationsområden för invånarna, även om de saknar formella skydd. Alternativa lokaliseringar av ny bebyggelse centralt inom orten innebär ofta att skogspartier tas i anspråk, vilket får negativa konsekvenser på friluftslivet och folkhälsan. Träd i tätorter och den tätortsnära skogen antas bli allt viktigare i framtida klimat. Träden erbjuder många viktiga ekosystemtjänster så som exempelvis temperaturreglering, kolinlagring, flödesreglering och luftrening.

GBF anser att denna inriktning är bra. I planen finns dock flera exempel på att ansatsen ej följts.

Sidan 47.

Områden där riksintresse för naturvård och riksintresse friluftsliv enligt 3 kap 6§ MB överlappar bevaras tillgängliga för friluftslivet. Friluftslivs-, natur- och kulturvården ska ha företräde inom dessa områden.

Vad menas med Friluftslivet? Mountainbike? Ridning? Endurobanor?

Oexploaterad naturmark som håller högre naturvärde eller utgör viktiga strövområden i tätortsnära lägen bör undantas från exploatering.

GBF håller med!

Sidan 71.

För att hantera ökad nederbörd och översvämningar bör ny bebyggelse inte placeras i områden med låga partier där det finns risk att vatten blir stående vid skyfall.

Delar av Visborg!

Sidan 73.

Gotlands särpräglade geologi och hydrologi skapar särskilda utmaningar gällande tillgången till vatten av god kvalitet. Grundvattnet är sårbart och känsligt och behöver skyddas mot såväl föroreningar som överutnyttjande. Åtgärder som stärker landskapets vattenhållande förmåga, som bildandet eller återskapande av våtmarker, bidrar till minskad övergödning, bättre vattenkvalitet och ökar samhällets anpassning till ett förändrat klimat. Att ta vara på och hushålla med dricksvattnet är viktigt, liksom att rena vatten efter användning. Som åtgärd för att utöka arealen våtmarker med avsikt att öka grundvattenbildning föreslås en utredning som grundar sig på SGU-rapport 2017.

GBF anser att en ytterligare exploatering på Fårö, där en grundvattensänkning redan har skett, inte bör komma ifråga. GBF vill också framhålla att exploatering t.ex. av kalkbrott inte tillåts vid den grundvattenreservoar som hittades söder om Buttle.

Sidan 76.

Den strategiska inriktningen för att skydda och förstärka vattenresursen är:

- I största möjliga mån behålla vatten på ön och inte leda ut det i havet, till exempel genom återställande av våtmarker, dammar eller innovativa lösningar.
- Genomföra fler grundvattenbildande åtgärder.
- Tillse att mer av byggandet sker i planlagd form där vatten och avlopp löses genom anslutning till allmänt VA eller enskild gemensamhetsanläggning.
- Etablera vattenskyddsområden och föreskrifter kring alla allmänna vattentäkter där en riskbedömning visar på ett behov.
- Befintliga vattenskyddsområden och föreskrifter ses över så att tillräckligt skydd kan uppnås.
- Lokalisera boende och verksamheter till platser som inte kräver markavvattning.
- Skydda områden med grundvattenbildande jord- och bergmagasin. Detta gäller särskilt inom vattenskyddsområden.

Endurotävlingar inom Vattenskyddsområden? Kalkbrott? Grundvattenreservoarer!

Sidan 87.

Behålla vatten på ön Gotland har under senare delen av 1800-talet och under stor del av 1900-talet genomgått en omfattande utdikning. Det bidrog bland annat till att de grundvattenbildande områdena minskade, exempelvis våtmarker. Utdikningarna medför dessutom att nederbörden tar sig snabbare till havet än tidigare. Det finns ett behov av att hålla kvar vatten och fördröja ytvattnets väg mot havet i det gotländska landskapet. Då förstärkare vi grundvattenmagasinen och minskar risken för saltuppträngning från det underliggande saltvattnet.

Problematiken kan öka i ett förändrat klimat varför det också är en viktig klimatanpassningsåtgärd.

Ytvattnets flödesvariationer dämpas och jämnare vattenflöden kan erhållas genom till exempel automatiserade dammluckor, reglerbar dränering, anläggning av våtmarker på genomtänkta platser samt igenläggning av diken högt upp i systemen. Detta kan ge en jämnare grundvattentillgång, ökad grundvattenbildning och mer vattenflöden under torrperioder. Åtgärder för att behålla vattnet på ön och förstärka grundvattentillgången har påbörjats, men behov är fortsatt stort av att arbeta mer med detta.

GBF anser att återskapande av våtmarker på ön är en viktig åtgärd. Det är dock viktigt att undersöka att inte skyddsvärda områden som har utbildats sedan de tidigare dikningarna inte skadas eller förstörs.

Sidan 90.

Vid lokalisering av avfallsverksamheter som hanterar schaktmassor bör ett skyddsavstånd till bostäder på minst 500 m beaktas. Lokalisering bör ske utanför vattenskyddsområde, naturreservat, natura 2000 områden och andra känsliga områden. Lokalisering ska inte ske inom sårbarhetsklass 1-2 enligt sårbarhetskartan....

Behovet av och intresset för lösningar som ger en hållbarare masshantering lyfts av flera aktörer på Gotland i olika sammanhang. Bland annat har privata byggtreprenörer visat intresse för samordning av massor och transporter med hjälp av masslogistikcenter....

Plats för ett masslogistikcenter finns inte utpekade i granskningsförslaget.

Kraftigare reglering av deponi på alvarmarker! Här placeras allt ifrån höbalar, jordhögar till uttjänta maskiner. Inget masslogistikcenter på alvar!

Sidan 111.

Utveckling av hållbar turism

Hållbar turism kan definieras enligt följande: hållbar turism ska vara ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar, utan att undergräva den naturmiljö och lokala kultur den är uppbyggd kring.

Gotland har goda möjligheter att vara ledande destination inom denna inriktning. Högkvalitativa och exklusiva natur- och kulturturismprodukter med konkurrenskraft på den internationella marknaden har vuxit fram. Kultur och kulturarv har konstaterats vara viktiga resurser för såväl det turistiska företagandet som den regionala utvecklingen i landet och kulturturismen bedöms ha fortsatt goda utvecklingsmöjligheter. Turism och upplevelseindustri gör landsbygden konkurrenskraftig som besöksmål. Historia och kulturarv är sannolikt faktorer som kommer att få ökad betydelse. Medeltidsveckan på Gotland är ett exempel på en välutvecklad kulturturism. Här är Gotland internationellt konkurrenskraftig. På Gotland finns stora möjligheter att ytterligare utveckla natur-, kultur- och landsbygdsturism utifrån ett hållbarhetsperspektiv. En hållbar turism ska vara ekonomiskt bärkraftig och socialt genomförbar, utan att undergräva den naturmiljö och lokala kultur den är uppbyggd kring.

Det lokala samhällets utveckling är avgörande för den fortsatta utvecklingen. Den ska baseras på naturliga och kulturella förutsättningar. Ett exempel på detta är den pågående etableringen av Bästeträsk Nationalpark. Det är viktigt att det arbetet sker i samklang med riksintressen i området, uttag av vatten från Bästeträsk med mera. Grunden finns för att kombinera verksamhet och företagande med natur- och kulturvård i syfte att öka natur- och kulturturismen i området.

Det är viktigt att de skyddsvärda natur- och kulturvärdena alltid prioriteras i första hand. Husbilar och bilkörning av fiskeentusiaster och vindsurfare har blivit ett problem med körning ut längs stränderna. Åtgärder?

Sidan 119.

Kalktäkter, andra täkter.

Vid lokalisering av ny täktverksamhet bör redan ianspråktagna områden prioriteras framför att ta obrutna områden i anspråk, detta för att exempelvis kunna nyttja befintlig infrastruktur.

Färdigbrutna områden bör prövas för att användas som en del i det rörliga friluftslivet eller för utveckling av lämpliga verksamheter.

Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och nyttjas på olika sätt.

Region Gotland har vid tidigare kalktäkter varit passiv vad gäller det viktiga grundvattnet. Vattenreservoarer eller solceller i gamla täkter kan vara några användningsområden.

2.12 Bedriv ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) anger som en inriktning att Gotland ska bedriva ett hållbart brukande av skog, mark och vatten och säkra den biologiska mångfalden. Stabila ekosystem är en förutsättning för hållbara samhällen. Idag är utmaningarna globalt och nationellt att hejda förlusten av biologisk mångfald och att återskapa hållbara ekosystem som också klarar att försörja en växande befolkning. Odlingslandskapet, den brukade skogen och dess ekosystem är format av de gröna näringarna och en betydande del av Gotlands arter är knuten till hävd, både i det öppna landskapet och i den kontinuerligt brukade skogen. I modern tid har mångfalden av vilda arter i jordbruks- och skogslandskapet minskat kraftigt. Samtidigt är bibehållet jordbruk en del av lösningen, då ett hållbart brukande är ett av de viktigaste verktygen för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturarv.

Öns gröna näringar som är en del av basnäringen och de blåa som är under utveckling måste ha förutsättningar att utvecklas hållbart ur alla aspekter, samtidigt som unika natur- och kulturarv ska förvaltas.

Hållbart brukande långsiktigt innebär (enligt EU och andra) att kalhyggesbruket överges! Gotlands kalkbarrskogar är unika för Sverige, Europa och i ett världsperspektiv. Detta har uppmärksammats först under senare år, vilket innebär att öns kalkbarrskogar måste ges ett utökat skydd mot avverkning, särskilt med trakthyggesbruk.

Sidan 127.

Här beskrivs Gotlands naturvärden på ett OK sätt. Det gäller bara att inse dessa värden även framöver!

Kalkbarrskog finns framför allt i ett stråk från Tofta mot nordost till Hellvi samt därför utmed östra kusten ner till Gammelgarn. Granen har ett stort värde för mångfalden av svampar, mossor och lavar.

Kalkbarrskogar med rika funga finns även i ett stråk från Fröjel över Lojstahed till Östergarnslandet (inklusive Ljugarnområdet). ”Hållbart skogsbruk” tycks i översiktsplanen jämföras med trakthyggesbruk!!

Sidan 132.

Krav ställs på att naturvärdesinventering görs inför exploatering om det inte uppenbart saknas behov. En analys av ekologiska spridningssamband ingår i naturvärdesinventeringen om det är relevant. Vid behov ställs även krav på att artinventering görs inom specifika artgrupper.

GBF anser att en naturvärdesinventering bör ske vid alla exploateringar för att en korrekt bedömning skall kunna göras.

Sidan 137

Ökad biologisk mångfald

Den negativa trenden för biologisk mångfald vänder på Gotland. Denna utveckling av ekosystemtjänster gynnar lokalbefolkningen och stärker Gotlands attraktivitet som besöksmål, och utgör grunden för Gotlands övergripande attraktionskraft både som levnads- och besöksort. Detta uppnås genom att kontinuerligt kartlägga, stärka, skydda och vårda Gotlands unika djur- och växtliv, vårda kulturlandskapet och genom att nya exploateringar görs med hänsyn till viktiga spridningssamband och biotoper/naturtyper, samt genom att aktivt arbeta med ekosystemtjänster i alla skalor av planeringen. Hänsynstagande till naturvärden och biologisk mångfald har sin grund i internationella överenskommelser, de nationella miljö kvalitetsmålen och inte minst i de kommunala målen om ett långsiktigt hållbart samhälle. Översiktsplanens generella inriktning mot mer resurseffektiv bebyggelselokalisering bidrar till en bättre hushållning av värdefull natur och att bibehålla större sammanhängande naturområden.

GBF anser att numera bör begreppet "funga" dvs. förekomsten av svampar ingå i dessa texter eftersom denna organismgrupp inte innefattas i begreppen djur och växter! Svamparna är dessutom en grundläggande organismgrupp för öns rika skogar.

Sidan 138 framåt

Skyddsvärda naturtyper.

Sidan 140.

Flygsandsområden undantas från exploatering.

Tofta strand bebyggelse i dyner tillåts! Hur rimmar detta med ovanstående?

Sidan 141.

Alvar, hållmark och klippor

Dessa naturtyper hålls fria från bebyggelse och annan exploatering. Bedömning och gränsdragning för exploatering görs i varje enskilt fall, med hänsyn till områdets naturvärden

Naturtyperna basiska berghällar och karsthällmarker undantas helt från exploatering.

Kalkbrott har Region Gotland tidigare godtagit just på dessa naturtyper! GBF anser att dessa naturtyper helt och hållet skall undantas från varje form av exploatering, inklusive upplag och liknade. Extensivt bete är dock positivt då det begränsar igenväxningen.

Sidan 142.

Skog

Gotlands äldre skogar är på många sätt säregna och ovärderliga i sin utformning och art sammansättning. Det för många arter isolerade ö-läget, den kalkrika berggrunden och en lång historik av varsam markanvändning i form av utmarksbete och plockhyggesbruk

har format de äldre skogarna med dess arter till den mångfald vi ser idag. I dagsläget minskar dessvärre andelen gamla skogar med höga naturvärden kontinuerligt och förändringen av landskapet sker i en snabbare takt än någonsin tidigare genom exploateringar, avverkningar och då skogar på bördig jord läggs om till åkermark. När större sammanhängande skogsområden med äldre naturskog försvinner och ersätts med planterad skog förlorar vi mångfalden av arter knutna till de gamla träden och till det fleråldriga trädsiktet, en artsammansättning som tagit mer än hundra år att bygga upp. När skogarna fragmenteras, till exempel genom uppförande av enstaka byggnader spritt i tidigare oexploaterad skogsmark medverkar detta till att vissa arter får svårare att behålla livskraftiga populationer. Höga naturvärden är ofta förknippade med skog av hög ålder. När det gäller yngre skog så kan även dessa skogar fylla viktiga ekologiska funktioner som spridningsvägar mellan de äldre skogarna för mer mobila arter. Dokumentation i form av värde-trakter, nyckelbiotoper, naturvärdesobjekt och gröna spridningssamband utgör ett viktigt underlag vid beslutsfattande som rör exploatering i skog.

Kontinuitetsskogar av naturtypsklass enligt habitatdirektivet undantas från exploatering. GBF anser att denna skrivning är viktig, då det ännu finns flera skogar på Gotland med dokumenterat höga naturvärden, men också icke inventerade skogar med förmodat höga värden. Dessa måste undantas från trakthyggesbruk eller helt sparas. Vad GBF kan förstå verkar inte Region Gotland för att aktivt bevara dessa skogar numera!

Sidan 142

Miljö kvalitetsmålen

Mål kopplade till biologisk mångfald rör sig i negativ riktning, medan de övriga målen har en neutral eller oklar utveckling.

Målet ”Levande skogar” är särskilt långt från målet enligt Skogsstyrelsens egna utredare!

Sidan 147

Karta vindkraft.

Berör alvar, kalkhällar och kontinuitetsskogar, våtmarker mm, miljöer vilka enligt GBF:s mening inte kan komma i fråga för vindkraftsetableringar och tillhörande vägar mot verken.

Sidan 151

Vid en etablering av en produktionsanläggning för biogas, är det viktigt att säkerställa att platsen är lämplig med hänsyn både till andra intressen och till logistiken kring en biogasanläggning. Vid placering av anläggningarna ska stor hänsyn tas till platsens karaktär, landskapsbild, natur-, kultur- och friluftslivsvärden samt närboende.

Tidigare anläggning i Bro byggdes på alvarmark!

Sidan 152.

Solcellsanläggningar.

De äldre kalkbrottens nordsidor lämpliga!

Sidan 154–63.

Vindkraftsetableringar.

Mycket lite om natur förutom örnar och fladdermöss.

Sidan 191 + 192.

Visby 3 Sotaren och Visby 8 Terranovavägen. Mot SO tycks markeringar på kartan s. 190 även gå upp på alvarmarken.

Alvarmark påverkas vilket innebär att denna exploatering enligt GBF:s mening inte kan genomföras!

Sidan 198.

Utvecklingsområdet Visborg. V10, Vh3.

Här finns även alvarmarker och mycket sällsynta arter, vilka måste undantas. Området påverkas också av 100-årsregn, vilket kan bli problematiskt.

Sidan 200–201.

Sion Vh1 och Västerhejde annex Vh2.

Här finns bland annat alvarmarker och kalkbarrskogar, vilka sparas vid en eventuell exploatering.

Sidan 202–203.

Vsk 1-3.

Alla dessa områden utgörs av kalkbarrskogar, som inte har undersökts på naturvärden. Exploatering kräver därför att naturinventeringar genomförs vid olika årstider.

Sidan 210

Nationalparken Bästeträsk.

GBF är tacksam för Region Gotlands engagemang för detta område och hoppas att detta fortgår även framöver. Regionen bör också verka för att parken utvidgas med mellanliggande områden enligt kartan på sidan 211. Intresset tycks vara stort för fastlämningar och utländska besökare att besöka området.

Sidan 213.

E3, E5–E9 Vindkraftparker. Bristfällig, svårläst och inexakta kartor för att se var områdena ligger.

GBF anser att flera av områdena är olämpligt på grund av att flera rika kalkbarrskogar har uppmärksammats i dessa områden under senare år. Där finns flera svampar upptagna på den globala rödlistan. Dessutom åtminstone flera arter medtagna i FD och AHD. Flera områden gränsar till Natura 2000, naturreservat eller innehåller biotopskyddad skogar.

Sidan 229.

Bng 3–4.

GBF motsätter sig etablering av bebyggelse på det gamla Bombfältet. Vid en inventering av undertecknad inför etablering av en golfbana befanns området hysa en stor rikedom av orkidéer, andra fridlysta och rödlistade arter. Miljön bedöms av GBF som igenväxande alvar, fuktängar och våtmarker. Närheten till Bungenäs naturreservat tillika Natura 2000 gör Bng3 gör exploatering i området än mer tveksam. Från Bng3 lutar marken mot Natura 2000, som därmed påverkas av eventuella föroreningar från Bng3. Dessa områden stryks!

Sidan 233.

Karta markanvändning.

GBF anser att Region Gotland måste verka för att det med vit färg markerade området runt Källingmyr samt området mellan Hoburgsmyr och Mölnermyr avsätts som naturmark

för den kommande nationalparken. Områdena består i sin helhet av alvar, karstmarker, våtmarker och kalkbarrskogar. En lång rad fridlysta och rödlistade arter förekommer i området, liksom arter i FD och AHD.

Sidan 237.

S2. Bebyggelse.

Området har inventerats under 2022–2023. Då har en lång rad fridlysta orkidéer uppmärksamats i detta skogsområde, som möjligen utgörs av fuktig Kalkbarrskog. En mer omfattande inventering gällande andra organismgrupper måste genomföras innan en bebyggelse kan etableras i de delar som inte hyser skyddsvärda arter.

Sidan 242.

L11.

Södra delen.

GBF anser att markerna mellan landsvägen och klinten undantas från exploatering. De utgör ett geologiskt viktiga område och ingår i Riksintresse för Naturvård. Dessa områden är redan nu föremål för detaljplaneläggning, vilket GBF har varit tveksam till vad gäller denna del. Området väster om klinten har GBF inga synpunkter på.

Norra delen.

Detta är ett av få oexploaterade områden längs kusten norr om Visby och är dessutom beläget inom Riksintresse för Naturvården. Uppenbarligen är även detta område under planläggning. Här motsätter sig GBF vidare planer på grund av områdets naturvärden.

Sidan 243.

Lh1. Lickerhamn södra.

Flera ”Utvecklingsområden har utpekats söder om Lickershamn, vilka ligger inom Riksintresse för Naturvård. Området är rikt på känsliga våtmarker och kalkbarrskogar och ytterligare bebyggelse bör inte tillåtas i området.

Sidorna 246–247.

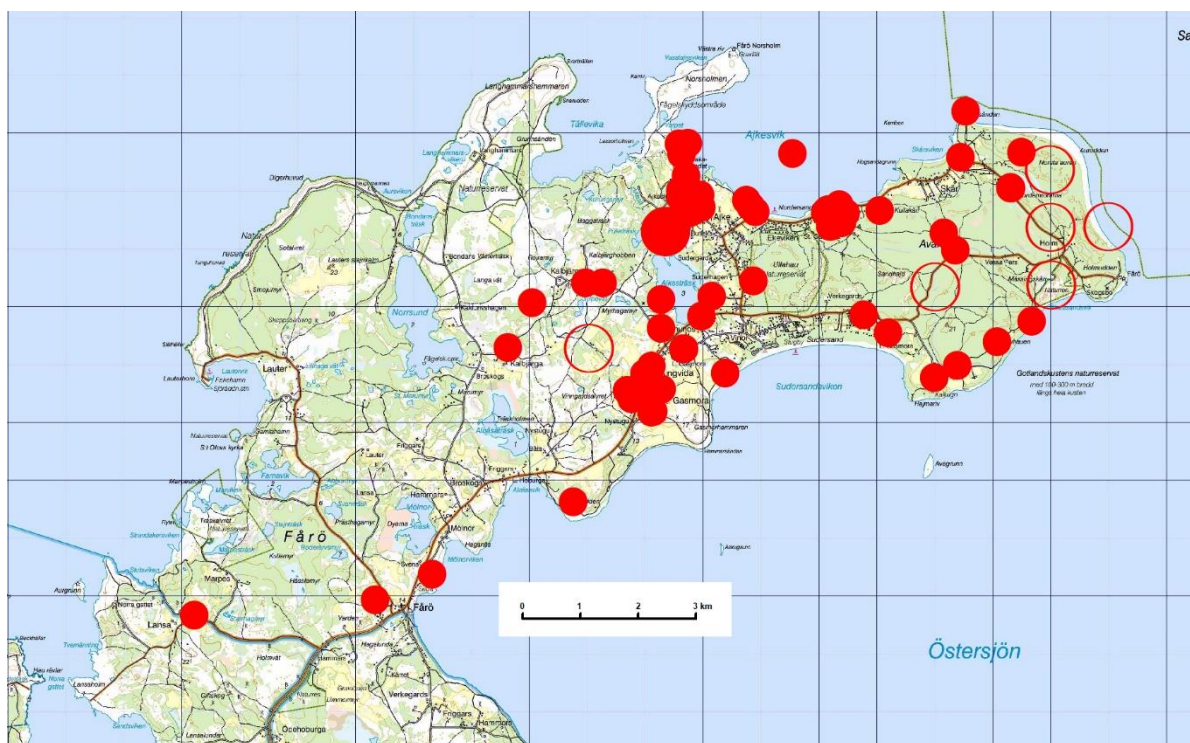
Rf2 och Rf3 berör områden för skyddsklassad art. Dessutom finns en av få lokaler för grönfläckig vitfjäril i denna del av brottet.

Sidorna 252–263.

Fårö.

Flera av de föreslagna bebyggelseområdena berör alvarmark, kalkbarrskog och/eller förekomster för det för Fårö endemiska trädet avarönn, som ingår i AHD och är strikt skyddad. Avarönn blockerar exploatering!

Sidan 272.

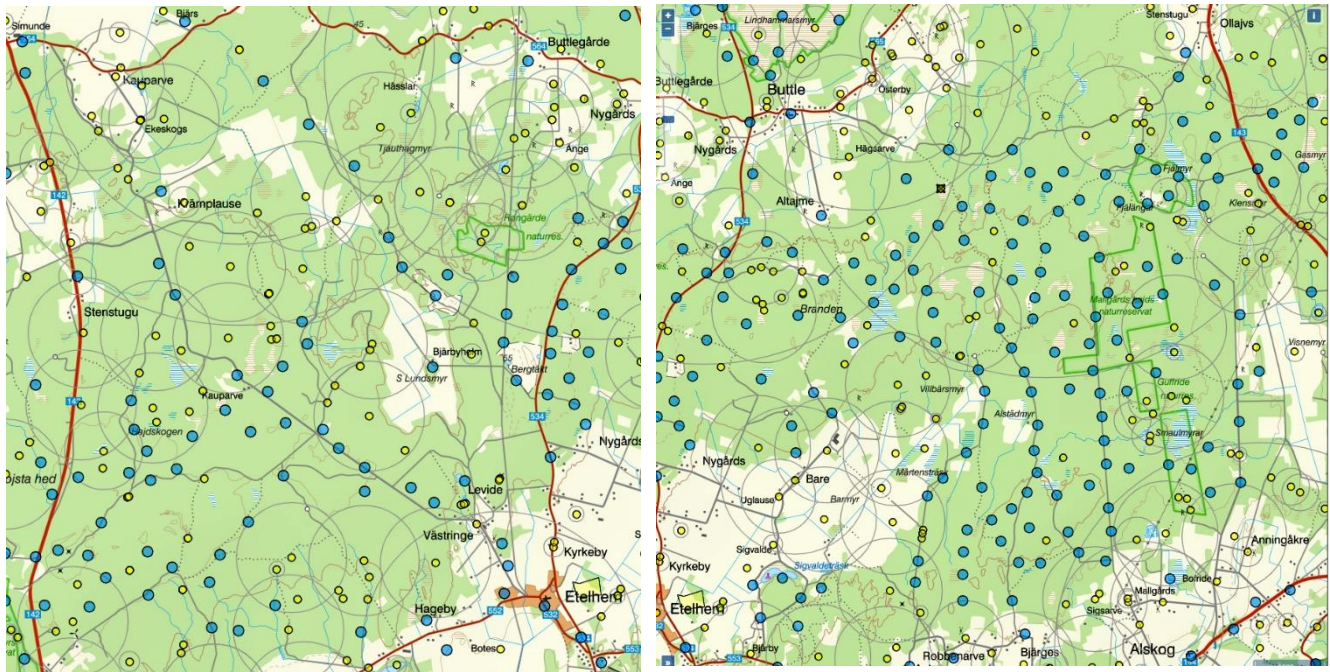
LIS Katthammarsvik berör alvarmark i sin östra del. Denna del tas bort dfrån LIS.

Sidorna 273–274.

E10, E21 Vindkraft berör stora arealer med värdefulla och prioriterade miljöer enligt AHD, såsom alvar, kalkbarrskog, våtmarker mm. Dessutom är rikedomerna stora av arter i FD och AHD, varav framförallt de senare är strikt skyddade enligt Artskyddsförordningen. Området är alltså mycket olämpligt för denna verksamhet.

Utpekandet som lämpligt för vindkraft av Region Gotland kan för Regionens del utmynna i skadeståndsprocesser, där miljödomstolar på grund av områdenas höga naturvärden nekar etablering, vilket kan få vindkraftsbolag att kräva ersättning av Regionen för sina undersökningskostnader.

Rödlistade och fridlysta arter Lojstahed mot Fjälängar. Notera att de blå punkterna innehåller ett flertal rödlistade/fridlysta arter i dess omgivning.

Sidan 283.

Ljugarn N innehåller i de inventerade områdena en mycket rik funga med åtminstone två arter upptagnas på den globala rödlistan.

Sidan 294.

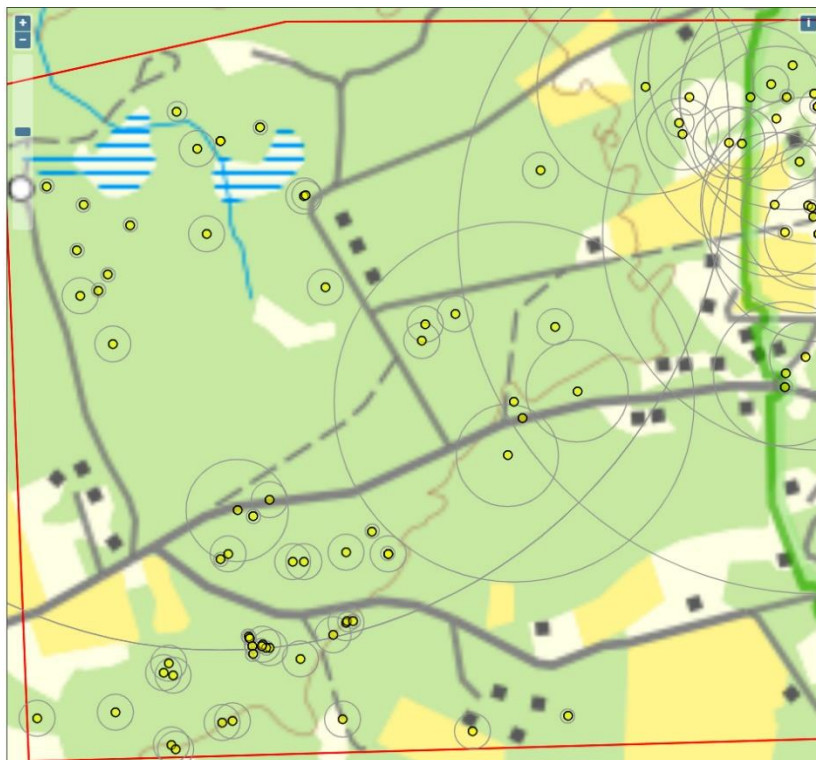
Ar1, Petsarveklint. Området utgörs av kalkbarrskog och gotlandssippa, en strikt skyddad växt enligt Artskyddsförordningen, växer i sydkanten av området. Området är därför olämpligt för exploatering.

Sidan 297.

Ag1. Anja, Baju.

GBF hittar inte detta område på någon karta. Området innanför Baju hyser dock rika kalkbarrskogar med gott om orkidéer, ryl och svampar. Tveksamt område för exploatering eftersom de områden som nu inte är bebyggda bör sparas.

Rödlistade och fridlysta arter Anja Baju mot V.

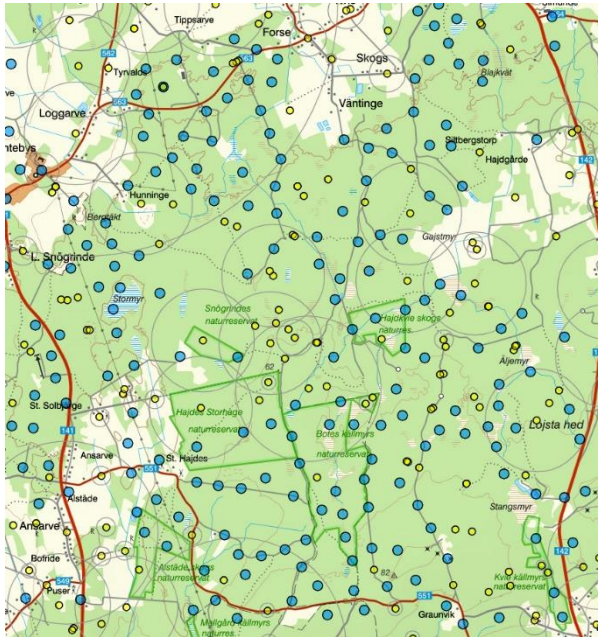
Sidan 305.

K7 södra delen norr om pensionatet på Varvsholm. I området växer strandvedel på en av sina få växtplatser i Sverige. Arten är rödlistad och fridlyst enligt Artskyddsförordningen. Andra rödlistade och fridlysta arter finns också i samma område. Växtplatserna som finns i större delen av området får inte skadas. Området är olämpligt för exploatering.

Sidan 312.

E11. Vindkraftverk. Änjo ett område med stora naturvärden i ett relativt opåverkat område med kalkbarrskogar, alvar, karst och framförallt våtmarker. Flera naturreservat och områden för Natura 2000. Gott om rödlistade och fridlysta arter (se karta).

Sidan 321.

Tofta strand. GBF motsätter sig etablering av bebyggelse i dynområdena (se tidigare insända skrivelser från GBF).

Sidan 324.

Sanda 1 till 4. Samtliga dessa nya områden är tänkta i kalkbarrskogar, vilka enligt Skogsstyrelsens biologer bör skyddas i sin helhet.

Sidan 330.

E13, E20, E22. Samtliga områden hyser rika förekomster av betande sångsvan och gäss. Dessutom på grund av dessa gäss etablerade örnar i samtliga områden. Fridlysta och rödlis-tade orkidéer förekommer i vissa områden på kalkbleke i f.d. myrar. Tveksamt om etablering kan ske i dessa fågelrika marker.

Sidan 340.

LIS Majstregården. Femteburg måste lämnas intakt! Här finns den sällsynta och fridlysta arten alvarveronika. Vi kontroll av lokalen våren 2024 noterades att viss avverkning hade skett i norra kanten. Vad händer där?

Sidan 342.

Öj2, Burgsvik S. GBF motsätter sig fortsatt denna exploatering eftersom miljön är alvarmark om än under igenväxning. Region Gotland måste sluta att använda alvarmark för sina exploateringar! Förmodligen kommer områden som dessa att ingå i EU:s planer för restaurering av habitat.

Sidan 363

Vm1. Kvarne. GBF motsätter sig att delvis igenvuxen alvar skall användas för bebyggelse. EU:s restaureringsplaner omfattar just dessa prioriterade habitat för återställning till ursprungligt skick.

Sidan 365.

Ha2. Mycket olämpligt för bebyggelse eftersom den sällsynta orkidén kärnycklar har sin sista utpost på Storsudret just i detta område. Flera andra bestånd har försvunnit genom utdikning i dessa marker. Förmodligen behöver dämning ske i kanalen centralt i området för att denna skyddsvärda art skall kunna leva kvar. Även andra rödlistade och fridlysta orkidéer finns här liksom en rad sällsynta binsekter.

För Gotlands Botaniska Förening
Visby den 24 maj 2024

Jörgen Petersson, ordf.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande och den gedigna information ni har delgett.

Inom flera utpekade utbyggnadsområden finns planuppdrag med syfte att möjliggöra för en utveckling med bebyggelse. Varken översiktsplanen eller planuppdragen tar dock ställning till exploaterings omfattning och utbredning. Under arbetet med detaljplanen utreds platsens förutsättningar grundligt, avseende naturvärden, arter etc. och det är genom detaljplaneprocessen som det beslutas om hur stor en exploatering kan bli samt hur den förhåller sig till förutsättningarna på platsen. I planarbetena görs avvägningar mellan flera olika intressen och värden. Områdena kvarstår som utpekade i översiktsplanen. För att förtydliga att översiktsplanen inte tar ställning till exploaterings utbredning har det utpekade området i Ljugarna justerats. Förvaltningen instämmer att masslogcenter och deponi på alvarmark är ett exempel på olämplig lokalisering. I det vida begreppet "djur- och växtliv" som nämns i översiktsplanen ingår också svamp, trots att det formellt är en egen grupp.

Begreppet "sammanshängande" kan exempelvis innebära att bebyggelse undviks i områden som har en lång historik av skogsmark, och i andra hand att bebyggelsen läggs i utkanten av skogsområden för att inte till skapa nya barriärer, t.ex. inte skapa nya "öar" av skog.

De formellt skyddade områdena bör inte direkt påverkas av översiktsplanen. När det gäller riksintressen för naturvård och friluftsliv, rödlistade arter m.m. så behöver utredningar genomföras och bedömningar göras inom ramen för de enskilda prövningarna för respektive exploateringsprojekt om exploateringen kan tillåtas eller ej. Riksintresseområdena är i flera fall grovt avgränsade och inte all mark inom områdena ger uttryck för de värden som de är ämnade att skydda, varför det kan finnas utrymme för exploatering inom riksintresseområdena utan risk för påtaglig skada. Länsstyrelsen har också påbörjat ett revideringsarbete där de geografiskt största riksintresseområdena får nya avgränsningar för att tydliggöra var och vilka värden som är prioriterade inom områdena. Vad gäller prioriterade naturtyper så har Region Gotland bl.a. i översiktsplanen uppgett att dessa ska särskilt uppmärksammas i den fysiska planeringen, men någon omfattande kartering av dessa har inte gjorts och en bedömning av naturtypens status får också göras inom respektive prövning. Det bör dock vara Region Gotlands intention att de områden som GBF räknar upp särskilt bör prioriteras, vilket också görs inom ramen för lokaliseringprövningen enligt 2 kap. 6 § plan- och bygglagen.

Mindre exploatering föregås enbart av en naturvärdesbedömning, ofta efter platsbesök, eftersom det ingår i lokaliseringprövningen. Naturvärdesinventeringar i varje fall är inte ekonomiskt försvarbart i förhållande till kostnaden för den enskilde, och i vissa fall har förelägganden om komplettering i form av naturvärdesinventering upphävt av Länsstyrelsen i samband med ändrad markanvändning p.g.a. att det inte bedömdes

motiverat av områdets brukandehistoria. Det ska dock utredas och tas fram en standard för naturvärdesbedömningar.

Riksintresse för Naturvärden skall enligt GBF:s mening alltid prioriteras före andra Riksintressen eftersom dessa områden till stor del består av områden som innehåller habitat enligt AHD. Här blir det intressant att följa prövningar framöver då det enligt 3 kap. 10 § MB endast är riksintressena enligt 4 kap. och försvarets riksintressen som ska få företräde. Nu kommer troligtvis materialutvinning räknas som riksintresse för totalförsvaret vilket innebär att riksintresset för naturvård ändå kan få stå tillbaka enligt vår nationella lagstiftning även om det kan innebära att vi inte uppfyller våra förpliktelser inom EU och art- och habitatdirektivet. Vi skulle dock behöva mer vägledning i den här frågan, eftersom t.ex. materialutvinning inte medför någon långsiktig bushållning av mark och vatten då t.ex. kalk är en ändlig resurs som de facto försvinner från området där det bryts.

Friluftsliv är en bred term som omfattar en mängd aktiviteter som utförs i naturen, t.ex. ridning eller cykling på stigar. Friluftsliv omfattar inte anlagda banor med sportkaraktär, där fokus är tävling snarare än naturupplevelse. Med sammanhängande skogsområden menas skogsområden som hänger ihop, ny bebyggelse bör inte placeras så att skogen hackas upp i delar skilda från varandra.

Gällande grundvattenbildning är GBF:s yttrande i stort i linje med ambitionerna i översiktsplanen.

Angående kalktäkter delar vi synpunkten och kommer att förespråka sådan användning i samband avslutning av täktverksamheter. Under avsnitt 2.10.6, Kalkindustri och täktverksamhet, föreslås riktlinjen Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion. Redan idag arbetar regionen för att möjliggöra användning av täktvatten för dricksvattenproduktion.

LIS-området i Kattbammarsvik har funnits sedan den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Kattbammarsvik 2025 antogs 2017. Avgränsningen har inte ändrats sedan dess. Om exploatering kan medges eller inte beror på vad det rör sig om för typ av exploatering. Detta prövas i laglig ordning inom eventuella plan- och lovprocesser. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

LIS-område Tofta strand har en rad kända höga naturvärden liksom ett mycket högt värde för allmänbeten. Vid en eventuell prövning av strandskyddsdispens eller andra lovändan ska särskild hänsyn tas till allmänbetens tillgänglighet till stranden, naturvärden på platsen samt till risk för översvämningar och erosion. Regionstyrelsen önskar fortsatt pröva området som ett LIS-område varför yttrandet inte föranleder några ändringar av förslaget.

LIS-området Majstregården har justerats till granskningen för att undanta Femteburg och för att bibehålla allmänbetens möjlighet att ta sig upp på burgen. Denna avgränsning kvarstår till antagandet. Dock har vissa justeringar av ytan skett för att bättre överensstämmer med LIS-området som fanns i den fördjupade översiktsplanen för Storsudret och Burgsvik 2025. Förvaltningen har ingen kännedom om någon avverkning. Yttrandet föranleder inga ändringar av förslaget.

Angående utpekade vindkraftsområden, en översiktsplan är inte juridiskt bindande utan det är kommande tillståndsprocesser som kommer att utreda om dessa platser är lämpliga för vindbruk. Utifrån de kriterier som vi har ställt upp i översiktsplanen med exempelvis avstånd från bostäder, kyrkor, formellt skyddade natur- och kulturområden, riksintresse natur- och kultur, så faller dessa områden ut som platser där det finns det möjlighet att utreda etablering av vindbruk. Gotland har sedan några år tillbaka ett mål om att klara ö-drift i 90 dagar vilket också behöver räknas in när vi tänker omställning för Gotland och lokal elproduktion.

Mellan samråd och granskning gjordes en ny avvägning med fler kriterier till områden som ej bör pekas ut som områden för energitvinning på en översiktlig nivå, dessa var områden med formella områdesskydd samt riksintresseområden för natur- och kultur.

Den politiska inriktningen är dock tydlig att energi- och klimatomställningen är en prioriterad fråga för Gotland. Med det sagt är det självklart en svår avvägning mellan olika starka intressen. Men med tilltro till kommande tillståndsprocesser, fortsatt möjlighet för sakägare att påverka samt de hänsynsriktlinjer som finns i översiktsplanen att vi kommer att hitta en väg framåt för förnyelsebar energi på Gotland, ett måste för den omställning vi behöver göra.

#201 Bill Necander

Datum: 2024-05-28

Yttrande

Efter en 10-årig process genom alla rättsinstanser gällande Forsviden Vind AB's ansökan om uppförande och drift av vindkraftpark (Forsviden södra vindkraftpark) avslag MMD 2020-03-31 i dom Forsviden Vind AB's ansökan tillstånd i sin helhet.

Därför mycket anmärkningsvärt att Region Gotland nu kommit fram till att samma naturområde är lämpligt för vindkraftpark. Jag anser det vara ett stort slöseri med resurser för myndigheter, domstolar och markägare att 4 år efter avkunnad dom återigen dra målet i långbänk. Låt Forsvidens stora sammanhängande naturområden förbli orörda för djur, natur och friluftsliv för boende och besökare på ön.

Bilaga: Mark och Miljödomstolens (MMD) dom 2020-03-31

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt! Energiomställningen är en av Region Gotlands prioriterade mål och av stor vikt för en hållbar utveckling. Samtidigt är självklart fågellivet också viktigt att ta hänsyn till. I det här området är Region Gotland fortsatt positiva till en prövning av området. En teknikutveckling har under senare år pågått inom branschen för att undersöka möjligheten för att minska kollisionsrisker mellan vindkraftverk och fågel. Region Gotland följer utvecklingen med intresse, och ser positivt på att tekniken prövas inom områden där det idag finns intressekonflikter mellan etablering av vindkraftverk och fågellivet. Yttrandet föranleder ingen ändring.

#202 Henry Hammarström

Datum: 2024-05-29

Hej,

Vill härmed uppdatera nedan yttrande (se # 72, redaktionellt tillägg) med att det skett en flytt av SudeGas till grannfastigheten.

Nya fastigheten är:

Hemse Sindarve 1:52

Mvh
Henry

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Tack för informationen, se svar under #72.

#203 Tekniska nämnden, Region Gotland

Datum: 2024-05-29

Tekniska nämndens beslut

TN § 110 Granskningsperiod inledd för översiktsplan Gotland 2040

Ärendenummer: TN 2024/929

Paragraf föregående instans: TN AU § 102

Tekniska nämndens beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att godkänna granskningsyttrande för Översiktsplan för Gotland 2024 enligt bilaga 1 och överlämna det till regionstyrelsen för beslut.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Region Gotland har upprättat förslag till ny översiktsplan. Regionstyrelsen har 2024-01-31 §12 gett uppdrag åt samhällsbyggnadsförvaltningen att ställa ut Översiktsplan Gotland 2040 för granskning. Tekniska nämnden har fått möjlighet att yttra sig. Sista dag för att inkomma med synpunkter är den 22 maj 2024 men tekniska nämnden har beviljats förlängd svarstid till den 29 maj för att ärendet skall hinna hanteras av tekniska nämnden.

Teknikförvaltningens verksamheter och mark- och exploateringsverksamheten på samhällsbyggnadsförvaltningen har synpunkter på granskningsförslaget för Översiktsplan Gotland 2024 vilka redovisas separat i bilaga 1.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av avdelningschef Jenny Iversjö och mark- och exploateringsstrateg Alexander Sorby Haddad.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

1. Tekniska nämnden beslutar att godkänna granskningsyttrande för Översiktsplan för Gotland 2024 enligt bilaga 1 och överlämna det till regionstyrelsen för beslut.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Arbetsutskottet önskar förtydligande av ett antal formuleringar.

Tomas Rådkvist (MP) deltar inte i förslaget till beslut till nämnden.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2024-05-02

Bilaga 1 Slutligt reviderat under sammanträde; sammanställning av synpunkter från TKF och MEX 240529

Remiss Regionstyrelsen 2024-03-13

Granskningshandling Översiktsplan Gotland 2040

Bilaga 1 – Sammanställning av synpunkter från teknikförvaltningens verksamheter och mark- och exploateringsverksamheten

Hamnverksamhetens synpunkter

S 109. I avsnitt 2.10.3, andra stycket högra sidan så ska följande text läggas till: ”Kryssningsturismen bidrog 2023 med 168 000 besökare.”

S 235. I avsnitt 3.3.9, tredje stycke ska texten ändras vi till följande: ”Vid infarten till Slite möts man av den pittoreska Sjuströmmars hamn, en liten småbåtshamn med en handfull båtplatser, som drivs av en ideell förening. Vad gäller större hamninfrastruktur finner man längst söderut Lanthamnen som dels är en småbåtshamn – med 10 gästplatser – och med Apotekskajen dels en hamn för in- och utgående gods. Apotekskajens södra läge är hemmahamn för Kustbevakningen, hamnen frekventeras även av övrig statlig maritim verksamhet i form av Försvarmakten och Sjöfartsverket. Det finns även möjlighet att utveckla färjetrafik till hamnen. Ett stenkast från Lanthamnen finner man Heidelberg Materials industrihamn för framförallt kalkindustrin. Kustremsan avslutas med ytterligare en småbåtshamn, Lännahamnen. Nära centrum finns också en välbesökt badstrand med möjlighet till en rad olika vattenaktiviteter, men även möjlighet till att spela tennis och padel. Slite med omnejd är en populär besöksdestination. Cementindustrin och närheten till hav och hamn dominerar landskapsbilden i centrala Slite.”

S 238. I avsnitt 3.3.9 ska rubriken ändras till Vikhagen istället för Vithagen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkterna är tillgodosedda.

VA verksamhetens synpunkter

VA-avdelningen kan konstatera att de flesta synpunkter från samrådet är inarbetat i granskningsversionen, men VA-verksamheten önskar förtydande på fyra ställen;

1. S 88. Förslag till strategisk inriktning för ett mer cirkulärt vatten och avlopp

- *Välja lösningar som är hållbara avseende teknik och processer vid utbyggnad och förnyelse av VA (till exempel vatten- och avloppsreningsverk).*
- *Skapa goda förutsättningar för fler forskningsrelaterade projekt och ökat partnerskap med andra aktörer.*
- *Öka medvetenheten om grundvattenbildande åtgärder genom kunskapshöjning*
- *Ge stöd till och samarbeta med lokala initiativ för att bibehålla och återvända vattnet på ön.*
- *Basera VA-hanteringen på förnybar energi.*
- *Behålla näringsämnen på ön och sluta kretsloppen för att säkerställa långsiktigt hållbart jordbruk.*
- *Regionens VA-verksamhet bör ges ett tydligare uppdrag avseende kretsloppsanpassning.*

VA-avdelningen tycker det bör tydliggöras att ovan strategisk inriktning inte enbart är VA-avdelningens ansvar att genomföra. Flera punkter är utanför VA-kollektivets

(VA-verksamhetens) ansvar.

1. Allmänt om dagvatten i samhällen.
Enligt Översiktsplanen står att dagvatten finns till exempel i Slite samhälle, vilket inte är korrekt. Det finns dagvatten i **delar av** Slite samhälle. VA-avdelningen önskar det ska stå **delar av** och sen samhällets namn. Det gäller alla samhällen.
2. Inom Region Gotlands verksamhetsområden för dagvatten har VA-avdelningen skyldighet enligt miljöbalken att hitta lämpliga platser inom befintlig bebyggelse för rening och fördröjning av dagvatten innan utsläpp till recipient. . Lämpliga grönområden med lågpunkter i vår stadsmiljö bör därför reserveras i vår översiktsplan för ändamålet ”utredningsområde för dagvattenrening”.
3. Allmänt om samhällsviktig verksamhet som kräver industriyta, t ex vattenverk eller avloppsreningsverk.
OM det i framtiden blir aktuellt med nytt reningsverk och/eller vattenverk i Visby, som kräver annan placering, finns det någon som kan ha en idé om vilket/vilka områden som skulle kunna vara intressanta. Det bör vara ide att ”ringa in” områden på kartan redan nu för att uppmärksamma att hänsyn behöver tas till ett framtida behov? Gäller särskild Visby eftersom industriytorna är begränsade.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkterna 1 och 3 är tillgodosedda. Angående utredningsområden för dagvattenhantering är samhällsbyggnadsförvaltningen positiv till detta men inom arbetet med översiktsplan 2040 har det ej hunnits med att göra en avvägning mellan intressen varför ett sådant arbete återstår att göra. Det finns även tematiska tillägg (TÖP) som många kommuner använder sig av för att arbeta med klimatanpassning, vilket skulle kunna vara ett sätt att arbeta mer med dagvatten och skyfallsytor.

Med det sagt så finns det ju riktlinjer i ÖP som på en generell nivå stödjer dagvattenlösningar, bl.a. i avsnitt 2.5.4 Dagvatten. Även Grönplanen har mål och riktlinjer för detta, exempelvis under avsnitt 4.4 Mål 4. En resiliens för framtida förändringar. Översiktsplanen är ju inte heller juridiskt bindande, så bara för att det inte finns utpekade ytor i översiktsplanen betyder det inte att det skulle vara omöjligt att planera in dagvattenanläggningar/ åtgärder i Visby på lämpliga platser.

Park- och trafikverksamhetens synpunkter

Trafik

Trafik gör bedömningen att översiktsplanen väl speglar Region Gotlands högt satta ambition för hållbar och trafiksäker mobilitet på ön.

Dock har identifierats en diskrepans mellan olika stycken i planen. Under 2.7.2 Cykel (s. 94) anges riktlinjen ”Pendlingsstråk för cykel prioriteras utefter vad som framgår i Regional cykelplan för Gotland” – denna riktlinje har ersatt tidigare formulering som handlade om framtagande av cykelplaner och hur prioriteringen av framtagande bör ske. Ändringen har gjorts enligt vårt önskemål. Däremot går det fortsatt att läsa under respektive tätort att cykelplan för tätorten ska tas fram. Utifrån detta skulle vi vilja att nedanstående formulering:

”I enlighet med de övergripande riktlinjerna som presenteras i kap 2.7 Utveckla hållbara och fossilfria transportsystem är **X** en av tätorterna där en cykelplan för arbetspendling och ökad tillgänglighet med cykel i och kring de större tätorterna tas fram.”

Ändras till: ”Som en del av arbetet för att utveckla hållbara och fossilfria transportsystem är det viktigt att cykelinfrastrukturen inom Gotlands tätorter knyts samman. Detta för att främja arbetspendling via cykel och öka tillgängligheten inom tätorterna. **X** är en av de tätorterna där en utökad planering för cykel bör tas fram.”

Ändringarna berör följande sidor:

Fårösund s. 226

Lärbro s. 230

Slite s. 236

Tingstäde s. 239

Roma s. 275

Hemse s. 345 (lite annan disposition jämfört med de andra tätorterna)

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Synpunkterna är tillgodosedda.

Kollektivtrafiken

Översiktsplanen har ett starkt genomgående fokus på resurseffektiv bebyggelse och infrastruktur vilket gynnar allmänhetens tillgång till kollektivtrafik och möjligheten att utveckla kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken ser också stora fördelar med att planera bebyggelse i närheten av befintlig kollektivtrafik. Dock kommer det att innebära stora kostnader att tillgodose förväntningarna på kollektivtrafik i naturområden för att främja friluftslivet (2.2.1).

Att utveckla en närmare stadstrafik genom en särskild busslinje med fler stopp eller anropsstyrd trafik finns inte med i Trafikförsörjningsprogram 2024-2033 och bör därför aktualitetsprövas tillsammans med kollektivtrafikstrateg (3.2.3). Tingstäde kan även försvinna från kollektivtrafikens stomlinjenät enligt Trafikförsörjningsprogrammet.

Permanentboende på Furillen skapar på grund av stora avstånd svårigheter med kommunal service, så som skolskjuts.

Park

Översiktsplanen tar till huvuddel hänsyn till Grönplanen, men förtätningen på Gråbo innebär ett ianspråktagande av offentlig plats (invid Gotlandshems värmecentral) vilket är i konflikt med gällande Grönplan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Planuppdragen som finns i Gråbo påbörjades innan grönplanen antogs utifrån då gällande planeringsföresättningar.

Mark- och exploateringsverksamhetens synpunkter

Inom översiktsplanen benämns det gällande ”riktlinjer och krav”. Översiktsplanen kan inte ställa krav och behöver hänvisa till gällande lagstiftning eller gällande rutiner och riktlinjer.

S 34. Under kriteriernas första punkt bör det förtydligas om vad som fordras för att kriteriet ska anses vara uppfyllt. Förslag är att avsluta första punktens kriterium med ”och” eller ”eller”. Synpunkten gäller samtliga kriterier och det behöver göras tydligt vad det är som gäller.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Det är en redovisning för de kriterier som förvaltningen använt vid utpekande av utvecklingsområden på jordbruksmark, samtliga kriterier är uppfyllda i de utpekade utvecklingsområdena.

S 64. I riktlinjen för särskilda objekt talas det om ett minimiavstånd för etablering av annan bebyggelse i anslutning till verksamhetens fastighetsgräns. En fastighetsgräns har ingen koppling till en farlig verksamhets utbredning och kan mycket väl ligga långt från verksamheten. En formulering som är mer heltäckande för olika förhållanden bör användas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Riktlinjen är skriven utifrån MSB:s vägledning som det hänvisas till i texten.

S 77. Riktlinjer för vatten och avlopp. Texten behöver ses över ang. bl.a. avtal och gemensamhetsanläggningar. Arbetsgrupperna bör vid omarbetning ta stöd av Mark- och exploateringsavdelningen gällande detta. Vidare bör ett övervägande göras kring om översiktsplanens riktlinjer verkligen ska förordas enskilda VA-lösningar där Region Gotland så som VA-huvudman kan riskera att föreläggas ta över och säkerställa drift för anläggningarna enligt 6 § Lagen om allmänna vattentjänster.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

S100. ”Inriktningsbeslut gällande hantering av enskilda vägar med statsbidrag behöver tas fram för att säkerställa tillgängligheten på hela Gotland”. Många av de enskilda vägarna med statsbidrag är samfällda där Region Gotland inte har någon rådighet. Ett inriktningsbeslut behövs men som formuleringen är nu så går det att tolka att Region Gotland ska sköta vägarna.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

S 109. I den nionde riktlinjen står ” För att inte äventyra det långsiktiga campingändamålet är Region Gotland restriktiv till fastighetsdelning inom campingområde”. Region Gotland kan genom planmonopolet vid planläggning delvis reglera om fastighetsbildningen kan möjliggöras. Däremot prövas fastighetsbildningen av lantmäterimyndigheten varför skrivningen bör ändras eller strykas helt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

S 119. Den sjätte riktlinjen ” Region Gotland prioriterar grundvattnet i första hand. Brytning i områden med stor betydelse för grundvattenbildningen accepteras inte. Inträngande

grundvatten i befintliga aktiva täkter bör i första hand renas och nyttjas på olika sätt”. Region Gotland beviljar inte brytningstillstånd så den andra meningen bör skrivas om.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Texten är justerad

S 132. För att den första riktlinjen ” Region Gotland strävar efter att följa UN Habitats rekommendation om minst 15 procent offentlig friyta för att tillgodose behovet av torg, parker och naturområden” ska kunna vara möjlig att följa måste det förtydligas med vad 15 % offentlig friyta ska beräknas på. Är det på detaljplanerad yta, regionens totala markinnehav eller Gotlands totala landyta som menas?

För den andra riktlinjen ” Region Gotland strävar efter att följa WHO:s rekommendation om minst 9 kvadratmeter offentlig grönyta per boende” måste det också förtydligas vad 9 kvm offentlig grönyta ska beräknas på. Ska det räknas per detaljplan, per kvarter eller per stad och var går i så fall gränsen?

För den 6:e riktlinjen ” Vid exploatering studeras behovet av ny allmän platsmark och offentlig rum ” så är det en självklarhet att studera behovet av ny allmän plats vid exploatering eftersom allmän platsmark syftar till att tillgodose att kvarteret fungerar. Är det någon särskild typ av allmän plats exempelvis grönytor som menas så borde det förtydligas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej, metod för detta finns i WHO och UN habitats skrivelser.

S 133. För den 13:e riktlinjen föreslås en mer öppen formulering om hur detta kan säkerställas.

”Region Gotland verkar genom strategisk samhällsplanering eller genom en aktiv markpolitik/markstrategi att värna om tillgång till tätortsnära natur om möjligt.”

Med tillägget till löpande text kopplad till riktlinjen att detta bör förordas särskilt där det finns möjlighet till samordningsvinster så som t.ex. för att skydda grundvattentäkt eller liknande.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej. Tillgång till tätortsnära natur är mycket viktigt ur flera aspekter, folkhälsa, ekologiska samband, biologisk mångfald, dagvattenhantering mm. Vi anser att en aktiv markpolitik för att värna om tätortsnära natur bör bedrivas i alla lägen, inte bara ”om möjligt”.

S 134. Gällande den restriktiva hållningen som ska tillämpas vid önskemål om ändrad markanvändning inom grönområden så finns det vid exploatering redan idag många intressekonflikter att ta hänsyn till i form av riksintressen, vattenskyddsområden, buller, luftkvalitet, försvarets påverkansområde m.m. För att möjliggöra bebyggelseutveckling bör översiktsplanen tydligt redogöra för vilka omständigheter som ska vara uppfyllda för att ett grönområde ska anses lämpligt att prövas för bebyggelseutveckling eller annat ändamål.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej, det framgår i planeringsriktlinjerna i grönplanen

S 142. Andra riktlinjen ”Vid samhällsplaneringen ska hänsyn tas så exploatering inte riskerar att störa viktiga gröna spridningsvägar, med huvudsaklig utgångspunkt från definierade värdestrakter” bör orden ”inte riskerar” strykas från riktlinjen och ersättas med ”inte stör viktiga”. Anledningen till synpunkten är att begreppet ”riskerar” kan vara hur stort eller litet som helst och vem gör bedömningen av om risken är tillräckligt liten?

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses

S 143. Om riktlinjerna är gällande som det står i rubriken bör det redovisas var de har beslutats.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Rubriken är justerad

S 150. Andra riktlinjen ”Lokalisera bebyggelse i förhållande till fjärrvärmenät och restenergi från industrier eller liknande”. Då industrier ofta medför buller, vilket gör det svårt att placera annan bebyggelse intill borde ordet ”industrier” ändras till ”icke-störande industrier.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

Fjärde riktlinjen ”Säkerställ ytor för cykelparkeringar, kollektivtrafik, bilpooler och god tillgänglighet till hållbara drivmedel som laddstolpar och biogas. Även möjligheter till källsortering, samordnade varuleveranser och andra mobilitetstjänster blir allt viktigare att beakta i planeringen”. Detta regleras redan av Plan- och bygglagen (PBL). Eftersom det därför innebär tekniska särkrav att kräva mer, vilket inte är tillåtet, bör därför ordet ”säkerställ” ändras till ”verka för” eller ”främja”.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Texten justeras

S 152. Andra riktlinjen ”Vid bygglovsprövning och detaljplaneläggning bör solinstrålning på takytorna beaktas så att goda solförhållanden kan tas tillvara för solenergianläggningar på tak och fasader, förutsatt att övriga förhållanden tillåter detta.” Bygglovsprövning är myndighetsutövning som regleras i PBL. Översiktsplanen ska inte reglera bygglovsprövning och därför behöver bygglovsprövning strykas ur riktlinjen.

Tredje riktlinjen ”Etablering av solceller ska i första hand ske på ytor som inte innebär inanspråktagande av ny mark. Samråd med länsstyrelsen krävs för markbaserade anläggningar”. Begreppet ”ny mark” behöver förtydligas. Troligen menas mark som tidigare ej inanspråkats för anläggning eller bebyggelse, dvs jungfrulig mark. Att samråd med Länsstyrelsen krävs bör inte stå i riktlinjen eftersom det är en upplysning. Upplysningen kan istället läggas in i texten efter riktlinjen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Texten justeras under tredje riktlinjen, synpunkten om andra riktlinjen tillgodoses ej.

S 162. Det bör förtydligas vem som gör bedömningen huruvida naturtyper och kulturmiljöer utan formellt skydd har beaktats tillräckligt vid prövningen av vindbruk. Det bör också förtydligas hur en sådan bedömningen går till.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillvägagångssättet skiljer sig beroende på vilka prövningar som genomförs. För mindre etableringar som bara kräver bygglov så sker prövningen på samma sätt som för andra verksamheter, i detaljplanering och miljöprövningar granskas naturvärdesinventeringar och/ eller MKB.

S 235. Mark enligt detaljplan för turistverksamhet vid Sjuströmmar. Området ligger lågt och utgörs av ett grönområde som är viktigt att bevara enligt Grönplanen. Detaljplanen bör ändras till allmän plats park. Enligt gällande detaljplan är markanvändningen vid Kråsvägen samlingslokal. Detta område bör planläggas för bostäder. Vid Vikhagen finns detaljplan med markanvändning bostad, som är outbyggd. Man bör se över vilken markanvändning som ska vara i området framgent.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Bilaga 1

S 26. Gällande eventuell risk för grundvatten och grundvattentäkt inom Visbyområdet är skrivningen mer generell men exemplifieras genom en redogörelse över Visborgsområdet. Generella ställningstagande som baseras på antaganden bör beskrivas för hela Visby. Löpande i miljökonsekvensbeskrivningen preciseras innan för övriga området varför så heller inte bör göras för Visborg. Prövning sker inom senare detaljplanearbete. Mark och exploateringsavdelningen menar att Visborg av den anledningen bör strykas ur skrivelsen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

S 43. På sidan anges följande: Till följd av utbyggnad av exempelvis vindkraft eller vattenförsörjning behöver eventuella markanspråk för energidistribution eller ledningsdragningar klargöras så tidigt som möjligt, för att i god tid kunna väga intressen och behov mot varandra. Det bör förtydligas vad som menas med markanspråk. Om det avser markanspråk av mark som exploatören har rådighet över så bör det hänvisas till mark för utbyggnad. Om markanspråk är att likställa med markinträng på annan mark ska det förtydligas att inom mark som Region Gotland inte äger kräver sådana markinträng frivillighet från fastighetsägare eller att möjligt intrång prövas enligt den lagstiftning som reglerar frågan till exempel ledningsrättslagen med flera.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgodoses ej

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande! Flertalet redaktionella justeringar har gjorts där det varit lämpligt, det framgår i yttrandet vilka synpunkter som tillgodosetts.

#205 OX2

Datum: 2024-05-29

Yttrande till granskningsförslag ÖP2040 Gotland

1. OX2:s verksamhet

OX2 AB (fortsättningsvis ”OX2”) utvecklar och säljer storskaliga lösningar inom förnybar energi. OX2 erbjuder även förvaltning av vind- och solparker efter färdigställande. Bolaget har verksamhet på elva olika marknader i Europa samt i Australien. Företaget har ca 475 medarbetare och huvudkontor i Stockholm. OX2 är noterat på Nasdaq Stockholm sedan 2022. OX2 utvecklar ett flertal projekt på och i närheten av Gotland. Vindpark Aurora, vindpark Ran samt energipark Pleione är projekt som på ett betydande sätt kan bidra till Region Gotlands arbete med den gröna omställningen och regionens planer på *Energjö Gotland*.³ Vidare har Bolaget ingått ett samarbetsavtal med Nordkalk om att utreda förutsättningarna för att använda den producerade vindkraftselen för vätgasproduktion för användning i Nordkalks egna anläggningar, till rederinäringen eller annan industri. Samarbetet är ett viktigt led i att göra Gotland till ett nav för grön tillväxt och utveckling.

2 Översiktsplanen utgör ett viktigt verktyg i tillståndsprocesser

OX2 anser att översiktsplanen i stort är väl genomtänkt och bearbetad. Översiktsplanen lyfter på ett nyanserat sätt både Gotlands möjligheter och utmaningar. Det är positivt att Region Gotland har mycket ambitiösa, och nödvändiga, mål för att kunna ställa om till förnybar energi och redan år 2040 inte ha några nettoutsläpp av klimatpåverkande gaser till atmosfären. Översiktsplanen kommer att utgöra ett viktigt verktyg i arbetet med att uppnå dessa nödvändiga mål. Även om en översiktsplan inte är bindande är den vägledande för tillståndsmyndigheter vid tillståndsprövningar.

I princip samtliga av de energianläggningar som kommer behöva anläggas för att nå regionens mål kräver ett miljötillstånd. Sådana tillståndsprocesser tar ofta mycket lång tid, vanligtvis flera år. Tidsaspekten utgör ett av de allvarligaste hoten mot industrins omställning samt industrins konkurrenskraft. Snabba(re) tillståndsprocesser är med andra ord en grundläggande förutsättning för att, inom de fastställda tidsramarna, uppnå uppsatta klimatmål samt för att möta industrins behov av förnyelsebar energi. Snabba och effektiva tillståndsprocesser är även viktigt för att kunna bibehålla investeringar i Sverige såväl nationellt som regionalt.⁴

En klar och entydig översiktsplan som inte innehåller uppenbara mål- och/eller intressekonflikter kommer därmed bidra till att förkorta långa tillståndsprocesser och möjliggöra den utbyggnad av förnyelsebar energi som behöver ske inom de närmaste åren på Gotland.

I områden där det finns pågående storskalig industriverksamhet bör samlokalisering av tillkommande liknande verksamheter kunna ske. Översiktsplanen utgör ett viktigt underlag för arbetet med framtagandet av nya och ändrade detaljplaner. OX2 vill särskilt påtala vikten av att regionen utpekar lämpliga områden för industrimark för att främja utvecklingen och bibehållandet av de gotländska industrierna. Om översiktsplanen redan nu kan peka ut områden som industrimark, och framförallt att motstående intressen som t.ex. naturområden inte överlappar lämpliga områden för industrimark, kan mycket värdefull tid sparas vid exempelvis etablering av nya verksamheter.

³ Vindpark Aurora planeras cirka 20 kilometer från Gotland och förväntas generera cirka 24 TWh förnybar per år. Vindpark Ran planeras cirka 12 kilometer från Gotland och förväntas generera omkring 8 TWh förnybar energi per år. Energipark Pleione planeras cirka 37 kilometer från Gotland med en förväntad energiproduktion om upp till 5 TWh förnybar energi per år, vilket dels kan användas för överföring till elnätet, dels kan möjliggöra vätgasproduktion om upp till cirka 120 000 ton per år samt cirka 965 000 ton syrgas per år.

⁴ Se till exempel Direktiv (EU) 2023/2413 om främjande av energi från förnybara energikällor m.m, förordning (EU) 2022/2577 om fastställande av en ram för att påskynda utbyggnaden av förnybar energi och REPowerEU: Affordable, secure and sustainable energy for Europe.

3 Påverkan på riksintressen kan inte likställas med påtaglig skada

OX2 noterar att begreppen påverkan och påtaglig skada i förhållande till riksintressen genomgående sammanblandas i översiktsplanen och att det inte upprätthålls en tydlig distinktion mellan dessa begrepp. En återkommande formulering är att regionen avser att undvika åtgärder som kan innebära påverkan eller påtaglig skada på riksintressen för kulturmiljövård.⁵

Innebörden av dessa begrepp skiljer sig dock åt väsentligt. I 3 kap. miljöbalken definieras riksintressen. Av lagrummen framgår att riksintressen ska skyddas mot åtgärder som riskerar att påtagligt skada respektive intresse. Påtaglig skada omfattar åtgärder som (i) kan ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller (ii) som tillfälligt kan ha mycket stor negativ inverkan på det aktuella intresset.⁶ En påtaglig skada är alltså en mycket stor eller bestående negativ påverkan vilket inte kan jämföras med att en påverkan uppkommer. En sådan sammanblandning av begreppen går emot ordalydelsen och står i strid med syftet med reglerna i miljöbalken. Om varje påverkan på ett riksintresse skulle likställas med påtaglig skada skulle det inte bara riskera att försvåra, utan direkt omöjliggöra en fortsatt samhällsutbyggnad.

I sammanhanget är det också viktigt att understryka att ingen myndighet med rättsligt bindande verkan kan förklara ett område som riksintressant enligt bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken. Frågan om ett område är av faktiskt riksintresse ska i stället bedömas i varje enskild prövning. Det bör därför med all önskvärd tydlighet framgå att de riksintressen som pekas ut i översiktsplanen endast utgör ett anspråk och alltså inte stoppområden för framtida etableringar.

4 Energiutvinningsområden mer än bara vindkraft

OX2 vill understryka att begreppet energiutvinning, som används för att på karta markera ut mark- och vattenområden där regionen ställer sig positiv till energiutvinning i form av vindkraft, omfattar fler verksamheter än enbart vindkraftverk. Översiktsplanen och Genomförandeprogrammet för klimat, energi och miljö, fastställt av regionfullmäktige 2022, anger att Gotland år 2027 ska ha minst 150 MW ny solel och minst en anläggning etablerad för vätgasproduktion. . OX2 skulle därmed önska att begreppet energiutvinning breddas till att även innefatta solel, biogas, vätgasproduktion och framställning av övriga e-bränslen, samt batterilager. På s. 158 i översiktsplanen presenteras förslag på riktlinjer för hänsynsområde vindkraft kring utpekade energiutvinningsområden. Förslaget till riktlinjer lyder enligt följande:

Inom hänsynsområde vindkraft, 1000 meter kring utpekade områden för energiutvinning, har vindbruket företräde före annan exploatering som inte är förenlig med vindbruket. Exploatering inom en buffertzona som försvarar för en utbyggnad av vindkraft inom ett utpekat område för energiutvinning bör ej tillåtas.

⁵ Formuleringen återkommer bl.a. på s. 377 (naturvård), s. 389 (kulturmiljövård), s. 402 (energiutvinning), s. 410 (vattenförsörjning), s. 416 (yrkesfisket) och s. 433 (totalförsvaret).

⁶ Prop. 1997/98:45, del II, s. 30 och prop. 1985/86:3, s. 155.

OX2 anser att det är positivt att regionen i sin planering av möjliga lokaliseringar för vindkraftparker har räknat in ett hänsynsområde för vindkraft. Det kan dock framhållas att många verksamheter, t.ex. industriverksamheter, ofta är förenliga med vindkraftsetableringar och att många vinster kan göras genom att så långt som möjligt samordna områden för industriverksamheter generellt, och energiutvinningsverksamheter i synnerhet. Det bör enligt OX2 förtydligas att hänsynsområdet syftar till att möjliggöra och skydda produktionen av förnybar energi. En verksamhet, som i och för sig inte bara utgörs av vindbruk, utan också kan utgöras av t.ex. en vätgasanläggning eller solcellsanläggning, men som bidrar till målet om förnybar energi bör även den kunna placeras inom hänsynsområde vindkraft.

5 Bästa möjliga teknik

OX2 finner det positivt att regionen aktivt följer den snabba teknikutveckling som sker gällande fågelskyddssystem vid vindkraftverk. OX2 anser dock att den tämligen detaljerade beskrivningen av stoppreglering som görs på s. 162 avseende fladdermöss inte speglar dagens kunskapsläge om olika driftregleringssystem. Enligt OX2:s mening är det olyckligt att översiktsplanen använder sig av begreppet stoppreglering. Begreppet driftreglering är ett mer ändamålsenligt begrepp eftersom ett vindkraftverk inte nödvändigtvis behöver stoppas utan en nedreglering kan vara fullt tillräckligt för att begränsa risken för kollisioner. OX2 ställer sig även frågande till regionens skrivning om att stoppreglering i vissa fall kan vara otillräckligt. Tvärtom visar flertalet studier att s.k. BAT-mode på vindkraftverken reducerar kollisionsrisken avsevärt. Exempelvis anger Naturvårdsverket att metoden, dvs. driftreglering, är väl beprövad och testad.⁷ OX2 anser därför att skrivningarna i översiktsplanen om stoppreglering är olyckligt formulerade, inte minst eftersom en prövning alltid måste göras utifrån de förutsättningar som råder varje tillståndsprövning och att skrivningar i översiktsplanen inte bör föregå en sådan prövning.

6 Övriga synpunkter

Bolaget har noterat att färgerna på plankartan för mark- och vattenanvändning har många relativt lika färger. Områdena för Materialutvinning Befintlig, Verksamheter Ny, Verksamheter -Befintlig och Småindustri (ej störande) Befintlig markeras till exempel samtliga av olika dova nyanser av grått. Områdena för Besöksanläggning - Ny, Transportinfrastruktur Befintlig samt Skyddat havsområde markeras även av relativt lika blåa nyanser. Avsaknad av kontraster mellan områdena samt att teckenförklaringen för respektive markering förekommer först på s. 27 gör plankartan svårsläslig. Genom att använda mer kontrasterande färger samt redovisa vad de olika färgerna markerar på varje individuell karta hade kartorna blivit lättare att läsa samtidigt som risken för missförstånd eller onödiga komplikationer längre fram hade minimerats.

7. Sammanfattning

OX2 anser att översiktsplanen utgör en mycket god grund för omställningen och utbyggnationen av förnybar energi. Genom att redan nu försöka undvika så många motsägelser som möjligt i översiktsplanen, förtydliga att informationen om riksintresseområden enbart utgör ett anspråk samt att ytterligare specificera var utbyggnation av samtliga former av energiutvinning bör fokuseras, kan regionen förenkla, inte bara sitt eget framtida utvecklingsarbete, utan även tillståndsmyndigheters prövningar och projektutvecklarnas arbete.

⁷ <https://www.naturvardsverket.se/4ac534/contentassets/3b2d5b1a1eca466e9841275cf9e6f0c2/faktabladvindval-fladdermus.pdf> (hämtad 2024-05-28).

Datum 2024-05-29
OX2 AB
Elina Cuellar

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande!

Som ni skriver bör riksintressen som pekas ut enligt 3 kap. tolkas som riksintresseanspråk. Det är de utpekade riksvärdena som är av riksintresse och inte enkom området inom den geografiska avgränsningen.

Vad gäller att utöka användningen i ytorna för energiutvinning till fler energislag och andra markkrävande verksamheter kopplade till omställning så tar vi med oss den frågan till kommande uppdrag för tematiskt tillägg för energi.

Kartorna har återigen omarbetats till antagande vad gäller färger för att öka läsbarheten, det är dock en utmaning då vi har många olika markanvändningar att markant särskilja dem. Det kommer också att vara möjligt att ta stöd av den digitala kartan när osäkerhet råder.

Yttrandet föranleder följande redaktionella ändringar: förtydliganden angående riksintresseanspråk och stoppreglering samt kartans läsbarhet.

#206 Centerkvinnorna på Fårö

Datum: 2024-05-29

Remissvar till Översiktsplan Gotland 2040

Kap. 2 Vi vill att det tydliggörs att det ska finnas möjlighet för nya bostäder, även hyresbostäder, för både gamla och unga, över hela Gotland, i synnerhet på landsbygden. Som året-runt-gotlänning ska du kunna bo på hela Gotland och under likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Just nu har inte en vanlig gotlänning råd att köpa vare sig tomt eller hus på Fårö till exempel.

För att få bygglov behövs tillgång till vatten säkerställas. Att inte intilliggande bostäder eller affärsidkare får sämre vattenflöde på flera bostäder i närområdet. Detta är en mycket aktuell fråga på Fårö just nu.

Vi vill understryka vikten av att vara rädd om våra vattenresurser på landsbygden och vi tycker att det kan vara ett krav på att ha recirkulerande vattenledningar i nybyggnationer. Det kan även vara ett krav på gemensamma avloppslösningar då man bygger nära befintlig byggnation.

Nybyggnation bör ske nära befintlig byggnation. Låt våra strövområden och skyddsområden ha en skyddad zon väl tilltagen sitt område.

För att kunna leva klimateffektivt på landsbygden behöver kollektivtrafiken vara en del av byggplaneringen. Du ska kunna ta dig till skola/jobb/större ort med kollektivtrafik även om du bor på landsbygden.

Vänligen Centerkvinnorna på Fårö genom Helena Herlitz Olsson, ordförande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt! Bostadsplaneringen utgår ifrån att människor har olika bostadsbehov och att dessa varierar genom livet. Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för bostäder över hela ön där det finns möjligheter att bygga flerbostadshus och hyreshus vilket kan gynna hyresbostäder. Upplåtelseformerna ligger dock utanför översiktsplanens rädighet. Översiktsplanen strävar efter resurseffektiv lokalisering av ny bebyggelse, vilket innebär att nybyggnation sker nära befintlig byggnation bland annat för att lämna strövområden fria från bebyggelse. Vi delar er åsikt om att vi behöver spara på vattenresurserna och översiktsplanen uppmanar till innovativa lösningar som sparar vatten och resurser generellt. Förvaltningen håller med om att det är viktigt att prioritera gemensamma avloppslösningar. I översiktsplanen (2.5.1 sid 77) föreslås riktlinjer som innebär att enskilda fastigheter som inte kan anslutas till kommunalt avlopp i första hand bör anslutas till gemensamma avloppsanläggningar genom avtal med samfällighetsförening. Enbart om detta inte är möjligt kan tillstånd ges till enskild avloppsanläggning om förutsättningarna finns.

Förvaltningen delar er mening om att kollektivtrafik är viktig vid planering och det är positivt att stärka det kollektiva resandet. De som inte har rimligt avstånd till god kollektivtrafik erbjuds Närtrafik, Gotlands produktnamn för den anropstyrda trafiken. Den har idag sin begränsning i att den inte passar för exempelvis arbetspendling då den endast trafikeras under lågtrafiktider då det finns fordonskapacitet ledig. Trafikförsörjningsprogrammet har med att Närtrafiken (Gotlands On-demand) ska utvecklas. Det kommer innebära ökade öppettider och fler resmöjligheter inom dessa öppettider. Utredningen kring Närtrafiken ska genomföras under 2025. Närtrafiken kommer att ansluta till närmaste hållplats där man med den allmänna kollektivtrafiken tar sig vidare till exempelvis Visby. Region Gotland har även i projektet mobilitetsspillet tagit fram en metod för hållbar mobilitet på landsbygden som kan användas av exempelvis sockengrupper eller byalag för att jobba med mobilitetsfrågor i respektive socken.

Synpunkterna föranleder inga ändringar.

#207 och 176 Nordkalk AB

Datum: 2024-05-29, 2024-05-22

Synpunkter översiktsplan

Bakgrund

Regionen har i skrivelse Översiktsplan Gotland 2040, granskningsförslag RS2024/284 initierat en granskning av förslag till översiktsplan 2040. Nordkalk AB (hädanefter kallat Bolaget) bedriver tillsammans med dotterbolaget Kalkproduktion AB industriell verksamhet i Nordkalk AB:s verksamhetsområde på fastigheterna Lärbro Stora Vikers 1:94 Samt Kalkproduktion Storugns AB på fastigheterna Lärbro Stora Vikers 1:96, 1:98 och 1:99. Fastigheterna omfattas planmässigt av Stadsplan För Storugns Industriområde. (BN 22 apr 1976, 1716,71) Bolagets verksamhet bedrivs i allt väsentligt så som de beskrivs för dåvarande bolag Gotlands Förenade Kalkbrott, GFK

Synpunkter

Introduktion 1.1 Sammanfattning av planförslaget

10. Stärk och utveckla näringslivet Regionen har ingen utvecklad strategi för den befintliga stenindustrin trots industrins långa historia med betydelse som basindustri på Gotland samt

för den nationella försörjningen av kalkstensbaserade produkter. Bolaget föreslår att det utformas en strategi där den historiskt viktiga kalkindustrin som tillsammans med den pågående energiomställningen även i framtiden kan utgöra en betydande näringsverksamhet på Gotland. Att återta den nationella förmågan till strategisk råvaruförsörjning med kalksten till samhällsviktiga industrier bör ingå i strategin. Översiktsplanen ger goda förutsättningar till energiförsörjning men om de positiva effekterna skall komma Gotland tillgodo så måste avsättning av energin kunna ske på ön.

Utvecklingsinriktning 2. Planförslag Utvecklingsinriktning för Gotland

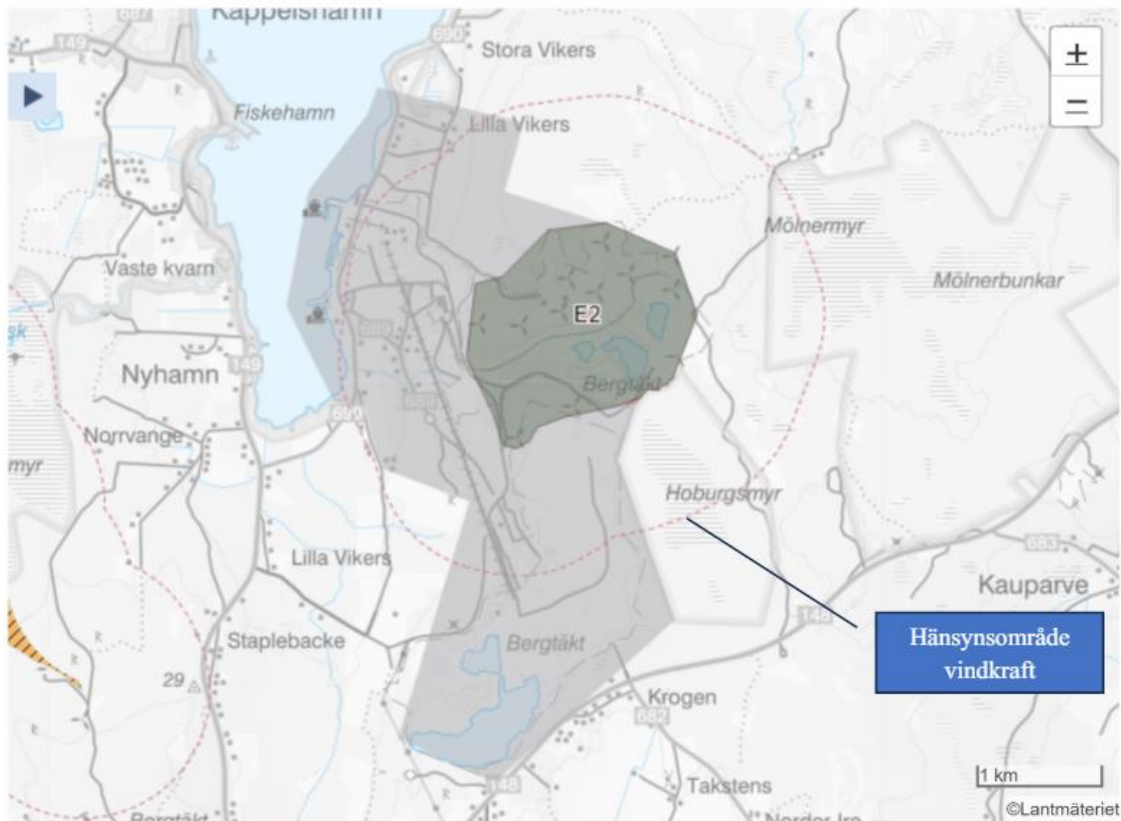
På kartan har det detaljplanerade område för industri samt den befintliga kalkindustrin och täkten vid Storugns/Klinthagen markerats som viktig funktion för natur och fritidsliv. Detta är olämpligt med anledning av områdets befintliga och framtida industriella verksamhet.

Utvecklingsinriktning 2.13 Gå före i klimat- och energiomställningen 2.13.5 Plats för vindbruk

Bolaget motsätter sig förslag till riktlinjer för hänsynsområde vindkraft kring utpekade energiutvinningsområden. Det markerade området runt energiområde E2 överlappar befintliga och planerade verksamheter inom tillståndsgivna verksamhetsområden samt befintligt detaljplanlagt område (Detaljplan: 09-LÄR-571). Förslaget till riktlinje blir i sin nuvarande utformning kontraproduktivt då det med nuvarande skrivning förhindrar utveckling av alla andra verksamheter förutom vindkraft. Bolaget har tillsammans med OX2 långtgående planer för energirelaterade projekt som innefattar fler avsättningar av vindenergi producerad i havsbaserade vindkraftverk där energin avses nyttjas till produktion av e-molekyler. Detta är en verksamhet som omöjliggörs som riktlinjen har utformats. Riktlinjen motverkar även annan utveckling av Bolagets verksamhet inom området, vilket strider mot gällande detaljplan. Riktlinjen försvårar även en fortsatt utökningen av den pågående täktverksamheten.

Plats för vindbruk

Utvecklingsinriktning 2.4 Anpassa samhället till ett förändrat klimat 2.4.3 Översvämning från skyfall

Bolagets täktverksamhet i Klinthagen har och kommer fortlöpande att skapa goda förutsättningar för lagring av stora vattenmängder vid skyfall. Känslig infrastruktur placerad inom avrinningsområdet kan därmed skyddas från skador. Detta bör uppmärksammas i översiktsplanen.

Utvecklingsinriktning 2.5 Skydda, spara och förstärk tillgången till yt- och grundvattnet

Täkterna utgör en betydande lagringsförmåga av ytvatten. Vattnets kan användas för produktion av dricksvatten, bevattningsändamål samt för uttag till andra ändamål som kräver sötvatten. Detta bör uppmärksammas i översiktsplanen. Hänsynsområde vindkraft

Utvecklingsinriktning 2.10 Stärk och utveckla näringslivet 2.10.1 Industrimark

Trots den stora brist på anvisad industrimark som föreligger på Gotland utpekas Detaljplan: 09- LÄR-571 / Lärbro Storugns industriområde som ett område för natur och fritidsliv. Området lämpar sig inte för dessa ändamål och bör istället utvecklas för befintlig kalkindustri, energibruk och övriga industriändamål. Det är positivt att den befintliga pågående verksamheten förtydligats men det bör finnas en tydlig ambition att anvisa hela det av Bolaget föreslagna området för industriändamål. Bolaget och dess föregångare har varit verksamma i området under mer än 100 år, området är därför påverkat och har en tydlig industriell prägel. I området finns redan en pågående storskalig industriverksamhet varför samlokalisering av tillkommande likande verksamheter är att föredra framför att ta nya opåverkade områden i bruk.

Utvecklingsinriktning 2.10 Stärk och utveckla näringslivet 2.10.6 Kalkindustri och täktverksamhet

Kalkindustrin är inte enbart en lokal angelägenhet. Kalkstenens betydelse i ett stort antal samhällsviktiga applikationerna nationellt bör lyftas fram. Även Gotland använder produkter som tillverkas med kalksten, tex stål, socker, kemikalier för vatten och avloppsrening samt i foder och livsmedelsproduktion.

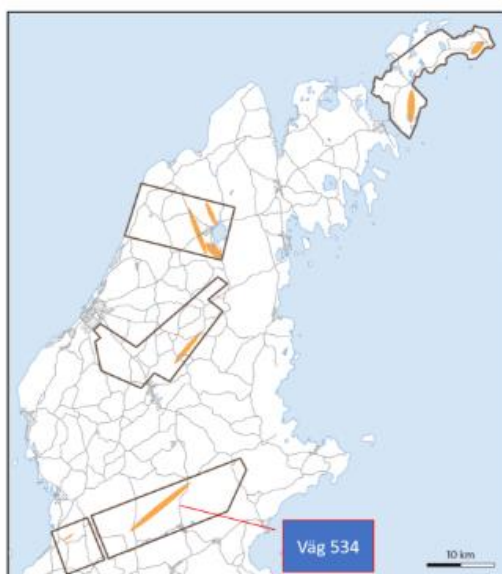
Mark- och vattenområden 3.3 Norra Gotland 3.3.4 Energiutvinning

Bolaget vill framhålla att område E2 inte medger någon omfattande utbyggnad av energibruk då det redan finns ett flertal vindkraftverk där och att nyetablering begränsas av Gotland Rings racingbana. Bolaget framhåller att hänsynsområde vindkraft kring utpekade energiutvinningsområden, område E2, inte får påverka befintlig verksamhet samt annan verksamhet som bedrivs eller planeras i befintlig detaljplanelagt område (Detaljplan: 09-LÄR571). Energibruk kan däremot med fördel etableras hela det område som Bolaget föreslagits som område för industriändamål. Om föreskrifterna för området reglerar att industriverksamheten samt riksintresse för mineral prioriteras över andra verksamheter kan dessa samordnas för att utnyttja området optimalt. Bolaget har ingett ett förslag att hela det befintliga verksamhetsområdet avgränsat av väg 690 i väster och väg 148 i öster skall ingå i en framtida inriktning mot industriändamål.

Riksintressen 4.1 Riksintresse enligt 3 kap MB 4.1.6 Riksintresse fyndigheter av ämnen eller material 3 kap 7§ MB

Buttle

I förslaget till översiktsplan föreslår Regionen att området som av SGU utpekats som riksintresse för mineralutvinning undantas som riksintresse. Bolaget emotsätter sig detta förslag. De motiv som framförs föregår i allt väsentligt en miljöprövning i domstol och går emot SGUs tydliga utpekande. Angående de indikationer om större vattenfyndighet som detekterats med SkyTem så visar dessa undersökningar på en möjlig vattenfyndighet väster om väg 534 medan Riksintresse för mineral finns öster om samma väg, det finns således ingen konflikt mellan dessa intressen.

Utdrag ur
Rapporter och meddelanden 136
SkyTEM-undersökningar på Gotland

Figur 55. Schematisk bild över huvudsakliga områden där data från undersökningen visar på att det kan finnas förutsättningar för större grundvattenuttag ur berggrunden.

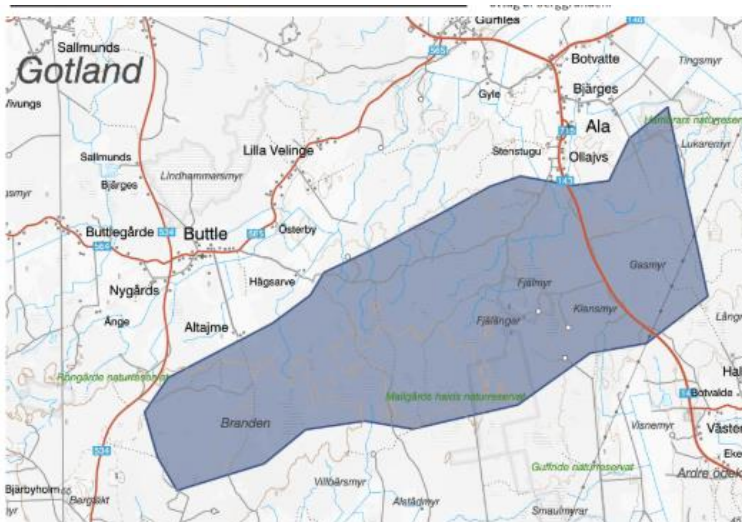

Fig utvisande Riksintresse för värdefulla ämnen eller material <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-riksintressen.html>

Riksintressena för mineralutvinning i anslutning till Klinthagen har beskrivits p.g.a. av Natura 2000- skydd och de i Bunge (Riksintresse benämnt Rute) har omöjliggjorts genom inrättande av Natura 2000-område samt Nationalparksplanen för Båsteträsk. Konsekvenserna av dessa reduceringar är att Buttle utgör den enda kända större fyndighet som inom tidsspannet för översiktsplanen kan bli aktuell för försörjningen av samhällsviktig kalksten av högsta kvalitet, sk stålqualität. Det kan understrykas att riksintressen inte enbart är en statlig angelägenhet och att det regionala perspektivet i detta fall måste sättas i ett vidare samhällsligt sammanhang.

Enligt Bolagets uppfattning saknar Regionen rättsligt stöd för att undanta området som av riksintresse. I 3 kap. 4 § andra stycket punkt 1 anges att det av översiktsplanen ska framgå hur kommunen anser att riksintressen ska tillgodoses. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att bestämmelsen i sak motsvarar den motsvarande bestämmelse som tidigare fanns i 3 kap. 5 § punkt 3 (se prop. 2019/20:52 s. 159). I den tidigare lydelsen av bestämmelsen angavs att det av översiktsplanen ska framgå ”hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena” (Bolagets kursivering). Det kan alltså konstateras att det i den nu gällande bestämmelsen är begreppet ”anser” som används, medan det tidigare stod ”avser”.

Av detta skulle man kunna dra slutsatsen att det nu är upp till en kommun att redovisa sin uppfattning av riksintresset, snarare än att redovisa just hur det utpekade riksintresset ska kunna tillgodoses. Någon sådan ändring av bestämmelsens innebörd har emellertid inte varit avsedd. Som anges ovan motsvarar den nuvarande bestämmelsen den tidigare bestämmelsen ”i sak”. Det har därmed inte funnits någon avsikt att ändra tillämpningen av detta krav. Om så hade varit fallet skulle det dessutom ha angetts. Den enda ändring som den ändrade lydelsen har avsett har varit att tydliggöra är att redovisningen inte bara ska omfatta hur kommunen avser att tillgodose riksintressen, utan hur även andra aktörer bör agera för att riksintressena ska kunna tillgodoses (prop. 2019/20:52 s. 159). Avsikten är alltså att Regionen ska redovisa hur det avser att tillgodose riksintresset samt hur andra aktörer bör agera för att göra detta.

Bestämmelsen ska alltså tillämpas på samma sätt som tidigare bestämmelse med motsvarande innehåll. Detta följer även tydligt av Kommentaren till Plan- och bygglagen (Adolfsson m.fl.). Som anges i kommentaren till det aktuella lagrummet är Regionen skyldig att planera på ett sätt så att riksintresset inte påtagligt skadas. Vidare anges följande.

Denna skyldighet innebär att kommunen i princip inte kan ge uttryck för uppfattningen att riksintresset inte behöver beaktas vid efterföljande planering och prövning. Riksintresset måste med andra ord alltid tillgodoses.

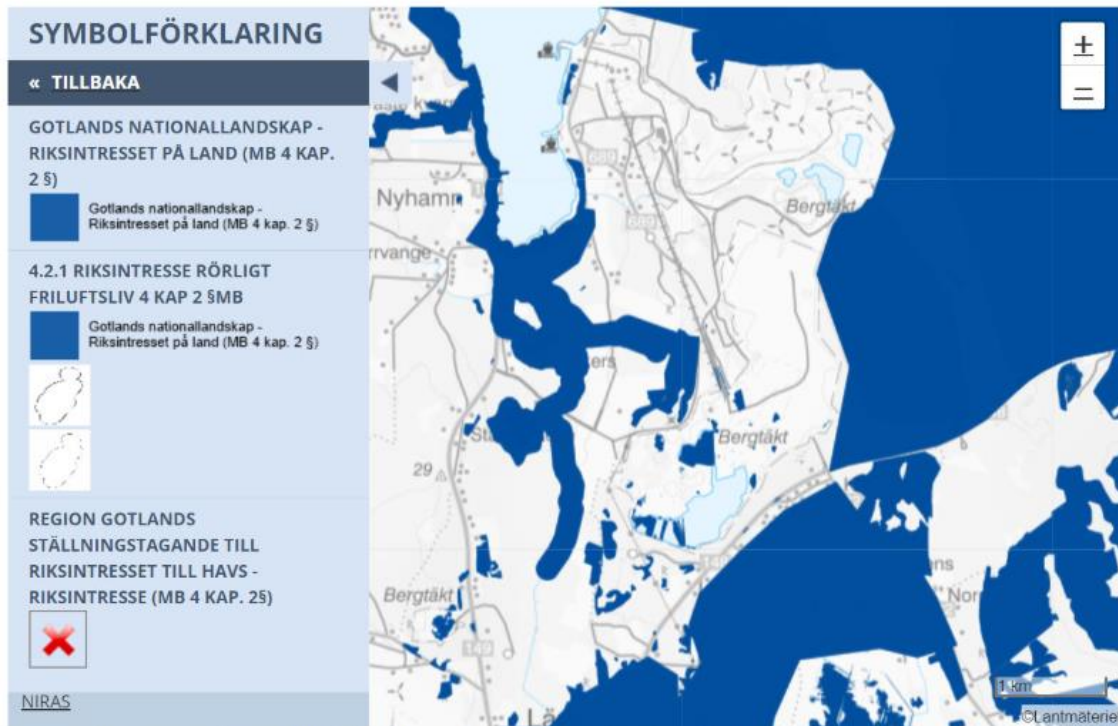
Riksintressen 4.1 Riksintresse enligt 3 kap MB 4.1.8 Riksintresse anläggningar för kommunikation 3 kap 8§ MB

Sjöfart

Bolaget vill tydliggöra att utöver farleden till Storugns hamn så är även Storugns hamn varande Gotlands största industrihamn och den enda med djupgående som motsvarar Visbyhamn av största vikt för framtida industriella verksamheter. Storugns hamn är privat men uppfyller kriterierna för riksintresse för allmänna hamnar då den hanterar godsvolymer vida överstigande de 100 000 t/år som definierar riksintresse.

Riksintressen 4.2 Riksintresse enligt 4 kap MB 4.2.1 Riksintesse rörligt friluftsliv 4 kap 2 § MB

På kartbild för Region Gotlands ställningstagande avseende riksintesse för rörligt friluftsliv har områden i den pågående och planerade täktverksamheten markerats. Bolaget framhåller det olämpliga i detta då det kan medföra att obehöriga tillträder industriområden där trafik med tunga fordon och sprängning genomförs. Obehörigt tillträde är förknippat med livsfara. Området som föreslås som område för industriella verksamheter enligt bolagets inlämnade förslag bör i sin helhet undantas från riksintesse för friluftsliv. Bolaget vill tydliggöra att områdets avgränsning med syfte för täktverksamhet definierats genom gällande tillstånd utgivet under miljöbalken.

Karta. Riksintresset för rörligt friluftsliv samt Region Gotlands ställningstagande

Nordkalk AB Storugns
Ola Thuresson, Utvecklingsdirektör Industri

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande.

Vad gäller bolagets synpunkt om sammanfattningen och stärk och utveckla näringslivet så är detta en sammanfattning av den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040. Det är mål och strategier som redan är beslutade i regionfullmäktige och som översiktsplanen har haft att förhålla sig till.

Utvecklingsinriktningskartan med sin inriktning natur- och friluftsliv är väldigt övergripande och ska ses som en visionsbild. Kusten och det nya nationalparksområdet i närområdet utgör starka natur- och friluftslivsvärden i området. I kap 3 och mark- och vattenanvändningskartan som är på mer detaljerad nivå redovisas Storugns som pågående verksamhet.

Angående hänsynsområde vindkraft, den hänsynsriktlinjen är kopplad till bostäder och hindrar därmed inte annan icke störningskänslig verksamhet på platsen.

Bolaget anger att det är positivt att den befintliga pågående verksamheten förtydligats men det bör finnas en tydlig ambition att anvisa hela det av bolaget föreslagna området för industriändamål. Förvaltningen kan inte utifrån det förslag som inkommit ta ställning i vilket utsträckning en utökning av industriområdet är lämpligt. En sådan prövning bör göras utifrån mer detaljerat underlag i form av vilken verksamhet som planeras och inom ramen för annan tillståndsprocess. Vidare utredningar behövs innan ett sådant ställningstagande kan göras. Översiktsplanen anger i kap 2.10.6 att:

- Vid lokalisering av ny täktverksamhet bör redan ianspråktagna områden prioriteras framför att ta obrutna områden i anspråk, detta för att exempelvis kunna nyttja befintlig infrastruktur.
- Avvägning och samutnyttjande av områden för olika intressen ska eftersträvas, till exempel för hållbar energiproduktion.

Bolaget påtalar att täkterna utgör en betydande lagringsförmåga av ytvatten och att vattnet kan användas för produktion av dricksvatten, bevattningsändamål samt för uttag till andra ändamål som kräver sötvatten. Förvaltningen instämmer att detta är en resurs som bör nyttjas. Texten har reviderats och tillägg har gjorts: "Även vid kalkbrytning är det viktigt att magasinera täktvattnet lokalt för att möjliggöra användning till bevattning eller produktion av dricksvatten. Att ta vara på och bushålla med vattnet är viktigt, liksom att rena vatten efter användning. Bergtäkter som inte längre används kan utgöra en lagringskapacitet för ytvatten till flera olika användningsområden som behöver sötvatten." Även i den strategiska inriktningen för att skydda och förstärka vattenresursen har första punkten utvecklats och lyder nu: "I största möjliga mån behålla vatten på ön och inte leda ut det i havet, till exempel genom återställande av våtmarker, magasinering av täktvatten från kalkindustrin i dammar, andra dammar eller innovativa lösningar."

I förslaget till översiktsplan föreslår Regionen att området som av SGU utpekats som riksintresse för mineralutvinning undantas som riksintresse. Bolaget emotsätter sig detta förslag.

Bolaget anger att Buttle utgör den enda kända större fyndighet som inom tidsspannet för översiktsplanen kan bli aktuell för försörjningen av samhällsviktig kalksten av högsta kvalitet, sk stälkvalitet. Bolaget understryker att riksintressen inte enbart är en statlig angelägenhet och att det regionala perspektivet i detta fall måste sättas i ett vidare samhälleligt sammanhang.

Vid framtagandet av en översiktsplan har kommunen möjlighet att i dialog med länsstyrelsen både ifrågasätta och ytterligare fördjupa och konkretisera anspråken som pekats ut av de centrala myndigheterna. Kommunen kan också precisera områdenas avgränsning. Det är kommunens bedömningar av riksintressena som ska redovisas i översiktsplanen. Kommunen har med andra ord möjlighet att i sin planering tolka de värden som skyddas av riksintressebestämmelserna och ta ställning till hur den utveckling som kommunen vill genomföra förhåller sig till de värden som omfattas av riksintressena. Länsstyrelsen kan behöva bedöma vilket riksintresse som ska ha företräde framför ett annat riksintresse om de inte går att samordna. Det är först i en egentlig prövning som det avgörs om ett geografiskt område ger uttryck för riksintresset. De myndigheter som getts möjlighet att peka ut riksintresseanspråk, pekar ut dessa utifrån sina respektive sakfrågor. Det ligger inte i myndigheternas uppdrag att anpassa sina anspråk efter andra redan utpekade riksintresseanspråk. I miljöbalken 3 kap. 10§ finns vägledning för när olika riksintressen överlappar. Ifall det finns riksintressen för flera oförenliga ändamål ska det ges företräde åt det ändamål som på lämpligast sätt främjar en långsiktig bushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön. Gäller överlappningen ett område av riksintresse för Totalförsvaret ges det alltid företräde. Detta behöver översiktsplanen förhålla sig till.

Översiktsplanen har att förhålla sig till de politiska inriktningsbeslut som fattats rörande utpekandet av Buttle som riksintresseområde för värdefulla ämnen och material. I regionens remissvar är utgångspunkten de regionala och kommunala perspektiven, där konsekvenser av en brytning av kalksten behöver beaktas ur ett lokalt och regionalt perspektiv. Under arbetet med översiktsplanen har inga nya politiska ställningstaganden rörande riksintresseområdet Buttle tagits.

Bolaget vill tydliggöra att utöver farleden till Storugns hamn så är även Storugnshamn varande Gotlands största industrihamn och den enda med djupgående som motsvarar Visbyhamn av största vikt för framtida industriella verksamheter. Storugns hamn är privat men uppfyller kriterierna för riksintresse för allmänna hamnar då den banterar godsvolymer vida överstigande de 100 000 t/år som definierar riksintresse. Trafikverket är den myndighet som har ansvar för att göra anspråk rörande riksintressen för sjöfart. Förvaltningen påpekar att hamnen inte kan bli en allmän hamn då den är privatägd och inte till för det allmännas behov.

På kartbild för Region Gotlands ställningstagande avseende riksintresse för rörligt friluftsliv har områden i den pågående och planerade täktverksamheten markerats. Bolaget framhåller det olämpliga i detta då det kan medföra att obehöriga tillträder industriområden där trafik med tunga fordon och sprängning genomförs. Obehörigt tillträde är förknippat med livsfara. Området som föreslås som område för industriella verksamheter enligt bolagets inlämnade förslag bör i sin helhet undantas från riksintresse för friluftsliv. Bolaget vill tydliggöra att områdets avgränsning med syfte för täktverksamhet definierats genom gällande tillstånd utgivet under miljöbalken.

För de utpekade områdena i lagen (4 kap 1§ MB) har avvägningen mellan olika intressen redan gjorts till förmån för natur- och kulturvärdena. Lagen ska inte utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket. Lag (2001:437). Förutom dessa undantag, är det alltså inte möjligt att medge påtaglig skada på något riksintresse enligt fjärde kapitlet, till exempel för att tillgodose ett riksintresse enligt tredje kapitlet.

Hela Gotland omfattas av bestämmelserna i 4 kap 2 § MB. Vid bedömningen av påverkan på natur- och kulturmiljöer vid prövning av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön på Gotland skall enligt 4 kap 2 § MB turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas.

Med anledning av att hela Gotland omfattas av bestämmelserna i 4 kap 2 § MB prövar översiktsplanen att utifrån begreppet Nationallandskapet Gotland precisera vilka geografiska områden som särskilt bör beaktas vid en prövning gentemot riksintresset. Analysen består av områden med lagskydd och områden som är utpekade på grund av sina höga natur-, kultur-, friluftslivs eller landskapsbildsvärden, till exempel områden av riksintresse enligt 3 kap. 6 § MB som ur allmän synpunkt har betydelse på grund av dessa värden. Kartan visar var flera olika skyddade områden överlappar och i kombination bildar områden särskilt värdefulla för det rörliga friluftslivet. Områdena kan ses som en geografisk precisering av det gotländska nationallandskapet och en konkretisering av 4 kap. 2§ MB. Det rörliga friluftslivets intressen ska enligt 4 kap 2 § MB fortfarande beaktas särskilt på hela Gotland vid prövning och kan inte förringas av kartan. Kartan visar var skyddsintressena antas vara som starkast och utgör ett lämpligt underlag till beslut för enskilda ingrepp. Översiktsplanen redovisar Storungs med pågående användning verksamhet/ industri. I nära anslutning till detta finns dokumenterade höga naturvärden i form av exempelvis Natura2000- område och strandskyddade områden. Kartunderlaget ger indikationer på att en eventuell utveckling på platsen kan kräva hänsyn.

Det innebär inte att allmänhetens tillträde inom verksamhetsområde möjliggörs eller uppmuntras.

Yttrandet föranleder följande ändringar av förslaget:

I kap 2.5 Skydda, spara och förstärk tillgången till yt- och grundvattnet har tillägg gjorts för att möjliggöra resursen som täktvatten kan utgöra.

#208 Fårö Utveckling AB, Frans Brozén

Datum: 2024-05-29

Remissvar till Översiktsplan Gotland 2040

Kap. 2 Vi vill att det tydliggörs att det ska finnas möjlighet för nya bostäder, även hyresbostäder, för både våra gamla och unga, över hela Gotland, i synnerhet på landsbygden. Som

Året-runt-gotlänning ska du kunna bo på hela Gotland och under likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Just nu har inte en vanlig gotlänning råd att köpa vare sig tomt eller hus på Fårö till exempel.

För att få bygglov behövs säkerställas vattenfrågan. Att inte intelligande bostäder eller affärsidkare får sämre vattenflöde p g a flera bostäder i närområdet. Detta är en mycket aktuell fråga på Fårö just nu.

Vi vill understryka vikten av att vara rädd om våra vattenresurser på landsbygden och vi tycker att det kan vara ett krav på att ha recirkulerande vattenledningar i nybyggnationer. Det kan även vara ett krav på gemensamma avloppslösningar då man bygger nära befintlig byggnation.

Självklart ska nybyggnation ske nära befintlig byggnation. Låt våra strövområden och skyddsområden ha en skyddad zon väl tilltagen sitt område.

För att kunna leva klimateffektivt på landsbygden behöver kollektivtrafiken vara en del av byggplaneringen. Du ska kunna ta dig till skola/jobb/större ort med kollektivtrafik.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt! Bostadsplaneringen utgår ifrån att människor har olika bostadsbehov och att dessa varierar genom livet. Översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden för bostäder över hela ön, i anslutning till många små- och tätorter finns möjligheter att bygga flerbostadsbus och hyresbus. Översiktsplanen strävar efter resurseffektiv lokalisering av ny bebyggelse, vilket innebär att nybyggnation sker nära befintlig byggnation bland annat för att lämna strövområden fria från bebyggelse. Vi delar er åsikt om att vi behöver spara på vattenresurserna och översiktsplanen uppmuntrar till innovativa lösningar som sparar vatten och resurser generellt. Synpunkterna föranleder inga ändringar.

#209 RF-SISU Gotland

Datum: 2024-05-30

Remiss översiktsplanen

Hej Max,

Det blev nästan övermäktigt för att göra en noggrann och bra analys, det har helt enkelt varit för mycket annat som stört.

Vi har dock hittat några nedslag (med olika påverkan). Att Gotlands Idrottsförbund (numera RF-SISU Gotland) flyttade från norr till Kopparsvik redan 2016 är ju en väldigt ringa påverkan medan Visborgsområdets utpekade idrottscentra för andra gången blir ifrågasatt för påverkan på grundvattnet eller glidningen från idrottsyta till parkering (Gutavallen) är betydligt mer påverkan. Sedan är tillgång till idrottsyta en viktig fråga där idrottsyta finns mer än 3 km bort (i det flesta anläggningar gäller det upp mot 50% av barn och ungdomar) Då måste kollektivtrafiken ha en bättre anpassad turlista alternativt cykelvägar vara betydligt bättre planerade eller att planering av idrottsanläggning tar hänsyn till detta (Bingebyområdet/Melonen är ett bra exempel).

Bygge utanför tätort har jag fått till mig som ett problem men jag vet inte riktigt var jag kan hitta det specifikt för att påpeka det. Från Kappelshamns IK ” Vi har väl bara synpunkter

på att det måste tillåtas bebyggelse utanför det stora tätorterna så att det finns bostäder till rimliga priser. Utan nybyggnation dör landsbygden och deras föreningar.”

Vore tacksam ifall vi kunde ha en fortsatt dialog (kanske med vårt anläggningsråd som har möte den 11 juni), vad gäller pdf så vet jag inte hur jag ska ta med dessa (prövar att bifoga men är rädd att de är för ”tunga”). Återkoppla gärna om de inte kommer med

Bo Ronsten
Distriktsidrottschef

Bilagor finns i ärendehanteringssystemet under #209 (Gotland i jämförelse med liknande kommuner) och #215 (Analys av idrottsanläggningar, Gotland och Analys av idrottsanläggningar, Visby).

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för din synpunkt!

Översiktsplanen hanterar strategiska frågor på en övergripande nivå och gällande Visborgsområdets roll som idrottscentrum dit nya anläggningar för idrott bör lokaliseras kvarstår denna inriktning i översiktsplanen. Dock är det fortsatt så att översiktsplanen inte till fullo kan utreda platsens lämplighet, utan det är först i efterföljande processer som detta kan avgöras. Samtidigt är skyddet av större sötvattentillgångar på Gotland en av Region Gotlands allra viktigaste prioriteringar. Detta förutsätter att samhällsekonomiskt hållbara beslut fattas avseende dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Hanteringen av potentiella målkonflikter mellan exploatering och tillgången till sötvatten kommer fortsatt vara en central fråga att lösa i efterföljande processer.

Gällande Gutavallen anger översiktsplanen i sitt ställningstagande att det är ett Utvecklingsområde för skola eller idrott, och gällande detaljplan för Gutavallen anger ”Kvartersmark för idrottsändamål”. Beskrivningen av området och hur det i dagsläget används kommer uppdateras och även namnsättning ses över. Se även svar på yttrande #134 och #173 för mer information.

Förvaltningen instämmer i att tillgången till idrottsanläggningar och ytor är en fråga av stor vikt. Översiktsplanen föreslår därför olika planeringsinriktningar där den fysiska planeringen kan bidra till att säkra tillgängligheten, bl.a. genom att skapa en infrastruktur som underlättar för människors val kring hållbar mobilitet. Detta gäller även för tillgången till rekreationsområden, fritidsaktiviteter mm. Synpunkten skickas även över till kollektivtrafiksenheten.

Översiktsplanens inriktningar kring bostadsbyggande utgår från den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040, som anger att bebyggelse behöver lokaliseras resurseffektivt för att hushålla med infrastruktur och energi. Översiktsplanen hanterar allmänna intressen, som t.ex. etablering av nya bebyggelseområden, men hanterar inte enskilda intressen och hindrar därmed inte enskilda bygglov på platser med goda förutsättningar för komplettering med ny bebyggelse. Översiktsplanens inriktning innebär att den största delen av ny bebyggelse bör tillkomma inom eller i anslutning till Gotlands små- och tätorter, vilket även stärker möjligheten att både bibehålla och utveckla ett varierat serviceutbud inom rimliga avstånd på hela ön. Översiktsplanen vill stärka våra levande landsbygder och den mångfald av socknar vi har bl.a. genom möjligheten att bo och verka utanför centralorter.

Vi har i det här skedet av arbetet med översiktsplanen inte haft möjlighet att ta ställning till innehållet i de bifogade bilagorna. Förvaltningen instämmer i vikten av att främja en god tillgång till idrottsanläggningar och ytor av olika typer för barn och unga. Den fysiska planeringen har en viktig roll att spela när det kommer till att skapa goda förutsättningar för en aktiv fritid och idrottsutövning i stort. Vi ser gärna att en fortsatt dialog förs kring detta i efterföljande processer.

#210 HSSL Gotland och Skolgruppen

Datum: 2024-05-30

Remiss ÖP 2040

Synpunkter från HSSL Gotland och Skolgruppen

Det finns en god tanke bakom upplägget i ÖP 2040 att man satsar på detaljplaner för skolorterna på Gotland, men det är en förenkling och leder inte till någon bredare utveckling av landsbygderna.

Om man tittar på upptagningsområdena för landsbygdsskolorna så är det barn som åker från många socknar till varje landsbygdsskola. Det är sant att många föräldrar vill bo där det finns förskola och skola, så på det sättet är det bra tänkt. Men om det var lättare att bygga på landsbygden så skulle vi inte ha den befolkningsminskning vi nu har sett på Gotland. Många vill utveckla sin landsbygd och kunna bygga bostäder. Då måste man förenkla bygglovsprocessen.

Det har sagts att man ska inrätta rådgivning för bygglovssökande vilket låter som ett bra steg. Vi vill se att man kan råda om hur man kan tänka kring placering av byggnader. I socknarna finns lokalkännedom om vilka marker som kan passa utan att man gör avkall på sammanhängande jordbruksmark eller skogsmark. Fler möjligheter att lösa framför allt avloppsfrågorna måste tillåtas för att få bästa lösningen för varje specifikt bygge. Utveckling för bättre anpassade och mer miljövänliga alternativ för vatten och energi är andra viktiga områden att råda inom, där användningen av dricksvatten måste ses över.

För att vi ska få en utveckling med mer bostadsbyggande på landsbygderna får man tänka över processen med planläggning. Om detaljplanläggningen tar så mycket resurser så att bygglovsansökningar på andra områden tar orimligt lång tid eller om Översiktsplanen menar att en byggnation av fler än fyra bostäder ej är tillåten utanför detaljplanelagt område oavsett hur väl den är placerad så stryps utvecklingen på landsbygderna. Under långa tider har man satsat väldigt lite för att utveckla landsbygderna vilket gör det mindre attraktivt att bosätta sig där. Det har gjort att åldersfördelningen blir snedfördelad. Idag finns det ytterligare en faktor som gör det viktigt att utveckla landsbygderna och det är beredskapsfrågan. Det är livsmedelsproduktion, energiproduktion och säkerhetsfaktorer bland annat där landsbygderna har en mycket viktig roll.

Vi ser det som nödvändigt att Översiktsplanen korrigeras för att ge utrymme för landsbygdsutveckling särskilt med tanke på att den pekar ut riktlinjerna ända till 2040.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för er synpunkt! Förvaltningen instämmer att landsbygderna är viktiga ur många perspektiv. Att lokalisera huvuddelen av den nya bebyggelsen till orter med skola har fler fördelar än att stärka upptagningsområdet för skolan, det attraherar även permanent bebyggelse, medan spridd bebyggelse vid kusterna

svarare attraherar fritidsbus Samlad bebyggelse är också mer resurseffektivt, vilket innebär att det blir enklare att använda befintliga vägar och ledningar samt bidrar till att mark som kan användas för annat som exempelvis matproduktion inte splittras upp.

Generellt Vad gäller VA så finns det skrivningar i översiktsplanen som uppmuntrar till innovativa lösningar så länge de busbåller med resurser och inte är i strid med lagar och regler.

I vissa fall finns det krav i plan- och bygglagen på detaljplaneläggning, det så kallade plankravet. Syftet med plankravet är att kommunen ska pröva markanvändningen genom en samlad bedömning och ge berörda möjlighet att delta i processen. Det är inte antalet bus som är avgörande, utan områdets komplexitet och allmänintresse.

Yttrandet föranleder inga ändringar

#213 Länsstyrelsen Gotlands län

Datum: 2024-06-12

Granskning av förslag till översiktsplan för Gotlands kommun, Gotland 2040 Region Gotlands dnr: RS 2019/1237

Gotlands kommun hädanefter kallad Region Gotland har i enlighet med 3 kap. 14 § plan- och bygglagen (PBL) översänt ett förslag till översiktsplan till Länsstyrelsen för granskning.

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 3 kap. 16 § PBL. Yttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL i ett senare planeringskede.

Enligt 3 kap. 16 § PBL ska det av yttrandet framgå om:

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken (MB),
2. förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm (MKN) enligt 5 kap. MB inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Yttrandet är en del av översiktsplanen och ska därför läggas till planen då den antagits. Där Länsstyrelsen inte har godtagit planen i viss del, ska det anmärkas i översiktsplanen 3 kap. 20 § PBL.

Om kommunen ändrar planförslaget efter granskningstiden utan att en ny granskning enligt 18 § äger rum, och länsstyrelsens yttrande till följd av ändringen helt eller delvis inte längre är relevant, kan ett reviderat granskningsyttrande begäras enligt 3 kap. 18 a § PBL. Ärendet har handlagts tvärsektorielt internt med representanter från Länsstyrelsens olika enheter. Planförslaget har även sänts till berörda statliga myndigheter. Yttranden har inkommit från Försvarmakten, Luftfartsverket (LFV), Post- och telestyrelsen (PTS), Skogsstyrelsen, Statens geotekniska institut (SGI), Svenska kraftnät, Trafikverket, Energimyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Sjöfartsverket och Tillväxtverket. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har

avstått yttrande. Inkomna synpunkter har sammanvägts i Länsstyrelsens yttrande. Kopior av myndigheternas yttranden bifogas i sin helhet. Länsstyrelsen har den 13:e maj 2022 lämnat samrådsyttrande med ärendenummer 401-382-2022.

Länsstyrelsens övergripande synpunkter

Länsstyrelsen konstaterar att planförslaget reviderats mellan samråd och granskning och att fördjupade översiktsplaner och planprogram arbetats in i förslaget, samt att nya områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) tillkommit. Länsstyrelsen ser i huvudsak positivt på att de fördjupade översiktsplaner har integrerats i översiktsplanen, men saknar en analys av hur de hittills har implementerats och efterlevts.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

En sådan analys har som ni påpekat inte genomförts mellan samråd och granskning däremot har en genomgång gjorts av områden som tidigare fått negativa planbesked och områden som är utbyggda med mera. En sådan analys som ni efterfrågar kan bli aktuell att ta fram till nästa planeringsstrategi.

Länsstyrelsen ser positivt på att en regional klimatanpassningsplan har antagits och arbetats in, att översiktsplanens riktlinjer har förtydligats och att avsnittet om riksintressen likriktats. Länsstyrelsen bedömer att hierarkin mellan riktlinjer, hänsyn och ställningstagande i de olika kapitlen behöver förtydligas då de i nuvarande utformning kan uppfattas som motstridiga. Länsstyrelsens konstaterar vidare att många synpunkter från samrådet har tillgodosetts.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen gjort försök till att öka läsbarheten mellan granskning och antagande. Fortsättningsvis blir det ett viktigt jobb i implementeringen att ta fram bra vägledning för hur översiktsplanens olika kapitel ska tolkas.

Resurseffektiv bebyggelseutveckling är ett viktigt ställningstagande i översiktsplanen där ny bebyggelse lokaliseras till redan exploaterade områden. Länsstyrelsen ser positivt på att vattenfrågan ges stort utrymme och anser att en långsiktigt hållbar vattenförsörjning är en förutsättning för lämplig markvändning och något som ska vara säkerställt innan exploatering. Länsstyrelsen anser det särskilt viktigt att föreslagna utvecklingsområden anpassas till möjligheten att lösa VA-försörjning.

Länsstyrelsen konstaterar att det i översiktsplanen finns utvecklingsområden som kan medföra påtaglig skada på förekommande riksintressen och som Länsstyrelsen yttrat sig över i tidigare processer för fördjupade översiktsplaner, detaljplaner och planprogram. Länsstyrelsen vill lyfta att lämpligheten av exploatering i flertalet av översiktsplanens föreslagna utvecklingsområden inte slutligen kan bedömas förrän avvägningar och fördjupade utredningar utförts.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen pekar endast ut områden på en övergripande nivå och det är först vid kommande prövning som det kan avgöras om områdena är lämpliga. Som ni påpekar har vi områden som Länsstyrelsen och Region Gotland inte har samsyn kring och i de fall ni har påpekat detta i granskningsyttrandet har detta synliggjorts i handlingen.

Länsstyrelsen bedömer att det inte på ett tillräckligt tydligt sätt framgår hur det som föreslås medverkar till att MKN för vatten enligt 5 kap. miljöbalken (MB) följs. Frågan kvarstår därmed att hantera i kommande planering och prövningar.

Länsstyrelsen bedömer att föreslagna energiproduktionsområden till havs kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresse för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB, riksintresse för kommunikation enligt 3 kap. 7 § MB, riksintresse enligt 4 kap. 1, 2 och 8 § MB, samt riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB.

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen i nuvarande utformning kan innebära risk för påtaglig skada på riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB.

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen i huvudsak är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. Dock bedöms ett fåtal områden som oförenliga med strandskyddets syften.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Angående de övergripande synpunkterna på MKN, LIS och riksintressen kommenteras detta under respektive avsnitt nedan.

Länsstyrelsens synpunkter gällande ingripandegrunder enligt 11 kap. 10 § PBL

Riksintressen enligt 3 kap. Miljöbalken

Förekomsten av en mängd olika riksintressen är utmärkande för Gotland. Planering i eller i anslutning till ett riksintresse måste ske med utgångspunkt i de värden som riksintresset representerar. Riksintressena och deras värdebeskrivning anger förutsättningarna för vad som är möjligt att göra på platsen. Översiktsplanen ska ge vägledning för efterkommande beslut om planläggning, bygglov och tillståndsprövning. Hur riksintressena ska tillgodoses, dvs hur den mark- och vattenanvändning som föreslås kan genomföras utan påtaglig skada på riksintressenas värden måste framgå.

Sedan samrådet har avsnittet om riksintressen omarbetats och redovisas nu på ett mer likartat sätt med tydligare ställningstaganden. Länsstyrelsen anser att översiktsplanens riktlinjer ger goda möjligheter att tillgodose förekommande riksintressen, men att riktlinjerna ibland kan uppfattas som direkt motstridiga. Hierarkin mellan riktlinjer, hänsyn och ställningstagande i de olika kapitlen behöver förtydligas. I de flesta fall kommer det enskilda riksintresset att kunna beaktas i en senare prövning. I vissa fall finns det överlappande riksintressen där en avvägning måste göras om vilken markanvändning som är den lämpligaste. Eventuella konflikter mellan riksintressen enligt 3 kap. MB avgörs först vid en prövning. Utgångspunkten i 3 kap. 10 § MB är att företräde ska ges åt det riksintresse som på lämpligast sätt främjar långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt, vilket därmed måste prövas i det enskilda fallet. Försvarmaktens riksintressen ges dock företräde. Beslut som fattas med stöd av detta får inte strida mot 4 kap. MB.

I sammanhanget påminner Länsstyrelsen om att det är de utpekade värdena som utgör ett riksintresse, inte dess geografiska avgränsning. Det innebär att åtgärder även utanför ett område utpekade som riksintresse kan påverka riksintressevärdena.

Länsstyrelsen anser att det i granskningsförslaget inte tydligt redogörs för de kumulativa effekter som kan uppstå inom ett riksintresseområde. Påtaglig skada kan uppkomma genom

åtgärder som betraktade var för sig bedöms lämpliga, men som sammantaget kan medföra påtaglig skada.

Länsstyrelsen konstaterar att det i översiktsplanen finns utvecklingsområden som Länsstyrelsen funnit oförenliga med förekommande riksintressen och som Länsstyrelsen yttrat sig över i tidigare processer för fördjupade översiktsplaner, detaljplaner och planprogram.

Länsstyrelsen anser att det under rubriken Hänsyn i avsnitt 3 Planförslagets användning av mark och vattenområden ska framgå att eventuell påverkan på riksvärden inom riksintresse behöver utredas vidare i kommande planprocess. Länsstyrelsen vill lyfta att lämpligheten av exploatering i flertalet av de föreslagna utvecklingsområdena inte slutligt kan bedömas för-
rån avvägningar och fördjupade utredningar utförts.

Riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § MB

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen för yrkesfisket bör kunna tillgodoses genom de riktlinjer och ställningstaganden som gjorts i översiktsplanen.

Riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för naturvård. Länsstyrelsen bedömer dock att vissa utpekade utvecklingsområden och de föreslagna vindkraftsområdena till havs kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset.

Nya gränser och riksintressebeskrivningarna för Snabben-Ljugarn (NRO09044), Sydvästra Ireviken- Galgberget (NRO09022) och Östergarnsberget-Grogarnsberget och Klinteklinton (NRO09042) beslutades i mars 2024. Översiktsplanen behöver uppdateras med dessa, samt ställningstaganden för hur områdenas värden ska tillgodoses.

I översiktsplanen föreslås en översyn av tre riksintresseområden. Länsstyrelsen har inte gjort någon ny bedömning av områdena och kommer att se över dessa om det initieras ett formellt uppdrag från Naturvårdsverket. I framtida planprocesser kommer de befintliga riksintresseområdena och deras värdebeskrivningar utgöra grund för prövning.

I översiktsplanen görs ställningstagandet att viss bebyggelseutveckling ska ha företräde framför riksintressets förutsättning för bevarande i riksintresseområdena Södra Fårö (NRO09006) och Kuststräckan Valar-Gervalds samt Sundre (NRO09067). Länsstyrelsen bedömer att bebyggelseutvecklingen måste anpassas till riksintressets värden för att inte riskera att påtagligt skada dessa.

Länsstyrelsen anser det särskilt viktigt att bedöma kumulativa effekter på de till ytan stora riksintresseområdena där det också finns ett högt bebyggelsetryck, till exempel Fårö. Vid tillkommande bebyggelse ska även den befintliga bebyggelsen vägas in i bedömningen.

Nedan följer utvecklingsområden som Länsstyrelsen bedömer medför eller kan medföra risk för påtaglig skada för riksintresse för naturvård.

Bebyggelseområde Få18 (Ödehoburga) omfattas av riksintesseområde Nordvästra Fårö (NRO09004) - ett större sammanhängande och i stort oexploaterat naturområde, vilket även utgör dess riksvärde. Förutsättningar för bevarande är bland annat att karaktären av

ett orört landskap bibehålls. Länsstyrelsen bedömer att exploatering av området medför en påtaglig skada på riksintresset.

Även utvecklingsområde Få19 (Kyrkviken) ligger i delar inom samma riksintresseområde och i delar inom riksintresseområde Södra Fårö (NRO09006). Länsstyrelsen bedömer att det finns en stor risk för att utbyggnad av de delar som idag är oexploaterade medför en påtaglig skada på riksintressena. Vidare bedömer Länsstyrelsen att även utvecklingsområdet Få23, i de delar där marken inte är ianspråktagen av kalkindustri/militär verksamhet, kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset för naturvård.

Länsstyrelsen har i samråd om planprogram för Salthamn och Tjauls i Väskinde-Lummelundaområdet yttrat sig gällande det nu utpekade utvecklingsområdet L11 (norr om Lummelundsbruk). Det föreslagna utvecklingsområdet ligger inom riksintresseområde, Sydvästra Ireviken- Galgberget (NRO09022). Länsstyrelsen bedömer att en exploatering av området medför påtaglig skada på riksintresset. Den södra delen av L11 som inte ingick i planprogrammet bedöms kunna medföra risk för påtaglig skada på riksintresset. Även det föreslagna utvecklingsområdet Lh1 i Lickershamn omfattas till stora delar av samma riksintresseområde. Länsstyrelsen bedömer att utvecklingsområdet kan medföra risk för påtaglig skada på riksintressets värden genom påverkan på våtmarker och gammal barrskog.

S1 Vithagen ligger inom riksintresseområde Bogevik (NRO09020). Länsstyrelsen bedömer att våtmarkerna ska undantas för att undvika påtaglig skada på riksintresset.

Vm1 Kvarne ligger inom riksintresseområde Kuststräckan ValarGervalds samt Sundre (NRO09067), ett relativt oexploaterat strandvallsområde, något som utgör ett av riksvärdena för området. Länsstyrelsen bedömer att utvecklingsområdet kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset.

För utvecklingsområden som förutom riksintresse för naturvård även påverkar Natura 2000, se Riksintresse för Natura 2000- områden enligt 4 kap. 1 § och 8 § MB.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen är uppdaterad med nya gränser för Snabben-Ljugarn (NRO09044), Sydvästra Ireviken-Galgberget (NRO09022) och Östergarnsberget-Grogarnsberget och Klinteklinton (NRO09042) och hur områdenas värden ska tillgodoseas.

Vad gäller kumulativa effekter på de till ytan stora riksintresseområdena där det också finns ett högt bebyggelsetryck så ser vi gärna att Länsstyrelsen bidrar med metodstöd eller planeringsunderlag för kommande hantering.

Vi har synliggjort under respektive utvecklingsområde i planen där Länsstyrelsen och Region Gotland inte är överens.

Riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer samtidigt att berörda riksintressen för friluftsliv för Storsudret, Gotlandskusten, Östergarnslandet, Östergarnsholm, nordöstra Gotlands kust och skärgård och Fårö inte tillgodoses av översiktsplanen. Detta på grund av föreslagna vindkraftsområden till havs (E17 och E18) som kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset. Nya vindkraftverk kan komma att

påverka de upplevelsevärden som riksintressena utgör såsom landskapsbild, utsikt över fria havshorisonter och stillhet. Även riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB kan komma att påverkas, se Riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB.

De vindkraftsområden som föreslås generationsväxlas (E1 och E2) kan även de medföra risk för påtaglig skada på riksintresseområdena genom större och högre vindkraftsverk. Område E2 ligger i anslutning till den blivande nationalparken vid Bästeträsk där det förutom naturvärden även finns en mängd upplevelsevärden som kan påverkas negativt. Det samma gäller vid område E1 vid Smöjen där befintliga verk redan idag påverkar riksintresseområde Nordöstra Gotlands kust och skärgård (FI08).

I översiktsplanen finns utvecklingsområden som av Länsstyrelsen i tidigare planprocesser bedömts som olämpliga på grund av att de kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresse för friluftsliv, exempelvis L11 (Lummelunda) och norra delen av Rf1, (Furillen).

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vi har synliggjort under E17, E18, E1, E2 att Länsstyrelsen och Region Gotland inte är överens.

Riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för kulturmiljövård. Länsstyrelsen bedömer dock att vissa utpekade utvecklingsområden och föreslagna vindkraftsområden på land och till havs kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset. Länsstyrelsen instämmer i miljökonsekvensbeskrivningens bedömning att planförslaget riskerar att medföra negativa konsekvenser för kulturmiljö och landskapsbild.

Länsstyrelsen vill förtydliga att de mål för att tillgodose riksintresset som anges för respektive riksintresseområde är viktiga att beakta vid ny markanvändning. Länsstyrelsen anser att det vid utpekade utvecklingsområden och områden för energiproduktion tydligare behöver framgå vilket riksintresseområde för kulturmiljövård som berörs.

Länsstyrelsen har identifierat ett antal områden för energiproduktion som ligger i direkt anslutning till riksintresseområden för kulturmiljövård. Exempelvis E5 nära Sigsarve-Suderbys (I 16), E6 och E9 nära Gotlands medeltida kyrkor (I 59), E8 nära och delvis inom Tjelvars grav (I 51) och E10 nära Buttle (I 53), Fjäle i Ala & Visne Ängar i Alskog (I 33). Översiktsplanens riktlinje kring landskapsanalys i samband med vindkraftparker ses som särskilt viktig, då den möjliggör att hänsyn tas till riksintresse för kulturmiljö även utanför riksintressets gränser.

Länsstyrelsen anser att större exploateringar inom och i nära anslutning till riksintresse för kulturmiljövård bör undvikas. Detta gäller även solcellsparker. Eventuell bebyggelse inom dessa områden ställer höga krav på utformning och anpassning. Även bebyggelse i och i nära anslutning till fornlämningsmiljöer av betydelse för riksintresseområdena bör undvikas. Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens föreslagna markanvändning kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresseområdena Gotlands medeltida kyrkor (I 59), Östergarn (I 30) och Visby (I 20). Kyrkorna kan komma att påverkas av både ny- och befintlig markanvändning, både i och utanför riksintresseområdet. Områdena inom riksintresse Östergarn är särskilt känsliga för exploatering och riskerar konflikt med både utvecklingsområden och utpekade områden för energiproduktion. För Visby (I 20) se rubrik nedan.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vi har synliggjort i respektive delområde i kap 3 under planeringsinriktningar och energitvinnning att översiktsplanens föreslagna markanvändning kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresseområdena Gotlands medeltida kyrkor (I 59), Östergarn (I 30) och Visby (I 20).

Riksintresse Visby och världsarvet Hansestaden Visby

Länsstyrelsen vill understryka att världsarvet hansestaden Visby och RI I20 Visby inte utgörs av exakt samma geografiska område. Riksintressebeskrivningen är under bearbetning med ambition att bättre överensstämja med världsarvets värden (OUV). Länsstyrelsen bedömer att några av översiktsplanens föreslagna stadsbyggnadsprinciper och planeringsinriktningar kan påverka riksintresset och världsarvet negativt. Detta gäller särskilt inriktningen att förtäta, stadsstråk och att överbygga mellanrum. Länsstyrelsen saknar en generell hänsyn till ytterstadens befintliga karaktär med ett öppet, lågt och glest byggnadssätt. Det är av största vikt att ytterstadens bebyggelsemönster inte konkurrerar med den täta innerstaden.

Flertalet utvecklingsområden ligger inom den zon där särskild hänsyn till världsarvet ska tas, detta framgår dock inte enhetligt under hänsynsbeskrivningarna. Vidare vill Länsstyrelsen lyfta vikten av bevarande av kulturvärdena inom de olika områdena och inte enbart världsarvets värden.

Länsstyrelsen anser att inriktning att ”bevara, utveckla och stärka stadsstråken innebär att placera nya byggnader nära gatan eller plantera träd för att skapa gaturum samt att bottenvåningarna har inslag av kontor, handel och service på delar av sträckorna” riskerar att påtagligt skada riksintresset då kontrasten mellan ytterstaden och den täta medeltida innerstaden suddas ut.

Ett antal LIS-områden ligger inom riksintresseområde för kulturmiljövård. Hänsyn till riksintresseområdena framgår inte på ett enhetligt sätt av beskrivningarna. Länsstyrelsen har därför svårt att bedöma LIS-områdenas påverkan på berört riksintresse.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förtydliganden har införts under relevanta utvecklingsområden som lyfter vikten av samlad planering, att utveckling sker med respekt för riksintresset och världsarvets värden samt att slutsatser från Heritage Impact Assessment (HLA) vägs in i relevant planering.

Under rubriken Stadsbyggnadsprinciper har följande förtydligande gjorts: I samband med utveckling av området närmast ringmur och världsarv bör slutsatser i kommande strategisk HLA (Impact Assessment in a World Heritage Context) vägas in i principerna för utveckling av stadsstråken för att säkerställa det särskilt stora universella värdet.

Under rubriken Kulturmiljö görs följande förtydligande: En fördjupad analys av siktlinjer, vyer och öppna ytor i anslutning till världsarvet ska genomföras vid planering nära ringmuren.

Under rubriken Utvecklingsområden förtydligas för utvecklingsområdena V9, V18, V23, V32, och V33 att slutsatser i kommande strategisk HLA (Impact Assessment in a World Heritage Context) samt fördjupad analys av siktlinjer, vyer och öppna ytor bör vägas in i bedömningen av utvecklingsmöjligheterna för att säkerställa världsarvets särskilt stora universella värde.

För utvecklingsområdena V9, V18, V23 och V33 anges även att dessa bör ingå i en samlad planering av hela området kring Östercentrum och Gutavallen.

Riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § MB

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen i huvudsak tillgodoses men konstaterar att det finns överlappande riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB vilket vid en prövning kan innebära att påtaglig skada för riksintresset för värdefulla ämnen eller material uppstår.

I översiktsplanen undantas utpekade riksintresseområden helt eller delvis. Länsstyrelsen anser att underlaget för och bedömningen att det till arealen omfattande riksintesseområdet Buttle ska undantas i sin helhet är bristfälligt. Länsstyrelsen anser att det inte klarlagt i vilken utsträckning området är intressant som allmän vattentäkt för större vattenuttag. Buttleområdet föreslås i översiktsplanen för energiotvinning i form av nyetablering av vindkraft (E10). Området utgörs dock inte av riksintresse för energiproduktion varför det inte kan vägas mot ett annat riksintresse. Energiproduktionen behöver anpassas till riksintressets värden för att inte medföra risk för påtaglig skada på dessa.

Riksintesseområdet Filehajdar sammanfaller i sin helhet med område av betydelse för totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § MB 1 st, vilket saknas i översiktsplanen. I öster överlappas riksintesseområdet till del med vattenskyddsområde för Ytings grundvattentäkt och i väster med vattenskyddsområde för Tingstädeträsk ytvattentäkt. Länsstyrelsen vill lyfta att riksintesseområdet inte överlappar med riksintesse för dricksvattenförsörjning som anges i översiktsplanen, då det är anläggningen som utgör riksintresset och inte själva vattentäkterna. SGU har inte bemött Region Gotlands ställningstagande och förslag avseende ny riksintesseutbredning. I framtida planprocesser kommer de befintliga riksintesseområdena och deras värdebeskrivningar utgöra grund för prövning.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen har kompletterats med information gällande att Region Gotland och länsstyrelsen inte är överens om det utpekade området för vindkraft i Buttle (E10).

Riksintesseområde för totalförsvarets anläggningar i Filehajdar är nu uppdaterat i handlingen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen noterar att texten om riksintesse dricksvatten är felaktig i avsnitt 4.1.6 Riksintesse fyndigheter av ämnen eller material 3 kap. 7§ MB, rubrik Filehajdar. Ändring kommer att ske.

SGU har under 2024 arbetat med en översyn av detaljgränsningen för riksintesseanspråket för kalkstensbrytning i Filehajdar och föreslår en 50% ökning av ytan. Föreslagen utökning innebär att ytterligare anspråk görs inom Tingstäde vattenskyddsområde. Regionen har motsatt sig ytterligare utökning av riksintresset inom vattenskyddsområde. Riksintresset bör snarare minska inom Tingstäde vattenskyddsområde eftersom Visbys dricksvattenanläggningar, som är riksintesse för vattenförsörjning, är beroende av att Tingstäde träsk fortsatt har god kvalitet och tillräckligt stor kapacitet. Tingstäde vattenskyddsområde omfattar i princip hela Tingstäde träsk avrinningsområde. En brytning inom vattenskyddsområdet skulle därmed innebära att tillrinningen till Tingstädeträsk riskerar att minska. Vidare kan föreskrifterna för Tingstäde träsk vattenskyddsområde innebära en begränsning i möjligheten att nyttja riksintesseanspråket för kalkstensbrytning.

Riksintesse för dricksvattenförsörjning enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att riksintresse för dricksvattenförsörjning tillgodoses i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill framföra att det är området med anläggningar som är av riksintresse och inte själva vattentäkterna. Länsstyrelsen instämmer att det är av största vikt att skydda Gotlands vattentäkter för att långsiktigt säkerställa vattentillgången och råvattenkvaliteten, bland annat genom att inrätta och förvalta vattenskyddsområden.

Länsstyrelsen ser positivt på att VA-avdelningen tidigt involveras i samband med exploatering och markåtgärder som berör vattenskyddsområden, vattenanläggningar och liknande, samt att krav ställs på sakkunnig utförare av dagvattenutredningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Samhällsbyggnadsförvaltningen noterar att texten om riksintresse dricksvatten är felaktig i avsnitt 4.1.6 Riksintresse fyndigheter av ämnen eller material 3 kap. 7§ MB, rubrik Förehjdar. Ändring kommer att ske.

Riksintresse för energiproduktion (vindbruk) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för energiproduktion vindbruk. Länsstyrelsen konstaterar att planförslaget sedan samrådet omarbetats och att överlappande riksintressen enligt 3 och 4 kap. MB till stor del undantagits från utpekade energiproduktionsområden. Länsstyrelsen bedömer att det finns risk att utpekade områden för energiproduktion kan utgöra påtaglig skada på riksintresset för totalförsvarets militära del, se Försvarsmaktens yttrande.

Länsstyrelsen är liksom Energimyndigheten positiv till att en aktuell energiplan för Gotland kommer att tas fram och att den kommer att utgöra ett bra underlag för utveckling av översiktsplanen.

Riksintresse för kommunikationer (trafikslagen) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för kommunikation. Länsstyrelsen bedömer dock att vissa utpekade utvecklingsområden och föreslagna vindkraftsområden till havs kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset.

Översiktsplanen behöver kompletteras med ankarplatser och farled som är av riksintresse, se yttrande från Trafikverket. Även information om att CNS-analys och flyghinderanalys bör genomföras tidigt i planeringen av verksamheter intill flygplatsen ska läggas till. Det finns ett antal områden för energiproduktion som berörs av MSA-ytan från det civila flygets riksintresse. Detta bör kompletteras med under rubriken Hänsyn.

Trafikverket och Sjöfartsverket påpekar i sina yttranden att föreslaget område för energiproduktion till havs (E18) medför risk för påtaglig skada på riksintresse för kommunikation sjötrafikstråk (80) då dessa områden överlappar.

Utvecklingsområdet V2 Annelund är placerat inom markanspråket för riksintresse Visby flygplats. Länsstyrelsen har i detaljplaneprocess bedömt att föreslagen exploatering medför påtaglig skada på riksintresset. Även Trafikverket, Luftfartsverket och Försvarmakten har motsatt sig etablering.

Även område Vsk9, utpekad som utvecklingsområde för infrastruktur i översiktsplanen, är placerat inom markanspråket för Visby flygplats. Länsstyrelsen anser att utvecklingsområdet kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset beroende på vilken verksamhet som planeras. Syftet med område bör förtydligas och rubriken Hänsyn kompletteras med information om riksintresse för kommunikation. Inom flygplatsens markanspråk ska nya verksamheter vara luftfartsanknutna.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen justeras efter ovan synpunkter gällande farleder, sjötrafikstråk, CNS-analys och flyghinderanalys och ankarplatser. Översiktsplanen har kompletterats med information om att Region Gotland och länsstyrelsen inte är överens om område för energiproduktion till havs (E18).

Under samrådet av översiktsplanen pågick ett detaljplanearbete för V2 Annelund. Detta arbete är inte aktuellt längre med hänsyn till flera statliga myndigheters intressen och texten för utvecklingsområdet har reviderats. Översiktsplanen kompletteras med information gällande vilken typ av kommunal eller statlig verksamhet som skulle kunna vara möjlig att utveckla inom området, med hänsyn till förekommande riksintressens anspråk.

Utvecklingsområdet Vsk9 kvarstår som ett möjligt utvecklingsområde för infrastruktur, dock är det inte i dagsläget möjligt att i detalj redogöra för hur området kan komma att utvecklas. Området skulle exempelvis kunna utvecklas för vissa kommunala verksamheter om behov uppstår av ytor för infrastrukturändamål. Rubriken Hänsyn kompletteras med information om riksintresset för kommunikationer.

Riksintresse för kommunikationer (elektronisk) enligt 3 kap. 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att riksintresse för kommunikation (elektronisk) bör kunna tillgodose genom de riktlinjer och ställningstaganden som gjorts i översiktsplanen.

Riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanen inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser riksintresse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB och att planen i nuvarande utformning kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset. Översiktsplanen behöver vidare uppdateras med senast beslutade riksintresseanspråk.

Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för energiproduktion. Detta med hänsyn till försvarsskript och de uppgifter en sådan bedömning riskerar röja i detta skede. En bedömning görs först i ett senare skede då tillstånd söks. Försvarsmakten vill dock upplysa om att det finns en risk att utpekade områden för energiproduktion innebär påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.

Inom stoppområde för vindkraftverk tillstyrker Försvarsmakten inte uppförande av några vindkraftverk och inom påverkansområde för väderradar behöver särskilda analyser göras för att säkerställa att ett uppförande av vindkraftverk inte riskerar medföra skada på riksintresset Väderradar Ase (TM0091).

Omvärldsläget och rådande tillväxt inom myndigheten innebär att Försvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid. Det är därmed inte aktuellt att minska påverkansområdena tillhörande riksintressen för totalförsvarets militära del. Gotland och dess infrastruktur, så som hamnar och flygplats är av särskild vikt för Försvarsmakten. Området kring Gotland är strategiskt viktigt för Sveriges totalförsvär.

Visby flygplats (TM0030) utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Försvarsmakten vill se ett tillägg om beaktning av solceller och solcellsanläggningar i anslutning till flygplatsen. Inom nära avstånd till flygplatsen krävs en särskild hantering om risk för negativ påverkan i form av EMC-störningar.

Försvarsmakten betonar i sitt yttrande vikten av tillgång till Slite hamn för den militära verksamhet som bedrivs i området och anser att utvecklingen av Slite hamn inte får medföra begränsningar för den militära verksamheten inom utpekat område av betydelse Slite hamn (TM0088).

Vidare lyfts Kappelshamn (TM0086) som en av de hamnar som används av Försvarsmakten på Gotland. Kappelshamn kommer att nyttjas av marinen året om och i andra hand av civil sjöfart som en reservhamn.

Försvarsmakten ser en risk för att den framtida utvecklingen av centrumområde vid Fårösund i närheten av utpekat område av betydelse Fårösund hamn (TM0087) kommer utgöra hinder för Försvarsmakten att bedriva nödvändig verksamhet i området.

Försvarsmakten lyfter det pågående arbetet att återetablera Trelge övnings- och skjutfält enligt gällande miljötillstånd. Övnings- och skjutfältet förväntas vara aktivt inom kort och bedöms vara betydande för verksamheten på Gotland.

Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse inom föreslagna LIS-områden.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen är uppdaterat med senaste riksintresseunderlaget.

Förvaltningen har redovisat i kap 2 och 3 att det finns en risk för att områden för energiproduktion kan påtagligt skada riksintresset för totalförsvaret.

Tillägg av text om beaktning av solceller och solcellsanläggningar i anslutning till flygplatsen är gjord i kap 2 och 4. Inom nära avstånd till flygplatsen krävs en särskild hantering om risk för negativ påverkan i form av EMC-störningar.

Förtydligande har gjorts enligt ovan yttrande angående hammarna Slite och Fårösund.

Under avsnitt 3.3.1 är texten uppdaterad med information angående återetablering av Trelge övnings- och skjutfält.

Riksintresse för totalförsvarets civila del enligt 3 kap. 9 § MB

Utpekade områden för riksintresse för totalförsvarets civila del saknas på Gotland. Ett område av betydelse för totalförsvaret civila del enligt 3 kap. 9 § första stycket MB finns utpekat för bergtäkterna Filehajdar och Västra Brottet, transportvägen mellan bergtäkterna samt Heidelbergs Materials anläggning. Länsstyrelsen noterar att området inte redovisas i planförslaget och att en bedömning om eventuell påverkan inte har gjorts. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) utreder för närvarande om det är aktuellt att peka ut samma område som riksintresse enligt 3 kap. 9 § andra stycket MB. MSB avser att göra en första bedömning avseende detta innan sommaren 2024.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Under avsnitt 4.1.9.2 är nu uppdaterat med det senaste riksintresseunderlaget.

Riksintresse för industriell produktion enligt 3 kap. 8 § MB

Utpekade områden för riksintresse för industriell produktion saknas på Gotland. Tillväxtverket har identifierat en potentiell anläggning för riksintresse industriell produktion. Anläggningen omfattar cementproduktion i Slite och ingår i utpekade område för riksintresse för värdefulla ämnen eller material enligt 3 kap. 7 § MB. Tillväxtverkets utredning om riksintresseanspråk pågår.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillväxtverket har när detta skrivs en pågående remiss för utpekande av områden för riksintresse för industriell produktion. Information om detta är tillagt i avsnitt 4.1.10.

Riksintressen enligt 4 kap. Miljöbalken

Översiktsplanen berör riksintressen enligt 4 kap. 1–8 §§ MB. Mot bakgrund av de natur- och kulturvärden som finns i området är hela Gotland av riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB, vilket innebär att exploateringsföretag och andra ingrepp endast får komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdets natur- och kulturvärden. Bestämningen utgör inte hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Viktigt när det gäller 4 kap. MB är att riksdagen redan gjort en avvägning mellan olika intressen och att natur- och kulturvärdena ska ges företräde i konkurrenssituationer (prop.1985/86:3, sid. 170).

Riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för det rörliga friluftslivet. Länsstyrelsen bedömer dock att de föreslagna vindkraftsområdena till havs risk kan medföra risk för påtaglig skada på riksintresset. Riksintresset enligt 4 kap. 2 § MB kan komma att skadas på samma sätt som riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB, se Riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § MB.

I översiktsplanen har Region Gotland föreslagit en ny geografisk avgränsning av riksintresse för friluftsliv enligt 4 kap. 2 § MB. Sedan samrådet har en tydligare motivering till avgränsningen gjorts och en karta som stöd för bedömning tagits fram. Länsstyrelsen anser att avgränsningen med motivering och karta utgör en bra utgångspunkt för bedömning av påverkan på 4 kap. 2 § MB, men anser likt Region Gotland att det rörliga friluftslivets intressen fortfarande ska beaktas särskilt på hela Gotland vid prövning. Länsstyrelsen vill lyfta att även åtgärder utanför ett område utpekade som riksintresse kan påverka riksintressvärdena.

Länsstyrelsen anser att Fårö, Östergarn, Storsudret i sin helhet utgör områden som särskilt värdefulla för det rörliga friluftslivet då dessa även pekas ut i lagtexten. Även områden utpekade som riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB bör få genomslag i kartan. Länsstyrelsen saknar områden viktiga för friluftslivet som inte enbart bygger på naturvärden. Översiktsplanen bör kompletteras med inventering av vilka upplevelse- och friluftslivsvärden som finns över hela ön. Lanskapsunderlag såsom värde-trakter för olika naturtyper och landskapsbild kan också utgöra underlag som särskilt värdefulla för det rörliga friluftslivet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har lagt till text i E17 och E18 där det framgår att Länsstyrelsen och Region Gotland inte är överens.

Förvaltningen delar er mening om att det vore bra att ta fram ett underlag med en inventering av upplevelse- och friluftsvärden som finns över hela ön. Vi ser gärna att Länsstyrelsen tillhandabäller ett sådant underlag eller bistår i framtagandet av densamma.

Justering av kartan för riksintresse 4:2 har inte gjorts i detta skede av översiktsplanen.

Riksintresse för högexploaterad kust enligt 4 kap. 4 § MB

De geografiska avgränsningar som Region Gotland gjort avseende riksintresseområdena som anges i 4 kap. 4 § MB följer avgränsningen i nu gällande översiktsplan. Länsstyrelsen anser som tidigare att det är rimliga avgränsningar. Länsstyrelsen anser även att Region Gotland gör en riktig tolkning av att värdena i nationallandskapet är särskilt starka i de områden som är framhållna i miljöbalken; Fårö, Storsudret, Östergarn och Gotlands kust.

Länsstyrelsen anser att ett viktigt ställningstagande för att tillgodose riksintresse enligt 4 kap. 4 § MB är att samla bebyggelsen i enlighet med riktlinjen om resurseffektiv bebyggelse. Det kommer att vara en viktig riktlinje i efterföljande planering och prövning av enskilda förhandsbesked och bygglov.

En spridning av bebyggelsen kan, som Region Gotland framhåller, leda till en oönskad splittring av landskapet, vilket på sikt innebär att det förlorar sin karaktär. Detta behöver därmed beaktas i varje enskilt förhandsbesked och bygglov inom av miljöbalken utpekade områden. Region Gotland hänvisar till svårigheten att skilja mellan bostadsformer och att det finns goda skäl att iaktta försiktighet. Länsstyrelsen anser att detta är ett bra förhållningssätt som följer syftet med lagstiftningen.

Länsstyrelsen konstaterar att vissa av översiktsplanens utpekade utvecklingsområden inte följer riktlinjerna och inte kan sägas utgöra komplettering till befintlig bebyggelse, exempelvis Få 18, Rf4 och norra delen av L11.

Riksintresse för Natura 2000-områden enligt 4 kap. 1 § och 8 § MB

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande utgör en bra utgångspunkt för att kunna tillgodose riksintresse för Natura 2000-områden enligt 4 kap. 1 § och 8 § MB. Länsstyrelsen bedömer dock att de föreslagna vindkraftsområdena till havs och vissa utvecklingsområden kan medföra påtaglig skada på riksintresset.

Enligt 4 kap. 8 § MB får en användning av mark och vatten som kan påverka ett område som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 MB och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB komma till stånd endast om sådant tillstånd lämnats.

Länsstyrelsen ser positivt på att Natura 2000-områden har uteslutits ur områdena för energiproduktion. Dock ligger flertalet i direkt anslutning till Natura 2000-områden som omfattar våtmarksmiljöer och arter knutna till dessa, samt områden utpekade som SPA områden enligt fågeldirektivet, vilka kan vara särskilt utsatta vid vindkraftsetablering. I sammanhanget påminner Länsstyrelsen att det är de utpekade värdena som utgör ett riksintresse,

inte dess avgränsning. Påverkan på Natura 2000- områden måste utredas inför vindkraftstablering.

Länsstyrelsen vill lyfta det pågående regeringsuppdraget att föreslå nya eller utökade marina Natura 2000-områden enligt EU:s fågeldirektiv. Beslutet behöver integreras och beaktas i översiktsplanen. Länsstyrelsen vill lyfta att deskriptoren undervattensbuller enligt havsmiljöförordningen ska beaktas.

En användning av mark och vatten får inte komma till stånd om användningen skulle komma att strida mot syftet med ett Natura 2000-område. Länsstyrelsen bedömer i flera fall att översiktsplanen pekar ut utvecklingsområden där tillståndsprövning enligt 7 kap. 28 a § MB kan aktualiseras för föreslagen markanvändning, vilka anges nedan.

Utvecklingsområdet Bng3 ligger inom riksintresse för naturvård – Bästeträsk med omgivning (NRO09007) samt i nära anslutning till Natura 2000-området Bungenäs (SE0340158). Natura 2000-området är bland annat utpekad för förekomsten av avarönn (*Sorbus teodori*) som nu delats upp i två underarter, bungerönn (*Sorbus faohraei*) och garderönn (*Sorbus atrata*). Området på Bungenäs hyser landets enda lokal av arten bungerönn.

Utvecklingsområde Ir1 har tillkommit sedan samrådsförslaget och anges för bebyggelse vid Ireviken. Exploatering i området riskerar påtaglig skada på riksintresset Ireviken (NRO09016).

VM 4 Holmhällar ligger inom riksintresse för naturvård AusterrumÖstra Storsudret (NRO09066). Det föreslagna området för besöksnäring berör flygsanddyner, inklusive öppna dyner. Dessa ligger i nära anslutning till Natura 2000-området Austre (SE0340169) avsatt för sina flygsanddyner. Exploatering i området riskerar påtaglig skada på riksintresset (NRO09066).

Länsstyrelsen kvarstår vid sitt tidigare ställningstagande för Avanäsets sanddynområde, det vill säga att flygsanddynsområdet i sin helhet är viktigt för att bevara värdena i riksintresseområdet och för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de ingående Natura 2000-områdena. I Sudersand bör därför inriktningen för utvecklingsområdena vara förtätning av existerande bebyggelse och att bebyggelseområdet inte ska utvecklas ytterligare i någon riktning. Detta för att undvika risk för påtaglig skada på både riksintresset (NRO09003) och Natura 2000-områdena.

Det föreslagna LIS-området på Tofta strand (LIS 25) gränsar i norr till Natura 2000-området Smågårde naturskog (SE0340168). Området är avsatt för att bland annat bevara naturtypen grå dyner (2130). Dessa ska ses som en del av ett levande och dynamiskt sanddynlandskap och området i anslutning till Smågårde naturskog ger förutsättningar för att långsiktigt behålla gynnsam bevarandestatus för naturtypen. Länsstyrelsen bedömer att mängden sanddyner i området runt Natura 2000-området är en viktig del och förklaring till, den artmångfald som finns inne i Natura 2000-området, utöver områdets biotopkvaliteter. Länsstyrelsen bedömer att förslaget LIS-område riskerar att påtagligt skada riksintresset (SE0340168).

Det föreslagna LIS-området vid Ar (LIS 21) ligger inom Natura 2000- området Bästeträsk (SE0340120). Exploatering i området riskerar påtaglig skada på riksintresset (SE0340120). Natura 2000-området bör undantas ur LIS-området.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Det har synliggjorts i för områdena E17 och E18 i planen att Region Gotland och Länsstyrelsen ej är överens.

Hänsynstext för området Bng3 har uppdaterats med information om att hänsyn måste tas till den endemiska arten Bungereon.

Hänsynstexten för området Vm4 har utökats med information om att hänsyn bör tas till riksintresset och det framgår i handlingen att länsstyrelsen anser att en exploatering riskerar att påtagligt skada riksintresset.

Hänsynstexten för området Ir1 har utökats med information om att hänsyn bör tas till riksintresset och det framgår i handlingen att länsstyrelsen anser att en exploatering riskerar att påtagligt skada riksintresset.

Länsstyrelsens yttrande är tillagt i Sudersand och det framgår i handlingen att länsstyrelsen anser att en exploatering riskerar att påtagligt skada riksintresset.

Länsstyrelsens yttrande är tillagt i Tofta LIS och det framgår i handlingen att länsstyrelsen anser att en exploatering riskerar att påtagligt skada riksintresset.

LIS-område AR (LIS21) har utgått ur handlingen.

Miljö kvalitetsnormer (MKN)

Vatten

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens föreslagna riktlinjer inte i tillräcklig utsträckning medverkar till att miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB följs.

Länsstyrelsen konstaterar att avsnittet om miljö kvalitetsnormer för vatten har utvecklats sedan samrådet, men anser att det behöver kompletteras ytterligare. Det saknas en djupare redogörelse för hur Region Gotland planerar att uppnå miljö kvalitetsnormerna för grundvatten och ytvatten i hela kommunen. Det finns även felaktigheter kring informationen om status och klassning av vattenförekomster. Att uppnå miljö kvalitetsnormer innebär, förutom förbudet att försämra nuvarande status, också att åtgärder behöver vidtas där nuvarande status är sämre än beslutad miljö kvalitetsnorm. På Gotland finns ett stort behov av förbättrande åtgärder för att nå upp till gällande miljö kvalitetsnormer.

Vid bedömning av påverkan på vattenförekomsten ska effekten av den samlade påverkan på vattenförekomsterna från nya exploateringsområden och förändringar av befintlig bebyggelse tas i beaktan. Detta gäller både påverkan på kvantitativ och kemisk status på grundvattenförekomster samt ekologisk och kemisk status på ytvattenförekomster.

För ytvatten är de största identifierade problemen kopplade till övergödning och morfologiska förändringar. Där är nuvarande status i flertalet vattenförekomster lägre än gällande miljö kvalitetsnorm, vilket innebär att förbättrande åtgärder krävs.

Länsstyrelsen saknar resonemang kring hur tillkommande bebyggelse eller annan markanvändning påverkar morfologiska parametrar som närområde och svämplan kring vattendrag och sjöar. Hur översiktsplanen kommer att påverka möjligheten att nå miljö kvalitetsnormer för vatten i dessa aspekter framgår inte tydligt.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har omarbetat och kompletterat texter i kap 3 angående MKN vatten. Förvaltningen har också redovisat de vattenförekomster som på något sätt berörs av numrerade utvecklingsområden i delområdena. Förvaltningen kommer också fortsatt att se över arbetssätt för att hantera MKN vatten på en förvaltningsövergripande nivå.

Luft

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer och ställningstagande bidrar till att miljö kvalitetsnormer för luft enligt 5 kap. MB till stor del följs.

För att översiktsplanens riktlinjer ska anses ha effekt inom hela kommunen anser Länsstyrelsen att det bör förtydligas vad som avses med tillgängliga mätningar och beräkningar. Det berör främst möjligheten att granska riktlinjernas effekt i de mindre tätorterna där luftkvalitetsfrågan är mindre utredd än i Visbyområdet.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget om flerfunktionell markanvändningen där t ex grönsstruktur kan användas för både rekreation och ekosystemtjänster som skyddar mot luftföroreningar kan medföra en positiv effekt på miljö kvalitetsnormer för luft.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tillgängliga mätningar och beräkningar syftar främst till den information som finns tillgänglig för Region Gotland men också till det kunskapskrav som ställs enligt miljöbalken och som krävs för att kunna bedöma om MKN för luft följs.

För tillfället består det främst av Region Gotlands egna mätningar och de haltkartor som SMHI och Östra Sveriges Luftvårdsförbund tillhandabåller, det nämns i sista stycket av avsnittet om luft. När nya mätningar och ny kunskap tillkommer tar Region Gotland till sig och använder den.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen i huvudsak är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. Dock bedöms ett fåtal områden som oförenliga med strandskyddets syften.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Region Gotland begärde ett reviderat granskningsyttrande för Sudersands LIS-område (LIS23). Se Länsstyrelsens reviderade granskningsyttrande #229 för ny bedömning.

Av översiktsplanen ska framgå sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket MB (hädanefter kallade LIS-områden). Utpekandet ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet för stränderna upprätthålls. Det ska fortfarande finnas god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter. Utpekade LIS-områden i en antagen översiktsplan kan användas som skäl för upphävande av strandskydd vid detaljplanering och vid dispensgivning. Det förutsätter dock att kommunen och Länsstyrelsen i översiktplanarbetet har gjort samma bedömningar.

I lagtexten nämns Gotland under 18 e § punkt 3 c, som ett område där de LIS-områden som pekas ut ska vara av sådant slag och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt, samt endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Länsstyrelsen vill påpeka att det för samtliga områden kvarstår att visa att verksamheterna inom LIS-områdena långsiktigt bidrar till positiva sysselsättningseffekter. Här bör påverkan på arbetstillfällen, turistnäring, underlag för lokal service, konkurrens eller samverkan med närliggande bebyggelsestrukturer eller näringsverksamheter, bostadsbehov eller liknande som kan vara aktuellt för landsbygdsutveckling beskrivas. Länsstyrelsen anser också att det i den fortsatta processen även behöver förtydligas hur hänsyn tas till fri passage för att tillgodose allmänhetens fortsatta tillgång till strandområdet.

I översiktsplanen pekas 24 LIS-områden ut, varav två har tillkommit sedan samrådet. Länsstyrelsen ser positivt på att flera av de utpekade områdena ligger inom redan ianspråktagna områden. Nedan följer en beskrivning av de föreslagna LIS-områden som Länsstyrelsen bedömer, helt eller delvis, inte uppfyller kriterierna enligt 18 e § MB. Länsstyrelsen har i översiktsplanens granskningskede inte möjlighet att bedöma om delar av de utpekade områdena är lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära läge.

De nu föreslagna LIS-områdena Tofta strand (LIS 25) och Sudersand (LIS 23) är i stort oexploaterade och stränderna är de mest välbesökta på Gotland. Båda strandområdena erbjuder genom sina naturkvaliteter en mångfald av upplevelser och möjlighet till strandnära rekreation. De har stor betydelse för allmänhetens tillgång till strandområden på Gotland och bidrar därmed, även som obebyggda, till den lokala och regionala attraktiviteten. Länsstyrelsen konstaterar att de utpekade områdena strider mot översiktsplanens riktlinje att flygsandsområden ska undantas från exploatering.

Tofta strand (LIS 25) utgörs av ett sanddynsområde bestående av en rad olika naturtyper enligt habitatdirektivet inklusive grå dyner (2130), vita dyner (2120), sandstränder vid östersjön (1640) och dynvåtmark (2190). Grå dyner är en av EU prioriterad naturtyp att bevara. Både fridlysta arter enligt artskyddsförordningen (2007:845) och rödlistade arter förekommer i området. Kustnära sandmiljöer är viktiga habitat för en rad ovanliga arter av sandlevande insekter. Den norra delen av utpekat LIS-område angränsar till Natura 2000-området Smågårde och ingrepp i området kan kräva Natura 2000- tillstånd, se mer under rubrik Riksintresse för Natura 2000-områden enligt 4 kap. 1 § och 8 § MB. De kvarvarande områdena av flygsand har mycket stor betydelse sett utifrån strandskyddets syfte gällande bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Länsstyrelsen bedömer, liksom det framkommer av miljökonsekvensbeskrivningen att utpekandet av LIS-område Tofta strand i den omfattning som finns i nuvarande förslag inte bedöms vara i enlighet med de kriterier och den begränsning som gäller för Gotland. Strandskyddets syften riskerar att inte kunna tillgodoses på lång sikt och området som helhet har så pass höga värden ur strandskyddssynpunkt både vad gäller allemansrättslig tillgång och bevarandet av goda livsvillkor för växt- och djurlivet att förslaget inte är lämpligt enligt gällande kriterier för LIS.

Samhällsbyggnadsförvaltningen **Ang LIS 23, Sudersand**

Region Gotland begärde ett reviderat granskningsyttrande för Sudersands LIS-område (LIS23). Se Länsstyrelsens reviderade granskningsyttrande #229 för ny bedömning.

Vid Sudersand strand (LIS 23) återfinns en liknande naturmiljö bestående av ett sanddyns-område med naturtyperna grå dyner (2130), vita dyner (2120) och sandstränder vid östersjön (1640). Även Sudersand strand har höga naturvärden med förekomst av rödlisteklassade och fridlysta arter. Området har därför mycket stor betydelse sett utifrån strandskyddets syfte gällande bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vattnet. Länsstyrelsen bedömer att utpekandet av LIS-område Sudersand i den omfattning som finns i nuvarande förslag inte bedöms vara i enlighet med de kriterier och den begränsning som gäller för Gotland.

Föreslaget LIS-område vid Ar (LIS 21) ligger delvis inom Natura 2000-området Bästeträsk (SE0340120) samt inom den blivande nationalparkens geografiska avgränsning. Natura 2000-området och nationalparken har stor betydelse för strandskyddets syften då de hyser höga natur- och friluftsvärden. Länsstyrelsen anser att Natura 2000-området och föreslaget nationalparksområde inte ska ingå i LIS-området.

Utpekandet av ett LIS-område innebär inte att markens lämplighet är fullständigt utredd. Föreslagna områden berör bland annat Natura 2000-områden och flertalet riksintressen enligt 3 kap. MB. Översiktsplanens riktlinjer och relevant lagstiftning ska följas i kommande prövningar. Såväl Fide camping (LIS 24), Herrvik (LIS 16) och Lojsta slott (LIS 9) har höga natur- och friluftsvärden som ska beaktas och som har mer än en liten betydelse för strandskyddets syften.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen ser positivt på att Länsstyrelsen bedömer att den landsbygdsutveckling i strandnära läge som föreslås i översiktsplanen i huvudsak är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB. Länsstyrelsen ser vidare positivt på att flera av de utpekade områdena ligger inom redan ianspråktagna områden. Dock bedöms ett fåtal områden som oförenliga med strandskyddets syften.

Förvaltningen instämmer i att ett utpekande av ett LIS-område inte innebär att markens lämplighet är fullständigt utredd och att översiktsplanens riktlinjer och relevant lagstiftning ska följas i kommande prövningar. Hänsyn till allmänhetens tillgänglighet till stranden samt till förekommande natur- och friluftslivsvärden och risk för översvämningar och erosion kommer att tas vid dispensansökningar, tillstånd och andra lov som hanteras inom LIS-områdena. Detta har förtydligats för områdena Fide camping (LIS 24), Herrvik (LIS 16) och Lojsta slott (LIS 9).

Länsstyrelsen anger i sitt yttrande att föreslaget LIS-område vid Ar (LIS 21) ligger delvis inom Natura 2000-området Bästeträsk (SE0340120) samt inom den blivande nationalparkens geografiska avgränsning. Länsstyrelsen anser att Natura 2000-området och föreslaget nationalparksområde inte ska ingå i LIS-området. Syftet med utpekandet var att ge förutsättningar för verksamheter/ service/ byggnader med tydlig koppling till behov inom den planerade nationalparken. Om behovet inte finns så ser förvaltningen ingen anledning till att peka ut området som LIS-området. Område Ar 21 utgår därmed ur översiktsplanen.

Region Gotland har sedan granskningskedet reviderat LIS-områdets Sudersands omfattning. Förvaltningen ser positivt på att Länsstyrelsen nu bedömer att LIS-området kan godtas, men att Sudersands höga naturvärden och allmänhetens tillgänglighet fortsatt ska beaktas.

Länsstyrelsen bedömer att utpekandet av LIS-område Tofta strand i den omfattning som finns i nuvarande förslag inte bedöms vara i enlighet med de kriterier och den begränsning som gäller för Gotland. Länsstyrelsen anser att strandskyddets syften riskerar att inte kunna tillgodoses på lång sikt och området som belbet

har så pass höga värden ur strandskyddsynpunkt både vad gäller allemansrättslig tillgång och bevarandet av goda livsvillkor för växt- och djurlivet att förslaget inte är lämpligt enligt gällande kriterier för LIS. Regionstyrelsen gör en annan bedömning och önskar fortsatt pröva området i sin helhet som ett LIS-område. Att Länsstyrelsen och Region Gotland inte är överens har synliggjorts i handlingen.

Hälsa och säkerhet, risk för olyckor, översvämning och erosion

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att bebyggelse och byggnadsverk blir lämpliga med hänsyn till människors hälsa, säkerhet, risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Buller

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn tas till människors hälsa i framtida markanvändning. I översiktsplanen finns förslag till riktlinjer för omgivningsbuller vid planläggning och bygglov som syftar till att begränsa att människor utsätts för höga bullernivåer. Länsstyrelsen anser att det vore värdefullt med en kartläggning av vilka områden som är mest utsatta för bullerstörningar från väg- och flygtrafik i Visby. Översiktsplanen bör visa var de mest bullerutsatta områdena finns för att detta ska tas i beaktande vid planering samt för att kunna föreslå bullerreducerande åtgärder i befintliga bostadsområden. Det är viktigt att omgivningsbullret uppmärksammas tidigt, för att kartlägga under vilka förutsättningar bebyggelsen kan bli lämplig. Val av byggnaders placering och utformning kan få en avgörande betydelse för att klara kraven i trafikbullerförordningen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen delar uppfattningen att det skulle vara värdefullt med en kartläggning av trafikbullerstörningarna. Enligt Förordningen om omgivningsbuller omfattas emellertid inte Region Gotland av krav på kartläggning och har inte kunnat prioritera detta. Vikt kommer istället att läggas på att utföra trafikbullerutredningar vid alla planer intill vägar med mer än 1000 fordon/ämd.

Förvaltningen har tagit del av Trafikverkets kartläggning av omgivningsbuller på Gotland och noterat att enbart delar av förbifartsleder i Visbyområdet omfattas av bullernivåer över 55 Lden (Kartläggning och åtgärdsprogram för buller enligt EU-direktiv - Bransch (trafikverket.se)).

Det är Trafikverkets uppgift enligt förordning om omgivningsbuller att kartlägga buller från flygtrafik. Detta gäller vid en trafiktäthet på mer än 50 000 flygrörelsen per år vilket är mer vad som förekommer vid Visby flygplats. Planering styrs av riksintresse för influensområde flygbuller.

Farligt gods

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn till risken för olyckor tas i framtida markanvändning.

Miljöfarliga verksamheter

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn till människors hälsa, säkerhet och risken för olyckor tas i framtida markanvändning. Länsstyrelsen anser dock att översiktsplanen bör nämna att det finns andra typer av miljöfarliga eller störande verksamheter som kan kräva skyddsavstånd vid ny planläggning eller bygglov förutom de som anges. Det kan t ex vara förbränningsanläggningar, biogasanläggningar eller verkstäder.

Länsstyrelsen har i samrådsyttrande påpekat att översiktsplanen saknar utpekade lämpliga lokaliseringar för anläggningar för hantering av olika avfallstyper. Det gäller avfall som uppstår efter eventuellt utbrott av epizootier och zoonoser, mellanlagring av radioaktivt avfall och större mängder släckvatten vid en eventuell brand i en oljedepå exempelvis. Denna brist kvarstår.

Förorenad mark och sediment

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer i stort bidrar till att hänsyn till människors hälsa och säkerhet tas i framtida markanvändning. Länsstyrelsen konstaterar dock att vissa utvecklingsområden ligger i eller i anslutning till förorenade områden där exploatering kan vara olämplig. Vid flertalet av översiktsplanens utvecklingsområden anges att hänsyn till förorenade områden ska tas.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att förorenade områden avhjälpas och återanvänds till ett lämpligt ändamål. Sedan samrådet har Region Gotland tydliggjort hur förorenade områden ska hanteras i planläggningen. Länsstyrelsen saknar dock ett ställningstagande kring hur planläggning av tidigare militära verksamhetsområden ska hanteras med hänsyn till potentiella föroreningar.

Översiktsplanen indikerar att PFAS föroreningarna vid Visby flygplats är relativt lokala, vilket är felaktigt. Länsstyrelsen vill framhålla att Visby flygplats är länets tredje högst prioriterade förorenade område och har bedömts utgöra en mycket stor risk för människors hälsa och miljön. PFAS föroreningar i grundvattnet har uppmätts från Galberget i söder till Brucebo i norr. I dagsläget är det inte fastställt i vilken utsträckning även andra förorenade områden, som till exempel Visby deponi, bidragit till föroreningen. Det är osäkert i vilken utsträckning det är tekniskt möjligt att åtgärda PFAS föroreningarna i berggrundvattnet norr om Visby, samt i vilken omfattning mark, ytvatten och sediment nedströms föroreningskällorna har kontaminerats. Utpekade utvecklingsområde V2 Annelund och Vsk 9 bedöms medföra risk för människors hälsa och säkerhet.

Länsstyrelsen kvarstår vid sin tidigare bedömning att kopplingen mellan förorenade områden och klimatrelaterade risker bör stärkas i översiktsplanen, exempelvis genom kartor där planerad markanvändning och föreliggande riskfaktorer anges. Detta för att möjliggöra en bedömning av åtgärdsbehovet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen har gjort ett tillägg i text i avsnitt 2.2.7 angående hantering av områden där försvaret tidigare bedrivit miljöfarlig verksamhet.

Översiktsplanen förtydligas med informationen att PFAS föroreningarna vid Visby flygplats är omfattande och hur föroreningarna kan påverka de aktuella planeringsområdena. Samhällsbyggnadsförvaltningen noterar synpunkten gällande utvecklingsområdena V2 Annelund och Vsk9, men bedömer att de inte medför risk för människors hälsa och säkerhet om eventuellt förorenad mark åtgärdas och anslutning sker till kommunalt VA. Det kommer att anges för båda områdena att förorening ska undersökas vid planläggning samt att anslutning krävs till kommunalt VA. För utvecklingsområde V2 kommer även hänsynstexten uppdateras med information om att genomförande av planen kan behöva avvakta tills åtgärder har utförts av ansvariga för förorenat område.

Gällande synpunkten att kopplingen mellan förorenade områden och klimatrelaterade risker bör stärkas i översiktsplanen så håller vi med om att det är en viktig fråga. Region Gotland arbetar löpande med att

hantera områden med kända föroreningar och ett arbete har påbörjats kring att undersöka vilken påverkan som klimatrelaterade risker kan medföra i relation till förorenade områden. Vi har ännu inte helt landat i vilken utsträckning klimatanpassningsfrågor ska hanteras i översiktsplanen jämfört med en fortsättning på arbetet med klimatanpassningsplanen. Region Gotland håller även på att sätta en organisation för hur själva klimatanpassningsarbetet ska genomföras framåt. Även om inte alla identifierade klimatrisker finns redovisade i översiktsplanen finns det goda möjligheter för bedömning av åtgärdsbehov utifrån andra underlag. Det finns även möjligheter i framtiden att arbeta vidare med klimatanpassningsfrågor i översiktsplanen genom ett särskilt tillägg för klimatanpassning där frågorna kan behandlas i mer detalj än vad vi hittills har gjort i översiktsplanen.

Risk för översvämning, ras, skred och erosion

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn tas till översvämning från hav, översvämning från skyfall, ras, skred och erosion i framtida markanvändning. Riktlinjerna bör vara tillräckliga för att i kommande beslut om markanvändning hantera tillkommande bebyggelse med hänsyn till risker orsakade av klimatförhållanden.

Både befintlig och ny bebyggelse påverkas av ett förändrat klimat. Länsstyrelsen saknar en riskanalys för befintlig bebyggelse och även åtgärder för att skydda denna. Det är positivt att Region Gotland avser att se över detaljplaner med outnyttjade byggrätter som ligger lågt (+ 2 meter över nollnivå), men Länsstyrelsen anser att även andra klimatrisker borde ingå i översynen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

I Region Gotlands klimatanpassningsplan finns en påverkansanalys för befintlig bebyggelse utifrån klimatrisker kopplade till översvämning, ras, skred och erosion samt tillhörande förslag på övergripande åtgärder. Analysen har studerat risker för befintlig bebyggelse i Gotlands tätorter och omfattar därmed ännu inte hela Gotland. I arbetet med att utöka klimatanpassningsplanen kommer dessa analyser kunna utökas även för befintlig bebyggelse utanför Gotlands tätorter, samt inkludera fler klimatrelaterade risker.

Översiktsplanen kompletteras med en tydligare hänvisning till detta underlag i avsnitt 2.4.1 Klimatanpassning, som en del i att uppmärksamma de klimatrelaterade risker som har identifierats i den byggda miljön runt om på Gotland.

Länsstyrelsen konstaterar att vissa föreslagna utvecklingsområden inte följer översiktsplanens riktlinjer för klimatanpassning. I de fall riktlinjerna inte kan följas eller extraordinära åtgärder behöver vidtas för att marken ska vara lämplig för bebyggelse, kan Länsstyrelsen komma att överpröva planerna.

Länsstyrelsen anser att det är av vikt att flera aspekter vägs in vid bedömning av konsekvenserna av en eventuell översvämning. Detta innebär att redovisa översvämningens utbredning och varaktighet, planområdets sammanhang med omgivande mark- och vattenområden, tillgänglighet, liv och hälsa samt skador på funktioner och egendom, samt att bedöma översvämningens risker utifrån detta. Eventuella klimatanpassningsåtgärder behöver också vara möjliga att genomföra med hänsyn till förekommande värden och förbudet mot markavvattning. Ett helhetsperspektiv är viktigt för att undvika att närliggande områden påverkas negativt av de åtgärder som behöver vidtas. I kustzonen behöver hänsyn även tas till att stigande hav också påverkar grundvattennivåer med risk för saltvatteninträngning och påverkan på geotekniska förutsättningar.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vi instämmer i att ett helhetsperspektiv är viktigt när det kommer till att bedöma både klimatrelaterade risker och dess effekter såväl som genomförbarheten i eventuella klimatanpassningsåtgärder. I efterföljande detaljplanearbete såväl som i prövning av bygglov och förbandsbesked är dessa aspekter viktiga att beakta i enlighet med gällande lagkrav. För de utvecklingsområden som delvis påverkas av klimatrelaterade risker, eller som inte till fullo följer översiktsplanens riktlinjer för klimatanpassning, kan lämpligheten först bedömas i efterföljande processer.

Länsstyrelsen anser att det vore önskvärt om klimatriskerna för respektive geografiskt område lyftes fram tydligare. Detta för att visa på var mer detaljerade riskutredningar för den byggda miljön kan krävas, kopplat till översiktsplanens riktlinjer. Ovanstående kan preciseras för varje delområde och då även visa på var det finns risker i den befintliga bebyggelsen som kan behöva avhjälpas. Detta framgår delvis av Region Gotlands klimatanpassningsplan.

Ett tydligt exempel på område där åtgärder behöver vidtas är Klintehamn där stora delar av befintlig bebyggelse och infrastruktur påverkas av såväl stigande hav som skyfall. Region Gotland kan komma att behöva samverka med andra aktörer som exempelvis Trafikverket kring anpassningsåtgärder. Även i Slite och Kappelshamn kan åtgärder komma att behöva vidtas. Tillfartsvägen till Furillen riskerar översvämmas till följd av stigande havsnivåer varför detta behöver utredas i ett större sammanhang inför beslut om exploatering.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Gällande synpunkten om att komplettera beskrivningarna av respektive geografiskt område med klimatrelaterade risker hänvisar vi till tidigare svar angående fortsatt arbete med klimatrelaterade risker i översiktsplanen respektive klimatanpassningsplanen. Gällande synpunkten om behovet av samverkan gällande klimatanpassningsåtgärder runt om på Gotland så ser vi att när Region Gotlands klimatanpassningsarbete fortskrider kommer samverkan med olika aktörer i samhället vara en central del i arbetet. Gällande behovet av åtgärder i Klintehamn och Slite så har vi i klimatanpassningsplanen identifierat ett antal olika risker i respektive ort, vilket bl.a. framgår i den tillhörande åtgärdslistan. Bl.a. under avsnittet Åtgärder inom samhällsfunktion Blåjus och framkomlighet, anges att det föreligger ett behov av åtgärder längs väg 140 i Klintehamn och i delar av södra Slite där samverkan behöver ske mellan Region Gotland, Trafikverket och Länsstyrelsen.

Region Gotland efterfrågar mer stöd och vägledning från Länsstyrelsen utifrån myndighetens ansvar med att samordna och stötta kommunen gällande klimatanpassning i länet. Exempel på efterfrågat stöd är olika typer av planeringsunderlag och metodstöd, såsom rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå i fysisk planering med hänsyn till risken för översvämning från stigande havsnivåer, något som flertalet länsstyrelser tar fram för att stötta kustkommuners arbete med klimatanpassning och riskhantering.

Flertalet LIS-områden ligger nära havet och påverkas av framtida höjda havsnivåer. Region Gotland anger att översiktsplanens riktlinjer för klimatanpassning gäller. LIS-området Fide (LIS 24) omfattas av ett större lågpunktsområde och är även påverkat av skyfall, vilket inte framgår av den hänsyn som anges vara nödvändig.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Översiktsplanen kompletteras med information för LIS-området Fide (LIS 24) gällande närliggande lågpunktsområden och översvämningrisker kopplat till skyfall som en del i hänsynsbeskrivningen av området.

I översiktsplanens riktlinjer framgår att en geoteknisk utredning ska utföras i samband med planläggning. Länsstyrelsen anser att dessa utredningar alltid ska ta höjd för ett förändrat klimat.

Under klimatrelaterade olyckor anges att det vid kustremsan från Visby och norrut mot Fårö samt Gotska Sandön finns en ökad benägenhet för erosion vid intensiva regn utifrån klimatscenerierna som tagits fram. Länsstyrelsen anser att detta hade kunnat pekas ut som ett riskområde.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Gällande synpunkten om att lägga till information om riskområde för kustremsan från Visby och norrut hänvisar vi till tidigare svar angående fortsatt arbete med klimatrelaterade risker i översiktsplanen respektive klimatanpassningsplanen.

Vattenförsörjning och vattenskydd

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn tas till människors hälsa. Länsstyrelsen ser positivt på att vattenfrågan ges stort utrymme i översiktsplanen och anser att en långsiktigt hållbar vattenförsörjning är en förutsättning för lämplig markvändning och något som ska vara säkerställt innan exploatering. Länsstyrelsen anser dock att det krävs tydligare riktlinjer kring planläggande och byggande i områden med befarad eller konstaterad vattenbrist, framförallt där vattenförsörjningen avses lösas enskilt. Länsstyrelsen anser det olämpligt att i föreslagna utvecklingsområden ange antal bostäder där det inte är säkerställt att vattenförsörjning går att lösa.

Med hänsyn till Gotlands speciella förutsättningar bör det alltid göras en bedömning om tillstånd för vattenuttag enligt 11 kap. MB kan krävas. Detta främst vid framtagandet av detaljplaner med enskild vattenförsörjning.

Länsstyrelsen saknar fortsatt ett resonemang om hur små vattentäkter kan skyddas. Områden som är viktiga för enskild vattenförsörjning är heller inte beskrivna, och det framgår inte om det kommer att inkluderas i den reviderade VA-planen som samrådsredogörelsen hänvisar till. Översiktsplanen hänvisar på flertalet ställen till planer och dokument med en kortare giltighetstid än översiktsplanen. Länsstyrelsen efterfrågar därför ett mer utförligt resonemang kring detta.

Havsvattnet ger möjlighet att öka tillgången på dricksvatten, men till en högre kostnad, en högre energiåtgång samt ett större beroende av kemikalier och underhåll. Länsstyrelsen anser därför att det bör förtydligas att en vattenförsörjning baserad på avsättning är alltför sårbar för att kunna accepteras som enda lösning både för allmän och enskild vattenförsörjning.

På grund av Gotlands känsliga grundvattentillgångar behöver näringslivsutveckling hantearas utifrån varje områdes förutsättningar och vattenskyddsområdenas placering blir avgörande för var olika sorts industrier kan etableras. Skyddet av yt- och grundvattnet och säkerställandet av en långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning har högsta prioritet i avvägningen mellan konkurrerande intressen i mark- och vattenplaneringen.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningen delar uppfattningen om att det skulle behövas tydligare riktlinjer vid planering i områden med vattenbrist. Det är dock svårt att bedöma möjlig planläggning utifrån teoretiskt underlag, såsom

SGU:s karta för grundvattentillgång. Faktiska undersökningar behöver göras i varje enskilt fall gällande vattentillgången. Detta påtalas i föreslagna utvecklingsområden där det inte finns tillgång till allmänt vatten. Vid planering inom alla områden som kan omfattas av allmänt vatten kontrolleras om kapacitet finns i allmänna vattentäkter, eller när kapacitet tillkommer.

Gällande synpunkten om bedömning gällande tillstånd för vattenuttag så informeras sökande om att tillstånd kan krävas för vattenuttag när det är aktuellt i detaljplanearbetet. Region Gotland efterfrågar samverkan med länsstyrelsen kring hur Region Gotland skulle kunna arbeta med sådana bedömningar och hur dess skulle kunna följas upp.

Förvaltningen instämmer i vikten av att skydda områden som är viktiga för enskilda vattentäkter (stora såväl som små). Till skillnad från kommunal vattenförsörjning har dock inte enskild vattenförsörjning en samlad huvudman som tillvaratar intresset. Det behövs därför ett fortsatt arbete med att identifiera och skydda områden som är av betydelse för grundvattenbildningen i områden med enskild vattenförsörjning, till exempel större vattenhållande sand och grusavlagringar. Dock har Region Gotland ingen rådighet över bildande av vattenskyddsområden för enskilda vattentäkter. Ansvaret för ansökan om vattenskyddsområde för enskilda vattentäkter åligger den enskilda vattentäktsinnehavaren. Frågan kvarstår därmed kring vem som är ansvarig för att uppmärksamma behovet av att inrätta skydd för enskilda vattentäkter, sannolikt krävs samverkan mellan Region Gotland och länsstyrelsen i frågan. Region Gotland arbetar dock förebyggande bl.a. vid prövningar av bygglag genom att hänsyn ska tas till redovisning av mängd och kvalitet samt att bedömning sker över hur vattenupptaget kan påverka andras intressen.

Gällande synpunkten om de planer som översiktsplanen hänvisar med en kortare giltighetstid än översiktsplanen (exempelvis VA-policy 2040 och vattentjänstplanen) anges att dessa behöver hållas aktuella för att de ska kunna vara ett användbart underlag i arbetet med VA-relaterade frågor. För vissa anges att uppdatering bör ske minst vart fjärde år, i samband med ny mandatperiod. Detsamma gäller för kommande vattentjänstplan enligt gällande lagkrav. Det sker även årliga uppföljningar och mindre uppdateringar i VA-planen och dess delplaner kopplat till genomförandet av beslutade åtgärder.

Gällande synpunkten om ett förtydligande kring vattenförsörjning baserad på avsättning så kvarstår översiktsplanens nuvarande prioriteringsordning för dricksvattenförsörjning som presenteras i avsnitt 2.5.1 Vatten och avlopp (VA).

Avlopp

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn tas till människors hälsa. Länsstyrelsen anser dock att det ytterligare bör förtydligas hur exploatering ska hanteras inom områden med kommunalt VA innan VA-infrastrukturen är utbyggd.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Det är en fråga som redan idag hanteras i ordinarie prövning.

Dagvattenhantering

Länsstyrelsen bedömer att översiktsplanens riktlinjer bidrar till att hänsyn tas till människors hälsa och risken för översvämning, samt medverkar till att miljökvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. MB följs. Länsstyrelsen instämmer i att en målsättning för vattenhanteringen på Gotland är att få till en långsam avrinning och i möjligaste mån behålla vattnet på ön.

Länsstyrelsen ser positivt på ett behovsstyrt reningskrav på dagvattenanläggningar där nivå på rening styrs av markanvändning och recipienters miljökvalitetsnormer. Länsstyrelsen ser vidare positivt på att en dagvattenutredning som regel ska genomföras vid en detaljplaneläggning.

Miljökonsekvensbeskrivning

Länsstyrelsen konstaterar att miljökonsekvensbeskrivningen omarbetats och uppdaterats sedan samrådet. Översiktsplanen bedöms för de flesta miljöaspekterna innebära en risk för negativa konsekvenser. Enligt Region Gotland beror de negativa konsekvenserna främst på sådan påverkan som är svår att undvika i en växande kommun där bebyggelsen behöver utvecklas. Länsstyrelsen anser att utvecklingen behöver anpassas till givna förutsättningar för att minska den negativa påverkan.

Synpunkter gällande övrig lagstiftning

Länsstyrelsens granskning av översiktsplaner är enligt lagstiftarens intentioner begränsad. Länsstyrelsen kan därför inte yttra sig om den slutliga lämpligheten för avsedd exploatering. Denna lämplighet kan i många fall inte avgöras förrän i samband med detaljplaneläggning eller lovhantering med tillhörande miljöbedömning. I dagsläget kan det heller inte uteslutas att de föreslagna åtgärderna kan komma att kräva särskild prövning enligt miljöbalken, kulturmiljölagen eller annan lagstiftning.

I översiktsplanen finns utvecklingsområden som överlappar med förekomst av skyddade arter enligt artskyddsförordningen. I de fall då utvecklingsområdet sammanfaller med en skyddad arts utbredningsområde och platsen hyser artens enda förekomst på nationell eller regional nivå, skulle utrymme för dispens enligt artskyddsförordningen vara mycket litet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd AnnaMaria Bergholm Söder med samhällsplanerare Torun Stening som föredragande. Handläggningen av detta ärende har skett tvärsektorielt med representanter från landsbygdsenheten, naturvårdsenheten, miljöoch vattenenheten, enheten för social hållbarhet och beredskap, samt enheten för samhälle och kulturmiljö.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilaga för kännedom:

Kopia av yttrande till Länsstyrelsen från:

Försvarsmakten, daterat 2024-04-23

Luftfartsverket, daterat 2024-04-12

Post- och telestyrelsen, daterat 2024-04-09

Skogsstyrelsen, daterat 2024-04-03

Statens geotekniska institut, daterat 2024-04-25

Svenska kraftnät, daterat 2024-04-23

Trafikverket, daterat 2024-04-25

Energimyndigheten, daterat 2024-04-08

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, daterat 2024-04-19

Sveriges geologiska undersökning, daterat 2024-03-20 (inkommet)

Sjöfartsverket, daterat 2024-03-22

Tillväxtverket, daterat 2024-04-04

Kopia till:

Försvarsmakten exp-hkv@mil.se
Luftfartsverket lfv@lfv.se
Post- och telestyrelsen pts@pts.se
Skogsstyrelsen skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Statens geotekniska institut sgi@sgi.se
Svenska kraftnät registrator@svk.se
Trafikverket trafikverket@trafikverket.se
Energimyndigheten registrator@energimyndigheten.se
Havs- och vattenmyndigheten havochvatten@havochvatten.se
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap registrator@msb.se
Sveriges geologiska undersökning sgu@sgu.se
Sjöfartsverket sjofartsverket@sjofartsverket.se
Tillväxtverket tillvaxtverket@tillvaxtverket.se

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se svar under respektive rubrik.

#213 Bilagor för kännedom

Försvarsmakten, daterat 2024-04-23

Försvarsmakten lämnar nedan synpunkter på samrådsförslag för översiktsplan Gotland 2040.

Sammanfattning

Samrådsförslag för översiktsplan Gotland 2040 måste uppdateras med senast beslutade riksintresseanspråk. Nytt beslut om riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del togs den 26 januari 2023 (FM2022-23088:1), därmed är de delar av översiktsplanen som redogör för ett tidigare taget beslut inte aktuell. Försvarsmakten gör därför bedömningen att planförslaget i sin nuvarande utformning kan innebära risk för påtaglig skada för riksintresse för totalförsvarets militära del.

För att Försvarsmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbeslutet pågår kontinuerligt en översyn av riksintressen och påverkansområden för totalförsvarets militära del i landet. Sammantaget innebär rådande tillväxt att Försvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid vilket bör beaktas i framtida planering av kommunen. Därmed är det inte heller aktuellt med några förminskningar av påverkansområden tillhörande riksintressen för totalförsvarets militära del.

Försvarsmakten ser att det är flera aspekter i planen kopplat till kommunens utveckling som riskerar hamna i konflikt med riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del. Därför vill Försvarsmakten poängtera vikten av att det som framgår i senaste beslut om riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del (FM2022-23088:1) tydligt framgår i översiktsplanen både vad gäller anspråk och remittering.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Gotlands län har berett Försvarsmakten möjlighet att inkomma med synpunkter på samrådsförslag till ny översiktsplan för Gotlands kommun.

Försvarsmakten i samhällsplaneringen

Försvarmakten ansvarar, i enlighet med förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden, för riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap. 9 § miljöbal-ken). Försvarmakten är som sektorsmyndighet ansvarig för att identifiera, samråda om, besluta om och presentera underlag för dessa riksintresseanspråk. Försvarmakten fattade beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del den 26 januari 2023 (FM2022-23088:1).

I begreppet militär del ingår även andra myndigheters områden och verksamhet så som Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Försvarets radioanstalt (FRA) och Försvarets materielverk (FMV), varför Försvarmakten företräder även dessa vad gäller riksintressen och samhällsplanering.

Försvarmaktens huvuduppgift är enligt förordning (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. I detta uppdrag ingår att främja Sveriges säkerhet och kunna hävda Sveriges territoriella integritet. För att kunna verka i enlighet med detta uppdrag behöver det säkerställas och skapas förutsättningar för myndigheterna inom totalförsvarets militära del att bedriva verksamhet över tid på bland annat öv-nings- och skjutfält, flyg- och marina övningsområden, flygbaser, flygflottiljer, marinbaser. Därtill behöver möjligheter att nyttja bland annat anläggningar, tekniska system och områ- den för försvarsplanering säkerställas.

De riksintressen och områden av betydelse som påverkar kommuner, länsstyrelser eller andra aktörer i plan- och lovärenden eller tillståndsärenden redovisas i Försvarmaktens riksintressekatalog.

Riksintressekatalogen samt geodata finns tillgänglig länsvis på Försvarmaktens hemsida: www.forsvarsmakten.se/riksintressen.

Försvarmakten i tillväxt

Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa har över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Mot bakgrund av detta har regeringen i pro- positionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop 2020/21:30, 2020-10-14) lämnat förslag till riksdagen om mål och inriktning för det svenska försvaret. Riksdagen godkände den 15 de- cember 2020 regeringens förslag till ett övergripande mål för totalförsvaret, nya mål för det militära och civila försvaret, inriktningen för Försvarmaktens krigsorganisation samt för- ändringar i Försvarmaktens grundorganisation vilket bl.a. innebär att ett antal nya rege- menten återinrättas (bet. 2020/21:FöU4, rsk. 2020/21:135, rsk. 2020/21:136). Regeringen har därefter beslutat om inriktning för Försvarmakten 2021–2025 (dnr. Fö2018/01425, 2020-12-17).

För Försvarmakten innebär detta att antalet krigsförband i krigsorganisationen succesivt utökas under perioden 2021-2030 vilket i förlängningen betyder att organisationen för- stärks med både personal och materiel. Regeringens inriktning innebär även att fem rege- menten och en flygflottilj återinrättas i Arvidsjaur, Göteborg, Kristinehamn, Uppsala, Falun och Sollefteå med utbildningsdetachement i Östersund, av geografiska-, beredskaps- och utbildningsskäl. Detta tillsammans med förstärkningarna av krigsorganisationen leder till ett ökat behov av investeringar i infrastruktur. Därutöver är tillgång till övnings- och skjutfält av avgörande betydelse för Försvarmaktens möjlighet att nå de politiskt uppsatta målen.

Det är i ljuset av ovan som skyddet av riksintressen för totalförsvarets militära del framgent måste beaktas. För att Försvarmakten ska kunna tillväxa i enlighet med försvarsbeslutet

pågår kontinuerligt en översyn av riksintressen och påverkansområden för totalförsvarets militära del i landet. Sammantaget innebär rådande tillväxt att Försvarsmaktens verksamhet på Gotland kommer att öka över tid vilket bör beaktas i framtida planering av kommunen.

Riksintressen för totalförsvarets militära del i Gotlands kommun

Av 3 kap 9 § Miljöbalken (1998:808) framgår att ”mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna”

För riksintressen för totalförsvaret gäller även att vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen ska försvarsintresset ges företräde om området eller del av området behövs för en anläggning för totalförsvaret, enligt 3 kap 10 § Miljöbalken (1998:808). Områden av betydelse för totalförsvarets militära del omfattas inte av denna paragraf och är således att likställa med andra områden av betydelse.

Riksintressen för totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken) kan i vissa fall redovisas öppet och i andra fall inte. Dels finns områden i form av övnings- och skjutfält och flygflottiljer som redovisas öppet, dels områden som av sekretesskäl inte kan redovisas öppet. De senare har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kommuner är i olika omfattning berörda av riksintressena. Försvarsmakten redovisar även *områden av betydelse* enligt 3 kap 9 § första stycket.

Utförligare beskrivning av nedan beskrivna områden, deras värden samt exempel på vilka åtgärder som kan riskera påtaglig skada finns att läsa i aktuell riksintressekatalog. Gotlands kommun berörs av följande öppet utpekade *riksintressen*, *områden av betydelse* och *påverkansområden* för totalförsvarets militära del:

- ***Riksintresset Tofta skjutfält (TM0029)*** med tillhörande påverkansområden: ***påverkansområden för buller eller annan risk*** och ***område med särskilt behov av hinderfrihet***.

Tofta skjutfälts närhet till havet, möjligheten att öva såväl artilleri som mekaniserade förband samt möjligheten att genomföra samövningar med samtliga försvarsgrenar gör skjutfältet till en omistlig produktionsresurs ur både ett lokalt och ett nationellt perspektiv. Inom fältet kan olika övningsmoment genomföras med skarp ammunition från flera skjutområden samtidigt med riskområdena belägna inom fältets egna gränser eller över vattenområde. Sådana övningar kan enbart genomföras på särskilt anordnad mark som fritt kan disponeras av Försvarsmakten. Det är väsentligt för Försvarsmaktens verksamhet och utveckling att skjutfältets funktion kan skyddas och bevaras på lång sikt.

- ***Påverkansområden för buller eller annan risk*** tillhörande ***riksintresset Tofta skjutfält***.

Påverkansområde för buller eller annan risk är ett område vars utbredning kan sträcka sig utanför det geografiska område som utgör själva riksintresset eller området av betydelse för totalförsvarets militära del. Inom detta påverkansområde kan den verksamhet som bedrivs

inom riksintresset eller området av betydelse påverka omgivningen, genom exempelvis buller eller andra risker. Vissa mark- och vattenåtgärder inom påverkansområde för buller eller annan risk kan i sin tur påverka den verksamhet som bedrivs och riskerar således att påtagligt skada de värden som utgör riksintresset eller område av betydelse. Inom ett påverkansområde för buller eller annan risk riskerar exempelvis tillkomst av störningskänslig bebyggelse (bostäder, skolor och vårdlokaler) skada riksintresset eller området av betydelse.

Inom *påverkansområde för buller eller annan risk* gäller bland annat att samtliga plan- och lovvärenden oavsett byggnadshöjd ska remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

Område med särskilt behov av hinderfrihet tillhörande ***riksintresset Tofta skjutfält***. Område med särskilt behov av hinderfrihet tillhör alltid ett eller flera skjut- eller övningsfält av riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Området anger en yta inom vilken det föreligger ett särskilt behov av att säkerställa hinderfrihet i anslutning till riksintresset eller området av betydelse. Detta främst i syfte att möjliggöra samövning mellan Försvarmaktens flygande förband och markförband. Exempel på sådan verksamhet är inflygning med helikopter, understödjande av markstridsförband, övning med luftvärnssystem mot flygande mål eller flygbekämpning av markmål. Tillkommande höga objekt inom område med särskilt behov av hinderfrihet riskerar att skada värdet av det riksintresse eller område av betydelse området tillhör, och därigenom medföra påtaglig skada på detta. Försvarmakten kommer därför beakta hur ett föreslaget högt objekt inom område med särskilt behov av hinderfrihet skulle påverka värdet av berört riksintresse eller område av betydelse, avseende möjligheten att nyttja detta för den verksamhet som ligger till grund för det särskilda behovet av hinderfrihet.

Inom *område med särskilt behov av hinderfrihet* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

- ***Riksintresset Visby flygplats (TM0030)*** med tillhörande påverkansområden: ***stoppområde för höga objekt*** och ***MSA-område***.

Den militära verksamheten på Visby flygplats är inriktad mot insatsverksamhet, övningsverksamhet, utbildningsverksamhet, stöd av transportflyg/airport handling samt vid behov stöd till det civila samhället. Vid större övningar kan verksamheten utökas avsevärt med tillförsel av personal och materiel från andra förband. Inom området bedrivs basverksamhet och flygverksamhet med stridsflyg, transportflyg och helikoptrar.

Värdet av flygplatsen består i första hand av möjligheterna att fortsatt nyttja en av få kvarvarande flygplatser för militär flygverksamhet med i första hand enhetsflygplanet JAS 39 och för övningar av krigsfunktioner. Samtliga flygplatser som används av Försvarmakten utgör även reservflygplatser vid pågående flygtjänst i händelse av otjänlig väderlek vid återgång till ordinarie flygplats för flygande enheter, eller vid nödsituationer. Visby flygplats är av vital betydelse som en del i Försvarmaktens kvarvarande system av flottilj- och övningsflygplatser anpassade för militär verksamhet. Behovet av skydd för riksintresset är därför mycket högt prioriterat.

- ***Stoppområde för höga objekt*** tillhörande ***riksintresset Visby flygplats***.

Ett *stoppområde för höga objekt* är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområdet riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset, då sådana påverkar möjligheterna till säkra start- och landningar för den flygande verksamheten.

Försvarsmakten har inom stoppområdet en mycket restriktiv hållning till uppförandet av höga objekt och accepterar generellt inte objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse då dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.

Inom *stoppområde för höga objekt* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- **MSA-område** tillhörande **riksintresset Visby flygplats**

Ett *MSA-område* är ett påverkansområde kring en flygplats. MSA anger den minimihöjd kring en militär flygplats inom vilken det är säkert att genomföra in- och utflygningar och syftar till att säkerställa möjligheten att genomföra visuell inflygning till en flygplats.

Inom *MSA-område* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- **Riksintresset Väderradar Ase (TM0091)** med tillhörande påverkansområden: **stoppområde för vindkraftverk** och **påverkansområde väderradar**.

Försvarsmaktens Vädertjänst och SMHI har sedan lång tid tillbaka en gemensamt finansierad meteorologisk infrastruktur i Sverige. Denna infrastruktur är en förutsättning för båda myndigheternas funktion inom sina ansvarsområden och måste fungera i samtliga beredskapsnivåer. Myndigheterna har redan idag ett från departementen uttalad vilja att ta ett långsiktigt gemensamt samarbete gällande den meteorologiska infrastrukturen i Sverige, i alla beredskapsnivåer. Därför utgör väderradarer samt tillhörande anläggningar riksintresse för totalförsvarets militära del.

- **Stoppområde för vindkraftverk** tillhörande **riksintresset Väderradar Ase**

Ett *stoppområde för vindkraft* är ett påverkansområde kring en väderradar. Väderradarer utgör skyddsvärd meteorologisk infrastruktur och utgör ett riksintresse. Dessa ägs av SMHI men kravställs av Försvarsmakten. Väderradarer riskerar framför allt att skadas av vindkraftsetableringar. Det finns därför en internationell överenskommelse att inga vindkraftverk ska uppföras inom en fem kilometers radie från en väderradarstation. Detta område utgör därför stoppområde för vindkraftverk. Även andra höga objekt riskera skada riksintresset varpå en analys behöver genomföras av Försvarsmakten innan sådana uppförs inom området.

Inom *stoppområde för vindkraftverk* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- **Påverkansområde väderradar** tillhörande **riksintresset Väderradar Ase**

Ett *påverkansområde väderradar* är ett påverkansområde kring en väderradar. Inom detta område riskerar vindkraft och andra höga objekt skada väderradarstationen varför särskilda analyser behöver genomföras av Försvarsmakten innan sådana uppförs. Påverkansområdet utgörs av ett cirkulärt område med 50 kilometers radie i förhållande till väderradarstationen. Inom *påverkansområde väderradar* ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

- **Riksintresse i havet (sjöövningsområde) Fårö (TM0305) och Sankt Olof (TM0314)**

Sjöövningsområden krävs för att fartygsförbanden i samverkan med flyg- och helikopterförband ska kunna öva Forsvarsmaktens huvuduppgift, förmågan till väpnad strid. Utpekade sjöövningsområden av riksintresse syftar till att bevara möjligheten att bedriva verksamhet inom områden med bland annat olika kust- och havsförhållanden samt skilda metrologiska och hydrologiska förhållanden. Det är av vital betydelse för Forsvarsmakten att övningsverksamheten inom sjöövningsområdena säkerställs även på lång sikt.

Fysiska hinder över, på eller under vattnet såväl som tekniska hinder riskerar att påverka möjligheterna att nyttja sjöövningsområdena för övning och utbildning utan störning.

- **Område av betydelse Kappelshamn (TM0086), Fårösund hamn (TM0087) och Slite hamn (TM0088)**

Forsvarsmakten har inventerat och analyserat hamnar som myndigheten kan komma att ha ett behov av. Analysen har lett till att hamnarna Kappelshamn, Fårösund hamn och Slite hamn bedöms uppfylla kriterierna för att pekas ut som område av betydelse enligt MB 3 kap 9 § första stycket.

- **Påverkansområden övrigt**

Ett *påverkansområde övrigt* är ett område kring ett riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del. Uppgifter om den exakta lokaliseringen av riksintresset eller området av betydelse samt uppgifter om vilken verksamhet som bedrivs där omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Själva påverkansområdet omfattas inte av sekretess. Utpekandet av ett *påverkansområde övrigt* säkerställer Forsvarsmaktens möjlighet att bevaka att åtgärder som sker i området inte medför skada på riksintresset eller området av betydelse. Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset eller området av betydelse kan inte anges på förhand.

Inom *påverkansområde övrigt* ska bland annat alla plan- och lovärenden remitteras till Forsvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Riksintressen och områden av betydelse som helt eller delvis omfattas av försvarssekretess

En del riksintressen eller områden av betydelse för totalförsvarets militära del kan av sekretessskäl inte redovisas på karta. Sådana riksintressen eller områden av betydelse bevakar Forsvarsmakten genom att begära in remisser av vissa typer av ärenden i hela landet. Exempel på sådana remisser är ärenden som rör höga objekt, sjökablar, översiktsplaner m.m.

Vilka åtgärder som riskerar att skada riksintresset eller området av betydelse kan inte anges på förhand. Detta då sådana uppgifter riskerar att röja skyddsvärd information om till exempel kapacitet, inriktning, sårbarhet, understödda system m.m. Röjande av sådana uppgifter kan skada landets försvar eller på annat sätt vålla fara för rikets säkerhet.

För att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och inte kan redovisas öppet på karta, är hela landets yta samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse

och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse. Definitionen vad som är sammanhållen bebyggelse i detta sammanhang utgår från Lantmäteriets översiktskarta i skala 1:250 000. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt i hela landet måste skickas på remiss till Försvarmakten för bedömning av påtaglig skada.

Försvarmaktens bedömning och synpunkter

Försvarmakten gör bedömningen att planförslaget i sin nuvarande utformning kan innebära risk för påtaglig skada för riksintresse för totalförsvarets militära del.

Försvarmakten vill betona att det är av stor vikt att exempelvis kommande planer, lov och tillståndsärenden remitteras Försvarmakten enligt vad som framgår i senaste beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets militära del (FM2019-26734:1). Detta för att bland annat säkerställa att ingen skada sker på riksintressen som omfattas av sekretess där inget kan redovisas öppet på en karta.

Synpunkter

Generella synpunkter

Efter Försvarmaktens synpunkter i samrådsskedet har Region Gotland har reviderat översiktsplanen och betonar nu att störningskänslig bebyggelse i form av bostäder inom *påverkansområden för buller eller annan risk* kan utgöra skada på riksintressen för totalförsvarets militära del, vilket Försvarmakten ser som positivt.

Fårösund

Försvarmakten ser en risk för att den framtida utvecklingen av centrumområde vid Fårösund i närheten av utpekade område av betydelse *Fårösund hamn (TM0087)* kommer utgöra hinder för Försvarmakten att bedriva nödvändig verksamhet i området. Försvarmakten önskar därmed att planer på utbyggnad av centrumområde i direkt närhet till utpekade område av betydelse sker i dialog med Försvarmakten för att inte riskera skada värdet av området. Försvarmakten ser positivt på att detta är tillagt i granskningsunderlaget för översiktsplanen.

Slite hamn

Försvarmakten vill betona vikten av tillgång till Slite hamn för den militära verksamhet som bedrivs i området och därmed framföra att utvecklingen av Slite hamn inte får medföra begränsningar för den militära verksamheten inom utpekade område av betydelse *Slite hamn (TM0088)*.

Kappelshamn

Kappelshamn (TM0086) ägs av fortifikationsverket och utgör i första hand en av de hamnarna som används av Försvarmakten på Gotland. Försvarmakten vill tydliggöra vikten av att Kappelshamn kommer att nyttjas av marinen året om och att hamnen i andra hand nyttjas av civil sjöfart som en reservhamn.

Tofta

Tofta skjutfält (TM0029) omfattas av ett påverkansområde för buller eller annan risk, vilket innebär att störningskänslig bebyggelse som utsätts för buller och dess påverkan på miljötillståndet inte är det enda som kan riskera skada på riksintresset. Andra åtgärder som innebär förändrad användning av mark- och vattenområden inom påverkansområdet kan medföra skada på riksintresset. Det bör lyftas på sida 313 del 3.5.6. På sida 52 del under rubrik 2.2.3 nämner Region Gotland att det krävs tillstånd för bullrande verksamhet från markbundna militära anläggningar. Det kan vara nämnvärt att belysa att anmälningspliktig verksamhet kan förekomma på annan plats än skjutfälten, exempelvis övningar med lös ammunition som generar buller.

Region Gotland föreslår på sida 173 under planeringsinriktningar att fokusera på bostadsbebyggelse inåt land från Västerhejde och Träkumla till följd av att den militära återetableringen kring Tofta skjutfält. Försvarsmakten betonar vikten av att bostadsbebyggelsen i denna riktning inte överlappar med påverkansområdet för buller eller annan risk tillhörande Tofta skjutfält.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

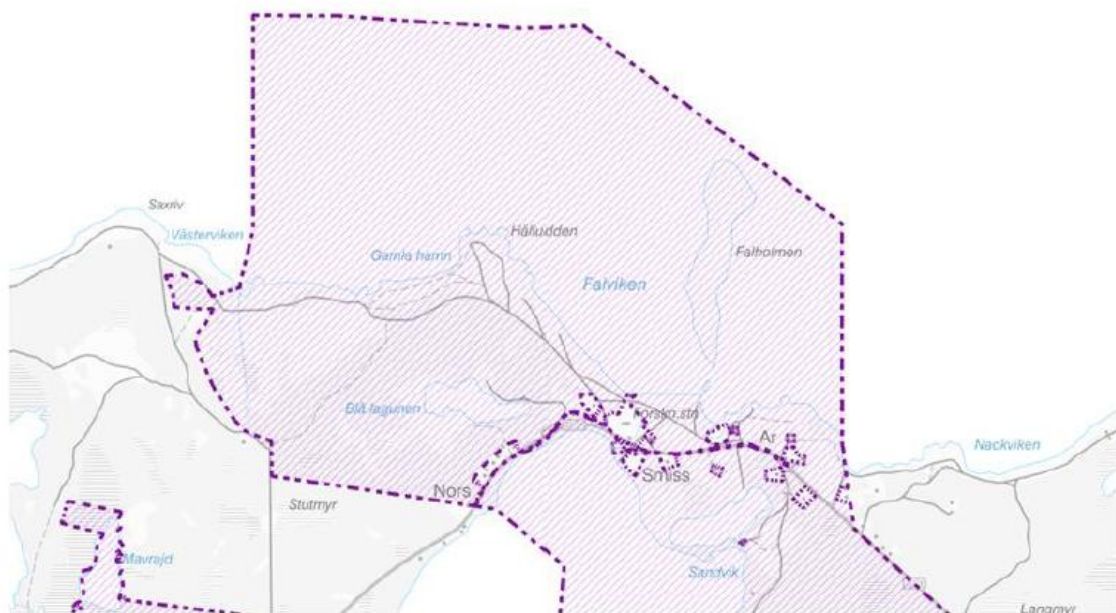
Texterna i avsnitt 2.2.3 och 3.5.6 har uppdaterats enligt synpunkterna.

Tofta Strand

Försvarsmakten vill förtydliga att Tofta strand är bullerutsatt från den verksamhet som bedrivs på Tofta skjutfält. Om avsikten med utveckling av Tofta strand riktar sig mot att utveckla handel och service, så ser Försvarsmakten inga hinder för verksamheten med den inriktningen. Försvarsmakten önskar däremot att framtida planer på utbyggnad av Tofta Strand inte medför begränsningar på den verksamhet som bedrivs idag på Tofta skjutfält.

Trelge

Försvarsmakten har ett pågående arbete att återetablera Trelge övnings- och skjutfält enligt gällande miljötillstånd. Trelge övnings- och skjutfält förväntas vara aktiv inom kort och bedöms vara betydande för Försvarsmaktens verksamhet på Gotland. Naturvårdsverket och Försvarsmakten har samverkat avseende Trelges närhet till Bästeträsk. I denna samverkan har utredningsområdets gränser för nationalparken fastställts för att vara förenlig med båda myndigheternas uppdrag, vilket inte överensstämmer med presenterat kartunderlag på sida 211 i granskningsunderlaget. Nedan bifogad kartbild illustrerar skillnader i gränstragningen nordöst om Falholmen i norra delen av föreslagen nationalpark för Bästeträsk.

Figur 1 : Karta från samverkan mellan Naturvårdsverket och Försvarsmakten.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Text och karta är uppdaterad med senaste tillhandabärligen information.

Visby flygplats

Visby flygplats (TM0030) brukas av civil och militär luftfart, under rubriken 2.13.4 på sida 152 nämns försvarsintresset som en beaktning vid prövning av solcellsanläggningar. Försvarsmakten vill se ett tillägg om beaktning av solceller och solcellsanläggningar i anslutning till flygplatsen. Inom nära avstånd till flygplatsen krävs en särskild hantering om risk för negativ påverkan i form av EMC-störningar, vid flertalet flygplatser som är utpekade riksintressen för den civila trafiken finns generella restriktioner för solceller inom 3 kilometer.

Vindkraft

Försvarsmakten noterar att översiktsplanen pekar ut flera områden lämpliga för etablering av vindkraft.

Inom det utpekade *stoppområdet för höga objekt* tillhörande riksintresset *Visby flygplats* är Försvarsmakten mycket restriktiva till uppförandet av nya vindkraftverk med anledning av att det riskerar påtaglig skada på riksintresset.

Inom *stoppområde för vindkraftverk* tillstyrker Försvarsmakten inte uppförande av några vindkraftverk och inom *påverkansområde för väderradar* behöver särskilda analyser göras för att säkerställa att ett uppförande av vindkraftverk inte riskerar medföra skada på riksintresset *Väderradar Ase (TM0091)*.

För att säkerställa att eventuella etableringar av vindkraft inte hamnar i konflikt med riksintressen för totalförsvarets militära del som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) måste en förfrågan alltid ställas till Försvarsmakten i kommande skeden.

Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse eller område av betydelse för totalförsvarets militära del avseende utpekade områden för vindkraft med hänsyn till försvarssekretess och de uppgifter en sådan bedömning i detta skede riskerar röja. En sådan bedömning görs därför först i ett senare skede då tillstånd enligt miljöbalken eller bygglov enligt plan- och bygglagen söks för uppförande av vindkraftverk. Försvarsmakten vill därför upplysa kommunen om att det finns en risk för att de områden som i dagsläget är utpekade som lämpliga för vindkraft i översiktsplanen innebär påtaglig skada på riksintressen för totalförsvarets militära del.

För att tydliggöra att det finns en risk för skada på riksintresse samt område av betydelse för totalförsvarets militära del vid uppförandet av vindkraftverk inom de av kommunen utpekade områdena för vindbruk bör en text som redogör för detta inkluderas i översiktsplanen under avsnittet **Försvarsmaktens intressen – och vindbruket**. Försvarsmakten ser positiva förändringar i avsnittet om vindbruk, men det bör påpekas att Försvarsmakten inte tar beslut om vindkraftverk ska godkännas eller ej. Det är värt att upplysa om att länsstyrelse, regering eller domstol tar beslut om att bevilja tillstånd för vindkraftverk.

Natur-, friluftsområden och områdesskydd

Den planerade nationalparken Bästeträsk angränsar till utpekade områden av riksintresse och område av betydelse för totalförsvarets militära del samt går in i en del av utpekad *påverkansområde övrigt*. Försvarsmakten har en pågående dialog med Länsstyrelsen i Gotlands län och Naturvårdsverket angående detta. Det är av yttersta vikt att Försvarsmaktens intressen i området beaktas i framtida planering av nationalparken.

Försvarsmakten vill generellt betona att det är av stor betydelse att natur- och friluftsområden eller annan störningskänslig verksamhet inte inrättas inom, eller i närheten av Försvarsmaktens verksamhetsområden där myndigheten bedriver tillståndsprövad verksamhet som ger upphov till störande buller. Exempelvis övnings- och skjutfält eller militära flygplatser. Detta då störningskänslig verksamhet i anslutning till sådana områden kan medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet.

Vidare kan även områdesskydd med begränsande föreskrifter och förbud så som naturreservat, Natura 2000-områden med mera över övnings- och skjutfält på kort eller lång sikt medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet och således riskera att påtagligt skada riksintresse för totalförsvarets militära del.

Försvarsmakten vill generellt betona att vattenskyddsområden, grundvattenuttag eller annan vattenverksamhet inte alltid är förenlig inom, eller i närheten av Försvarsmaktens påverkansområde för buller eller annan risk och påverkansområde övrigt där myndigheten bedriver verksamhet. Då den typen av verksamhet i anslutning till sådana områden kan medföra begränsningar för Försvarsmaktens verksamhet.

Området kring Gotland är ett strategiskt viktigt område för Sveriges totalförsvaret. Det är framförallt den marina flottan som måste kunna fortsätta att verka i hela området runt Gotlands kust, utan inskränkningar.

Marinen bedriver över tiden verksamhet på land, i luften, till sjöss och i skärgården. Verksamheten genomförs alla tider på året och på dygnet, likväl genomför marinen kontinuerligt utbildnings- och övningsverksamhet. Verksamheten innebär ett behov av att röra sig till sjöss, i skärgården samt i och mellan områden runt om i Sveriges territorium. Förflyttningar mellan hamnar, övningsområden och andra områden är en förutsättning för att kunna bedriva den verksamhet som krävs för att upprätthålla de förmågor och lösa de uppgifter marinen har.

Försvarsmakten vill lyfta behovet av att undantag för totalförsvarsmyndigheterna införs i naturreservat i kustnära lägen eller till havs med hänsyn till att områdesskydden inte ska begränsa Försvarsmaktens verksamhet.

Samtliga ärenden som rör områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken (så som naturreservat, vattenskydd m.m.) ska samrådas med Försvarsmakten. Detta gäller även inom de av Fortifikationsverkets fastigheter som inte utgör riksintressen eller ligger inom påverkansområden. Se mer info i aktuell riksintressekatalog.

Trafik och infrastruktur

Försvarsmakten är positiva till den plan för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet som framgår i översiktsplanen och har inget att erinra mot föreslagen utveckling av trafikinfrastruktur under förutsättning att hänsyn tas till Försvarsmaktens tyngsta och bredaste fordon vid utformning av vägar, broar och cirkulationsplatser. Därtill behöver framkomligheten under byggtiden säkerställas för ovan nämnda fordonstyper. Försvarsmakten önskar skicka med att risk för trafikstockning finns då dagliga transporter till och från garnisonsområdet på Tofta skjutfält genomförs i takt med att Försvarsmakten tillväxer vilket kan påverka framkomligheten i området.

LIS – Landsbygdsområden i strandnära lägen

Försvarsmakten uppmärksammar att kommunen i avsnitt **2.10.4** skriver att fokus för fortsatt arbete är att identifiera behov och förutsättningar för LIS-områden kring bland annat f.d militär- och industriområden. Försvarsmakten har inte gjort någon bedömning av risk för skada på riksintresse inom utpekade områden lämpliga för lokalisering av LIS-områden. Försvarsmakten vill dock poängtera att det är av yttersta vikt att i ett sådant arbete beakta totalförsvarets militära dels intressen och att samråd måste ske med myndigheten. Detta särskilt i de områden där Fortifikationsverket äger mark som nyttjas eller avses nyttjas för militär verksamhet.

Övriga medskick

Administrativa synpunkter

Då riksintressekatalogen för Gotlands län uppdaterats när nytt beslut om riksintressen och områden av betydelse togs den 26 januari 2023 behöver avsnittet i översiktsplanen som redogör för totalförsvarets militära del uppdateras så att informationen överensstämmer med den i katalogen.

Kartan i avsnitt **3.3.6 Fårösund** i översiktsplanen är felaktig då Försvarsmakten numera även tagit över hamnen som i underlaget är märkt som tillverkningsindustri. Kartan över Fårösund bör därtill kompletteras med tydliggörande om den militära närvaron i hamnen.

För frågor i ärendet, kontakta handläggaren enligt ovan.

Beslut i ärendet har fattats av Sofia Cedergren, chef för sektionen för fysisk planering vid Försvarsstabens infrastrukturavdelning.

Cedergren, Sofia

C FST STÖD INFRA FYSPLAN

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Länsstyrelsen har i sitt sammanvägda yttrande lyft många av era synpunkter, se även svar i #213.

Luffartsverket, daterat 2024-04-12

Omfattas av sekretess och redovisas därför inte.

Post- och telestyrelsen, daterat 2024-04-09

PTS har av Länsstyrelsen i Gotlands län ombetts att inkomma med synpunkter på översiktsplan Gotland 2040.

PTS är central förvaltningsmyndighet med ett samlat ansvar – sektorsansvar – inom områdena post och elektronisk kommunikation. Inom ramen för detta arbete skall PTS bland annat:

- främja tillgången till säkra och effektiva elektroniska kommunikationer enligt de mål som anges i lag (2022:482) om elektronisk kommunikation
- verka för robusta elektroniska kommunikationer och minska risken för störningar, inbegripet att upphandla förstärkningsåtgärder, samt verka för ökad krishanteringsförmåga

Vidare får PTS genom upphandling verka för att tillgodose totalförsvarets behov av posttjänster och elektroniska kommunikationstjänster under höjd beredskap, och stärka samhällets beredskap mot allvarliga störningar av elektronisk kommunikation och posttjänster i fred.

IT-infrastrukturen är en förutsättning för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser vi även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regional och kommunal nivå. Om inte IT-infrastruktur beaktas i samhällsplaneringen finns risken att de tjänster som är beroende av infrastrukturen inte når ut till användarna.

Det säkerhetspolitiska läget har också riktat fokus mot behovet av en robust civil infrastruktur. Förmågan att kommunicera är en förutsättning för att samhällets grundläggande funktionalitet ska kunna upprätthållas. Exempelvis krävs elektronisk kommunikation för att genomföra betalningar, säkerställa leveranser och återställa trasiga nät. Att civila funktioner är funktionella i händelse av ofred är också viktigt för totalförsvarets militära del. Vid ett så kallat gråzonsläge eller i samband med en större kris kan infrastrukturen utsättas för påfrestningar. Vidare kan naturhändelser såsom översvämningar påverka funktionaliteten. PTS arbetar aktivt med dessa frågor, bl.a. genom att dela ut statligt stöd till företag för att genomföra åtgärder för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer.

PTS har inte tillgång till detaljinformation om hur operatörer och andra ledningsägare utformar sina nät utan hänvisar till de operatörer och ledningsägare som blir berörda inom aktuellt område för ytterligare information. I detta fall kan det vara lämpligt att kontakta nationella bredbandsaktörer samt aktuella regionala och lokala bredbandsaktörer. Kommunen bör ha en förteckning över vilka befintliga ledningsägare som blir berörda eller liknande funktion. Exempelvis bredbandskoordinatorer bör ha information om potentiella ledningsägare gällande elektroniska kommunikationer.

Vidare driver PTS ett system för begäran om ledningsanvisning, ”ledningskollen.se”. För att identifiera vilka som är berörda ledningsägare kan en förfrågan skickas via <https://www.ledningskollen.se/>

PTS har i tidigare skrivelse (med hemlig bilaga 2012-01-23 dnr: 03-16005) till respektive länsstyrelse lämnat uppgifter om teleanläggningar som är att anse som riksintressen i enlighet 3 kap 8 § miljöbalken och 2 § p. 9 förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Avseende vindkraftverk så kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt. Speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. PTS rekommenderar därför att ett samrådsförfarande genomförs mellan vindkraftsbolag och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkrafts-etableringen för respektive område för att minimera störningsriskerna. Inför ett sådant samråd kan PTS bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

PTS har inga ytterligare synpunkter.
Hampus Bernitz

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Se också svar under Länsstyrelsens samlade yttrande. Förvaltningen delar er uppfattning om att IT-infrastrukturen är en viktig förutsättning i avsnitt 2.10.7 finns riktlinjer för att säkerställa Gotlands tillgång till digital infrastruktur.

Skogsstyrelsen, daterat 2024-04-03

Yttrande över förslag till översiktsplan 2040 region Gotland

I planer för byggnation anser Skogsstyrelsen att det är viktigt att man tar hänsyn så långt det är möjligt till pågående markanvändning vad gäller skogsbruk. Likaså att ta hänsyn till värdefulla naturmiljöer och kulturmiljöer och väva in hänsynen och bevara dessa i kommande bebyggelse om möjligt. Grön infrastruktur är på flera plan viktigt för att förebygga inläsningseffekter vad gäller skogsbruk men även spridningsvägar för biologisk mångfald.

Övergripande har översiktsplanen beskrivit och tagit hänsyn till grön infrastruktur och bevarande av andra gröna nyttor som erhålls från skogen. När detaljplaner för bebyggelse planeras och andra produkter och tjänster som kräver skog eller skogsmark t.ex. solcellsanläggningar är det viktigt att översiktsplanens intentioner vidareförmedlas till aktörerna. Gotland har en unik natur i Sverige och exploatering av naturresurser bör ske med omvårdnad av befintliga värden.

Några detaljer:

Sidan 127.

Högra spalten andra stycket. Också nämna naturvårdsavtalen under formella skydd.

Sidan 171.

3.1.9 Skyddade naturområden

Skyddade naturområden utgörs på kartan av större sammanhängande naturområden som är skyddade från exploatering. Områdena omfattas av naturreservat, Natura2000-områden, nationalparken Gotska Sandön samt utredningsområde för Nationalpark Bästeträsk.

Om inte samtliga formellt skyddade områden tas med (t.ex. biotopskydd och skogliga naturvårdsavtal) så bör rubriken vara större skyddade naturområden.

Sida 442.

Under ”Använda kartlager i analysen” nämns skyddade områden. Bör kallas för något annat.

Under kartlager finns inte skogliga naturvårdsavtal med. De räknas in i miljömålet ”Levande skogar” och bör vara med under rubriken skyddade områden

Skogsstyrelsen ansvarar för frågor om skogsbruk och har till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska målen nås. Skogsstyrelsen är tillsynsmyndighet enligt skogsvårdslagen och delar av miljöbalken gällande skogliga åtgärder på skogsmark, det vill säga mark som lyder under skogsvårdslagen. I uppgifterna ingår att medverka i frågor om samhällsplanering för en hållbar utveckling och hushållning med naturresurser.

I detta ärende har skogskonsulent Stefan Eklund beslutat. I den slutliga handläggningen har också skogskonsulent Ida Ivanell deltagit.

Stefan Eklund

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. föreslagna ändringar på s.127 och s.171 har ändrats angående föreslagna ändringar på sidan 442 tar förvaltningen med oss synpunkten om skogliga naturvårdsavtal till kommande hantering och vi ser även över benämningen av skyddade områden.

Statens geotekniska institut, daterat 2024-04-25

Yttrande över granskningshandling Statens geotekniska institut (SGI) har beretts möjlighet att yttra sig i rubricerat ärende. SGI:s yttrande avser geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred, erosion och geotekniska frågeställningar kopplade till översvämning. Grundlägg-
nings- och miljötekniska frågor, såsom hantering av radon, ingår inte i vår granskning.

Underlag:

1. Översiktsplan Gotland 2040 – granskningshandling
2. Plankarta – webbversion
3. Samrådsredogörelse
4. MKB Granskningsversion

SGI:s synpunkter SGI har under samrådsskedet yttrat sig, (2022-02-23 dnr 5.1-2201-0085) och då bland annat framfört att översiktsplanen bör kompletteras med en strategi för att hantera geotekniska säkerhetsfrågor. Kommunen har inför granskning kompletterat planen med generella riktlinjer för bland annat geotekniska utredningar. SGI bedömer att kommunen på ett acceptabelt sätt har hanterat denna planeringsfråga i sin översiktsplan. Men SGI vill upplysa om att det sedan samrådsskedet har publicerats en vägledning 1 vid hantering av geoteknik i kommunal planering. I vägledningen kan ni bland annat läsa om vilket statligt underlag som kan användas vid översiktsplanering och för specifika risktyper.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Maria Kristensson, efter föredragning av geoteknikern Maria Freiholtz.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Maria Kristensson Maria Freiholtz

Svenska kraftnät, daterat 2024-04-23

Se yttrande #18

Trafikverket, daterat 2024-04-25

Se yttrande #177

Energimyndigheten, daterat 2024-04-08

Yttrande angående Granskning - Översiktsplan för Gotland 2040

Energimyndigheten ser positivt på att region Gotland vill gå före i klimat- och energiomställningen genom att ge utrymme åt biogas, solenergi, vindkraft, energidistribution samt ökad energieffektivisering. Vindkraftens utveckling ges goda förutsättningar genom att region Gotland på ett utförligt sätt har beskrivit och pekat ut områden för energiutvinning. En sådan planering underlättar för vindkraften att lokaliseras på platser med så låg intressekonflikt som möjligt. Det är bra att riksintressena för vindbruk har avvägts och vävts in i energiutvinningsområdena.

Energimyndigheten är också positiv till att en aktuell energiplan kommer att tas fram för Gotland och att det, med den som grund, ska övervägas om det finns behov av ett tematiskt tillägg till ÖP:n. Även om den nya energiplanen kommer vara färdig tidigast 2025 är energifrågorna, inte minst den viktiga energiomställningen, redan nu beskrivna i förslaget till ÖP utifrån inriktningen i nedanstående dokument:

- den befintliga energiplanen från 2014 i relevanta delar

- genomförandeprogrammet för klimat, energi och miljö för den regionala utvecklingsstrategin, fastställt 2022

Förslaget till ny översiktsplan visar därmed på god insikt i vilka som är de stora utmaningarna inom energiområdet och den viktiga kopplingen till fysisk planering. Energimyndigheten vill trycka på att framtagandet av ny energiplan är viktigt och att det därefter är klokt att ånyo göra en koppling, genom ett tematiskt tillägg till ÖP eller på annat sätt, till den fysiska planeringen utifrån den nya planen.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Nina Waara.
Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit Josefin Nilsson.
Föredragande har varit handläggaren Malin Karlsson.

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, daterat 2024-04-19

Förslag till översiktsplan för Gotlands kommun

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) lämnar följande synpunkter som kan beaktas i länsstyrelsens granskningsyttrande till Region Gotland (Gotlands kommun). I övrigt hänvisar MSB till myndighetens tidigare remissvar som lämnades vid samråd.

Totalförsvarets civila del

Inom ramen för de allmänna hänsynsreglerna enligt 2 kap. 2 § plan- och bygglagen och 3 kap. 9 § miljöbalken ska översiktsplanen beakta totalförsvarets civila intressen. Enligt 2 kap. 6 § plan- och bygglagen ska kommunen vid planläggning särskilt beakta kraven om människors hälsa och säkerhet samt åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar.

Kommunen och länsstyrelsen är ansvarig för totalförsvarets civila del på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen har ett ansvar att ge kommunen stöd i bedömning av vilka mark- och vattenområden som är av intresse för totalförsvarets civila del samt kommunens militärstrategiska betydelse på regional nivå, vilka är viktiga att beakta i den översiktliga planeringen. Målet för det civila försvaret är att beakta i detta stöd.

Genom att tidigt beakta totalförsvarets civila intressen i den fysiska planeringen kan det minska behovet av särskild beredskapsplanering. Det kan till exempel handla om hur olika samhällsfunktioner placeras i relation till varandra, att beakta viktig infrastruktur, planera för hur människor kan förflyttas och sätta sig i säkerhet samt hur byggnader och anläggningar konstrueras.

MSB noterar att Gotlands kommun inte har redovisat om eller hur totalförsvarets civila intressen, inklusive målet för det civila försvaret, har beaktats i planförslaget. Förslagsvis kan detta redovisas under avsnittet *2.3 Öka motståndskraften och säkerheten i sambället*. Läs mer på [msb.se](https://www.msb.se) om hur totalförsvarets civila intressen kan beaktas i samhällsplaneringen och den fysiska planeringen:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/samhallsplanering/totalforsvarets-intressen-i-samhallsplanering/>

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Ett tillägg har gjorts i enlighet med synpunkten om totalförsvarets civila intressen under avsnitt 2.3.4.

Områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar

MSB har mandat att identifiera områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, ”enligt 3 kap 9 § 2 st miljöbalken och 2 § och 2 a § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden (hushållningsförordningen). MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan vara av riksintresse.

Länsstyrelsen har ett ansvar att meddela MSB om ett område bör anges som riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, eller om ett område av riksintresse bör omprövas (4 § hushållningsförordningen).

MSB har skickat ut en remiss med förslag till områden av riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, (TfC 0004–0024). Förslaget omfattar samtliga ledningar och stationer i transmissionsnätet för el samt ledningarna i distributionsnätet för el mellan fastlandet och Gotland med tillhörande stationer. Förslaget har tagits fram tillsammans med beredskapsmyndigheten Affärsverket svenska kraftnät och har varit på remiss mellan 11 januari och 12 april 2024. MSB noterar att remissen nämns under 4.2.4 *Riksintressen under utredning* och att planförslaget till översiktsplan tar hänsyn till MSB:s förslag till riksintresse.

Utöver ovan nämnda remiss vill MSB informera om att myndigheten för närvarande utreder om det är aktuellt att peka ut kalkbrytningen och produktionen av cement i Slite på Gotland som ett område av riksintresse för totalförsvarets anläggningar enligt 3 kap. 9 § 2 st. miljöbalken. MSB avser att göra en första bedömning avseende detta innan sommaren år 2024.

Ytterligare information om MSB:s arbete med områden av riksintresse finns på MSB:s webbsida: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/samhallsplanering/riksintressen/>

Områden som har betydelse för totalförsvaret

MSB arbetar kontinuerligt med att identifiera mark- och vattenområden som kan ha betydelse för totalförsvaret (3 kap. 9 § första stycket miljöbalken). Områden som har betydelse för totalförsvaret utgör allmänna intressen och ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka intressen.

I Gotlands kommun har MSB beslutat att bergtäkterna Filehajdar och Västra Brottet, transportvägen mellan bergtäkterna samt Heidelberg Materials anläggning i Slite på Gotland är ett område av betydelse för totalförsvaret civila del. MSB noterar att området inte redovisas i planförslaget.

I översiktsplanen anges för delar av området markanvändningen *materialutvinning, befintlig*, och för andra delar anges *skog* eller *landshyg*. Filehajdar är dessutom utpekade av Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) som ett område av riksintresse för fyndigheter av värdefulla ämnen eller material. Kommunen föreslår att en del av Flijehajdar undantas från SGU:s område av riksintresse.

MSB anser att planförslaget riskerar att begränsa möjligheten till kalkbrytning vid bergtäkten Filehajdar. Följden kan bli att totalförsvarets intressen avseende utpekade

område påtagligt motverkas. Översiktsplanen behöver kompletteras så att området av betydelse för totalförsvaret redovisas. Planförslagets påverkan på det utpekade området behöver också framgå.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Karta och text har uppdaterats så att området av betydelse framgår i avsnitt 4.1.9. Region Gotlands ställningstagande gällande riksintresseanspråkets utbredning kvarstår, se avsnitt 4.1.6.

Klimatanpassning

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen i den fysiska planeringen tänker ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål. MSB vill uppmärksamma att regeringen har i mars 2024 fattat beslut om Sveriges nationella strategi för klimatanpassning. Strategin redovisar regeringens inriktning för det nationella arbetet med klimatanpassning och innehåller bland annat mål för klimatanpassning. Läs mer på: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2024/03/skr.-20232497>

Utbredningsskikt för kustöversvämning

Utmed hela Sveriges kust finns utbredningsskikt som visar översvämningsytor och områden som kan hotas vid olika vattenstånd. Ett nytt utbredningsskikt finns framtagna med 0,1 meters intervall, för vattenstånd mellan 0,1 – 5,0 meter (höjdsystem RH2000). Underlaget presenteras i MSB:s kartvisningstjänst Översvämningsportalen. Översvämningsportalen (länk till karttjänsten på MSB:s webbplats)

Värmekartering

MSB har tagit fram en ny värmekartering över Sverige. Värmekarteringen ger ett övergripande planeringsunderlag för att identifiera var höga temperaturer är vanliga inom ett län eller kommun. Planeringsunderlaget kan vara till hjälp för att analysera och utreda var klimatanpassningsåtgärder kan behöva genomföras, för att skydda mot höga temperaturer där behovet är som störst.

Karttjänsten nås via följande länk: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-motolyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/varmebolja/>

Vägledning för arbete med naturolyckor

MSB har tagit fram en ny vägledning för att kommuner ska kunna komplettera nationellt underlag med egna skyfallskarteringar och kunskapsunderlag:

- Metod för skyfallskartering av tätorter, MSB2260 (2023)
<https://rib.msb.se/filer/pdf/30510.pdf>

För alla naturrelaterade händelser bör kommunen redovisa hur den förväntade klimatförändringen påverkar sannolikhet för eller konsekvenser av extrema naturhändelser. I detta fall kan det också vara av intresse att belysa hur kommunen kan drabbas av storm, stora skogsbränder, värmebölja och andra typer av naturhändelser som inte alltid kan ges en geografisk placering.

Läs mer om naturolyckor på www.msb.se och den myndighetsgemensamma sidan www.klimatanpassning.se.

Fartygsolyckor till sjöss

I maj 2022 lanserade myndigheterna i Nationell samverkansgrupp för oljeskadeskydd (NSO) en uppdaterad handlingsplan till Sveriges strategi för oljeskadeskydd. Handlingsplanen ska stödja ansvariga aktörer i sina prioriteringar och tydliggöra vad var och en behöver göra själv och tillsammans. Ett annat stöd i planering är NSO:s aktörsgemensamma, aktuella riskbild för oljeutsläpp till sjöss i Sverige: Riskbild för oljeolyckor till sjöss: en kunskapsöversikt för Östersjön, Västerhavet och de stora sjöarna, MSB1643 (2020). Rapporten kommer att uppdateras under 2024 med anledning av de senaste årens försämrade situation.

Riskbilden för fartygsolyckor till sjöss har fått en mer föränderlig karaktär. Dels är sjöfarten mitt i en klimatomställning, där nya bränslen ersätter gamla när fossila när miljökadliga bränslen fasas ut. En del nya bränslen har problematiska egenskaper och kan vara svåra att bekämpa till sjöss. En annan aktuell problematik har uppkommit efter att västvärlden införde sanktioner mot rysk olja. Nya flaggstater, ofta med oklara ägarförhållanden, har tagit över oljetransporterna och regelefterlevnaden har minskat. Samtidigt importeras olja till regionen vilket innebär att totala mängden oljetransporter har ökat i Östersjön. Risken för olyckor och tillbud som involverar tankfartyg bedöms ha ökat. Den föränderliga situationen innebär att riskbilden löpande bör kompletteras med en aktuell sjölägesbild för en bättre förståelse för den lokala situationen. Gotlands läge är särskilt utsatt i detta avseende.

En större utsläppolycka påverkar inte bara drabbade lokala naturvärden och kustsamhällen utan kan bli en miljökatastrof av nationell och internationell karaktär med bred påverkan på olika sektorer och värden.

MSB anser att riskbilden för olyckor till sjöss kan bättre belysas i översiktsplanen, exempelvis i avsnittet om farligt gods och kommunens riktlinjer för havsbaserade anläggningar samt miljöbedömningen.

Handlingsplanen, riskbilden och övrigt underlag om oljeskadeskydd finns på MSB:s webbsida: <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farligaamnen/oljeskadeskydd/>

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) beskriver översiktligt den nya riskbilden för olyckor till sjöss i rapporten Ansvar och roller vid större fartygsolycka med förorening till sjöss. Länk till rapporten: <https://rib.msb.se/filer/pdf/30395.pdf>.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vi noterar synpunkten om riskbilden för fartygsolyckor till sjöss men bedömer att den tas om hand, eller ska finnas med i kommunens riskanalys för handlingsprogram samt i risk- och sårbarhetsanalysen enligt lagen om extra ordinära bändelser.

Sekretess och säkerhetsskydd

I takt med att totalförsvaret utvecklas ökar kraven på att omhänderta skyddsvärd information i den fysiska planeringens processer. Planfrågor med information som har relevans för totalförsvarets civila del kan vara särskilt skyddsvärda på grund av kombinationen med platsbundenhet. Som exempelvis information om lokaliseringen av viktiga drivmedelsdepåer, beredskapslager eller dragning av olika former av viktiga kablar

eller annan infrastruktur. I varje enskilt fall bör det övervägas på vilken detaljnivå informationen delas offentligt - även om informationen inte är sekretessbelagd

För att kunna hantera säkerhetsskyddsklassificerad information krävs säkerhetsprövad och utbildad personal, rutiner samt tekniska förutsättningar. Det är därför viktigt att personal som ansvarar för samhällsplaneringen på kommunal och regional nivå har detta på plats. Läs mer om sekretess och säkerhetsskydd på säkerhetspolisens hemsida: <https://sakerhetspolisen.se/verksamheten/sakerhetsskydd/vagledningarsakerhetsskydd>.
Html

I detta ärende har biträdande avdelningschef Patrik Perbeck beslutat. Handläggare Kester Gibson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Mette Lindahl Olsson och handläggare Emelie Dronsfield deltagit.

Sveriges geologiska undersökning, daterat 2024-03-20 (inkommet)

Granskning enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900), PBL om förslag till översiktsplan, Gotlands kommun

Hej!

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2024-03-12 tagit emot rubricerad remiss. SGU har i samrådsskedet tidigare yttrat sig i ärendet (Lst dnr. 401-382-2022, SGU dnr. 33-166/2022). SGU hänvisar till tidigare yttrande, samt SGUs allmänna riktlinjer för planremisser som bifogas.

SGU understryker härvid betydelsen av materialförsörjning för samhället och specifikt vikten av såväl utpekade riksintressen samt det faktum att Gotlands berggrund generellt oavsett förekommande riksintressens utsträckning är av strategisk nationell betydelse för Sveriges försörjning av råvaror för samhällsbyggnad och industri såväl i fred som kris. Därtill mot bakgrund av EU:s nyligen beslutade Critical Raw Materials Act, där kalksten är en vital komponent i ett antal produktionskedjor för utpekade kritiska och strategiska råmaterial, såväl som en nödvändig råvara för infrastruktur relaterad till brytning, raffinering, återvinning samt vidareförädling av CRM.

Gotlands kalkstensråvara kan i nuläget inte ersättas av andra karbonatförekomster in- eller utrikes. SGU refererar härvid till regeringsuppdraget RR 2022:02 *Förekomsten av och tillgången till kalksten, klinker och cement inom Sverige och exportproducerande länder*, Näringsdepartementet dnr: N2021/02658; SGU dnr. 311-2317/2021. Regeringsuppdragets rapport kan laddas ned här: <https://resource.sgu.se/dokument/publikation/rr/rr202202rapport/RR2202.pdf> (46 sidor, 8MB).

Med vänlig hälsning,

Magnus

Magnus Johansson, EurGeol

Statsgeolog

Sveriges geologiska undersökning / Geological Survey of Sweden

Sjöfartsverket, daterat 2024-03-22

Se yttrande #7

Tillväxtverket, daterat 2024-04-04

Remissvar – Gotlands översiktsplan granskning

Tillväxtverket arbetar för konkurrenskraftiga företag och hållbar utveckling i alla delar av Sverige. Det gör myndigheten genom att skapa förutsättningar för stärkt konkurrenskraft, ökad innovation, stärkt omställningsförmåga och en hållbar utveckling i hela landet. Myndigheten arbetar inom huvudsakligen tre politikområden, regional utvecklings- och sammanhållen landsbygdspolitik samt näringspolitik. Vi är ansvarig myndighet för riksintresse industriell produktion. Vårt arbete syftar till att stärka sambanden mellan näringslivsutveckling, samhällsplanering och hållbar regional utveckling.

Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattande synpunkter

- Tillväxtverket har inga synpunkter på delar kopplat till statliga intressen eller överprövning enligt 11 kap. 10 § PBL.
- Tillväxtverket anser att Regionens redovisning av riksintresse industriell produktion är tillfredsställande.

Riksintresse industriell produktion Tillväxtverket är ansvarig myndighet för riksintresse industriell produktion. Industriell produktion enligt 3 kap 8 § MB handlar i huvudsak om områden för basindustrin. Vi noterar att Region Gotland i granskningshandlingen redovisar att de tagit del av de flertal riksintresseutredningar som lyfts i länsstyrelsens samrådsyttrande och att Region Gotland valt att inte ta ställning till förslagen. En pågående utredning för område av riksintresse är Tillväxtverkets arbete avseende område av riksintresse för industriell produktion kopplat till cementproduktion i Slite. Tillväxtverket är nöjd med granskningshandlingens redovisning av riksintresse industriell produktion utifrån förutsättningarna.

Tillväxtverkets utredning om riksintresseanspråk för industriell produktion i Slite pågår ännu. Om riksintresseanspråk pekas ut är vår ambition är att kunna tillhandahålla underlag för kommande bedömningar gällande avvägningar mellan föreslagen utveckling för Slite i granskningshandlingen och skydd mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Vi noterar bostadsutveckling norr om Slite och förslag till riktlinjer för industrimark avseende att industrimark i Klintehamn, Kappelshamn och Slite bör prioriteras för verksamhet eller logistikytor med behov av närhet till hamn är föreslagen utveckling i översiktsplanen som ett eventuellt framtida underlag för riksintresseanspråk bör kunna hantera.

Vi vill dock upprepa att utredningsområdet för riksintresseanspråk för industriell produktion ryms inom utpekad riksintresseområde för ämnen och mineraler som Statens geologiska undersökning pekat ut. Utifrån den digitala kartan kan vi dock inte göra en bedömning av möjlig påverkan på industrin i Slite.

Beslut i detta ärende har fattats av tf avdelningschef Per Persson. Enhetschef Åsa Bjelkeby har deltagit i handläggningen och Johanna Stenberg har varit föredragande.
Per Persson

#229 Länsstyrelsen Gotlands län

Reviderat granskningsyttrande av förslag till översiktsplan för Gotlands kommun, Gotland 2040 Ert ärendenr: RS 2024/284

Beskrivning av ärendet

Gotlands kommun, hädanefter kallad Region Gotland, har enligt 3 kap. 18 a § PBL begärt revidering av länsstyrelsens granskningsyttrande, daterat 2024-06-12 (401-1063-2024) avseende förslag till översiktsplan – Gotland 2040. Till begäran har Region Gotland bifogat ett PM som redogör för de ändringar som genomförts samt vilka delar av granskningsyttrandet som Region Gotland önskar få granskade på nytt.

Region Gotland har efter granskningstiden omarbetat förslag till LIS-område för Sudersand och anser därmed att Länsstyrelsens tidigare yttrande delvis inte längre är relevant. Region Gotland har justerat LIS-området med en ny avgränsning och nya ställningstaganden. Region Gotland har gjort bedömningen att ändringarna inte är av sådan karaktär att en ny granskning krävs.

Beslut

Länsstyrelsens reviderade granskningsyttrande berör endast det omarbetade LIS-området Sudersand. Det som anges nedan i kursiverat ersätter motsvarande mening i tidigare lämnat granskningsyttrande med dnr 1063–24 som lämnades den 12:e juni 2024. I övrigt kvarstår Länsstyrelsens tidigare granskningsyttrande i sin helhet.

Ändring s 20:

Vid Sudersand strand (LIS 23) återfinns en liknande naturmiljö bestående av ett sanddyns-område med naturtyperna grå dyner (2130), vita dyner (2120) och sandstränder vid östersjön (1640). Även Sudersand strand har höga naturvärden med förekomst av rödlisteklassade och fridlysta arter. Området har därför mycket stor betydelse sett utifrån strandskyddets syfte gällande bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. *Region Gotland har sedan granskningskedet reviderat LIS-områdets Sudersands omfattning. Länsstyrelsen bedömer att LIS-området kan godtas, men att Sudersands höga naturvärden och allmänhetens tillgänglighet fortsatt ska beaktas.*

Motivering till beslut

Av 7 kap 13 § MB framgår att strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

Utpekade LIS-områden i en antagen översiktsplan kan användas som särskilt skäl för upphävande av strandskydd vid detaljplanering och vid dispensgivning enligt 7 kap. 18 d MB. Det förutsätter dock att kommunen och Länsstyrelsen i översiktplanarbetet har gjort samma bedömningar.

Av översiktsplanen ska framgå sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken, (MB). Utpekandet ska ske på ett sådant sätt att det långsiktiga skyddet för stränderna upprätthålls. Det ska fortfarande finnas god tillgång till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur och växter.

I lagtexten nämns Gotland under 18 e § punkt 3 c, som ett område där de LIS-områden som pekas ut ska vara av sådant slag och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets

syften fortfarande tillgodoses långsiktigt, samt endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften.

Länsstyrelsen har bedömt Region Gotlands nya underlag och ställningstaganden kring LIS-området Sudersand. Länsstyrelsen bedömer att LIS-området kan godtas, men att Sudersands höga naturvärden och allmänhetens tillgänglighet fortsatt ska beaktas.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Charlotte Petri Gornitzka med enhetschef Margareta Gothnier som föredragande. I handläggningen har även enhetschef Anna-Lena Fritz medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Vi tackar för inkommit reviderat yttrande och förtydligar i det tidigare inkomna yttrandet att detta ersätter det gamla i ovan nämnda delar.

#216 Simon Frid

Datum: 2024-06-12

Jag skriver som representant för fastighetsägarna av GOTLAND GAMMELGARN HAUGSTAJNS 1:22 och vill gärna framföra att denna fastighet (och de andra) som ligger efter Annas nöje (om man kommer från rökeriet) gärna vill vara med i regionens planering av anslutning av VA. Vår förhoppning är att tillsammans kunna ansöka om en gemensam VA-anslutning som sedan fördelas ut till de olika fastigheterna som isf kommer med i samfälligheten.

Oavsett tycker vi det är viktigt att utvecklingen av vatten och byggnation i detta område prioriteras.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Området ligger inte med för anslutning till kommunalt VA inom överskådlig tid. Däremot uppmuntras synpunktslämnaren att även yttra sig under granskningen av Vattentjänstplanen.

#217 Ingvar Britse

Datum: 2024-05-12

Hej Jenny! Jag vill gärna se det som ett yttrande till granskningsförslaget. Skall jag skicka hela, med tillkommande rotorblad, via registrator.

Mina intentioner för ett nytt Gårdsverk på Näs 1:24 enligt tidigare kompletta anmälan till Miljö & Byggnadsnämnden. MBN 2019/5490

Nya tidens vindkraftverk skall formas av teknikutvecklingen för att främja bygden och dessa Gårdar. Tornet skall vara 35 meter, rotorn skall vara en Toroidal på ca 45 meters diameter, tornet skall vara av trä, vars teknik har utvecklats i Sverige. Nu kommer även rotorblad i fanerlaminatträ, även det kan gå med i yttrandet.

Gotländskt virke är känt för utmärkta egenskaper för finsnickerier, bara en tanke.. Effekten på generatoren kan regleras upp till en mega Watt och upp till lika mycket solkraft till vindkraftverkets omformare, som hanterar både sol och vind till samma

anslutningspunkt, som jag introducerade med en provanläggning 2013 på Näs 1:2.2.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ditt yttrande. Det ska bli intressant att följa ditt ärende i framtiden. Yttrandet föranleder inga ändringar.

#218 Carl och Marie Schnell

Datum: 2024-10-15

Utveckling av Majstre 1:16 Hotellverksamhet med fokus på naturupplevelser och hållbarhet

Bakgrund

Naturen på platsen Majstre Restaurang Bar & Café (f.d. Majstregården) är beläget intill Hoburgen i Sundre, Gotlands sydligaste socken. Förutom ett strandnära läge, ligger fastigheten i ett område som är definierat såsom riksintresse för naturvård och friluftsliv samt att det har höga kulturvärden som måste beaktas. I Sundre finns stora alvarområden vilket betyder att marken består av en kalkberggrund med inget eller tunt jordlager. Terrängen runt Hoburgen är med andra ord känslig och utveckling i området måste ske med stor aktsamhet.

Fastighetens historia

Majstregården byggdes 1969 och är numera klassad som tidstypisk arkitektur av hög kvalitet. Arkitekt Nils Carlson ritade den japanskinspirerade byggnaden med ytterväggar av vitmålade plattor i eternit och trädetaljer i brunsvart bets. Efter 50 års drift var fastigheten i dåligt skick och behövde rustas upp från grunden. Målsättningen med renoveringen som genomfördes 2020–2021 var att lyfta fram husets karaktär och säkerställa dess fortsatta existens samt att skapa en inomhusmiljö i harmoni med det omgivande landskapet. Byggnaden är ca 350 kvm i markplan och rymmer dels en restaurang med plats för 90-talet gäster i matsalen, dels ett café med plats för 15-talet gäster under tak. Uteserveringarna har plats för ytterligare drygt 100 respektive 30 gäster.

Utveckling

Möjlighet till övernattnig

För den som vill stanna över natt på öns södra udde råder stor brist på boende och det händer ofta att besökare till Hoburgen frågar om det finns hotell, pensionat eller uppställningsplatser i närheten av Majstre.

Enligt Region Gotlands fördjupade översiktsplan från 2013 är ett angränsande område till restaurangen klassat som LIS; Landsbygdsutveckling i strandnära område och 2019 beviljades Majstregården AB bygglov för uppförande av konferens- och gästbostäder för korttidsuthyrning

Vid köpet 2020 fann vi som nya ägare byggprojektet ekonomiskt alltför omfattande varpå startdatum förföll. Att både restaurera befintlig fastighet och bygga lägenhets hotell var helt enkelt för kostsamt och bristen på synergier mellan logi- och restaurangverksamheterna skulle dessutom göra driften olönsam.

Efter fyra år som ägare och driftsansvariga för restaurangen är vi idag redo att utöka erbjudandet och bredda intäktsbasen med ett hotellboende på Majstre

Syfte med det nya projektet

När vi tog oss an Majstregården 2020 var syftet med upprustningen att fortsätta göra det möjligt för människor att på nära håll få njuta av havet och naturen till en bit mat eller en kopp kaffe.

Tack vare statusen som LIS-område, samt ett löfte att få köpa marken som arrenderats sedan 1969, finns nu en unik möjlighet att skapa en extraordinär upplevelse i form av en längre vistelse med övernattnig på Gotlands sydspets.

Vår vision

Majstre utgör en naturlig knutpunkt för Hoburgsgubben, naturreservatet Husrygg och Gotlands sydspets. Sommartid är platsen välbesökt och under vår och höst erbjuder området fantastiska förutsättningar för fågelskådning samt en unik flora om gör vandringar i trakten särskilt minnesvärda.

Att övernatta här ska vara en naturupplevelse på nära håll. Ett boende som smälter in i det omgivande landskapet och en restaurang med milsviid havsutsikt bildar en attraktiv plats som kommer att göra Hoburgen till en destination utöver det vanliga.

Den ursprungliga byggnaden ska vara hubben för gäster i såväl restaurangen som på hotellet och på sikt kommer Majstre att vara öppet för besökare från tidig vår till sen höst samt under helgerna före jul.

Byggnader

Boende i form av hållbara, fristående sovenheter

För att balansera restaurangverksamheten på ett bra sätt och få ekonomi i hotellverksamheten behövs cirka 40 bäddar. Med två bäddar i varje enhet blir det runt 20 sovenheter. I ett första steg utgör drygt hälften av dessa enheter fasta strukturer i form av små hus om cirka 20 kvm och resten ”glampingtält” med samma boyta. De fasta strukturerna ska vara anpassade till lokal arkitektur och byggas i hållbara material. De ska konstrueras för att stå på plintar och förses med smarta lösningar som exempelvis förbränningstoletter:

<https://cinderellaeco.com/sv/en-se>

Servicehus

Sovenheterna är tänkta att kompletteras med en servicebyggnad på ca 170 kvm som innehåller duschar och toaletter för gemensamt bruk samt erbjuder ytor för samvaro och rekreation. Byggnaden ska även rymma städ- och linneförråd.

Servicehuset ska arkitektoniskt hänga ihop med restaurangbyggnaden och för att spara på vatten och energi tittar vi på innovationer som exempelvis Orbital System www.orbitalsystem.se samt taklösningar med integrerade solceller www.energihus.se.

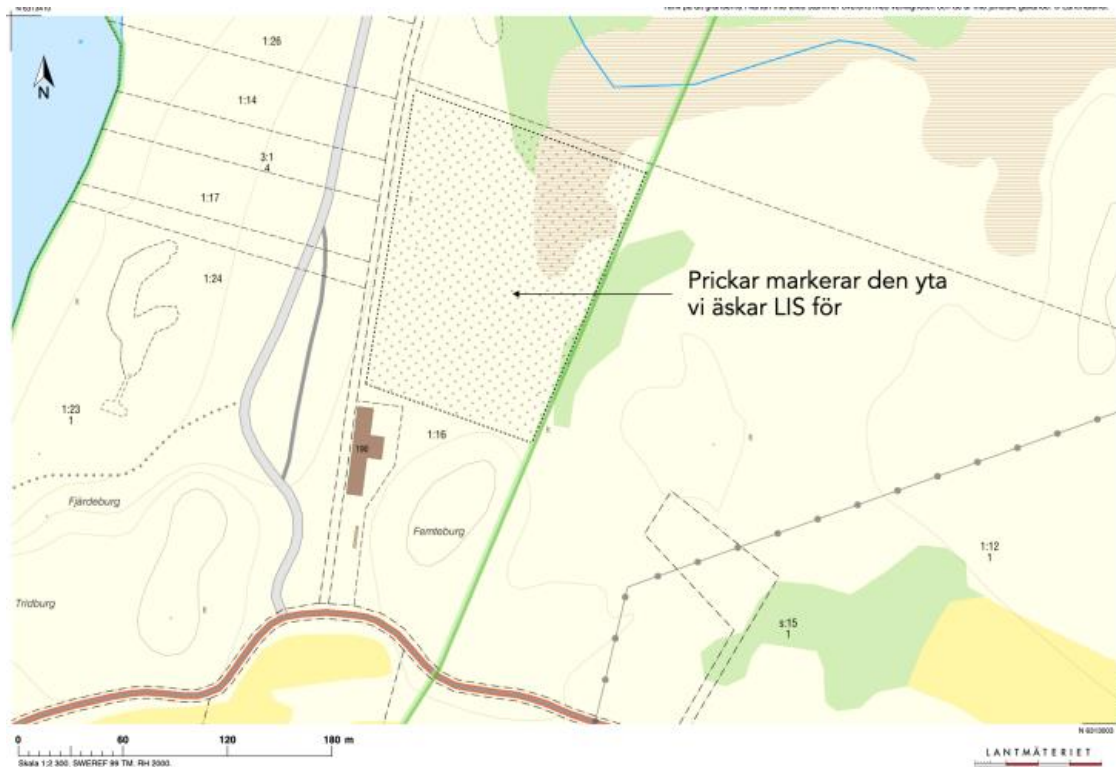
Förutsättningar

Behov av utökat område för LIS

Nuvarande LIS-område är anpassat till bygglovet som tilldelades Majstregården AB 2019. För att vi ska kunna förverkliga vår vision och skapa en unik naturupplevelse som lockar nattgäster till Majstre – och som är möjlig för oss att genomföra ekonomiskt – behöver en större yta tas i anspråk.

Översikt som visar utökat område för LIS

Bilden på nästa sida visar det område som vi önskar ska bli förklarat som LIS. I sammanhanget ska nämnas att ägaren av marken (Gunnel Dahl med familj) går med på försäljning till oss förutsatt att projektet genomförs enligt det upplägg som beskrivs i detta underlag. Även övriga grannar är vidtalade och ställer sig positiva till våra planer.

Omsorg om naturen

Alvaret är känsligt och därför är det övergripande målet för projektet att vi ska ”låna marken”. Det innebär bland annat att byggnader ska vara konstruerade för att stå på plintar som placeras ut på naturens villkor. Genom smart teknik (och styrning) ska grävning för infrastruktur minimeras och minska framtidens osäkerhet kring tillgång på vatten och energipriser.

Landskapsbildsskydd och naturvärden

Vi förstår de specifika förutsättningar som gäller för detta unika landskap och har som mål att följa de regler och riktlinjer som skyddar både den visuella miljön och naturvärdena.

Byggnader och andra strukturer ska anpassas till Gotlands traditionella byggnadsmiljö och materialval. Arkitekturen ska vara låg så att horisontlinjen förblir obruten och byggnader ska synas så lite som möjligt från vägarna till och från Hoburgen. Genom att bygga flera små enheter störs inte heller den naturliga landskapsbilden i området jämfört med effekten större komplex skulle få.

Hedlandskapet norr om Majstre är tämligen igenväxt och därför kommer en viss urgallring att vara nödvändig. Enligt en tidigare uppmaning från Länsstyrelsen bör vegetationen gallras ur eftersom det gagnar artrikedomen på platsen och dessutom bidrar till ökad framkomlighet. Genom att skapa en infrastruktur med smala grusstigar och spänger att gå på skyddas den känsliga alvarmarken från oönskat slitage.

Ekonomisk kalkyl

Stället kommer sannolikt att vara i drift under april–oktober och i december, vilket innebär att antalet intäktsdagar är begränsat. Att skapa kostnadseffektiva lösningar för byggnation och markplanering har därför varit av stor vikt för detta projekt.

Om något är oklart, kontakta oss gärna via e-post eller telefon.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tack för ert yttrande. Yttrandet föranleder följande ändring. LIS-området är nu justerat utifrån hur utbredningen var i FÖP Storsudret och Burgsvik 2025 med viss justering för att också innefatta parkeringen. Området är också sedan tidigare utpekad som besöksnäring i översiktsplanen vilket stämmer överens med de planer ni beskriver i yttrandet.

Utförda ändringar

Översiktsplanen har justerats och kompletterats i enlighet med detta granskningsutlåtande och med övriga interna synpunkter framkomna under granskningen i syfte att underlätta förståelsen och öka användbarheten av översiktsplanen. Granskningen föranleder inga väsentliga ändringar i översiktsplanens innehåll.

Kap 1

Inga väsentliga ändringar. Följande förtydliganden och justeringar har gjorts

- 1.1. Uppdaterad information om strategisk miljöbedömning
- 1.1. förtydligande beskrivning av mångfunktionell, sammanhängande bostadsbebyggelse, servicenära landsbygd och landsbygd.
- 1.4.2 *Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022- 2031*
Plan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar 2022-2031 har lagts till som planeringsunderlag
- Förtydliganden och tillägg har gjorts i ordlistan
- 1.4.5.3 Information om granskning är tillagd

Utöver detta har vissa redaktionella justeringar gjorts.

Kap 2

Inga väsentliga ändringar. Följande förtydliganden och justeringar har gjorts

- 2.1.1 Förtydliganden har gjorts i avsnittet, kartan har redaktionellt uppdaterats med utbyggnadsområden då den tidigare kartan inte var komplett.
- 2.1.2 Förtydliganden av riktlinjer har gjorts
- 2.1.4 Förtydliganden av riktlinjer har gjorts
- 2.2.3 Justering av text vad gäller buller har gjorts och tillägg av text för annat buller och militärt buller.
- 2.2.5 Justering av riktlinje för elektromagnetisk strålning.
- 2.2.7 tillägg av text angående områden där försvaret tidigare bedrivit verksamhet. Karta uppdaterad
- 2.3.4 Ny informationstext angående totalförsvarets civila intressen i samhällsplaneringen.
- 2.4.1. Förtydligande för kopplingen mellan klimatanpassningsplanens påverkansanalys för befintlig bebyggelse och översiktsplanen.
- 2.5 Förtydliganden har gjorts angående möjlighet att magasinera vatten i gamla bergtäkter även uppdaterat i den strategiska inriktningen.
- 2.7.2 Texten har uppdaterats med aktuell information från Region Gotlands cykelplan.
- 2.8.3 Texten har uppdaterats med aktuell information.
- 2.9.3 Ny riktlinje tillagd angående kajel för kryssningsfartyg och ny tillhörande text.
- 2.9.3 Texten har uppdaterats med senaste status angående reservhamn.
- 2.9.4 Flyttad från 2.12, text med farleder är borttagen och hänvisar istället till kap 4.
- 2.10.4 Metoddel har tagits bort från handlingen och kommer istället bli ett internt metodstöd.
- 2.10.6 Förtydligande av riktlinjer och text
- 2.13.4 Riktlinje tillagd angående solceller och solcellsanläggningar vid Visby flygplats
- 2.13.5 Länsstyrelsens yttrande tillagt
- 2.13.5 Under rubriken *förutsättningar för vindkraft* har ny text lagts till.
- 2.13.5 under rubriken *hänsynstagande till natur, kultur och friluftslivsmiljöer*, text justerad under sjätte punkten angående riksintresse naturvård och kulturmiljövård enligt kap 3 MB.

- 2.13.5 hänsynstagande skyddade arter, text borttagen pga inaktuell.
- 2.13.5 under rubriken väderradar, text tillagd ang hänsyn
- 2.13.6 Riktlinje, text struken under sjätte punkten.
- 2.13.6 under rubriken *förutsättningar för energidistribution* är texten uppdatera med aktuell information

Utöver detta har vissa redaktionella justeringar gjorts och kartor är uppdaterade med nytt utseende.

Kap 3

Inga väsentliga ändringar. Följande förtydliganden och justeringar har gjorts

- 3. Länsstyrelsens generella synpunkt är tillagd
- 3.1.3 Förtydligande beskrivning av mångfunktionell bebyggelse.
- 3.1.4. Förtydligande beskrivning av sammanhängande bostadsbebyggelse.
- 3.1.6 Förtydligande beskrivning av servicenära landsbygd.
- 3.1.7 Förtydligande beskrivning av landsbygd.
- 3.1.8 Förtydligande av text
- 3.2.2. Uppdaterad text under rubriken *Visby stadsstråke*
- 3.2.5 justeringar av riktlinje punkt 2 och 3 samt tillägg av ny riktlinje under fjärde punkten.
- 3.2.5 Uppdaterad text under rubriken *attribut*
- 3.2.5 Uppdaterad text under rubriken *Strategisk HLA - Impact Assessment in a World Heritage Context.*
- 3.2.5 Kartan *Världsarvets avgränsning* har ersatt kartan *över befintliga siketlinjer och vyer mot ringmuren, domkyrkan och havet samt zon där särskild hänsyn bör tas till världsarvets värden* under rubriken *Lagskydd*
- 3.2.5 Uppdaterad text under rubriken *detaljplan och byggnadsordning.*
- 3.2.5. Uppdaterad text under rubriken *Visby Ytterstad*
- 3.2.5 Uppdaterad text under rubriken *kulturmiljö*
- 3.2.6 omarbetad text och tabell under rubriken *Hantering av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten.*
- 3.2.7 Uppdaterad text under rubriken *Visby stadskärna och centrumområden*
- 3.2.7 Uppdaterad text under rubriken *offentlig service* ang Visby lasarett
- 3.2.8 Uppdaterade texter för V2, V4, V9, V12, V15, V18, V23, V26, V32, V33 Länsstyrelsen yttrande tillagt under V2 samt det generella för Visby Världsarv.
- 3.2.10 Uppdaterade texter och Länsstyrelsens yttrande tillagt för Vsk9.
- 3.3.1 Text uppdaterad med information om Trelge övnings- och skjutfält.
- 3.3.1 Länsstyrelsens yttrande tillagt angående risk om påtaglig skada för riksintresseområdet Gotlands medeltida kyrkor.
- 3.3.2 Omarbetad text och tabell under rubriken *Hantering av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten.*
- 3.3.3 Uppdaterad med aktuell information och karta ang föreslagen nationalpark Bästeträsk
- 3.3.4 Länsstyrelsens yttrande tillagt angående risk om påtaglig skada för riksintresseområdet Gotlands medeltida kyrkor samt totalförsvaret.
- 3.3.4 E1, E2, E3, E5, E6, E7, E8, E9, E17 har kompletterats med hänsynstext och för E1, E2 och E17 är länsstyrelsens yttrande tillagt.
- 3.3.5 LIS21 *Ar och Bästeträsk* utgår
- 3.3.5 LIS23 *Sundersand* ny avgränsning och uppdaterad beskrivning av området.

- 3.3.6 Riktlinje punkt 5 är tillagd för att stämma med karta angående siktlinjer, punkt nummer 6 är tillagd för att stämma med planeringsinriktning. Länsstyrelsens yttrande är tillagt.
- 3.3.6 Under rubriken trafik och infrastruktur uppdaterad med aktuell text
- 3.3.6 Bng2 utgår och blir mångfunktionell bebyggelse
- 3.3.6 För Bng3 och Bng4 har hänsynstext uppdaterats
- 3.3.7 Text under rubriken *trafik och infrastruktur* är uppdaterad med aktuell text ang cykelplan och åvs
- 3.3.8 Uppdaterad text angående reservhamn
- 3.3.9 Tillägg i fjärde riktlinjen och länsstyrelsens yttrande är tillagt
- 3.3.9 Under rubriken trafik och infrastruktur uppdaterad med aktuell text
- 3.3.9 För S1 och S2 har hänsynstext uppdaterats. Länsstyrelsens yttrande är tillagt i S1.
- 3.3.10 Under rubriken trafik och infrastruktur uppdaterad med aktuell text
- 3.3.11 Löptext har omarbetats till planeringsinriktning
- 3.3.11 Omarrondering av ytan har gjorts för L11 södra delen har minskat och länsstyrelsen yttrande har lagts till.
- 3.3.12 För Lh1 har hänsynstext uppdaterats och länsstyrelsens yttrande är tillagt.
- 3.3.12 St2 områdets avgränsning är justerat
- 3.3.13 Länsstyrelsens yttrande är tillagt
- 3.3.13 Länsstyrelsens yttrande är tillagt för område Rf1
- 3.3.14 För Ir1 har hänsynstext uppdaterats och länsstyrelsens yttrande är tillagt.
- 3.3.16 Text under rubriken *trafik och infrastruktur* uppdaterad med aktuell text
- 3.3.16 För Få18 har hänsynstext uppdaterats och länsstyrelsens yttrande är tillagt.
- 3.3.16 För Få1-Få14 & Få 25 – Få 28, Få 19-Få22, Få23 är Länsstyrelsens yttrande tillagt.
- 3.4.1 Länsstyrelsens generella yttrande inlagt
- 3.4.2 Omarbetad text och tabell under rubriken *Hantering av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten.*
- 3.4.5 Länsstyrelsens yttrande tillagt angående risk om påtaglig skada för riksintresseområdet Gotlands medeltida kyrkor samt totalförsvaret.
- 3.4.5 E10 och E21 har kompletterats med hänsynstext och för E10 länsstyrelsens yttrande tillagt.
- 3.4.6 Texten under rubriken *trafik och infrastruktur* är med aktuell text
- 3.4.8 Lj1, hänsynstext uppdaterad och områdets utbredning har justerats.
- 3.4.9 Kh4 justering av ställningstagande
- 3.4.9 Kh6 justering av ställningstagande, beskrivning och hänsynstext, namn samt områdets avgränsning
- 3.4.10 Ög6 justering av områdets avgränsning
- 3.5.1 Länsstyrelsens generella yttrande inlagt.
- 3.5.2 Omarbetad text och tabell under rubriken *Hantering av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten.*
- 3.5.4 LIS9 bedömning är uppdaterad utifrån MKN vatten och höga natur- och friluftslivs värden.
- 3.5.4 LIS25 länsstyrelsens yttrande tillagt och regionekologens utlåtande från granskningen utgår.
- 3.5.5 Länsstyrelsens yttrande tillagt angående risk om påtaglig skada för riksintresseområdet Gotlands medeltida kyrkor samt totalförsvaret.
- 3.5.5 E11 och E19 har kompletterats med hänsynstext
- 3.5.6 Text tillagd om att även andra åtgärder som innebär förändrad användning av mark- och vattenområden inom påverkansområdet kan medföra skada på riksintresset.
- 3.5.9 Esk1 hänsynstext har uppdaterats pga MKN vatten
- 3.5.9 Ytan för sammanhängande bostadsbebyggelse har justerats i Eskelhem

- 3.6.1 Länsstyrelsens generella yttrande tillagt
- 3.6.2 Omarbetad text och tabell under rubriken *Hantering av miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten.*
- 3.6.3 Länsstyrelsens yttrande tillagt angående risk om påtaglig skada för riksintresseområdet Gotlands medeltida kyrkor samt totalförsvaret..
- 3.6.3 E13, E14, E20 och E22 har kompletterats med hänsynstext och för E18 länsstyrelsens yttrande tillagt.
- 3.6.5 LIS24 bedömning är uppdaterad utifrån översvämningsrisk och natur- friluftslivvärden.
- 3.6.5 LIS13 området har justerats för att undanta femteborg och i enlighet med tidigare yta från FÖP Storsudret och Burgsvik 2025
- 3.6.6 Texten under rubriken *trafik och infrastruktur* är med aktuell text
- 3.6.6 Justerat ställningstagande område H4
- 3.6.8 Så1 hänsynstext har uppdaterats pga MKN vatten
- 3.6.12 Länsstyrelsens yttrande tillagt
- 3.6.12 Öj11 ställningstagande och hänsyn är uppdaterat
- 3.6.12 Hmr2 ställningstagande, beskrivning och hänsyn och områdets avgränsning är justerat.
- 3.6.12 Hmr4 ställningstagande, beskrivning och områdets avgränsning är justerat.
- 3.6.12 Vm1 hänsynstext är uppdaterat och länsstyrelsens ställningstagande är tillagt
- 3.6.12 Vm4 hänsynstext är uppdaterat och länsstyrelsens ställningstagande är tillagt
- 3.7 Program Östercentrum har flyttats från avsnittet och anses vara ett fortsatt gällande planeringsunderlag.

Samtliga LIS-kartor har uppdaterat utseende för att öka läsbarheten.

Utöver detta har vissa redaktionella justeringar gjorts och kartor är uppdaterade med nytt utseende.

Kap 4

Inga väsentliga ändringar. Följande förtydliganden och justeringar har gjorts

Mellan granskning och antagande har det både beslutats om nya riksintressen samt har Region Gotland fått flera riksintressen på remiss inom Gotlands län. Dessa redovisas nedan.

4.1.1. Text och karta är uppdaterad angående nytt beslut om riksintresse naturvård Snabben-Ljugarn, NRO09044, Sydvästra Ireviken-Galgberget, NRO09022, Östergarnsberget-Grogarnsberget och Klinteklinton, NRO09042, Snabben Ljugarn, NRO09044 och hur dessa tillgodoses.

4.1.2 Karta uppdaterad med reviderade riksintressen. Listan under rubriken *"Följande områden där översyn av riksintresset pågår"* är reviderad samt listan under rubriken: *Riksintresse kulturmiljövård utan förslag på ny markanvändning.*

4.1.6 Uppdaterad text under rubriken Filehajdar.

4.1.8 Förtydliganden har gjorts angående CNS och flyghinderanalys samt etablering av solceller och solcellsanläggningar i anslutning till flygplatsen.

4.1.8. Under rubriken Sjöfart är sjötrafikstråk och farleder uppdaterade med rätt information. Avsnittet är också uppdaterat med text och karta för ankarplatser och hur dessa tillgodoses.

4.1.9. Avsnittet är uppdaterat med karta och text för nytt riksintresse för totalförsvarets anläggningar, transmissionsnätet samt område som har betydelse för totalförsvaret, Bergtäkt Filehajdar och Cementanläggning.

4.1.10 avsnittet är uppdaterat med information om nya riksintressen under utredning, totalförsvarets anläggningar som utreds av MSB, riksintresse för industriell produktion som utreds av Tillväxtverket och hamnarna av riksintresse för yrkesfisket som utreds av Havs- och vattenmyndigheten.

Utöver detta har vissa redaktionella justeringar gjorts och kartor är uppdaterade med nytt utseende och gränser där det angetts ovan.

Kap 5

Länsstyrelsens granskningsyttrande, tillagt efter granskning